Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Expositio in librum Job secundam literalem sensum

https://hdl.handle.net/1874/327357

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
N°. 156

K 3 O D
N. 6
T. 326

Hs.
3 D 6

326 *(Eccl. 156, antea 295u.) Membr. fol. 139 ff. 2 col. Saec. XV.*

Expositio in librum Job sec. literalem sensum, fol. 1—130.

Fol. 1b. [Argumentum in librum Job]. In terra quidem habitasse iob cet. Fol. 2a. [Praefatio incipit:] Sicut in rebus que naturaliter generantur, cet. Fol. 26 [Textus incipit:] Vir erat in terra hus, cet. Fol. 130b (in fine)... ad futuram gloriam quae durat per omnia secula seculorum. Amen. Fol. 131, 132 vacant.

Beda Venerabilis, Explanatio allegorica in Tobiam, fol. 133—139.

Fol. 133a. Liber sancti patris thobie, cet. Fol. 139a. Explicit liber explanationis allegorice venerabilis bede famuli christi in thobiam.

„Iste liber pertinet ad Carthusienses prope Traiectum in valle florum. Scripsi dom. Christianus de Haerlem monachus ibidem professus."

326

Expositio in librum Job sec. literalem sensum, fol. 1—130.

Est S. THOMAE AQUINATIS. Inc.: *Sicut in rebus quae naturaliter generantur.* Cf. Quétif-Echard, I. 323.

HS 326 (3.D.6)

<u>Collatieformule</u>:

a-h^{8}, h-p^{8}(128), q^{4}(132), r$^{8-1}$(139; r7 weg-
gesneden)

fols.131-132 blanco.

nº. 255. u.

Nº. 295. u.

Iste liber ptinet ad carthusiens ppe traiectu in valle flor
qm scripsit dns xpianus de haerlem monachus ibidem pfessus

In terra quidē habitasse iob auxiti
dē in finibus ydumee et arabie
et erat ei nomē ante iobab et
accepta uxore arabisse genuit
filiū cui nomē erat enon Erat
aūt ipē filius quidē zare de
esau filij filius De matrē uō bos
ra ita ut sit quintus ab abrahā
Et hij sūt reges qui regnauerūt
in edom in qua et ipē regna
uit regione Primus balach filius
bechoi et nomē ciuitatis eius
denaba Post aūt balach iobab
qui uocatur iob Post hūc cussā
qui erat dux ex themanorum
regione Post hūc ada filius
bead qui excidit madian in cā
po moab et nomē ciuitatis eius
thetheamch Iob aūt exēplar
paciē qui misteria suo sermone
nō cōplectitur prosa incipit uersu
labitur pedestri sermoe finitur
Omnesq leges dyaletice ppone as
sumptioē cōfirmatiōe cōclusioē
determinat Singula in eo uerba ple
na sūt sensibus et ut de ceteris
sileā resurrectioēz corporum sic
prophetat ut nullus de eo ma
nifestius uel cautius scripserit
Ait enim Scio qm redemptor meus
uiuit et in nouissimo die de ter
ra surrecturus sū et rursū
circūdabor pelle mea et in car
ne mea uidebo deū quē uisurus
sū ego ipē et oculi mei conspec
turi sūt et nō alius Reposi
ta est hec spes mea in sinu meo.

Sicut in rebus que naturaliter generantur paulatim ex imperfecto ad perfectum pervenitur sic accidit in hominibus circa cognitionem veritatis. Nam a principio parum quid de veritate attigerunt. posterius autem quasi pedetentim ad quandam pleniorem mensuram veritatis pervenerunt. Ex quo contingit multos a principio circa perfectam cognitionem veritatis errasse. Inter quos aliqui extiterunt qui divinam providentiam auferentes omnia fortune et casui attribuebant. Et eorum quidem ad hoc tamen invaluit opinio ut mundum ponerent casu factum esse. Et ea que naturaliter generantur casui attribuerent sicut patet ex positionibus antiquorum naturalium ponentium solam causam materialem. Posteriorum etiam quidam ut Democritus et Empedocles plurima casui attribuebant. Sed posteriores philosophorum diligentia perspicacius intuentes veritatem evidentibus indiciis et rationibus ostenderunt res naturales providentia agi. Non enim tam certus rerum cursus et motus celi et siderum et aliorum naturalium effectuum inveniretur nisi hec omnia a quodam intellectu supereminente ordinata gubernarentur. Igitur opinione plurimorum firmata quod res naturales non casu sed providentia agerentur propter ordinem qui maxime apparet in eis emersit dubitatio apud plurimos de actibus hominum. Utrum res humane casu procedant aut aliqua providentia vel ordine quodam superiori gubernentur. Cui quidem dubitationi maxime fomentum ministravit quod in eventibus humanis nullus certus ordo apparet. Non enim semper bonis bona eveniunt aut malis mala. Neque rursus semper bonis mala aut malis bona. Sed indifferenter bonis et malis bona et mala. Hoc igitur est quod maxime hominum corda commovit ad opinandum res humanas providentia divina non regi. Sed quidam eas casualiter procedere dicunt nisi quatenus providentia et consilio humano reguntur. Quidam celesti fato earum eventus attribuunt. Hec autem opinio maxime humano generi nociva invenitur. Divina enim providentia sublata nulla apud homines dei reverentia aut timor cum veritate remanebit. ex quo quanta desidia circa virtutes quanta pronitas ad vitia subsequatur satis quilibet perpendere potest. nichil enim est quod tantum revocet homines a malo et ad bonum inducat quam dei timor et amor. Unde eorum qui divino spiritu sapientiam consecuti sunt aut per aliorum eruditionem primum et precipuum studium fuit hanc opinionem a cordibus hominum amovere. Et ideo post legem datam et prophetas in numero agiographorum id est librorum per spiritum dei sapienter ad eruditionem hominum conscriptorum primus ponitur liber Iob. Cuius tota intentio circa hoc versatur ut per probabiles rationes ostendatur res humanas divina providentia regi. Proceditur autem in libro ad propositum ostendendum ex suppositione quod res naturales ex divina providentia gubernentur. Id autem quod precipue circa res humanas providentie dei impugnare videtur afflictio iustorum. Nam quod malis bona eveniant

et si irrationabile primo aspectu videatur et providentiae contrarium, tamen utrumque habere potest a excusationem
ex miseratione divina. Sed quod iusti sine causa affligantur totaliter videtur subruere providentiae fundamentum. Proponitur ergo ad quaestionem intentam quasi quoddam thema et materia et quaedam afflictio cuiusdam viri in omni virtute perfecti qui dicitur Iob. Fuerunt autem aliqui quibus visum est quod ille Iob non fuit aliquis in rerum natura, sed quod fuerit quaedam parabola conficta ut esset quoddam thema ad providentiae disputationem, sicut homines frequenter confingunt aliqua facta ad disputandum de eis. Et licet ad intentionem libri non multum referat utrum sic vel aliter fuerit, tamen refert quantum ad ipsam veritatem. Videtur enim praedicta opinio sacrae scripturae obviare auctoritati. Dicitur enim Ezechielis XIIII ex persona Dei: Si fuerint tres viri isti in medio eius, Noe, Daniel et Iob, isti iustitia liberabunt animas suas. Manifestum est autem Noe et Danielem homines fuisse in rerum natura; unde de tertio eis connumerato, scilicet Iob, non debet in dubium venire. Dicitur enim Iacobi V: Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt; sufferentiam Iob audistis. Sic credendum est Iob hominem in rerum natura fuisse. Quo tempore autem fuerit, vel ex quibus parentibus originem duxerit, quis etiam huius libri auctor, utrum etiam ipse Iob hunc librum conscripserit de se quasi de alio loquens, an alius de eo ista retulerit, non est praesentis intentionis discutere. Intendimus enim compendiose secundum nostram possibilitatem, de divino auxilio fiduciam habentes, librum istum qui intitulatur beati Iob secundum litteralem sensum exponere; eius enim mysteria tam subtiliter et discrete beatus papa Gregorius aperuit ut his nihil ultra addendum videatur.

Vir erat in terra Hus etc. Sicut dictum est intentio huius libri tota ordinatur ad ostendendum qualiter res humanae providentia divina regantur. Praemittitur quasi totius disputationis fundamentum quaedam historia in qua cuiusdam iusti viri maxima afflictio recitatur. Hoc enim est quod maxime videtur a rebus divinam providentiam excludere. Huius igitur viri primo personam describit, et quantum ad sexum dum dicit Vir autem. Hic enim sexus ad perferendas molestias invenitur robustior. Describitur quantum ad patriam, In terra Hus, quae est in partibus orientis. Et quantum ad nomen cum dicitur nomine Iob. Et videntur haec duo posita esse ad insinuandum quod hoc quod dicitur non esse parabolam sed rem gestam. Et ne aliquis adversitates quae postmodum inducuntur pro peccatis huius viri ei accidisse credat, consequenter describitur eius virtus per quam a peccatis demonstratur immunis. Sciendum siquidem est homines tripliciter peccare. Sunt enim quaedam peccata quibus peccatur in proximum ut homicidia, adulteria, furta et huiusmodi. Quaedam quibus peccatur in Deum sicut periurium, sacrilegium, blasphemia et huiusmodi. Quaedam quibus unusquisque peccat in se ipsum secundum illud Apostoli I Cor. VI: Qui fornicatur in corpus suum peccat. In proximum autem quis peccat dupliciter: occulte per dolum, et manifeste per vim. Hic autem vir proximum per dolum non circumvenit, unde dicitur: Et erat vir ille simplex. Simplicitas enim proprie dolositati opponitur. Nulli violentiam

intulit Vn̄ sequit̄ et rectus Rectitudo
proprie ad iustitiā ptinet que in eq̄-
litate cōsistit s̄m illud ysa. xxvi Sē-
ta iusti iusta ē rectus callis ad am-
bulandū Q3 aūt in deū nō peccauit
manifeste ondit̄ p hoc quod subdit̄
ac timēs deū In quo reuerentia ad deū
designatur Q3 etiā in seipm̄ non
peccauit ondit̄ in hoc qd̄ dicit̄ Re-
cedens a malo quia malū odio habuit
p seipm̄ nō solū p nocumētū pximi
vel offensam dei ¶ Descripta igit̄ hui9
viri psona et v̄tute eius prosperitas
cōueniens ondit̄ ut ex precedente pros-
peritate maior sequēs videatur adu̇si-
tas. Sil̄ et ad ondendū q̄ ex p̄missa dei
inferioē iustis semp bona retribuntur
Non solū spualia sed etiā tpalia Lz
q̄ aliq̄n iusti aduersitatib9 puniat̄ acci-
dit p aliquā spale cam̄ Vn̄ et a pn̄-
homo cipio sic institutus fuit vt nullus subia-
ceret pturbacōibus si in innocentia per-
mansisset Principiū aūt tpalis prospi-
tatis post bonā cōsistentiā psone pp̄e
consistit in psonis coniūctis et p̄cipue
in natis qui sūt quodāo aliq̄ parentū
Describit̄ igit̄ p̄mo ei9 prosperitas
q̄ntū ad fecunditatē prolis cū dicit̄
Natiq3 sūt ei septē filij et tres filie.
Cōueniens multitudo marium q̄ fe-
fuit minarū quia parentes magis affec-
tare solent filios q̄ filias Tū q2 id
qd̄ pfc̄ius est desiderabilius ē Tū Mares
enim cōparantur ad feīas sicut pfc̄m ad
ipfc̄m. Tū quia in auxiliū rerū gub̄-
nandarū solent ēē potentes mag̃
nati q̄ nate ¶ Idem ondit̄ eius
prosperitas q̄ntū ad multitudinē
diuiciarū et p̄cipue in aīalibus Na-
tur̄ principiū huani gn̄is pp̄t homi

paucitate agrorū possessio non ita
p̄ciosa erat sicut aīalium et maxiē in
ptibus orientis In quib9 hodie sunt
pauci habitatores pre latitudine
regionis Int̄ aīalia aūt p̄mo ponit̄
ea que maxiē deseruiūt ad victū et
uestitū psone Vn̄ dicit̄ Fuit posses̄o
eius septē milia ouiū 2o ponit̄ ea
que maxiē deseruiūt ad onera defe-
renda s. cameli et hoc est qd̄ subdit̄
Et tria milia camelorū 3o ponit̄
ea q̄ deseruiūt ad culturā agrorū Et
hoc est quod subdit̄ Quingenta q̄z
iuga boū 4o ponit̄ aīalia quib9
hoīes ad vecturā vehūt̄ Vn̄ sequit̄
et q̄ngente asine ex quibus muli
generantur quib9 q̄de maxiē inside-
bant Sub istis quatuor gn̄ib9 aīa-
lium cōprehendunt̄ omnia alia que ad
eosdē vsus deseruiūt puta sub oīb9
victui et uestitui necc̄ia et sic de reli-
quis Et q2 hoīes multas diuitias possi-
dentes ad eas gubnādas indiget
multitudinē famulorū Ideo subdit̄
ac familia multa nimis ¶ Ideo poit̄
prosperitas eius ~~ad~~ q̄ntū ad hono-
rē et famā Nā longe lateq3 diffū-
debatur Et hoc est qd̄ dicit̄ Eratq3
vir ille magnus int̄ oēs orientales
Id est honoratus et famosus ¶ Ad
maiorē aūt ipius iob cōmendacōēz
cum domus eius disciplina describit̄
q̄ innumis erat ab illis vicijs que
opulentia gignē solet plerūq3 Nā
diuiciarū habūdantia discordiam
parit Vn̄ legit̄ gen̄ xiij q̄ abrahā
et loth noluerūt sil̄ habitare ad vi-
tandū iurgiū qd̄ ex habūdantia pro-
ueniebat Frequēt̄ eciā hoīes multa pos-
sidentes dū ea que possidet immode-

rate amat eis tenaci9 vtut Vn de
ecclaste vi° Est aliud malu qd vidi
sub sole et quide freques apud hoes
Vir cui dedit deus divitias et horem
et nichil deest aie ei9 ex oibus que
desiderat nec tribuit ei deus potestia
ut comedat ex eo Ab hijs igr malis
imunis erat domus bti iob Erat
eni illi concordia iocunda et equa fru-
galitas qd signatur cu dicitur Et ibant
filij eius et faciebat conuiuiu per
domos vnusquisqz in die illa sua.
Her aut equitas et concordia no so-
lu int fres erat sed etia vsqz soro-
res extendebatur que freqt des-
piciuntur a fratribus ppt supbia qua
opulentia plurimu gignit Vn subdi
Et mittentes vocabat tres sores
suas ut comederet et biberet cu eis
Quibz designatur in hoc seruitas que
de castitate filiaru habebat Illas
eni no cndurende erat. h includede
sm illud sapientie eccli. xvi In filia
no auertente se firma custodia ne
inuenta occasioe abutatur se Sicut aut
in domo iob frugalitas et concordia
vigebat sca sollicitudo puritatis qua
frequent diuitie obruunt vel etia
minuunt sm illud deut° xxxii° Incras-
satus est dilectus et recalcitrauit
Et postea sequitur Dereliquit deu facto-
re Et quide de sua puritate tm solli-
citus erat qi de hijs que inquinare
poterat pcul erat Dicitur est eni sup
qp erat times deu et recedens a ma-
lo Et etia cu filioru puritate sol-
licitus erat pmittebat eos siquide
conuiuia facere eoru indulges etati
queda eni in iuuenib9 tollantur que

in psonis grauib9 reprehensibilia sunt
Et quia in conuiuijs vix aut nunq ho-
mines imundicia vitare pnt qui vel
p inepta leticia vel per inordinata
loquacitate aut etia imoderati cibi
vsu offendunt pro filijs quos a con-
uijs no arcebat purificationi exhibe-
bat remediu Vn dicitur Cumqz in orbem
transissent dies conuiuij mittebat ad
eos iob et sanctificauit illos et Dicitu
aut in orbe transire dies conuiuij quia
cu septe filij essent et vnusquisqz in
die sua conuiuiu faceret per omes dies
septimane feriati huiusmodi conuiuia co-
sumabat. postmodu circularit qi sicut
in diebus septimane ita in conuiuijs
ad principiu redibatur ¶ Nondu aut
qp liceret iob filijs suis indulgeret ut co-
uiuia agerent tamen ipse sua ... tatem
conseruat eoru conuiuijs se no immisce-
bat Vn dicitur qp mittebat ad eos no
qp ipse iret Modus aut sanctificationis quo
p nuncium sanctificabat pt intelligi dupliciter
Vel quia salubribus monitis eos in-
struebat ut si quid in conuiuijs de-
liquerat emendaret Vel etia aliqp expia-
tionis ritu habebant quo huiusmodi delicta
expiabantur sicut et sacrificia etia an
lege data fuerunt Et primiciaru et deci-
maru oblacio ¶ In conuiuijs aut hoies
intendu no solu impuritate incurrunt modis
pdictis. h etia ... ib9 pmis irruguntur
usqz ad dei contemptu ppt lascivia ro...
absorpta et a reuerentia diuina abstracta
Sicut exo. dicitur Sedit pplus manducare
et bibere et surrexerunt ludere i. fornica-
ri uel ydolis immolare Iob igitur non
solu contra leuia delicta filijs sanctifica-
do subueniebat Sz etia contra grauiora

ad

Sic in ipso iob vige-
bat sta ...

studebat remediū apponē quo eis d̄s
placaretur Vn̄ sequit̄ Consurgēsq̄ dilu
culo offerebat holocausta p singulis.
In quibus v̄bis ondit̄ur deuotion̄
ipsius p̄fn̄o. et qn̄tū ad tēpus quia
diluculo cōsurgens s̄m illud ps̄ Ma-
ne astabo tibi ꝛc̄ et qn̄tū ad modū
oblation̄ quia holocausta offerebat
que tōlit̄ cōburebat̄ ad honore dei
nulla pte relicta ad vsū offerētis
vel ei9 pro quo offerebat̄ Sicut eāt
in hostijs pacificis et pro peccato
Dicit̄ enī holocaustū q̄i totū incēsū
Et qn̄tū ad numerū quia pro singul̄
filijs holocaustū offerebat. Singula
enī pctā cōuenientib9 satisfactiōibus
s̄t expurganda Causā aūt oblation̄
holocaustorū subiungit dicens Dicebat
enī scz iob in corde suo nō quidē de
pctis filiorū certus s̄z dubius Ne for-
te peccauerint filij mei ope scz vel
verbo et bn̄dixerint deo in cordib9
suis Quodquidē dupl̄r dicit̄ Potest
intelligi vnomō ut totū intelligat̄
coniūctim. q̄uis enī benedicē deo sit
bonū. tamē bn̄dicē deo de hoc q homo
peccauit sit̄ volūtate in pctis quies-
cente et qn̄tū ad hoc vituperat̄ sic̄
zacharie xi cont̄ quosdā pastre peco-
ra occision̄ q̄ quidē possederūt occide-
bant dicentes bn̄dictus dn̄s diuites
fc̄i sum9 Et alio mō ut intelligatur
diuisim Et sit p hoc q dicit̄ bn̄dixe-
rint intelligatur maledixerit Cri-
me enī blasphemie est tā horribile
ut pia ora ip̄m nōiare formident
proprio nōie Sz ip̄m p contrariū
signāt Et conuenient pro pcc̄o blasphe-
mie holocausta offerūt̄ quia ea q̄ in

‸ et nō dolebat

deū cōmittuntur orōe dina sūt ex-
purganda Solet aūt contingē q
diuinus cultus a quibusdā deuote
p̄ficiatur si sit rarus Si aūt freqēs
fuit in fastidiū venit q̄d est pecīn̄
accidie cū quis tristatur de spūali
labore. cui quidē vicio subiectus iob
nō erat Nā subdit̄ Sic faciebat
iob cūctis diebus quasi p̄seuerātē
in diuino cultu deuotiōez cōseruās.

Quadā aūt die cū venisset ꝛc̄
Post prosperitatē bt̄i iob
enūatā ponitur ei9 aduersitas
Et p̄mo inducit̄ cā ipsius ne a͛quis
putaret aduersitates iustorū absq̄ di-
uina prouidēcia Et per hoc esti-
maret res hūanas pꝛudēcie diuine
subiectas nō esse Pmittit̄ etiā q
deus de rebus hūanis curā habz
et eas dispensat Hoc aūt simbolice
et sub enigmate proponit̄ scdz
cōsuetudinē sacre scp̄ture que res
spūales sub figuris rerū corpa-
liū describit sicut patet ysa. vj°
Vidi dnm̄ sedentē sup soliū excel-
sū ꝛc̄ et in p̄ncipio eze. et in plu-
ribus alijs locis Et q̄uis spūalia
sub figuris rerū corpaliū p̄ponāt̄
nō tn̄ ea que cir̄ spūalia intēdunt̄
per figuras sēsibiles ad misticū
sensū ptinet s̄z l̄rālē. quia sensus
l̄ralis est qui p̄mo per v̄ba intē-
ditur siue proprie siue figuratiue
Sciendū aūt q diuina pꝛuidēcia
tali ordie res gubnat q inferiora
per supiora dispensat Corpa eīi
gnābiliū et corruptibiliū subdūt̄
motui corporū celestiū Et similiter
īferiores spūs rōles mōrlib9 corpib9

‸ pcedē

uniti sunt anime per superiores spiritus incorporeos administrantur. Hoc autem habet ecclesiastica traditio quod inter incorporeos spiritus quidam sunt boni qui puritate in qua creati sunt conservantes divina gloria perfruuntur. a dei voluntate numquam recedentes et hii quidem spiritus in scripturis nominantur angeli id est nuncii dicuntur quia divina hominibus annunciant Interdum autem filii dicuntur inquantum deo per participationem glorie assimilantur Mali autem spiritus non sunt mali per naturam aut creationem cum cuiuslibet nature deus auctor sit ~~nec summum bonum est~~ neque summum bonum potest esse causa non bonorum Sed sunt mali per propriam culpam. Huiusmodi autem spiritus in scripturis demones dicuntur et eorum primus dicitur dyabolus quasi deorsum cadens Vel etiam sathan id est adversarius Utrique igitur spiritus homines ad aliqua agenda movent. boni quidem ad bona. mali autem ad mala Et sicut homines moventur a deo per spiritus subditos. ita etiam ea que per homines aguntur dicuntur in eisdem scripturis eisdem spiritibus mediantibus ad divinum examen referri ¶ Ad ostendendum igitur quod tam bona quam mala que homines agunt divino iudicio subsunt dicitur Quadam autem die cum venissent filii dei ut assisterent coram domino affuit inter eos etiam sathan Sciendum est autem quod angeli qui filii dei hic dicuntur. assistere dicuntur deo dupliciter Uno modo inquantum deus ab eis conspicitur sicut scriptum est in daniele
Milium Milia milium ministrabant ei et decies milia centena milia assistebant ei Alio modo inquantum ipsi angeli et eorum actus a deo conspiciuntur Nam qui alicui domino assistunt. et eum conspiciunt et ab eo conspiciuntur. Primo igitur modo assistere non

convenit angelis nisi bonis qui divina visione perfruuntur Neque istis omnibus Sed illis qui inter eos superiores existunt qui magis intime divina visione perfruuntur et ad exteriora ministeria secundum Dionysium [?] non exeunt Unde et a ministrantibus in predicta auctoritate danielis assistentes distinguuntur. Secundo autem modo non convenit non solum hominibus bonis aut angelis sed etiam malis angelis et etiam hominibus malis quia quecumque per eos aguntur divino conspectui et examini subduntur Et propter hoc dicitur Cum venissent filii dei ut assisterent coram domino affuit inter eos et sathan Et quamvis ea que per angelos bonos vel malos ministrantur continue divino conspectui et examini subdantur Et sic semper filii dei assistunt et sathan inter eos Tamen dicitur quadam die secundum morem scripture loquentis quod ea que supra tempus sunt interdum per tempus designantur ex aliquibus que dicuntur in tempore sicut in principio genesis dicitur deus aliqua dixisse primo vel secundo die quamvis dei dictum sit eternum propter hoc quod ea que ab ipso dicuntur fiebant in tempore Ita et nunc quia factum de quo nunc intenditur determinato tempore extitit dicuntur administratores huius [quadam die] facti coram domino astitisse quamvis numquam angeli coram eo assistere desistant ¶ Considerandum est etiam quod ad dei iudicium aliter referuntur ea que per bonos angelos aguntur. aliter ea que per malos Nam boni angeli hoc intendunt ut ea que aguntur referant in deum et ideo dicitur quod filii dei venerunt ut assisterent coram domino quia proprio motu et intentione omnia divino iudicio subdentes Mali vero angeli non intendunt ea que agunt referre in deum. sed eis nolentibus

dicitur autem inter eos

Hoc accidit ut quicquid agitur subdatur divino iudicio. Et ideo non dicitur de sathan quod venit ut assisteret coram domino, sed solum quod affuit inter eos, tum propter nature paritatem, tum ad insinuandum quod mala non sunt ex principali intentione, sed subveniunt quasi per accidens. Est autem differentia inter ea que per bonos et malos angelos aguntur. Nam boni angeli nichil agunt nisi quod a divino iussu et voluntate agere moventur; in omnibus enim divinam voluntatem sequuntur. Mali vero sua voluntate discordant a deo; unde ea que ipsi agunt a deo aliena erunt quantum ad eorum intentionem. Et quia non consuevimus interrogare de hiis que nos facimus, sed de hiis que absque nobis fiunt, ideo non dicitur quod dominus aliquid quesierit a filiis dei, sed solum a sathan, et hoc est quod dicitur: Cui dixit dominus: Unde venis? Et notandum quod dominus non dicit ei: Quid facis aut ubi es, sed unde venis, quia ea ipsa facta que per demones procurantur inquantum ex divina voluntate proveniunt, dum per eos vel puniuntur mali vel exercentur boni; sed demonum intentio semper mala est et a deo aliena, et ideo a satham queritur unde venis, quia eius intentio a qua procedit omnis eius actio a deo est aliena. ¶ Sciendum est autem quod dicere dupliciter accipitur. Nam quandoque refertur ad conceptum cordis, quandoque autem ad significationem qua huiusmodi conceptus exprimitur alteri. Secundum igitur primum modum dicere dei est eternum et nichil aliud est quam generare filium qui est verbum ipsius. Secundo autem modo deus dicere dicitur diversimode secundum quod congruit eis quibus dicit. Nam hominibus corporeos sensus habentibus aliquando deus locutus est sono formato in aliqua subiecta creatura, sicut vox sonuit in baptismo et transfiguratione christi: Hic est filius meus dilectus. Aliquando autem per ymaginariam visionem, sicut multotiens dicitur in prophetis. Aliquando autem intelligibili, et hoc modo intelligendum est deum ad satham dixisse, inquantum eum intelligere facit quod ea que ipse agit a deo conspiciuntur. Sicut igitur dicere dei ad sathan est notitiam prebere ei, ita respondere sathan deo est non quidem aliquid rei notitiam deo tradere, sed considerare omnia divino aspectui aperta esse. Et secundum hunc modum subditur: Qui respondens ait: Circuivi terram et perambulavi eam. Per hoc igitur quod dicit dominus ad satham unde venis intentionem et acta dyaboli deus examinat; per hoc autem quod sathan respondet circuivi terram et perambulavi eam quasi suorum actuum deo rationem reddit, ut ex utroque ostendatur omnia que per sathan fiunt providentie divine subiecta esse. Per circuitum satham calliditas eius ostenditur ad explorandum quos decipere possit, secundum illud i pe. v.: Adversarius vester dyabolus tamquam leo rugiens circuit querens quem devoret. Convenienter autem per circuitum calliditas designatur, sicut per rectum simplex et iustus. Nam rectum est cuius medium non exit ab extremis. Quia igitur actio iusti a suo principio quod est voluntas et sicut intentio non discrepat a fine intento, convenienter iustis ascribitur rectitudo. Callidorum autem est aliud pretendere et aliud intendere, et sic illud quod demonstrant de suo opere exit ab extremis, dum neque voluntati concordat neque fini. Unde vere callidi circuire dicuntur, secundum quod scriptum est: In circuitu impii ambulant.

Marginalia: boīs; ad; al. vis; aqua; a fine intento

¶ Notandū ūo est q̄ si dyabolus erga
cunctos tam bonos q̄ malos callidi
tatis sue studio utatur. effectus tn̄
calliditatis sue in solis malis cōseq̄
tur qui t̄ra rcē nominatur. Cū enī
homo cōpositus sit ex nā̄ sp̄uali et
carne t̄rena malū hoīs in hoc cō
sistit. q̄ delictis sp̄ualibus bonis
ad que s̄m rōlē mētem ordinatur
terrenis bonis inheret que sibi cō
petunt s̄m carnē t̄renā. Et iō mali
inq̄ntū naturā t̄renā sequuntur
rcē dicuntur t̄ra. huiōi igit̄ terrā
non solū circuit sathan sed etiam
pambulat quia in eis ~~~~ ef
fectū malicie sue cōplet. In ābula
tione enī cōplemētū processus ip
sius designatur sicut ecōuūso de viris
iustis dicit̄. q̄ in eis deus pābulat
Vn̄ aplūs p̄mo cor̄ vi. Ita inhita
bo in illis et ābulabo int̄ eos. Pt̄
etiā et ex hoc aliud intelligi. Tri
plex enī est status viuenciū. quidam
enī sūt sup̄ t̄rā s. in celo ut angeli
et bt̄i homiēs. quidā in t̄ra ut ho
mies naturali carne viuētes. q̄dā
aūt sub t̄ra ut demones et dāpnati oēs
Primos igitur sathan neq̄ circuit neq̄
pambulat. quia in celestib⁹ ciuib⁹
nichil malicie esse pt̄ sicut nec in ce
lestibus ciuibus īuenitur aliq̄d ma
lū nature. Illos aūt qui sūt in īf̄no
pambulat s; nō circuit quia eos tō
lit̄ sue malicie subiectos hab; n̄c
oportet ut ad eos decipiēdos aliqua
calliditate utatur. Eos aūt qui sūt
in t̄ra circuit et pambulat. quia
in calliditate eos decipē nitit̄ et q̄s
dā horū ad suā maliciā trahit qui
maxime per t̄rā designātur ut dicī

est. Et q̄ per t̄rā hoiēs t̄reni desig
nentur satis apte ōnditur per h̄
q̄ dns̄ iob cōmuns in t̄ra h̄itantē a
t̄ra segregare videtur. Nā cū dix
isset circuiui t̄rā et pambulaui eā
subdit. Dixitq; dns̄ ad eū. Nūquid
considerasti seruū meū iob q̄ nō sit
ei silis in t̄ra. Frust̄ enī quesitū vi
detur an iob cōsiderasset qui se t̄rā
circuisse et pambulasse asserebat
nisi seruū illū pt̄ t̄rā intelligeret
esse. et maxīe ōndit in quo a terra
segregetur in hoc q̄ dicit seruū me
ū iob. Homo enī quasi medius cōsti
tutus est int̄ deū et t̄renas res.
nā mēte adhēt deo carne aūt ter
renis rebus cōiūgit̄. Que āt me
diū duorū eo magis ab vno extrēo
recedit quo magis alti appinquat.
homo g° q̄ntomagis deo inhēt tanto
remocior est a t̄ra. hoc aūt ē seruū
dei esse q̄d mēte deo inherere. Nam
seruus est qui nō sui causa ē. Ille aūt
qui mēte deo inhēt seipm̄ in deū or
dinat quasi seruus amoris nō ante
tioris. Et nondū ē q̄ affcōnes ter
rene aliquo mō a remotis imitāt̄
sp̄uāles affectus quibus mens deo cō
iungitur. s; ad eorū silitudinē nullo
puēire pnt̄. Nā et t̄renus amor ad
adorē dei deficit et p̄ cōnē oīs affcō
Nā cuiuslib; affcōnis ē amor principiū.
Vn̄ cōueniēt̄ postq̄ dixerat. nūq̄d
considerasti seruū meū iob subdit
et q̄ non sit silis ei in t̄ra q̄z nichil
in t̄renis sp̄ualibus equari pt̄.
Quāuis etiā possit alit̄ intelligi
Nā in vnoquoq; s̄cō est aliq̄ pemi
nēcia v̄tutis q̄ntū ad ācquē speciā
lē usū pp̄ q̄d de singul' cōfessorum in

etiam cantatur Non est inuentus similis
illi qui conseruaret legem excelsi et
quod in xpo omnia secundum perfectissimam ex-
cellenciam fuerunt Et secundum hunc modum
intelligi potest quod nullus in terra habitan
cium similis erat iob inquantum iob pertin
nebat quantum ad aquirendum usum virtutis.
In quo autem fuit iob seruus dei et
nullus ei similis in terra ostendit cum sub
ditur homo simplex et rectus ac timens
a malo deum et recedens que quia supra posita sunt
ad presens dimittantur ¶ Considera
dum quod deus iustorum vitam non solum
ad eorum bonum ordinat sed aliis eam
conspicuam reddit Sed conspicientes eam
non similiter afficiuntur ad ipsam Nam boni
eam pro exemplo habentes ex ipsa pro
ficiunt. mali uero si non corrigantur ~~et ex~~
exemplo boni fiant ex sanctorum vita
inspecta deficiunt. dum uel per inui
diam torquentur vel falsis iudiciis
eam peruertere nituntur secundum illud apostoli
2° cor 2 xpi bonus odor sumus et
in hiis qui salui fiunt et in hiis qui
pereunt. aliis autem odor mortis in
mortem. aliis autem odor vite in vitam
Non solum autem ab electis considerari
vult ad salutis profectum. sed etiam ab
iniquis ad cumulum dampnationum. quia
ex vita sanctorum condempnabilis ostenditur
peruersitas impiorum secundum illud sapiencie x.
condempnat iustus mortuus viuos
impios Et ideo dominus ad sathan dicit
Numquid considerasti seruum meum iob
quasi dicat terram quidem circuis et perambulas
sed seruum meum iob solum considerare po
tes et eius virtutem mirari Solet
autem peruersorum hominum quorum princeps est
sathan et eorum hic personam gerit
talis esse consuetudo ut in sanctorum vita

reprehendere non possunt non ex recta inten-
tione eos agere calumpnientur secundum illud
eccli ix. Bona in malis querens
insidiatur et in electis imponit maculam
et hoc apparet ex hoc quod subditur
Cui respondit sathan. Numquid iob frustra
timet deum. quasi dicat. Negare non possum
quin bona faciat. sed hoc non agit recta
intencione propter amorem et honestatem.
sed propter temporalia que a te consequitur
et ideo dicit. numquid frustra timet deum.
Illud enim frustra facere dicimur quod
assequi non possumus Iob autem tibi
seruit propter temporalia que consecutus est.
vnde non est frustra quod tibi similiter
te timet Et quod temporalem prosperitatem
consecutus sit ostendit quantum ad duo.
Primo quantum ad immunitatem malorum
quia scilicet preseruatus erat a deo ab omni
aduersitate et hoc est quod dicit Nonne
tu vallasti et protexisti sicut protegit
vallum aut murus eum quantum ad suam
personam. ac domum eius. quantum ad eius
prolem et familiam. vniuersamque substantiam eius
quantum ad possessionem eius Et addit
per circuitum ut perfecta immunitas osten
datur. et illud quod per circuitum
vallatur ex nulla parte potest pati in
sultum ¶ 2° ostendit eius prosperitatem
quantum ad multiplicationem bonorum
et hoc est quod dicit Operibus
manuum eius benedixisti. et quidem
cum dominus dicendo omnia faciat benedicere
dei est bonitatem rebus dare. Tunc
enim operibus alicuius benedicit quando
ea ad bonum producit ut finem de
bitum consequantur Et quia quedam
bona homines proueniunt absque suo opere
et intencione propter hoc addit Et pos
sessio eius creuit in terra Sed igitur

ſ; bonos hoīes per malos

ſathan calūpniauit fcā iob quaſi ea
ageret ex intēcōe bonitatis trene.
Vn̄ maīfeſtū eſt ꝙ ea que agimus
bona nō referūtur ad proſperi
tatē tpalē quaſi ad p̄miū. alꝛ ei
eſſet ꝑuerſa intēcio ſi quis ꝓpter
tpalē proſperitatē deo ſeruiret.
Et ſilr̄ ex ōmiſſo aduūſitas tpalis nō
eſt propā pena pccōꝝ de qua fere
in toto libro queſtio erat Vult aūt
oſ̄dē ſathan ꝙ ꝑ proſpitatē ter
renā quā cōſecutus erat iob ſerui
erat deo per oppoſitū ſi ceſſante pſ
peritate trena iob deſineēt timere
maīfeſtū fiet ꝙ ꝑ proſpitatē tre
nā qua fruebatur deū tīebat et iō
ſubdit Sꝫ extende paululū manū
tuā et tange cūcta que poſſidet ſ.
auferendo ea. niſi in facie bn̄dixe
rit tibi id ē maīfeſte maledixerit
ſupple male in cādat ¶ Et nōndū
ꝙ ex magna aduūſitate et vē iuſtorū
corda quoq; cōmouentur. ſ; ſictiāte iuſ
ti ex modica aduūſitate uelut nulla
v̄tutis radicē habentes Volt ergo
ſathā īnuē ꝙ iob nō vere iuſtus
erat ſ; ſictāte Et iō dicit ꝙ ſi paulu
lū aduūſitate tangēetur murmura
ret cont̄ deū qđ ē quidē deū blaſ
phemare qđ ſignat dicēs. niſi in fa
cie bn̄dixit tibi ut bn̄dicō ꝓpe ſua
tur et ſic ſit ſenſus Si tu paululū
eū tangas proſperitatē terrenā
auferendo hec michi cādat niſi
maīfeſtū fiat ꝙ antea bn̄dixerit
tibi nō in corde vero ſ; in facie .i.
appnīa hoīm Et quia ſicut dcm̄ ē
dn̄s ſcōꝝ vitā wlt oībus ēē notā
et bonis et malis placuit ſibi ut
ſicut bō fcā ei9 omēs cōſpexerūt

ut ſignificet ꝙ etiā ī ꝓſpitate in cor
de ſuo deū quodāmō blaſphemabat
dū ei9 adorā tpalia ꝑponebat ſ; ꝓſ
peritate ſublā in facie blaſphēret
idꝫ maīfeſte. Pt aūt alit̄ itelligi
hoc quod dicit. niſi in facie bn̄dixit t̄
ut bn̄dictio ꝛc̄

ita et rcā eius intēcio fiet maī
feſta et iō voluit iob proſperita
te p̄uari ut eo in dei tīore pſeue
rante maīfeſtū fiet ꝙ ex rcā in
tēcōe et nō ꝑ tpalia deū tīebat
¶ Sꝫ ſciendū eſt ꝙ deus malos pu
nit et per bonos angelos et per
malos ſ; bonos hoīes per malos et iō ſup btm̄ iob nō niſi ꝑ
ſathanā duci uoluit Et ꝑ hoc ſub
ditur Dixit ergo dn̄s ad ſathan
Ecce vniūſa que habet in manu
tua ſūt .i. potencie tue trado tātū
ne extendas manū in eū Ex quo
datur maīfeſte intelligi ꝙ iuſtis
viris ſathan nō qūtū volt ſ; qūtū
ꝑmittit̄ nocere pt̄ Conſideradū
eſt etiā ꝙ domin9 ſathan nō pre
cepit ut iob offendeēt. ſ; ſolū ei po
teſtatē dedit. quia volūtas nocē
di īnē cuilibet malo ex ſe ipō. ſed
ptās nō niſi a deo ¶ Patet igr̄ ex
pōnē hanc fuiſſe cām aduūſitatis
btī iob ut eius v̄tus omnibus fieret
maīfeſta Vn̄ et de thobia dicitur
quia iō dn̄s tēptacōnē ei euēire
ꝑmiſit ut poſteris daret̄ exēplū
paciē eius ſicut et btī iob ¶ Tamen
dū aūt ē ne credatur deū ex v̄bis
ſathan inductū ēē ad ꝑmittendū
iob affligi. ſ; eterna diſpoſicione
hoc ordinauit ad maīfeſtandum
v̄tutē iob cont̄ omēs calūpnias ī
pioꝝ. et iō ꝑmittit̄ calūpnia et
ſubſequit̄ diuina ꝑmiſſio.

Egreſſuſq; ſathā a facie dn̄i
Poſita cā aduūſitatis btī iob
conſ̄ondit qualit̄ ei huiōi ad
uūſitas ſupuenit Et iō quia tota
inducta eſt ꝑ ſathā iō de ipō di̇
Egreſſus eſt ſathan a facie dn̄i

ut satha eu pvtret

q. d. ad utendu ptate sibi pmissa et signant dr̄ qꝫ egressus ē a facie dm̄ Nā sathan s̄m qd ptas ei pmittitur nocendi dcꝰ corā facie dm̄ est quia ex rōbili uolūtate hoc audit Sꝫ dū exequit pmissā sibi ptātem a facie dm̄ exit quia ab intēcione pmittentis rcedit qd in proposito apparet. pmissu em̄ fuit a deo ad māifestandu eiꝰ vtutem. s̄ sathā nō ppt hoc eū affligit. s̄ ut eū ad īpaciam et blasphemiā puocaret Vtr aut in hꝰ māfeste apparet qꝫ veru ē qd sup diximus sathan affuisse int filios dei corā eo assistentes s̄m qꝫ assistē dicunt aliqui ꝑ ut diuo iudicio et examī subdūnt nō s̄m qꝫ assistē deo dicūt qui deu videt vn et hic nō dicit qꝫ sathan abiecit a facie sua deus sed qꝫ egressus ē a facie dm̄ quasi ab intēcione prouidene eiꝰ recedens licet ordinacoem prouidene nō valēt ¶ Considerandu aut ē qꝫ ī adūsitate enarrandi ordo cōtrarius obseruatur ordini quo fuit prosperitas enarrata quia in prosperitate a ponoribus ad mīora processit īcipiens a psōna ipsius iob. Et post hoc ponit prolē et demū alia et hoc rōnabilit qꝛ ꝓsperitas que in psōna saluari nō pt queritur in prole ad cuꝰ sustētacionē possessionibꝰ indiget. In adūsitate aut pcedit ecōtrario. Nā pmo narratur subē amissio 2o oppssio prolis 3o afflictio ꝯpe psōne et hoc ad adūsitatu augmētu Nā ille qui maiori adūsitate oppssus est. mīore nō sentit Sꝫ pꝰ mīore sentit maior. Et iō ut a singulis adūsitatibꝰ iob propā afflictionē sentiret et sic magis ad īpaciencīā cōmouētur. īcepit sathan a mīore adūsitate iob affligē et paulatī pcessit ad maiora ¶ Considerandu est etiā qꝫ ab hijs que subito supueniunt aiꝰ hoīs cōmouetur magis Nā precognita adūsa facilꝰ tolerant Et iō ut iob magis cōmouētur in tpe maxīe iocūditatis quādo mīnus de adūsitate potest cogitari ei sathā induxit adūsitatē ut ex ipā iocūditate pnti ꝯmaior adūsitas apparēt Nā contraria iuxta se posita magis elucescūt. Et iō dicit Cu aut quadā die filij et filie eius comederent et biberent vinu qd spālit ad iocūditatē iudiciu s̄m illud ecci. xxxi Vinu in iocūditate creatu ē nō in ebrietate ab īnio In domo fratris sui pmogeniti qd etiā ad maiorē solēpnitatē ponitur. probabile em̄ est qꝫ in domo pmogeniti solēpniꝰ celebrabat cōuiuiu. nūtius uenit ad iob qui dicēt. Boues arabant ut ex medā fructuū dapnu intolerabilꝰ videtur et asine pascebantur iuxta eos qd etiā ponitur ad augmētu doloris du cōsideraret qꝫ eo tēpe hostes supuenerūt quo pnt plus rapē simul et irruerūt sabei hostes s. a rmotis uenientes a qbꝰ nō ei de facili rcupari pnt que rapuissent. tulerūtqꝫ oīa Si aliqua rliquisset ea saltē suffireret ad nrīn vsu et ꝯpagine

effugē

eurā

ponit

Et pueros percusserunt gladio quod
viro iusto grauius fuit. et euasi
ego solus ut nunciarem tibi q. d. io
hoc diuina dispositione euenit ut ego solus
euaderem ut tu posses habere nuncium
tanti dampni. q. d. deus te dolore
affligere intendit. Hac autem aduersi
tate nunciata statim alteri nunciatur ne si
quod interuallum fieret iterum ad cor suum
rediret et se ad pacientiam prepararet
et sic facilius sequencia sustineret Et
propter hoc subditur Cumque adhuc ille
loqueretur venit alter et dixit Ignis
dei cecidit e celo ut quasi eius nuncii im
primetur quod non solum ab hominibus. sed etiam
a deo percussionem patitur et sic fa
cilius contra deum prouocaretur. et tac
tas oues pueros que consumpsit. q. diu
tius perturbatum sit ut statim ad tactum
ignis omnia consumerentur quod est super
naturale virtute ignis. et effugi ego
solus ut nunciarem tibi. Sequitur
Sed et adhuc illo loquente venit alius
et dixit Chaldei qui erant feroces
et potentes. vnde ad eorum potenciam osten
dendam fecerunt tres turmas et sic
vindicta sperari non possit nec re
cuperari dampna. de quo dampno subditur
Et inuaserunt camelos et tulerunt
eos. necnon et pueros percusserunt gla
dio et ego fugi solus ut nunciarem
tibi Sequitur de oppressione prolis.
Adhuc loquebatur ille et ecce alius
intrauit et dixit Filiis tuis et filiabus
vescentibus et bibentibus vinum in
domo fratris sui primogeniti ut ex hoc
eorum mors tristior foret quo iob dubi
tare poterat eos in statu aliquo
peccati morte fuisse preuentos Nam et ipse
propter hoc sanctificabat eos et holocau

+ Id est a deo missus

sta pro singulis offerebat quia time
bat ne in conuiuiis aliquid peccati in
currisset Et ne forte posset cor
quod peniteret. et animum suum puderet
subditur Repente ventus vehemens
venit a regione deserti et concussit
quatuor angulos domus quod dicitur
ad ostendendam vehemenciam venti quia
preter consuetudinem [illegible] tota domus
sic subuertit ut per hoc ostendatur
ex diuina voluntate processisse et sic
facilius contra deum moueatur cum affli
gebatur ab eo cui deuota mente
seruierat. Ad maioris doloris cumu
lum subditur dampnum interempte prolis
cum subditur que corruens oppressit libe
ros tuos et mortui sunt scilicet omnes ne
forte euadente aliquo ex liberis pos
teritatis spes remaneret et hoc magis
credebat dolorosum quo liberis om
nibus interemptis aliquis famulorum
euadere potuit ad concitandum dolo
rem Nam sequitur et effugi ego solus
ut nunciarem tibi ¶ Considerandum
non est quod cum omnis aduersitas predicta
sit per sathanam inducta notandum est con
fiteri quod deo permittente demones
possunt perturbaciones aeris inducere
ventos concitare. et facere ut ignis de
celo cadat. quamuis autem natura corporalis
non obediat ad nutum angelis neque
malis neque bonis ad susceptionem
formarum. sed soli creatori deo. tamen
ad motum localem corporalis natura est spiritua
li obedire nata. cuius indicium in homine
apparet. Nam ad solum imperium volun
tatis mouentur membra ut opus a
voluntate dispositum prosequatur Quecum
que enim solo motu locali fieri pos
sunt per naturalem virtutem non solum spiritus boni

sed etiā mali facere pnt n̄ dimit9 phibeantur. Venti aūt et pluuie et alie hmōi ꝑturbationes aeris. solo motu vaporū r̄solutorū ex terra et aqua fieri pnt. Vn̄ ad hmōi ꝑcurand̄a naturalis vtus demonis suffiat. Sz tn̄ dn̄ ad hoc diuina vtute prohibetur. ut nō liceat facere omē qd̄ pnt. Vnde est contrariū qd̄ dicit̄ Je. x Nunquid sūt in sculptilibus gentiū qui pluunt. Aliud est eīn naturalit̄ pluere qd̄ solus deus ē q̄ cās naturales ad hoc ordinauit. Aliud uō est causis naturalib9 a deo ad pluendū ordinatis vt dn̄ q̄i ext̄ ordinarie pducend̄. Et tūc surrexit iob ꝛc̄. Enūata aduersitate beati iob ꝛc̄ agit̄ hic de patiā quā in aduersitate mōstrauit. Sciendū aūt est q̄ ad euidentiā eorū que hic dicuntur q̄ circa corporalia bona et circa animi passiones antiquorū phorū diuersa opiō fuit. Nā stoici dixerūt bona extiora nulla bona hoīs esse. et q̄ pro eorū amissiōe nulla tristicia oīo sapienti poterat inesse. Perypatheticorū uō snīa fuit q̄ bō extiora sūt quidē alia hoīs bona nō quidē pncipalia. sz q̄i istrumētaliē ordinā ad pncipale hoīs bonū quod est bonū mentis. et ꝑ hoc sapientē in aīssiōe bonorū extiorū moderate tristari ꝯcedebant. Ita videlicet q̄ per tristiciam rō non absorbētur ut a rc̄titudīe declinaret. Et hec snīa verior est et catholice doctrīe ꝯsona ut pz per aug9 li. de ciui. dei. Nā igr̄ snīaꝫ iob secutus tristiciā quidē in aduersitate mōstrauit. tn̄ sic moderatā ut rōi subiecta esset. Et io dicit q̄ tūc surrexit iob et scidit uestimenta sua qd̄ apud hoīes solet eē tristicie indiciū. Notandū ē vō q̄ dicit tūc s. post morte filiorum auditā ut de eis magis q̄ de rērū amissione doluisse videatur. De aīcis eīn mortuis nō dolere duricie et insensibilitas cordis videtur eē. sed vtuosi est hūc dolore nō īmoderatū hr̄e sm̄ illud apli y thessa. iiij nolum9 vos ignorare de dormientib9 ut nō ꝯtristemini sicut et ceti q̄ spē nō hn̄t et hoc in btō iob fuit vnde et status mētis ei9 per actū extiorē apparuit. quia vō ratio erecta stetit congrue dicit̄ q̄ iob surrexit q̄uis hoīes dolentes magis soleant prosterni. quia vō tristicia pene batur sz nō penetrantē usqꝫ ad intima rōis ꝑturbande in extiorib9 tristicie signum ondit q̄ntū ad duo. s. q̄ntū ad ea que sūt ext̄ nam̄ corporis. vn̄ dicit̄ Et scidit uestimēta sua et q̄ntū ad ea q̄ de nā corporis procedūt vn̄ dicit̄ Et tonso capite qd̄ apud eos qui comā nutriūt solet esse doloris indiciū. Vn̄ ... h̄ duo signa tristicie ꝯucienter pdcīs aduersitatibus r̄ndent. Nā scissio tunice r̄ndet amissiōi rerū. tōsio capitis amissiōni filiorū. Tūc aūt mens erecta stat qn̄ humilit̄ deo subicit̄ vnūqdqꝫ eīn tanto in maiori nobilitatis altitudine ꝯsistit q̄nto magis suo ꝑfectiuo substat. sicut aer dn̄ subditur luci. et mā dn̄ subdit̄ forme. Qz igr̄ mens btī iob per tristiciā deiecta nō erat. sz in sua rc̄titudīe

ꝑsistens maīfestatur· per hoc q̄
deo se huilit subdidit ¶ Nā sequit̄
corruens in trā adorauit· ad humi-
litatis et deuotion̄ indiciū demōn-
strātū. Et nō solū factis statū sue mētis
declarauit· s̄ʒ etiā u̓bis cōbulit etiā
demōstrāuit et si tristiciā patētur se tri-
stitie nō debere succubē. Primo quidē
ex condicione nature vn̄ dicit̄ Et
dixit Nudus egressus sū de utero
mr̄is mee· s· t̄re que est oīs mater
om̄. nudus r̄uertar illuc· i· in t̄rā
Et s̄m hunc modū dicit̄ eccī· xl· occupa-
tio magna creata est hoīb̄ꝫ et iugū
graue sup filios adā a die exitus a
uētre matris eorū usq̄ʒ in diē se-
pulture in mr̄eʒ oīm. ¶ Pt etiā aliṫ
intelligi ut qḋ dicit̄ de utero mr̄is
mee ītelligatur ad lraʒ de utero
mulieris q̄ genuit eū Qḋ aūt dicit̄
nudus r̄uertar illuc· intelligatur
s̄ʒ r̄uertitur in illū statū quē habu-
it in vtero mr̄is q̄ntū ad aliquid
s· ad hoc quod ē alienū eē a conuersa-
tiōe humana. hoc igr̄ dices cōbulit
dicit q̄ ꝑ amissionē extiorū bono-
rū nō debʒ homo tristicia absorberi
quia extiora bona nō sṫ ei cōnālia
s̄ʒ accidētalit̄ adueniunt qḋ ꝑʒ ex h̄o
q̄ homo sine eis r̄cedit Vn̄ accidē-
talib̄ꝫ bonis ablatis si sbāle r̄ma-
neat nō debet homo tristicia absor-
beri etsi eū tristicia tangat ¶ 2o ondit
idē ex dīna opatiōe dicēs Dn̄s dedit
dn̄s abstulit Vn̄ p̄mo cōsiderandū
est vera eiꝰ s̄nīa de p̄uidētia dīna
cir̄ res huānas in h̄o q̄ dixit Dn̄s
dedit cōfessus est p̄speritatē mū-
danā hoīb̄ꝫ aduenire nō casualit̄
neqʒ ex fato stellarū neqʒ ex solo

fuit simplicē r̄latiōeʒ nō eīn aliquis
in uētrē mr̄is creato r̄uertitur

studio huāno. s̄ʒ de dispēsatiōe dīna
In hoc uō q̄ dicit dn̄s abstulit cō-
fitetur aduersitates mūdanas in ho-
minibus dīne p̄uidētie iudicio p̄ueni-
re hoc aūt inducit q̄ nō hʒ homo
iustā querelā de deo si tp̄alib̄ꝫ bonis
spolietur· quia qui gratis dedit
potuit vel usq̄ʒ ad finē vel usq̄ʒ ad
tempꝰ largiri Vn̄ cū an̄ finē tē-
poralia aufert hō cōqueri nō pt.
¶ 3o ondit idē ex bn̄placito dīuine
uolūtatis dicens. sicut dn̄o placuit
ita fcm̄ est. Est aūt amicorū idē velle
et idē nolle Vn̄ si ex bn̄placito di-
uino procedit ut aliquis tp̄alibus bo-
nis spolietur si deū amat debʒ uo-
lūtatē suā volūtati dīne cōformare
ut hoc considerando tristicia nō ab-
sorbeatur ¶ hec igr̄ tres rōes de-
bito ordine ponit̄ Nā in p̄ma ra-
tione ponitur q̄ bona tp̄alia sunt
hom̄ ext̄nea In 2a q̄ a deo hoī dat̄
et auferuntur In 3a q̄ hoc accidit
s̄m bn̄placitū dīne uolūtatis Vn̄
ex p̄ma rōe cōcludit̄ q̄ homo ꝑpt̄
amissioēʒ r̄rū tp̄aliū nō dʒ tristicia
absorberi Ex 2a q̄ neq̄ʒ etiā pt cō-
queri Ex 3a q̄ debet etiā gaudere.
Nō ei essʒ placitū deo q̄ aliquis aduersi-
tatē patētur n̄ ꝑ aliqḋ inde p̄ueni-
ens bonū Vn̄ aduersitas licet ex se
amara sit et tristicā gn̄et. tn̄ ex cō-
sideratiōe utilitatis ꝑ quā deo placʒ
debʒ eē iocunda. sicut de aplis d̄ Ibāt
apli gaudentes ⁊c̄ Nā et de assump-
tione medicinē amare aliquis ratiōe
gaudet ꝑ spē sanitatis. licʒ sensu tur-
betur Et quia gaudiū ē materia gra-
rū action̄ Io hanc t̄ciā rōeʒ in grarū
actione cōcludit dicēs Sit nomē dn̄i

benedictū. Dndicitur quidē nomē
dn̄i ab omnibus iniq̄tū de eo bon-
tate notitiā habent q̄ s. om̄ia bn̄
dispenset et nichil agat iniuste
Hic igitur concluditur inocētia
iob cū dicit: In omnibus hijs non
peccauit iob labijs suis ut s. vba
per ipaciēne motū exp̄met Neq̄z
stultū quid contra deū locutus est
l blasphemiā vt s. de diuia pui-
dētia blasphemaret Stulticia ei
sapiē opponitur que prope est
ignino diuinorū.

Factū est aut̄ cū quadā die ℞c
Cū triplex sit hoīs boni
s. aīe et corpis et extiorū rerū.
hoc mō adinuicē ordinatur ut corpg
sit pp aīaȝ res uō extiores pp cor-
pus et aīaȝ sicud igit̄ puersa in-
tēcio est si aliquis bona aīe ordi-
net ad corpis sanitatē Et quidē q̄
iob in actibus vtutū habundaret
que sūt aīe bona iustis potit esse
manifestū vn̄ et dn̄s ad satha sup̄
dixerat Nunquid cōsiderasti seruū
meū iob ℞c Sz satha calūpnia infe-
rebat quasi iob actib9 vtutū infe-
dēt pp tpalia bona sicut mali hoīes
quorū sathan p̄nceps pnīose in-
dicāt de intēcione bonorū adhuc
in vtute stabilis pmanebat ex q°
sufficient ondsū est q̄ ei9 intēcio nō
erat ad extiora bona obliquata
Restabat igitur ondē ad pfectam
vtutis demr̄atonē q̄ neq̄z etiā ad
salutē proprij corpis torruata e
rat eius intēcio et iō rursus adduc-
uidiciū diuū quo hoc manifestatur
Hoc est q°. qd̄ dicit: Factū est autē

ad ꝯspitatē bonorū extiorū Ita etc̄
puersa itēcio ē si aquis bō aīe ordi-
net

S̄z hc̄ calūpnia r̄pulsa erat pūs
p̄ hoc q̄ p amissioēȝ bonorū extiorū

cū quadā die uenissent filij dei
et starent corā dn̄o. venisset q̄z sa-
thā int̄ eos et staret in cōspectu
eius ut dicēt dn̄s ad satha Vn̄
venis. Quibus vbis quia sup̄
exposita sūt diuīus nō ē inmorād̄
nisi q̄ hoc nondū est q̄ pp aliud
Fcm alia dies induat̄ hic sicut
in p̄n° genesi s̄m diūsa rerū
gn̄a que istitueb̄ant diūsi dies
describūtur Et. aut̄ satha ex
aminatus r̄ndit Qndit̄ qui cū
dicitur Circuiui r̄ndens aut̄ Circui-
ui t̄rā et pambulaui t̄rā eam
Et hoc ut sup̄ Et rursus ut dn̄s
vtute iob cū cōspicua ei ppoit
ut sup̄ Vn̄ sequit̄ Et dixit dn̄s
ad sathā Nunq̄ cōsiderasti seruū
meū iob q̄ nō sit ei silis in t̄ra
vir simplex et rcūs ac timens
deū ℞c Sed quia iā queda vtus
bt̄i iob manifesta erat que pūs
manifesta nō fuerat s. cōstancia
in aduīsis Ideo iūt addit Et adhuc
r̄tinēs s. post amissionē tpaliū
bonorū r̄tinēs inocētiā Ex quo
ultius ondit dn̄s suspicionē
sathā fuisse calūpniosā et itē-
tionē frustratā Vn̄ sequitur
Tu aut̄ ꝯmouisti me aduīsus
eū ut affligerēm eū frust̄ Ex h°
aut̄ q̄ dicit̄ Cōmouisti me ad-
uisus eū nō ē intelligendum
q̄ dn̄s ab āquo puocetur ad uo-
lendū qd̄ pūs nolebat Dicitur
ei nūi xxxiij Nō est deus ut hō
ut mēciatur neq̄z ut filius hoīs
ut mutetur. s̄z loquit̄ scrip̄tura de
eo figuraliter more humano.

homines enim qui facere volunt aliquid
per aliquem ab illo commoveri dicuntur
deus vult quod facit sicut et facit
hoc per illud tamen absque omni mentis com-
motione quia ab eterno in mente
habuit quod per quos facturus esset
disposuerat dominus iob ab eterno tem-
poraliter affligere ad demonstrandum
veritatem virtutis eius ut omnis malig-
norum calumpnia excluderetur unde
et ad hoc significandum hic dicitur Tu autem
commovisti me adversus eum quod autem
dicitur ut affligerem eum frustra
intelligendum ~~est~~ quantum ad inten-
tionem dyaboli non quantum ad inten-
tionem dei. Experierat enim sathan
adversitatem iob inducens eum ex hoc
in desperationem et blasphemiam deducere
quod consecutus non erat. deus autem
hoc permisit ad declarandam virtutem
eius quod et factum erat Sic igitur
frustra afflictus est iob quantum ad
intentionem sathan. sed non quantum ad in-
tentionem dei Repulsus autem sathan
non quiescit. sed calumpniam instruit
ostendere volens quod omnia bona que iob fe-
cerat etiam et hoc ipsum quod adversa
patienter toleraverat non pro amore
dei fecerat sed pro corporis sui sa-
lute unde sequitur Cui respondens sathan
ait pellem pro pelle et cuncta etc.
Considerandum est autem quod iob du-
pliciter afflictus fuit scilicet in amissione
possessionum et in amissione natorum
Intendit igitur sathan dicere quod utramque
afflictionem patienter sustinuerat
pro corporis sui salute et quod hoc non
erat magne virtutis sed erat huma-
num et apud homines consuetum Et hoc
est quod dicit homo quasi dicat quilibet
etiam non virtuosus dabit scilicet de fa-
cili pellem pro pelle id est carnem a-
lienam pro carne sua Sustinet
~~etiam~~ enim homo non virtuosus ut
quicumque alii et quantumcumque coniuncti
potius corpore affligantur quam ipse
et similiter homo quicumque dabit cunc-
ta exteriora que possidet pro anima
scilicet Exteriora enim bona ad conserva-
tionem vite queruntur ut sunt in sub-
sidium victus et vestitus et aliorum
huiusmodi quibus vita hominis quomodo
conservatur Et quia posset aliquis
dicere ad sathan unde potest probari
quod iob amissionem natorum et posses-
sionum patienter tulerit timens pel-
li sue et vite sue. quasi huic questi-
oni respondens subdit Alioquin scilicet si
verbo simplici non creditur mitte
manum tuam id est exere virtutem et tange
os eius et carnem id est affligas eum
in corpore non in superficie quod pos-
set significari per tactum carnis. sed etiam
in profundum quod significatur per tactum
ossis ut scilicet tactus usque ad intima
perveniat et tunc videbis id est manifeste
ab omnibus conspici poterit quod
in facie benedicat tibi. quod expo-
nendum est ut supra. Volens igitur
dominus ostendere quod iob domino non servierat
pro corporis sui salute. sicut supra osten-
derat quod ei non servivit pro exterio-
ra bona unde subditur Dixit ergo
dominus ad sathan Ecce in manu tua
est id est potestate tibi trado eum in cor-
pore affligendum Verumptamen animam
illius serva scilicet vitam ei non auferas
Non enim dominus tollit servos voluntati
sathan exponit. sed secundum mensuram
convenientem secundum illud apostoli cor. x.

Fidelis dns qui nō patietur vos
temptari sup id quod potestis.
Egressus igr sathan ēē Acceptata
ptāte sathan ad eius exeqtionem
procedit Vn dicitur Egressus igr
sathan a facie dm̄ pcussit iob per-
cussioē quidē turpi et abhominabi-
li vn dicit' vlcere īcurabili et do-
loroso Vn dicit' pessimo et vbi vn
dicitur a planta pedis usqz ad
vticē eius Solent aut egrotan-
tiū afflictioēs remedijs extrīs adhi-
bitis alleuiari Sz iob alleuiatus
sic nō fuit Sequitur eīn qui testa
samē radebat in quo ondītur q
lenitiua medicameta et delicata
ei nō adhibebātur Sedens in ster-
quilinio in quo ondītur q non
recreabatur nec loci amenitate nc
stramētorū mollicie nc alicui' sua-
uitatis odore sed contrarijs vteba
duplicit' tur magis Pt aut dicī gtigisse
Vel quia pcussus a dnō ipē etiā
se magis affligebat spōte et hui'
habat ut maioz facilius obtineret
Vel quia cūcta que hēbat amn
serat Vn nō poterant sibi conuē
entia remedia adhiberi et hº satis
probabile est ex hoc q dns sup'
dixit neqz videtur q satha vlt'
ptātem sibi datā egerit aliquid
ad nocendū Solent et afflictio-
nes vbis cōsolatorijs releuari.
Sz afflicto iob vba exasperatiua
l: dicūtur tāto magis gūcta pfe-
runtur Sequit' ei Dixit illi ux-
or sua quā solā ei dyabolus reli-
querat ut per eā viri iusti mē-
te pulsaret qui per feīaz pmū
hoēm deceperat h' aut pmo in
l: puocātia qūto a psō mgr

irrisionū verba prorupit dicens
Adhuc tu remanes in simplicitate
tua. q.d. saltē post flagella tu cog-
noscē debēs q inutile tibi fuit sim-
plicitatē seruare Sicut in psona
quorūdā dicit' mala c. iij Vanus ē
qui seruit dnō et qd emolumētū
quia custodiuimus pcepta eius.
Scº pcedit ad uerba praue suggest-
tionū dicens bndic deo .i. maledic
ex quo tibi bndicenti deo aduersi-
tas supueñ maledic deo ut pros-
peritate potiaris Vltiō cōcludit
uerba desperationū dicens et morē
q.d. pro mortuo te habe quia nichil
tibi residuū ē in simplicitate rema-
nenti nisi ut moriaris Vel alit'
bndic deo et morē .i. ex quo post
tantū dei reuerentiā sic aduersitate
afflictus es. si adhuc deo bndicis
nichil restat tibi nisi ut mortē
exspectas Sctūs aut vir qui sua
īcōmoda paciēt' tulerat īiuriam
dei ferre nō potuit Vn sequitur
Qui ait ad illā Quasi vna de stul-
tis mulieribus locuta es. Merito eā
stulticie arguit que contra diuinā
sapiam loquebatur Q aut stulte
locuta fuit ondit dicēs Si bona sus-
cepimus de manu dm̄. mala aut
quare nō sustineamus. in quo pfciā
hoīs sapiaz docet cū ei tempora-
lia bona et corporalia nō sint ser-
uanda nisi pp spualia et etna et
esse saluatis qi pincipa bq nō oz dari si illis
pueñ
neqz eleuari si eis habundet. docet
ergo nos iob tantā animi cōstā-
tiā habere ut boīe tpalibus si nobis
a deo dētur sic vtamur ut ex hoc in su-

perbiā nō eleuemur et contra ma-
la sic sustineam⁹ ut eis nr̄ aīm⁹ nō
deiciatur s̄m illud apl̄i phil' vltimo
Scio humiliari scio et habūdare. et p⁹
Omnia possū in eo qui me confortat
Deīn cōcluditur pseuerans inocē⁹
iob cū dicit In omnib⁹ hijs nō pecca-
uit iob labijs suis ¶ Nec solū per
uxorē dyabolus mētē bt̄i iob exas-
perare intebatur. s̄ȝ etiā per amcos
qui q̄uis ad c̄solandū venerīt ad
uerba tamē increpationū p̄gressē-
rūt de quibus dicit Igit audiē-
tes tres amci iob omē malū qd̄ acci-
disset ei venerūt singuli de loco suo
eliphas themanites et baldach
suites et sophar naamathites.
Et quia int' hos fere vtit tota
disputācio hui⁹ libri Considerandū
ē q̄ hij tres in aliquo eiusdē opi-
niōis erāt cū iob. vn̄ amici eius
dicuntur et in aliquo discordabāt.
int' se ī uicē c̄cordātes vn̄ et sibi i-
uicē coniungunt et a iob discrnūt.
Concipiebat siquidē cū iob q̄ȝ non
solū res n̄ales s̄ȝ etiā res hūnē
dine puidencie subiacerent Sȝ diffe-
rebant ab eo quia putabāt hoīē
pro bonis tp̄alibus que agit remu-
nerari a deo prospitate t'rena
et pro malis que agit puniri a deo
adūsitate tp̄ali q̄si tp̄alia bō sint
mala pmia v̄tutū et tp̄alia' sint pene
pctorū hac aūt opinionē quilibȝ
eorū proprijs modis defendere
nititur s̄m q̄ sibi p̄pn̄ īgeniū sug-
gerebat p̄p quod singuli dicuntur
venisse de loco suo Iob aūt hūoī o-
piniones nō curat. s̄ȝ credebat bona
opa hoīm ordinari ad r̄munera-
tionē sp̄ualē futurā post hac vitā
Et silr̄ p̄ccā futuris supplicijs eē
punienda Qȝ aūt p̄dc̄i amci iob
consolandi cā venerint ondītur
ex hoc qd̄ sequit Condixāt em̄
sibi ut pariter venientes visita-
rent eū et c̄solarentur In quo
ueros amcos se ondūt in t'bulatio-
nibus nō deficientes sibi. dicit' ei
eccī xij In t'sticia et' malicia ver⁹
amicus agnitus est Et p̄mo quidē
ipā visitatio c̄solatia erat Illā vi-
dere amcū et ei c̄municare delectabilis-
sim est Consolant' etiā ipm̄ factis c̄-
passionis sue ad eū signa ondendo
quibus c̄passionis signis p̄mittit'
c̄moratiuū ad c̄passionē cum dicit'
Cūqȝ eleuasset oculos p̄cul non
cognouerunt ipm̄ Erat ei īmutata fa-
cies ex vlcē. et reliquus cultus ex
rerū amissiōe Qȝ aūt dicit p̄cul
intelligendū ē s̄m eā mensurā q̄
homo p̄t a r̄motis cognosci. hec
aūt īmutacio amci eos p̄uocāt ad t'sti-
ciā et c̄passionē quā per signa
onderūt Sequit em̄ Et exclamā-
tes s. pre magnitudine doloris
plorauerūt. scissisqȝ vestibus sp̄se-
rūt puluerē sup caput suū in si-
gnū humilitatis et deiectionis q̄si se
ex deiectiōe amci deiectos r̄putā-
tes. Addit aūt in celū. ut s. q̄si
hac humilitate celestē humilitatem
p̄uocarent Considerandū est aūt
q̄ amcorū c̄passio c̄solatiua ē Vel
quia aduersitas quasi onus quoddā
leuius fertur q̄n a plurib⁹ portat'
Vel magis q̄ oīs t'sticia ex admira-
tiōe delectationis alleuiat' Delectabi-
lissimū aūt ē experimentū sumē

de amicia alicui⁹ quod maxime sentitur
ex cõpassiõe in adũsis et io . cõsola-
tion̄ affert q̄ nõ solũ ex cõpassi-
one ostẽsa eũ cõsolabant' s̄ etiam ei
societate exhibendo Sequit' ei Et
sederũt cũ eo in tra septẽ diebus
et septẽ noctibus. Intelligendũ
est tamẽ nõ cõtinue. s̄ cõgruetib⁹
horis. Indigebat ei mag̃ tristicia
diut'na cõsolatiõe Sz tũ qd' maxie
est cõsolatorũ s. v̄bũ nõ exhibebat
Sequit' eñ Et nemo loq̄batur ei
verbũ. tacit'nitatis ei causa ondi'
tũ subditur Videbat ei dolorẽ ve-
hemetẽ ẽẽ. que causa mag̃ redit'
secundũ consolancium opiõne aptã
q̃ secundũ statũ afflicti. Cũ ei mẽs
alicui⁹ fuit dolore absorpta cõsolato-
nis v̄ba nõ recipit Vñ poeta dic'
Quis mrẽ3 nisi mẽtis inops de fu-
nẽ nati. flere vetat. Iob aũt nõ
erat dispositus ut pre tristicia con-
solacionẽ recipẽ nõ posset s̄ magis
ipẽ s̄m roẽm cõsolabat' ex p̄m ut
ex v̄bis supinductis apparet. Ca.m

Post hec aperuit. tercium.
iob os suũ 2c Sicut sup-
dictũ fuit circa passiones aĩe du-
plex fuit opiõ antiquorũ. Stoyci
ei dixerũt tristiciã in sapiente nõ
cadẽ Peripothetici võ dixerũt sa-
pientẽ quidẽ tristari. s̄ in tristicijs
s̄m roẽ3 moderate se hrẽ Et hec
opiõ vitati cõcordat Racio ei con-
dicionẽ nature auferre nõ pt
Est aũt naturale. vt sensibili cõ-
gruentibus delectetur et gaudeat.
et de nociuis doleat et tristetur
1. h' aũt rõ a sua rectitudĩe nõ diuitat
Concordat aũt h' opiõ sac' scripture
que tristiciã ponit in xpõ in quo ẽ
oĩs v̄tutis et sapiẽ plenitudo Dic'
iob ex p̄narratis adũsitatib⁹ tristi-
ciã quidẽ sensit. alias paciẽtie v̄tus
in eo nõ hret locũ. s̄ p̄ tristicia rõ
a rectitudine nõ declinauit qm̃ rõ tri-
ticie dñabatur Ad hoc g° ondendũ
dicit' Post hec aperuit iob os suũ
Dicitur aũt post h' i. post vij dies
tacit'nitatis Ex quo mãifestũ fit q
uerba que sequũtur s̄m roẽm pro-
lata sunt per tristiciã non turbatã
Si eñ ex p̄turbatiõe mentis dicta
fuissent p̄us ea p̄tulisset qñ vis tri-
ticie uehemencior erat. tristicia ei que-
libet longitudine t̄pis mitigat' et i
p̄ncipio magis sentitur Vñ p̄ hoc
tam diu tacuisse dicit' ne p̄turbata
mẽte loqui iudicaretur. qd' etiã ondi'
per hoc qd' dicit' aperuit os suũ Cũ
eñ aliquis loquitur ex ĩpetu passion̄
nõ ipẽ aperit os suũ s̄ agit' a pas-
sione ad loquẽdũ Non ei per passi-
onẽ actus mĩ dĩi sunt⁹ s̄ per sola-
cioẽ3 loquẽdo aũt. tristiciã quã pacie-
batur ondit cõsuetũ ei est apud
hoĩes sapiẽtes ut ex rõe loquatur
passionũ motus quos sẽciũt sicut
et xpus dixit Tristis est aĩa mea usq3
ad mortẽ Et aplũs dicit rõ. vij No
eñ qd' nolo bonũ hoc facio. s̄ qd' odi
malũ illud facio Sic etiã boecius
in p̄ri° consolacion̄ tristiciã aperuit
ut ondẽt quõ eã roẽ mitigaret
Sic et iob loquẽdo tristiciã suã apuit
Vñ sequit' Et maledixit diei sue.
Quod videtur ẽẽ cont' illud apli rõ.
xij Benedicite et nolite maledicẽ S3
sciendũ ẽ q maledicẽ multipliciť
dicit' Cũ ei maledicẽ nichil aliud sit

1. aufre nõ pt s̄ sic moderat' ut
p̄ tristicias rõ a sua rectie nõ diuitat

Quod malum dicere conveniens dicitur maledicere quotiens contingit malum dicere. Contingit enim aliquem alium maledicere: primo causaliter causando malum, sicut dicere dei est causa eorum que dicit, et simili modo iudicis qui dampnantis est causa pene huiusque qui dampnatur. Et per hunc modum intelligitur quod dominus dixit gen. ix: Maledictus chanaan sit servus servorum fratrum suorum. Et iosue maledixit achor qui de anathemate sustulerat. ¶ Secundo imprecando malum vel optando malum, sicut legitur primo regum xvii quod philisteus maledixit david in diis suis. ¶ Tertio contingit aliquem dicere malum simpliciter enuntiando vel in presenti vel in preterito vel in futuro sive vere sive false. Prohibet igitur apostolus maledicere tali maledictione qua aliquis imprecatur malum alicui vel eum infamat. Non autem eo modo quo iudex reum condempnat vel aliquis verax malum alicuius rei ordinat vel denuntiat vel denuntiando presens vel recitando preteritum vel denuntiando futurum. Sic igitur intelligendum est iob sue diei maledixisse quia eum malum esse denuntiavit non secundum suam naturam qua a deo factus est, sed secundum illam scripture consuetudinem qua dicitur tempus bonum vel malum secundum ea que in tempore aguntur, secundum illud ephe. v: Redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Maledixit igitur iob diei sue inquantum mala in ipso die accidisse commemorat. ¶ Et quasi ei maledixerit subdit: Pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictum est conceptus est homo. ¶ Considerandum est autem quod licet esse et vivere secundum se sit appetibile, tamen esse et vivere in miseria est fugiendum secundum quod quomodo licet interdum esse in miseria libet sustineatur propter aliquem finem. Unde illa misera vita que non ordinatur ad aliquem finem bonum nullo modo est eligenda, secundum quod dominus dicit mathei xxvi: melius ei erat si natus non fuisset homo ille. Bonum autem quod ex aliqua miseria expectatur sola ratio apprehendit. Vis autem sensitiva non percipit, sicut amaritudinem medicine gustus percipit, sed sola ratio in fine sanitatis delectatur. Si quis ergo secundum passionem sui gustus vellet ex primo medicinam denuntiaret eam esse malam, quamvis ratio iudicaret bonam propter finem. Sic igitur miseria quam iob sustinebat ratione quidem videri potuit quantum ad aliquid utilis esse, sed inferior pars anime que ex [...] afficiebatur adversitate tolerandam repudiabat. Unde et ipsum vivere sub tali adversitate odiosum erat ei. Quando autem aliquid nobis odiosum est omnia abhorremus per que in id devenimus. Et ideo iob secundum inferiorem partem anime cuius passionem exprimere intendebat et nativitatem suam et conceptionem ex quibus in hanc devenerat odio habebat, et per consequens nativitatis diem et conceptionis noctem secundum illum loquendi modum quo ex hiis que in tempore aguntur aliquid ascribitur tempori bonum vel malum. Sic igitur quia secundum partem sensibilem vitam sub adversitate repudiabat, volebat se numquam natum vel conceptum fuisse; et hoc est quod dicit: Pereat dies in qua natus sum, ac si diceret: utinam numquam natus fuissem; et nox in qua dictum est etc., id est vere dici potuit

conceptus est homo .i. utinam numquam
conceptus fuisse. Et congrue or-
dinat quia nativitate sublata conceptio
non aufertur. Sed e converso congruenter
conceptionem nocti ascribit et na-
tivitatem diei quia secundum astrologos na-
tivitas diurna laudabilior est si
de principali existente super terram .i. sole.
Conceptio autem nocturna est sicut conceptio
filius modus loquendi habetur Ieremie xx.
Maledicta dies in qua natus sum
in qua peperit me mater mea non sit
iob iii benedicta. ¶ Posita igitur maledictione
diei et noctis conceptionis consequenter
singillatim de maledictione utriusque.
Et primo de maledictione diei na-
tivitatis dicens. Dies illa vertatur
in tenebras. Considerandum namque
est quod sicut Ieronimus dicit in prologo
a verbis iob in quibus ait Pereat di-
es in qua natus sum usque ad eum locum
ubi ante voluminis finem scriptum est idcirco
me reprehendo. exametri versus sunt dacti-
lo spondeoque currentes. Et sic patet quod
liber iste per modum poematis conscrip-
tus est. Unde per totum hunc librum figu-
ris et coloribus utitur quibus poete
uti consueverunt. Solent autem poete
ut vehementius moveant ad eandem
sententiam diversa inducere. Unde et hic iob
ad maledicendum diei sue secundum modum
quem diximus ea inducit quibus aliqua
dies solet esse odiosa. Dignitas autem
diei est claritas eius. hac enim a noc-
te discernitur. Hanc igitur dignitatem
excludit dicens. Dies illa vertatur in
tenebras. que quidem sententia quantum ad
superficiem littere frivola videtur et
vana. Dies enim nativitatis preterierat
et iam non erat quod autem preterit immobile

est. quod sibi poterat dies que preterierat
in tenebras verti. ¶ Sed sciendum quod que-
dam per modum optandi dicuntur ad
exprimendum indicium quod de aliqua re habetur.
Sic dicitur. Dies illa vertatur in tenebras
ac si diceret. dies nativitatis mee de-
buisset esse tenebrosus ut congrueret
tenebris miserie quam patior.
quia enim aspectus luminis delectabilis est
secundum illud ecclesiastes xi. Delectabile est oculis
videre solem. Consuetum est in scripturis
ut per tenebras tristicia significetur
secundum illud ecclesiastes v. Comedit in tenebris
et in curis multis et in erumpna atque
in tristicia. Est autem aliquis dies clarus
multipliciter. ¶ Primo quidem ex dei san-
ctificatione qui eum celebrem esse instituit.
sicut habetur exo. xx. Memento ut diem
sabbati sanctifices. Hanc igitur claritatem
removet a predicto die dicens. Non requi-
rat eum deus desuper. quasi dicat. non
exigat deus ab hominibus ut hunc diem
celebrem agant. Dies enim aliqui exiguntur
a deo ad celebritatem propter aliquod insigne
beneficium in illa die collatum. sicut
sabbatum in veteri lege propter beneficium
creationis. et dies pasche propter beneficium
liberationis ab egipto. quod etiam mani-
festum est de diebus festivis novi testamenti
tamen celebratum. ¶ Vult igitur per hoc
significare quod sua nativitas non debet computari
inter insignia dei beneficia cum magis
ad miseriam natus esse videatur quam ad
leticiam. ¶ Secundo aliquis dies clarus est ex
~~hominum~~ recordatione. Solent enim homines
aliquos dies celebres agere in quibus
aliqua magna et iocunda eis contige-
runt. sicut herodes et pharao diem
nativitatis celebrabant. Hanc igitur clari-
tatem a predicto die removet dicens

Et no sit in recordacioe hom quavi
delicet no aliquid iocundu in illa die
acci . dit s; magis triste ut apparz
ex adventu // 1° dies clarus est ex cor
porali lumie quequide claritas
multiplicit aufertur Primo quide
ex subtractioe radioru solis illumi
nantiu tra ut pz qn sol eclipsatur et
quatu ad hoc dicit Et no illustretur
lume // 2° ex oppositioe nubiu uel a
lioru huoi occultanciu radios sol
et quatu ad hoc dicit Obscuret eu
tenebre // 3° ex defectu visiue virtut
Qu eni aliquis morit uel visu priua
quatu ad eu claritas diei aufertur
et quantu ad hoc dicit Et umbra
mortis. Modu aut p̄missē obtene
bracion exponit dupli Primo quid
quatu ad ordie in hoc q dicit
Occupet eu caligo Cu ei dies ca
ligine occupatur qn diei primo sple
denti subito et ex insperato tebre
inducut' cui sile in vita iob apparz
2° quatu ad genus tenebraru in
hoc q dicit Et involuat' amaritudie
Per hoc dat itellige totu qd de ob
tenebracioe dcm est ad tebras tri
ticie ee referendu Hunc ei more
obseruare videtur ut parabolica
locucioez ex aliquo subsequeti expor.
Per omnia igit' hic nihil aliud
dice intendit nisi q dies natitate
sue no debet iudicari dies gaudij
sed meroris cu per sua natitate ad
vita tante adusitati subiecta de
uenisset ¶ Post maledictione igit'
diei natitatis sue cosequet' male
dicit nocte cocepcion sue s'm silem
modu loquendi Et primo attribuit
ei illud vn nox magis horribilis
redditur Cu ei nox p' tebras
s'm seipam horribil' sit qnto magis
tenebre noctis augmentant' tan
to magis horrida redditur qd co
tingit cu aliq magna tepestas
oritur in nocte Et qntu ad hoc d'
Nocte illa tenebrosus turbo pos
sideat q. d. cogruu fuiss; nocte
illa tenebroso turbie possidei
ut vite mee cogruet que tanto
adusitatis turbie ivoluit // Dein
remouet ab ea illa que ptinere vi
dentur ad bonu noctis Et primo
quatu ad opione hom Cu eni
hoies tpa distiguut s'm ea q aga
in tpe sn nocte aut pauca uel
nulla fiut meorie digna. nox no
cputur per seipam in meorijs
hom s; ex die couicta. Hoc igitur
bonu remouet a nocte pdca dices.
Non coputetur in diebus ani
nec numetur in mesibus q. d. nox
illa no est meorie digna nichil in
signe in ea acciderit s; magis ali
quid dolosu Int' noctes aut que
in meorijs hom agut' queda no
solu meoriales sut. s; etia celebres
et festiue in quib; hoies ad aliqua
festa agenda congregant' et h°
remouet dices Sit nox illa soli
taria. huoi aut cogregao hom
in aliqua nocte fit in laude et
celebritate illius noctis p' aliqd
celebre festu qd in illa nocte reco
litur sicut apud fideles agit' in
nocte resurreccois dnice et io subdit
nec laude digna. Digna est eni ali
qua nox laude p' aliqd magnu fcm
in illa nocte cotingens Ex hoc ergo
nichil aliud intendit q significare

q sua conceptio nō fuit ad aliqd
magnū nec bonū ordinata sed potius
ad malū adversitatis quā sentiebat.
Unde subdit Maledicant ei qui ma-
ledicunt diei qui parati sunt sus-
citare leviathan. Quod quidē secundum
litterā dupliciter pt exponi Uno modo secundum
q per leviathā intelligitur aliquis
magnus piscis prout congruentius vi-
debitur que in fine huius libri de eo
dicitur. aut extrahere inquit poteris
leviathā hamo. et secundum hoc intelligē-
dū est q illi qui huiusmodi magnos
pisces piscantur de nocte eos inva-
dunt in tenebris. et ideo quando dies in-
cipit apparere maledicunt ei quia
per hoc eorū intentio et opus impeditur.
Alio modo pt intelligi ut per leviathā
intelligatur draco scilicet dyabolus secundum
illud ysaye 27° In die illa visita-
bit dominus gladio suo duro et grandi et
forti super leviathā serpentē tortuo-
sū. Illi ergo parati sunt suscitare
leviathā qui student ad suggestio-
nes dyaboli implendas. operibus iniqui-
tatis vacando. qui diei maledi-
cunt. et ideo dicitur Iohannis quarto
omnis qui male agit odit lucē Et
infra vicesimoquarto. oculus adul-
teri observat caligine. et post-
si subito apparuerit aurora arbitran-
tur umbrā mortis. Secundum hoc ergo
sicut pro hoc qd dixerat nec laude
digna vult noctē illā odiosā esse
bonis Ita per hoc qd subdit ma-
ledicant ei etc. vult eā esse odiosā
malis Nā adversitatē et boni et
mali abhorrent Quem excludit
a prosperitate nocte que videntur ad
bonū pertinere secundum naturā quorū unū

est q nox decoratur astrorū stella-
rū et hoc innuit dicens Obtene-
brantur stelle caligine eius Aliud
est q decoratur ex spe diei et hoc
innuit dicens Expectat lucē et
nō videat quasi dicat contingit naturale
sit ut in nocte lux diei expectetur
illa tamen nox habeat tenebras infinitas
que nunquam diurne lucis successione
terminentur. noctis quidē tenebre
plena lucis diei totaliter excluduntur
aurore uero crepusculo diminuuntur
Imprecatur autem predicte nocti nō solū
ut eius tenebre nō excludantur
per diē sed q neque diminuantur per
aurorā Unde dicit Nec ortū surgē-
tis aurore Sed quia illud qd dixe-
rat videbatur impossibile ut nocti
nō succederet dies neque aurora. ostendit
ex quo sensu id dixerit sit. Subdit
quia nō conclusit ostia ventris qui
portavit me. Vita enim hominis in ventre
matris abscondita est unde tenebris
noctis comparatur. Cum autem per nati-
vitatē in manifestū venit tunc clare
diei similitudinē habet ideo ergo dixit
q nox illa neque diē neque aurorā
succedentē habeat ut ostendat se de-
siderare q suus conceptus nō ve-
nisset ad partū neque ad pueri-
tiā que per aurorā intelligitur
neque ad iuventutē que per plenā
lucē diei designatur Dicit autem
quia nō conclusit ostia etc. nō quia
ipsa nox concludat ventrē vel impediat
partū. sed quia in ventre id agatur
Ex ipsa enim conceptione pt prestari
impedimentū ne conceptus ad par-
tū perveniat Et quia hoc etiam vide-
batur impossibile cum aliquis vitā

abhorreret cum omnibus sit delectabile esse et vivere. ostendit ex qua ratione illud dixit cum subdit Nec abstulit mala ab oculis meis quasi diceret non ipsam vitam propter se abhorreo sed propter mala que patior Et si ei ipsa vita simpliciter desiderabilis sit non tamen vita miseriis subiecta Ubi considerandum est quod omnia que supra figuratiue locutus est hac finali clausula exposuisse videtur quod etiam in aliis eius dictis advertendum est

Quare non in volua mortuus sum Postquam diei nativitatis et nocti conceptionis sue maledixit ut ostenderet tinia sue vite se abhorrere Nunc ostendit se abhorrere suam conservationem in vita ut ex hiis manifestius ostendat quod vita eius est ei onerosa Est autem duplex status vite unus quo concepti vivunt in utero. Alius quo vivunt homines post nativitatem ex utero. Quantum quo ad primum statum dicit Quare non in volua mortuus sum quantum ad secundum dicit egressus ab utero non statim perii. et de hoc secundo primo considerandum est autem quod exterior vita dupliciter tollitur quia ex aliquo nocumento superveniente intrinseco ut est morbus. vel extrinseco ut est gladius vel aliquid huiusmodi et ad hoc potest referri quod dixit egressus ex utero non statim perii. quia ex subtractione necessarii subsidii quod quidem est vel extrinsecus ut sunt vehicula fomenta et alia huiusmodi adiumenta. et quantum ad hoc dicit cur exceptus genibus vel intrinsecus ut est cibus et quantum ad hoc dicit aut lactatus uberibus hiis ei administratis indiget vita nati in

suo primordio Et quia cum aliquis dicit quare hoc factum est dat intelligere hoc inutile esse factum ideo quia ostendit inutile sibi fore se fuisse conservatum in vita. ymo potius nocivum. quod quidem ostendit primo quantum ad mala que nunc patitur dicens Nunc autem dormiens silerem. morte quidem sompnum dicit propter spem resurrectionis de qua postmodum loquitur plenius. per silentium autem intelligit quietem ab adversitatibus quas patiebatur. quasi dicat si statim post ortum mortuus fuisse hiis malis que patior non inquietarer 2° quantum ad bona. Posset ei aliquis dicere ei. Si in vita conservatus non esses non habuisses bona que olim habuisti Sed quasi ad hoc respondens ostendit quod nec propter illa bona vite conservatio fuit optanda Nam et etiam illi qui in tota vita sua maximis prosperitatibus floret hoc fine clauduntur scilicet mortis. Hoc est ergo quod dicit Et sompno meo vel morte requiescerem id est a vite inquietationibus immunis essem Cum regibus et consulibus terre Considerandum autem quod inter eorum qui in dignitate sunt constituti qui maxime prosperari videntur intentio est vel voluptatibus fruendum Et quantum ad hoc dicit Qui edificant sibi solitudines ad loca scilicet venationum vel aliarum voluptatum solitarii esse volentes. Vel ad divitias congregandum et quantum ad hoc dicit Aut cum principibus qui possident aurum et replent domos suas argento. quasi dicat si statim mortuus essem nichil aut minus haberem quam habent illi qui post mortem inutiliter prospera

Considerandum est autem quod quiescere non sit nisi subsistentis, ex verbis dat intelligere hominem secundum animam post mortem subsistere. Si autem quis obiciat quod huiusmodi reges aut principes de quibus loquitur forte non quiescunt sed sunt in penis inferni, vel etiam quod ipsi Iob in hoc fuit vita utilis quod sibi meritum acquisivit. Advertendum est quod, ut supra diximus, Iob nunc loquitur ex parte sensualis partis exprimens eius affectionem, quae non habet locum nisi ad corporalia et presentia bona vel mala. Sic ergo postquam ostendit desiderium sibi non esse vel fuisse quod post ortum esset vel conservaretur, consequenter ostendit sibi desiderium non fuisse quod conservatus in utero perveniret ad ortum, explicans quod supra dixerat: quare non in vulva mortuus sum. Considerandum est autem quod in vulva aliqui moriuntur ante infusionem anime rationalis, que sola immortalis est, et quantum ad hoc dicit: Et sicut abortivum absconditum non subsisterem. Ab huiusmodi enim abortivis fetibus nihil remanet perpetuum. Aliqui vero moriuntur post infusionem anime rationalis, qui quidem post mortem subsistunt secundum animam, sed lucem non vident huius mundi, et quantum ad hoc dicit: Vel qui concepti non viderunt lucem, scilicet vite presentis. Et quod hoc sibi fuisset optandum ostendit, quia per hoc non esset subiectus malis huius vite. Unde dicit: Ibi, scilicet in statu quem habent qui concepti non vident lucem, Impii cessaverunt a tumultu, quem scilicet aliis inferebant eos affligendo, quod refertur ad immutatem a malo culpe. Ibi scilicet in statu mortuorum fessi robore, id est viri bellatores qui bella gerendo fatigati sunt, requieverunt, id est caruerunt huiusmodi labore, quia, ut dictum est, non loquitur nunc nisi de quiete a malis presentis vite. Potest etiam intelligi de fatigatione in quocumque labore quem aliquis patitur sua fortitudine operando. Et illi qui fuerunt quondam vincti pariter erunt ibi sine molestia, id est sine pena angustie, pariter cum eis qui eos vinctos prius tenebant; et ibi homines oppressi angariis vel servitutibus Non audierunt vocem exactoris, secundum id quod dicit Ysaias XIV[o]: quomodo cessavit exactor, quievit tributum. Et quod hoc sit verum ostendit per hoc quod subdit: Parvus et magnus ibi sunt, scilicet pariter, quia parvitas et magnitudo sunt in hac vita secundum inequalitatem prosperitatis terrene, qua sublata remanent secundum naturam equales. Quod ergo dicit Parvus et magnus intelligendum est, id est illi qui fuerunt in hac vita differentes secundum magnitudinem terrene prosperitatis. Sciendum tamen est quod differentia magnitudinis et parvitatis secundum spiritualia bona remanet ibi, sed de his nunc non loquitur, sicut iam dictum est. Et ibi erit servus liber a domino suo. Unde non habebit locum exactio vel aliquid huiusmodi.

Quare data est misero lux. Postquam Iob propriam vitam detestatus fuerat ~~propriam vitam~~ multiplicat. Unde detestatur generaliter totius humani generis vitam, et hoc quantum ad eos qui in prosperitate sunt, tum quantum ad eos qui in adversitate, de quibus primo prosequitur quasi a manifestiori incipiens. Sciendum est autem quod in viventibus duo

videntur ee ppua s. viue et ggs-
ce Et quide ipm cognosce quamuis
delectabilissimu sit et nobilissimu.
tame cognosce que affligunt hoez
penosu est. et io dicit Quare da-
ta est misero lux. q. d. ad qd pro-
dest miserijs subiecto qd luce cogni-
tion accipiat. cu per ea cosidat
mala quibus affligit Viue aut
nobile est pp aiaz. qd si aia in ama-
ritudine sit ipm viue reddit ama-
ru. et io dicit Et vita hijs qui in
amaritudie aie sut. resume hic q-
re data. Et qd inutilr detur ondit
hac rone quia ctrariu ei desider-
ratur a miseris vn dicit qui s. in
amaritudine existentes expectant mor-
te et no venit s. ta cito sicut optat
Et ut ondat qd expectant morte no
horrentes sz desiderantes subiungit
quasi effodientes thezauru qui s.
cu magno desiderio attendunt
ut fodiendo ad thezauru pueniat
Et quia desideriu cu cplet parit
gaudiu subiungit. gaudentqz vehe-
ment cu inuenerit sepulchru. i. cum
viderint supuenire morte p qua
inueniunt sepultura Quida hoc rfe-
runt ad eos qui thezauru inueniunt
qui gaudet sepulcro inuento quia in
sepulcris antiquis csueuerunt the-
zauri inueniri. sz prima expositio me-
lior est Et quia posset aliquis dice
qd vita etsi inutilr detur miseris
vtilr tn datur hijs qui in psperi-
tate sunt Ad hoc remouendu subdit
Viro cui abscondita est via s. q-
re data e vita et lux Via ei viri
abscondita e qz nescit quo status
psentis psperitatis pueniat. dicitur ei

pu[illegible] re Risus dolore miscebitur
et extrema gaudij luctus occupat.
Et ibi x dicit Non est in hoie
via eius Et eccl. quinto Multo mite
est hoi maiora se qre cu ignorat ...
Quo aut vita hois sit abscon-
dita exponit dicens Et circuidedit
eu deus tenebris Quod quide
multipliciter manifestu est quantu
ad ea que sut an et post. scdm illud
eccl. 8 Multa hois afflictio. quia
ignorat pterita et futura nullo pt
scire nuncio. et quantu ad ea que sut
intra s. hoies scdm illud p corinth. 2 quis
scit que sut hois nisi spus hois
qui in ipo est Et quantu ad ea que
sunt sup scdm illud p thimo. vl
luce habitat inaccessibile s. deus
que nullus hominu vidit sz neqz
videre pt et in ps dicit qui po-
suit tenebras latibulu suum Et quantu
ad ea que sut infra. dicit eccl.
primo Cunctas res difficiles no pt
eas explicare homo sermone Dicit
aut deus circuidedisse hoez tenebris
quia deus tale intellectum ei non
tribuit qd pdicta cognoscere possit Osten-
so ergo qd vita hominu difficilis e
pp miseria et amaritudine hominu
hec que dixerat ctinet sibi adoptat
exprimens sua amaritudine cu dicit
Anteqz comeda suspiro Sicut eni risus
est signum gaudij ita suspiriu ama-
ritudis Ondit igitur ex modo suspirij
amaritudis modu. Suspiriu ergo
eius et tepestiue incipiebat. Dicit eni
Anteqz comeda suspiro Et qd suspi-
riu erat magnu vn subdit Et
quasi inundantes aque sic rugitus
meus Sicut eni suspiriu moderate

tristitie signum est. Ita rugitus vehe-
mentis et qui vix tolerari pt. hic
aut rugitus. aque rugitum comparatur
Aqua enim de facili monetur et mur-
muris sonum facit Sic etiam homo in
afflictione constitutus ex levi memo-
ria sue miserie provocatur ad rugi-
tum. Addit enim inundantis aque ut osten-
dat sue amaritudinis continuitatem Aqua
enim inundans continue monetur et so-
num facit Et quia autem amaritudo ex mi-
seria nascitur post amaritudinem autem
de sua miseria subiungit dicens Quia
timor quem timebam evenit michi Et
nondum quod miseria hominis ad amaritu-
dinem provocans in duobus consistere videtur
In dampnis rerum vel personae. et in de-
honoratione Quantum ergo ad primum
dicit. timor quem timebam evenit mihi.
i. ea que timebam evenerunt mihi. Unde
magnitudo dampnorum et penarum
experimentur. quanto enim persona prudentior
est. tanto in statu prosperitatis magis
recogitat que in adversitatis tempore sibi
accidere possunt secundum illud eccli xi In die
bonorum non immemor sis malorum Mag-
nam ergo miseriam iob prudentissimus
patiebatur dum sibi quae timuit evenerunt
Quantum ad 2m videlicet ad dehonora-
tiones dicit Et quod verebar accidit
Est enim verecundia secundum philosophum timor
inhonorationis Per hoc igitur ostendit quod ex
magna gloria opprobria et dehono- sibi
rationes acciderunt Solet autem quis
miseriam vel amaritudinem pati sed ex
propria culpa sed hoc removet iob di-
cens Nonne dissimulavi Et sciendum
quod aliquis offendit unum penam meret
a deo dupliciter Uno modo quando ex iniuriis il-
latis ultra modum provocatur ad vindictam

secundum quod in psalmo dicitur Si reddidi re-
tribuentibus michi mala decidam
merito ab inimicis meis inanis. hoc
removet a se dicens Nonne dissi-
mulavi iniurias sibi michi factas Alio mo-
do dum ipse primitus alium offendit vel
verbis et hoc removet dicens Nonne
silui qui dicet nulla contumeliosa
vel iniuriosa verba protuli. vel factis
et hoc removet a se dicens Nonne
quievi ipsa. septies cor ipsius quasi
mare fervens quod quiescere non potest.
et quamvis innocens fuerim tamen venit super
me indignatio vel pena a deo Ira
enim in deo non accipitur pro commotione
animi sed pro punitione in quo
adversitates huius mundi non absque
divino nutu provenire ostendit Si quis
ergo velit colligere que de hac
deploratione dicta sunt Sciendum
est tria in ea contineri Primo
enim ostendit suam vitam esse odiosam
2o magnitudinem miserie quam
patiebatur ibi antequam etc 3o ostendit
suam innocentiam cum dixit Nonne dis-
simulavi Capitulum quartum

Respondens autem eliphas
themanites. Amici iob
qui ad consolandum eum venerunt
cum prius pre doloris magnitudine
tacuissent post locutionem iob au-
daciam sumpserunt loquendi Et primo
loquitur eliphas themanites qui
verba iob proposita non eo modo accepit
quo erat dicta Nam odium presentis
vite quod dixerat se pati desperationi
imputabat. magnitudinem a-
maritudinis impatientie innocentie confessio-
nem presumptioni Primo arguit eius
impatientiam et incipit loqui ad eum

quasi ad hominem ipatie vicio sub
iectu qui ex vbis sibi prolatis
indignatur Vn dicit Si reperi
mus tibi loqui forsita moleste ac
cipies ubi satis ipaciens et ira
ti consuetudine exprimit qui non
suffert audire verba usqz i fine
sz stati in ipo vboru exordio
prouocatur. Addit aut forsita
ne de temerario iudicio cdep
netur. quis in psupcioib9 et sus
picioib9 i pte meliore dca ul'
fca int'ptanda sint. sz du ipsu
iob de ipacia arguit. sepz ipa
ciente. et fatuitati reu esse on
dit dicens Sz conceptu simone
quis tenere pt. sm illud eccii
xix sagitta ifixa femori canis
sic uerbu in ore stulti Quamuis
etia iusti ex zelo dino int'du ea
que concipiut ad hore dei diceda
tacere no pnt. sm illud ieme xx
dixi no rcordabor ei9 s. simonis
dei neqz loquar ult' in noie illius
et fcus est in corde meo quasi ig
nis estuans claususqz in ossibus
meis et defeci ferre no sustines
Vlterius aut procedit ad maifes
te ei9 ipaciencia ondenda. Exag
gerat ei ei9 ipaciaz ex duob9 s.
ex precedenti doct'na. et ex prece
ti uita. Ex pnti quide doct'na qz
turpe est hoi cu no seruat id ad
quod alios inducit sm illud mat
23o dicit et no faciut Iob aute
antea multos ab ipaciencia re
traxit et aduisitate sm qz duisis
cgruebat Sut ei aliqui qui p
ipaciaz deficiut ex ignorancia du
nesciut aduisis uti ad vtute et

quntu ad hoc dicit Ecce docuisti
plurimos Quida uo in aduisis p'
mo quide vtuose agut sz aduer
sitate durate qsi rca actione
fatigati deficiut et quntu ad ho
dicit Et manus lassas roboasti
s. bonis inductioib9 Sut et qda
qui in aduisis i dubitacione in
cidut an ex dino iudicio puei
ant et quatu ad hoc dicit Va
cillantes cofirmauerut smoes
tui Sut eciam aliqui qui pua
aduisitate sustinuerut sz sub
magna aduisitate quasi sub mag
no ponde deficiut et quatum
ad hoc dicit. Et genua treme
cia confortasti s. tuis smonib9
Tremunt ei genua hoi magnu
pondus portantis. Ad predicta
aut iplenda hortat' dns ysaye
34. Confortate man9 dissolutas
et genua debilia roborate Volt
aut onde' cosequent' qz ea que
docuerit no copleuit vn subdi'
Nuc aut uenit super te plaga
et defecisti. a firmitate s. mentis
qua habere videbaris et qua
alijs suggerebas et rferendu est
ad aduisitate qua passus fuat
in rebus extioribus Tetigit
te et conturbatus es. i quiete
mentis qua hre uidebaris ami
sisti qd referendu e ad afflictio
ne corporis qua sustinebat vn
et sathan sup dixat. mitte ma
nu tua et tange os ei9 et carne.
Sic ergo iob arguit' qz prece
te doct'na subsequenti paciia no
confirmauerat. cont' illud qd
scptu e pu. 19. doct'na viri p

panciā noscitur Sz et uita preterita que in iob uidebat' subsequēte ipaciēcia exaggerat Videtur ei nō fuisse vera virtus que tā cito in tribulacione deficit quia sicut dicit' eccⁱ 2º In igne probatur aurū et argentū hoies uō receptibiles in camino humilitatis Multiplici autē uirtute quis in tribulacionib' confortatur ne deficiat Primo quidē per reuerentiā diuinā dū s. hoies considerant mala que paciunt' ex diuina prouidencia prouenire sicut et iob sup' dixit sicut dno placuit ita fcm est et ad hoc excludendū induxit Vbi est timor tuus quo s. deū reuerēri uidebaris Aº aliqui consistunt' in aī firmitate que quidē duos habz gradus In quibusdā ei tanta aī firmitas est ut eorū animus nō nimiū aduersitatib' moleste' et hoc ad fortitudinē ptinere uidetur vn dicit fortitudo tua Nec accipit' fortitudo huioi sc̄m qd' conseruat hoiem ne succūbat tiozi sz nō ut deiciatur p tristitiā quidā nō graue tristiciē passione ex aduersitate paciunt' sz ab ea p' rōem bn̄ disposita nō abducuntur et hoc videt' ad paciam ptinere ut talis sit drā int' paciencia et fortitudinē qualē assignat phs int' continenciā et castitatē et id adiungit paciā tua 3º ud q̄buā aliqui ex aōre honestē actiō ex eo qꝫ horrent turpit' agē qui etsi intis' pturbat' in aduersitatibus tamē neqꝫ uerbo neqꝫ fcō in aliqō

inderens prorūpat et p' hº addit et pfco viarū tuarū per vias ei actiōes intelligūt' quib' quasi quibusdā viis peruenitur ad finē Vel per vias pūt intelligi excogitata consilia quibus aliquis se euadē confidit vn aduersitates facilius tolerat

Recordare obsecro Postqꝫ eliphas arguerat iob de vicio impaciē occasione accepta ex eo qꝫ dixerat aliqꝫ qedā suspiō Nūc intēdit eū psumptiō arguē eo qꝫ se dixerat inocētē Ad ostendendū aūt eū inocētē ex eiꝰ aduersitate argumētū assūit dicens Recordare obsecro te quis vmqꝫ inocens periit aut qn̄ rcti deleti sit Vbi cōsiderandū ē hanc fuisse opiōne eliphat et aliorū duorū sicut sup' dcm ē qꝫ aduersitates huiꝰ mūdi nō aduenīunt hoi nisi in penā pcti et eqūso psperitates pro merito iusticie Vn sc̄m eiꝰ opinione inconueniens videbat' qꝫ aliquis inocens tpalit' periret aut qꝫ aliquis rcus .i. iustus sc̄m virtutē deletur per amissionē glīe tpalis quā credebat pmiū ee iusticie et hanc quidē opiōne in tm̄ verā ee credebat qꝫ etiā iob ab ea discordare nō posset existimabat tamē qꝫ pturbata mēte ipius veritatē quā aliqn̄ cognouerat qꝫi oblitus esset vn dicit Recordare Posito igitur qꝫ inocētib' et rcis aduersitas nō contigat consequēt' adiūgit quibus aduersitas cōtingat dicens Quin pocius uidi eos qui opant' iniquitatē et seīnat dolores et metūt

eos flante deo perisse et spu ire
eius esse consuptos. In hoc ergo
q dixit vidi dat intellige se ista
per experimentu pbasse. Per eos
aut qui opant iniquitate itellig
eos qui maifeste iniustitia faciut
et pripue in alioru nocumentu.
Per eos aute qui seminat dolores
eos qui per dolu alijs nocent
hij ei dolos seminat du calupnias
pparant quo alios dolentes reddut
quos quide dolores metut du ma
litia sua ad effctu pducut et ho
pro magno fructu habent quas
methaphora ultius psequit qntu
ad pena psueuerut ei segetes
vento urente siccari et consumi. Vn
dicit malachie 3o Et increpabo pro
uobis uetu deuorante et no corrupz
fructu tre. et hoc e quod dicit. fla
te deo perisse. quasi ipm diuini
iudicii ad vindicam iniquitatis pro
cedens flatus quide ueti sit ipa aut
vindicta dei dicit spus i uentus ire
eius. et no solu dicit q peut s q
psumuntur quia no solu in proprijs
psonis puniut s etia eoru filij et
tota familia perit. ut nichil ex eis
residuu videbatur. In quo videt
tange iob qui etia in corpe suo fla
gellatus erat et filios et familia o
pesqz amiserat. s quia hoc vide
batur ee cont opione eliphas q
pro pcto parentis. filij et familia
puniretur cu ipe infedat hac opi
nione defende q aduersitates sunt
in hoc mudo pene pcti hunc opio
ni rndens subiungit. Rugitus leois
et vox leene et detes catuloru leonu
cotriti sut. Ubi considerandu occurrit
q homo qui ceteris aialibus pminz
roe. cu ratione ptimissa passioes
bestiales sequit effcit similis bestijs
et illius bestie sibi nome ppetit
cuius passione imitat ut pote qui
subiaret cupidie passionibus equo vel
mulo copatur. sm illud ps. Nolite
fieri sicut equus et mulus qbus
no est intellectus. Per ferocitate
aut et ira leo aut vrsus notat
sm illud pu. 28 leo rugiens et
ursus esuriens princeps impij sup
populu paupere. Et eze. 19. leo fac
tus est et didicit cape pda hoiesqz
comede. Sic ergo et hic hoiem
ferore leoni copat dices Rugitus
leonis. Rugitus ei leonis feroci
tatis est indiciu. Contigit aut fre
quent q ferocitas viro additur ex
suggestione uxoris et sic ea q vir
feroci agit uxori iputat in cul
pa sicut pz de uxore herodis que
ipulit eu ad decollandu iohane
bap quod dicit Et vox leene. Ex hijs
em que tiranus ferocit acqrit
eius filij interdu luxuriose utuntur
et sic in rapina pris ~~lectantur~~ de
lectantur. Vn et ipi a culpa imu
nes no sut propt quod subdit
Et dentes catuloru leonu contriti
sunt. Naum 2o. leo capit sufficiet
catulis suis. et sic pmisse obiec
tioni rndisse videtur. qz cu pro
pcto viri uxor puit et filij non
est iniustu cu et ipi ptincipes fuerit
culpe. qd totu dicebat uolens iob
et familia eius de rapina notabile
redde. videbatur tame ho quod
dixerat ad iob no ptinere quia
eius uxor puita no fuerat et io

ad hoc remouendum subiungit Tigris
perijt quia non habebat predam Per ei
qui rapere consueuerunt in hoc ipso
se puniri existimat quia eis rapere
non licet Considerandum autem est quod mulie-
rem leene comparat propter ferocitatem
ire. et tigridi propter promptitudinem
seu uelocitatem ad iram dicitur enim
eccli. 24 Non est ira super iram muli-
eris. Et itim. Breuis est omnis malicia
super maliciam mulieris Et quia filij
iob tollit perierunt. subiungit. et ca-
tuli leonum dissipati sunt

Porro ad me factum est uerbum
absconditum etc. Quia asse-
ruerat eliphas quod aduersitates in
hoc mundo non adueniunt alicui nisi
propter eius peccatum. volens ex hoc arguere
iob et eius familia fuisse propter subdi-
tos eius contra eum videbatur ex
hijs que maxime in iob et eius fi-
lia apparuerunt. volt ondere quod neque
iob neque eius familia fuerunt a peccato
inmunes Et quia propter auctoritatem
iob et eius famam eius ibi inualidum
videbatur. recurrit ad auctoritatem
maiorem ondens quod ea que propositurus
est se ex reuelatione didicisse. Ad
ondendam altitudinem reuelationis
proponit eius obscuritatem. Quanto enim ali-
qua sunt altiora tanto humano sensu
sunt minus perceptibilia Vnde et apostolus
dicit 2 cor. 12 quod raptus est in para-
disum dei et audiuit archana dei
uerba que non licet homini loqui
iuxta quem modum eliphas hic uel uere
uel ficte loquitur dicens Porro ad
me factum est uerbum absconditum Con-
siderandum est autem quod aliqua veritas
quibus propter suam altitudinem abscondita
sit homini. reuelatur tamen quibusdam

manifeste. quibusdam occulte. Ad ef-
fugandam autem ergo notam iactantie
hanc veritatem absconditam dicit
sibi esse reuelatam Vnde subdit Et quasi
furtiue suscepit auris mea venas
susurrij eius. Vbi triplex modus
occultationis innuitur que solet in
reuelationibus contingere Quorum
primus cum intelligibilis ueritas alicui
reuelatur per ymaginariam visio-
nem. secundum quod dicitur numeri duodecimo Si
quis fuit inter uos propheta domini
per sompnia aut per visionem loquar
ad eum. at non talis seruus meus
moyses. ore ad os loquor ei palam
et non per enigmata videt deum
Moyses ergo uerbum hoc absconditum
per modum clare uocis audiuit.
Alij non per modum susurrij. Secundus modus
occultationis est quod in ipsa ymagina-
ria visione proferuntur aliquando uerba
quandoque expresse continentia ueritatem. sicut
illud ysa. septimo Ecce virgo concipiet. quandoque
sub figuratiuis locutionibus sicut est
illud ysa. vndecimo. Egredietur virga
de radice yesse et flos etc. In hoc
ergo quod ysayas audiuit Ecce virgo
concipiet percepit ipsum susurrium.
In hoc ~~ergo~~ autem quod audiuit egre-
dietur virga de radice yesse perce-
pit venas susurrij Nam figuratiue
locutiones sunt quasi vene quedam
per similitudinem ab ipsa ueritate deri-
uate Tertius modus est cum quis reue-
latione diuina frequenter et diutur-
nam habet sicut dicitur de moyse exo.
33 quod loquebatur ad moysen dominus
facie ad faciem sicut solet homo loqui
ad amicum suum Aliquis autem habet reuela-
tionem subitam et transitoriam. hinc ergo
subitum modum reuelationis signat in

hoc quod dicit quasi furtiue Nam
ea que furtiue audiuntur quasi rapti
et quasi pertransiendo perueniunt ad
nos ¶ Sic ergo visionum altitudi-
ne ostensa. prosequitur de circumstanciis
reuelacionum Et primo de tempore dicens.
In horrore nocturne visionis quando
solet sopor occupare homines tempus
enim nocturnum propter quietem magis est
congruum percipiendis reuelacioni-
bus In die enim a tumultibus hominum
et occupacionibus sensuum mens
strepitum quendam patitur ut susur-
rum uerbi absconditi percipere ne-
queat ¶ Secundo ex disposicione percipientis
visionem subdit pauor tenuit me. homi-
nes enim ad insolita pauere consue-
uerunt. Unde et quando aliquid solet fieri
insolite reuelaciones in principio pa-
tiuntur tremorem. et ad magnitu-
dinem huius tremoris ostendendam sub-
iungit Et tremor Est enim tremor
corporis indicium magnitudinis timoris.
Et ad magnificandum huiusmodi tremo-
rem subiungit Et omnia ossa mea
perterrita sunt. quasi dicat. tremor
non fuit superficialis sed uehemens
qui eciam ossa concuteret Sicut habetur
Danielis decimo Vidi visionem hanc
grandem et non remansit in me for-
titudo. sed eciam species mea immutata
est in me et emarcui. neque habui
in me quicquam virium ¶ Causam autem
timoris huius consequenter ostendit.
dicens Et cum spiritus me presente transi-
ret inhorruerunt pili carnis mee.
Racionabile enim est quod ad presenciam
maioris uirtutis minor obstupes-
cat. manifestum est autem uirtutem spiritus
esse maiorem quam carnis. Unde non est
mirum si ad presenciam spiritus pili carnis
inhorrescant. quod ex subito ter-
rore procedit. et presertim cum presen-
cia spiritus in aliquo corporali indicio
insolito sentitur. que enim insolita sunt
admiracionem et terrorem mouere
solent. et quia huic terrori quem se pas-
sum commemorat temporis disposicio con-
ueniret et supra dixerat In horrore
visionis nocturne. quia enim in
tempore noctis res visu discerni non
possunt. quelibet modica commocio pertur-
bacionem inducere solebat existiman-
tibus aliquid maius esse. et hoc est
quod dicitur sapientie 17. Siue spiritus
sibilans aut inter spissos arbo-
rum ramos auium sonus suauis defici-
entes faciebat illos pre timore ¶ Et
persona reuelans cum dicit Stetit
quidam cuius non agnoscebam vultum
ymago coram oculis meis Ubi tangit
ad visionem certitudinem pertinencia
¶ Sciendum est enim quod aliquando per
nimiam commocionem fumositatum et
humorum. aut omnino non apparent
sompnia fantasmatibus totaliter subla-
tis. aut apparent omnino perturbata
et instabilia sicut in febricitan-
tibus solet accidere. et huiusmodi sompnia
cum parum aut nichil spirituali-
tatis habent omnino absque significacione
existunt. Cum autem humores et fumo-
sitates resederint. apparent eis
sompnia quieta et ordinata. que cum
sint magis spiritualia et intelligencia
parte in quedam uigore erumpente
huiusmodi sompnia solent esse veriora
et ideo dicit Stetit quidam. per quod
stabilitatem visionis ostendit ¶ Item
considerandum est quod omnia sompnia
eciam cum sint quieta. plerumque sunt
reliquie precedencium cogitacionum

unde homo frequentius in sompno videt illos cum quibus solet conversari. Et quia talia sompnia tam habent ex nobis et non ex aliqua superiori causa non sunt eorum magne significationes. Ad hoc removendum ostendit cuius non cognoscebam vultum. Per quod ostendit huiusmodi visionem non traxisse originem ex precedentibus visis sed ex alia occultiori causa [illegible]. Considerandum est quod huiusmodi visa que ex aliqua superiori causa oriuntur quandoque apparent dormientibus quandoque vigilantibus. et veriora solent esse et certiora dum vigilantibus apparet quam dormientibus. eo quod in vigilando est ratio magis libera. Et quia in sompno spirituales revelationes minus distinguuntur a sompnis frivolis et consuetis ut ostendat hanc revelationem non dormienti sed vigilanti factam subiungit dicens ymago coram oculis meis et per hoc significat se hec vidisse oculis per vigilias apertis quod etiam supra significaverat dicens. quando sopor solet occupare homines. ubi innuit se sopore occupatum non fuisse. Eundem modum demonstrationis sibi facte narrat dicens Et vocem quasi aure lenis audivi. Ubi considerandum est quod huiusmodi apparitiones aliquando fiunt a spiritu bono. aliquando a spiritu malo. utroque autem modo in principio timorem patitur homo propter insolitam visionem. sed cum a bono spiritu apparitio procedit timor in consolationem finitur. sicut patet in angelo confortante daniele. danielis x°. et de gabriele confortante zacharia et beatam virginem luce primo. Sed malus spiritus hominem perturbatum reliquit. Per hoc ergo quod dicitur voce quasi aure lenis consolationem quandam sedantem pavorem preteritum demonstrat. ut per hec visio demonstretur esse a spiritu bono non a spiritu malo a quo frequenter visiones mendaces ostenduntur secundum illud quarti regum ultimo. egrediar et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Per hunc etiam modum tercio regum xix legitur de apparitione facta helie quod post commotionem tenuis aure sibilus et ibi dominus. Sciendum tamen est quod etiam in visionibus que a spiritu bono procedunt interdum commotiones magne et voces oriuntur horribiles ut patet ezechielis primo ubi dicitur Vidi et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone. et post multa sequitur. Et audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum. Et apocalipsis primo dicitur Audivi post me vocem magnam tamquam tube. Sed hoc est ad designandum comminationes aut aliqua grandia pericula que in huiusmodi revelationibus continentur. Sed quia hoc consolatorium dicendum erat. ideo inducit loquentis vocem similis voci aure lenis. Ultimo autem proponit verba que sibi asserit esse revelata cum dicit Numquid homo dei comparatione iustificabitur. Que quidem verba inducit ad confirmandam suam opinionem quam supra tetigerat scilicet quod adversitates in hoc mundo non proveniant alicui nisi pro peccato. Ut igitur nullus possit se excusare qui adversa patitur per hoc quod se asserat a peccato immunem inducit tres rationes. Quarum prima sumitur ex comparatione ad deum et est ducens ad impossibile. Si enim homo absque culpa punitur a deo sequitur quod homo sit iustior

deo. cu enim opus iusticie sit reddere
vnicuiqz qd iustu. si deus homini
inocenti cui no debetur pena inferat
pena. Ho aut qui a deo patitur
pena. nulli hoi absqz culpa pena
intulerit. qd oportet dice si inocens
punitur. Sequitur q homo punitus
sit iustior deo. qd est hoc cparone
dei iustificari. Et quia forte aliqui
hoc no videtur conveniens. ducat
ad aliud appareamus conveniens. Aut
factore suo purior erit vir. quelibz
enim res puritate hz. secundum q in sua
consinatur natura: qua ex causis
proprijs hz. Puritas ergo vniusc
iusqz effectus a sua causa dependet
vn sua causam superare in puritate
no habz. vn neqz vir pt ee purior
suo factore s. deo ¶ Tertia ronez ponit ex
coparatione ad angelos. et e a maiori.
cu dicit Ecce qui seruiunt ei non
sut stabiles et in angelis suis rep
perit prauitatem Que quide sententia
secundum doctrina catholice fidei plana
est. tenet enim fides catholica oes
angelos bonos creatos fuisse. quoru
quida per propria culpa ceci
derunt a rectitudinis statu. quida vo
ad maiore gloriaz peruenerunt ¶ Q at
angeli a rectitudinis statu ceciderunt
miru videtur ppter duo. quoru vnu
ptinet ad vitam contemplativa. aliud
ad vitam activa. Ex vi eni contempla
tiua videbatur q in angelis debet
ee stabilitas. manifestu est aut q
causa stabilitatis est potencia.
causa vo inmutabilitatis est actus
Est enim de rone potencie q se heat
ad ee et ad no esse. sz secundum q magis
pficitur ab actu fini9 stat i vno.
id vo qd secundum se actus e omo imo

bile est Sciendu est aut q sicut
ma ad forma cparatur. ut potencia
ad actu. Ita voluntas ad bonu.
Id ergo qd est ipm bonu s. deus
omo inmutabile est. ceterarum vo
naturaru voluntates que no ipz
bonu sut cparantur ad ipm ut
potencia ad actu vn quanto magis
inheret ei. tanto magis stabilitur
in bono. et io cu angeli inter ce
teras creaturas magis et propi
quius videantur deo inherere ut
pote subtilius ipm ~~[illegible]~~ contem
plantes stabiliores inter ceteras
creaturas videntur. et cu no fue
runt stabiles vn multo mi9 infe
riores creature s. hoies. quanto mi9
enim deo inherere videantur ipz
in colendo qd est ei seruire stabi
les iudicari no pnt ¶ Ex vi vero
activa videtur q in angelis vel
nichil vel modicu de prauitate ee
possit. quanto enim regula ppinquior
est prime rectitudini. tanto minus
habet de obliquitate. Deus enim
in quo est prima rectitudo. sua
prouidencia dirigens vniuersa inferiores
creaturas per superiores disponit
vn in superioribus creaturis que di
cuntur angeli qui a deo missi ad
alia dirigenda minimu vel nichil
de prauitate videtur ee. Vn cu
in eis inventa sit prauitas credendu
est q in quovis hoie quantumcuqz
magnus appareat prauitas possit
inveniri ¶ Cauendu est aut ne ex
hijs verbis aliquis incidat in errore
origenis. qui etia inter quoscumqz
spus creatos instabiles asserit et
posse ad prauitatem pduci. Hoc
eni aqui per gratiam conseruati sut

ut imobiliter deo inhereant ipsum
per essentiam videntes. Et hoc etiam
aliquibus conceditur qui sunt inferiores natura
quam angeli per gratiam conceditur
etiam in hac vita quod sunt a putrita-
te peccati mortalis immunes. ¶ Quia autem
racionem ponit supradictam ex conditione
humana cui coniungitur conclusio ra-
tionem precedentis unde patet etiam ex du-
abus una racione fortiori et hoc cum
dicit. quanto magis hii qui inhabi-
tant domos luteas. Est autem hu-
mana conditio talis quod ex terrena
materia corpus eius compactum est
quod designatur cum dicit quanto magis hii qui
inhabitant luteas domos. Corpus
enim humanum luteum dicitur quod ex
terra et aqua grauibus elementis
habundantius constat: quod eius motus
declarat unde gen. i. dicitur quod for-
mauit deus hominem de limo terre.
Hoc ergo luteum corpus. domus
anime dicitur. quia anima secundum aliquid est
in corpore sicut homo in domo.
vel sicut nauta in naui inquantum
scilicet est motiua corporis. Fuerunt autem
aliqui qui propter hoc dixerunt quod anima
non unitur corpori nisi accidentaliter
sicut homo uestimento aut sicut
nauta naui. Sed ut opinionem hanc
excluderet subdit. Qui terrenum habent
fundamentum. per hoc datur in-
telligi quod anima humana unitur corpori
etiam ut forma materie. Dicitur etiam
materia fundamentum forme: eo quod
est prima pars in generatione. sicut fun-
damentum in constitutione domus.
Utitur autem tali modo loquendi ut
illud quod est anime attribuat homini. non eo
quia anima sit homo ut quidam posue-
runt dicentes hominem nichil esse

aliud quam animam indutam. sed quia anima est
principalior pars hominis. unumquodque enim
consueuit appellari illud quod est
principalius in eo. Hec autem duo
que de hominis infirmitate dicit vi-
dentur contraponi hiis que supra de
angelorum excellentia dixerat. Nam
hoc quod dicit qui habitant do-
mos luteas. videtur poni contra hoc
quod dixerat. qui seruiunt ei. quod est
inherere ei. et in ipso spiritualiter in-
habitare. ¶ Ei uero dicit. qui terre-
num habent fundamentum. ei quod dixerat.
in angelis suis. Angeli enim sunt
nature incorporee. secundum illud psalmi. qui
facit angelos suos spiritus. ¶ Ex pre-
missa autem hominis conditione mise-
rabilem euentum concludit dicens. Con-
sumetur scilicet velut a tinea. Et quia
potest secundum superficiem littere de morte cor-
porali intelligi. quam homo necessario
patitur. ex eo quod terrenum habet fun-
damentum. Et secundum hoc potest assignari
duplex mors scilicet naturalis in hoc quod
dicit. consumetur velut a tinea.
tinea enim sic uestimentum corrodit
quod ex uestimento nascitur. et ita mors
naturalis ex causis interioribus
corporis exoritur. Et mors violenta
subditur. De mane usque ad uesperam
succidentur. Succisio enim arboris
ex causa exteriori procedit. Et satis
signanter dicit. De mane usque ad ues-
peram. quia mors naturalis potest per aliqua
signa precognosci. sed mors violenta
omnino incerta est. ut pote diuersis
causis subiecta unde non potest sciri
si homo de mane usque ad uesperam
perueniat. ¶ Considerandum tamen est quod hoc
non est intentio littere. nam supra propo-
suit de defectu presentis uite dicere.

qui in angelis suis repperit p-
uitatē. vnde ut conclusio pmissis
rn̄deat. oportz hoc ad pcīm re-
ferre per quod vita iusticie in
homīe consumitur dupl'r. Vno° ex
interiori corruptiōe. qd̄ signt cū dicit
consumetur uelut a tinea. Sicut eī
uestimentū a tinea que ex ea
nascitur. Ita iusticia hoīs consumit'
ex hys que in ipō hoīe sūt. sicut
est corruptio fomitis. male cogi-
tiōes et h9ōi. Alio° ex interiori tep-
tacione. qd̄ nōtur ex hoc qd̄ dicit
de mane usqz ad uespam succidet'
Sz considerandū est q interior tep-
tacio nō subito hoīez pstinit. sz pau-
latī. dū per neglige̅ntia aīm in se-
ipō pcīi initia r'pme nō curat iux'
illud eccīi 19° qui modica negligit
paulatī defluet. sicut uestimētū
qd̄ nō excutit' a tinea consumitur
Exterior uo teptacio hoīem plerūz
subito prostinit. sicut dauid in
aspcū mulieris in adulteriū pro-
rupit. et multi ecīa in tormentis
fidē negauerūt. Quomūqz eī mō
homo per pcīm ruat. si pcīm
suū r'cognoscat et peniteat. ūniaz
consequetur. sz q2 nullus est qui
omnīa possit cognoscē. s'm illud ps̄
delicta quis intelligit: sequit' q
plurimi hoīm pcīa cognoscentes
eis r'mediū nō adhibeant per q̄
libentur. et hoc est quod subdit
Et quia nullus intelligit s. lapsg
pcōrū in eternū pibūt s. plurimi
quasi a pcīo nūqz liberati Sz q2
aliqui sūt qui cont' pcīa r'me-
dia adhibet. licet nō ea plene
intelligant. sicut dauid qui dice-
bat. ab occultis meis munda me

dnē. subiūgit Qui aūt reliqui
fuerūt s. de mō eorū qui in e-
tnū pereūt auferent' ex eis
s. segregabunt' ab eorū consortio.
morientur quidē. q2 quāuis homo
a pcīo peniteat. a mortis tamē
necītate nō liberat'. sz sapīa in
eis nō morietur. et hoc ē quod
dicit Et nō in sapīa ¶ Vel hoc
qd̄ dicit. morietur et nō in sa-
pīā. nō rn̄dit ad īmediate dcīz
sed ad illud quod sup° dixerat. in e-
tnū pibūt. et sic est sensus q2
morientur sīn sapīa ¶ Vel hoc
q dicit. qui aūt reliqui fuerūt
pt intelligi de filys qui relin-
quuntur ex parentibus pentib9
qui pp pcīa pnūt que imitāt'.
et ipī auferūtur sīn sapīa mo-
rientes ¶ Volt ergo ex omib9
istis elephas hrē. q cū condicio
hoīs sit tam fragilis de facili
cadit in pcīm. qd̄ dū homo nō
cognoscit. in pdicione uadit ipē
et filij eius Et sicut iob licet se
pcōrē nō cognosceret. credendū
erat. q pp pcīa aliq̄ ipē et filij
eius perierūt ¶ Et sic ipē post
q r'uelacionē sibi factam expo-
suerat. quia posset iob hanc
reuelacionē nō credē. subiūgit
Voca ergo si est qui tibi rn̄deat
quasi diceret. si michi hoc r'ue-
latū nō credis. inuoca̅ deū.
si forte ipē ad hac dubitacioēz
rn̄dere tibi uoluit. Et si per
merita ppīa hoc optinere a deo
nō putas. Ad aliqū scōrū conuertē
ut eo mediante h9 rei ūitate
a deo cognoscē possis ¶ Et notād
q dicit. ad aliqū scōrū q2 nō licet

per inmudos spūs quocumqꝫ mō ul
arte occulta ꝑquirē. ſꝫ solū per deū
uel per sc̄os eius. ſcḋm illud ysa. viij.
cū dixerint ad uos querite a phito-
nibus et a diuinis. qui student
incantacionibus ſuis. nunqd nō ꝑplus a
deo ſuo requiret uisionē ꝓ viuis
aut pro mortuus lc̄o.ᵐᵃ quītū

Utrū stultū infirmat iracundia
Quia in reuelacōē quam
sibi factam commēorat ēē eliphas. inter
cetera hoc cōtinetur qꝫ hoīēs qui
terenū hn̄t fūdamētū cōsumentur
velud a tinea. Wlt hoc hic ondere
per diuisas homīn condiciōēs Non
est enī aliq̄ homīn condicio cui non
assit aliqua pronitas ad alqd peccm.
Sunt aut̄ due homīn condicioēs: quadā
sunt magni et elati qui facile ꝓro-
uocantur ad irā. qd̓ io est quia ira
est appetitus vindicē ex ꝑcedenti
offensa proueniens. quāto enī aliquis
est magis elati aīmi. tanto ex leuio-
ri causa se putat offensū. et ideo
facilius ꝓuocatur ad irā. et hoc ē
qd̓ dicit. Virū stultū infirmat ira-
cundia. vocat aut̄ eū qui est supbi
et elati aīmi stultū. quia homo ꝑ
supbiā ꝑcipue methas rōis excedit.
et humilitas uiā sapiē parat. ſcḋm .pū.
pūbiorū xiº. ubi humilitas ibi et sapia.
cū hoc enā stulticia iracundie cōpe-
tit Iracundus enī ut docet phūs uti-
quadā rōē pro offensa dū intēdit
vindicē sed ꝑuse dū in vindicta mo-
dū rōis nō seruat ꝑuisitas aut̄ ra-
cionis stulticia est Quidā nō sūt pu-
sillanimes et hij proni sūt ad inui-
diā vn̄ subdit Et puululū occidit
inuidia Et hoc rōbilit dicit Inui-
dia enī nichil aliud est qꝫ tristicia

de prosperitate alterius qñ igitur pros-
peritas eius estimatur ꝓpe prospe-
ritatis īpedimentū. hoc aut̄ ad pu-
tatē aīmi ꝑtinet. qꝫ aliquis existiet
se nō posse prosperari ꝓp aliorū
prosperitatē Sic ergo manifestū
uidetur qꝫ homo cuiuscumqꝫ condicionis
existat. pronus est ad aliqd̓ peccm̄.
facile ei esset silē de alijs pccīs in-
ducē Sic ergo per oīa supdicta e-
liphas probare intendit qꝫ aduersi-
tates in hoc mūdo nō adueniūt alicui
nisi propt̓ peccm̄ Contr̓ qd̓ uidentur
esse due rōēs quarū vna est qꝫ iusti
multi uidentur aduersitatibus subdi
Sꝫ hanc obiectionē dissoluē nisus
est per hoc qꝫ hoīēs esse ondit fa-
ciles ad peccandū Alia obiectio ē
qꝫ aliqui iniqui in hoc mūdo pros-
perantur. cui consequēt̓ satisfacē in-
tendit per hoc qꝫ prospeitas eorū
in malū ipsorū redūdat Vn̄ dicit
Ego uidi stultū .i. hoīem in diuicijs
supbientē firma radice .i. firma-
tū in prosperitatibus huius mūdi
ut uidebatur ſꝫ enā prosperitatē
nō approbaui. quinymo Et maledixi
pulcritudini eius stati. Ubi cō-
siderandū qꝫ loquit̓ de hoīē sub
methafora arboris cuius si radix
fuit firma pulcritudinē habet
in ramis et fructibus Compat
ergo prosperitatē hoīs in diui-
cijs firmati pulcritudini arboris
quā maledixit .i. malā eē pnūciat
et nociuā. ſcḋm illud ecclēsiastici quīto. est
et alia infirmitas pessima quā ui-
di sub sole diuicie cōseruate in ma-
lū dn̄i sui Addit aut̄ stati ut on-
dat se de hac sn̄ia nullatenus du-
bitare Que aut̄ mala ex ꝓsꝑitate

stulti proveniant ondit Primo qntu ad filios frequet em contingit
q qn aliquis dives et potens filios sine disciplina nutrit quod
propu est stulti. filij eius in multa picula incidunt Et qnz quide
propt odia que int se contrant
absqz iudicio puniunt. Vel eciam du
ipi sibi no cavent mordiate delactionibus utentes vita amittut
et qntu ad hoc dicit Longe fient
filij eius a salute. Qnqz no du cu
lupitas et iniurias alijs inferunt
cora iudicib9 convenint et gdepna
et qntu ad hoc dicit Et conterent
in porta .i. per snaz iudicu Na
iudices olim in portis sedere solebant Et quia hoies stulti in ppsperitatibus nullu dubitat offende. in adusitatib9 no iveniut adiutore. et io subdit Et no erit
qui eruat Sz quia poss aliquis
dice No curo qcqd accidit filijs meis du ego prosperitate fruar i
hoc mudo Io ponit 2o mala pueniencia ipi stulto. et in rebus et in
psona dicens Cui9 messe famelicus gedet. frequet em hoies stulti diviciis habundantes pauperes
oppmunt. qui qnz gnuancia sustinere no valetes quasi quada necessitate ad rapieda bona divitu cogutur Et quia tales hoies
deliciose viventes solet per vite
delicias vigore amitte et ibecilles esse. de facili a paupib9 bellicosis destruunt. Vn sequit Et ipz
rapiet armatus .i. absqz oi resistencia Vt aut qd dixerat de messibus gnalit intelligat subiugit
Et bibent sicientes divicias eius

.i. hoies cupidi ¶ Remotis ergo
obiectionibus finalit inducit racione ad probandu intencione pncipale s. q adusitates in mudo no
proveniant aliu nisi pro pecco
et est racio talis Quecuqz fiut in
tra ex proprijs et deciatis causis
proveniunt. si go adusitates in hoc
mudo accidant aliqui: hic deciata
causa habet que nulla alia videt
esse nisi pccm. hoc est ergo quod
dicit Nichil in tra sin causa fit
.i. videmus omes effcus ex causis
deciatis procede. ex quo qi concludens subdit Et de humo no egredietur dolor. et e metaphorica
locucio. queda em herbe sine semie producuntur de quibus dicit
q eas humus sponte profert
quitq em sin propa causa gnget
quasi sine semie per quada similitudine methaforice poss dici q oritur de humo. Dolor aut qi adusitas no orit de humo .i. no e
sine causa Et aut dixerat in
tra sine causa nichil fiat ex hoc
pcipue maifestu reddit q oia
hnt naturale disposicioez ggrua
proprie opacionii Ex quo apparet q disposicioes nales rerum
no sut sine causa sz pp deciatu
fine. et io dicit Homo ad laborem
nascitur et avis ad volandum
Maifestu est em q quia propius
motus que na avis requirebat
est volatus. oportuit ea hre instrumeta cogrua ad volandu s. alas
et penas. Homo vo quia rocem
hebat p qua poterat ppio labore

sibi omnia necia adiuncta acqre
nalit productus est absqz oibus
adiumetis que na alys aialib9
dedit s. absqz tegumeto absqz ar
mis et alys huiusi que sibi labore
ppo parare poterat ex industria
Quaobre | racion.
ego deprabor dnm etc Quia
elyphas pposuerat oia que in te
ris fiebant deriata hre causa
et hoc probauerat per hoc q
res natuales apparebat ee dis
poite ppt fine. Hoc aut q res na
turales sint ppr fine potissimu
argumetu est ad ondedu mudu
regi diuina prouidencia. no oia
agi fortuito. et io elyphas stati
ex pmissis concludit de rgimie
diuine prouidence ¶ Sciedu e
aut q diuina prouidencia subla
orois fructus tolletur. et cogni°
dei circa res huanas que tn nece
est pone eu qui rgime puide
ne concedit. et io elyphas con
cludens dixit ex quo oia que in
tris fiut sut ppt fine nece est
concede rgime cels prouidencie
Quobre ego deprabor dnm q si
oroe fructuosa exnte ut pote do
disponete res huanas ¶ Et ad deu
pona eloquiu meu ut pote cogno
scente dicta et fca et cogitata hu
mana Quod cui9 cofinanoez subiu
git ea que maxie diuina puidencia
ondut ¶ Est aut sciendu q qui
negat diuina prouidencia oia que
apparet in rebus mudi ex nec
citate causaru naliu pueire dict
ut pote ex necitate calore et frigore
grauitatis et leuitatis et aliorum

huiusi Ex hys ergo potissie diuina
prouidencia maifestatur quoru ro
reddi no pt ex hys nalib9 prin
cipys. int que vnu e deriata in aug
mento qtitatis corporu huius mudi.
No eni pt assigri ro ex aliquo
pncipio nali. qualit sol aut luna
aut tra sit tante quatitatis et no
maioris aut minoris Vnde nece est
dice q ista dispesacio qtitatu sit
ex ordine alicui9 intellectus. et hoc
designat in hoc quod dicit Qui
facit magna .i. qui res in deriata
magnitudie dispoit ¶ Rursus si
omnia ex necitate pncipiorum na
liu pueire possent. cu pncipia nalia
sint nobis nota. habem9 via ad
iquirendu oia que in hoc mudo
sut. Sut aut sut aliq in ho mu
do ad quoru cognicione nulla iq
sicioe possum9 pueire. ut pote
substancie speciales distancia stellaru
et alia huiusi Vn maifestu est
ea no procede oia ex pncipioru
naturaliu necitate. sz ab aliquo su
periori intellcu res esse institutas.
et ppt hoc addit Inscrutabilia ¶ Ite
queda sut que videm9 quoru roez
nullo° possum9 assignare. puta q
stelle disponitur scdm tale figura
et in hac pte celi. et in alia scdm alia
Vn maifestu est hoc no proueire
ex pncipys nalibus. sz ab aliquo
supiore intellcu. Et ppt hoc addit
Et mirabilia. Sic ei differt iscru
tabile et mirabile. q inscrutabi
le est ipm qd latet et pqri no pt.
mirabile ei est ipz qd apparet qde
sz causa eius pquiri no pt ¶ Scie
du est aut q aliqui posuerut dis
pone reru scdm queda ordine nu

a deo procedē. ut pote a p̄mo vno
simplici p̄cedit tm̄ vnus effectus. p⁹
in quo iā aliq̄ cōpositionis et plura
litatis apparet uel ~~apparet~~ h̄etur.
et⁹ ex ip̄o procedūt duo uel tria
que sūt min⁹ simplicia. et sic gra
datim s̄m eos procedit tota rerū
multitudo. s̄m quā quidē positionē
tota vniūs positio nō ex ordīe intel
lectus diuini sȝ ex quadā nc̄citate
nature. Vn̄ ad hāc positioēȝ remo
uendū subdit Absqȝ nūo. Vel quia
absqȝ nc̄citate nālis ordīs res in eē
nature producte sūt. uel quia imē
diate a deo īmutabilia producta sūt.
quod p̄cipue apparet in celo p̄mo ī
quo sunt plures stelle. Sic ergo eli
phas ondit p̄ductionē rerū esse
p̄mo a deo. et nō ex nc̄citate nature
¶ Consequent' ondit rerū factarū
cursū diuina p̄uidētia gubnari. et p⁹
in rebus naturalibus ex eo q̄ res
naturales cōtēpate esse uidentur
ad uitā hoīm et aliorū aīaliū usum.
Vn̄ licet naturalis elementorū or
do aliud requirē uidetur. Si quis
eīn in elementis grauitatē uel le
uitatē considerat. maīfestū est na
turalit' trā in elemētis aque subia
cere. aeri uō aquā. aerē uero igni
Inuenitur eīn aliqua pars tre dis
coopta ab aquis īmediate aeri sub
iacere. alit' eīn aīalia respirātia
in tra uiuē nō possent. Et rursus
ne tra ab aquis discoopta sua sic
citate infructuosa et inhabitabil'
reddētur. dupliāt humectatur.
A deo p̄mo quidē per pluuiā qua
supfities tre infunditur. et q̄ntū
ad hoc dicit Qui dat pluuiā sup
faciē tre. Alio⁹ q̄ntū ad fontes ri

uos et fluuiā quibus tra irrigat̄
quorū p̄ncipiū sub tra est sicut
pluuie in alto. et q̄ntū ad hoc
dicit Et irrigat aquis vniūsa
Deīn ondit opatioēȝ p̄uidentie
in rebus hūanis. et quidē si res
hūane currerēt s̄m q̄ earū dis
positio uidetur exigē. nullū uel
paruū in eis diuine prouidentie
appareret uestigiū. sȝ rebus hu
manis alio⁹ currētibus. stulti q̄
supiores causas nō considerāt
hoc casui et fortune attribuūt.
ex quorū p̄sona salon eccl'es no
no. Vidi sub sole neqȝ uelociū eē
cursū. neqȝ fortiū bellū neqȝ sa
pientiū panē neqȝ doctorū di
uias. neqȝ artificū grām. sȝ tp̄s
casūqȝ in oībus Eliphas autē
in altiorē causā hoc refert s. in
prouidentiā. Et p̄mo q̄ntū ad
opp̄ssos. qui de īfimo eleuantur
ad altū et quantū ad hoc dicit Qui
ponit humiles et deiectos in subli
mia. ut de dolore trāsferant' ad
gaudiū et q̄ntū ad hoc dicit Et
merentes erigit sospitate Ʒ⁹ q̄
tū ad opp̄mētes. quorū duplex ē
genus. quidā eīn maīfeste opp̄mūt
alios per potētiā et q̄ntū ad hoc
dicitur Qui dissipat cogitatio
nes malorū ne possint īplere
manus eorū qd' receperat. quia s.
in ip̄a opis p̄secutioē a deo īpe
diuntur ne vmq̄ cogitatioēs pos
sint p̄ducē ad effcm̄ Qui uō p
astutias decipiūt et q̄ntū ad hoc
dicit Qui app̄hendet sapiētes s.
in astutia sua. inq̄ntū s. ea que
astute cogitāt in p̄niciē p̄posito eorū

Et consilia prauorum dissipat dum scilicet ea que ab eis sapienter consilia uidetur aliquibus impedimentis subinductis ad effectum perducere non possunt. quia neque non solum astute consilia impediuntur in opere sed etiam eorum mens obscuratur ne in consiliando possint discernere meliora unde subdit Per diem incurrunt tenebras quia scilicet in re manifesta quid faciant nesciunt Et quasi in nocte sic palpabunt in meridie id est in hiis que nullo modo sunt dubia sic dubitabunt in meridie sicut in rebus obscuris. ut hoc ex diuina prouidencia prouenire uideatur subiungit utilitatem ex premissis prouenientem. dum enim ex malignorum astucia impeditur. pauperes ab eorum deceptionibus liberantur. et hoc est quod subdit Porro saluum faciet egenum a gladio oris eorum. qui enim astuti sunt in malo blandis uerbis et fictis alios seducere solent. que quidem uerba in nocendo gladio comparantur secundum illud psalmi lingua eorum gladius acutus Cum non operationes malorum impediuntur a deo. manifestum est quod pauperes saluantur unde sequitur Et de manu uiolenti pauperem Et ex hoc duo sequuntur. quorum unum est quod homines qui ex se ipsis impotentes sunt de diuina prouidencia confidunt. tamquam deo de rebus humanis curante unde subdit Et est egeno spes. Aliud est quod homines potentes et iniqui se ipsos reprimunt et retrahunt unde sequitur Iniquitas autem contrahet os suum scilicet ne ex toto malignetur in perniciem aliorum

Beatus homo qui corripitur a deo. Sicut supradictum est elyphas in superioribus beatum iob impaciencie arguebat et presumpcionis super iob quod asseruerat se innocentem Nunc autem desperationem ab eo nititur auferre ex quo uerba illa credidit prouenire quibus iob uitam suam fuerat detestatus Sciendum est autem quod ex superioribus quibus diuinam prouidenciam tam circa res naturales quam circa res humanas asserunt hoc accipit tamquam notum quod omnes aduersitates hominibus diuino iudicio inducuntur sed quibusdam quidem ad ultimam dampnationem qui sunt incorrigibiles. quibusdam autem ad correctionem qui per aduersitates emendantur quos asserit esse beatos dicens. Beatus homo qui corripitur a deo Si enim correptio ab homine salubris qui tamen perstare non potest mensuram et modum secundum quem possit salubris esse correptio nec est omnipotens ad mala remouenda et bona tribuenda. multomagis debet reputari salubris et felix dei omnipotentis et omnia scientis correctio Ex qua sua ad propositum concludit Increpationem igitur domini ne reprobes quasi dicat. licet aduersitates paciaris a deo propter tua peccata. tamen debes estimare quod hoc quasi quedam increpatio domini ad te corrigendum unde non debes hanc aduersitatem in tantum reprobare ut uitam tuam habeas odiosam Et predictorum causam subiungit dicens quia ipse uulnerat. grauiori aduersitate et medetur. auferendo mala et bona restituendo. et percutit leuiori aduersitate et manus eius id est operationes sanabunt id est liberabunt Non ergo elyphas eum qui corripitur a deo beatum asserit propter futuram uitam quam non credebat sed propter presentem in qua post correctionem a deo optinebat hominem in uitate a

hoc

malis et habundancia bonorum. Unde
consequenter subiungit de immunitate a malis
dicens. In sex tribulationibus libe-
rabit te et in septima non tanget te
malum. quia enim septenario dierum
omne tempus agitur solet septena-
rio numero universitas designari ut
sit sensus quod ei qui a deo corripitur
post emendationem nulla nocebit ad-
versitas. Et quia secundum eius sententiam quanto
magis aliquis fuit depuratus a
culpa tanto minus adversitatem patitur
in hoc mundo. ideo dicit. In septima
non tanget te malum quasi ante emen-
dationem homo ab adversitate non li-
beretur. Cum incipit liberari ab ea
tangitur sed non opprimitur deo libera-
te. Post finem autem liberationem omnino
non tangitur quod verum est quantum ad
mentem que dum finem in rebus huma-
nis constituit adversitatibus mundanis
opprimitur. Cum autem ab eis animum suum
revocans deum amare ceperit. tris-
tatur quidem in adversitatibus sed non
opprimitur quia spem suam non habet
in mundo. Cum autem totum mundum contempserit
tunc adversitates eum vix tangent.
Non est autem hec sententia vera quantum
ad corpus sicut eliphas eam intellexit
cum viri perfectissimi interdum gravissimas
adversitates patiantur secundum illud psalmi
propter te mortificamur tota die quod
de apostolis inducitur. Et quia septem
tribulationes tetigerat. eas subsequenter
enumerat. Sciendum est autem quod quandoque
adversitas est ex aliquo particulari
periculo alicuius persone. quod quidem
aliquando est contra vitam corporalem
eius que quandoque aufertur per sub-
tractionem nutrimentorum. et quantum ad
hoc dicit. In fame eruet te de

morte. quasi dicat. pateris quidem
famem utpote increpatus a domino
sed ex hoc non pervenies ad mortem
deo liberante te et hec est prima
tribulatio. Quandoque vero aufertur per
violentiam alicuius inferentis nocumen-
tum et quantum ad hoc dicit. Et in
bello de manu et potestate gladii quasi
dicat. superveniet tibi bellum sed in po-
testatem gladii non deduceris. et hec secunda
tribulatio. Aufertur autem et vita
corporalis per mortem naturalem
sed hoc inter tribulationes non computatur
cum natura hominis hoc requirat.
Quandoque autem personale periculum est contra
famam hominis que pertinet ad vitam
hominis civilem. et quantum ad hoc dicit
A flagello lingue absconderis.
Dicitur autem flagellum lingue de-
tractio que interdum infirmatis a quo
tunc homo absconditur cum ea sua
de quibus possit infamari latet
detrahentem. et hec tertia tribulatio.
Quandoque autem adversitas est ex periculo
aliquo generali. quod quidem imminet
vel personis vel rebus. Personis quidem
ut pote quando alicui patrie exercitus
hostium supervenit. per quem imminet
quandoque vel mors vel captivatio. Et
quantum ad hoc dicit. Et non timebis
calamitatem cum venerit. quasi dicat.
imminente calamitate ab hostibus
tue patrie non timebis. et hec quarta
tribulatio. Rebus autem imminet
generale periculum per sterilitatem terre
quod est tempore famis vel per ali-
quam devastationem fructuum ab
hostibus. et quantum ad hec duo
dicit. In vastitate et fame ridebis

quasi diceret. habundantia habebis que erit tibi materia gaudii. et sic tangitur quinta et sexta tribulatio. Quarta autem est adversitas ad impugnationem brutorum animalium. sive in genere sive in particulari. et quantum ad hoc dicit Et bestias terre non formidabis. et hec videtur esse septima tribulatio in qua non tanget malum. Post immunitatem autem a malis ponit habundantiam in bonis. Et primo quantum ad sterilitatem terrarum dicens Sed cum lapidibus regionum pactum tuum. id est etiam terre lapidose et steriles tibi afferent fructum secundum illud deuteronomii xxxii ut sugeret mel de petra etc. Secundo quantum ad animalia bruta. et quantum ad hoc dicit Et bestie erunt tibi pacifice non te offendent. Possunt et hec duo aliter exponi. ut per lapides intelligantur homines duri et rudes per bestias homines crudeles. Tertio quantum ad domesticos homines. cum dicit Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum id est familia tua pacem habebit ad invicem. Quarto specialiter quantum ad uxorem et quantum ad hoc dixit Et visitans speciem tuam non peccabis quasi dicat. habebis uxorem tuam honestam et pudicam cum qua versari poteris sine peccato. Quinto quantum ad filios unde dixit Et scies quoniam multiplex erit semen tuum. et progenies tua quasi herba terre id est habebis multos filios et nepotes. Sexto quantum ad pacificam et quietam mortem et quantum ad hoc dicit Ingredieris in habundantia sepulchrum quasi in bona prosperitate non spoliatus rebus tuis sicut infertur acervus tritici in tempore suo. quasi non preventus intempestiva et subita morte. Ultimo autem approbat ea que super dixerat dicens Ecce hoc ut investigavimus ita est. et quia existimat iob ita esse in tristitiis absorptum quod talia non multum cogitaret. ideo addit attentum dicens. Quod auditum est mente pertracta. Capitulum vi.

Respondens autem iob dixit. Sicut ex superioribus patet eliphas in lamento iob tria notaverat. desperationem quidem quia videbatur appetere se non esse. Impatientiam sive immoderatam tristitiam per suspiria et gemitus quos se pati dicebat. Presumptionem qua innocentem se asseruerat. Et contra tria hec totus superior eliphas sermo versabatur. In quo ad ostendendum deo iob peccato fuisse subiectum. et ideo adversa tolerasse. proponit inter ceteram fragilitatem conditionis humane ex qua nullus potest presumere se immunem a peccato. Hinc ergo iob sumit sue rationis initium. certum est enim quod ex fragilitate conditionis humane nullus homo immunis est a peccato quantumcumque iustus appareat. sed tamen in viris iustis non sunt peccata gravia et mortalia sed sunt in eis peccata levia et venialia que ex negligentia et subreptione proveniunt. Si autem hoc esset verum quod eliphas asserere videbatur. quod propter peccata peccatorum eveniunt adversitates puniti inde sequeretur quod pro gravia peccata graviores adversitates homines paterentur et pro levia leves et sic nec iusti nisi gravibus adversitatibus subiaceret quod patet esse falsum. Hanc ergo rationem iob contra disputationem eliphas proponit

Vn̄ dicitur Respondens aūt iob
dixit Vtinā appenderent̄ peccā
mea quibus irā merui. et calāi-
tas quā patior in statera. q. d. Nō
possū dicē in me nulla ēē peccā.
confido tamē in me nō ēē gūia
et mortalia ſʒ uenialia. si ergo pro
pecco huiōi irā .i. penā merui a deo
debuissent in statera iustitie appēdi
calamitas et peccā. ut sm̄ equalitate
alti rñdēt ſʒ aduersitas appet multo
maior. et hoc est qd̄ subdit Quasi
harena maris grauior appareret h. s. cala-
mitas grauior apparēt. Si simā
elyphas uera ēēt qꝫ aduersitates ī
hoc mūdo īfligant̄ solū sm̄ peccā
cū appareat multos sceleratos gra
peccā pcīs iob cōparata q̄ nulla ha-
rena erat q̄sdā leues aduersitates
sustinere Ex hoc aūt procedit ul-
tius ad se excusandū a tristitia
quā ūbis expresserat dicēs Vn̄
uerba mea dolore sūt plena. qd̄
concludendo infert quia dolor ex
aduersitatis magnitudīe causabat̄
Causā aūt doloris subiungit du-
plicē Causatur ei dolor uno du
ex hijs q̄ aliquis iā pgressus ē. Se-
cūdū uō ex hijs que pressus iā erat
dicens Quasi sagitte dm̄ in me
sunt In quo se ondit ex improuiso
se fuisse afflictū Nā sagitta ex
rimotis et improuiso uenit Et ut on-
dat magnitudine pcussion sub-
iungit Quarū indignatio ebibit
spm̄ meū .i. me respirāe nō p-
misit ſʒ tolit quitq̄ in me uirtū
ac consolationē ēē poterat sustulit
Deni ondit causā doloris ex hijs q̄
peti tiebat dicēs Et terrores dm̄ mi-
litant cont̄ me Solent afflicti
in spe melioris status cōsolari ſʒ
cū post afflictione aliquis iam silet
uel maiora timet. nulla uidetur
esse consolatio residua Posset aūt
aliquis dicē. causā quidē doloris
habes. ſʒ ex ea in ūba doloris nō
deberes prorūpē Cont̄ que ro-
dit iob ex hijs q̄ in alijs aīalibꝫ
īueniunt̄. homo ei est silis alijs
aīalibus in nā̄ sensitiua vn̄ ea
que naturā sensitiuā consequūt̄ nā̄
lit assūt hoī sicut et alijs aīalibꝫ.
qd̄ aūt nāle est nō pt̄ tolli̇ uitāi
Inuenitur aūt in alijs aīalibus
qꝫ afflictionē cordis ore exprimat
et hoc est quod dicit Nūq̄ rugiet
onager cū habuit herbā aut mu-
giet bos cū an̄ psepe plenū steterit
q. d. nō rugiet onager et nō mu-
giet bos cū nimio uictu caruerit In
quo apparet naturale ēē aīalibus
qꝫ interiorē afflictionē exprimant
uoce Rursus aliquis dicē posset
Naturale est qꝫ dolor conceptus exp-
mētur uoce ſʒ hoc ad sapiētē nō
ptinet qꝫ ex quibuscūq̄ causis tris-
titiā corde concipiat sicut stoyci pō-
suerūt Sʒ hoc ondit iob ēē cont̄
naturā sēsitiuā Nā sēsus nō pt̄
refugē id qd̄ est nociuū uel inco-
ueniens. et id dicit Aut poterit ge-
di insulsū quod nō est sale con-
ditū. q. d. nō. quia huiōi insipida
nō conueniunt delectationi gustus et
silr̄ ea que nō sūt delectabilia nō
pt̄ cor hoīs libent̄ acceptarē et
multo minꝰ ea que sūt amara
et noxia vn̄ subdit Et pt̄ aliquis
gustare qd̄ gustatū affēt morte

q. d. no. Et sicut hoc ipossibile e
in sensu extiori Ita ipossibile e
q ea que p sesus iutiores appre-
henduntur ut noxia sine tristia
recipiatur Sz quia sapiens
licet tstitia patiatur. eius tn
ro a tristitia no absorbetur Vn
dit iob gnt q licet tstitia pateret
maxia tn ei erat sollicitudo et
timor ut conti tstitia tueretur
ne per tstitia duceretur in aliud
uitiosu qd ut vitaret et optabat
morte Et ad hoc exprimendu sub-
dit aie em esurienti etia amara
dulcia esse uidentur Que prius
tange nolebat aia mea nuc
pre angustia cibi mei sut. q. d.
ea que prius aia mea abhorrebt
nuc delectabilit appetit Et que ista
sunt ondit dicens Quis det ut
ueiat petitio mea. ut hac petitio-
ne no ore tn sed etia itimo corde
se ppone ondit subiugit Et quod
expecto tbuat michi deus. et q
sit ista petitio ondit dicens Qui
cepit s. me affligere Ipe me coteat
s. per morte. et hoc est qd dicit
Soluat manu sua et succidat me
manu dei dicit potetia diuina q
ipm deus afflixerat. que quide
manus quoda mo videtr ligata
dina uolutate ac iua du affligere
desistit. soluitr aut quoda mo du
ad fine occisionis pcussio diuina
pducitur Et quia dixerat ea que
prius tange nolebat nuc cibos su-
os esse. ondit quo hoc sit itelli-
gendu. quia s. mors que sibi fue-
rat horribil nuc effca est dulcis
Vn subdit dicens Et hec mi sit
consolatio ut affligens me dolore

s. deus no pcat i. no trahat manu
sua sz me ad morte pducat Et
quare hoc opz ondit per hoc qd
subiugit Nec contdica sermoib9
sci i. dei hoc est eius uindcis sive
sentencijs quibus me afflixit. ti-
bat em iob ne pp afflictioes mlt-
tas ad ipatia deduceretur ita q
ro tstitia gpme no posset ipatie
aut roe cu ro aliuu9 adeo p a
tstitia deducatur q diuis indi-
cijs contdicat Si no aliqs tristi-
tia quide patiatur sm sesitiua
pte. si ro dine uolutati cformetr
no est ipatie defcus et sic frustr
elyphas arguebat iob ubi dix-
erat. nuc ueit sup te plaga et
defecisti. licet em tstaretur no
tn defecerat Deim assignat roez
ex propria fragilitate quare
timebat ne ad hoc pduceretur ut
contdiceret sermoibus sci i. dei h9oi
timor ex duplici causa tolli poss
pmo quide si tanta sibi eet fortitu-
do ut nullo mo supari posset sicut
est in illis quoru est liberu arbitriu
per gram confirmatu sz hac fortitu-
dine in se no sentiebat Vn dicit
Que est em fortitudo mea ut sus-
tinea s. quasrunqz tbulatioes 2o
si tbulatioes et tstitias aliquo
breui tpe tolerare oporteret et ad
hoc ostendendu adiungit Aut qs
finis meus ut patienter aga. q. d.
quis terminus tbulatioib9 meis
positus est ut usqz ad istu exspec-
tans possu psume me patiam
sustinaturu. et ad eoru exposicioe
subiungit dicens Nec fortitudo
lapidis fortitudo mea. Fortitudo

em lapidis est sine sensu. fortitudo
autem hominis cum sensu eorum que noxia sunt
propter quod subdit Nec caro mea e-
nea est. id est sine sensu quia quantumcumque
ratio hominis mentalis fortis sit tamen nichilominus
ex parte carnis experitur sensum
doloris Et per hoc excludit² compe-
ratio elyphas qui tristicia in beato
iob arguebat Si enim esset in beato
iob fortitudo mentis aderat tamen
ex parte carnis sensus doloris quem
tristicia sequebatur Sic etiam per
hoc opinio confutatur stoycorum di-
centium sapientem non tristari. cuius
opinionis elyphas videtur fuisse
beatus autem iob hoc defendere intendit
quod sapiens tristatur quidem si ad hoc
studet per rationem ut ad inconvenientes
non deducatur quod etiam perypatetici
posuerunt

Et ecce non est auxilium michi
in me etc. Ostenderat iob in
precedentibus rationabiliter se dolorem se-
sisse sed tamen dolore non esse absorp-
tum per ea que passus erat Sed quia
interdum homo adversa passus ita se
suo et alieno auxilio et solacio contra
adversariores tuetur ut vel penitus vel
nullum dolorem inde incipiat Vult
ostendere se beatus iob huiusmodi remediis
esse destitutum ut ex hoc appareat
evidentius se rationabiliter verba doloris
protulisse Et primo quidem se ostendit
propriis remediis esse destitutum ex per-
sona sua cum dicit Ecce non est auxi-
lium michi in me. et si enim bona eius
aliqua fuissent direpta posset hoc
absque tristicia tolerare si se posset ad-
iuvare ad recuperanda bona amissa
et ad vindicandam iniuriam illatam
sed hoc non poterat omnibus divitiis filiis

proprii corporis sanitate destitutus
Rursus per nos ipsos multa non pos-
sumus que possumus per amicos et ideo iob
ostendit 2º se etiam auxilio domestico
destitutum esse cum dicit Et amici quoque
mei. id est familiares et domestici re-
cesserunt a me Et quod hoc non sit
sine culpa istorum ostendit dicens
Qui tollit ab amico misericordiam scilicet in tempore
miserie timorem domini derelinquit. id est re-
verentia qua debet habere ad deum propter
quem et in quo diligendus est proximus i
qui enim non diligit fratrem suum quem
videt. deum quem non videt quomodo dili-
gere potest ut dicitur prime iohannis quarto
Deinde ostendit se etiam a consanguineis
esse derelictum dicens Fratres mei id est
consanguinei preterierunt me sicut²
ad solitudinem sibi in via credentium
ac si uno cadente in foveam alii
nichilominus preteriant eo dimisso.
Et quidem aliqualiter excusabiles
essent si postquam alio tempore auxilium tu-
lissent. eum dimisissent vel propter tedium
vel desperatione adiuvandi Et ideo
ut inexcusabiles sint ostendit se
statim et subito ab eis esse derelictum
quod signat cum subiungit Sicut
torrens qui rapide transit in conval-
libus. qui maxime movetur et ne
hoc impune se fecisse credat dicit
Qui timet pruinam irruet super
eos nix. quasi dicat qui propter timorem
minoris periculi a iusticia et misericordia
discedit in maiora pericula dedu-
cetur Unde et fratres iob qui eum pre-
terierunt compati nolentes ipsi tristi-
ciam in propriis dampnis sustinebunt
Et quod pericula eorum sint futura sine
remedio ostendit subdens Tempore quo

fuerint dissipati i tpe in quo in
current aliqua picula pibus s. tolli
et ut incaluerit solventur s. de
loco suo. Loquitur sub methafora
nivis de qua fecerat mentione
que confirmata fuit per congelatio
ne non stati ad solis calefctione
dissolvitur. Sed cum adhuc non est con
gelata stati ad radium solis dissolvitur
et fluit. hoc est ergo quod dicit Ut in
caluerint solventur de loco suo s. sta
ti ad primu impetu adversitatis qui cumus
dam caloris tota eorum prosperitas
dissolvitur. Et tamen ondit dicens
Involute sunt semite gressuum eorum
Illud enim quod involvitur in seipsum
cum quadam tortuositate redit Illorum
ergo semite involute sunt qui in con
sanguineis et amicis nichil nisi
propriam voluntate querunt Et propter hoc
in tpe prosperitatis amicitiam simu
lant sed in tpe adversitatis derelinquunt
Sic hoies qui fraudulenter propriam
utilitate querunt plerumque a sua spe
deficiunt. et ideo subdit. Ambulabunt
in vacuum. tunc enim aliquis dicitur ambu
lare in vacuum quando a fine ambula
tionis deficiunt. et non solum spes evacua
bitur sed etiam eis contrarium accidit.
Unde sequitur. Et peribunt i totaliter
destruentur. Sic ergo neque in seipso
neque in domesticis neque in consangui
neis auxilium habebat ¶ Consequenter
ondit quod etiam neque in aliis amicis.
Considerate semitas thema itinera
saba. In quibus regionibus maxime in
debatur amicos hre. Nam elyphas de
thema venerat Et exspectate pau
lisper considerantes an aliquis per
has vias venerit ad auxilium michi

afferendum et hoc in debitis quia con
fusi sunt s. venire ad me quia speravi
i quia tempus erat in quo auxilium
ab eis sperare debebam. Hoies enim qui
auxiliari nolunt confundantur visi
tare illos a quibus existimant sibi
ronabiliter posse peti auxilium. Vene
runt quoque aliqui s. eorum usque ad me
et pudore cooperti sunt. quia s. michi
non dederant auxilium cum cognoscerent
se debere. Neque est mirum de aliis cum
et vos qui sapientes videmini in hoc
deficiatis. Unde subdit. Nunc venistis
et modo videntes plagam meam timetis
ne forte oporteat vos s. michi aux
ilium ferre sed non timeatis quia in
nullo vestrum auxilium requisivi. neque
enim rogo ut subveniatis michi in
denariis et hoc est quod dicit Numquid
dixi afferte michi et de substantia vestra
donate michi. neque petii a vobis
auxilium contra hostes et hoc est quod
dicit liberate me de manu hostium
et de manu robustorum eruite me.
Neque petii a vobis auxilium doctrine
et hoc est quod subdit Numquid dixi
docete me in speculatis et ego tace
bo et si quid forte ignoravi instruui
te me s. agendis Nec solum vos aux
ilium michi non prebetis sed etiam quantum in
vobis est me verbis affligitis. et hoc
est quod subdit. Quare detraxistis s.
moribus veritatis quos s. protuli in
mea lamentatione quam elyphas reprehendere
hendere nisus est ut dictum est Et ut
hec detractio ondatur inexcusabilis
excludit omnia illa quibus aliquis rep
hensor a detractione posset excusari
quorum primum est cum quis maiorem auctoritatem
alium pro culpa reprehendit. et hoc ex-

cludit dicens. Tu ex vobis nullus
sit qui posset me arguē ¶ 2ᵐ ē cū
aliquis cont' aliū dura ūba pfert
ad eius utilitatē et nō ad exacer-
bandū eū et hoc est qd subdit. Ad
increpandū tm̄ et nō ad utilitatē
eloquia cōcinnatis. i. studiose cōpo-
nitis. ut nō uideantur leuit' eē dcā.
¶ 3ᵐ est cū aliquis ūba que proff'
cont' aliquē efficacibus rōibus mu-
nit. et hoc rmouet dicens. Et i uē-
tū uerba profertis. quasi diceret
ūba ūba inania sūt. nullū robur
rōis hn̄cia ¶ 4ᵐ est cū aliquis aliqꝫ
reprehendit eo tpe et in illo statu
in quo psūmi pt qꝫ nō fiat inde
deterior s; melior. s; si quis aliquē
eo tpe rephendē uelit quo est con-
tristatus aīo et ad irā dispositus
uidetur nō uelle correctionē s; sub-
uersionē et iō dicit. Sup pupillū
irruitis et subuertē nitimī amicū
vrm̄. seipm̄ pupillū noīat. quia i
tristicia oī auxilio destitutus erat
Et ne quis putaret qꝫ hoc diceret
timens cōcertationē cū eis quasi
de ūitate sue sniē et iusticia sue
cause nō psumēt subiūgit Verum-
tamē quod cepistis explete ut ex
mutua disputacoē ūitas eluces-
cat. Vn̄ subdit. pbete aurē. i. au-
scultate et uidete. i. considerate
an mēciar. Hoc eni est pimū ipe-
dimentū ueritatis iueniende per
disputationē. cū aliquis que ab ad-
uersario dicitur audire nō uolt
¶ 5ᵐ ipedimentū est qꝫ clamose
et contumeliose rn̄det et ad hoc ex-
cludendū subdit Rn̄dete obsecro
absq; contencoē. Est aut contencio

ut ambrosius dicit Impugnacio ue-
ritatis in cōfidencia clamoris ¶ 6ᵐ
ipedimentū est cū aliquis nō inte-
dit in disputacoē ad ūitatē s; ad
uictoriā et ad gloriā ut accidit i
disputatoibus litigiosi et sophistici
Et loquentes id quod iustū est iu-
dicate. ut s. cōcedatis que uidēt'
nobis uera. et negetis ea que ui-
dentur nobis fla. et si hoc fecerī-
tis. Non inueīetis in lingua iniqui-
tatē. s. ad cont' iusticiā que debet'
proximo. Nec in faucibus meis
stultitia psonabit. i. cont' sapiam
qua rcē de deo sentitur. Intēdebᵗ
eni et circa diuina et circa huā-
na defendē et probare ueritatē.

Militia est uita hoīs sr̄ ·vij
sup terrā. Eliphas in su-
perioribus uolens btm̄ iob a
desperatoē rmouere. ei quādā
btitudinē terenā repromiserat
si increpatonē dei nō repbaret
Vn̄ btus iob postqꝫ tristicie sue rō-
biles causas ondit. Volt ultius
ondē pdcām consolationē eliphaz
ex repromissione terene felicita-
tis esse icōgruā Et pimo hᵒ ondit
quia ex condicoē pn̄tis uite diui-
sa fuit hoīm snīa Quidā eī po-
suerūt in hac uita ultimā felici-
tatē et hac sniā uidentur secūdum
dcā eliphas ibi eni est ultim'
finis hoīs. ubi exspcāt finalem
retributionē pro bonis aut pro
malis. Vn̄ si in hac uita rmunēt'
homo pro bn̄actis et punit'
pro malis ut eliphas astruē ui-
debatur. cōit' uidebatur qꝫ in hac
uita sit ultimus finis hoīs. Hac

aut sententiam intendit iob reprobare et vult ostendere quod presens vita hominis non habeat in se ultimum finem hominis sed comparatur ad ipsum sicut motus ad quietem et via ad terminum. et ideo comparat illam alijs statibus hominum qui tendunt ad aliquem finem s. statui militum qui militando ad victoriam tendunt. Et hoc est quod dicit Milicia est vita hominis super terram. ac si diceret. vita presens qua super terram vivimus non est sicut status victorie. sed sicut status milicie // Comparat etiam eam statui mercenariorum. et hoc est quod subdit Et sicut mercenarij dies eius s. super terram viventis Comparat autem vitam presentem hijs duobus statibus propter duo que imminent homini ut s. resistat impedimentis et nocivis. et propter hoc comparatur milicie Et ut operetur utilia ad finem et propter hoc comparatur mercenario Ex utroque autem extremo datur intelligi presentem vitam divine providencie subdi Nam et milites sub duce militant. et mercenarij a patrono operis mercedem expectant Satis ergo ex hijs duobus apparet falsitas sententie quam defendebat eliphas. Manifestum enim est quod dux exercitus strenuis militibus non parcit a periculis et laboribus sed quantum milicie ratio exigit Interdum eos maioribus laboribus et periculis exponit. sed post victoriam adeptam magis strenuos plus honorat Et sic paterfamilias mercenarijs melioribus meliores labores committit sed in tempore mercedis eis maiora munera largitur. Unde nec divina providencia hoc habet ut bonos magis

ab adversitatibus et presentis vite laboribus eximat. sed quod in fine eos magis remunerat Quia ergo ex hijs verbis eliphas totam sententiam subruit. ad eorum confirmationem iob intendit etiam ea efficaci ratione demonstrare Manifestum est enim quod quelibet res adepto fine suo quiescit. Unde necesse est quod ipsa voluntas humana cum ultimum finem consecuta fuerit in illo quiescit et ulterius ad alia desideranda non moveatur. huius autem contrarium in vita experimur Nam semper homo quasi non contentus presentibus futura desiderat. Unde manifestum est in hac vita ultimum finem non esse. sed hanc vitam ordinari ad alium finem sicut ordinatur milicia ad victoriam. et dies mercenarij ad mercedem // Sciendum est autem quod ea que in presenti vita sunt non sufficiunt. sed desiderium tendit in futura propter duo s. propter afflictiones presentis vite. et propter hoc inducit exemplum servi desiderantis umbram. dicens. Sicut servus. ab estu afflictus. desiderat umbram qua refrigeratur. Et propter defectum perfecti boni. et finaliter quod hic non habetur. et propter hoc ponit exemplum de mercenario dicens. Et sicut mercenarius prestolatur finem operis sui. perfectum enim bonum est operis finis. Sic et ego habui menses vacuos i. reputavi menses preteritos michi vacuos preterisse. utpote in quibus perfectionem finalem adeptus non eram. Et noctes quieti deputatas contra afflictiones laboriosas enumeravi michi. i. reputavi ac si essent laboriose quantum in eis retardabar a consecutione finis Quo autem habuit menses vacuos et noctes laboriosas exponit subdens. Si dormiero. i. si fuit tempus dormiendi de nocte. dicam quando consurgam

exoptans diē et rursū fro die exspca-
bo uesperā. Sic sp in futurū per de-
siderium tendens et hoc quidē gnē
est omī viueti sup trā s; plus et
min⁹ sentiūt hoīes sm q magis et
min⁹ gaudijs seu tristicijs afficiūt.
Nā qui in gaudio est min⁹ deside-
rat plus futurū. plus aūt qui in
tristicia. et iō ut iob illud desideriū
uehemēs in se eē ondat. subiūgit.
Et repleboꝛ doloribus usq; ad tebs
propt quos dolores p̄ns tēpus fit
m tediosū. et futurū magis desidero.
¶ Induta est caro mea putredine
Ondit sup̄ btūs iob cōsolacioēz ely-
phas ex promissiōe felicitatis in
vita trena fuisse mepta ex gnāli
condiciōe uite hoīs sup trā. Nūc
aūt ondē intendit eandē cōsolacio-
nē mepta esse ex sua propa condicoē.
Et proponit duo que ipediūt ip̄z
expcare prosp̄itatē sup trā. quoꝝ
p̄mū est īfirmitas corporis qua pa-
tiebatur. hoī em ḡui īfirmitate de-
tento nichil pt cōtingē qd in hac
vita ipm faciat felicē. et iō dicit
Induta est caro mea putredine
q. d. vndiq; circūdā est caro mea
putredine ulcerū sicut corpus circū-
datur uestimento Et quia ulcera
a p̄ncipio curata ad sanitatē per-
ueniūt ondit vulnera sua neg-
lecta fuisse. vn̄ dicit Et sordibus
pulueris. Nō em erat debito mō
curata. quia ad lrām in sterqui-
linio sedebat ut sup̄ dcm̄ est Ex-
spectatur aūt sanitas aliqn̄ etiā
si ulcera sint neglecta qn̄ natā
est fortis. s; in iob uigoꝛ nē defe-
cerat vn̄ dicit Cutis mea aruit

et contracta est. quia s. huoꝛ nālis
iā cōsūptus est uel pp senectutē ul
propter infirmitatē. vn̄ nō videt
locus ut in hac uita ultius felici-
tatē exspectē. ¶ 2m est q plurim
tempus uite sue iā p̄terierat vn̄
modicū tempus restabat nec in
eo poterat felicitatē exspcare et
propt hoc dicit. Dies mei uelocius
trāsierūt q a texente tela succidit
Vita em hoīs cōpātū ad aliq̄ est
filis texture. sicut em ille qui
texit telā fila filis adiūgit ut ad
pfcōnē tele pueniat qua pfcā
eā succidit. sic ad hoc q uita ho-
minis pficiatur dies diebus ad-
iungatur. cū aūt fuit pfcā tollitur
Iō aūt dicit q uelocius trāsierūt
dies q tela succiditur q2 in ope
tele. textoꝛ int dū quiescit s; tps
uite hoīs absq; quiete cōtīue labit
¶ Sz possit aliquis dicē q licet
plurimū tempus uite eius trāsie-
rit. adhuc tn̄ possit exspcare re-
ditū ad statū uite p̄terite ¶ Po-
suerūt em aliqui q post mortē
trāsactis plurimis anoꝝ circulis
homo rediturus erat ad eādē
uite seriē quā prius egerat Ut puta
q plato in futuris tpibus lon-
gius erit athenis et eadē actur⁹
que prius egit. et sic homo licz
plurimū tēpus uite ei⁹ trāsierit
tn̄ posset exspcare restitucionē
btitudinis in uita trena Et
iō ad hoc remouendū subiūgit
dicens. Et cōsūpti sūt absq; ulla
spe. redeundi s. ad pristinos dies
Et ad hoc probandū subiūgit
ad deū loquens. ad quē ab illo loco

milicia est uita hoīs sup t̄ra ⁊c̄ in
Detur direxisse sermonē dicens. Me
mento quia uetus est uita mea. ⁊
ueto silus. sicut eni uetus ptn̄sit
et ult̄ nō r̄uertitur. Ita uita hoīs
cū ptn̄sierit nō redit. Et hoc subdit
Et nō reuertetur oculus meus ut
uideat bona s. t̄rene uite que quō
dā habui et nūc amisi. Et sicut cū
uita mea p̄terierit ego nō r̄utar
ut uideā bona t̄rena sic nc̄ uidebor
ab oculo t̄reno. Vn̄ sequit̄ Nec aspi
ciat me uisus hoīs. Post aūt hec
duo ut significet q̄ nō r̄uertetur
ad conuīsacōem hūnā que maxīe
consistit in uidere et uideri. Nā
uisus cū sit subtilior sensuū prin
cipatū tenet in uita sensibili. Sz
quis post mortē ab ocul̄ homī se
dixerat nō uidendū. cōfitet̄ tū
se uidendū ab oculo diuo et hoc
est qd̄ subdit. Oculi tui in me s.
erūt. Deo eni mortui cōspicui sūt
qui sp̄ualia ītuetur. quia mortui
s̄m aīaz uiuūt. nō s̄m carnē quā
uisus hoīs aspicē pt̄. Posset aūt
aliquis ex hoc intelligē. q̄ oculi
dei respiciūt mortuū nō s̄m statū
p̄ntē s̄z sicut r̄spicit futura quasi
homo mortuus itm̄ rediturus sit
ad uitā quā dimisit. et iō ad hoc
excludendū subiūgit. Et nō sub
sistā. s. q. d. sic dico q̄ oculi tui in
me erūt post mortē. q̄ tū p̄mod
iterato nō subsistā in statu hui9
uite t̄rene. et hoc p̄bat per simile.
tū subdit. Sicut ɔsumitur nubes
et ptn̄sit sic qui descendit ad īfe
ros nō ascendet. Dicit̄ aūt mor

tui ad īfernū descendē. uel quia s̄m
aīaz an̄ xp̄i morte descēdebāt. uel
quia s̄m carnē sub t̄ra ponūt̄ q̄tū
eni ad p̄ns ptinet nichil differt quō
exp̄matur. nichil eni dicē vult nisi
q̄ mortui nō redeūt ad uitā p̄titā
et hoc probat in quadā sītu probacōe
sufficienti. Sicut eni ph̄s docet in 2°
de ḡnatione tā in corpib9 corrupb9
q̄ in corpib9 īcorrupb9 quidā c̄cularē
motus apparet. s̄z hec est dr̄ā quia in
corpibus celestibus s̄m c̄culacionem
reiteratur idē nūo. sicut idē sol nūo
qui occidit redit ad ortū. et hoc iō
quia subā nō corrūpitur in tali mu
tione s̄z solū mutatur. In motu uero
ḡnabiliū et corruptibiliū nō redit
idē nūo sed idē spē. Patet eni q̄ s̄m
c̄cularē motū solis c̄culacio quidē
sit in dispōne aeris. Nā in hyeme
sūt nubes et postea in estate con
sumūtur. et itm̄ in hyeme redeūt
nubes. nō tū eedē nūo s̄z spē. quia
ille nubes que p̄us fuerūt oīo dis
perierūt. Et silr̄ est in hoībus.
Nūq̄ ijdem hoīes redeūt per ḡnā
tioēs qui p̄us fuerūt: s̄z solū s̄m spēz
Ex hoc patet solucio rōis eorū qui
ponebāt reditū ad eandē uitam
et ad eosdē actus. Credebāt eni q̄
inferiora disponūtur s̄m motum
corpm̄ celestiū. vn̄ cū redierit
eadem cōstellacio post plura tp̄m
spacia. credebāt q̄ eedē res nūo
ut dcm̄ est sed solum silis est s̄m
spem. Ponebant eni isti q̄ homo
mortuus post c̄ta tp̄m spacia nō
solū ad uitā rediret s̄z etiā ad easdē
possessiones et domos quas primū

habuit. et io ad hoc excludendu sub
iungit. Neqz r̃uertetur ult' in domu
sua. Ponebant etia q eadẽ opa actu
rus erat que p̃us egit. et eandẽ effi
catia et dignitates h̃iturus. Vñ ad
hoc excludendu subdit. Neqz cognoscet
eu [illegible] amplius locus eius. i. non
rediet ultius ad locu suu. Et accipit
hic locus pro statu psone. illo mo
loquendi quo dicere cosueuimus. Ille h̃z
locu magnu in ciuitate [illegible]ista. Ma
nifestu est aut q iob resurrectioez
hic qua fides asserit no negat. sed
reditu ad uita carnale qua iudei
ponunt. et quida phi posuerunt. Nec
etia hic contradicit narrationi
scripture de hoc q aliqui sunt resus
citati ad uita p̃nte. qz aliud est
qd miraculose agitur. aliud est
quod agitur s'm cursu nẽ. prout
hic loquitur iob. Considerandu
est etia q sup̃ dixerat. memento
quia uetus est uita mea. no ideo
dixit quia in deu obliuio cadat. sz
loquitur ex ypo positionis
aduersarioru. Si eni deus r̃pmit
teret hoi cui9 uita quasi ia p̃te
ryt bona in hac uita terrena. ui
deretur quasi oblitus q uita ho
mis ad modu uenti sic reditu transit.
¶ Quapp ego no parca ori meo
Postq ondit iob cosolatione eli
phas promittentis prosperitatem
terrena fuisse incogrua per rões
ostensiuas Nunc ondit deducendo
ad icoueniencia. qz si isti cosolationi
imitentur que ex spe terrene pros
peritatis sibi ab eliphas data erat
cu ista spes friuola sit. ut ostensu e.

sequebatur eu q oporteret eu in tri
sticia remanere et doloris uerba p̃
ferre et penitus desperare. Et io
quasi contra positione disputans
concludit. quapp quia s. uanu e
exspectare prosperitate terrenam
ut ostensu est et uos aliunde no habetis
vnde me cosolemini. et ego quasi co
solacioe destitutus. no parca ori meo
qum uerba lamentacion loquar put
mens suggerit. et hoc est qd subdit.
loquar in tribulacioe sps mei. i. s'm
q tribulacio qua patior spm meu
ipellet ad loquendu. Neqz ei ei so
lu erat tribulacio extior. sz tristicia
interior ex m corepta. et io subdit
Confabulabor cu amaritudine aie
mee. i. in amaritudine qui fabulo
sa uerba loquar. s'm qd amaritudo
aie michi ministrabit. Int' cetera
aut que hoies amaricati confabu
lari solent p̃cipue solent iquirere
de causis sue amaritudis. quia nul
est aliquis amaricatus qui uideat
sibi uel penitus iniuste uel plus
iusto afflictus ee. Et io iob gerens
psona hois amaricati iquirit de
causa amaritudinis dicens. Nuq
mare su ego aut cetus. quia cir
dedisti me carcere. Ubi ondit q
alit' diuina puidencia opatur circa
creaturas rõles. et alit' circa irroles
In creaturis rõnabilib9 inuenitur
meritu et demeritu pp liberu
arbitriu. et pp hoc debentur eis
pene et p̃mia. Creaturis uo irro
nabilibus cu neqz h̃eant liberu
arbitriu. neqz merentur neqz de
merentur penas aut premia.

sed opatur. Deus circa eas ad earu
ampliatione uel restrictione. Similiter quia
competit ad bonum uniuersi ex qua quidem
prouisione sue rationis contingit quod deus
mare coarcet. ne totam terre superficiem
occupet. ut sit locus animalibus et terre
nascentibus. Similiter cetum inter mare oc
ceanum coarcet ne si in alia maria
deduceretur posset esse in nocumentum
aliquibus Et ideo inquirit iob utrum
sibi causa sue afflictionis sit sicut qua
coarcetur mare aut cetus. ut scilicet af
flictus sit non propter suum aliquod delictum
sed propter aliquam utilitatem ex inde
alijs prouenientem. Dicit autem se car
tere cruciatum. eo quod ita oppressus erat
tribulatione quod nulla parte prestabat sibi
uel liberatio uel consolatio Et ideo
consequenter se ondit priuatum esse ab
remedijs quibus solet afflicti con
solari. quorum unum est sopnus. nam
per sopnum tristicia mitigatur et hoc
notat cum dicit Si dixero consolabitur
me lectulus meus scilicet tempore dormitionis
Aliud remedium est. quod homines sapientes
per deliberationem rationis seipsos con
solantur. et hoc remedium tangit
cum dicit Et releuabor scilicet ab oppressione
tristitie loquens mecum per delibera
tionem rationis. in stratu meo. Homines
sapientes quando solitarij sunt et a tu
multibus hominum et negociorum semoti.
tunc magis loqui possunt secundum rationem cogi
cogitando. Sed enim ista remedia iu
uare non poterant. quia tempore quo
sibi alia impedimenta quibus perturbabatur
scilicet sopnia terribilia et uisiones hor
ribiles. et hoc est quod subdit.

Terrebis me per sopnia que scilicet dor
mienti apparent. et per uisiones que
scilicet apparent uigilanti ab usu exteriorum
sensuum alienato. horrore concuties.
Solent nocturna fantasmata con
silia esse diurnis cogitationibus. Unde
iob quia in die que sunt merorum
cogitabat. similibus fantasmatibus pertur-
babatur in nocte Infirmitas enim
corporis ad hoc opatur. ut perturbata
fantasmata dormientibus appareant
Sic ergo undique consolatione exclusa
nullus modus michi remanet eua
dendi nisi per mortem. et ideo peligo
mortem quantumcumque abiectam uite tam
misere Et hoc est quod dicit Qua
obrem elegit suspendium anima mea
Et ne putaretur quod hec electio
ex aliqua infirma cogitatione procederet
alijs fortibus cogitationibus repugna
tibus. subiungit michi esse in se tam
forte quod mortem non desiderat. et hoc
est quod dicit. Et mortem ossa mea.
Solent per ossa in scriptura id quod
est in homine roboris designari et
quare hoc elegit ondit cum subiungit
Desperaui scilicet a spe qua dedisti mihi
ut iterum fruar prosperitate terrena
Et quare desperauit. ondit cum sub
dit Nequaquam ultra iam uiuam In quo
possunt intelligi duo que supra posuit.
scilicet quod maius tempus uite sue iam preteriit et
quod non erat reditus post mortem
ad eandem uitam ut scilicet uiuet super terram
hoc ergo considerans ipsi sequebatur
ex consolatione eliphas quod scilicet desperaret
et mortem eligeret et non haberet unde
reprimeret tristiciam.

Parce michi domine Postquam iob

ondit q consolatio eliphas ex repromissione felicitatis terrene inducebat eum ad desperationem et ad desiderium mortis. ondit quid sibi sperandum relinquatur a deo ut tribulatio illa cesset. et hoc est quod dicit. Parce michi dne. q. d. a spe felicitatis terrene decidi. hoc tamen sufficit ut parcas i flagellare desistas Et quia ad pcendum inducere solet pvitas et miseria hois subiungit. Nichil enim sunt dies mei. qd videtur referri ad homis iob pvitatem et ad vite brevitatem et consequenter ad omnes et spaliter quantum ad seipsum. cuius iam qui dies pterierat. Utrumque aut consequenter psequitur Et primo de pvitate dicens Quid est homo. i. q pvum quid et infimum secundum corpus etc quia magnificas eum. honore quodam inter ceteras creaturas. aut qd apponis erga eum cor tuum. eum spali cura custodiendo. Ubi considerandum q hec omnia subsunt dine pvidentie. et omnia secundum statum suum magnitudinem consequuntur a deo. aliter tamen et aliter. Cum enim omnia bona particularia que sunt in universo videantur ordinari ad commune bonum universi sicut pars ad totum et imperfectum ad perfectum. eo modo aliqua disponuntur secundum dina providentia secundum q habent ordinem ad universum. Considerandum est aut q secundum modum quo aliqua participant ppetuitatem essentialiter ad perfectionem universi spectant. secundum autem q a ppetuitate deficiunt accidentaliter ptinet ad perfectionem universi et non per se. et ideo secundum q aliqua ppetua sunt propter se disponuntur a deo. secundum autem q corruptibilia sunt propter aliud Que igitur ppetua sunt specie et individuo propter se gubernantur a deo Que aut corruptibilia sunt in individuo. ppetua tamen specie. secundum speciem propter se quidem disponuntur a deo. secundum individuum aut propter speciem tantum. sicut bonum et malum qd accidit in brutis animalibus ut potest q hec ovis occiditur ab hoc lupo. vel aliquid aliud huiusmodi non dispensatur a deo propter aliqd meritum vel demeritum huius lupi vel huius ovis. sed propter bonum specierum. quia divinitus unicuique speciei ordinatus est proprius cibus et hoc est qd dicit. Aut quid apponis erga eum cor tuum. dum scilicet ei pvides propter eius bonum Non ponit aut erga aliorum singularia cor suum. sed erga bonum speciei qd pt esse ppetuum. Quid ergo ponit erga eum cor suum ondit cum subdit. Visitas eum diluculo. i. a principio nativitatis tua pvidentia amministrat ei que sunt necessaria ad vitam et magnificationem tam spualia quam corporalia. Et subito probas illum per adversa. in quibus apparet qualiter se habeat ad virtutem. quia sicut habetur eccli. 27. vasa figuli probat fornax et homines iustos temptatio tribulationis Dicitur aut deus hominem probare non ut ipse addiscat qualis homo est sed ut alios eum cognoscere faciat. et ut ipsemet seipsum cognoscat. Hec aut verba iob non sunt intelligenda tamquam improbantis curam hominum dina pvidentia sed tamquam inquirentis et admirantis Illud enim qd de homine videtur exterius. pvum quidem est fragile et caducum Unde mirum videtur q deus tanta sollicitudine habet de homine. nisi aliquid

in eo lateret qd' essz ppetuitatis ca
pax vn per hac īquisicioēz et ā
miracioēz sma eliphas excludit
quia si nō essz alia uita hois nisi
que est sup t'ra. nō uidetur condig
nus homo tāta sollicitudīe circa
ipz īspā g° dei sollicitudo quā ds
spālit' habz de hoīe demrāt aliā
esse uitā hoīs post mortē corpis
Deīn aliā roēz subiūgit ut sibi p
catur supta ex breuitate uite eā
sub īt'rogatiōe pponēs cū dicit
Pauci nō parcis michi. q. d. tps
uite hoīs breue est. et tpis
uite mee maioz ps iā tansit Quis
ergo finis exspectetur ut parcas
michi. si nō nō parcis ut saltim
aliqd' breue spaciū heam in quo
quiescā. qd' significat p hoc qd'
dicit. Nec dimittis me ut gluciā
saliuā meā. Hoīes enī dū uerba
proferūt. saliuā glutire nō pnt.
necessariū est ergo in loquendo
aliquā modicā pausā fi ut sali
ua uel expuatur uel glutiatur.
cū quidē homule r'siduū tēpus
uite sue cōparat Ac si dicat Si
pcc'ē differas. nō rīmaebit michi
aliq̄ quies a laboribus. saltē sicut
illi pause qua loquētes saliuā
glutiūt Et hec rō etiā procedit
ex suppōe sūne eliphas. quasi nō
sit alia uita hoīs nisi que est sup
t'rā tūc nō r'stabit qn̄ deus parcat
si in hac uita nō parcit. Possz aūt
aliquis dicē iob indignū esse
ut sibi parcatur a deo. quia pctā
sua meretur eū ulti9 affligi

s'm smaz eliphas qui eū pro pctō
flagellari putabat Et iō dicit pec
caui. q. d. esto cp peccaueri et p
hoc merear flagellari. adhuc r'mā
net rō quare mi pcc'ē debeas Et
subiūgit adhuc tres roēs q̄re debeat
pcc'ē suptas ex hoīs īfirmitate q̄
rū pma sumit' ex īpotēcia satisfaciē
di Homo enī nichil dignū facē
pt propriis virib9 ad r'cōpesādā
offensā quā cōt' deū cōmisit. et h°
est qd' dicit Quid faciā t' o custos
homīn. q. d. si tāta sollicitudinē
de hoīb9 habes quasi custos eoz
ut de singulis eoz actib9 roēz
requiras. nō suppetūt vires mee
ad faciendū aliquid p qd' pctā
mea r'mittas. Vn si hoc exspctāt
michi nūqm̄ mi pcc'es. et iō hoc nō obstā
te mi pcc'as Scda rō sumit' ex ipo
tencia pseuerandi. homo ei p9
corruptione huāne nē pseue
rare nō pt sīn grā dei. Vn et in
scptura cōsuetū est dici qp deus
aliquē cōindurat uel excecat. ex h°
qp grām nō largit' p quā emol
liatur et uideat. s'm g° hūc mod
et hic iob loqtur dicēs Quare me
posuisti cōtrariū tibi. i. quare
mi grām nō dedisti p quā in h°
pseuerē ut tibi cōt'rius nō eēm
per pctm̄ Quicūqz aūt peccat deo
fit cōt'rius dū diuīs mādatis
repugnat. siue que sūt in lege scpta
tradita. siue que sūt naālr' indita
hoīs roī Tenendū est aūt qp ho
mīs rō fortioz est int' omes vires
eius sicut signū ē qp aliis īperat et eis
utitur ad finē suū Cōtingit tn̄
int'dū qp ratō admodicū absorbet'

per concupiscentiam uel iram aut alias
inferiorum partium vires. et sic homo pec
cat. Non tamen inferiores anime vires sic possunt
rationem ligatam tenere quin semper ad suam naturam
redeat. qua in spiritualia bona tendit
sicut in proprium finem. Fit ergo pug
na quedam fit hominis ad seipsum dum ratio
renititur ei. quod per concupiscentiam
uel iram absorpta peccauit. Et quia
ex peccato commisso inferioribus viribus est
addita pronitas ad similes actus propter
consuetudinem. ratio non potest libere uti in
ferioribus viribus ut eas in superiora bona
ordinet et ab inferioribus retrahat.
Et sic homo dum fit contrarius deo
per peccatum. fit etiam sibiipsi grauis.
et hoc est quod subdit Et factus sum
michimetipsi grauis. In quo apparet
quod peccatum statim suam penam habet. Et sic
post hanc penam. facilius videtur homini
parcendum esse. ¶ Quia uero sequitur ex
impotentia hominis ad purgandum peccatum
homo enim per seipsum in peccatum labitur
sed solius dei est peccatum dimittere. Et ideo
querit iob si mea pena cessare non
debet quia dum peccatum ~~uel~~(?) manet. et tu
solus peccata auferre potes. Cur non
tollis peccatum meum. quod in deum uel in
meipsum commisi. Et quare non aufers iniqui
tatem meam si qua est contra proximum
commissa. ¶ Considerandum est autem quod
huiusmodi questiones non fecit iob quasi temera
rius diuinorum iudiciorum inquisitor sed
ad destruendam falsitatem quam aduer
sarii asserere uidebantur scilicet quod in hac
uita esset tantum expectanda a deo bona
uel mala pro factis humanis. quo
quidem posito tota ratio diuinorum iudiciorum
turbatur quibus homines in hac uita

puniuntur propter peccata uel peccata remit
tit. secundum quod eos preordinat ad uitam fu
turam. uel predestinando uel reprobando.
Si autem non esset uita futura sed tantum
presens non esset ratio quare deus differret
premiare(?) hiis quibus premia intendit aut eos
iustificare aut remunerare. Et ideo
iob ut suam intentionem aperiat subdit
Ecce nunc in puluere dormio. quasi dicat iam
in promptu est finis uite mee cum
moriar resoluendus in puluerem. et
propter incertitudinem mortis non potest
expectari. finitur etiam dies crastinus(?)
Et ideo subdit Et si mane me quesieris
non subsistam. quasi dicat non possum michi
repromittere tempus uite usque in
mane. nedum longa uite spa
tia in quibus expectare possum ut mi
ptas. si alia uita non erit. ¶ Consi
derandum est autem quod iob procedit
more disputationis. cum a principio
sufficit repellere falsam opinionem
et postmodum aperit quid ipse de ueri
tate sentiat ¶ Notandum est etiam quod
iob in uerbis propositis tres rationes
tetigit. quare aliquis in hac uita
flagellatur a deo ¶ Prima est ut
cohibeatur eius malitia ne aliis
nocere possit et hanc rationem tetigit cum
dixit Numquid mare sum ego aut cetus.
Secunda ratio est ad hominis probationem ut uirtus
eius manifestetur. et hanc tetigit
cum dixit. uisitas eum diluculo ¶ Tertia
est in pena peccatorum. et hanc tetigit
cum dixit. peccaui. quid faciam tibi o
custos hominum etc. Capitulum. viii.

Respondens autem baldad Suhi
tes dixit etc. In superioribus

btus iob dictis eliphas rndebat ei
smaz efficacit et profunde examinado
sz baldad sintes in eande smaz tn eli
phas concordans profuditate beati
iob no cophenderat et io cont rn
sione bti iob loquit sicut solet ho
mines loqui cont smas no itellcas.
homes aut no cophendentes me
tes hom locutu. in duob9 defice
solent. quoru vnu est. quia nesciunt
qn ille qui loquitur ad fine sermo
tu puenerit. Aliud est qz ordine
smonu loquetis no pnt cape. et
hoc in vbis baldad maxie apparz
Dixit ergo Vsqz quo loqris talia.
videbatur ei ei qd nimis ptxiss
sermone. no cosiderans neqz in
telligens ad que fine iob suu ser
mone pduce volebat. Sltr etia
neqz intellexit ordine eoru que
iob dixerat glut s. gpacta erant
no capiebat. Et io subiungit Et sps
multiplex smois oris tui. Repu
bat eni qua iob multa gtulerat
quoru ordine ipe no capiebat.
qd esset vba dissueta. et quasi hois
sine rone ex ipetu sps vana
loquetis absqz ordine rois. Et
quia ut dcm est baldad itencone
iob no cophenderat. ei9 vba etia
alia intencoe arripies ad iqueriens
deduce conatur. Volens ei iob
supius excludere smaz eliphas
ponetis qd adusitates in hoc mu
do pro pctis hom gtingebant.
et qd peccores flagellati a deo si
conuertuntur. ad statu prosptitatis
reducentur. cont utruqz locuty
fuerat. Nā cont pmu ut sup

expositu est dixerat. utina appederet
pcca mea. zc. Cont 2m dixerat. des
peraui zc neqz ultra iā uiua et mlta
huioi ut ex supioribus pz. Hec aut di
cebat iob intendens qd pena pccoru
et iusticie pmiu no sut exspectanda
a deo in hac uita. Baldad aut qui
alia uita nesciebat sic arrepit ista
vba acsi iob intedet dice qd deus
pcca no punit neqz bnficia rmu
nerat. qd dine iusticie e contrariu
Et io baldad proponit dicens. Nuqd
deus supplatat iudiciu. et ops sub
uertit qd iustu est. q. d. ex vbis tuis
hoc sequitur si hoies i hoc mudo
absqz pcco punit. ul ultra medieta
te pcci. uel si ad se rusis bona no
reddit. Et nondu qd iusticia cor
rupitur dupl. s. per astucia alicu9
sapietis. et per potecia alicu9 po
tentis. In deo aut utruqz e. et sa
piencia pfca. et oipotecia. nec tn
per sapiaz que noie dei itelligit
quasi astute agens subplatat iu
diciu. neqz per oipotecia qi vio
lent subuertit qd iustu est. Duo
aut erant que uidebant iob ipe
dire. ne pstina prospeitas ei rsti
tui posset. etia si coutetur ad dnz
ut eliphas dixerat. quoru vnu
erat. quia filij eius quos amiserat
mortui erant. neqz expari pote
rat qd rsuscitaretur per sua gusi
one ad uita. et io baldad dicit.
Etiā si filij tui peccauerit ei. et
dimiserit eos in manu iniquitatis
sue. q. d. Tu tn rusus fuis ad dnz
illa recupabis. que pro pctis tuis
amisisti. filij aut tui morte oppssi st

nō propt' pctm̄ tua sed propt' pecca
eorū. Vn̄ nō est cont'' sniaz elyphas
qua dixerat q̄ per cōusionē redibis
ad prosperitatē. si filij tui te gūso
nō r'suscitentur ¶ Et nōndū est q̄
quia penas pctis uite pro pecco
attidē credebat. ultiā aut penarū
pctm̄ est mors. tūc homo uidetur
pro pcto pfcē punitus. qn̄ usqz ad
mortē pro pecco pducetur. et ideo
signant' dicit. et dimisit eos in ma
nu iniquitatis sue. q. d. in ptatē
pctorū suorū. ut absqz ullo retina
culo usqz ad ultimā penā pro pec
catis ducerentur. Illud aut ē qd'
reditū ad pstinā prosperitatē im
pedire uidebatur. quia plurimū
uite tps iob iā pterierat et pūū
r'stabat ut iob sup' dixerat. Vnde
nō uidebatur q̄ in illo modico tpe
sibi sufficient' pstina prospitas
posset r'stitui. etiā si cōuertetur ad
dnm̄. et io baldad ei promittebat
post cōusionē recopēsationē fa
ciendā quātitatis ad tep9 ut s.
multo maiora bona optineat q̄
prius habuit per hoc q̄ modico
tpe ea esset hiturus. Et io baldad
pmo describit ei modū cōusionis
debite ad quā tria r'qruntur. quorū
pmū est ut pctor absqz mora a
pcto resurgat. et hoc est qd' dicit.
Tu tn̄ si diluculo .i. tepestiue cō
surrexeris ad dnm̄ .i. relictis pctis
sm̄ illud eccti. v°. ne tardes cōuti
ad dnz. ¶ Sm̄ est ut homo pro pctis
suis satisfaciat. et qntū ad h° dicit.
Et oipotentē fueris deprcatus pnt'
satisfactionē ei opa. qi pcipuū ui
detur eē orō ¶ Tm̄ est ut hō pseuet

cauens sibi a recidiuo pcti. et io
dicit. Si mundus et rectus incesseris
s. cauēs tibi ab inmunditijs carnis
et ab iniustitijs quibus ledit' pximus
¶ Sic aut pfcā cōusioe despcta
subiungit promissionē prospitatis
dicēs. Statī euigilabit ad te s. deus
Deus ei dormire uidetur. cū iustos
tos affligi pmittit. Euigilare aūt
qn̄ eos defendit. sm̄ illud ps Ex
urge quare obdormis dne. Et
effcm̄ hui9 euigilationis subiungit
dicens. Et pacatū reddet hita
culū iustitie tue. q. d. domus et
familia tua tpe pcti tui fuerunt
pturbate. s; tpe iustitie tue pacē
habebut. Et ne posset conqri
de tpis breuitate. r'promittit
excessū prospitatis dicēs. In tm̄
ut priora tua fuerit parua s. cōpa
tioē sequentiū. et hoc est qd' subdit
Et nouissima tua multiplicentur
nimis. Ita q̄ magnitudo pspe
tatis recōpenset tibi tps in quo
in aduersitate fuisti. Introgat enī
cōtinuatione pstinā. baldad enī in p
cedentibus eandē sniaz cū elyphas
themanite defendens. pposuerat
hoīes pro pcto in pcti uita punī
tos dimitus. post cōusione aūt ad
statū prosperitatis redituros. qd
quidē nunc probare intendit. Probat
aut dupliciter. pmo quidē experīto
2° ex scitudine. Experimētū aut
in rebus pticularibus maxie effi
cax est ad probandū. et tāto magis
qnto diuturnius est obseruatum
et infallibile inuetū. tria aūt que diu
turnitate tpis r'qrut per antiqz
memorias maxie cōpbatur. et io ad

propositam probationem recurrit ad antiquorum memorias Et quantum ad antiquos cum dicit Interroga enim generationem pristinam Et quantum ad immediate precedentes cum dicit Et diligenter investiga patrum memoriam. i. ea que patres tui in memoria habent Interrogatio autem generationis pristine est consideranda per antiquorum gestorum scripta. et ea que de antiquis per famam feruntur Et quia de rebus antiquis multa fabulose narrantur et scribuntur ne ex hoc aliquis se falli reputaret. committit ad patres qui narrare possunt ea que viderunt/ veritatem huius investigationis ostendit subdens. Hesterni quippe sumus quasi heri nati et ignoramus propter hoc antiquitatem. et hoc quidem dicit ad ostendendam vite brevitatem Unde subdit. quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram. Umbra enim cito transit. statim scilicet dum removetur obstaculum lucis. et dum corpus movetur ad cuius obiectum fit umbra prior umbra transit et alia succedit Ita et dies hominis sunt in continuo transitu dum alii aliis succedunt. Quid autem ex precedenti investigatione utilitatis consequatur ostendit dicens. Ipsi scilicet pristini et patres interrogati docebunt te veritatem/ super premissis vel verbis vel scriptis. et fama antiqui. loquetur tibi et de corde suo proferet eloquia quod subdit ad ostendendam veritatem huius doctrine. q. d. non aliud docebunt quam quod corde consenserunt. quia nulla erit eis causa decipiendi Deinde inducit similitudinem ad probationem propositi ex rebus corporalibus sumptam.

et ponit exemplum de duobus terre nascentibus. quorum unum ad conservationem sui exigit humorem in terra scilicet scirpus i. iuncus Unde dicit Numquid vivere potest scirpus absque humore. Aliud autem requirit loca aquosa scilicet carectum et sunt herbe late et in summitate acute et non crescunt nisi in locis aquosis Unde subdit. aut crescere carectum sine aqua. Dicitur autem carectum locus in quo huiusmodi herbe crescunt Et quia scirpus humorem requirit. et carectum aquam. ostendit quia per solam subtractionem humoris aut aque faciliter desiccantur. nulla alia causa desiccationis existente Est autem duplex causa desiccationis. Una est naturalis propter antiquitatem alia est violenta quando evelluntur Utraque autem causa cessante scirpus et carectum arescunt ex sola subtractione humoris et aque. Et hoc est quod dicit Cum adhuc sit in flore i. cum adhuc sit in iuventute sua et in suo vigore. per quod excluditur temporis antiquitas. nec carpatur manu. per quod excluditur violentia. ante omnes herbas arescit i. pre ceteris aliis herbis facilius. Hoc autem adaptat ad propositum. ubi considerandum quod adhesionem hominis ad deum hic modo intellexit esse prosperitatis mundane causam. sicut humor est causa viriditatis herbe. et hoc ideo quia bonum hominis existimabat esse prosperitatem hominis terrenam. bonum autem hominis manifestum est esse ex hoc quod deo inheret et ideo credidit quod ex quo deo non inheret. eius prosperitas terrena deficiat. quod quidem verum est de felicitate spirituali que est hominis verum bonum.

nō aūt de prosperitate trena que
int̄ minima bona cōputatur ut pote
organice deseruiens ad verā hoīs
felicitatē et iō subdit. Sic vie om̄
qui obliuiscunt̄ deū. et spes ypocrite
pibit. Vbi cōsiderandū q̄ duobus
sup̄ poitis hec duo corn̄dena subd̄t.
Carectū aūt maifestā aquā ad suā
viriditatē r̄quirit. et per s̄btractio-
nē arescit. scirpus aūt r̄q̄rit aquā
in t̄ra occultatā et humectatē. et p̄
eius defcm̄ siccatur. silr̄ eciā et aliq̄
sūt qui s̄m eius simaz pereūt. et p̄p̄
hoc q̄ eis subtrahitur maifesta ad-
hesio a deo. q̄z s. qui opa agūt deo
maifeste cōtraria quos siḡt per eos
qui obliuiscūtur deū. qui ei mai̇t̄
mala agūt nō formidat omo dei
r̄uenciā postponē. verū eū in me-
moria nō hr̄e. Aliqui aūt st̄ q̄ s̄m
eius simaz pereūt p̄p̄ occulte adhe-
sionis subtractionē ad deū. et hȳ st̄
ypocrite qui extius p̄tendūt acsi
deo inhereant. s̄z cor eorū est ad ter-
rena. et iō de ypocrita loquēs notȧt
spem. de obliuiscentib9 deū. notȧt.
vias. i. opaciōes. quia eorū opa st̄
adu̇sa deo. Quō aūt spes ypocritarū
pereat. ondit cū subdit. Nō ei pla-
cebit vecordia sua. Vbi cōsiderā-
dū est q̄ ypocrita cor h̄z vanū q̄dē
et negligens ad spualia. s̄z q̄ntū
ad t̄palia sollicitū. et hoc q̄dē ei
placet q̄ diu ei in t̄palib9 bn̄ suc-
cedit s̄m q̄d sperat. si aūt t̄palia
ei subtrahūtur. tūc vere est q̄ ei dis-
pliceat q̄ cor̄ deū cor verū et fir-
mū nō habuit. Dicit ergo. Nō ei pla-
cebit vecordia sua. s. adu̇sitate venien-
te displicebit ei q̄ ad deū rc̄m cor

nō habuit. et sollicitudo eius quā
cir̄ t̄palia hūit omo deficiet. et h̄o
est q̄d dicit. Et sicut tela araneārū
fiducia eius. i. ea in quib9 ↄfidebat
de facili frangentur sicut araneārū
tela. cōfidebat ei nō in diuo au-
xilio sed in domus sue fortitudine
i. in habūdancia diciarū et multitu-
dīe ↄsāguineorū et alȳs hmōi s̄z
hec ei deficiūt de facili vn̄ sequit̄.
Innitetur sup̄ domū suā. fiducia
hebit sue stabilitatis in ↄsp̄itate
domus sue. et. tn̄. nō stabit. q̄z nī
ei defererit diuīu auxiliū ruet.
Cōtingit aūt q̄ aliquis in futurū
adu̇sa prospiciēs aliq̄ adminicula
sibi et domui sue cont̄ adu̇sa parat
s̄z hoc ei nō valebit. Sequitur enī.
Fulciet eā. i. aliquib9 r̄medȳs cōt̄
adu̇sa. sicut domui q̄ minaī ruinā
fulcimeta aliq̄ adhibent̄. Et tn̄
nō cōsurget. vel ipē vel dom9 sua
ad prosperitatis statū. Ad hāc aūt
simaz quā de fragilitate fiducie
dixerat. p̄missā silitudinē de scir-
po adaptat. Ex duobus ei fidu-
ciā de scirpo hr̄i videtur. P̄mo q̄dē
ex propria viriditate. que tn̄
sole adueniente et de sicitate t̄re
humorē cito deserit. et q̄ntū ad h̄o
dicit. humectus videtur scirpus s.
anteq̄ veniat sol. qui ei9 viriditatē
tollat. et in ortu suo s. scirpi ger-
mē eius egredietur. cito ei cres-
cē. et p̄pū fructū facē videt̄.
Et silr̄ ypocrita. quia a principio
sibi arridet fortuā et ↄferre vi-
detur. s̄z veniente sole. i. t̄bulacōe
cito prosperitas eius deficiat
p̄t hr̄i fiducia ex alȳs. s. vel ex

multitudīe aliorū stirporū ei co-
adherenciū. uel ex soliditate loci.
in quo crescit dū in loco lapido-
so nascitur. et io cosequēt' dicit
Sup acervū petrarū radices
eius s. stirpi. densabuntur. igitu
sibi coniunguntur multorū stirpo-
rū radices. qd' dicit qntū ad p^m
qntū aut ad 2^m dicit. Et inter
lapides cmorabitur. Ita eciā ali-
quis ypocrita pt hre fiduciā
de stabilitate sua. nō solū ppt'
suā stabilitate s; eciā ppt' mul-
titudinē cosanguineorū et do-
mesticorū. aut eciā ppt' fortitu-
dinē regis. aut civitatis in qua
habitat. s; hec fiducia ei9 deficit
ei. sicut et cū stirpū accidit. Se-
Si absorbuerit eū s. stirpū
de loco suo. locus eius negabit
eū. et dicet nō novi te. q̄i dicet.
Ita stirpus de loco suo evellit'
q neq; uestigiū eius in eo appa-
ret. neq; locus eius aliqd opat'
ad hoc q ille idē stirpus isera'
Et causā eius subiungit dicens
Hec est ei leticia uie eius. et
rursū de tra alij germinetur q.
d. oppressus et uita stirporū in a-
liquo comorātiū nō ad hoc na-
turali appetitu tendit. neq; p
hoc coservatur q idē nūo stirp9
qui ereptus ē reinseratur. sed
ad hoc q alij eiusdē spei renasca'
Ita eciā est cū aliquis per morte
aut alio mō ab aliq fortūi sone-
tate separatur. statī oblivioi tra-
ditur. s^m illud ps'. oblivioi da-
tus tāq mortuus a corde. s; huioi
societas gaudet in alijs qui ei

succedunt s^m illud ecclastes x° ali9
natus in regno inopia consumitur.
uidi cunctos uiuentes qui ambulat
sub sole cū adolescente scdo qui
consurgit pro eo. Hec aut intro-
ducta sunt ut ondat et si aliqua
prosperitas int'dū malis eueniat
nō tn est firma de qua cofidē
pnt. s; cito tnsit vn pro nichilo
reputanda est. Ex oibus aut
iā suppōnis. ondit cnt' qd intedit
dicens. Deus nō proiciet simpli-
cē 1 eū a se nō elogabit ut eū
nō sustentet. qui simplici corde
ei adhēt. Neq; porriget manū
malignis 1 nō dabit eis ~~malig-~~
~~nis~~ auxiliū ut eorū prosperitas
cōfirmetur Et quia posset di-
cē iob. qmp tu dicas et silitudib9
confirmare uelis. tn in me co-
traria sū expertus. qui cū sim-
plex esse adūsitates patior. et
maligni adūsarij mei cont' me
pualuerunt Jo ad hoc excludēdū
~~dicit~~ subiungit. Donec ipleatur
os tuū risu. et labia tua iubilo.
q. d. qd' dixi in tm uerū est q
in te senties si tu fuis simplex
ita s. q ex prosperitate que subse-
quetur leticia tua erupat in
risū et iubilū. qui solet ex mag-
nitudine gaudij prouenire et econuso.
Qui oderunt te induetur confusione
1 manifeste ac multiplicit' confudet'
ut sit eius cōfusio quasi uestime-
tū. Et ne hoc uideatur alicui im-
possibile ppt' prosperitatē pnte
qua uidetur florere. subiungit
Et tabnacula impiorū nō subsistet
per tabnaculū in quo plurimi

orietaliu hitare cosueuerut et suas
diuicias et suppellectilia hre. pt
intelligi oe illud qd ptinet ad
prosperitate uite ptis. ¶ Consi
derandu est aut qd io baldad de
ypocrita et sipliti fecit mcione.
quia estiabat iob no ue sim sed
ypocrita fuisse Et propt hoc psp
peritas eius firma no fuit. sz si
simplex ee incepit promittit ei
prosperitate affutura. ca.m ix.

Et rndes iob ait Vere scio
qd ita sit. Btus iob in supe
riori rnsioe qua ibis eliphas rn
dit ptmisisse uidebatur vnu vide
licet qd eliphas de dei iusticia ppo
suerat. cu dixerat. Nuqd ho gpa
tione dei iustificabitur. quinymo
quasi quada cotetiosa dispu̅tioe
visus est ad dnm loqui. cu dixit.
Nuquid mare su ego aut cetus zc
et itm. Vsqzquo no pcis michi zc
Et io baldad sustes r̃plicas rn
sione bti iob. a defensioe diuine
iusticie icepit dices. Nuqd deus sup
plantat iudiciu zc Et in hoc ide
sermone sui tinauit. du dixit
Deus sipliće no proiciet zc Et io
btus iob hac rnsioe pmo ondit
se diue iusticie gdice nolle. neqz
contra deu uelle cotende. ut illi
suspicabantur. et hoc est qd dicit
Et rndens iob ait. uere scio qd ita
sit. s. qd deus no supplatat iudiciu
et qd no proiciet sipliće q̄ baldad
proposuit. Et scio eciā qd nō iusti
ficetur homo copositus deo. i. co
paratus ei. Et hoc est qd dicit
ei pmo rndes quod eliphas dix
erat. Nuqd homo gpatioe iustifica
bitur. Et vnde hoc sciat. ondit

cosequet ex quoda signo. Cu em ex
copatioe alti9 aliquis iustus e. li
bere et secure cotende cu eo pt. qr
per mutua disceptatione iusticia
et uitas manifestatur. Nulli em
homi tutu est cu deo contende. Et
io subdit. Si uoluit cotende cu eo
s. homo cu deo. no poterit ei rn
dere s. vnu pro mille. ¶ Sciendu
siquide e qd maior nūs qui apud
nos propu nome habz millenari9
est. Na omes maiores nui per r̃
plicatioez istoru inoru noiant
ut pu dece milia. ceti milia. et h9
r̃obliq̃ accidit. Na sm quosdam
antiquoru spes nuoru usqz ad dece
procedut. postmodu priores nui r̃
petutur. qd quide sm noiatioez
maifestu est. qq sit sm rei uitate
cubitus cetenarius ex denario
cosurges millenarius est. Na de
cies dece et hoc decies mille sut
millenariu ergo nuz qsi maxim
inoru noiatoru apud nos. pro
qtu cuqz magno inō deciato sup
sit. Ide ergo est qd dicit. qd no pt
homo rnde deo vnu pro mille
ac si dicet. qd nulla deciati nui
mesura metiri pt qntu diuina
iusticia. huana excedat. cu hec
sit finita. alia no infinita. Et qr
homo in cotendendo nulla gpor
tioe ad deu possit accede. ondit
qr cu dicit. Sapiens est corde
et fortis robore s. deus. Duplex
est em contetio. vna qua gcedit
disputando et hec est per sapiam
Alia qua cotenditur pugnando
et hec est per fortitudine. In utroqz
aut excedit deus. qua et fortitu
dine et sapia oez fortitudine et
sapientiam excedit et utrumqz hom

excessum ondit gnr. et pmo excessu
fortitudis. que quide onde incipit
qntu ad hoies cu dicit. Quis resti-
tit ei et pace habuit? q. d. nullus.
Sciendu siquide est q aliq optinz
homo pace a potenciori. aliq a mi9
potente. uel equipotete. Manifes-
tu est eni q potecior a mi9 pote-
te pace acqrit cont eu pugna-
do. sicut cu rex cont aliq rebel-
lem in suo regno bellu mouet
et uictoria obtines pace regni
reformat. Silr eni et ab eqpo-
tente. qn aliquis pace obtinet
pugnado. licet eni pugnado eu
supare no possit. tn assiduitate
pugne eu fatigat ut ad pace
deducatur. Sz a magis potente
mq aliquis pace obtinet ei
resistendo et pugnado. sz se ei
humilr subdendo. hoc est ergo
euidens signu q fortitudo dina
oem fortitudine huana excedit
quia nullus cu eo pace hre pt
ei resistendo. sz ei solu humilr obe-
diendo. Vn dicit ysa. xxvi. ser-
uabis pace. quia in te sperauim9.
Sed impy qui deo resistut pace
hre no pnt. sm illud qd dz ysa.
49. Non est pax impiis. dicit dns.
Et hoc est aut quod dicit hic. qs
restitit ei et pace habuit? Deinde
ondit q fortitudo dei oez fortitu-
dine reru nalium excedit. et hoc
quide ondit. ta in corpoib9 supe-
rioribus q inferioribus. In corpib9
quide iferioribus hoc ondit ex hoc
q ea que maxie ee videt stabilia
et firma. i inferioribus corpib9 pro
sua uolutate mouet. Int corpoa

ergo mixta ad que post hoies tn
situ fcit maxie uidetur ee stabilia
et firma motes. quoru stabilita-
ti sco2u stabilitas in scripturis cpa-
sm illud ps. Qui cofidut in dno
sicut mos syon 2c. et tn dns sua
virtute motes mouet. et hoc est
qd subdit. Qui tunstulit montes.
qd quide et si miraculose et dina
virtute fi possit tn hoc uidetur
veritati fidei repmissu sm illud
mat. 21. si habueritis fide et si no
hesitaueritis si monti huic dixeritis
tolle et iacta te in mare fiet.
Et pmo cor. 13. si habuero fide
ita ut motes tusfera. tn cogrue-
tius uidetur ut hoc ad naturale
reru cursu referatur qz hoc
ordo ne habz ut ome qd nalit
gnatur eni deciato tpe corrupa.
Vn cu gnatio monu sit naturalis
nece est q quqz motes naliter
destruatur. Et hac quide nale
monu corrupne tusflacoez uocat
eo q corruptio monu et ruina
cu quada tusflacoe pcu eius ac-
cidit. neqz tn irrobilit ea que
naturalit cotingut. dine virtuti
attribuit. Cu ei natura agat ppt
fine. ome ei qd ad fine ctu ordi-
natur. uel seipz dirigit in fine
uel ab aliquo dirigente in fine
ordinatur. nece est q res nales
que finis notitia no hz ut se in ipz
dirige no possit. ab aliquo supe-
riori agente ordinetur in fine
Coparatur igr tota ne opacio ad
intellem dirigete res nales in
fine que deu dicim9. sicut cpatur

motus sagitte ad sagittatorem. Unde sicut motus sagitte convenienter sagittario attribuitur Ita convenienter tota nature operatio attribuitur divine virtuti. Unde si per operationem nature montes subvertuntur manifestum est quod a divina virtute montium stabilitas superatur. Contingit autem quandoque apud homines quod aliquis rex sua virtute aliquam forte civitatem expugnat. quod quidem quanto cicius et incessabilius fit. tanto magis virtus regis demonstratur. Hoc ergo quod montes transferantur maxime divine virtuti attestatur cum quasi subito et insensibiliter fiat. ut etiam ab hiis qui circa montes habitant et per subversionem montium pereunt. prognosci non possunt. et hoc est quod subditur Et nescierunt hii quos subvertit in furore suo. q. d. adeo subito tantum rem deus operatur quod etiam hii qui circa montes habitant prognoscere non possunt quod imminens sit. quia si cognoscerent sibi caverent ut non subverterentur. Addit autem in furore suo ad ostendendum quod deus interdum naturales operationes moderatur secundum ordinem sue providentie prout necessarium est ad hominum penam puniendam. quibus methaforice irasci dicitur. cum in eos vindictam exercet que apud nos esse solet ire effectus Ex corporibus autem mixtis transit ad elementa. inter que firmissimum et stabilissimum videtur esse terra. que est immobilis sicut centrum motus totius et tamen aliquando secundum aliquas partes suas naturaliter movetur ex vapore incluso ut philosophi tradunt. Et hoc est quod subdit. Qui commovet terram de loco suo. Non quidem totaliter vel secundum totum sed tamen aliquas partes eius moventur sicut in terremotu accidit. in quo quidem motu etiam montes quatiuntur. que sunt quasi columpne super terram fundate. Unde sequitur. Et columpne eius concutientur. Possunt etiam per columpnas ad litteram intelligi columpne vel quecumque alia edificia que videntur terre adherere. que in terremotu concutiuntur. Vel possunt intelligi per columpnas terre inferiores partes et intime terre partes. eo quod sicut domus stabilitas super columpnas firmatur Ita stabilitas terre ex centro procedit ad quod omnes partes terre naturaliter tendunt. et propter quod omnes inferiores partes terre sunt superiorum sustentationes et quasi columpne et sic cum terre motus ex profundis terre partibus procedat videtur quasi ex concussione columpnarum terre causari. Ulterius autem ad corpora celestia procedit. que etiam divine virtuti cedunt Considerandum est autem quod sicut de natura terre est immobilitas et quies. Ita de natura celi est quod semper moveatur. Sicut ergo virtus terre ostenditur superari a virtute divina per motum qui in ea apparet. Ita virtus corporis celestis ostenditur superari a virtute divina. per hoc quod motus eius impediretur per quem fit solis et aliorum syderum ortus et occasus Et ideo subdit. Qui precipit soli et non oritur. quod quidem non dicitur propter hoc quod ortus solis impediatur secundum rei veritatem. cum motus celi continuus sit. sed quia secundum apparentiam

aliqñ nõ oriri uidetur. puta cũ aer fuit nubilosus. in tm̃ ꝙ solis orty hitantibus sup̃ t̃ra in soluta claritate apparere nõ possit. huiõi aut̃ nebulositas cũ per operatioẽ natẽ fiat cõueient' diuo precepto att' hui' a quo tõ nã in sua operatioẽ regulatur ut dcm̃ est. Et ꝙ sic itelligat solẽ nõ oriri iqñtu solis ortus occultatur. maifeste apparet ex hoc quod subditur. Stellas claudit quasi sub signaculo. Stelle eñ qñz claudi uidentur. cũ nubib' obteguntur celi ne stelle uidei possint

¶ Qui extendit celos solus. Post ꝙ btũs iob extendit robur diuẽ fortitudĩs. hic incipit ondẽ profunditatẽ diuẽ sapiẽ. Procedit at̃ ꝯrio ordiẽ mut et pũs. Nã pũs qdẽ incepit ad ondsionẽ diuẽ fortitudĩs in rebus huanis et pressit usqz ad corpa celestia. hic aut̃ incipit a corporibus celestibus et pcedit usqz ad res huanas. et hoc rõbilit'. Nã sapiã factoris onditur in hoc ꝙ opa stabilia facit. et iõ in ondsioẽ diuine sapiẽ icipit a creaturis magis stabilib'. ut pote ab huĩb' euidencius diuẽ sapiẽ indiciũ. Robur aut̃ aliciu' fortitudĩs ondit' ex hoc. ꝙ pt̃ aliqua a suo statu imuẽre. Vñ hoĩes ꝯsueuerũt existimãre in eleuatioẽ et pĩectioẽ lapidũ prostratioẽ hoĩm et hõi fortitudĩẽ suã. Et proptea iob iñ ondẽt robur diuẽ fortitudĩs. icipiebat ab hijs in quib' maifeste apparet immũcio. Sic g' ad ondendã diuã sapiaz. a corpib' celestib' incipit dicens Qui extendit celos solus. In extenoẽ eñ celorum magnitudo qñtitatis eorũ ondit' sic ergo solus celos extedisse dic' inqñtũ ipe solus tãtã qñtitatẽ suã sapiã mesurata celis dare potuit.

¶ 2o sapiã dei comedabilis apparz in hoc ꝙ res uaiabiles. et q̃i intdũ fluctuãtes in ctũ ordine reducit et sue gubnatioi subditas ẽe fcit. et qñtũ ad hoc subdit. Et gradit' sup̃ fluctus maris. fluctus eñ maris iordiatissim esse uidentur ut pote qui uetis nũc huc nũc illuc tñsferantur. et tñ sup̃ eos deus g̃ditur. inqñtũ deus eos sue gubnatioi subdit

¶ 3o sapiã dei ꝯmedabilis apparet. ex hoc ꝙ deus multa codidit. sm̃ sapiẽ sue rõez. que mirabilia hoib' apparet. et eorũ rõez iuestigare nõ pñt. et hec p̃pue sũt que in situ et dispõne stellarũ apparet. que tñ a deo sapiẽtissiẽ et rõbilit' sũt institute. et hõ quidẽ eniãt icipiens a polo septẽtriõli pcedens ad polũ meridionalem. Vñ dicit. Qui fcit arcturũ. Arcturus quidẽ est quedã ꝯstellacio in celo que uõtur ursa maior et habet septẽ stellas claras q̃ nobis nũq̃ occidunt sz sp̃ ꝯtinent septẽtrionalẽ polũ. Sequitur. Et orionas. Orion quidẽ est qdã ꝯstellacio multũ euidẽs in celo ꝑ sui magtudinẽ et claritatẽ stellarũ. que dicitur esse in tauro et in geminis. Sequit' Et hyadas. que sũt quedã stelle in pectore tauri existes ut dic'. et st' ẽcia multũ nobiles visu. Seqt'

Et intiora austri. Ubi cōsiderandū
est ꝙ illis qui sub equinoctiali h̄itat
si tū ibi aliquī h̄itat. vtꝗ polus
cōspicuus est. cū orizon eorū ad rec
tos āgulos equinoctiale secet. et sic
oportet ꝙ trāseat per utrūq polū
equinoctiale. Unū utꝗ polus reddit
cōspicuus h̄itantibus sub eq̄noctiali
ut dcm̄ est. recedentib9 aut ab equi
noctiali et accedentib9 u̇sus polū
septētrionale. eleuatur sup orizōte
polus septētrionalis. et dep̄mitur
polus australis. s̄m modū elonga
tiōis ab equinoctiali. Unū nobis q̇
in pte septētriōli sum9 polus aus
tralis nunꝗ pt ēē ꝯspicuus. et si
milr̄ stelle vicine ei. occulte st̄ a
nobis s̄m q̄ntitatē qua elonga
mur ab equinoctiali. et hec dun
tur intiora austri. quia sūt nob
occulta. quasi sub orizōte suppssa
abscondita et oppssa. Et ne quis
credat ꝙ in p̄dc̄is solū diuina sapiā
se manifestauerit ondit q̄m ꝙ multa
alia et silia imiābilia fecit nobis de9
dicens. qui facit magna. In q̄b9
s. cōmēdabilis apparet dei sapiā
ex cōmēsuratiōe mag̣tudīs. et hō
r̄ndet ei qd̄ dixerat. qui extendit
celos solus. et inscrutabilia s. que
hoīes scrutari nō p̄nt ꝓpt eorū
īscrutabilitatē. que tū diuina ordi
natiōe ordinatur. et hoc r̄ndet
ei quod dixerat. et ḡditur super
fluctus maris. et mirabilia q̄rū
s. rōēs hoīes cōsiderare nō p̄nt.
licet a deo s̄m rōēz sīt f̄ce. et hoc
r̄ndet ei quod dixerat. qui facit
arcturū ꝛc. Quod aut addit. q̄rū
nō est nūs. ad singula r̄fendū est.

Ita tamē ꝙ intelligat̄ dei opa im
merabilia ēē hoīb9. nō aut innū
bilia deo. qui fecit omnia in po
dē nūo et mesura

Si uenit ad me nō uidebo eum
Postus iob uolēs ondē suam
intētione nō esse ut cū deo ꝯtēdat
per plura īdicia ꝓfunditatē diue
sapiē in r̄bus nāl̄ib9 ondit. Nūc
aut vult ondē ꝓfunditatē diuine
sapiē in rebus huanis ¶ Conside
randū est aut. ꝙ ad r̄cōrē huanū
rerū ptinere uidentur tria. P̄m
est. ut suis subiectis. iustitie pre
cepta et alia b̄nficia dispenset
¶ 2m ut actus subiectorū examinij
¶ 3m ut quos culpabiles inuenit
penis subiciat ¶ In hijs tribus
imēsa profunditatē diue sapiē
ondit // P̄mo quidē ꝙ tā ꝓfunde
et subtilr̄ suis subditis p̄uidet
sua b̄nficia. ꝙ etiā icōp̄hēsibile
est eis qui r̄cipiūt. et hoc est quod
dicit. Si uenerit ad me nō uide
bo eū. si abierit nō itelligā eū.
¶ Ubi cōsiderandū est ꝙ in sacr̄is
scripturis deus uenire dr̄ ad hoīe;
qn̄ ei sua b̄nficia largitur. siue
itellcm̄ eius illuiando. siue affcm̄
īflāmando. siue qualitēcūq ei b̄n
faciendo. Unū dicit̄ ysa. 34. deus
nr̄ ueniet et saluabit nos. Eco
uerso deus ab hoīe recedē dicit̄
qn̄ ei sua b̄nficia uel suā ꝓtec
tione subtrahit. s̄m illud psal.
Ut quid dn̄e recessisti longe. des
picis in oportunitatib9 ¶ Contingit
aut q̄nq ꝙ deus t̄bulatiōes ali
quib9 uel etiā aliquos spales ostē

euenire pmittit ad procurandum eorum
salutem. sicut dicitur ro. 8°. diligentibus
deum omnia cooperantur in bonum.
Sic ergo deus ad hominem venit eius
procurando salutem et tamen homo eum
non videt. quia beneficium eius non per-
cipit. Frequenter deus multis ~~multa~~ beneficia
manifesta non subtrahit. que tamen in
eorum pniciem vergant. et ideo dicitur quod
deus sic recedit ab homine quod eum homo
non intelligit recedentem. Sic ergo
apparet profunditas divine sapientie
in dispensatione beneficiorum suorum
¶ Ostenditur autem 2° divine sapientie pro-
funditas in examinatione humanorum
actuum. quia videlicet sic subtiliter et
efficaciter examinat. quod eius examen
nullus per quamcumque cavillationem
subterfugere possit. et hoc est quod dicit
Si repente interroget quis respondebit
ei. Interrogat autem deus hominem quando
eum ad considerandum sua conscientiam in-
ducit. vel interius inspiciendo. vel exterius
provocando beneficiis aut flagellis
secundum illud ps. dominus interrogat iustum
et impium. Nec autem homo deo suffi-
cienter respondit quando in eo nichil invenitur
quod iuste a deo reprehendi possit.
quod nulli in hac vita contingit
secundum illud prou. 20. Quis potest dicere
mundum est cor meum. purus sum a peccato.
Signanter dicit si repente interroget.
quia si homini respondendi spacium detur
potest per penitentiam diluere peccata. Conti-
git autem quandoque quod examinando excessus
aliorum aliquis remissus invenitur
timens ne et sui excessus versa vice
examinentur. sed hoc de deo formi-
dandum non est ut in sua examina-
tione mollescat quia non habet superiorem

qui de eius factis iudicare possit et
ideo subditur. Vel quis ei dicere potest
cur ita facis. qui eum castigando ¶ 3°
autem ostenditur profunditas divine sapientie
in punitione delictorum. quia quocumque se
vertat se homo nulla astucia nul-
la potencia dei vindictam declina-
re potest. secundum illud ps. quo ibo a spiritu
tuo. et quo a facie tua fugiam. et
hoc est quod dicit. Deus cuius ire
sistere nemo potest. Ira enim secundum quod deo
attribuitur in scripturis non importat com-
motionem animi sed vindictam. Cuius autem
probationem consequenter inducit dicens.
Sub quo curvantur qui portant
orbem. Intelligendi autem sunt qui por-
tant orbem celestes spiritus. quorum minis-
terio tota corporalis creatura divinitus
procuratur. ut dicit aug. 3° de trini-
tate. Hii autem celestes spiritus sub deo
curvantur quia ei per omnia obediunt
secundum illud ps. benedicite domino omnes
angeli eius. ministri eius qui facitis
voluntatem eius. Sic ergo in angelis deo obe-
dientibus manifestum est quod totus cur-
sus rerum corporalium qui per angelos
administratur divine subiacet volun-
tati. et sic ex nulla creatura potest
homo habere auxilium ad effugiendum
dei vindictam secundum illud ps. Si ascendero
in celum tu illuc es. si descendero
ad infernum ades. quo ibo a spiritu
tuo. et quo a facie tua fugiam. quin-
immo ut dicitur sap. 2°. pugnabit cum
eo orbis terrarum contra insensatos.
Possunt etiam intelligi portare orbem
reges et principes mundi qui sub
deo conantur. secundum illud prou. 8°. per
me reges regnant. Vel quia nec ipsi
reges ire divine resistere possunt

ut ex hoc a maiori idē de alijs con
cludi possit. Sic ergo osa multi
plicit īmensitate diue potēcie. et p
funditate diue sapie cōcludit pro
positū s. q sue intencionī nō est cū
deo cōtendē. et hoc est quod dicit
Quātus ego sū. q potēs q sapiēs
ut rndeam ei s. interogāti pote
tissimo et sapiētissimo. et loquar
uerbis meis cū ipo examinādo fcā
eius et dicendo cur ita fecis. q.d. si
dicat. Nō sufficiens sū ut cum eo
contendā. Contencio eī in obiciē
do et rndendo cōsistit. Contingit
aūt qnz q aliquis et si nō sit mlt
tū potens aut sapiēs. tū propt
securitatē sue cōsciē nō formidat
cōtendē cū quouis iudice. Sz hāc
etiā cām cōtendendi cū deo. a se
excludit dicens. Qui etiā si ha
buero quippiā iustū. nō rndebo
s. deo examinati quasi meā iusti
ciā defendendo. sz meū iudicē de
precabor. q.d. nō petens iudiciū
sz miaz. Signant aūt dicit. si ha
buero quippiā iustū. ad designā
dū ictitudinē huāne iusticie. per
hoc quod dicit. si habuero. sm
illud apli pme cor. 4o. Nichil mi
cōscius sū. sed nō in hoc iustifica
tus sū. Et ondendū q iusticia
huāna parua est et ipsfcā et ad di
uinū examē relata. propt quod
dicit quippiā. sm illud ysa. 64o.
Omnes iusticie nre. quasi pannus
mēstruate. Quod aūt ex sua de
precatione cōsequatur. ondit cum
dicit. Et cū inuocātē exaudierit me.
nō credo q exaudierit uocē meā
Contingit ergo q qnz dns hoiez

exaudiuit nō ad uotū. sz ad pro
fectū. Sicut eīm medicus nō ex
audit ad uotū. sz ad pfectū. īfir
mū postulātē amoueri medici
nā amarā. si medicus eā non
āmoueat eo q scit eā salutife
rā esse. exaudit tū ad pfectū
quia hec sanitatē inducit. quā
maxīe desiderat infirmus. Ita dns
hoi in tribulacioē cōstituto tribu
laciones nō subtrahit quamuis
deprecanti. quia scit eas expedie
ad finalē salutē. Et sic licet dns
eū exaudiat. tū homo in mise
rijs cōstitutus se exaudiri non
credit. Et quare nō credit. on
dit cū subdit. In turbine eīm cō
teret me et in ore suo. quia me
thaforice dcm̄ est. expōit subdēs
Et multiplicabit uulnera mea
sine causa. Hoc eīm est cōterē
qd multiplicare uulnera. i. tri
bulacioēs. et hoc est in turbīe
i. in horribili obscuritate. Et
dicit. sine causa s. maifesta et
ab hoīe afflicto perceptibili. Nō
eīm homo afflictus percipit cām
quare deus eū affligit. et q af
fliccioēs sit ei utiles ad salutem.
maifestū est q credēt eū exaudi
tū. Et io nō solū extius affligit
sz etiā intius. sicut īfirmus qui nes
ciret se per medicinā amarā
sanitatē cōsecuturū. nō solū af
fligētur in gustu. sz etiā in aīo
Et io subdit. Nō cōcedit rquie
scere spm meū. requiescit eīm sps
licet carne afflicta. propt spē
finis. sm qd docet matheus 4 cao

beati eritis cum maledixerint vobis homines et postea subdit. gaudete quoniam merces vestra copiosa est in celis. Sic dum affligor interius et exterius non requiesco. Implet me amaritudinibus scilicet intus et exterius. Et est considerandum quod ab illo loco et cum invocantem me exaudierit etc. evidenter exponit quod supra occulte dixerat. Si venerit ad me non videbo eum. Hoc ubique fere observandum est in dictis iob. quod antecedencia per aliqua consequencia exponatur. Et quia supra breviter et summatim dixerat. quantus ergo sum ut respondeam ei. quod consequenter diffusius explicat. ubi etiam assignat causam quare non respondet. sed iudicem deprecatur. Quod autem aliquis iudici audacter respondeat potest ex duobus contingere primo quidem si iudex sit debilis. quod subditum cohercere non possit. sed hoc excludit dicens. Si fortitudo queritur scilicet in deo. robustissimus est ad subditos cohercendos. omne robur excedens. Secundo aliquis audacter respondet iudici. quia confidit de sua causa. quod aliquando contingit. quia habet multas excusationes. et hoc excludit dicens. Si equitas iudicii scilicet queritur secundum quam aliquis habens pro se multos testes absolvitur. Nemo pro me audet testimonium dicere. Intellectum non capit. quod hominis iusticia maior sit quam veritas dei redarguentis. Aliquando vero homo et si non habeat aliquos testes pro se confidit de causa innitens testimonio conscientie sue. Sed testimonium conscientie non potest valere contra redargutionem divinam. Et hoc ostendit per singulos gradus. habet enim conscientie testimonium tres gradus quorum primus est quando alicui testimonium conscientia sua reddit quod sit iustus. secundum illud romanos 8° ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro. quia scilicet sumus filii dei. sed hoc testimonium non valet contra divinam redargutionem Unde dicit. Si iustificare me voluero. id est si voluero iustum me dicere deo obiciente michi quod sum impius. os meum condempnabit me. id est condempnabilem me reddat propter blasphemiam. Secundus gradus est et si non presumat se iustum esse non tamen reprehendit eum conscientia de aliquo. secundum illud primo corinthiis 4° Nichil michi conscius sum. Sed neque hoc testimonium valet contra deum Unde dicit. Si innocentem ostendero. id est si voluero me ostendere sine peccato esse. pravum me comprobabit. id est ingnotum michi vel aliis manifestabit peccatum quorum michi conscius non sum. quia ut dicitur in psalmo. delicta quis intelligit. Tercius gradus est quando aliquis et si sit sibi conscius de peccato. non tamen presumit vel quia non habuit malam intentionem. vel quia non fecit ex malicia et dolo. sed ex ignorancia et infirmitate. Sed neque hoc testimonium valet contra deum. et ideo dicit. Etiam si simplex fuero. id est sine dolo vel duplicitate prave intentionis. hoc ipsum ignorabit anima mea. Homo enim non potest ad liquidum motum sui affectus deprehendere. tum propter varietatem eius tum propter permixtionem et impetum multarum passionum. propter quod dicitur iheremie 17. pravum est cor hominis et inscrutabile quis cognoscet illud. Et propter huius ignorantiam quod homo seipsum non cognoscit neque statum suum. redditur etiam iusto sua vita tediosa. et propter hoc subdit Et tedebit me vite mee.

Unum est quod locutus sum. Premissis verbis iob ostendit non esse sue

intencion ut cu deo cotenderet: proponit illud de quo cu adusariis ei disputatio erat. Dixerat enim elyphas quod pene a deo nisi pro peccatis immittuntur quod in superiori visione locutus fuerat. Et quia baldad simul cum elyphas conatus fuerat asserere. iob iterato sententiam suam repetit dicens. Unum est quod locutus sum. innocentem et impium ipse consumit. q. d. Non solum peccatoribus sed etiam innocentibus mors a deo immittitur que tamen maxima est primum penarum. Et ita non est verum quod nos dicitis quod solum homo pro peccatis propriis punitur a deo. Quod autem mors a deo sit. dicitur deutronomii 32. Ego occidam et ego vivere faciam. Sed cum mors generaliter immittatur omnibus hominibus a deo. unum est quod durum videtur scilicet quod innocentes preter generalem mortem multiplices adversitates sustinent in hac vita. cuius rei causam investigare intendit cum subdit. Si flagellat occidat semel. q. d. Videtur quod flagellum mortis sit generale omnibus. videtur tamen rationabile quod innocentibus qui ex propriis peccatis non sunt rei. preter mortem que debetur pro peccato communi aliqua pena infligere non debet. Si enim ut nos dicitis nulla alia causa est quare alicui iusto infligi pena posset nisi propter peccatum. manifestum est autem innocentes penam pati in hoc mundo. videtur sequi quod sine causa puniantur. ac si pene ipse deo placerent propter se. et ideo subdit Et non de penis innocentum rideat. De illis enim ridere solemus que nobis secundum se placent. Si autem hoc est inconveniens quod pene innocentum deo secundum se placeat. inveniuntur autem innocentes in terris frequenter puniri. videtur sequi aliud inconveniens. quia scilicet iste pene ex divino iudicio non procedat. sed ex potestate alicuius iniqui domini. qui hanc potestatem habet ut puniat innocentes in terra. Unde sequitur Terra data est in manus impii. q. d. si ipsi deo non placeret secundum se pene innocentium qui tamen puniuntur in terra. oportebit dicere quod regnum terre deus alicui impio commiserit. ex cuius iniquitate iudicium in terra pervertitur. ut innocentes in terra puniantur. et hoc est quod subdit. Vultum iudicum eius operit .i. rationem eorum obnubilat. vel cupiditate vel odio vel amore. ne veritatem iudicii in iudicando sequantur. quod si ille non est scilicet impius cui scilicet tradita est terra a quo causatur innocentium punitio. quis ergo est huiusmodi punitionis causa? Non enim dici potest ut supra ostensum est quod hoc sit a deo supposita vestra suppositione. quod solum peccatum sit causa punitionum penarum. Hoc autem quod dixit. terra data est in manus impii. est quidem secundum aliquid verum. inquantum scilicet terreni homines sub potestate dyaboli a deo relinquuntur. secundum illud. qui facit peccatum servus est peccati. simpliciter autem falsum est. Non enim dyabolo absolute dominium terre concessum est. ut scilicet libere in ea facere possit quod velit. sed quicquid facere permittitur ex divina dispositione procedit. que omnia ex rationabili causa dispensat. Unde hoc ipsum quod innocentes puniuntur non dependet absolute a malicia dyaboli sed ex sapientia dei permittentis. Unde si peccatum non est causa punitionis innocentum non sufficit hoc ad maliciam dyaboli reducere. sed oportet ulterius aliquam rationabilem causam esse qua deus permittit. et ideo signanter dicit. quod si ille non est. quis ergo est? q. d. Si malicia dyaboli non est sufficiens causa punitionis innocentum oportet

aliquā cām īuestigare. Q̄ꝫ illd īues
tigandā igitur roēm q̄re īnocē
tes puniantur in hoc mūdo. p̄o
proponit defcm̄ que sustinet in
amissione bonorū. ondēs mutiōez
prosperitatis p̄ntis. ex similitudīe
eorū que uidentur eē uelocissima
in hoc mūdo. Ꝑͦ cōsiderandū
est. q̄ ad prosperitatē hꝰ mūdi
aliqui duꝰsimode se hn̄t. Q̄uidā
em̄ ipām pro fine hn̄t. nichil
ulꝰ sperantes. ad quod uidebat͛
declinare illorū opiō. qui oīa
p̄mia et penas in hac uita cō
stituebant. tales aūt nō ꝑtrā
seunt prosperitatē huiꝰ mūdi.
sed prosperitas huiꝰ mūdi fugit
et ab eis cū ea amittūt. Q̄uidā
uō de quorū nūō fuit iob s̄t. qui
nō in prosperitate huiꝰ mūdi
finē posuit. ſꝫ ad aliū finē tēdūt.
et tales prosperitates huiꝰ mūdi
magis ipi ꝑtnseūt q̄ ꝑtnseant͛
ab ea. Tendentibus em̄ in aliquē
finē. tria sūt necīa. P̄mū est ut
in nullo alio cor suū figat per
quod r͛tardari p̄nt a fine. sed
festinet ad finē cōseq̄ūdū. et
io p̄mo poīt exemplū de cursōe
qui sic tendit ad finē sui cursꝰ.
q̄ in uia sui cursus morā non
trahit. Vn̄ dicit. Dies mei uelo
ciores sūt cursore. In qbꝰ ūbis
et labilitatē huiꝰ fortūe p̄ntis
et intēcione suā in aliud tende
re demrāt. Fugerūt quasi in re
bus huiꝰ mūdi requie cordis nō
īuēta. Vn̄ sequitur. Et nō uiderūt
bonū. s. in quod mea intēcio fere
batur. quod est uerū bonū. Vn̄
pro iusticia me r͛muneratū nō

reputo. q̄ si prosperitatē p̄ntē
remuneratione putarē. ea subtr
ta inocens punitus sū. Sc̄o reqrit͛
q̄ tendens in aliquē finē. acqrit sibi
illa per que possit ad finē ꝑuenire.
sicut qui vult sanari. oꝫ q̄ acqirat
medicinas per quas sanetur. Sic
qui vult ad uerū bonū ꝑuenire. oꝫ
q̄ acqirat ūtutes quibꝰ illud ꝯsequi
possit. Vn̄ subdit. Ptrāsierūt q̄i na
ues poma portantes. In quo etiā duo
demrāt. et labilitatē p̄ntis fortune
quia naues poma portantes ad uē
dendū festināt ne per morā putr͛
cant. Et studiū tendendi in finē. q.d.
dies mei nō ꝑtnsierūt nacui. sed ūt
tutes cōgregaui quibus tendo ad
p̄miū ꝯsequendū. Tercio ꝯstat ꝯsecuō
finis. vn̄ dicit. Sicut aq̄la uolans ad
escā. In quo etiā duo p̄dcā designat͛
Nā aquila uelocis uolatus est ꝑcipue
cū a fame ꝯpellitur. et escā habet pro
fine quo r͛ficitur. Q̄uia ergo in hijs
ūbis quasi īnuat se esse iustū et īno
centē. qd̄ ꝑsumptuosū ab aduſarijs
r͛putabatur. incipit de sua inocētia cō
ferre cū deo qui solus ē ꝯsciē iudex.
Vn̄ subdit. Cū dixero s. in corde meo
nequaq̄ ita loquar. ut s. sim iustus
et īnocens. cōmuto faciē meā. s. a
fiducia quā ꝯcepera de mei īnocē
ad quādā sollicitudinē īuestigādi
pctā. et dolore torqueor in ꝯsciē
proprie discussiōe. recogitans ne
forte pro aliquo pctō sic puniar.
Et cām doloris subdit. dicens. Verē
bar oīa opa mea. Est em̄ aliqui
magna causa doloris q̄n magnā
sollicitudinē habet de re aliqua
et incidit in illud qd̄ uitare studuit
Ipē aūt cir͛ oīa opa sua magnā

sollicitudine apponebat. times ne in
aliquo a iusticia declinaret. et hoc est
quod dicit. verebar omnia opa mea
Et causa quare sic verebatur in omni
ope suo. erat timor de severitate
divini iudicii. Unde subditur. sciens
quod non parceres delinquenti. nisi scilicet quia
quia sicut in psalmo dicitur. nisi quasi
fueritis gladium suum vibrabit. Si aut
scilicet post tantum studium innocentie. et sic im
pius sum. ut tam gravibus peccatis a deo
puniri meruerim. metuimus. quare frustra
laboravi in tanta sollicitudine innocen
tie conservande. frustra enim dicit la
borare. qui suo labore tendit ad fi
nem ad quem non pertingit. Sed quia pu
ritas hominis quantacumque sit ad divinam re
lata deficiens invenitur. ideo quamvis contra
quod tamen se purum et innocentem dicit se pu
rum et innocentem intelligit quod homines non
quasi in nullo penitus a rectitudine
dine iusticie recedentem. Est autem
sciendum quod duplex est puritas. una
quidem innocentis. altera vero penitentis
Utraque autem imperfecta est in homine si ad
perfectam rectitudinem dei regule comparetur.
Dicit ergo quantum ad puritatem pe
nitentis. Si lotus fuero. id est si a peccatis
meis me purgare studuero. quasi
aquis nivis. que bene ablutive esse dicuntur.
Quantum vero ad puritatem innocentis
subdit. et fulserint quasi mundis
sime manus mee. id est in operibus meis.
que per manus designantur nulla
inveniatur immundicia. si fulgeat in
eis iusticie claritas. dixit autem velut
mundissime. ad insinuandum quod in homine
perfecta mundicia esse non potest. si inquit
sic fuero mundus. tamen sordibus intin
gues me. id est sordibus demonstrabor tue

iusticie comparatus. et per tuam sapientiam
convictus. semper enim in operibus huma
nis aliquis defectus invenitur. Qui
quidem ex ignorantia. propter debilitatem
rationis. quandoque autem ex negligentia propter
infirmitatem carnis. quandoque autem aliqua
infectione alicuius terrene affectionis que
in bonis operibus admiscetur propter
mobilitatem humani cordis quod non
fixum in eodem perseverat. Unde semper in huma
nis operibus invenitur quod deficit a pu
ritate divine iusticie. Cum autem aliquis
immundus est qui tamen exterius aliqua
iusticie ostensione habet signa iusticie
que de eo exterius apparet ei non
competunt. et ideo subdit. Et abhomina
buntur me vestimenta mea. per
vestimenta enim opera exteriora designa
tur. quibus homo contegitur secundum
illud Mat. vii°. veniunt ad vos in
vestimentis ovium. Tunc ergo vesti
menta aliquem abhominantur. quando ex
teriora hominis que iusticiam pretendunt
interioribus non concordat. quare ergo
quantumcumque sit purus non potest se de
fendere quin a deo convincatur impurus.
consequenter ostendit ex duobus in quibus
hominem deus excellit. videlicet ex pu
ritate iusticie. et ex auctoritate
maiestatis. Quantum ergo ad primum
dicit. Neque enim viro qui similis mei est
respondebo. quasi diceret. Si aliquis homo me
impurum vellet convincere posse ei ~~resi~~
~~ste~~ resistere. si michi obiceret quod ipse
sentiret in homine servari non pos
se de perfecta iusticie puritate. sed sic
deo respondere non possum in quo nullus
defectus invenitur. Quantum ad secundum dicit.
Nec qui mecum in iudicio ex equo
possit audiri. Cum enim duo homines

admirere contendunt. iudicem put
hre qui utrusq3 deu examinet s3
hoc int' deu et hoiem esse no pt.
dupliti roe. Vna ro est q2 oport3
q in iudice sit altior sapia que
sit quasi regula ad qua exa
nentur dca utrusq3 ptis. Mani
festu est em q dina sapia est
quasi pma regula ad qua om
ueritas examinatur. et propt
hoc subdit. No est qui utrumq3
ualeat argue. q. d. Non est ali9
supior deo. ex cui9 maiori sapia
corrigi possit. Alia ro est. quia
oportet q in iudice sit maior
ptas. qua possit utraq3 parte
copme. et hoc cocludit. dicens.
Et pone manu sua in ambob9
i. coarcere utrumq3. hoc em exclu
ditur per inesitate dine po
tencie qua sup ondit. Et quia
ut dcm est intedit pscrutari ue
lit qui ipediri aut posset ab hac
pscrutacioe ex duob9. Pmo quide
ex afflictioe qua patiebatur. hoies
em quoru mens tsticia occupata
est no put subtilit pscrutari. et
qntu ad hoc dicit. auferet a me
uirga sua. Scdo ex reuerentia qua
ad deu hebat. hoies em qnq3 ex
quada reuentia qua ad deu hnt.
omittut ea que dei sut pscrutari
et qntu ad hoc dicit. et pauor
eius no me treat. q. d. concedat
spm meu requiescre ab afflictioe
qua patior et no iputetur michi
ad irreuerentia q de dinis dispu
to. et sic potero pscrutari. Vn
sequitur. Loquar et no timebo eu.

i. ac si no timere eu. Neq3 em possu
metuens rndere ei. i. dni a reuentia
eius rnuocor a pscrutacioe. Atte
dendu est aut q timor dei no timen
tes deu a pscrutacioe dinoru no
rnuocat. qui s. pscrutatur diuina
desiderio ueritatis cognoscende.
no ut cophendat icophesibilia. s3
semp eo moderamine ut itellectu
suu dine s. subiciant uitati. Re
uocantur aut per tiore dei ne sic
pscrutentur dina quasi cophen
de uolentes per intellcm dina.
et no uitate regulantes. Sic ergo
per hec uerba iob intendit onde
q eo moderamine de hys que ad
dina prouidencia ptinet pscruta
ut intellcm suu uitati dine subi
ciat. no ut dina uitate ipugnet.
quod esset ~~ad~~ cot reuerencia di
uini timoris ca. x.

Tedet aiam mea uite mee.
Postq proposuit supius
iob q tam inocetes q ipij in hoc
seculo tribulatur. et tetigit una
tam inocetiu qua possit estimari
s. q tra quasi derelicta a deo sit
exposita uolutati quasi iniqueptā
tis inocetes pro libitu punientis
hoc aut remoto quia maifestu
igneiens cotinet qsiuit qd eet
inocetiu punitor. et de qua causa
et hac questione hic proseqi inte
dit. prius tn q ad inuestigacione
procedat. ondit quo aio hoc loqt.
Loquitur em in psona hois af
flicti fm greptiones qd ei tristicia
subministrat. Vn pmo ponit tediu

quod patitur in hac uita propt̄
tribulacões quas patitur que in tm̄
tēnes sūt ꝙ etiā ipaꝫ uitā reddat
tediosā. licet em̄ uiuē delectabile sit
tn̄ in angustijs uiuē tediosū est
vn̄ dicit. Tedet aīaꝫ meā uite mee.
sicut em̄ homo cui desiderabilis
est uita sua optat se uiuē ita cui
tediosa est sua uita optat se p̄
uari ista uita. et io subdit. dic
tam adūsū me eloquiū meū. hoc
em̄ est cont̄ aliq̄ qd̄ est pempti
uū ipius. tūc em̄ homo adūsū se
loquitur qn̄ se uita p̄uari exoptat
Sꝫ signāt dicit. dimitta. multo
ciens em̄ homo aliquos motus in
corde patitur ꝓpt̄ aliquā passio
nē. uel tristicie uel cōcupie uł ire
aut cuiuscūqꝫ alti⁹ sꝫ tn̄ ita rōe re
p̄mit ꝙ ad uerba extius nō pro
cedūt. qn̄ aūt rō ondē uolēs ꝙ
intius paciatur occultas motus
in ūba producit tūc eloqū dic
tē dicitur quasi p̄us retentū. Et
propt̄ hoc subdit. loquar in a
maritudīe aīe mee. q. d. uerba q̄
extius proferā īterioꝛe aīe amari
tudine ondūt ut det intelligē
se in ꝑsona hoīs amaritati loq̄.
Sed ne rursū ītelligatur ꝙ ista
eloquij dimissio sit per hoc ꝙ
a tristicia rō supatur. subiungit.
Dicā deo noli me cōdēpnare.
cū em̄ rō a passiōe vincitur
homo cont̄ deū remurmurat
et qn̄qꝫ usqꝫ ad blasphemiā ꝓ
cedit. sꝫ dū int̄ tribulacões ho
minis rcā rō manet se ei sub
dit et ab ipō remediū postulat
dicens noli me cōdēpnare. cū

dicam deo

simul etiā in hoc ad questionem
accedit. Cū em̄ sup̄ ꝗsiuissꝫ que es
set causa īnocētum pene in hoc
mūdo hic iā cōfitetur deū esse
auctorē punicionī dū petit ut ab
eo nō cōdēpnetur s̄m illud p̄mi
regū ij. Dn̄s mortificat et uiuifi
cat. Ex quo manicheorū heresis
cōfutatur. Hijs aūt p̄missis suppo
to ꝙ deus sit punicionī auctor
inquirit de causa punicionī eius
ad deū. Indica michi cur me ita
iudices. i. facias me agnoscē cāz
propt̄ quā a te punioꝛ. Sciebāt
em̄ ꝙ rōis inuestigacio ad ueri
tās tūn puenire nō pt̄ nisi diuinitꝫ
doceatur. Scire aūt cam̄ sue pu
nicionī utile est hōi uel ad cor
reptionē. uel ut pacientius fla
gella sustineat. Ad īquisicionē
aūt hui⁹ questionis ꝓcedit sub
quadā distinctioē. Uere est em̄ ꝙ
ipē qui punitur aut sit īnocens
aut peccoꝛ. p̄mo aūt ꝓcedit sup
ponendo ꝙ sit īnocēs. Et quia p̄
res humanas deueim⁹ ad cogni
onē diuinorū. proponit duos mo
dos quibus in humano iudicio qn̄
īnocētes puniunt. P̄mus modus
est propt̄ maliciā punientis. Ex
qua cōtingit tripliciꝫ penā īno
centibus irrogari. Aliqū quidē
dū per astuciā calumpnias īno
centibus īgerunt. et qntū ad ho
dicit. Nunqd tibi bonū uidetur.
Aliqū nō per potenciā opprimūt
et qntū ad hoc subdit. Et opp̄
mas me opus manuū tuarū
Aliqū nō ipī quidē ex ꝓpo moti

inocentes nō punuit sed quia iorⸯ
dinate aliquos impios diligunt
eos in oppssione inocentium iuuat
Vn̄ subdit. Et consiliū impiorū ad
iuues. Sed considerandū est q̄
aliq̄n diuersis naturis unū et idē
pt esse bonū. sicut irariundū ee
eam est bonū. hoi aūt malū.
Nullus aūt sane mentis hoc in
dubitatioēȝ ducat si deus ex ma
lina aliq̄ operetur. No eni pt in
summo bono aliq̄ malū ee. ȝ pt
contingē q̄ aliq̄ malū est in hoīe
quod ad diuā ptinet boitatem
sicut nō misereri. ȝ q̄ irā in pas
sione sonat in hoīe quidē uitupā²
Cū tū diuā boitas ex sui pfectioē sonat
manifestū est aūt q̄ tria pdcā
calūpniari. oppmē. et consiliū
impiorū adiuuare in hoibus
mala sūt. Vn̄ in hoc questioēȝ
inducit. utrū deo possit esse
bona. No requirit utrū calūp
nieris et oppmas ȝ nuq̄ tibi
bonū uidetur si calūpniare et
oppmas. quasi suppones pro fir
mo q̄ deus nuq̄ aliquid facit
nisi q̄ bonū sibi uidetur. et h°
nere est bonū. Itē considera
dū est q̄ ea que nālit sūt nul
li iputātur in culpā ul' in ma
lū Nāle aūt est q̄ unūqdq̄ p
dat suū cōtrīu. Vn̄ et deus q̄
est sūme bonus. odit ea que cō
se sunt et dispdat ipā. ȝm illud
ps'. odisti omēs qui opant² ini
quitatē pdes omēs ⁊c̄. Si ergo
hoies nō esset a deo fcī ȝ a pn̄
cipio cōtrīo ut manichei fabulā²

bonū uidetur q̄ deus hoiēs oppmēt
propt̄ seipsos. Ad hoc ergo exclu
dendū nō simplicit' dicit ut opp
mas me. ȝ addit opus manuū
tuarū. Itē bonū uidetur q̄ deus
uolūtates iustorū adipleat. qui at̄
inocentē calūpniari aut oppmē
uolut nō sūt iusti ȝ impii. et pripue
si nō casu et ignorāt' ȝ ex consilio
et deliberatioē hoc uelint. Vn̄ cū
se inocentē supponat in pma pte
question. sequit² impios ee qui eū
ex deliberato consilio oppmē uel
calūpniari uolūt. Et io signāt'
dicit. et consiliū impiorū adiuues
Hac ergo causa r̄mota q̄r deo
hoc bonū uideri nō pt. cū ipē
sit opus manuū dei. et cū eius
hostes qui ipsȝ oppserāt impii
cōprobentur: Consequēt' prcedit
ad 2ᵐ modū quo in hūano iu
dicio quȝ inocentes affligunt²
Quāqȝ eni contingit q̄ q̄n aliq̄s
inocēs false aput iudicē accusā²
iudex ad iquirēdā uitatē eū
tormentis subicit. ȝm iusticiam
agens. ȝ huiᵘˢ rei causa est de
fcus cognition̄ hūane qui t'plex
est. Primus quidē quia oīs cog
nitio hoīs a sensu prcedit. et q̄r
sensus corporei et corpalium st̄
nō pt iudex interiorē consciāȝ accu
santis cognoscē. ut ergo hoc ex
cludat a deo. dicit. Nūq̄ oculi
carnei tibi sūt. ac si dicat. Nū
quit tu corpalibᵘˢ sensibᵘˢ cognoscis
ut sola corpalia uideas. et interio
ra cognoscē nō possis. Dicit aūt
oculos. quia uisus inť alios sensus

excedit. Secundo defectus est. quia homo per sensus corporeos neque etiam omnia corporalia conspicere potest. Non enim potest cognoscere que a remotis et que in absconditis sunt. quod a deo removet dicens. Aut sicut videt homo et tu vides. ut scilicet non possis que ubique sunt et occulta cognoscere. Tertius defectus est humane cognitionis est ex tempore. tum quia homo de die in diem plura cognoscit. tum etiam quia per temporis longitudinem obliviscitur eorum que novit ut sic oporteat eum quasi iterato addiscere. Hoc ergo removet a deo dicens. Numquid sicut dies hominis dies tui. ut scilicet de die in diem tua crescat cognitio. et anni tui sicut humana sunt tempora. ut scilicet per temporum discursum aliquid tue cognitioni decrescat. Et subdit. Ut queras iniquitatem meam et peccatum meum scruteris. et ut per flagella inquiras an ego peccaverim opere et inquestus sum mente. sicut homines per tormenta peccata exquirunt. et sic post inquisitionem huiusmodi in me peccata non invenies. Scias quia nichil impium fecerim. quasi hoc aliunde cognoscere non possis nisi per flagella peccata mea exquiras. et hoc libere facias sine contradictione. Cum sit nemo qui de manu tua possit eruere. Aliquis autem ab hac inquisitione que est per tormenta videtur deficere. dum hii qui torqueri debent ab eorum manibus eruuntur. Et quia se super esse dixerat opus manuum dei. ut ex hoc ostendat quod bonum ei videri non potest ut eum opprimat propter se qui in afflictione eius delectatur.

quod supposuerat manifestum. Unde subdit. Manus tue fecerunt me. et ne aliquis credat secundum manicheorum heresim animam hominis a deo factam corpus vero a contrario auctore formatum subiungit. Et plasmaverunt me totum in circuitu. sicut vestimentum vel sicut domus habitatori. totum dicit ut ad singula corporis membra referatur. plasmaverunt dicit ut alludat ei quod homo de limo terre dicitur esse formatus. Per manus autem operatio divina intelligitur. Unde quod dicitur pluraliter manus. quia licet sit una divina virtus operans multiplex est tamen eius operatio in effectibus tum propter diversitatem effectuum. tum propter varietatem causarum mediatarum mediantibus quibus suos effectus producit. subdit autem. Et sic repente precipitas me. quia repentinum esse videtur ut aliquis qui aliquam rem produxit. eam absque causa manifesta corrumpat. Cui enim facit aliquid vult illud esse. ad hoc enim facit ut sit qui autem corrumpit vult illud non esse. Videtur ergo si aliquis destruat quod prius fecit repentina mutatio voluntatis. nisi aliqua causa manifesta oriatur. ex qua appareat illud esse post corrumpendum quod prius fuit faciendum. Huiusmodi autem mutatio repentina voluntatis in deum esse non potest. et ideo quasi admirative dicit et sic repente precipitas me. quasi dicat hoc inconveniens esse videtur si que prius fecisti. sine causa nunc destruas. Vel quod fecerunt me potest referri ad constitutionem sibe. Si autem dixit

et plasmauerunt me totum in circui
tu pt referri ad ea que subee ad
ueniunt. siue sint bona aie siue cor
poris. siue exterioris fortune. Et quia
in gnali se fcm et plasmatu a do
posuerat. In speciali psequitur de
modo sue fcionis. ad similitudinem
alicuius qui alicui vult reducere
ad memoria qd oblitus videt. pti
cularit ei cuncta edisserit ut uel
sic ei in memoria reducatur. Videt
aut deus sue beniuolentie qua ad
sua factura habet obliuisci. cu
ea corruptioni exponit. Ad modu
em obliuiscentis se habet. et fm
hunc modu in ps dr usqz quo dne
obliuisceris me in fine. et io dt
Memento queso q sicut lutu fe
ceris me. Ubi considerandu q
duplicem hois factione comemorat
Primo quide ea q ptinet ad pma
istitutione nre. alludens ei qd dr
genes primo. formauit deus hoiez
de limo tre. et io dicit q sicut lu
tu feceris me. ubi etia qpositio
nre hois tangere videtur ex pu
ris elemetis. et q etia pmo hoi
dictu est puluis es et in pulue
re reuerteris. Cosequet adiungit
et in puluere reduces me. quod
etia naturali matie copetit. Na
ea que ex tra fit. cosequens est
fm nre ordine ut resoluatur in
tra. Sed de hoc aliquis mira
ri pt. cur magis uideatur de
tra forre hoiez q hoiez reforma
retinere ne in puluere reducat
Vn est q deus hoiez que de li
mo terre formauit. eu in puluem
redigi pmittit. Utru go hoc

solu sit ex necitate matie ut homo
in hoc nichil plus heat aliis que
ex tra formatur. vel hoc sit quia
pt diuina prouidetia aliqua hois
culpa puenire. Cosequenter aute
tangit factione hois qntu ad
propagatione fm q homo gene
ratur ab hoie. Ubi cosiderandu
est q omia nre opa deo attribuit
ut no excludat nre opaciones sed
eo mo quo pncipali agenti att
buuntur ea que per cas 2as agunt
ut artifici opacio serre. Hoc em
ppm quod natura opatur a deo
habet. qui ad hoc ea instituit.
In hac aut hois gnatioe Primo
occurrit seminis resolutio. et qn
tu ad hoc dicit. Nonne sicut lac
mulsisti me. Sicut em semen
est supflum alimenti. ita et lac.
2o aut occurrit copactio masse
corporee in utero mulieris. et
qntu ad hoc subdit. Et sicut caseu
me coagulasti. Ita em se habet
seme maris ad natura qua feia
mistrat in gnatioe hois et alioz
aialiu. sicut se habz coagulu in
gnatioe casei. 3o aut occurrit
distinctio organorum. quoru quide
cosistencia et robur est ex ner
uis et ossibus. circudatur aut ex
terius pelle et carnibus. Vn dr
Pelle et carne uestisti me. ossibus
et neruis qpegisti me. 4m aut
est aiacio fetus et pcipue qntu
ad aiam rale que no infunditur
nisi post organizatione. Simul
aut cu aia rali infudunt hoi
diuinitus queda seminaria uirtutu
aliqua no qntu oibus. aliis quide

spalit aliquibus. sm q̄ hoīes q̄dā
sūt naturalit disposti ad vnā uir-
tutē. quidā ad alia. Iob aūt dicit ita.
Ab infancia creuit mecū miseratio
et de utero egressa est mecū. Vn̄
dicit. Vitā et mīaz t'buisti michi
Vltimū aūt est cōseruatio uite tn̄
in matno utero q̄ post exitū de
utero. que quidē cōseruatio est
ptim per pncipia nālia. pti q̄dē
per alia dei bñficia natuē sup-
addita siue ptineat ad aīaz siue
ad corpus siue ad extiora bona
et q̄ntū ad hoc subdit. Et uisitatio
tua custodiuit spm̄ meū. Sicut
enī dn̄s ab aliquo recedē dicit
in scptūris. qn̄ deus ab eo sua dō
subtraxit. Sic eū uisitare dicitur
qn̄ ei sua dona largitur. Ne aūt
ex eo q̄ deo dixerat. Memēto q̄so
q̄ sicut lutū feceris me. credi pos-
sit eū hui9 opiōis eē q̄ in deū
obliuio cadē possit excusat se ab
hoc dicens subdēs. Licet hec celes
in corde tuo. tn̄ scio quia vniuer-
sorū memineris. Deus aūt dicit
aliquid celare in corde. ad siltitu-
dinē hoīs qui nō ondit p effcm̄
qd̄ habet in cogniciōe uel affectiōe
Sic ergo deū pdcā in corde celāe
dicit. quia in effcū nō ondit q̄ eū
pro sua fctūra nō rcognoscat.
que sic repente precipitāe uide'
¶ Si peccaui et ad horā pepcisti
michi cc. Supius inquisiuit iob caz
sue punitiōis supposito q̄ inocens
esset. Nūc aūt procedit ad inq̄rē-
dū. si p hoc puniatur q̄z peccō c
Et q̄ pro peccō nō puniatur. p̄mo
ondit tali roē utens. Si ei pcc̄z

cōmisit. maxīe hoc cōmisisse uidē
tpe prosperitatis. si ergo peccm̄
est tota causa quare aliqui adu-
sitates sustineat in pnti. et poi-
ta causa ponitur effcūs. oportet
statī q̄ cū aliquis peccat adūsi-
tas sequetur. manifestū aūt erat
q̄ iob prosperitatis sue tpe eūdē
modū uiuendi seruauit. Unde si
peccauit hoc mō uiuendo. peccauit
aūq̄ aduersitates pateretur. oportz
ergo dicē q̄ cū statī post peccm̄
aduersitas secuta nō sit. q̄ deus
ei pro illo tpe pepcit. quo adu-
sitates nō induxit. Conueniens ē
aūt dicē q̄ peccm̄ qd̄ deus pep-
cit itm̄ iputet ad penā. Nō g°
uidetur q̄ pro peccō p̄us cōmisso
ab eo nūc puniatur. hoc est g°
quod dixit. Si peccaui s. tpe
prosperitatis. et ad horā pep-
cisti michi. quia s. nō statī ad-
uersitates induxisti. Cur ab iniq̄ta-
te mea mūdū me eē nō pateris
quasi dicēt. Cur ex quo aliquo
tpe rputasti me quasi purū
prendo michi in iniq̄tatibus
meis. nūc itm̄ me punis quasi
nō sim purus. ¶ Aliā roēz sub-
iungit qm̄ que talis est. Si pcc̄z
est tota cā aduersitatis pntis.
sequetur q̄ nō tā iusti q̄ pec-
res aduersitates quā in hoc mū-
do patentur. Videm9 aūt et
iustis et peccoribus aduersitates
eē cōes. et hoc est quod subdit
Et si impius fuero Ve michi ē.
aduersitates sustineo. Et si iustus
uel purgatus fui uel nō fctus sū nō
p hoc leuabo caput meū. q̄si

a miseria sublevatus cū dico. saturatus afflictiōe. q̄ntū ad dolores. et miseria. q̄ntū ad penā et cōfusionē in saturitate. quia hẏdaneā afflictionē et miserie designat. et hoc videtur dicē contra deū elẏphas et baldad qui dixerat. q̄ si cōvertetur. ab adversitate liberaretur. cont̄ q̄d dicit q̄ etiā si iustus effectus sit. nō tamē propt̄ hoc a miseria relevetur. q̄mus pro pcedentibus peccatis si qua fuerit iā sufficienter punitus sit. q̄d per saturitatem afflictionē et miserie designat. Et quia hoc ei ad supbiā elẏphas iputaverat q̄ se inocētē dicebat subiūgit. et propt̄ supbiā q̄si leenā capies me. Dixerat ei sup elẏphas in denotatōe iob rugitus leonis et vox leene. et dētes catulorū leonis cōtriti sūt. Dicit ergo propt̄ supbiā quasi leenā capies me. q. d. facis me reputari ab hijs qui capiūt verba mea q̄si leenā ppt̄ supbiā. et hoc ipm̄ q̄ sit malus reputabatur erat ei pena sup penā. Vn̄ subdit. Reūsus mirabilit̄ me crucias. quia pri⁹ venisti affligēs me per subtractionē rerū et corporis vulnera et nūc iterato redisti et crucias me per amicos q̄d est mirabile quia ab amicis magis cōsolatiōe deberē recipē. Vel hoc dicit quia homo maxīe affligitur cū ab amicis deridetur. Qualis aūt sit iste cruciatus ondit subdens. Instauras testes cont̄ me Elẏphas eī dū nitebatur iusticiā dei defendē. et sui socij eius in quo quasi testes dei se demonstrabat cont̄ iob loquebantur eū arguētes de peccō. Et sic multiplicas irā tuā adūsū me id ē effectū ire tue dū me multiplr̄ punis. et pene militāt in me id est cū quadā auctoritate et sine cōtradictiōe me ipugnat. Milites eī cōsueverūt cū auctoritate regia et absq̄ ulla cōtradictiōe aliquē qui reputabatur reus invadē.

Quare de vulua eduxisti me. Determinavit iob iquisitionē suā in hoc q̄ sine iustus sive peccōr esset tribulatiōibus multiplicibus subiacebat. et ne eciā de aliquis posset deū in tribulationibus delcāri. vult iquirē an hoc verū ēē possit/ iconveniens aūt videtur q̄ aliquis effectū suū pducat ad hoc q̄ male se hēat. cū potius agēs omē in suo effectū bonū intendit. Supponit aūt ut ex pmissis pz se esse opus dei. et iō ab eo q̄rit Quare de vulua eduxisti me. q. d. Nunquid propt̄ hoc nasci fecisti me ut t̄bulatiōib⁹ subdas. Et quia posset aliq̄s dicē q̄ etiā sic in t̄bulatiōibus ēē melius est simplicit̄ q̄ natū non esse excludit hoc dicens. qui utinā cōsumptus essē s. in utero matrīs ne oculus me videret. i. ne cōfusionē paterer ex tantis malis que in me oculi homīn cōspiciūt. et tamē si in utero mr̄is cōsumptus eēm hūisse dignitatē eēndi sine miseria que michi exīnti accidit. et hoc est quod dicit. fuisse quasi pticipans r pticipassem

id quod bonu est michi ee quasi
no essem. r imunis esse a malis
hui9 uite acsi nuq fuisse Non
est eni dignitas huana ut im
ppetuu coseruatur sz ut tunde
moriatur et tusferatur ad tu
mulu qui a mortuo preparat
ad hoc ut aliqualis eius meoria
post morte remaneat. et hec ecl
michi no defuisset Vn sequit
De utero tusslatus ad tumulum.
nullus aut in penis alieni9 de
lectans ita crudelis inuenitur qp
uel no ad modicu ab affligē
do cesset. dato ergo qp deus ca
natitatis hois no eet tn dies
eius breues sut et ppue in
copatioe ad etnitate dei et
ista etia breuitas qn homo
ia magna pte tusiuit cito
finienda expectatur et hoc e
quod dicit. Nuqd no pauci
tas dieru meoru finiet bre
ui. na ipius paucitatis mag
pte tusacta no est ergo mag
nu si de cetero a pcutiendo
cesses et hoc est quod cocludit
Dimitte ergo me. et si duru
tibi uidetur qp uel ad hora
ab afflictioe sim ctu est pte
cessante a pcussioe no michi
rimanet vn gaudea sz vn do
lea et hoc est quod subdit. Vt
plangā paululu dolore meu.
s. que ex predentibus pcussioi
bus cepi. hoc aut dicit qp p
cuti se adhuc repubat dum
aici eius eu obiurgabat de
quibus dixerat Instauras
testes cont me Et quia possz
sibi rndere. ymo post hoc
modico tpe affligendus es.

qn hinc tusibis cosolationem
inuenies. qd possz ee dupliciter
Vno° redeundo ad hac uita et
hoc excludit qn dicit. anqp ua
da s. post morte. et no reuitar
ut iteru uiua. qd pt expom
dupliciter Vno° ut dicat se no
reuerti ad silez modu uiue
di ut quida fabulantur Vel
melius dicendu qp more dis
putacioni loquitur sm id qd
aduersarij senciut anqp ueitas
manifestetur. Infra aut iob
manifeste ueitate resurrecti
onis pdicabit et id in oib9
predentibus loquitur de resur
rectioe supponedo eoru opio
ne cu quibus dispubat qui
no credebat alia uita esse ni
ista sz in hac sola hoies pu
niri aut pmiari pro malis
et bois que agut ¶ Alio mo
posset post fine hui9 uite co
solatione expectare in ipo sta
tu mortis sz hoc excludit dices
ad tra tenebrosa ad quam
uada s. post morte et hoc pt
expoi dupl Vno mo de inf
no ad que aie omi homi des
cendebant etia iustoru ante
morte xpi licet iusti penas
sensibiles ibi no paterentur sz
solu tenebras. alij uo et pen
et tenebras Sed quia iob sic
locutus fuerat acsi dubiu esset
vtru esset iustus ut rei ueritas
erat uel peccor ut eius aici ca
lupniabantur Describit inf
nu qr et qntu ad bonos et
qntu ad malos Accipiendo
ergo infnu sic qr dicit tra

tenebrosa mquatu' cares clai
tate uisionis diuine. Dicit opta
mortis caligine quantum ad peccatum
originale quod est caligo peccatum.
inducens ad mortem. Dicit terra
miserie quantum ad penas quas
reprobi patiuntur. Dicit terra
tenebrarum quantum ad obscurita
te peccatorum actualium quibus in ma
li inuoluuntur. Dicit autem ibi esse
umbra .i. similitudo mortis quia
sic affliguntur ac si semper mo
rerentur. Dicitur autem ibi esse
nullus ordo esse/uel propter confusio
nem meritum quam patiuntur dap
nati. Vel propter hoc quod ille or
do non ibi seruatur qui hic. hic
enim ignis ardet et lucet. quod ibi
non est. Sempiternus horror inha
bitat quia licet semper doleat de
penis presentibus. semper tamen timet
futuras. Sed quia illi contra
quos disputabat inmortalitatem
non ponebat ut sic post mortem
remaneret. ipse autem loquitur
adhuc secundum positiones eorum
¶ Melius autem quantum ad sensum
litere sic exponitur ut totum refe
ratur ad corpus quod in terra
sepelitur et in terram conuertitur
Dicit ergo. Ad terram tenebrosam.
quantum ad ipsam proprietatem terre
que in se opaca est sed licet in se
opaca sit tamen uiuentes qui super
terram habitant illustrantur lumine
aeris illuminantis terram sed isto lu
mine mortui non perfruuntur unde
subdit. Et opta mortis caligine
quasi dicet. mors facit ut post
mortem quis non utatur lumine
quo uiui utuntur. Contigit autem
quamquam quod licet aliquis uiuus

lumine carendo terra non perfruatur
tamen in aliquo loco terre occulto ex
istens fruitur desideratis secundum
appetitum et considerat ueritatem secundum
intellectum. sed hoc mortuus caret.
unde subdit. terram miserie. quantum
ad carentiam omnium desiderabi
lium. tenebrarum. quantum deficit
consideratio ueritatis. Sunt alia etiam
in quibus delectantur precipuum
est humana societas cum debito
ordine. quo quidam presunt et alii
subsunt et alii seruiunt. sed hiis omnibus
mortuus priuatur unde subdit. um
bra mortis. quod dicit apud mortu
os non sunt nisi umbre secundum exis
timationem uiuentium ut dicitur sapientie
iiº persone apparentes extites. pa
uorem illis dederunt. et nullus
ordo. quia absque differentia honoris
et dignitatis filius conditio mor
tuorum. sed sempiternus horror
inhabitat. quantum ad uiuentes
quibus horrori sunt mortui. quod
dicit nichil est in statu mortuorum
nisi que homines horret et hoc
in sempiternum apud eos erit. si ad
uitam non redeunt. Sic ergo iob
inquirendo causam sue tribulationis
ostendit hoc non esse ab aliquo im
pio in cuius manum data sit terra.
nec esse a calumpniose opprimente
nec esse a deo culpam inquirente
nec esse a deo peccatum puniente. nec
in penis sibi complacente. Unde
adhuc remanet sub dubio causa
sue tribulationis que omnia prosequitur
iob ut inducat eos de ueritate
ad ponendam uitam in qua et iusti
premiantur et mali puniuntur ex quo
ea non posita non potest causa tribu
lationis iustorum reddi. quos etiam

est in hoc mundo aliqn̄ tribulari.
Respondens aut̄ ca.ᵐ xi.ᵐ
sophar naamitites dix-
it. Superius int̄ cetera alia
mala que paciebatur iob mi-
rabilit̄ se cruciari dixerat ab
amicis suis qui cont̄ eū insurge-
bat. quasi testes pro deo a q°
uerbo tactus sophar r̄ndit.
vn̄ dr̄. Rn̄dens aut̄ sophar
dixit. Nunq̄ qui multa loquit̄
nō et ip̄e audiet. q. d. Tu mul-
ta locutus es mordiate vn̄ nō
est mirū si ab amicis tuis rep-
hensus es. quasi homo qui
loquitur multa nō r̄phendē
sequētur hoc īconueniens q̄ ho-
mīes ex hoc ip̄o q̄ sunt loq̄res
iusti reputarentur. vn̄ sequit̄
Aut vir u̇bosus iustificabit̄
.i. iustus repu̇bit̄. quia posst̄
dicē iob sibi debere deferri
propt̄ suā dignitatē. exclud̄
et subdit. Tibi soli tacebunt
hoīes. et cū ceteros irriseris
a nullo cōfutaberis. Intelli-
gebat eū et alios ēē irrisos
in hoc q̄ eos testes dei nota-
uerat. ex hoc q̄ sup̄ dixerat
quare detraxistis s̄monibus
ueritatis. et iō dicit nō esse
mirandū. si alij etiā contra
ip̄m loquatur. Sed forte
posset dicē q̄ nō hēret quid
diceret cont̄ eū uel cont̄ u̇ba
eius. et ad hoc excludendū
subdit. Dixisti enī. purus ē
sermo meus. Hoc aut̄ accipit̄
ex eo qd̄ sup̄ dixerat. Non
inuenietis in lingua mea iniqui-
tatē. nec in faucibus meis

stulticia p̄sonabit. et mundus
sū in cōsp̄cū tuo. hoc exp̄sse
nō dixerat. s; ex eius uerbis
accipē nolebat. quia dispuue-
rat se pro p̄ctīs nō puniri. uel
ex eo quod dixerat. scias quia
nichil īp̄iū fecerī. vel ex eo
q̄ sup̄ dixerat. nonne dissimu-
lam nonne silui. Considerandū
est aut̄ q̄ cū p̄ccm̄ sit obliq̄tio
a lege dei. nō p̄t plene coḡsci
p̄ccm̄. uel q̄ntitas eius. nisi lex
dei cognoscatur. rectū eī est
iudex sui et obliqui. Qd̄ aut̄
iob se dicēt īmune a p̄ccō. uel
nō ita grauit̄ peccasse se sicut
puniebatur. ex hoc repu̇bat
sophar accidē q̄ iob legē dei
p̄fcē nō cognoscēt. et iō dicit
Atq; utinā deus loquētur tecū
et aperiret labia sua tibi. hō
uidetur in suggillacioēȝ iob di-
cē quia dixerat. Indica michi
cur me ita iudices. Et p̄t dici
q̄ deus simplicit̄ loquit̄ hoī.
cū eius cordi aliquid de sua
sapiā inspirat s̄m illud p̄s.
Audiā quid loquatur in me
dn̄s deus. Labia aut̄ sua ape-
rit. cū per aliquos effectus ho-
minibus aliquid reuelat. la-
bijs enī formātur uoces extius
quibus interiores cōceptus cor-
dis exp̄mim⁹. Considerandū
aut̄ q̄ ab intellcu̇ diuinorū du-
plicit̄ deficim⁹. Primo quidē
q̄ inuisibilia dei cognoscē nō
possum⁹. nisi per ea q̄ facta s̄t.
Facta uō que facta sunt. multū defi-
ciunt a u̇tute factoris. oportȝ
q̄ remaneat multa in factore

cosideranda. que a nobis occul
tantur et hec uocantur secre
sapie dei de quibus dicit. ut
ondet tibi secreta sapie sue.
Io etiã quia ipm creaturarũ
ordine cognoscere nõ possum9
sm q a diuina sapiã dispesant
aliter em est in huano regimine
et aliter in diuino. Nã apud ho
mines quanto aliquis est superior
in regendo. tanto eius ordina
tio ad vniusaliora se extendit.
particularia nõ relinquit inferiori
bus rectoribus dispensanda. et
sic lex superioris rectoris est vni
uersalis et simplex. Sed deus
quanto est superior in regendo
tanto eius ordinatio etiã usque
ad infima se extendit. Vn lex
sui regiminis nõ solũ est secreta
si respiciam9 ad altitudinẽ
rectoris excedẽte vniusã ppor
tione creaturarũ. Sed etiã est
multiplex vniusa etiã singu
laria et minima sub certo ordie
dispensans. et io addit. Et q
multiplex sit lex eius. et hoc
quidẽ nõ solũ in rebus natali
bus est considerare. que diuino
subduntur regimie sed etiã in
rebus huanis. Huane eñ leges
quia nõ poterut eorũ latores
ad oia singularia respicẽ ad
vlia quedã respiciunt. que ut
in pluribus accidunt qualiter aũt
vltiã statuta huana sint rebus
singularibus applicanda reli
quitur prudentie opantis. Vn
in multis pt homo deficere a
rectitudie. in quib9 tñ nõ cõtriat
legi huanitus posite. Sed lex
diuina sm q est in sapia dei

ad omnia particularia et minima se
extendit. et sic nõ pt cõtingẽ q ho
in aliquo a rectitudie discordet
et nõ cõtrarietur legi di
ne. Quia ergo hõ ad plenam
le ge diuinã prout est in
se creto sapie dei cõprehe
dã cõtingẽ nõ pt. et p qns
nec eius multiplicitatẽ cognoscẽ.
cõtingit q aliquis nõ putet se
cõtra legẽ dei agẽ cũ tñ agat
uel parũ delinquẽ cũ tñ mul
tũ delinquat. Vn subdit. In
telligeres. s. si eent tibi onsa se
creta dei. et multiplicitas dei
legis. q. d. Multo minora exiga
ris ab eo s. in sustinedo penas
qs meretur iniquitas tua. quã uel
nõ cognoscis uel estimas puã
et in hoc uidetur reprehendẽ
quod iob supra dixerat. utinã
appenderentur pctã mea quibus
irã merui et calamitas quã pa
tior in statera. qsi harena ma
ris etc. Et quia supposuerat in
diuina sapiã ee aliquid secre
tũ qd nondũ erat onsũ iob.
ne posset hoc negari per se
quentia cõfirmat dicens. Forsi
tã uestigia dei cõphendes. ues
tigia sũt signa per uiã prece
dentis. opa aũt dei uie ipius
dicuntur. et productio crea
turarũ a deo quidã pressus
dei intelligitur in creaturis
prout diuina bonitas ab eo in
quo simpliciter et sume existit
gradatim ad effectus diriuata
procedit. dũ superiora inferiori
bus meliora inueniunt. Vestigia
nõ dei sũt quedã signa in crea
turis inuenta. ex quibus per eas

deus aliquatenus cognosci potest. Sed cum humana mens nec ipsas creaturas totaliter et perfecte cognoscere potest. multo minus et de ipso creatore perfectam noticiam habere potest. et ideo in tertio gradu subdit. Et usque ad perfectum omnipotentem reperies quasi diceret Si creaturas perfecte cognoscere non potes multo minus nec creatorem et ideo signanter dicit. reperies quia per quandam inquisitionem rationis procedit ab effectibus ad causam. quam dum per effectus cognoscit eam dicitur invenire. Nec est mirum si creaturis imperfecte cognitis creator non perfecte cognoscitur. quia etiam creaturis perfecte cognitis adhuc creator non perfecte cognosceretur. tunc enim per effectus perfecte causa cognosci potest quando effectus adequatur cause in virtute. quod de deo dici non potest. et ideo subdit. Excelsior celo est. et quid facies profundior inferno. et unde cognosces longior terra mensura eius et latior mari. Hec sub methafora dicuntur. Non enim debet intelligi quod deus qui incorporeus est dimensionibus corporalibus distendatur. Sed magnitudinem virtutis sub similitudine ~~virtutis~~ magnitudinis describit. quia quantacumque corporea videntur esse altitudine vel magnitudine vel profunditate vel longitudine deficiunt tamen a magnitudine virtutis dei. qui maiora facere potest. et ideo signanter deum omnipotentem prius nominavit. Ex hoc ergo ostendit quod perfectio in creaturis inveniri non potest quia datoque omnes creature perfecte cognoscerentur ex eis posset agnosci virtus eius equalis. Non ergo potest sumi medium ad cognoscendum virtutem dei. secundum quod excedit omnem creaturam. et hoc significat. Et quid facies et unde cognosces. non solum divina virtus excedit omnem creaturam in producendo sed etiam in conservando. Non enim conservatio creature est nisi a deo nec est aliqua virtus in creatura que divine voluntati resistere potest. si ipsam creaturam ultius conservare non vellet. et ideo subdit. Si subvertit omnia. in nichilum redigendo scilicet subtrahendo eis esse. vel si in unum coartaverit. confusionem inducendo sub subtractione ordinis quo res distinguuntur. quis contradicet ei. quasi diceret que virtus creature potest esse contraria. contra eius voluntatem conservans vel se vel alia in esse. Sed ne aliquis dicat quod licet in nichil possit conservari in esse per eum. tamen quia ex debito res in esse conservat. ad hoc excludendum subdit. Vel quis ei dicere potest cur ita facis. quasi ab ipso exigens rationem de debito pretermisso. Ipse enim novit vanitatem hominum etc. ¶ Postquam sophar ostendit quod in sapientia dei est aliquod secretum quod homini incomprehensibile est. procedit ad aliud manifestandum quod prius supposuerat scilicet quod deus pro peccato ab homine exigat penam et ad hoc quidem manifestandum ostendit quod deus facta hominum cognoscit unde dicit. Recte dico quod exigeris a deo minora quam meretur tua iniquitas. Ipse enim novit hominum vanitatem. et hominum facta que sunt vana

Vana aut dici csueuerut que in stabilia sut. eo qd finibus debitis no stabiliuntur. Ex hoc ergo e uanitas hom qd cor eius in uei tate no figitur per qua sola pt stabiliri. et ex hoc qd a ueitate recedit iniquitate opatur. Du videlicet appetit illud qd appa ret bonu loco eius qd e bonu Vn subdit. et uidens s. deus iniquitate ex uanitate hom p cedente. nonne csiderat s. ad puiendu. tunc eni iudex pctm uidens icosiderate ptusire uidetur qn dissilat et pena appone no curat quod de deo no uidetur dicendu. Cu g° ipe uideat hom uanitate pro iniq tate exigit pena. Sicut aut ex uanitate ctingit qd homo ad iniquitate declinat Ita ex ead uanitate prouenit qd homo se diuino iudicio subiectu no re putat. et io subdit. Vir uanus in supbia erigitur. ut s. suo supiori se subditu ee no cre dat. et hoc est quod subdit. Et tamqm pullu onagri se libe ru natu putat. Onager asinus siluestris est. cuius pullus ab hois dominio nascitur liber. Pulli aut azinoru qui ab hoi bus possidentur in seruitute hom nascitur. Hoies ergo q se diuino iudicio ee subiectos no reputat. se quasi pullos onagri natos. licz uideat ali quos eiusde codicion hoies diuino iudicio coarceri. hoc in suggillatioez bti iob dicere uide batur. intelliges ex uerbis eius qd quasi de pari uellet cu eo

cotende. quia dixerat auferat a me uirga sua. et pauor eius no me treat. et loquar et non timebo eu. et io subdit. Tu aut firmasti cor tuu. ut s. defedes iniquitates tuas. tn cu hac cor dis obseruatioe. expandisti ad deu manus tuas orado sup s. du dixit. dica deo noli me co depnare. et io utilis est oratio tua. Vtilis eni est oro qn homo pmo iniquitate dittit. et postea querit a deo ut a puniendo cesset. et hoc est quod subdit. Si iniquitate que est in ma nu mea abstuleris. ut s. de sistas ab ope iniquo qd adhuc pre maibus habes. Et no p maserit in tabernaculo tuo iniusticia. ut s. que iniuste arrep reposita habes restituas. ul ut tuos familiares corrigas. pro quoru delictis interdu domini puniuntur propter negligetia puniendi. Tunc leuare poteris. s. ad deu ora do facie tua absqz macula. s. culpe. et sic cessabit dap nacio pmo quide ad futura et io subdit. et eris stabilis ut s. ultius per tribulatioes no cmouearis. et etia non timebis futura pericula. Et quia aliqn licet no timeat de futuro homo. tn affligitur pro hiis que amisit ul passus est. subiungitur. Miserie quoqz s. qua hatten9 passus es ob liuisceris propt hundanna bonoru supueniencu. et hoc exemplo confirmat cu subdit. Et quasi aqru que pterierut.

nō recordaberis. quod dicit qr
homo post tēpestatē pluuie cū
serenitas aeris superuenerit. plu
uiarū precedenciū obliuiscitur.
Vel propt hoc q aque pluuia
rū altissime transeunt. et earū post
q transeunt nulla remanz memoria
Sed quia contra prosperitatis
promissionem in hac uita iob
supra duo dixerat s. deuastacioēz
proprij corporis cū dixit. indu
ta est caro mea putredine. et p
tericionē dierū uite sue cū dix
it. dies mei uelocius transierunt
q aque torrentis ꝛc. et io ad
utrāqz obiectionē excludēdā
subiungit. Et quasi meridianus
fulgor consurget tibi ad uespe
rā. ac si dicat. licet tibi uide
atur q dies tui transierunt. et
uita tua sit in fine qsi ad ues
perā. tn̄ tanta poterit superueni
re prosperitas. q quasi redu
cet te ad gaudiū iuuentutis tue
Sicut ei per uesperā senectus
intelligitur. ita per meridiē
iuuentus. fulgorē aūt uocat
claritatē serene prosperitatis
Contra hoc uo qd dixerat de
consumptioē proprij corporis sb
iungit Et cū te consumptū puta
ueris s. propt infirmitatē quā
passus es. orieris ut lucifer
i. ad pristinū decorē restituetur
corpus tuū. Et quia iterū iob
supra dixerat q dies sui consup
ti erāt absqz spe ulla subiungit
Et habebis fiduciā. proposita
tibi spe. Et quia iob supra ipro
bauerat opinionē dicencium. q hō
post morte transactis multis
ānis ul seculis iterū redit ad

huc modū uiuendi. nō hunc rei
spē dicit ei propositā eē. sz sim
q mortui uiuūt in memorijs hom
qd quidē ex duobus contingit.
Vno quidē mō ex tumulis in
quibus corpa mortuorū condunt
ut conseruetur memoria defun
ctorū. vn et monumeta dicunt
et qntū ad hoc dicit. Et defossus
securus dormies. et nullus se
pulcrū tuū uiolabit. neqz eni
timendū erat q aliqs attēptet
vn̄ dicit. Requiesces et nō erit
qui te exterreat. ¶ Alio mō mortui
viuunt in memorijs homī propt
bona que fecerunt dū uiuerent
ex quibus eorū uita desideratur
et qntū ad hoc subiungit. Et de
precabuntur faciē tuā plurimi
ex precabunt pntiā tuā uitā ul
reuerenciā exhibebunt tumu
lo tuo memorātes beneficia tua
Et quia hoc promiserat si iob
ab iniquitate uellet discedere
ondit qmr q iniquis ista non
dantur. et io subdit. Oculi eni
impiorū deficient. quia s. bona
que expectant nō obtinebunt
Dicitur enim oculi alicuius deficere
dicitur qn aspicit ad aliqd
apprehendendū qd attingere non
ualet Et sicut bona desiderata
nō adipiscuntur. Ita mala q
timet uel paciuntur uitare
nō pnt. Vn̄ sequitur. Et effu
gium peribit ab eis. qr s. nō
poterant effugere mala pn̄ mor
tē aūt nō erunt in uenera
tione ul desidio sz in abhominacione
propt mala q fecerunt et hoc ē
qd subdit. Et spes eorū abho
minacio anime i. illud quod

de eis pt sperari post morte est ea que fiut in ab hoi anoe

Respondens. ca. xij aut iob dixit. Sophar in verbis predetibus conatus fuit onde. q secreta sapie dei ho coprehende no pt. ad sugillandu iob qui cu deo disputatione quere videbatur et sicut ex verbis eius et aliorum auctoru ppendi pt. circa tria eoru tota versabatur interio. Primo em studebat ad dicendu aliq magnifica de deo. extollentes eius sapientia et potem et iusticia. ut ex hoc eoru ca fauorabilior apparet. Scdo huoi magnifica de deo assupta. ad falsa qda dogmata applicuerat. ut pote q ppt iusticia hoes prosperentur in hoc mudo. et propt pcta tribulare. et q post hac vita no esset aliqd expectandu. Tercio ex huoi affectiob propt aduersitate qua ia paciebat iob arguebat eu quasi iniquu. et pmittebat ei magna si iniqtate deseret. ut pote q defossus securus dormiet. et q ad vesperam orietur ei fulgor meridianus. que iob quasi irrisioes reputabat. et ct hoc tota itencio vel rusio iob versabatur. Primo ergo cont eos loquitur de hoc q se extollebant de deo qda magna pponentes. acsi ipi soli ea scirent. et iob ignoraret et io dicitur Rndens aut iob dixit. Ergo vos estis soli hoes. qd sequit si vos solos scire reputatis hec de magnitudie dei que oes hoes cognoscut. et cu in cognicioe magnitudis dei consistat sapia. sequitur q si vos soli hec nostis q in vobis sit sapia. et ita cessantibus vobis sapia cessat. et io subdit. Et vobiscu morietur sapia. q d. Inconueniens est ut vos soli sitis hoies. vel quia vos soli sapientes sitis. Sz quia posset dice no solu nos scimus. sz tame tu nescis rndens subdit. Et michi est cor. s. ad sciendu hec. sicut et vobis. Nec inferior vri su. sequitur ad hac cognicione. et ne hoc arrogancie posset asscribi subiungit. Quis em hec q nostis ignorat. q d. No est magnu si dico me scire ea que scitis. quia no est magnu scire ea cu quilibet sciet ea. sz in hoc q me ignorare hec putatis me contemptui videmini hre. quasi ignorante ea que omes sciut. vn subdit. Qui deridetur ab amico suo sicut ego a vobis s. du me insipiete reputatis. inuocabit deu. et exaudiet eu. quia ubi deest auxiliu huanu ibi auxiliu diui maxie adest. fm illud ps. quon pr meus et mr mea dereliquerut me. dns aut suscepit me. Et in hoc videtur rndere ei qd sup dixerat sophar tuc leuare poteris facie tua. acsi dicat. No oportet me amplius expectare ad fiducialiter orandu. quia ex hoc ipo q ab amicis derideor. datur michi spes recurredi ad deu. Quare aut derisus ab amico exaudiatur a deo. ondit subdes. Deridetur iusti simplicitas. ubi ondit et q sint qui derideantur. et quare

et etiā a quibus. qn̄ subdit. lam
pas cōtempta apud cogitatiōes
diuitū. Derideri aut̄ deficientis
est. deridere aut̄ sup̄bientis.
Qui aut̄ in ūtutibus sup̄hndat.
eos qui in ūtutibus deficiūt nō
irridet. sed magis cōpaciūtur
ut iuuāt si possint. Sz illi qui
in tp̄alibus hndant. solēt max
ime deridere eos qui in tp̄ali
bus deficiūt. et p̄cipue qn̄ stu
diū nō adhibet ad tp̄alia con
quirenda. Iustorū aut̄ studiū
nō est ad tp̄alia acq̄renda sz
ad rctitudinē sequendā. vnde
a fraudibus et dolis abstinet
quibus plerūqz diuicie acq̄rūtur
et ex hoc sīplices reputantur
ergo ut plerūqz deridentur
iusti. Causa aut̄ irrisiōn est
simplicitas sed sit nō irridetur
quasi malū maīfestū. sz quasi
bonū occultū. et iō h'c sīplicitas
uocatur lāpas ꝑ claritatem
iusticie. sz ɔtēpta apud cogita
tiōes diuitū .i. qui finē in diui
tijs ponūt. Qui eñ summū bo
nū in diuicijs ponit. oportet
q̄ cogitet q̄ in tm̄ sūt magis
aliqua bona. inq̄ntū prosūt
magis ad diuicias acq̄rendas
vn̄ oportet q̄ eis sit ɔtēptibil'
iustorū sīplicitas. per quā di
uiciarū cumulatio īpeditur.
Sz licet ipā sīplicitas iustorū
in cogitatiōibus diuitū ɔtēp
natur. tm̄ tp̄e suo fine debito
nō fraudatur. vn̄ dicit. parata
ad tp̄s statutū. nō aut̄ dicit
hoc quasi in aliquo tempore
p̄ntis uite iustis pro sua sim
plicitate aliqua t'rena pros

peritas sit reddenda. sz indetiā
tū relinquit quod sit illud statu
tū tempus. et ad quē finē mul
torū simplicitas p̄parectur.
Illudū eñ disputatio ad hoc p̄
uenit. sed in seq̄ntibus ondet'.
Sic ergo iob occulte īsinuat q̄re
ab aliis irridetur. q's diuites uo
cat. quia hui⁹ mundi prosp̄itatē
finē hoīs ponebat. q̄ p̄miū
iusticie hoīs. Ipe eñ sua sīpli
citate nō hoc p̄miū q̄rebat.
sed aliud in tp̄e statuto. et ideo
fiduciā hēbat ut si īuocaret do
minū ab eo exaudiretur. quia
diuites iusti sīplicitatē irridet
nō in hoc sistūt. sz usqz ad con
tēptū dei procedūt. vn̄ subdit
Habūdat tabnacula predonū
q̄d eī est q̄ ex quo aliqui finē
suū in diuicijs ponūt. q̄ oēs
uias exquirūt ad hūc ultimū
finē cōsequendū uel frauda
do ul' quoūqz alio mō. et sic
efficiūtur p̄dones. et dū p̄dat'
diuicijs hndat. ex hac autem
hndantia sequitur ɔtēptꝰ dei
vn̄ sequit'. Et audact' p̄uocat
deū. Qui eñ aliquis audact'
aliquid facit. qn̄ credit hoc esse
bonū q̄d facit. Cū ei ɔsciā re
mordet de malo. nō sīn tiore
homo ꝑpetrat malū. quia ut
dicitur sapiē .x. sit timida ne
quicia data in omī cōdēpna
tione. Qui aut̄ finē ultimū in
diuicijs ponit. ex hoc ipō esti
mat oīa eē bona per que hūc
finē cōsequitur. Maīfestū ē
aut̄ q̄ tū diuicias acq̄rūt p̄da
do. p̄uocat deū cōt' eī iusticiā
faciendo. vn̄ q̄d est q̄ audact'

pronocet deu. Vel alit. Ex diui
tys homo in supbia erigitur
reputas sibi suffire. et ex hoc
totepnit deu audact. in diui
tys suis cofidens. sicut illud
deuteo. xxxii. Incrassatus est di
lcus. et recalcitrauit. Sed quia
dixerat habundare tabnacula p
donu qui pronocat deu. ne
forte rndetur qd talis habunda
no esset a deo. subiungit. Cum
ipe dederit omnia in maibus
eoru .i. in ptate eoru. quia po
testas nocendi alicui non est
nisi a deo. uolutas aut male
faciedi no est nisi a seipo. et
io in hoc qd pdantur deu pro
uocat. sz habudancia qua est eis a
deo. et hoc qui probat cu ~~dicit~~
subdit. Nimiru intrroga iu
menta et docebut te. et uolatilia
celi. et indicabut tibi. Loque
re et rndebit tibi et narra
bunt pisces maris. Quid aut
ad omnia ista intrroga rndeat
ondit dicens. Quis ignorat
qd omnia hec manus dni fecerit
Dic ergo onditur qd oia cofi
tentur se a deo ee fca. tuc aut
homo creaturas itrrogat. dum
eas diligent cosiderat. sz intrro
gate rndet dum p osidacione
ipoeu homo pcipit qd tanta
ordinatio. q inuenitur in dispo
sitioe rerum in ordine actionu nul
lo modo posset ee nisi ab aliqua
supiori sapia dispesante. Si aut
huoi creature a deo fce sunt
maifestu est qd in dei ptate sut
sicut artificiata in ptate arti
ficis. et io subdit. In cui manu
.i. ptate est aia ois uiuentis et no

solu aliorum. sz et sps uniuse car
nis hois. Si aut in ptate eius
sut maifestu est qd nullus ea
habere pt nisi ab ipo sm illud
daniel iiii. dnatur excelsus in
regno hom et cuicuqz uoluit
dabit illud. Manifestu est ergo
qd etia fca et alia de quibus sup
dixerat in quibus huane dicie
cosistut nullus homo hre pt
nisi deus in manu eius dedit
et sic si pdones habudant deus
dedit in manus eoru. Per hoc
ergo cofutatur opio eoru qui
ponebat dicias a deo dari pro
merito iusticie cu etia pdonib9
dentur. ¶ Nonne auris uba di
iudicat et ¶ Quia supius ppo
suerat iob ea que sophar de
excellencia diuine magnitudis dix
erat esse oibus maifesta. Inte
dit hic ondere qd ad noticia ho
minu puenire pt experimentum
diuine potencie et sapie in reb9
huanis. Unde pmo maifestat
quo hoies per expimetu in re
ru cognicione pueniant. dicens.
Nonne auris uerba diiudicat
.i. dum ea audit. et fauces come
dentis sapore. nonne dicit quia
expimetu est a sensu queient
per iudicium sensuu uirtute ex
pimeti maifestat. et pcipue
p auditu et gustu. qz plurimu
auditus inf oes sensus disci
plinabilior est. Vn ad scias co
teplatiuas ualet. gustus aute
est pceptiuus ciboru qui hoi
sut necij ad uita. Vn per iudi
ciu gustus sciaz actiue uite pt
hre et pp hoc ex iudicio istoru
duoru sensuu concludit ueritate

experimēti tā in speculatiuis
q̄ in opatiuis. cū subdit. In an-
tiquis est sapiā. que ad cōtem
plationē ptinet. quia s. antiqui
multa audierūt. et in multo
tempore prudēcia. que ad opa-
tionē ptinet. quia s. in multo
tpe hoīes multa degustāt utilia
uel nociua. Sic igr̄ manifestata
ūtute expimēti. subiūgit que
hoīes de deo expiri possūt cū
dicit. Aput ipm̄ est sapiēcia
et fortitudo. ipē em̄ hab; con
siliū et intelligēciā. ubi qua-
tuor deo attribuit que se p ordi
nē hnt. Nā pmū est occulta
cognoscē qd ad itelligēciā per-
tinet. // Scdm aūt est ex hīs que
homo itelligit īuenire. In artib
quidē uias accōmodas ad ali-
quē finē qd ad ꝯsiliū ptinet.
Sicut et in speculatiīs per ea
que homo intelligit rōēs de-
ducit ad aliquas ꝯclusiōēs cog-
noscendas // Tcm est qd de hīs q̄
homo adinuenit rem iudicāt hz
quod ad sapiāz ptinet // Quartm est
ut ea que aliquis iudicat esse
faciēnda potenter exequatur.
et ad hoc ptinet fortitudo. qz
uō expimētū pcedit a sensibi-
libus que licet sint pora apud
nos. sūt tn̄ simplr̄ et sīm naz
posteriora. Incipit ondē quō
hoīes expiri pnt fortitudinē
diuinā et pmo quidē in ipīs
rebus huanis. Videmus eī
qd aliqui hoīes tolit destruunt
uel per mortē quātū ad esse
nature. uel per quādā subiec-
tionē quātū ad eē ciuile. cū tn̄
hēant multos manutentores
un̄ cū adiuuari per hoīes non
possunt ne ad destructionē per-
ueniant. manifestū est qd ab illa cau
sa occulta et diuina excellēte huā
nā ūtute hoc cōtingit cui ūir-
tus huāna resistē nō possit et
hoc est quod dixit. Si destrux-
erit nemo est qui edificet // Itē
uidemus aliquos hoīes ipediri
in suis pcessibus et si nō tolit
destruantur licet hēant plurimos
directores. Un̄ manifestū
est qd hec etiā ab aliqua excelle-
tiori ūtute hz. un̄ subditur. Et
si incluserit hoīez. inuoluendo eū
diuisis difficultatibus. nullus ē
qui aperiat qui expedire possit.
Un̄ eciā dicitur Nemo pt corrigere
quē deus despexerit. // Item ostē
quō pnt hoīes expiri diuinam
potēciā in rebus nālibus pcipue
quātū ad pluuias et siccitates. un̄
subdit. Si cōtinuerit aquas. ne s.
pluendo cadāt omnia siccabuntur
s. que ex tra gminātur. si em̄ emi
serit eas in magna hūdātia sub
uertent trā sicut in diluuio ac
cidit. et licet hoc ex aliquibus
causis nālibus pueniat qd aliqn̄
pluuie cessent usqz ad quādā sicci-
tatē. aliqn̄ aut hūdat usqz ad ter-
subuisionē. nō tn̄ a diuina potē-
hoc subtrahitur. que eciā ipās nā-
les causas ad proprios ex pmis-
sis ordinauit effectus. Sic ergo
Judeos qi subdit. Apud ipm̄ est
fortitudo. Quia em̄ incipiens progre-
di ad 2m mebrū subiūgit. et sa-
piā quasi proponēs qd manifesta-
intendit. Est aūt propu sapie-
ut per eā rem iudicat hēatur
de rebus. Ille aūt rēē iudicat

de reru ueritate qui pt discerne quo aliquis decipiatur a ueritate declinans. et ido ad ondendu q in deo sit sapia subdit. Ipse nouit decipiete et eu qui decipi[tur] i discernit recto iudicio deceptiones quibus aliquis pmittit ueritate a vera ueritatis cognicione declinans, et hoc quide supponit ab eo quod gnr dicitur et ipe et alii conueniunt in hoc quide q res humane diuino iudicio subduntur de quibus iudicare no posset n[isi] pecca cognosceret int que magnu locu optinet deceptiones et fraudes. Deinde ondit per ea que in rebus huanis apparet q apud deu sit cosiliu Circa qd gsideradu q sicut deus scit pricipiu speculatiuaru sciaru et coclusioes et ordine eoru adinuice no tn per pricipia gclusionu gnicioe accepit sed oia puro et sipliti intellectu cognoscit Ita in opatis ad fine et ea que sut ad fine nouit et q[ue] uie ad fines alios cosequedos expediant no tn uias ex finibus inquirit sicut nos du gsiliamur. Sicut ergo in deo dicit esse ro inqntu cognoscit ordine pricipiorum ad sequetia no tn ei conuenit inuestigare per modu rois ut ro[ne] fit illa apud deu ee dici cosiliu no per modu inuestigation sed per modu siplicis et absolute gnicion. Pfunditas aut in gsilys ex duobus gpendi pt Primo quide qn subtilitate sui cosily aduersarios etia si excitati uideantur in cosilys deducit ad hoc q necte sit eis deficientibus omnibus uiys eoru ad fine iducientem pueire et qntu ad hoc dicit. Qui adducit cosiliarios in stultu fine. ipediendo s profunditate sui cosily per uias quas ad fine huoi euadendu adinueniunt. Sco aut onditur profunditas alicui[us] in cosilys qn aduersarios ad hoc deduce pt subtilitate sui cosily ut ignorent quid eos oporteat age. et qntu ad hoc dicit. Et iudices in stupore. dicit aut iudices sapietes qui de agendis rerum iudicium cosueuerut hre sicut et in disputatioib[us] speculatiuis accidit q aliquis efficax disputator hetur qui aduersariu ad iconueniens deducere pt. uel propositu talit firmatu seruare q in cotrarium nichil dici possit. Sic aute deus cont[ra] aduersarios suos fit. qua et per uias quas ipsi eligut eos ad pditione ducit du sua uitate et opa sic firmat ut ab aduersarys comoueri no possit. Et quia hoc gnaliter dixerat. gnr per exempla specialia maifestat ondens quo oma que in rebus huanis excelle uidentur profuditate diuini cosily in stultu finem et in stupore adducut. In rebus aut huanis excellut reges sm pom et qntu ad hoc dicit. Qui balthеu r[egum] signu militare regu dissoluit In cingulo ei eoru potetia designat sm illud ps[almi]. accinge gladio tuo. sup femur tuu potetissime. Et ppx[ime] [...] fune renes eoru du in captiuitate trahuntur in quo maxim[e] potene essetus

denotatur. Sacerdotes aut excellūt
qūtū ad reuerēciā in qua habētur
de qua subdit. Ducit sacerdotes eo
rū inglorios. Primarij aūt et con
siliarij ciuitatis aut regni excellē
dunt sīr prudēciā in cōsilijs et
de hijs dicit. Et optimates sup
plantat .i. decipit. Sz plūi excellūt
in cōsideratiōe ūitatis. et de hijs
dicit. cōmutās labiū ueraciū .i.
eorū qui ad ueritatē loquēdā
student. aliqn̄ eī deus obnubilat
eorū mētē per subtractionē sue
grē ut ūitatē inuēire nō possit
et per cōns nec loqui s̄m illud rō.
primo dicentes se eē sapientes
et stulti facti sūt. Excellūt eciā se
nes in directiōe et de hijs subdit.
Et doctrinā senū auferens. uel quia
senes ifatuātur. uel quia de me
dio tollit' tollūtur. s̄m illud ysa.
3º Auferet dn̄s a ihrlm iudicē
et prophetā et ariolū et senē
Excellūt aūt principes in auctte
quā hñt alijs precipiēdi. et de hijs
subdit. Effundit despectionē
sup principes. ut s. despiciantur
ab hijs qui eis obedire debebāt
hec ergo omnia ptinere uidētur
ad hoc qd' dixerat. Qui adduxit
cōsiliarios in stultū finē. Sz qz
aliqn̄ aliqui ab īfimo statu p
ueniūt ad sūmū ptinere uidetur
ad hoc qd' dixerat Iudices in stu
porē. et qūtū ad hoc subdit. Et
eos qui oppressi fuerāt releuat.
ut hoc referatur ad ipotētes
potēcia maiorū oppssos qui op
pressoribus deiectis mt'dū ad
statū potēcie releuātur. qūtū
uō ad eos qui nullius sūt glē
sed in īfimo statu latēt subdit.

Qui reuelat profunda de tene
bris .i. hoīes quasi in īfimo sta
tu positos et propt' ignotos q̄si
in tenebris exūtes in gloriā
adducit eos alijs reuerēdo. qū
tū uō ad eos qui ignorātes et
stulti reputantur subdit. Et p
ducit in lucē umbrā mortis.
umbra eīn mortis ignorācia
uidetur eē. cū per cognicionē
maxiē uiuēcia a nō uiuētibus
distinguuntur. Producit ergo in
lucē umbrā mortis. qū uel ig
norātibus sapiāz tbuit. uel eos
qui sapiētes erāt. sapiētes eē
demrāt quorū sapiā erat prius
ignota ut sic qd' dcm̄ ē eos qui
oppressi fuerāt releuat. dicatur
quasi in oppositū eius quod
dixerat. Balthēū regū dissoluit
Quod aūt subditur: qui reue
lat profūda de tenebris. cōtra
illud qd' dixerat. ducit sacerdo
tes eorū iglorios. Et uō dicit.
et producit in lucē umbram
mortis. cont' oīa que sequitur
Sicut eīn huiōi altnaciōez sb
limitatis et subiectiōn circa
singulares psonas a deo fieri
dixerat. hoc idē et cīr totam gēte
ondit dicens. Qui multiplicat
gētes. ut s. multitas homī cres
cat et perdit eas .i. destruit a
bestijs aut pestilēcijs. et sub
uersās. uel ex hijs casibus ul'
oppssiōe alicui' uel aliquorū
qui īīque psidet. In integrū
restituit .i. ad bonū statū re
ducit// Ostenso ergo qz in deo
sit sapiā fortitudo et cōsiliū
ulterio ondit qz in eo sit ītelligē
cia quā diuini' ptinere ad cognit

uicione occultorum que maxime
uidentur esse circa ea que in corde
latent. hec autem deum cognoscere
ostendit per hoc quod in cordibus ho
minum operatur et sic occulta cor
dis quasi suos effectus cognoscit.
dicit ergo. Qui immutat cor prin
cipum populi terre s. quantum ad uo
luntatem. unde et prouerbiorum 21° cor
regum in manu dei in quocumque uo
luerit inclinat illud. Et licet omnium
hominum uoluntates deus inclinet
tamen specialius mencio fit de regibus
et principibus. quia eorum uolunta
tes maius pondus habent ut pote
quorum uoluntates multi sequuntur.
quantum uero ad intellectum subdit.
Et decipiet eos. quod quidem dicitur
non quod in falsitatem eos inducat
sed quia lumen suum eis subtrahit
ne ueritatem cognoscat et eorum
rationem obnubilat ne ad mala
que proponunt consequenda uias
ydoneas inuenire possint. unde se
quitur. ut frustra intendat per
inuium i. procedat per uias non
conuenientes quibus ad finem
suum peruenire non possunt. Contin
git autem errare aliquem in agendis
dupliciter. Uno modo per ignoran
ciam et quantum ad hoc subdit. pal
pabunt quasi in tenebris et non
in luce. ut per tenebras ignoran
tias. per lucem uero cognitio de
signatur. Palpat autem aliquis
per ignoranciam ad modum ceci
eum dum non considerat nisi ea que
principaliter attingendo sentiunt
Alio modo errat aliquis in agen
dis propter passiones quibus
ratio ligatur circa particularia
ne uniuersalem cognitionem appli
cent ad particularia agenda
et quantum ad hoc subdit. Erra
re eos faciet quasi ebrios. sic
enim passione ligatur ratio quasi
quadam ebrietate. Capitulum xiii

c xiii

Ecce omnia uidet oculus me
us. Postquam ostenderat iob
quod per experimentum cognosci pote
rat diuine uirtutis excellencia quasi
concludens subdit Ecce hec omnia
uidet oculus meus et audiuit au
ris mea. quasi dicat effectus pre
dictos quibus diuina fortitudo et
sapiencia ostenditur partim uisu et partim
auditu cognoui. Nec in hiis sen
sibus mea cognitio requieuit
sed ex eis ad intelligenciam ueritatis
ascendit. Unde subdit Et intel
lexi singula. quid s. singuli ef
fectus demonstrarent circa deum uel
eius sapienciam uel intelligenciam uel
consilium uel fortitudinem. Unde eorum
iactantiam excludens qua magni
fica de deo proponenda se iob pres
tare uidebantur subdit. secundum
scientiam uestram noui ea. s. que ad
magnificenciam dei pertinent. neque
inferior uestri sum. quasi uel mi
nus uel imperfectius cognoscens uel
a uobis modum addiscens. Sed
quia sophar excellenciam diuinam
proposuerat ad arguendum iob
de eo quod de deo disputare moli
retur subiungit. sed tamen ad
omnipotentem loquor. q. d. quamuis
intelligam ex diuersis eius effecti
bus excellencias diuine sapiencie
et uirtutis non minus quam uos tamen
per hoc a meo proposito non
mutor quin deum alloqui uelim
motus cordis mei aperiendo
ei qui est scrutator cordium

et iudex et ab eo qui est totius ueri
ritatis doctor ueritatē exquiren
do. vn̄ subiungit Et disputarē cū
deo cupio. nō quidē ut eius iu
dicia reprobare uelim sȝ ut uros
errores destruā quibus disponte
sequētur q̄ eēt iusticia apud
dominū. Vn̄ subdit prius uos ondēs
fabricatores mēdacij. hoc men
datiū aduenerat q̄ iob nunquam
iniquā uitā duxisset. In hoc aūt mēda
tiū deuenerūt propt̄ hoc q̄ cū
fide qua deus colitur errabant
q̄ in hac uita tm̄ fiet penarū
ac meritorū retributio. et iō sub
dit. Et cultores puisorū dogma
tū. quicūqȝ em̄ a uera dei cogni
tioē declinat nō deū sȝ sua fla
dogmata colit. Nō aūt sic itelli
gendū est q̄ dicit uos ondens
quasi prius in ordīe sequētis doc
trine destructurus sit prima eorū
dogmata et postmodū cū deo dis
putaturus. Sȝ quia cū deo dis
putare intēdit hoc primū est in
intentioē sua ut eorū dogmata
destruat. Cōtingit aūt aliqn̄
ut aliqui aliqua probabilia
licet falsa ponāt sȝ tn̄ ea ueri
sit̄ defendē nesciūt. aut pbarē
in loquēdo suā isipiētiā mani
festāt q̄d amicis iob cōtingebat.
vn̄ subdit. atqȝ utinā taceretis
ut putaremini sapiētes eē. quia p
hoc ipȝ q̄ urā falsa dogmata
defenditis et probatis uos insi
pietes eē demrātis. quia ergo
falsa dogmata proponitis et
ad eorū manifestatione īcōueni
entia media sumitis. iō correc
tioē indigetis. et hoc est quod
subdit. Audite ergo correctioēs

meas. ut urm̄ pressū corrigam
et iudiciū labiorū meorū atten
dite. quo urā fla dogmata redarg
uabo. Primo ergo intendit cor
rigē eorū icōuenientē processū
quia em̄ ponebāt bonorū et ma
lorū operū premia et penas in hac
uita retribui ad dei iusticiā de
fendendā oportebat q̄ quedam
mēdacia assumeret. Cū ergo
manifestū sit quosdā inocētes
et iustos in hac uita aduersitati
bus premi necē erat eis iustis i
ponē crimina ad dei iusticiā de
fendēdā. et sic iob quē afflictū
uidebant ipietatis arguebāt.
Nō aūt cōueniēti medio utitur
qui ueritatē per mendacium
defendit et iō dicit. Nunquid deus
indiget urō mēdacio. q̄si diceret
Nunquid deus necm̄ est ad defen
dendā dei iusticiā q̄ mendacia
assumātur. Quod em̄ nō pt̄ nisi
per mēdatiū defendi īpossibile
est esse uerū. Cū aūt aliquibus
manifestā uitatē mētiri nititur
cogitur alias dolosas et fraudu
lentas uias aduenire ut men
datiū aliqua fraude coloretur.
Sic et isti cū cōtra iusticiā iob q̄
omnibus manifesta erat mētiri
cōmnaretur quibus dolis ute
bantur. ondendo s. humanā fra
gilitatē que facile labitur in pec
catū. et cōparādo eā ad diuinā
excellentiā ut sic pbabilius
reputaretur iob iniquū fuisse
q̄ deū esse iniustū. et iō subiungit
Vt pro illo loquamini dolos. q̄z
quasi pro deo dolos loqbantur
qui dolose ipietatem iob cona
bantur impone ut deū iustum

esse defendit. Possent aut nō ~~dolo~~ di
cē se nō dolose cōtra iob āġo dicē
sꝫ hoc tm̄ dicē qd̓ putabat. Ondit
ergo ꝙ si hoc verū esset a dolosi
tate excusati. in aliud viciū labe
bantur s. in acceptione psonarū
que iusticiā iudicis excludit. Est
eni psonarū acceptio si aliquis
iusticiā alicui⁹ que apparet con
tepnit aut negat propt̓ mag
nitudinē altius licet iusticiā ei⁹
cognoscat. Si ergo amici iob eū
esse iniquū iudicabant audientes
in eo iusticiā maifestā hac sola
dine consideratiō magnitudīe
licet intelligē nō possent sm̄ sua
dogmata qualit̓ iob puniretur a
deo in suo iudicio quo iob cōdep
nabāt quasi dei psonā accipē
videbantur. et iō subdit. Nunquit
faciē eius accipitis. et pro deo iu
dicare nitimi. qd̓ signāt̓ dicit.
quia ille pro aliquo nitit̓ iudi
care qui eius iusticiā nō cognos
cit et tamē conatur qualescūqꝫ
vias adiuenire ad hoc ꝙ ei⁹ cāz
iustā esse ondat. Cōtingit autē
quqꝫ ꝙ aliquis cām alicui⁹ fran
dulent̓ defendēs ei placeat. etiā
si sit rusticus qd̓ pt esse dupl'r.
Uno mō quia ignorat suā cām
esse īiustā vn̄ placet ei ꝙ ab
aliquo defendatur. et hoc a
deo excludit dicēs. aut place
bit ei s. deo. quia pro eo īiuste
iudicare nitimi. cū hoc ei nō
posset esse ignotū. ppt̓ quod sbi
dit quē celare nil pt. Alio⁰
qn̄ ille cui⁹ cā per fraudē de
fenditur fraudib⁹ defendente
decipitur ut eius defensionem

reputat esse iustā. et hoc etiā
excludit a deo subdens. aut de
cipietur ut homo vris fraudu
lencijs. Sic ergo maifestū est
ꝙ diuina boītas et iusticia men
dacio nō indiget ad sui defensio
nē. quia veritas sn̄ mēdacio de
fendi pt. Ex quo etiā patet ꝙ
si positis eorū dogmatibus hoc
īcōueīens sequit̓ ꝙ mēdacio
iusticia dei nō indigebit ad sui
defensionē maifestū sit dogma
ta ꝯposita esse falsa. Sꝫ ultius cō
siderandū est ꝙ ille qui ad on
dendā dei boītate vl' iusticiā
mendacio vtitur nō solū rem
agit de qua deus nō indiget.
sed etiā hoc ipō cont̓ deū vadit.
Cū eni deus veritas sit. omē aut
mēdaciū maifestū veritati cō
trariatur. quicūqꝫ mēdacio vti
tur ad dei magnificētiā defen
dendā vel ondendā eo ipō cont̓
deū agit. et hoc maifeste ~~agit~~
patet per aplm̄ pᵒ ad cori. xv.
ubi dicit. Inveīmur aut et falsi
testes dei qm̄ testīomū diximꝰ
aduersus deū ꝙ suscitauit xpm̄.
quē nō suscitauit si mortui nō
resurgūt. dicē cl̓ᵒ ꝙ deus mor
tuū suscitauit. si verū nō sit
cont̓ deū est. qm̄uis videatur
dīne vtutis ondimi. quia est
cōtra dei vitatē. Sic ergo q̄
ad deū defendēdū mendaciū
maifestū assumūt nō solum
p̄miū nō accipiūt q̄i placētes
ei. sed etiā penā merētur. q̄i cō
tra deū agentes et iō subdit.
Ipē vos arguet qm̄ in abscō
dito faciē eius accipitis. et

dicit in abscondito. quia licet ui-
derentur exterius causam dei agere
quasi iustitiam dei agnoscentes
tamen in cordibus eorum hoc erat quod
nesciebat qua iustitia punitus
esset. et sic quantum ad corda eorum
absconditum faciem dei arripiebat.
dum eius iustitiam falso defendere
nitebantur. Quomodo autem eos ar-
gueret ostendit. statim ut se commo-
uerit turbabit uos. quasi diceret
uos qui aduersitatem modo non pati-
mini. tranquilla mente de dei iusticia
disputatis sed si super uos ueniat
tribulatio quam commotionem dei
nominat eo modo loquendi quo pu-
nitio in scriptura ira dei nominatur.
mens uestra conturbatur. et pre-
cipue cum in ueritate solidata non
sit. Et quia non alia bona uel
mala reputabat nisi hec tempora-
lia dum ~~hec~~ a peccatis timebat ne
mala eis superuenirent propter solu-
tionem presentium malorum deo seruire
uelle uidebantur. et ideo subdit
Et terror eius irruet super uos
q. d. Illud propter quod timetis de-
um uobis superueniet s. aduersitas
presens secundum illud quod dicitur prouerbiorum x°
quod timor eius ueniet super eum. Et
quia ipsi iob uane promisert
quod etiam post mortem in memoria
hominum non remaneret. ipse contrarium
eis promittit quasi eos deri-
dens dicit. Memoria uestra comparabitur
cineri. Sicut enim cinis post con-
sumptionem lignorum ad modicum
durat Ita fama hominis post mortem
cito pertransit. unde expectare famam
post mortem uanum uidetur. Promi-

serat ei et ei immunitatem et reuerentiam
quandam humanam ad eius sepulcrum
post mortem. sed hoc etiam pro nichi-
lo duces contrarium eis promittit
dicens. et redigentur in lutum
ceruices uestre. per ceruices eorum
potentiam et dignitatem designans
quas dicit redigendas in lutum
id est in rem contemptibilem et infimam.

Tacete paulisper
ut loquar. etc. Postquam iob cor-
rexit amicorum excessum quia menda-
ciis defendere diuinam iustitiam niteban-
tur. Nunc procedit ad eorum falsa dog-
mata destruenda sub figura diuine
disputationis. et primo petit audien-
tiam quasi gradia dicturus dicens.
Tacete paulisper ut loquar quodcumque
mens mea suggesserit. Hoc addit
ne forte dicerent. tu iniuria loqueris
et ideo non es audiendus sed si quis pau-
lisper audit quicquid aliquis loquitur
non est durum. Vel hoc addit ad
designandum quod non componendo men-
dacia uel adinueniendo dolos locu-
turus sit. sed illud quod habet in mente.
Quo autem proposuerat iob eis duo
s. impatientiam et iactantiam quorum utrumque
a se excludit ne uideatur in se-
quenti disputatione uel ex ira uel
ex superbia locuturus. Considera-
dum est autem quod impatientia contingit
ex tristicie habundantia immoderate
rationem inuoluentis. superhabundans tristitia
desperationem inducit. ex desperatione
autem contingit quod homo salutem cor-
poris et anime perpendat. Ut ergo
a se impatientiam excludat dicit. Quare
lacero carnes meas dentibus
meis. q. d. nulla est ratio quare de-

corporis salute desperet per impa
tientiam ad modum eorum qui despe
rantes de corporali vita fame op
pressi carnes suas comedunt. et ite
rum quare animam meam porto in ma
nibus meis et nulla ratio est quare
salutem anime mee parvipendam. Illud
enim quod in manibus portatur de fa
cili amittitur. Unde videtur quod eius
amissio non multum timeatur. que
enim aliquis timet amittere diligenter
abscondit. Et rationem quare nec per
impatientiam carnem lacerare debeat. nec
animam portare in manibus subdit.
Etiam si occiderit me in ipso spera
bo. q. d. Non credatis quod propter mala
temporalia que patior de deo spera
re cessaverim. Si enim spes mea esset
de deo propter bona temporalia tantum
cogerer desperare. sicut supra dix
erat. desperavi. sed quia spes mea
est de deo propter bona spiritualia
que manent post mortem. etiam si
me usque ad mortem afflixerit. spes
quam de deo habeo non cessabit. sed
quia inordinata spes presumptionem
generat propter hoc subdit. Verum
tamen vias meas in conspectu eius
arguam. q. d. Non sic spero in deo
quasi ab ipso liberandus si in pec
catis perseveravero. sed quia me
liberabit si peccatum meum reprehen
dero. et hoc est quod subdit. et ipse
erit salvator meus s. si peccatum meum
michi displicuerit. Quare autem
salvet eos qui in conspectu eius vias
suas arguunt dicit subdens. Non
enim veniet in conspectu eius omnis
ypocrita et simulator qui cum
sit iniquus se tamen iustum confitetur.

et vias suas non arguit coram deo.
Unde non veniet in conspectu eius ut
deum videat in quo solum ultima salus
hominis consistit. sicut infra magis
exponitur. veniet tamen in conspectu eius quasi
ab eo iudicandus. Sic ergo non
solum a se impatientiam excludit. sed
etiam presumptionem innocentie confitetur
quod vias suas arguit coram deo ut
sic omnis aliorum calumpnia cesset.
¶ Deinde disputationem ingressurus
primo reddit auditores attentos
dupliciter. primo quidem modo per oc
cultationem dicendorum. Cum enim ea
que sunt dicenda difficilia confi
tentur auditores attentiores red
duntur. Unde dicit. Audite sermonem
meum et enigmata percipite auribus
vestris. Enigma dicitur sermo ob
scurus qui aliud intendit in super
ficie et aliud intus significat. Alio
modo in certitudine veritatis eorum
que dicenda sunt. unde subdit. Si
iustificatus fuero. scio quod iustus
inveniar. quod quidem non dicit de iu
stitia vite. cum supra dixerat. vias
meas in conspectu eius arguam. sed
de doctrine veritate de qua quasi
in iudicio contendebatur. Ille autem
in iudicio invenitur iustus pro
quo sententia fertur. Unde cum aliquis
disputando verum dicere demonstratur
quasi in iudicio iustus invenitur.
¶ Postquam autem auditores reddit
attentos modum disputationis
sue determinat. vult enim disputare
quasi cum alio contendens. et hoc
est quod subdit. Quis est qui iu
dicetur mecum. i. cum quo de veri
tate disputem. veniat ad disputandum

accedat. Causa aut quare de veri-
tate disputare intendit subdit
dicens. quare tacens consumor.
Homo enim per decursum presentis vite
paulatim consumitur precipue cum in-
firmitati subiectus sit sicut erat iob.
tacens aut consumitur sic qui
presentem vitam decurrit quod tamen sue sa-
pientie per doctrinam nullum vestigium
reliquit. Ne ergo hic iob pate-
tur disponit non tacere de veritate
ut consumptus corpore post mortem
vivet in sua doctrina. Vel potest hoc
ad aliam referri intentionem. Cum enim
aliquis dolorem quem in corpore patitur
exterius exprimit quodammodo animus
eius mitigatur. Sed tacendo intus
magis a dolore angustiatur quodam-
modo et sua taciturnitate consumitur.
Quia ergo cum disputatorem pete-
rat dicens. quis est qui iudi-
cetur mecum. et supra dixerat. cum
deo disputare cupio et nunc loquitur
quasi deum hominis presentem et cum eo dis-
putans. Videbatur aut disputatio
hominis ad deum esse indebita propter
excellentiam qua deus hominem excel-
lit. Sed considerandum quod veritas
ex differentia personarum non variatur.
Unde cum aliquis loquitur veritatem
vinci non potest cum quocumque disputet.
Certus aut erat iob quod veritatem
loquebatur sibi a deo per do-
num sapientie et fidei inspiratam. Un-
de veritate non diffidens petebat
se divina fortitudine non premi
neque per mala exterius illata
neque per timorem inferendorum. et
hoc est quod dicit. Duo tantum ne
facias michi. et tunc a facie tua

non abscondar. q. d. Non timebo
tecum disputare. timentes enim se ab-
scondere solent a facie eorum quos ti-
ment. Que aut sint ista duo ostendit
subdens. Manum tuam longe fac
a me et non premas me per fla-
gella presentia. et formido tua non
me terreat. quantum ad flagella fu-
tura. Hiis enim duobus modis potest
impediri homo ne etiam veritatem quam
certissime novit disputando possit
defendere. dum vel molestatur ma-
nifeste in corpore. vel sollicitatur
in anima timore. aut aliqua alia pas-
sione. Est aut disputatio inter
duas personas scilicet opponentem et
respondentem. Ingrediens ergo
disputationem dat ei optionem
utramlibet partem eligendi. vel
opponentis vel respondentis. Unde
dicit. Voca me et ego respondebo
tibi. q. d. obicias et ego responde-
bo tibi. aut certe loquar obi-
ciendo. et tu responde michi. In
eo dicit enigmatice se ostendendo
paratum ad utrumque sive ad de-
fendendam veritatem quam confitetur
sive ad impugnandum quod contra veri-
tatem dicitur. Primo aut deo dat
partes opponentis dicens. Quantas
habeo iniquitates et peccata scelera
mea atque delicta ostende michi.
Ubi considerandum est quod amici
iob quasi causam dei agentes dispu-
tare videbantur contra iob. secundum
id quod supra dixerat. Numquid faciem
eius accipitis et pro deo iudi-
care nitimini. Amici aut iob
hoc contra ipsum opponebant
pro peccatis suis punitus erat

Hoc ergo sibi a deo ondi expetit
dicens. Quātas habeo iniquitates
et pccā. scelera mea et delicta
ōnde michi. q. d. Si sic est q p
pccīs ita me affligis ut amici
mei pro te loqui conātes calup-
niantur. peto q michi ondas
pro quibus pccīs me tā g̃uiter
affliges. Vn̄ nō dicit. quas ha-
beo iniquitates. s; q̄ntas. q2 si nō
est alia rō adinsitatū punitin q̄
pccā homī ut amici iob opinabā-
tur. mẽ est maxia ee peccata
que maxīs afflictioib9 puni-
untur. ¶ Peccorū aut̄ q̄dā sunt co-
missa que cont̄ p̄cepta legis ne-
gatiua fiūt. quedā omissa qui-
bus p̄cepta affirmatiua negl-
liguntur. ¶ Comitti² aut̄ aliquid
cōtra p̄ceptū legis tpliciter. Vno
quia est nocumētū proximi. ut
furtū hoicidiū et huiōi q̄ p̄pe
iniquitates dicitur. quia equitati
iusticie que est ad aliū cōtrariat²
Alio mō fm̄ q homo peccat in
se per inordiatiōez sui actus sicut
apparet in pccīs p̄cipue gule et
luxurie. et hec dicitur pccā q̄i
deordinationes quedā hominis.
¶ 3o mō cōmittitur aliqua cōt
deū dicte. ut blasphemia sacri-
legiū et huiōi. et hec p̄pt̄ sui g̃-
uitatē scelera dicuntur. Omissi-
ones aut̄ prop̄e dicuntur delicta.
¶ Deīn quia tacete eo cui p̄tes
opponētis dederat. ip̄e p̄tes op-
ponētis assumit. et iquirit de
causis sue punitionī. Et p̄mo quia
posset aliquis dicē q deus eū
puniit quasi inimicū et hāc caz

expetit dicens. Cur faciē tuā
abscondis et arbitraris me in-
imicū tuū. Iniquū ei videtur
q aliquis aliū sibi inimicū arbi-
tretur sine causa. Causa aut̄e
inimicicie nō pt̄ cōueniens esse n̄
offensa. Cū ergo manifestū ē
q deus hoiez sibi inimicū arbit̄-
tur. q̄n eius pccā manifestant²
petiuerat sibi iob ondi sua pec-
cata. nec erat sibi ōnsa. nō g°
apparebat rō quare sibi deus
inimicaretur. et hoc est qd̄ isi-
nuat dicēs. Cur faciē tuā ab-
scondis. et quasi latent̄ et rōe
occulta eū odio hns. facies eni
hoīs odientis aperta est quā-
do rōez sui odii nō occultat.
2o quia posset aliquis dicē q
deus eū punit ut in eo ondat
suā potēm. hoc etiā excludit di-
cens. Cont̄ foliū qd̄ uēto rapi-
tur ondis potēm tuā. Nō eni
est cōueniens q aliquis fortis
potētiā suā uelit ondē in re
debilissima. Cōpatur aut̄e
huāno codicio folio qd̄ uēto
rapitur. quia etiā in corpo fra-
gilis est et ifirmus sicut fo-
liū qd̄ de facili cadit. et nichil
omnin9 decursu tp̄is uarieta-
te fortuē ducit² ut foliū uen-
to ergo icōueniens uidetur q
deus ad hoc aliquē solū pu-
niat q in eo suā potēm ondat
¶ 3o quia posset aliquis dicē q
deus puniret eū p̄pt̄ pccā sua
que in iuuētute sua comiserat
etiā hoc excludit dicens. Et si-
pula siccā p̄sequeris. Scribis

enĩ contᵃ me amaritudines et cosumē me uis pctis adolescentie mee. Homo enĩ in iuuentute cõpat² herbe uirenti. ſʒ in senectute cõpatur quasi stipule sicce. Vide ergo uidetur hoiem in senectute puniri pro pctis adolescētie ac si aliquis pro defectu herbe uirentis deseuiret in stipulam.

¶ Sed considerandũ est q in hac inquisitioe ab hac sna nõ recedit q aduersitates hoim ex diuino iudicio inferuntur ad qd signant dicit. Scribis enĩ cõt me amaritudines. ac si amaritudies i. aduersitates hoim ex scriptura diuine sne procedat ¶ 2º quia posset aliquis dicē q licet quia pcta iob nõ commiserit tñ alia pcta commisit. in quibus pns uita nõ agitur. et sic punitus ē. hoc etiā excludit dicens. Posuisti in neruo pedē meũ. et obseruasti oēs semitas meas et uestigia pedũ meorũ considerasti ⁊c. ¶ Ubi considerandũ est q illi qui puniunt² in carceris neruo sic ligant² q a neruo diuertē nõ pñt. Sicut aut pes hois ligatur neruo ita processus hois costringitur lege diuine iustitie a qua diuertē non licet et hoc est qd dicit. Posuisti in neruo pede meũ. ad diuinā aut iustitiā ptinet ut facta hoim discutiat. nõ solũ qd unusquisque faciat. ſʒ etiā quo aio aut quo fine. et io dicit. Obseruasti oēs semitas meas. quãtũ ad finē et uestigia pedũ meorũ considerasti. quãtũ ad affectũ facientis

uel etiā ad quascunque circustancias opis. Irrōle aut uidetur q deus tantũ diligentiã de actibus hoim hẽat si tollit desinit per corporis morte. q quidē quãq est naturalis quãq uiolenta. Unde de utraque subiungit. Qui q putredo cosumendus sũ. quãtũ ad morte nãle. et sicut uestimentũ quod comeditur a tinea. quãtũ ad morte uiolentā ac si dicat. Si sicut amici mei suspirantur nõ est alia uita nisi pus quã homo amittit ul' per modũ putredinis. ul' per modũ sucisionis. Irrōle uidet² q deus tanta districtioe de actib' hoim curā hret. ut etiā pro minimis pctis et negligētijs hoies puniat. Et quia hoc qd ultiō dictũ est magnā uiam pstat ad inquisitioez ueritatis circa hac pōm maifestandā magis insistitur et qd de se singulariter dixerat gnaliter ad totũ genus huāni reducit. ubi pmo exponit fragilitatē huāne condicionis et quãtũ ad originē. cũ dicit. Homo natus de muliere. i. de re fragili. et quãtũ ad durationē cũ dicit breui uiuens tpe. et quãtũ ad condicionē cũ dicit. multis repletur miserijs. ubi quasi exponē uidetur qd sup dixerat cōt folium qd uēto rapit² ondit pōm tuā. ¶ 2º excludit ea de quibus gloriari posset homo quorũ pmũ est pulcritudo corporis qua pollet in iuuentute

sed ista gloria nulla est quia transit
cito ad modum floris. Unde dicit
qui quasi flos egreditur et con
teritur. ¶ Secundum est fama que diu
non durat. Unde dicit et fugit
velud umbra. Umbre enim transe
untis nullum vestigium aut me
moria manet. ¶ Tertium est potestas et
virtus qua aliquis se et sua con
servare conatur. et cum hoc dicit.
et numquam in eodem statu permanet
Et possunt hec tria ad tria supe
riora referri. homo natus de
muliere. quia flos egreditur et cito
conteritur. Sic autem brevi vi
vens tempore ut velut umbra fugiat.
cuius non restat vestigium sic etiam
multis repletur miseriis ut in
terdum prosperitate et gaudio
ponatur. numquam tamen in eodem sta
tu permanet. ¶ Deinde miratur
divine providentie diligentiam
circa hominem. mirabile enim videtur
quod de re tam fragili et despecta
deus tantam habet curam. Quam
vis enim omnia divine providentie
subsint. specialiter tamen sollicitudo
divina circa hominem apparet. in tribus
Primo quantum ad hoc quod ei pre
cepta et leges vivendi dedit et
hoc tangit cum dicit. Et dignum
ducis super huiuscemodi aperire
oculos tuos. eo scilicet modo loquendi
quo aliquis oculos suos super
aliquem aperire dicitur cum eum diri
git et vias eius considerat. ¶ Secundo
quantum ad hoc quod deus hominem pro
bonis premiat et pro malis pu
niat et hoc tangit cum dicit et
adducere eum tecum in iudicium. ¶ Tertio

ad hoc quod deus eum virtutibus or
nat quibus totaliter feditates pur
se mundum conservat. et hoc tan
git. quis potest facere mundum de im
mundo conceptum semine. semen enim ho
minis immundum est non quidem secundum na
turam sed secundum infectionem corruptionis de
hoc tamen immundo semine homo conceptus
interdum mundus efficitur per vir
tutes. sicut autem de frigido facere
calidum est eius quod per se calidum
est. Ita de immundo facere mundum
est eius qui per se est mundus.
et ideo subdit. Nonne tu qui solus
es. vere et per se ipsum mundus
puritas enim et munditia perfecte in
solo deo inveniuntur. in quo nec
pravitas neque defectus esse potest.
Unde quicquid vel quorumque modo purum
vel mundum est a deo munditiam
et puritatem habet. Capitulum xiiii — c. xiiii

Breves dies hominis sunt etc. Ad
miratus fuerat iob de dig
natione divina circa hominem cum tamen homo
sit fragilis et misere conditionis
considerato statu presentis vite sed
hec consideratio cessat si consideretur
quod post hanc vitam aliqua vita homini
reservatur in qua metus non per
maneat. et ideo ad hoc ostendendum
ex nunc conatur. ¶ Premittit ergo
quasi presuppones quod ostendere inten
dit et brevitatem ~~vite~~ vite presentis
cum dicit. Breves dies hominis sunt
et quod ipsa mensura vite humane a
deo terminetur cum dicit. numerus
mensium eius apud te est. sicut
apud nos numerus illorum esse dicimus
quorum numerus a nobis stabilitur
et item immutabilitate deviationem

cu dicit. Constituisti t'mios eius qui
p'teriri no poterut. diuina em dis
positio no fallitur. vn hoiez uel
diucius ul' min9 uiue q diuina
dispositio habet. ipossibile e. licz
hunc hoiez mie uel p9us mori sit q
tingens si in se cosideretur. Sunt aut
et t'mini huane uite p'stituti ex
aliquibus corpalibus causis puta
ex cöplexioe uel aliquo hmoi ult'
quos uita hois procedi non pt.
q'uis aut desire possit ex aliqua
accitali causa. s3 ult' t'mios p'stitu
tos s'm diuina prouidetia sub
qua oi'a cadut nec in plus nec
in min9 pt uita hois procede.
¶ Promittit etia alcius uite exspecta
tione cu dicit. Recede paululu
ab eo donec opta ueiat et sicut
mercenary dies eius. Vbi conside
randu est q sicut sol est causa
diei ita deus est auctor uite. re
cedente aut sole dies finitur et
nox ueit. Per recessu ergo dei in
telligit t'minatione p'ntis uite
que est hoi a deo data. Vita aut
p'ns multis t'bulacoib9 r'pletur
s'm hac eni dictu est de hoie. q re
pletus est multis miseriis. et q'es
finis laboris ee uidetur. io morte
quiete vocat. Dicit ergo. Recede
paululu ab eo ut quiescat. i. sub
trahe uirtute tua qua hoies uiui
ficas ut moriant'. s3 hois mors no
est ppetua. s3 iteru repabitur ad
uita imortale. Status ergo mortis
huane q'tucu3 resurrectio dif
feratur. breuis est respctu future
imortalitatis. vn signant' dicit.
paululu. et ab aliis aut rebus
que no rediture itereut no pau
lulu sed deus inc't'mi recedit s3
ab hoibus qui sic intereut nisi ut
resurgat per modicu t'ps. dan
est aut sup' q uita hois sup' t'ra
est sicut dies mercenary deside
rantis tempus mercedis. Tempus
aut retributionis hois non est in
hac uita ut amici iob opinabantur
s3 in illa uita ad qua resurgedo
homo repatur. Dicit ergo ut re
quiescat. i. ut moriatur. no tame
ppetuu s3 donec optata ueniat
sicut mercenary dies eius. merce
nary dies est optata in qua merce
recipit. vn iob post intetionem
sua apuit. No ei sic negat aduis
tate quasi deus homi actus no
remunet uel puniat s3 tempus
retributionis prope est in alia uita.
¶ Lignu habet spe si p'cisum
fuerit 'rc. ¶ Posita s'nia sua iob hic
ad manifestaco'ez procedit. et p'mo
ondit q homo s'm ea que apparet
in hac uita est peioris conditionis
quibusda etia i'fimis creaturis
que post iteritu repantur. et p'
cipue apparet in lignis. Dupli
aut arboris uita desinit sicut et
uita hois s. per uiolentia et per
defectu naturale. q'tu ad uiolentu
arboris defectu dicit. lignu si p'
scisu fuit habet spe i. naturale
aptitudine ut iteru reparetur
quia ~~[illegible]~~ rursu uirescit ipm in
sepo si plantetur et rami eius
pullulat. in quo ondit' p'fecta
uita repare sicut p'mu. Quantum
ad defectu naturale dicit. Si se
nuerit in t'ra radix eius. cu no

possit alt' h(ab)e alimentu(m) p(ro)p(ter) defun
ctutis nat(ur)alis et sic q(uonia)m. In pul
ue(re) mortuus fructus eius .i. per
putredine(m) in puluere sit redac
tus s(ecundu)m aliqua(m) p(ar)te(m) ad odorem
aut g(er)minabit .i. adueniente plu
uia .i. putredine ligni h(ab)ute(m) vi
sceratiua. et faciet coma(m) s. frondiu(m)
quasi cu(m) p(ri)mo platatu(m) est. Hoc
aut(em) in ho(m)i(n)e no(n) i(n)uenitur s(ecundu)m decur
su(m) uite p(rese)ntis. Vn(de) subdit. Homo
cu(m) mortuus fuit et nudatus atq(ue)
co(n)su(m)ptus ubi queso est. Et po(n)it
tria que homo gradati(m) amittit.
P(ri)mo e(ni)m a(n)i(m)a sep(ar)atur a corpore
et ad hoc p(er)tinet q(uo)d dicit. cu(m) mor
tuus fuit homo. S(ecund)o u(er)o tegume(n)
ta et ornatus corporis que interdu(m)
ho(m)i(n)i post morte(m) r(e)manet s(ed) postea
ut ia hijs nudatur. et ad hoc p(er)
tinet q(uo)d dicit. et nudatus. Ad
ultimu(m) u(er)o et ip(s)a (com)pago corporis
soluitur. et ad hoc p(er)tinet q(uo)d dicit.
atq(ue) co(n)su(m)ptus ~~est~~ que cu(m) pacta
fuerit nichil sensibilit(er) apparet
de ho(m)i(n)e r(e)manens. Vn(de) apud illos
qui nichil nisi corp(or)alia et sensi
bilia esse credu(n)t. uidetur totaliter
in nichilu(m) redactus. Horu(m) aut(em)
dubitatione(m) exp(ri)mens dicit. Vbi
queso est. Considerandu(m) est
aut(em) q(uod) ea que no(n) totalit(er) p(er)eunt
repari posse uidentur. sicut de
ligno p(re)ciso ul' senescente dictu(m) est.
S(ed) ea quoru(m) nichil r(e)manet im
possibile uidetur it(er)u(m) repari
sicut si totalit(er) aqua maris ul'
flu(m)i(n)is desiccaretur. homo aute(m)
sicut ia(m) d(i)c(tu)m e(st) uidet(ur) sic post
morte(m) co(n)sumi. ut nichil eius

r(e)maneat. Vn(de) s(ecundu)m hanc ro(ne)m ap
paret q(uod) i(m)possibile sit ip(su)m repa
ri ad uita(m) et hoc est q(uo)d subdit.
Quo(modo) si aque recedant de ma
ri. et fluuius uacue factus ares
cat. sic homo cu(m) dormierit. i.
cu(m) mortuus fuit non r(e)surget
a morte. Eiusde(m) aut(em) i(m)possibili
tatis uidetur e(ss)e q(uod) i(n)corp(or)alia cor
rumpantur. et ut totalit(er) corrup
ta itu(m) reparentur. celu(m) aut(em) incor
ruptibile est. et i(de)o subdit. Donec
atteratur celu(m) no(n) euigilabit.
quasi r(e)uiuiscens. neq(ue) co(n)surget
de sopno suo. ad op(er)a uite p(er)a
genda. q(uasi) d(icat). sicut i(m)possibile est
atteri celu(m) .i. corru(m)pi. Ita i(m)possi
bile ho(m)i(n)e(m) mortuu(m) resurge(re). et
hoc quide(m) dicitur. ut d(i)c(tu)m est
supposito q(uod) de ho(m)i(n)e nichil r(e)ma
neat post morte(m). s(ecundu)m hoc quod
d(i)c(tu)m est. Vbi queso est. Vel p(otes)t
hoc referri ad opi(n)io(n)e(m) illoru(m) qui po
nebant totu(m) v(n)iu(er)su(m) et corruptibile
et illud corru(m)pendu(m) et iteru(m) repa
randu(m). in qua quide(m) r(e)paratio(n)e po
nebant eosde(m) ho(m)i(n)es redituros ut
sit sensus. durante isto mundo homo
a morte no(n) resurget. Fides aute(m)
catholica no(n) po(n)it subaz mu(n)di
(cor)ruptura(m). s(ed) et hui(us) mu(n)di statu(m) qui
nu(n)c est s(ecundu)m illud .i. cor .x. p(re)terit
figura hui(us) mu(n)di. Hec ergo mu(ta)
tio hui(us) mu(n)di s(ecundu)m figura(m) h(ic)
p(otes)t intelligi per celi attritione(m).
resurrectio e(ni)m mortuoru(m) (com)m(un)is
in fine mu(n)di exp(ec)tatur s(ecundu)m illud
Ioh(ann)is xi°. Scio quia resurget in
resurrectio(n)e in nouissimo die.

Quis michi hoc tribuat ut in
inferno protegas me etc.
Postquam iob ostenderat quod ex hijs
que sensibiliter apparet de resur-
rectione hominis cognosci possit hic sua
sententiam contra rationem ponit. esset autem val-
de horrendum et miserabile si homo
per mortem sic desineret quod numquam esset
reparandus ad vitam. quia unumquodque
naturaliter esse desiderat. Unde iob suum
desiderium de futura resurrectione
ostendit dicens. Quis michi hoc
tribuat. ut post mortem in infer-
no protegas me. id est sub spirituali cu-
ra qua homines protegis me con-
tineas. donec pertranseat furor tuus.
id est tempus mortis. Quia sicut
supradictum est mors accidit ho-
mini per subtractionem divine
operationis conservantis vitam. Unde
dixerat. Recede paululum ab eo.
Videtur ei esse deus homini iratus
quando beneficium vite ei subtrahit
et precipue cum credamus mortem
ex peccato primi hominis provenisse.
Quando autem se protegi velit in in-
ferno exponit subdens. Et consti-
tuas michi tempus in quo recor-
deris mei. Videtur ei esse deus
oblitus hominis quando ei subtrahit
beneficia vite. Tunc ergo eius re-
cordatur. cum ipsum ad vitam redu-
cit. Constituere ergo tempus in quo
deus hominis mortui recordetur
nichil est aliud quam constituere tempus
resurrectionis. et satis convenienter
hoc nominat protectionem Cum enim
artifex dissoluto artificio ex
eadem materia non intendit iterum re-
parare edificium ut puta domum vel
aliquid huiusmodi de materia edificij
dissoluti nullam curam habere videtur
sed quando intendit ex ea edificium
reparare diligenter custodit ne pe-
reat. hanc ergo custodiam protecti-
one vocat. ¶ Postquam ergo deside-
rium suum expressit de resurrecti-
one. et quia desideria etiam sunt
quandoque impossibilium. quasi sub questione
ponit. Utrum quandoque hoc futurum sit
quod ipse desideravit. Unde subdit.
Putasne mortuus homo rur-
sum vivat. et super hoc etiam quid
ipse sentiat ostendit dicens. Cunctis
diebus quibus nunc milito ex-
specto donec veniat immutatio mea.
Ubi considerandum est quod supra
vitam hominis militie comparavit. et die-
bus mercenarij. quia tam milites
quam mercenarij aliquid post statum
presentem expectant et ideo sicut supra
resurrectionis statum per diem
optatam mercenarij expressit Ita
et nunc sub similitudine militis idem
ostendit. Et notandum est quod opta-
tum finem non exspectat in aliqua parte
temporis huius vite. quia cunctos dies
huius vite statum militie deputat
dicens. cunctis diebus quibus nunc
milito. Patet Secundum quod non exspectat
aliam vitam huic similem. quia tunc et
illa milicia esset sed expectat vitam
in qua non militet sed triumphet
et regnet. ideo subdit. expecto do-
nec veniat immutatio mea. quasi diceret In
hac vita milito mutabilitati la-
boribus et angustijs subiectus.
sed exspecto immutari in statum alterius
vite que sit sine labore et angustia
et de hac immutatione dicit apostolus

p̉me corī. 14. Omēs quidē resur
gemus s; nō omēs īmutabimur
Et ne aliquis credēt q naturali
ũtute homo in statū alti⁹ uite
īmutaretur. hoc excludēs subdit
Vocabis me et ego rn̄debo tibi.
q. d. futura īmutacio ex ũtute tue
uocis siue ex tuo īperio ꝓcedit
sm̄ illud iohis 4ᵒ. Omēs qui in
monumētis sūt audiēt uocem
filij dei. et qui audierit uiuet.
Vocare eñ ad īperiū ꝑtinet
sed resurgē ad obedienciā qua cre
atura creatori obedit. Sz q̄ mor
tui nō solū ad īperiū dei resur
gūt ad uitā. s; in quedā alciorē
statū īmutabūtur. et hoc ũtute
dīna. et iō subdit. Operi manuū
tuarū porriges dexterā. homo
resurgens nō erit opus nature
sed opus tue ũtutis cui quidē opi
adiutricē dexterā tuā porriges.
dū per auxiliū tue grē in glaz
tue nouitatis exaltabitur. ¶ Vel
qua dicit. vocabis me et ego rn̄
debo tibi. pt̄ referri ad corporis
repar̄acoēz. qd̄ aūt subdit. operi
manuū tuarū porriges dexterā.
ad aīam que naliť appetit vni
ri corpi suo. cui deus adiutricē
porrigit dexterā. dū qd̄ quidē
sua ũtute nō pt̄ cōsequi ũtute
diuina cōseqtur. ¶ Posita ergo
sn̄ia sua de resurrectiōe mor
tuorū futura. redit ad id qd̄ sup̄
admiratus fuerat. q deus tā
sollicite opa homī consideraret
cū dixit obseruasti oēs semitas
meas. et uestigia pedū meorū
considerasti. Vn̄ subdit. Tu qdē
gressus meos dinumerasti. q. d.
Iā nō est mirū si facta homī tā
diligenť examinas. ex quo eū
ad aliā uitā reseruas. ¶ Consi
derandū est aūt q circa hūanos
actus dīna prouidencia circa duo
attenditur. ¶ Primo quidē sm̄ q
eos examinat et discutit. qd̄ quidē
significatur in hoc qd̄ dicit. Tu quidē
gressus meos dinumerasti. Di
numeramꝰ eñi ea de quibꝰ dili
genciā hemus. Et ne uidētur ali
cui eē magne seueritatis q deꝰ.
fragilis hoīs facta tāta diligencia
examinaret. Innuit quār eius pro
uitatē ad ꝑcendū cū dicit. sed
parce pccīs meis. q. d. Licet di
numerēs. tū hāc spē retineo q
ꝑcas ¶ 2ᵒ uō sm̄ hoc q facta ho
minū bona uel mala in sua me
moria cōseruat ad retribuen
dū pro eis bona ul' mala ~~retri~~
vn̄ dicit. Signasti quasi in sac
culo delicta mea. Ea eñi q sig
nantur in sacculo diligenter
cōseruatur. Et ne ista signacio
dīnā miaz excludēt subdit. sed
curasti īiquitatē meā. sic pro
pccīs reseruas penā. q tu per
miaz delicta curas. ¶ Mons
cadens defluit. 2c. ¶ Postq iob
sn̄iaz suā de resurrectiōe futu
ra ~~ex~~ ꝓposuerat. hic eā ꝓbabi
libus rōibus innuit. Et p̄ma rō
sumitur ex cōparacioē hoīs ad īfe
riores creaturas que totaliter
cōsumuntur absq; spe repacionꝭ
pīā eī que gn̄antur corruptioi
subiecta sūt. Vn̄ et motes licz
uideatur firmissimi tū ex certis

causis post aliqua curricula tpm
dissolu*n*tur. et hoc est qd' dicit mōs
cadens defluit. saxa etiā licet ui
deantur firmissiā. tñ per molē
tiā uel aliq cā nāli excidūt. et ho
est qd' dicit. Et saxū trāsfertur de
loco suo. Lapides etiā licet uideat
durissimi tñ aquis cauantur et
hoc est qd' subdit. Lapides exca
uat aque. Terra aūt licet uidea
stabilissima tñ a sua disposicioē
paulati immutur. et hoc ē qd sub
dit Et alluuione paulati terra
cosumitur. Incōueniens aūt eēt
si eēt eadē rō corruptionī hoīs et
rerū pdcārū. et iō cōcludit quasi
icōueniens. Hoīes ergo sil'r pdes
quasi dicet. vere icōueniens est
q simul'r corrūpatur hoīes sicut
alie creature corpales. Nā pdicte
creature tōlit' corrūput' vñ nō
repantur eedē nūo. homo at' lic
corrūpatur ßm corp9. rmanz tñ
icorruptibilis ßm aīaz que totum
genus corpalium trāscendit ut sic
maneat spes repacion. Deīn ad
ducit ad idē roēs sūptas ex prop
etatibus hoīs. In duobus autē
excellit homo creaturas īfiores
quorū vnū est vtus opatiā. Est
eīn dns suī actus per liberū ar
bitriū qd' nulli alie creature cor
pali cōpetit et ßm hoc homo est
potencior qualibz creatura corpa
li vñ et aliȷs utitur propt' seip̄z.
Aliud aūt in quo excellit est cōgni
cio intellctiua que tñ sit in mente
aliqd' tamē eius indiciū apparet
in corpe et pncipue in facie quā
habet homo ualde diūsā ab aliȷs

aīalibus. et hȷs duobus apparet
q homo nō sic corrūpitur sicut
alia aīalia ut ppetuū non sit.
Quātū ergo ad pmū horū dicit
Roborasti eū paululū ut ppe
tuū nō ptrāsiret. q. d. nō est cō
ueniens q tātū robur ptiterit
hoī ad modicū tēpus sic q postea
īternū nō esset. Stultū eī uidēt
si aliquis facēt fortissimū istru
metū ut eo utetur ad modicū ho
rā. et postea ipm oīno proicēt
Virtus aūt cuiqz creature corpo
ree est deciata ad finitos effcus
sz ūtus liberi arbitriȷ se habet
ad īfinitas actioēs. Vñ hoc ipm
attestatur īmtuti aīe ad hoc q in
īfinitū duret Quātū ad 2m s.
intellcm dicit Immutas faciē ei9
et emittes eū. q. d. Non est icon
ueniens q tu faciē eius inmueris
i. diuersificaueris ab aliȷs aīalibus
et tñ emittas eū a statu uite ppe
tuū nō rediturū sicut alia aīa
lia. Per faciē aūt itellcīua cōg°
accipi pt. propt' hoc qd' ē ppriū
rōlis creature. Intellectualis
aūt cōgnicio nō pt cōueire nisi
subē icorruptibili ut a phis pro
batur. Posset aūt aliquis dicē
q licet homo post mortē ad ui
tā nō redeat. nō tñ ppetuū p
trāsit. īquātū uiuit in filiȷs sicut cō
etiā uerba baldad sonat cū sup
dixit Hec est leticia uie eius ut
rursū de trā aliȷ gminatur.
Sed hāc rōem excludit iob dicēs.
Siue nobiles fuerit filiȷ eius siue
ignobiles nō itelliget. q. d. homo
per itellcm capit etiam bonū vn

et naturaliter ipm bonu desidat
Bonu aut qd est in successione
filioru no pt satiare appetitu in
tellectuale si homo tollit per morte
consumatur ut ipetuu no sit. q2
appetitus intellectualis no quiescit
nisi in bono itellectuo. bonu aut qd
est in successione filioru no itelligit
homo neqz du uiuit neqz p9 mor
te si tollit desinat ee post morte.
Non ergo ad eternitate hui9 boni te
dit appetitus itellectiuus. s3 ad bonu l
malu qd in seipso h3 Vn subdit At
tame caro eius du uiuet dolebit
et aia eius sup semetipa3 lugebit
Ubi duplice dolore distiguit. Vnu
quide carnis in apphesioe sensus.
Aliu aut ex apphesioe intellectus
uel ymaginis qd pprie dicit tristicia
et hec luctus noiatur. ca xv

Respondens aut elyphat the
manites dixit etc. Auditis
uerbis iob no ad pfunditate sina
ru eius rndit. sed nititur calup
niose ad rphendendu aliq uba
a iob plata s3m supficie ipso4
uboru ea considerans et no s3m p
funditate intellectus eoru Et pmo
quide rprehedit hoc qd dixerat
in pricipio sue locucion Et michi
est cor sicut et uobis neqz inferior
uri su In quo quide de duobus
eu not Pmo quide de iani gla
quia seipm comendat et hoc est
quod dicit. Nuqd sapiens rndebit
quasi in uetu loques. In uetu ei
loqui uidetur qui ad glam capta
da uerba cpponit 2o aut de ira
cundia propt quod obiurgando
loqui cepit cu dixerat ergo estis
soli homines. et io subdit. et Imple
bit ardore stomachu suu l iracun
dia aimi sui Tercio rphendit eu
quia dixerat. dispuare cu deo cupio
et tunc. Duo tm ne facias m etc
ru a facie tua no abscondar.
In quo quide not eu multiplicit
Pmo quide de supbia. quia tot9
maiore se contendit et hoc est
qd dicit arguis eu ubis qui no
est equalis tui. 2o de stultitia q2
eliphas tale dispucioez nociua
reputabat. Vn subdit et loqueris
qd tibi no expedit. disputando
s. cu deo Et quare no expediat
ondit p hoc q dispucio huioi duo
ualde necia excludere uidetur. qru
pmu e timor dei Non ei timet
aliquem qui psumit cu eo cotede
Vn etia iob sup dixerat Forti
tudo tua no timeat. et io elyphas
hoc subdit. Quatu in te est eua
cuasti timore. quia s. conatus es a te
timore dei exclude 2m est oro ad
deu. Non ei eiusde est contende
cu aliquo et eu rogare. et ideo
subdit et tulisti l attulisti pre
ces cora dno. cont illud qd sup
elyphas dixerat. qobre et ego
depcabor dnm. Dispubat aut
iob no ex supbia. s3 ex fiducia ue
ritatis s3 elyphas temerarie iudi
cauit hoc ex iniquitate procede
Vn subdit. Docuit ei iniquitas
os tuu. et hoc ex effcu apparet q2
blasphemas. Vn subdit. Et imita
ris linguas blasphemantiu. blas
phemus est qui iusticias dei ne
gat. s3 lingua blasphemantis imi
tari uidetur qui cu deo dispuit

R fine

de eius iusticia. Dispu(tare) ei cu(m) aliquo
videtur ee dubitatis cu(m) illo. dubi
tans aut(em) propi(n)quus est negati.
Volens ergo elyphas co(n)t(ra) dispu(ta)
tione(m) iob loqui. Primo dicit q(uod) iob
tu(m) ma(n)ifeste locutus est male q(uia)
no(n) indiget alio r(e)p(re)hende(re) s(ed) u(er)ba
eius indicat eius malicia. et hoc
est q(uo)d dicit. Condepnabit te os tuu(m)
et no(n) ego. et labia tua r(espo)ndebu(n)t
tibi. quasi diceret. no(n) i(n)diget u(er)ba
tua r(e)p(re)hendere s(ed) ip(s)a te iteim(m)i(n)t
Ondit multiplicit(er) dispu(ta)tione(m)
p(re)dicta(m) no(n) fuisse co(n)ueniente(m). Primo
per co(m)paratio(n)e(m) eius ad o(mn)es creatu
ras. Si ei(us) aliqua creatura cum
deo co(n)tende(re) posset. hoc p(ri)ncipue
co(m)peteret p(ri)me et excelle(n)tissime
creature no(n) co(n)ueniebat iob. Un(de)
dicit. Nu(m)q(uid) p(ri)mus homo tu na
tus es et a(n)te colles for(ma)tus. ut ex
hoc s(cilicet) co(m)peteret tibi pro toto hu(m)a
no ge(ne)re uel pro tota creatura
disputare cu(m) deo. 2o per co(m)pa
tione(m) ad deu(m). Ille en(im) cu(m) aliquo
de f(ac)tis eius disputare co(n)ueni(en)t(er)
p(otes)t qui cognoscit ro(n)e(m) cu(m) qua ille
cu(m) quo disput(at) op(er)atur. qua(m) co(n)g(no)sce(re)
p(otes)t dupl(icite)r. Uno mo(do) ut ab eo ad
discens. Alio mo(do) ut per sup(er)iore(m)
sapia(m) sua(m) i(n)dicans de f(ac)tis alt(eri)us
s(ed) neutru(m) co(m)petit iob i(n) co(m)paratio(n)e
ho(m)i(n)is ad deu(m) et hoc e(st) q(uo)d subdit
Nu(m)quid co(n)siliu(m) dei audisti. qua(n)tu(m)
ad p(ri)mu(m). et i(n)ferior ~~~~ te erit ei(us)
sapia. qua(n)tu(m) ad 2m ut sic cu(m) deo
disputare possis. 3o per co(m)paratio
ne(m) ad aliquos ho(m)i(n)es quib(us) non
magis sci(enti)es apparet ut ex fiducia
maioris sci(enti)e cu(m) deo dispu(ta)re p(re)su

mat. Un(de) dicit. que nosti s(cilicet) per
fidem uel reuelatione(m). q(uo)d igno
remus. quid i(n)telligis. naturali
co(n)gnitio(n)e. q(uo)d nesciam(us). Sed q(uia)
posset iob se iactare de sci(enti)a ab
aliis accep(ta) subdit. Et senes s(cilicet)
dignitate sci(enti)e et uite et a(n)tiqui
t(em)p(or)is su(n)t in nobis multo uetustio
res q(uam) p(at)res tui. a quib(us) sci(enti)a(m) ac
cepisti. Uel ad l(itte)ra(m) q(uam) tui p(ro)genito
res. Per maiore(m) aut(em) uetustatem
maiore(m) sapia(m) vult i(n)telligi. quia
per experime(n)tu(m) longi t(em)p(or)is ali
quis sapie(n)tior redditur. 2o ex
p(ar)te ip(s)ius iob o(n)dit dispu(ta)tione(m)
eius cu(m) deo fuisse inco(n)ue(n)ie(n)tem.
Et p(ri)mo quide(m) quia fuit ei noci
ua explicans q(uo)d sup(ra) dixerat loq(ui)
q(uo)d tibi no(n) expedit. Un(de) subdit Nu(m)
quid grande est ut co(n)soletur te
deus. q(uasi) d(icat) facile est ut te ad sta
tu(m) prosperitatis reducat. quia
ip(s)e vulnerat et medetur ut su
p(ra) dixerat. sed u(er)ba tua praua
hoc prohibent. quibus ira(m) dei
magis co(n)tr(a) te prouocas. 2o o(n)
tendit q(uod) fuit uana et sup(er)ba
quasi expone(n)s q(uo)d sup(ra) dixerat.
Nu(m)quid sapie(n)s r(espo)ndebit quasi
in uentu(m) loque(n)s. Un(de) subdit. quid
te eleuat cor tuu(m). s(cilicet) p(er) superbia(m)
ut tu(m) de tua sapia p(re)sumas.
Et signu(m) sup(er)bie o(n)dit dice(n)s. Et
quasi magna cogitans attonitos
habes oculos. cu(m) ei(us) aliquis a(liq)ua
mirabilia co(n)siderat in stupore(m)
adducitur. et ex i(n)de co(n)tingit q(uod)
oculos attonitos habet. 3o o(n)
tendit q(uod) dispu(ta)tio eius fuit p(re)
sumptuosa et i(m)pia. expone(n)s quod

sup̄ dixerat. arguis eū uerbis qui nō est sitis tibi. Vn̄ subdit. Quid tumet cont̄ deū sp̄s tuus ut pferas de ore tuo huiōi sermones. quibus s. deū ad disputatiōne puocas. ¶ Quid est homo ut imaculatus sit ꝛc. ¶ Postq̄ eliphas reprehenderat iob de eo q̄ deū ad disputādū puocauerat quod uidetur ad psūptionē sapiē ptinere. nūc reph̄endit de psūptiōe iusticie. sup hoc quod dixerat. si iudicatus fuero scio q̄ iustus iueniar. qd̄ quidē eliphas ipugnat. Pmo quidem ex fragilitate cōditionis humane per quā homo difficult̄ uitat pctm̄. Vn̄ dicit. Quid est homo ut imaculatus sit. et etiā difficulter opatur bonū. Vn̄ subdit. et ut iustus appareat natus de muliere. quia ut dicitur pū. ¶ In habundanti iusticia uirtus maxiā est que nō uidetur cōpetē ei qd̄ ex infirmitate originē habet. 2o. ipugn̄t idē ex cōpacōe sublimarū creaturarū. Vn̄ subdit. ecce int̄ scōs eius. i. angelos. nullus est imutabilis. s. per nāt̄ cōpacōm sed solū dono grē diuine. qui in pctm̄ possit deflecti. Et celi. q̄ tenet supmū locū puritatis int̄ corpora. nō sūt mundi in cōspcū eius. i. per cōpacōnē ad ipm̄ q̄ sūt materiales et corporei et mutabiles. 3o. ipugn̄t ex cōdicōe ꝑpa ipius iob. quasi a maiori concludens. quātomagis abhoīnabilis per pctm̄ et iustitie defcm̄. homo qui bibit quasi aquā iiquitate

i. qui pro nichilo et absq̄ aliqua obseruacōe iiquitatē cōmittit. qui em̄ bibit cū aliq̄ obseruatiōe bibit s. ut nō inebrietur quia in potu aque nō obseruatur. In hō ergo notat pctm̄ qd̄ de facili ad iiquitatē declinaret. sicut si quis de facili et in pmptu habz q̄ aquā bibat ¶ Ostendā tibi audi me ꝛc. Postq̄ eliphas rphendit iob q̄ deū ad disputatiōnē puocauerat. et q̄ de sua iustitia psumebat. Nūc rephēdit eū de uerbis que disputando dixit. et pncipue de illis. arbitraris me iimicū tuū. cont̄ foliū qd̄ uento rapitur ondis potem̄ tuā. et posuisti ꝛc. Pmo excitans attētionē dicit. Ondam tibi s. illud qd̄ q̄rebas a deo. audi me attente. Vn̄ autē ondē possit maifestū subdens. quod uidi. s. ex pmo intellcū iueniens. narrabo tibi et tūn non erubescā dicē qd̄ ab aliȷs audiui eos in auctoritatē inducēs. quia sapiētes confitentur et nō abscondūt pres suos. s. a quibus sapientiā preperūt. hoc ei isipientū et supborū est. ut que ab aliȷs acceperūt sibi asscribat. Et quare nō sit abscondita ex eorū dignitate ondit cū subdit. quibus solū dā est tra. et pt hoc indifferenter et sub eodē sensu referri uel ad sapiētes. uel ad pres sapientū quos uult intelligi etiā sapiētes sapientibus solū tra ee dā dr̄ quia bonorū terenorū ipi s̄t dn̄i utētes eis ad suū bonū insipiētes utūtur eis ad suū dapnū Sir illud

sapientie .x. creature dei fratres sunt in
muscipula pedibus insipientium
Et iterum ad eorum dignitatem on-
dendam subdit. Et non transibit alie-
nus per eos. quia videlicet hy
qui sunt a sapientia alieni sapientum
consortio annumerari non possunt. Vel quia
sapientes ab extraneis non suppeditan-
tur. per illos enim alienus transire
dicitur. qui ab aliquo alieno vin-
citur et subicitur. ¶ Postquam ergo
auditorem suum attentum reddebat. Iam
contra verba iob disputantis respondere
conatur. ex quibus duo intellexit.
Primo quidem quia iob angustia et
timore tenebat. quasi deo eum persequente
et insidias ei imponente. quia dixe-
rat. arbitraris me inimicum tuum
et observasti omnes semitas meas.
2o quia de consumptione sua credebat
eum dubitare quia dixerat. scribis
contra me amaritudines et consumere
me vis peccatis adolescentie mee. primo
ergo loquitur contra primum. et 2o
contra 2m ibi. habitabit in civitatibus
Ostendit ergo primo ex qua radice
predicta suspicio in corde iob oriatur
quia ex eius impietate et voluntate
te nocendi. Cunctis diebus suis
impius superbit. i. extollitur contra
deum et in momentum hominum. dies
autem suos dicit non dies vite eius
sed dies prosperitatis et potestatis.
Sed quia voluntas nocendi a se
ipso est homini potestas autem a deo non
potest scire quanto tempore detur ei potestas
implendi suam impiam voluntatem. Unde
subdit. Et numerus annorum incertus
est tyrannidis eius. et ex ista in-
certitudine sequitur suspicio et
timor quod quidem ostendit dicens. sonitus
terroris semper in auribus illius.
quia scilicet ad quaslibet coniecturas timet
aliquid contra se de malo parari
quasi de nullo confidens propter
quod subdit. et cum pax sit. ille
insidias suspicatur. i. cum nullus
contra eum aliquid moliatur. ipse
tamen de omnibus formidat propter
impiam suam voluntatem qua paratus
esset omnibus nocere. cum autem aliquis
de aliquibus inimicis suis timet
potest sperare deliberationem etiam
si ad horam succumbat per adiuto-
rium aliorum. sed ille qui de nullo con-
fidit sed de omnibus timet non potest spe-
rare quod post oppressionem releventur
et ideo credit. Non credit quod reverti
possit de tenebris ad lucem. i. de
statu adversitatis ad statum pros-
peritatis. circumspectans undique
gladium. i. ex omni parte sibi inimicos
iminentes videns. et hoc specialiter
dicit contra hoc quod dixerat iob et
quasi putredo consumendus sum
et quasi vestimentum quod comeditur
a tinea. per quod elyphas iob dis-
putare de sua liberatione ¶ Con-
tingit autem quandoque quod aliquis tirannus
et si ab omnibus extraneis timeatur
habet tamen aliquos familiares et do-
mesticos cum quibus secure quiescat
sed quia est superhabundans mali-
tia eius etiam quasi a domesticis
suis timet. i. cum quibus vivit ad
Unde sequitur. Cum se moverit ad
querendum panem novit quod paratus
sit in manu eius tenebrarum dies
i. mortis. quasi dicat. Non solum insidias
suspicatur in actibus exterioribus

in quibus nec̄e habet cōu̇sari cu
ex̄neis. sed etiā in actibus domes
ticis comedendo et bibendo et hu
iusmoī a domesticis suis morte
parari credens et cū ip̄e sit time
at de oībus nō quiescit ꝫ contra
eos quos timet sꝑ aliquid machi
natur et sic crescit ei tioris occa
sio. et iō subdit. Terrebit eū tri
bulatio. s. ab aliis sibi iminens.
et angustia uallabit eū s. per cor
dis tiorē ex oī p̄te sicut regē qui
p̄paratur ad bellū. Rex eī qui p̄
paratur ad p̄liū sit angustiatur
timore ne ꝑdat qđ molitur īimi
cos destrue. Quo aūt merito in
tātam miseriā tioris impius et
tirānus deueīat ondit subdens.
Tetendit eīm adu̇sus deū manū
suā cont eū agēdo. et cōt oīpo
tentē roboratus est. i. potentia
sibi data et usus est cōt deū Et
quō cont deū egerit ondit sub
dens. Currit adu̇sus deū extēto
collo. i. supbiendo. Per supbiā eī
homo maxīe deo resistit. cui per
hūilitatē subici debet ſm illud
ecclīastici x°. Initium supbie hoīs
apostatare a deo. Et sicut ille q
deū diligit in uia eius currē dr
propt̄ ꝓmitatē uolūtatis eius ad
seruiendū ei Ita et supbus prop
t̄ p̄sūpcionē sp̄s cont deū currē
dicitur. Supbia aūt ex hndātia
rerū tp̄aliū oriri solet. et iō se
Et pingui ceruice armatus est s.
supbiendo. Pinguedo eī ex hndā
tia humorū causatur. vn̄ hndā
tia tp̄aliū sigt. Sicut aūt hūilitas
p̄incipiū est sapiē Ita supbia est sa

pie īpedimentū. Vn̄ dicit Operit
faciē eius crassitudo. per operi
mentū eī faciei īpedimentū ꝯgni
cionī designatur Nec sola opulē
tia que est supbie causa ī ipso
īueitur. ꝫ etiā ad collaterales ei9
diriuatur. vn̄ sequit. Et a late
ribus eius a ruina dependet.
per que oīa sigr̄e intēdit q̄ iob
ex opulentia in supbiā incidit p̄
quā cōt deū se erexit. et tyrā
dines in hoīes exercuit Et ideo
in hac suspicione deueīt ut
deū sibi adu̇sariū et īsidiato
rem suspicaretur.

Habitabit in ciuitatibus de
solatis. Postq̄ ondit eli
phas angustias tioris quas ipi9
patitur etiā in statu prosperita
tis ex̄ne. Nūc loquitur de amari
tudinibus quibus in adu̇sitate
deiectus cōsumitur. et ꝓpt hoc q
iob dixerat. scribis cōtra me ama
ritudines et cōsumē me uis pec
catis adolescētie mee. Int alias
amaritudines p̄mā ponit q̄ effi
citur fugitiuus. Est aūt fugitiuo
rū cōsuetudo q̄ loca occulta inha
bitant. et iō dicit. Habitabit in
ciuitatibus desolatis. et in domi
bus desertis que in tumulos sūt
redacte. hmoī eī loca solēt esse
receptiua fugitiuorū ſm q̄ suis
diuiciis spoliantur. Vn̄ dicit Nō
ditabitur ut s. de nouo diuicias
acquirat. neq̄ ꝑseuerabit substā
tia eius. ut diuicias p̄us acquisitas
retinere possit Et ꝗ3 ponit īpossi
bilitatē recuperandi dites. Neq̄
mittet in t̄ra radicē suā. arbor

eī si exstirpetur. et iterū plātetur
cōualescit si in t'ra mittit radi-
cē. sed si in t'ra mitte radicem
nō possit nō pt iterū cōualescē
quod expones subdit. Nō rededit
a tenebris .i. de statu adūsitatis
Et rōēz nō redeundi ad lucē as-
sigt dicens. ramos eius arefa
ciet flāma. arbor eī si exstirpā
fuit ramis uiretibus. adhuc r'
manet spes repationī. q2 posset
inseri uel plātari. ß si rami co-
buratur. nulla spes rimanet
recupationī. Rami eī homis
sūt filij et alie psone cōiūcte.
per quos homo itdū a statu
adūsitatis resurgit. sed filij iob
occisi erat et eius familia perie
rat. et ipsemet ifirmitate erat
oppssus. qd īnuit subdēs. et au-
fetur spū oris sui. .i. supbia uer
borū suorū ut nō posset aliquo
mō recupatiōez spare. sed nec
etiā a deo quē supbia uerborū
offendat. Vn̄ subdit Nō credat
frustra errore deceptus. q2 aliq̄o
ptio redimendus erit. q̄i aliquo
auxilio sit ~~trib~~ liberādus a tri-
bulatiōe. Et az amaritudinem
ponit .i. abbreuiatiōne uite. vn̄
subdit. anq̄ dies eius impleat'
peribit .i. morietur anq̄ pfina
tur tempus etatis eius. et ma
nus eius arescent .i. filij eius
et propinqui deficiet Et subdit
exemplū dicens. Ledetur quasi
vinea in pmo flore botrus ei9.
que quidē lesio ex flore solet
accidē. Vn̄ sigt extiorē psecutio
nē. Et quasi oliua pitiens flo-
rē suū qd solet accidē ex aliqua
causa intiori. Vn̄ sigt meritū
adūsitatis ex parte hoīs ipsius
qui patitur. Vn̄ de hoc merito
subdit. Congregatio enī ypocri-
te sterilis .i. ea que cōgregant'
ab ypocrita ifructuosa reddūt'.
et ignis deuorabit tabnacula
eorū qui libent' munea accipiūt.
fit enī int'dū ex dīuo iudicio ut
ea que male acqsita sūt de faci-
li cōsumatur. et hec dicens notat
iob de ipacia et ypocrisi quasi p
hmōi pctā adūsitas acciderit. Et
addit t'tiu pctm̄ s. dolositatē. vn̄
sequitur. cōcepit dolorē .i. progi-
tauit in corde suo qualit' dolorē
alijs inferret. cui9 quidē ceptus
partus est nocumētū iniuste illa
tū. Vn̄ sequitur. Et peperit ini-
quitatē. adiungit aūt modum
quo hoc pficiat dicens. Et ute-
rus eius pparat dolos. ypocri-
tarū enī est nō ~~dol~~ manifeste
sed dolose alijs nocumētū infer-
re. Per uterū aūt cor itelligit'
in quo fiūt cōceptus spūales sicut
corpales cōceptus in utero.

Respondēs aūt. cap̄m xv.
iob dixit et'. Eliphas in
sua rūsione cont' iob locutus
fuerat. Vn̄ iob in pncipio sui
sermonis eū arguit de idecenti
cōsolatiōe. Pmo quidē quia fre-
quent' eadē repetebat tā ipē
q̄ amici eius vn̄ subdit. Audi-
ui frequet' talia. quasi dicet.
vrā locucio semp cir' idē ūsat'.
Diūsis enī uibis aliquid idē inte-
debant s. ad arguēdū iob q̄ pro

Peius suis in adversitates inciderat et ideo subdit. Consolatores onerosi omnes vos estis. Consolatoris enim officium est dicere ea quibus dolor mitigatur. Onerosus ergo consolator est qui ea loquitur que magis animum exasperat. Posset tamen hoc excusationem habere quando ad utilitatem aliqua verba exasperantia proferantur et veritatem contineat aut etiam breviter et pertranseundo dicerent sed si aliquis verba exasperantia contra contristatum frequenter inutiliter et prolixe prosequatur onerosus consolator videtur. Unde subdit. Numquid habebunt finem verba ventosa. In hoc quod dicit numquid habebunt finem ostendit quod prolixe immorabantur circa verba exasperantia. In hoc vero quod dicit verba ventosa ostendit quod inutilia et falsa erant soliditatem non habentia. Unde et aut quod non erat paritas in utraque parte in hac disputatione quia amici iob absque molestia loquebantur. Unde dicit Aut quid molestum est tibi si loquaris quasi dicat ideo tam prolixe loqueris in mea calumpnia quia ex hoc nullam molestiam sentis. Iob autem molestabatur. Et ne aliquis crederet quod hec disputatio esset facilius amicis iob propter eminentem scientiam iob atque molestaretur propter defectum sapientie hoc excludit quia si adversitate non premeretur et esset in statu amicorum suorum similia posset loqui. Unde dicit. Poteram et ego similia vestri loqui. scilicet si adversitate non gravarer Et huiusmodi rei experiende sibi facultatem desiderat dicens. Atque utinam esset anima vestra pro anima mea. ut scilicet adversitatem pateremini quam ego patior. quod quidem dicit non affectu odii aut livore vindicte sed ut a crudelitate qua utebantur suis verbis iob exasperantes revocarentur dum sentirent sibi esse aspera verba similia si eis dicerentur. Unde subdit consolarer et ego vos sermonibus et similibus quibus me consolamini et movere caput meum super vos. in signum compassionis vel in signum reprobationis sicut vos me arguistis. et etiam roborare vos ore meo. ne per impatientiam deficeretis. et movere labia scilicet ad loquendum. quasi parcens vobis vel simulans me ex iniuria quam ad vos haberem loqui sicut vos circa me facitis. Sic ergo leve esset michi loqui sicut et vobis si in statu vestro essem sed impedior dolore qui non tollitur neque locutione neque taciturnitate. Unde subdit. Sed quid agam si locutus fuero non quiescet dolor meus et si tacuero non recedet a me. Est autem duplex dolor. Unus quidem interior qui contritio nominatur proveniens ex apprehensione alicuius mali inherentis. Alius vero est dolor exterior qui est dolor secundum sensum puta ex divisione continui proveniens. vel ex aliquo huiusmodi. Primus quidem horum dolorum collocutione tolli potest. non autem secundus. Et ideo cum dicit quod intelligit de hoc secundo dolore qui verbis non

tollitur dicens. nunc autem oppressit me dolor meus. i. induravit me ne faciliter et libere uti possem ratione sicut antea solebam. Nam cum est dolor uehemens in sensu oportet quod intentio anime euocetur uel impediatur ab intellectualium consideratione. et quod de dolore corporali intelligat ostendit dicens subdens. et in nichilum redacti sunt omnes artus mei. Omnia enim membra eius ulcerata erant sicut supra dictum est quod sathan percussit iob ulcere pessimo a planta pedis usque ad uerticem et non solum dispositionem membrorum dolorem sensibilem michi ingerunt sed etiam sunt in argumentum contra me. Amici enim iob uidentes eum sic ulceratum ex hoc arguebant quod grauiter peccasset putantes hoc ei in penam accidisse peccati. et hoc est quod sequitur Ruge mee testimonium dicunt contra me. Ex infirmitatibus enim corrugatur corpus propter humidi consumptionem sicut et ex senectute. Quod autem ruge contra ipsum testimonium perhibeant ostendit subdens. Et suscitatur falsiloquus aduersus faciem meam contradicens michi. falsum enim dixerat elyphas quod propter peccatum in hanc infirmitatem incidisset. Vel potest dici quod iob intellexit per spiritum sanctum sua aduersitatem a dyabolo procreatam deo permittente. Unde quicquid passus est uel in dampnis rerum uel filiorum uel in proprii corporis ulcere. uel etiam in molestatione uxoris et amicorum totum hoc dyabolo attribuit quasi instiganti.

Ipsum quoque uocat falsiloquum contra faciem suam suscitatum quia intelligebat instigante dyabolo amicos suos contradicentes. et secundum hunc sensum planius est quod sequitur. collegit furorem suum in me. Videtur dyabolus totum furorem suum contra iob collegisse dum omni modo nocendi ipsum impugnat. et non solum in presenti me afflixit. sed etiam in futurum michi comminatur. et hoc est quod dicit et comminans michi infremuit contra me dentibus suis. et loquitur per similitudinem bestie que hoc gannando contra ipsum dentes parat. Hoc autem dicit propter hoc quod elyphas usque ad mortem ei sub persona ipsius mala imminentia pronuntiauerat intelligebat iob huiusmodi comminationes per elyphas a dyabolo esse procuratas. et ideo dicebat quod dentibus contra eum infremuerat. non solum autem elyphas uerba comminationis contra eum usus fuerat mala premittendo. sed etiam de factis eius male iudicauerat eum impium et ypocritam nominans. et ideo dicit. hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. placidis enim oculis aliquis aspicitur quando benigne facta eius interpretatur sed quando bona interpretatur in malum terribilibus oculis intuetur. et ideo dicit. aperuerunt super me ora sua scilicet amici mei ab hoste meo instigati et hoc exponit subdens. et exprobrantes percusserunt maxillam meam. Ille enim dicitur quasi in faciem percutere. qui ei improperium in facie dicit. Amici autem iob multa improperia contra eum dixerat putans multa exprobrantes Et quia iusti

homines uidetes p̄tu͂ puniri de iusticia letitur ſ̄m illud ps' Letabitur iustus cu͂ uiderit uindictā. Amici iob se iustos reputātes iob aut̄ p̄torē de penis eius gaudebant quodāmō q̄si iusticie diuine congr̄tulātes. et iō sequitur. Saciati sut̄ penis meis. Et ne aliq̄s crederet q̄ iob opinaretur hm̄oi penas sibi a deo īflictas nō esse quia dixerat se esse ab hoste afflictu͂ ad hoc excludēdu͂ subdit. Conclusit me deus apud iniquu͂. id est dyabolu͂ concedendo me sc̄z p̄tāti ipsius. et manibus ipioru͂ me tradidit. quātu͂ ad eos qui īstinctu dyaboli eu͂ uel ūbis uel f̄cis afflixerāt. ītellexit eīi iob afflictiōēs suas sibi per dyabolu͂ deo p̄mittēte eē irrogatas. et h⁹ signu͂ eiudes ondit quadrupliciť. P̄mo quidē quia a maxīa prosperitate nō paulati͂ cecidit sicut consuetu͂ est in rebus hu͂anis sed subito toľiter corruit q̄d nō uideť potuisse subito tam accidē ſ̄z solu͂ ex diuīa ordināciōe. et hoc est quod dicit. Ego ille quodā opulentus repente contritus su͂. et per hoc quod dicit opulētus designatť habundancia diuitiaru͂. et in hoc q̄ dicit. ille. designatur fame claritas eius qua ab oīb⁹ demrabaťr. Scd̄m aut̄ signu͂ est q̄ toľiť corruit ad q̄d significandu͂ subdit. Tenuit c̄uicē meā et confregit me. et loquitur ad silitudinem alicu⁹ fortissimi uiri qui alicu⁹ debilis c̄uice cōp̄hensa eu͂ confringēt et sic eu͂ toľit̄ de uita

auferret. sic eni͂ uidebaťr iob toľiter statu͂ prosperitatis amisisse. Tercm̄ signu͂ est q̄ nō una aduersitate sed multis sił concurrētib⁹ opp̄ssus fuit ut sup̄ narratu͂ ē et quātu͂ ad hoc subdit. Et posuit me sibi quasi signu͂. q̄d ſ. ponitur diuisis sagittis feriendu͂. et iō subdit. c̄rcudedit me lanceis suis. Ubi ēplicať aduersitatu͂ suaru͂ multitudinē describit. P̄mo naq̧ se extius uulneratu͂ in rebus possessis et ad hoc p̄tinet q̄d dicit. c̄rcudedit me laceis suis. res eni͂ extiores c̄irc̄ nos sut̄ quasi extrīsice. tu͂c ergo homo laceis c̄rcudatur qn̄ in rebus extioribus dapnificatur. Scd̄o aut̄ dicit p̄cussu͂ iterius q̄ntu͂ ad p̄sonalē afflictionē. et hoc ē quod dicit. Conuulnerauit lūbos meos. q. d. Nō solu͂ in circuitu lanceatus su͂. sed uulnera p̄uenerut̄ usq̧ ad itiora in quibus est delcātio uel ḡnacion̄ origo. Un̄ per lūbos filij opp̄ssi p̄nt designari et insup ondit multiplicitatē p̄cussion̄ ex acerbitate uulneris cu͂ dicit. Nō pep̄cit quasi r̄trahēs manu͂ suā a p̄cussiōē ne c̄tinuus offenderet sed c̄tinuasse lesit. et h° est q̄d subdit. Et effudit uiscera mea. quia ſ. ~~filios meos~~ om̄es filios suos et filias una ruīna in morte opp̄ssit. Tercio ondit multiplicitatē p̄cussion̄ ex hijs que in p̄pria p̄sona est passus. Un̄ subdit. Concidit me sc̄z in p̄pria p̄sona. uulnē ulteris pessimi sup uulnus mortis filiorum

q̄m signū est q eius tribulatio ex di
na prouidentia processit cui resisti
nō potuit nec remedium adhiberi.
s'm illud qd' sup' dcm est. Deus cui9
ire resiste nemo pt. et hoc est qd'
subdit. Irruit in me gigas. cui p
magnitudine ptatis debilis resis
te nō pt. Et pnt hec omnia itelli
gi uel de deo qui corcluisit. uel me
lius de iniquo s. de dyabolo apud
que corcluisit hec oia comemorat
iob de magnitudie sue adusitatis
ad ondendū q nō de pari pote
rat cū eis contēdē. quia ab huioi
adusitatibus imunes erat. Verū
elyphas eū de supbia notauerat
dicens. quid te eleuat cor tuū &c
que tanto fuisset detestabilior
qntū per ofues adusitates eme
dari potuisset. s'm q cor' quosd'
in ps dicit. Dissipati sūt nec
copuncti. Et io qr despta sua ad
uersitate ondit se humiliatū. Et
pmo quidē qntū ad extiorē hi
tū. cū dicit. Saccū cosui super
cutē meā. Talis em hitus est
humilitatis signū. ut legit' de ni
niuitis Ione 3° Sil'r et cinis ad
hibetur ad cognoscendā ppria
fragilitatē. Vn abraha dixit
genes decimooctauo. loquar ad
dnm meū cū sim puluis et cinis.
Vn subdit. Et operui cinē carnē
meā. legitur em sup q sterqli
nio sedebat in signū humilitatis.
2° ondit suā humilitatē per mul
titudinē fletus cui9 duo sig' ponit.
Pmo quidē tumorē faciei. cū dicit.
Facies mea itumuit a fletu. as
cendēte em multa materia lacrimarū.

ad caput facies ploratu itumes
cit. Sc'o uō ipedimetū uisus et ho
est qd' dicit subdit. Et palpebre
mee caligauerūt s. a fletu. Ad
lrām em propt' humidū discursū
uisus oculorū ipeditur. Ex his
aut que de grauitate sue adusita
tis pmisit. et de magnitudine
sue humiliation posset aliquis sus
picari. q quasi recognoscens
pccorū suorū grauitatē se pu
niendo humiliauerit reputando
se pro pccis suis afflictū s'm q
elyphas inue uolebat dicēs. ecce
in' scos neo immutabilis &c. et ad
hoc remouendū dicit. Hec passus
sū absq iniquitate manus mee.
per quod excludit a se pccā opis
Subdit aut. Cū haberē ad deū
mundas pces. ut excludat a se
pccm indeuocion et omission. p
quod uidetur rndere ei. qd' sup
vndecio dixerat sophar. Si iniq
tatē que est in manu tua ab
stuleris. leuare poteris absq
macula manū tuā. s. ad exclu
dendā inocentia iob elyphas ia
bis usus fuāt argumento supto
ex fragilitate humane nē. Na
sup' 4° dixerat. Ecce qui seruiūt
ei nō sūt stabiles. qntomagis h
hitant domos luteas. postea sup'
qntodecimo repetierat idē dicēs.
Celi nō sūt mundi in cospectu eius
qntomagis abhoiabilis et inutil'
homo. et io ad excludendū illud
subdit. Terra ne operias sangui
nē meū. et itelligit per sangui
nē corporis sui afflictionē. hu
aut sanguis opiretur si gi culpa

fuisset effusus. sic enim non haberet gloriam. operiretur autem terra si occasione terrene fragilitatis presumptio de peccati culpa presumeretur. si autem sanguis eius absque culpa fuisset effusus iustam querelam habuisset contra effundentem. sicut gen. 4°. dicitur. Terre vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. hic autem clamor lateret si iusta conquestio sua videretur quasi eius qui pro culpa fuerat punitus. et ideo subdit. Nec inveniat in te locum latendi clamor meus. ut scilicet ex terrene condicionis fragilitatis iubear iuste conqueri. quasi non pro culpa punitus. Verum est autem quod difficile est hominem terrena consolatione absque iniquitate peccati mortalis uti. non est autem impossibile deo adiuvante per gratiam. qui etiam interioris puritatis est testis. et ideo subdit. Ecce enim in celo est testis meus. quasi diceret. Ideo terra non potest operire sanguinem meum. quia maius est testimonium celi quam presumptio de fragilitate terre. Est autem hic testis celi ydoneus. quia etiam secreta conscientie rimatur. unde subdit. Et conscius meus in excelsis. quasi dicat. Ideo in intimo terre non potest locum latendi invenire clamor meus. quia conscientia mea nota est in excelsis.

Verbosi amici mei etc. Postquam iob descripsit magnitudinem sue adversitatis et suam humilitatem et innocentiam. procedit ulterius ad improbandam variam consolationem quam amici eius frequenter iterabant scilicet de spe temporalis prosperitatis recuperande. unde et eliphas supra dixerat Nunquid grande est ut consoletur te deus etc. unde huius consolationis vanitatem ostendens premittit. Verbosi amici mei. quasi dicat. Verba vana michi tantum promittunt. non enim in temporalibus recuperanda est consolatio mea. sed de dei fruitione adipiscenda. et hoc est quod subdit. et ad deum stillat oculus meus. id est lacrimatur pre divino desiderio. secundum illud psalmi. Fuerunt michi lacrime mee panes die ac nocte. dum dicitur michi cotidie ubi est deus tuus. Et ad exponendum quod dixerat subdit. atque utinam sic iudicaretur vir cum deo. quo iudicatur filius hominis cum collega suo. Iudicatur enim vir cum collega suo. dum unus alteri presentialiter adest et invicem suas rationes sibi depromunt. Desiderabat ergo deo presens esse. et rationes operum divinorum et iudiciorum cognoscere in quo felicitas humana consistit in cuius spe erat consolatio. non in vanis amicorum verbis quibus recuperationem temporalis prosperitatis promittebant. Et ideo ad ostendendam vanitatem huius promissionis subiungit. Ecce enim breves anni transeunt quia scilicet homo brevi vivit tempore ut supra 14° dictum est. Temporis autem vite iob iam pertransierat maior pars. unde breves anni eius restabant. in quibus si etiam prosperitas non magnam consolationem afferret propter temporis brevitatem. Fuerunt autem aliqui qui credebant hominem post mortem iterato ad priorem vite cursum redire. et sic videri posset quod in spe prosperitatis terrene

recuperande saltē in illa uita pos
set iob consolatione hrē. et ideo
ad hoc excludendū subdit. Et se
mitā per quā nō reuertar am
bulo. homo em̄ in hac mortali
uita per etatis pressū tendit in
morte nec in hoc pressu itera⁹
pt esse ut homo sc̄ iterato sit pu
er et etates hu⁹ uite pambulz.

Spiritus meus. Ca.ᵐ xvii
attenuabitur et ꝑ. Dixerat
supius iob multiplicitate sue af
flictionū. et metus inocentiā et hu
militatē et uite breuitatē irreuti
bilis. ex qua ibositas eius aicoꝝ
conuicebatur. et io in hoc caplō i
tendit maīfestare pmissa et fi
nalit' eorū ignorātiā excludere
Primo aūt icipit maīfestare qd dix
erat de pcessu uite huāne Et pre
mittit caz breuitatis cū dicat Spi
ritus meus attenuabitur. Vita ei
corporis est per uitales sps qui a
corde ad oīa mēbra diffūduntur q
q̄diu in corpe durāt viuit corp⁹
sz qn̄ ītus caloris nālis icipit debi
litari in corde huiōi ~~u~~ sps minu
untur. Aliqui quidē diminutionē
et debilitatē per sps attenuatiōez
designat. et hu⁹ cause effcm̄ ~~et~~
subiūgit dicēs. Dies mei breuia
buntur. debilitas em̄ uitalis spus
abbreuiat dies uite. Et ne aliqs
credet qꝫ attenuatus spūs iterū
roborandus eet sm̄ spē hu⁹ cor
poralis uite ad hoc excludendū
subdit. Et solū michi supest se
pulcrū. q. d. hu⁹ uite breuibus
diebus nichil de pnti uita michi
reliquitur nisi sepulchrū et ea

que sepulchro conueniūt Demū co
solatione eorū alio mō uanā ee
ondit. Cōsolabatur ei eū. dicētes
propt' pcca. huiōi aduisitates ei
accidisse de quibus si peniteret
ad prosperitatē rediret. sz ipse
hoc excludit dicēs. Nō peccaui. q
sc̄ nō hēbat cōsciaz remordentē
de aliquo gui pcco ꝑ qd tantas
aduisitates icurrisset. Vn̄ et ip
vitesiosepcio. Neqz ei rephendit
me cor meū in om̄i uita mea.
et io nō est cōtᵃ illud qd dicit² I
iohis pᵒ. Si dixerim⁹ qm̄ pcom
nō hēmus. ipi nos seducim⁹ et
per hoc expmit qd sup̄ dixerat
de illa inocētia. hec passus sū
absqꝫ iniquitate manus mee.
Subdit aūt. Et in amaritudib⁹
moratur oculus meus. plura
liter aūt dicit amaritudines ꝑ
multiplices aduisitates qs sup̄
enūauit. Dicit aūt moratur q
quāuis int' amaritudīes se hu
miliauit saccū cōsuens super
cutē. et adhuc tn̄ amaritudi
nes pseuerāt Attribuit aūt ama
ritudines oculo propt' fletū
de quo sup̄ dixerat. facies mea
intumuit a fletu. et itūr ad deū
stillat oculus meus. quia sic
int' amaritudīes oculus meus
flebat qꝫ ad solū diuū auxiliū
itēdebat. et io subditur. libera
me. Intelligebat ei se ab eo li
berare posse qui eū apud iniqui
cōcluserat. Nō aūt sic se ab ad
uisitate liberari petierat sicut
qui post aduisitatē prosperita
tē terenā assequitur sz petit ut

ad celsitudine spuale pducatur.
Vn subdit. et pone me iuxta te.
Quia eni deus est ipa eentia bo-
nitatis nece est ut qui iuxta deu
ponitur. a malo libetur. Poit
aute homo iux deu. iqntu ei me
te appropinquat per cognitio-
ne et amore. sed hoc quide im
pfte contigit in statu vie in q
homo ipugnatioes patitur. et qz
est iuxta deu positus ab eis no
supatur. pfte aut mete homo
iuxta deu ponitur in statu ultie
felicitatis. in quo ipugnatioes ia
pati no pt. et hoc est qd desi
derare se ondit. dices. et cuius
manus pugnet cont me. quia s.
quntucq alij velint ipugnare
si iuxta te pfte poitus fuero
nullius ipugnacio me molesta-
bit. Hoc est ergo qd iob int ama
ritudines cosolatione hebat.
speras se iux deu ponedu ubi
ipugnacioes hre no posset. Hac
aut spuale cosolatione xpi iob
amici eius vbosi no intelligebat
et io subdit. Cor eoru longe fe-
cisti a disciplina. s. tua spuali
per qua doces spualia bona co
teptis tpalibus sperare. Et quia
in solis tpalibus et ifimis reb9
ad spuale altitudine pueire
no possut nisi iux deu ponat
et hoc est quod subdit. propterea
no exaltabuntur. et ex hoc q lo-
ge fci sut a disciplina spuali
pcedit q sola tpalia eliphas
iob in cosolatione promittebat
et hoc est quod subdit. preda
pollicetur sociis. r. tpaliu adep-
tione que vni adueire no possu
nisi alia amittenti. Vn tpaliu
adquisitio depdanoi assilatur
Non est aut vniusalit verum
ut post pmaz hoies tpale pros-
peritate recuperet quia neqz
boni semp tpali prosperitate
floret. Vn subdit. Oculi filioru ei9
deficient. filios eius dicit qui
eius promissioi credetes ex bo-
nis que agut tpalia sperant
sed du ea no assequuntur. oculi
eoru deficient. quasi spe sua deci-
dentes. sicut aut bn agetibus
eliphas tpalia promittebat
Ita et omes adusitates tpales
propter pcca eius qui patitur
asserebat proueire. Et quia iob
multas adusitates passus erat
eu in exemplu apud vulgus po-
nebat. et hoc est qd subdit. Po-
suit me quasi in prouerbiu vulgi
et exemplu su cora eis. quia s.
ad smaz sua asserenda de cau-
sa adusitatu iob in exemplu
ponebat acsi eet pro peccato
punitus. Ptinet aut ad iustoru
zelu ut videtes per falsa doct-
na. rctitudine diuinoru iudicioz
puerti idignetur. et io qnr iob
magnitudine zeli sui ostendit
duplr. Pmo quide per quada
metis turbatione. Ira em per
uitiu oculu cecat sed ira per
zelu oculu turbat ut gregori9
dicit. Io subdit. Caligauit ad
indignatione oculus meus. s.
rois cui9 acies est per ira zeli
turbata. Sco quia ira per zelu
etia in corpore ex dolore qdam

commotione facit. Vnde dicitur primo machabeorum 2° quod mathatias videns iudeum ydolis sacrificantem doluit et contremuerunt renes eius et hic ideo subditur. Et membra mea quasi in nichilum sunt redacti. i. quantum s. corpus hominis per dolorem tabescere videtur. Posset autem aliquis credere quod ista oculi caligatio esset contra iustitiam et indignatio contra innocentiam. et ideo ad hoc excludendum subdit. Stupuerunt iusti super hoc. q. d. certum ad iustos pertinet ut videntes malorum doctrinam obstupescant et huic stuporem super caligationem dixit. Sequitur autem. Et innocens contra ypocritam suscitabitur. q. d. Non est contra innocentiam si aliquis contra ypocritam perversorem vere doctrine per zelum iustitie indignatus concitetur. quia ut dictum est ira per zelum animum turbat sed non cecat. Sic vir iustus stupet vel caligat ex zelo quod tamen a iustitia non recedit. et hoc est quod subdit Et tenebit iustus viam suam. quia non deserit eam propter iram. Talis enim ira non precedit rationem sed sequitur et ideo non potest a iustitia separari. Vtilis tamen est ira per zelum. quia facit hominem cum maiori fortitudine animi insurgere contra mala. et hoc est quod subdit. Et mundis manibus addet fortitudinem. concitatus scilicet per zelum. Vnde et philosophus dicit 3° ethicorum quod ira fortitudinem iuvat.

Igitur vos omnes convertimini etc. Postquam iob proposuerat ea ex quibus sententia eliphas confutatur. Hic colligit premissa et ordinat ea ad propositum ostendendum. et primo excitat attentionem dicens. Igitur ex quo predicta sunt vera. vos omnes qui contra me convenistis et presentes viri consilium in vestris erroribus. et venite ad veritatem considerandam qua perspecta patebit quantum a vera sapientia longe ~~estis~~ sitis. et hoc est quod subdit et non inveniam in vobis ullum sapientem. et hoc dicit ad reprimendam iactantiam eliphas qui super quintodecimo dixerat quid nosti quod ignoremus etc. et iterum sapientes confitentur etc. In hoc autem precipue insipientiam eorum ostendit quod ei consolationem temporalis prosperitatis promittebant. Contra quod proponit primo intempus vite sue in magna parte esse elapsum. et hoc est quod subdit. Dies mei transierunt. Deinde apponit mala que patitur cum dicit Cogitationes mee dissipate sunt. i. impedite a contemplatione quieta sapientie propter acerbitatem corporalis doloris. et hoc est quod subdit. torquentes cor meum. quia s. eius cogitationes a suam considerationem veritatis erant deducte in amaritudinem qua torquebatur. Hoc autem tormentum cordis non nox interrumpebat que est deputata tempus humane quieti. Vnde subdit Noctem verterunt in diem. quia scilicet propter predictas cogitationes noctem ducebat insompnem sicut diem Est autem gravius pati sompni defectum in nocte quam in die. quia in die relevatur animus hominis ex hominum societate. et lucis aspectu. Et ideo dum nox esset ei insompnis desiderabat eam

tito finiri. et hoc est qđ subdit. et
rursū post tenebras spero lucē
ł spero ꝙ lux diei post tenebras
noctis rursū adueniat. Sed quia
elyphas eū inducebat ut omīa
aduersa paciēt tolerarēt sub ex-
spectacioē futuri iđ qm̄ dixit qđl
si in futurū de tp̄alibus rebus
residuū uideatur. Vn̄ dicit. Si sus-
tinuero .i. si paciēt portauero
huiōi dolores michil michi rēstat
nisi hitacio sepulchri. et hoc est
qđ subdit. Infernus domus mea
est. Vocat autē īfernū sepulcrū
sm̄ opionē eorū contᵃ quos dis-
putabat qui nō credebāt hoīs aī-
mā rēmanere post mortē. corpꝰ
in sepulcro qđ uocabāt infernū qz
infᵃ trā situatur. homo autē in se-
pulcro iacēs tēbras patitur. tū
propt̄ defectū sensus. tū eciā ꝑp
defectū exterioris lucis et iđ sequitᵘʳ
In tenebris straui lectulū meū.
Sicut autē homo nascēs a parētibꝰ
originē sumit. ex qua cū eis affi-
nitatē contrahit Ita post mortē
in sepulcro iacēs in putredinē
et uermes resoluitur que ex eiꝰ
corpore generantur. et iđ subdit. Pu-
tredini dixi. Pater meus es. mr̄
mea et soror mea uermibus. qᵃ
dicēt. Cū nulla alia re tēporali
rēmanebit michi affinitas in se-
pulcro nisi cū putrediē et uer-
mibus. Ex hijs ergo qᵃ ad īconue-
niens deducēs concludit dicens.
Vbi est ergo nunc p̄stolacio mea
q.d. Si propter exspectacionem
tp̄alis prosperitatis consolarer.
uana esset exspectacio mea. Et

iterū ad magis īconueniens deducit
dicens. et paciēciā meā quis con-
sideret. q.d. Si sustinuero per
paciāz nichilominꝰ nō restat michi
nisi sepulcrū et eius tenebre pu-
tredines et eius uermes Si ergo
propt̄ tp̄alia bona promerenda
a deo paciam hr̄et sequeretur ꝙ
deus paciam nō consideraret qđ
est abnegare prouidenciā Et
ne forte aliquis dicēt ꝙ in se-
pulcro eciā tp̄alis prosperitas
sibi daretur a deo iđ hoc qᵃ irri-
dēs subdit. In profundissimū in-
fernū descendet oīa mea .i. qcqᵈ
meū est ad sepulcrū deducetur
qđ michi solū supest. putasne
saltē erit ibi requies michi .i. nūqᵈ
eciā michi debeo exspectare pros-
peritatē trenā maifestū est hoc 18
esse ridiculū. Capitulū xviij.

Respondens autē baldad suu-
tes ꝛc̄ Quia p̄missa uerba
beati iob baldad suites intellcū
cōphendē nō potuit. putauit ut
que ipē nō itelligebat. eciā a di-
cente īanit̄ pferūtur. Vn̄ a pri-
cipio sue rn̄sionī dicit. Vsqꝫ ad
quē finē uerba iactabis. Vbi de
tribus uidetur eū arguē. Primo
quidē de ieffīcacia locucionī ac si
p̄missa uerba iob ad nichilum
cōfirmadū efficaciā haberent.
quod signat̄ in hoc qđ dicit. usqꝫ in
finē. 2º arguit eū de uana mł-
titudiē uerborū ac si p̄missis
uerbis iob pondus s̄niarū deessꝫ
quod signatur in hoc qđ dicit uba.
3º notatur de iordinā conexioē
uerborū qđ signatur in hoc qđ dicit.

Iactabis. Ille enī dicitur uerba
iactare qui ea inordinate spgit.
Quāuis etiā possit hoc tciū ad
iactanciā elaciōn̄ referri. Hec
aūt tria proueniūt in locutiōe
aliculꝰ ex defcū itellcūs Cū eo
aūt qui deficit in intellcū inutil'
est collacio uel locutio. Et iō sub
dit. Intellige p̄us et sic loq̄muꝛ
q. d. Ex quo inefficacit' leuiter
et inordinate loq̄ris patet qꝺ de
ficis in intellcū. Vn̄ p̄us insiste
ut intelligas et sic potimꝰ cō
ferre adiuicē. Deīn arguit eū
de p̄sūptiōe quia nō putaueāt
eos sapiētes. cū dixerat. Nō in
ueniam in uobis ullū sapientē
et iō ad hoc r̄ndens subdit.
Quare reputati sumꝰ ut iumē
ta et sordiumꝰ corā te. Homo eñ
qui sapiā caret silis iumentis
uidetur et sordibus. quia in sa
piā honor hoīs et ornatus cō
sistit. Cōn̄ rephendit eū de
iracūdia. quia dixerat. caliga
uit ad indignacōez oculus meꝰ
et praue itellexerat credēs qꝺ
esset talis idignacio que ei lu
me sapiē abstulissꝫ nō attendēs
id quod postea dixerat. et tene
bit iustus uiā suā. et iō subdit.
Quid perdis aīaꝫ tuā in furoē
tuo. Ille enī in furoē perdit aī
mā suā qui ꝑ furorē a sapiā
et iusticia excidit. que sūt pre
cipue bona aīe. Hys ergo pre
missis quibus iob notauit ex
defcū intellcūs de p̄sūptiōe et
furore. Accedit gnr̄ ad p̄ncipa
le propositū de quo cōtūsia uer
tebatur s. qꝺ aduīsitates p̄ntes
uite erant pene peccōꝝ. Cōt
quod iob dixerat. Nō peccaui
et in amaritudinibꝰ moratur
oculus meus. Sed quia baldad
ad assertionē sue sapiē rōibꝫ
uti nō poterat. uoluit sentēciā
suā cōstruē quasi ex rōi̇ firmōe
firmissimā. et iō cōpauit eam
rebus que amoueri non p̄nt
s. t're et rupibus dicēs. Nūq̄
propt' te derelinq̄tur t'ra et
trāsferent' rupes de loco suo
q. d. Hec sitā qꝺ aduīsitates ac
cidūt pro diuersis pcc̄is firma
est sicut terra et rupes. Nūq̄
ergo poterat r'moueri propt'
disputacioēs ut inorēs qꝑteris.
Deīn ꝑsequitur diffusius sitaꝫ
peiiras singula mala ꝗ pccō
ribus proueniūt Int' que p̄o
ponit cessacōez prosperorum
successiuā quos cōparat luci q̄
qui ambulat in luce nō offēdit
ut dicit' ioh̄ xi°. Vn̄ uidetur in lu
ce ambulare quibus oiā pros
pere predūt ad uotū. De huiꝰ
ergo lucis ł prosperitatis extīcti
one. dicit. Nōne lux ipy extigue
ł prosperitas cessabit. Sicut
aūt lux corpalis ex flāma ig
nis procedit Ita eciā claritas
prosperitatis ex hoīs affcū pro
cedit dū sibi proueīt qꝺ optat
et iō subdit. Nec splēdebit ut
flāma ignis eius. Per ignē eñ
ardor amoris solet assignari
sm̄ illud canticorū octauo. lāpa
des eius lāpades ignis Est aūt
considerandū qꝺ prospitas

prosperitas successus humanam ex
duplici causa procedit. Quandoque quidem
humana providentia puta quidem
cum homo prudenter et caute singula
quoque disponit et quantum ad hoc
de cessatione prosperitatis dicit
Lux obtenebrescet in tabernaculo
illius. quia s. tam ipse quam sui filii li-
ares prudentia in cotidianis suis ca-
rebunt. Quandoque non prosperitas huma-
na successus ex causa superiori procedit
s. ex divina providentia. et quantum ad hoc
cessationem prosperitatis describens
dicit. Et lucerna que super eum est ex-
tinguetur. non quidem ut in se non
luceat sed ut ipsum non illustret.
Et bene providentia hominis luce dicit
quasi ab alio mutuata. providen-
tia dei lucernam quasi per se lucere.
Premisit autem de luce humane providen-
tie quia per hoc quod homo lucem
rationis dimittit videtur mereri ut
luce divine providentie non protegatur.
Consequenter post cessationem prospe-
ritatis subiungit de adversitate et
quam primo ponit impedimenta opera-
tionum et conatus. Ex duobus autem in-
nititur ad effectum sue operationis pervenire
Uno per propriam fortitudinem
et contra hoc dicit. Artabuntur gressus
virtutis eius. quia s. conatus forti-
tudinis eius amplius processus habere non
poterunt. Alio conatur homo ad
aliquid optinendum per sapientiam et
quantum ad hoc dicit. Et precipitabit
eum consilium suum. dum scilicet id quod cogi-
tavit tamquam utile fiet ei dampnosum
Horum autem impedimentorum causam ex ipso
eius peccato dicit procedentem cum dicit.
Inmisit enim in rethe pedes meos.

Sicut enim ille qui sponte ponit pedem
in rethe se preparat captioni
Ita qui se sponte ingerit ad peccan-
dum ad hoc se disponit ut processus
eius impediantur secundum illud proverbiorum v°
Iniquitates sue capiunt impium
Et sicut in rethi sunt diverse macu-
le Ita etiam in peccato sunt multe diver-
sitates quibus homines diversimode il-
laqueantur. et ideo subdit Et in ma-
culis eius ambulat. dum scilicet procedit
de uno genere peccati in aliud. Vel de
uno modo peccandi in alium Et quia
sponte ingerit se periculis et non
desistit sed semper procedit ultius ideo quandoque
impedimentum sentiet unde subdit. Tene-
bitur planta illius laqueo. i. pro-
cessus voluntatis et operationis a quo-
contrario impedietur. Huiusmodi autem
nocumenta ex triplici causa proveni-
unt. Quandoque quia quanto plus peccat
tanto plus auget sibi desiderium
et quantum ad hoc subdit. Et exar-
descet contra eum sitis. quia videlicet
quandoque homo peccator ex ratione considerat
quid sibi potest esse nocivum sed fervens
desiderium peccandi compellit eum
contra suam scientiam agere. IIa causa
nocumenti est quandoque ex ipsis rebus
quibus peccat sicut dicit ecclesiastes
quinto. Divitie servate in malum
domini sui. Huiusmodi autem nocumenta
proveniunt quandoque ex rebus iam ad-
eptis. et quantum ad hoc dicit Ab-
scondita est in terra pedica eius.
quia videlicet in ipsis terrenis re-
bus latet aliquod periculum unde pe-
des peccatorum capiantur Quandoque autem
huiusmodi nocumenta proveniunt dum
homo est in via ad acquirendum

et qn̄tū ad hoc dicit. Et decipula ei⁹ sup semitā. quia videlicz anteq̄ adipiscatur peccōr illud qd' q̄rit in ipā uia latent eius pericula. 3º causantur huiōi nocumenta ex pte aliorū hoīm quorū īsidie et īpugtīdes formidatur. Vn̄ subdit. Vndiqz terrebūt eū formidines. quia ut dicitur sapie decimo septimo Cū sit timida nequitia data est in omī cōdēpnatione Cū aūt homo ab hoībus sibi cauet nccē est q̄ in multis actus eius īpediantur. Vn̄ subdit Et īuoluet pedes eius ut scz nō possint quoq̄ libere procede.

Attenuetur fame robur ei⁹ Pmiserat baldad penas peccatorū ad extiores aduersitates ptinentes. Hic aūt īcipit psequi penas ptinentes ad psonas eorū. Est aūt cōsiderandū q̄ ipā pctā extioribus īplicāt et iō aduersitates extiores prosecutus est. pronūtiando tn̄ cū quadā certitudine. pene aūt corpales nō uidentur dicte causari ex ipīs peccatis nisi forte ex aliquibus precipue ex gula et luxuria q̄bus aliquis in propriū corpus peccat et iō carnales penas nō psequtur denūtiando sed magis īprecādo Pmittit aūt penas corpales precedentes morte. Et quia per nutrimētū cōseruatur uita Pmo īprecatur ei nutrimēti subtractionē ex qua pimitus homo īcipit debilitari. et qn̄tū ad hoc dicit. Attenuetur fame robur eius. Demū aūt deficiente nutrimēto etiam subtrahitur uita. et qn̄tū ad hoc dicit. et media inuadat costas eius. per qd' desigtur debilitatio uitaliū opationū quarū pincipiū est cor qd' sub costis continetur. Corporis aūt bona que per famē attenuari īcipiūt. per mortē aūt totaliter cōsumuntur. hō aūt pcipue corporis uidetur ēē pulcritudo et fortitudo et ideo subdit. Deuoret pulcritudinē cutis eius. quia scz pulcritudo in extiori apparatu consideratur. Et cōsumat brachia illius. in quibus pcipue attenditur fortitudo. Pmogenita mors l' repentina naturalis etatis fine pueniens. mortuus aūt homo a domo sua exportatur. et qn̄tū ad hoc subdit. Euellatur de tabernaculo suo fiducia eius. quia scz spem suā nō in deo posuit sed in opulentia et gloria domus sue desilenia post mortē eicitur. Eiectus aūt de domo sua sepulcro īcluditur ubi tōlit exctiatur a morte. et qn̄tū ad hoc dicit. Et calcet sup eū desup quasi rex interitus q̄z s' mors quasi regis pleā ptate eū in puluerē conteret. eo autē egresso de domo eius rmanēt domestici mortui cū quibus in uita societatē habuit. et qn̄tū ad hoc subdit. habitent in tabernaculo socij illius qui nō est. l mortui q̄ iam esse desijt in rebus hūanis Domestici aūt pro mortuo luctū agūt. et aliqua signa tristitie demōstrāt. uel qn̄tū ad nigras uel et sordidas uestes. ul' etiā qn̄tū

ad alios fetidos odores. et qn̄tū
ad hoc subdit. Aspergatur in taber-
naculo eius sulphur. per quod
intelligūtur om̄ia que p̄nt esse
signa tristicie. et sicut boni odo-
res assumuntur in signa leticie
hoīe aūt mortuo frequēt' ea q̄
fuerūt eius deperent. Rᵒ quīr
ondit p̄mo incipit a fre nascen-
tibus quorū q̄dā eo mortuo re-
manēt adhuc seminata. et qn̄tū
ad hoc dicit. Deorsū radices eiꝰ
siccentur. ut s. si quid seīnauit
et plātauit destruatur ut fructū
nō ferat. queḍā ud iā sūt ꝑducta
ad fructū. et qn̄tū ad hoc subdit
rursū aūt atteratur messis eiꝰ.
et p̄t referri ad q̄cūq₃ negocia
ichoata uel pene iā ꝑfcā. Deīn
procedit ad famā que de hoīe
remanet post mortē ex qua q̄dā
desiderant se in meōrijs hom̄
uictitare et glaīn hr̄e eciā post
mortē. Vn̄ qn̄tū ad delecionem
ptīōris de meōrijs hom̄ subdit
Meōria illius pereat de terra
qn̄tū ad cessacioēȝ celebris fa-
me ip̄ius subdit. Et nō celebre-
tur nomē eius in plateis. qd'
signat' dicit quia nō est cele-
britas noīs nisi apud multi-
tudinē que in plateis solet in-
ueiri. et sic cessante meōria et
noīs celebritate claritas ~~noīs~~
~~nīa~~ eius comnubitur in tene-
bris ꝑpetue obliuioñ et hoc est
quod subdit. Expellet eū de lu-
ce in tenebras. i. de gloria mū-
dana ī obliuionē. Cessante enī
fama eius et corꝑe consumpto

per mortē iā nichil ip̄ius rema-
nebit in mūdo quia baldad et so-
cij eius opinabantur q̄ aīa post
mortē nō r̄manet. Et de orbe
tūfferet eū. ut s. nichil eius in
mūdo r̄maneat sed quia parē-
tes ~~[struck]~~ in filijs viuunt idō ad ex-
cludendū subdit. Non erit semē
eius. quia filij ip̄ius morient'
neq₃ progenies in populo. quia
nec nepotes nec ꝓnepotes re-
manebūt. nec aliquid ad ip̄sū
ꝑtinēs. Vn̄ subdit. Nec ulle re-
liquie in regionibus. i. nec cō-
sāguinei nec domestici per q̄s
de eo meōria hēatur. Cuius aūt
effcūs ex hoc sequatur in cordi-
bus auditorū aliorū ondit cū
subdit. In die eius. qui s. ē dies
ꝑdicioñ illius stupebūt nouis-
simi. i. mīōres de populo pre
nimia cōsideracioē nō ualētes
cōsiderare quō tāta glā ꝓsꝑo-
ris subito in nichilū sit redac-
ta. Et qn̄tū ad maiores subdit
Et p̄mos inuadet horror time-
tes s. ne eis adueniat silē. Et
uidetur hoc īduxisse ad r̄nde-
dū ei qd' iob xiiij dixerat. Siue
nobiles fuerīt filij siue igno-
biles nō ītelliget attn̄ caro
eius dū viuet dolebit. Ex quo
uidebatur iob cōminacioēs ali-
corū uł ꝓmissioēs de euētibꝰ
futuris cōtīgētibꝰ post mortē
cōfutasse. Sȝ ad hoc baldad r̄n-
dit q̄ hm̄oi infortunia post
mortē accidūt et si mortuus nō
cognoscat. et īfligūtur a deo
hm̄oi pene propt' correpcioēȝ

aliorū. Et quia pmiserat quasdā
penas pctōrib ad uitā pntis ui-
te ptinētes. quasdā nō ad finē
uie s. ad mortē uł ad ea que post
mortē eueniūt. Ideo quasi epilo-
gando subdit. Hec ergo sūt tab'
nacula iniqui s. processus in uiā
pntis uite tab'naculis nō uiato-
res utūtur. quātū aūt ad ultimū
finē qui est quasi t'min⁹ mot⁹
subdit Et iste locus eius qui ig-
norat deū. uel propt īfidelita-
tē uel propt inobediētiā. Ca^m
Respondēs aūt iob. xix
dixit et Baldad in pmiss
uerbis ad duo ītendisse uidetur
primo quidē ad cōfutādū iob de
sua īspiētia et supbia et furorē
per qd' eū affligē ītēdebat. siłr
alii amici sui. et io dicit. Vsqz quo
affligitis aīaz meā 1° ad cōfu-
tādū suā sniaz q adūsitates
pntis uite pro pctīs puenīant
qd' quidē prolixe psecutus fuāt
enumerādo diuśas adūsitates
absqz āliqua probatiōe inducta,set
quātū ad hoc subdit. Et atteritis
me sermoīb⁹ .i. uīnis fatigatis nō
pbatioībus cōuīcitis Est aūt tol
lerabile si sełł āliquis cōt'ᵃ amicum
suū loqtur ß si homo młtipliq
huiōi uerba uidetur ēē malitie
cōsūmate. Vn̄ subdit. En decies
cōfundistis me. et rpī loqndo et
me cū qdā īdignatiōe audiendo
Nā aūt hac rnsione quinqes iob
locutus īuenitur si īcipiam⁹ ab
hoc qd' dixit. pereat dies in qua
natus sū. Et quiqes ei rndisse amici
sui īueniuntur saltē aūt p cōfusiōe

et si nō propt amiciā debuissent
ab afflicti afflictiōe cessare. Vnde
subdit. Et nō erubescitis oppⁱmen
tes me. s. tā obprobriis q prolix-
itate uerborū me grauātes inter
cetera aūt obprobria uidetur eū
baldad de ignorātia notasse cū
dixit. intellige pⁱmū et sic loqm
que quidē ignorātia tolerāda ab
amicis ēēt et propt eā excusandus
Nō aūt erat ei īpperandū maxⁱ
tpe aduersitatis Vn̄ subdit. Ve-
pe si ignoraui mecū erit ignorā-
tia mea. q. d. que michil uos ß
me solū gūat Vn̄ ad uos nō p-
tinebat int' aduersa michi īppe-
rare ignorātiā. et io subdit. Vos
cont'ᵃ me erigimini s. excellētia
uram ondētes. et arguitis me
obprobriis meis .i. que ad me
solū ptinet et alios nō grauāt
Omnibus pmissis ad cōfutatiōem
amicorū ptinētibus. accedit ad pⁱn
cipale propositū prosequendū
intendens ondē fłm ēē. qd' dice-
bat. q pntes aduersitates sepe
propt pctā pterita proueniunt
ex qua suppōne stati a pⁱncipio
ad īconueniens ducit dicēs. Saltē
mī ītelligite q deus nō equo
iudicio afflixerit me. qⁱ s. aduer
sitates nō aduenīunt nisi pro
pctīs. nō est equū dei iudiciū
quo me nō grauiter pccātē grā
uiter afflixit. Dixit aūt. saltē mī
quia excessus nō ita pticulariť
enūauit sicut mī. nō solū aūte
se dicit aduersitatib⁹ afflictū sed
etiā ab eis conclusū ut uiā eua-
dendi īuenire nō possit. Vn̄ seqt'

Et flagellis suis me cinxit. quia s.
ipsa flagella remediorum uia sub
traxerunt. et hoc 2m primo incipit
prosequi. potest autem in aduersita
tibus remedium inueniri. Primo quidem
per auxilium humanum. et hoc du
pliciter. Uno quidem modo in ipso
facto. puta cum aliquis ab aliquo
uiolenter opprimitur. et ab alio suc
cursum habet. et ad hoc excluden
dum subdit. Ecce clamabo uim pa
tiens et nemo exaudiet me. q. d.
si clamare contra eos qui me uio
lenter oppresserunt nullus exaudiret
ut auxilium ferret. Alio modo post
factum puta cum aliquis iniuriam pas
sus cognitur quidem iudici qui eum
similiter restituit et iudicat et
ad hoc excludendum subdit. Uocife
rabor et non est qui iudicet. i. si uo
ciferabor conquerendo non esset iudex
qui me suo iudicio liberaret
3o inuenitur in aduersitatibus
remedium ab ipso homine qui aduer
sitates euadit. et hoc dupliciter
Uno modo per potentiam. et hoc exclu
dit dicens. Semitam meam circumsepsit
et transire non possum quasi diceret
Uel impedimenta processibus meis
opposuit ut ea amouere non possum
Alio modo per prudentiam. et ad
hoc excludendum subdit. Et in cal
le meo tenebras posuit. ut scilicet
non uideam qualiter sit procedendum
Deinde ex hiis remediis subiungit
aduersitates incipiens ab exterio
ribus bonis que perdiderat inter
que primo ponit iacturam honoris
et glorie cum dicit. Spoliauit me
gloria mea. quia cum prius in ho

nore et reuerentia haberetur. postea
eum iuniores tempore irridebant ut dicitur
infra 30o. 2o ponit dispendium
dignitatis cum subdit. Et abstulit
coronam de capite meo. quia quiam
sedebat quasi rex circumstante exer
citu ut dicitur infra 29. nunc sedebat
in sterquilinio testa saniem ra
debat ut dictum est supra. 3o ponit
dampnum exteriorum rerum cum dicit. Des
truxit me undique et pereo. s. de
uastatis omnibus exterioribus bonis
et pereo ab aduersitate durante
quia non est spes recuperandi.
Unde subdit. Et quasi euulse arbori
abstulit spem meam. Arbor enim quandiu
radicibus terre inheret habet spem
si precisi fuerint rami eius ut rur
sum uirescat. sed si euellatur eius
radices de terra necesse est ut siccetur
et pereat. Ita et ipse quasi auulsis
radicibus nullam habebat spem
prosperitatis temporalis recuperandi
Radix enim spei est duplex. Una
quidem ex parte diuini auxilii
alia uero ex parte auxilii humani.
radix autem spei que est ex diuino
auxilio uidebatur esse auulsa
per hoc quod deus ei contrarius uide
batur iratus secundum illorum opinionem
qui diuinam punitionem in solis
aduersitatibus huius uite ponebant. Unde dicit. Iratus est contra
me furor eius. quod dicit ad de
signandum uehementiam ire. Nam
furor est ira accensa. Solet autem
furor quo uehementior est eo ci
tius transire et sic potest in futurum
spes remanere de irata sed si ira
in odium transeat iam non uidetur

spes ulla restare. et ad hoc desig
nadu subdit. et sic me habuit
quasi hoste suu. diuine aut ire
et odij signu posuit cu subdit. Sil
uenerut latrones eius. sabeos at
et caldeos latrones noiat et deo
nes qui eius bona deuastauert
sil quasi ex codicto q̃s noiat dei
latrones qi hoc ex diua ordiatioe
cotigit sicut et aici iob dicebant.
pdci aut latrones depdati st iob
puientes absq̃ ruenitia ul metu
Vn subdit. Et fecerut sibi uia per
me. q. d. Ita me depdati st sic
hostis inceitur in uia Infestaue
rut etia eu et pseuerat. et qntu
ad hoc subdit. Obsederut s. pse
uerat in gyro i. vniusaliter
qntu ad omia. tabnaculu meu.
i. bona domus mee. Dein ondit
auulsa ee radice spei que est
ex huano auxilio ondes q nullu
auxiliu poterat exspectare ab
illis de quibus magf uidebatur
et emat illos pmo qui no sut
ab hitatioe dom9 sepati inpies
a fribus dices. fres mei longe
fecit a me. ut s. auxiliu facer
no uelint uel possit. Dein ponit
familiares amicos eu subdit. Et no
ti mei qi aliem recesserut a
me. s. auxiliu no ferentes. qn
tu aut ad cosaguineos ul qcuq
alia ppiqnitate coiunctos subdit
Dereliquerut me propiq mei.
auxiliu no ferentes. qntu uero
ad illos cu quib9 aqu couisatus
fuerat subdit. Et qui me noue
rat. s. olim qi familiare amicum
mic in tribulacoe. obliti st mei.

s. de me no curates. Post hos
accedit ad mandu domesticos
dicens. Inquilini domus mee
qui s. m seruire cosueuerant
et ancille mee sicut alienu ha
buerut me. de meis s. afflictio
nib9 no curates. et qi pegrinus
fui in oculis eoru. s. me cotep
netes. Dein de iobedientia ser
uoru subdit. Seruu meu uoca
et no rndit michi. addit et su
per bu cotemptu depcabar illu
i. oportebat me ad eu agere no im
perio s3 pcib9 pp hoc q me cotep
nebat ¶ Dein emat pfos max
coiunctas s. uxore et filios. solet
aut uxoribus maxie delectabil
si psentia uiri. nisi forte ex aliq
gram corruptioe horribilis red
datur. et ad hoc designandu
subdit. Halitu meu exhorruit
uxor mea s. propt fetore ulce
ru ex quibus ei horribil uidebat
filiorum aut est solo nutu pntis
uolutate iplere. ex magno ei
cotemptu ~~puerit~~ parens pueit
q preceptum opz a filio exhiberi
reuerentia oportet suppliciter
filiu depcari. et ad hoc ondedu
subdit. Et orabam filios uteri mei
Sed hoc uidetur cotrarium illis qd dci
est sup pmo q filij ei9 et filie op
pressi sut p domus ruina Sed
pt dici. q uel aliqui puuli rema
serat qui no int fuerat illi ca
sio. Vel forte aliqui filij eoru qui
morte ppriorum pntu iputates per
tatis iob rpz cotepnebat ¶ Postq
ergo se despectu dixit a domesticis
et consanguineis ondit se quo se des

pertū esse et a stultis et a sapiē
tibus. Est aūt stultorū propriū
q eos despiciant quos in miserijs
uident. quia sola bona terrena
hōranda putāt. et iō dicit. stulti
quoq; despexerūt me s. corde pñtē
et nū ab eis recessisse det̄ hebant
michi. s. ore pronūtiātes que in
pñtia dicē uerebātur. Idem se
enā a sapiētib9 despectū dicit qs
āqū familiares habuerat. vñ dicit
Abhominati sūt me quodā cōsilia
rij mei. quos s. propt̄ eorū sapiāz
ad meū cōsiliū admittebā. et quē
maxiē diligebā aduersū me est.
Et forte hoc dicit propt̄ aliquē
eorū qui pñtes aderat qui ei gra
uius aduāsabāt. Sic ergo pmissi
aduāsitatibus que ptinēt ad extio
ra subiūgit de proprij corporis
cōsuptioē. dicēs. Pelli mee cōsup
tis carnibus adhesit os meū. q2
s. propt̄ grauitatē egritudis carnes
eius cōsupte erāt ita q cutis eius
ossibus adhēret. et iō ad hoc on
dendū subdit. Et delicta sūt tm̄
mō labia circ̄ dētes meos. per qđ
uidetur occulte īnuē q oib9 alijs
officijs mēbrorū cessātibus solum
ei rmāserat locutionis officiū
Aduersitatibus ergo suis ennā
tis eos ad cōpassionē iuitat gēi
nās petitionē mīē propt̄ multi
tudinē miseriarū dicēs. Misē
remī mei miseremī mei saltē uos
aīn mei. ex quo ab alijs sū dere
lictus. rō aūt miseñdi est misēia
q tāto grauior est qnto a fortiori
īducit. et iō dicit. quia manus
dñi tetigit me. Intelligebat enī

se a dñō pcussū. nō uidet aut de
cens ut hoī afflicto afflictionē
addatis. et iō subdit. Quare per
sequimī me sicut deus. q. d. suffi
cit michi psecutio que est a deo.
vrm̄ aūt est magis cōsolatiōnē
adhibere. Qualit̄ aūt eū psequāt
ondit subdēs. Et carnibus meis
saturamī. qđ proprie ad detrc
tores ptinet. qui carnibus humanis
uesci dicūtur īquātū in īfirmitatib9
aliorū delectantur. Caro eī est in
firmior pars hūalis.

Quis michi hoc tribuat et̄.
Qm̄ dixerat supius iob spē suā
esse ablatā quasi arboris auulse
qđ quidē dixit referēs ad spem
tpalis prosperitatis recuperādē
ad quā eū eius amici multis rōi
bus īuitabāt. hāc aūt spē fūdā
sibi nō esse multiplicit̄ ondit ad
diuersa et incōueniētia deducēs.
Nūc aūt maxiē suā intentionem
aperit ondēs se pdcā nō dixisse
quasi de deo desperās s; quia al
tiorē spē de eo gerebat nō quasi
relatā ad pñtia bona s; ad futuā.
Et quia grādia et mira et certa
dicturus erat pmo ondit deside
riū suū ad hoc q suīaz quā dic
turus erat in fide posteroȝ ppe
tuetur. trāsmittim9 aūt sensus et
uerba nrā in posteros per scrip
ture officiū. et iō dicit. Quis
michi tribuat ut scribātur ser
mones mei. quos uel dicturus
sū de spe quā de deo firmā ha
beo ne obliuione deleant. So
lent aūt ea que atramēto scri
būtur per lōgiquitatē tēpois

defluē. et iō qn̄ uolum9 aliquā scp-
turā in lōginquū seruare nō per
solū modū scpture ea descͥbimus
sed per aliquā ipressionē siue in
pelle siue in metallo siue in lapi-
de. Et quia illud qd sperabat non
in proximo erat futurū s; in fi-
ne tpm reseruatur iplendū. vn̄
subdit Quis michi det ut exare-
tur in libro stilo ferreo. ipressio-
ne aliqua fcā in pelle aut si hoc
pum est ipressa fcā fortiori q̄n plū-
bi lamina. uel ferri et si hoc pum
est uidetur certe sculpatur stilo
ferreo. in silice. Qui sut aut hii s-
mones quos tāta diligēcia pe-
tit cōseruari ondit subdes. Scio
em̄ q redēptor meus uiuit. et sig-
nāter hec per modū cause assigt
ea em̄ q̄ pro certo nō hēm9 nō cu-
ramus mādare memorie et iō sig-
nāter dicit scio ei s. per ctitudiez
spei. Est aut hec spes de gloria r-
surrexion futuure cca quā pmo
assigt causā cū dicit rdeptor me9
uiuit. Vbi cōsideradū pmo q hō
qui imorlis fuat cōstitutus a deo s;
mortē per pcm incurrit sm̄ illud
rō. quīto. per vnū hoīez pcm̄ in
hūc mūdū intrauit et per pcm̄
mors. a quo quidē pccō per xpi
rdimedū erat genus huānū qd
iob per spm̄ fidei puidebat. rede-
mit aut nos xps de pccō p mortē
pro nobis moriendo nō aut sic
mortuus est q mors eū absorbet
et q2 et si mortuus sm̄ huāni-
tatē. mori tn̄ nō potuit sm̄ diui-
nitatē Ex uita igr diuinitatis est
huānitas repata est ad uitam

resurgendo sm̄ illud ij ad cor ul-
Nā et si crucifixus est ex ifirmi-
tate nrā s; uiuit ex utute dei. vi-
ta aut xpi resurgētis ad omēs
hoīes diffūdetur in resurrexiō-
cōi. Vn̄ et ibi subdit apls. Nam
et nos ifirmi sum9 in illo s; uiue-
mus cū eo ex utute dei in nobis
Vn̄ et dns dicit ioh quīto. mortui
audient uocē filij dei zc usq in
semetipo Est aut pmordialis cā
resurrection huāne uita filij dei
qui nō sūpsit pncipiū ex maria
sicut ebionite dixerut s; sp fuit
sm̄ illud hebre. ult. Ihs xpus he-
ri et hodie ipē et in secula. et iō
signāt nō dicit redeptor meus
uiuet s; uiuit ex hac cā futurā
resurrectionē pnūciat tēp9 ipi9
determinās cū dicit Et in nouissīo
die de tra surrectur9 sum Vbi cō-
siderandū est q quidā ponētes
motū celi et huc statū mūdi ie-
tnm duraturū posuerut q post
ctas reuolucioēs anorn redeuntib9
stellis ad situs eosdē hoīes mor-
tui reparētur ad uitā. Cū autē
dies ex motu celi inetnm dura-
bit nullus erit nouissim9 dies
et iō ad pdcm errorē tollendū
signāt dixit In nouissīo die et
cōcordat sniē dm̄ qui dicit ioh
vi. Resuscitabo eū in nouissimo
die. Fuerut alij qui dixerut q
hoīes resurgent resumēdo nō
trena s; quedā corpa celestia
s; ad hoc exrludedū dicit Et rur-
su crcudabor pelle mea. qd sig-
nāter dicit. quia supi9 dixerat
solā pellē circa ossa remāsisse

Ex ipso aut modo loquendi resurrectionis causa assignat ne scilicet anima a proprio indumento semper remaneat denudata. Rursus fuerunt alii qui dixerunt animam inde corpus quod deposuerat resumptura et secundum condicionem eandem ut scilicet indigeat cibis et potibus et alia opera carnalia huius vite exerceat. Sed hoc excludit dicens. Et in carne mea videbo deum. Manifestum est autem quod caro hominis secundum statum vite presentis corruptibilis est. Corpus autem quod corrumpitur aggravat animam ut dicitur sap. nono. et ideo nullus in hac mortali carne vivens. potest deum videre sed caro quam anima in resurrectione resumet eadem quidem erit per substantiam sed incorruptionem habebit ex divino munere secundum apostolum 1° cor. xv. Oportet hoc corruptibile induere incorruptionem. Illa illa caro hominis erit condicionis quod in nullo animam impediet quin deum possit videre. Sed erit ei omnino subiecta quod contra quas porphirius dixit quod anima ad hoc quod fiet beata omne corpus est fugiendum quod anima sit deum et non homo visura et ad hoc excludendum subdit. quem visurus sum ego ipse et non alius. q. d. Non solum anima mea videbit deum. Sed ego ipse qui ex corpore et anima subsisto. Et ut ondat quod illius visionis etiam suo modo erit particeps corpus subiungit. Et oculi mei conspecturi sunt. Non quia oculi corporis divinam essentiam sint visuri sed quia oculi corporis videbunt deum hominem factum. Videbunt etiam gloriam dei in creatura refulgentem secundum augustinum in fine de civitate dei. Et ut idem

modo non solum spe reparandus homo credatur ad deum videndum subiungit. Et non alius. scilicet modo ne credatur se talem vite reparationem expectare qualem descripsit aristotiles in 2° de generatione dicens. quod quorumcumque substantia est corruptibilis mota reiteratur eadem specie sed non eadem numero. Hiis ergo premissis de causa resurrectionis tempore. modo. et gloria resurgentis et ydoneitate eius subiungit. Reposita est hec spes mea in sinu meo. q. d. Non est spes mea in terrenis que vane promittis sed in futura resurrectionis gloria. Signanter autem dixit reposita in sinu meo ad ondendum quod hanc spem non solum habebat in verbis sed etiam in corde absconditam. non dubiam sed firmissimam. non tamen vilem sed quasi preciosissimam. quod enim in sinu absconditur in occulto habetur. et firmiter conservatur et carum reputatur. Sic ergo ondensa altitudine spei sue quam habebat de deo excludit eorum calumpnias quas contra eum crebant quasi dei spem et timorem abiecisset quia in temporalibus spem non ponebat. Unde subdit. Quare ergo nunc dicitis persequimur eum scilicet de deo non sperantem vel deum non timentem. Et radicem verbi inveniamus contra eum. improbando dicta mea quasi providentiam dei negaverim. quam non nego sed assero premia et penas a deo preparari hominibus post hanc vitam et ideo subiungit. Fugite ergo a facie gladii id est die ultionis in futura vita nobis reservate quoniam temporali

prosperitate floreans. quoniam ultor iniquitatis gladius est . i. ultio quam ipse prope inducet post mortem Et scitote iudicium esse. et non solum in hac uita sed etiam post hanc uitam in resurrectione bonorum et malorum. capitulum xx.

Respondens autem sophar naamathites dixit. Sophar audita sententia iob de spe future uite acquieuisse uidetur unde et post hanc resurrectionem 2o nichil contra dixit. Sed tamen erat adhuc aliquid in corde eius quod a priori sententia eum non permittebat omnino recedere. probabat enim quia et si in futura uita fieret retributiones et punitiones pro meritis ut iob dixerat. nichilominus tamen ei uidebatur quod prosperitates et aduersitates huius uite hominibus dispensaretur a deo pro merito uirtutum et peccatorum et ideo quasi in parte conuictus et in parte adhuc pro alia sua sententia renitens dicit. Idcirco s. propter uerba que dixistis de spe future uite. cogitationes mee uarie succedunt sibi. ut intelligatur huiusmodi uarie cogitationes ad eandem sententiam pertinere. sicut cum aliquis circa eandem conclusionem uarias rationes excogitat. subdit. et mens in diuersa rapitur s. uiolentia rationum que inducuntur pro utraque sententia nunc ad unum nunc ad aliud ductor quasi non sufficiens ad contrarias rationes soluendas. Videbatur ei enim quod sententiam iob de spe future uite repudiare non debet. et ideo subdit. Doctrinam qua me arguis audiam s. credendo quod dixisti de resurrectione futura sed tamen adhuc totaliter primam sententiam non dimitto et hoc est quod subdit. Et spiritus intelligentie mee respondebit michi. q. d. adhuc ulterius intellectus meus secundum priorem suam positionem respondeat. Hoc autem uidebatur ei certissimum et experimento probatum quod mali et si aliquando prosperitate gaudeant tamen illa sit breuis. et cito in hac uita finiatur. uel per festinantem mortem. uel per aliquam subsequentem aduersitatem. et hoc est quod subdit Hoc scio s. considerans a principio ex quo positus est homo super terram. q. d. a principio humani generis. quod laus impiorum breuis sit. laudatur enim quandoque modicum propter aliqua bonitatis signa que in eis apparet sed illa statim obnubilantur ex operibus iniquis que in eis apparet. et ideo gaudium quod habent de fauore quod accipiunt de sua simulatione in breui transit. et hoc est quod subdit Et gaudium ypocrite ad instar puncti. quasi in momento pertransit. quia post ex fructibus suis cognoscitur ut dicitur mat. vii. Contingit tamen quandoque quod ex illo fauore quod breui tempore ex sua simulatione captauit ad aliquem altum statum sublimatus est. unde quod ostendit quod nec hoc stabile erit dicens. Si ascenderit usque in celum superbia eius. i. si propter altum statum quem adeptus est in tantum ascendat superbia quod non reputet se caducum quasi terrenum sed immobilem quasi celeste et caput

eius nubes tetigerit. ut s. ulterius coram
statu hominum promoueatur. quasi ster
quilinium in fine perdetur. vel per
festinam mortem ex qua redditur
humanum cadauer uile et abhomina
bile quasi stercus secundum illud thren.
nono cadet morticinum hominis quasi
stercus super faciem regionis. Vel propter
hoc quod eius malitia detegatur et
ab omnibus respuitur talis secundum illud
eccl. nono Omnis mulier que est for
nicaria quasi stercus in uia conculcabitur
Eius autem superbia detecta
stupor in cordibus hominum orietur de
tam subita deiectione. et reuerentia
que exhibebatur sibi cessabit. et ideo
sequitur Et qui eum uiderat dicet
ubi est mirantes uel contempnentes. Ut
autem ostendat eius deiectionem irrepara
bilem esse subdit. Velut sompnium auo
lans non inuenietur Sicut enim auis fa
cile auolando aufertur ab oculis
hominum Ita et sompnia de facili aufe
runtur a cognitione humana Et quia
eorum nullum manet uestigium uel debi
le neque testimonium aliquod per quod si per
datur possit requiri et ideo irrecupa
bilis censetur eius cognitio. et similiter dat
intelligere quod casus ipsorum sit irrepa
bilis. Et ideo huius irreparabilitatis causam
ostendit multipliciter. Primo quidem ex
parte ipsius peccatoris qui perit unde dicitur
Transibit sicut uisio nocturna que
quidem uisio est fantasmatis non per
manentis et ideo postquam desierit ad
eam reditus haberi non potest. Visio autem
diurna est alicuius rei permanentis
quam si uidere aliquis desierit ad eam
uidendam rursum recurrere potest Et similiter
quod dum peccator manet si aduisitis ma

neat ei adueniat potest reparatio sperari
sed quando ipse ex hac uita transierit nul
la ulterius reparatio speratur. Secundo autem
ex parte aliorum hominum ostendit casum eius
irreparabilem cum subdit Oculus qui
eum uiderat non uidebit. Ita enim quod ab
oculis recedunt de facili etiam a memoria
transeunt unde mortuum qui subtrahitur
humanis aspectibus de facili obliui
oni traduntur ut sic nec in memoriis
hominum gloriam habeat nec aliquis eius amplius
auxilium prestare curet Tertio ostendit causam
irrecuperabilitatis eius quia non potest re
dire ad priorem statum unde subdit Nec
ultra intuebitur eum locus eius. Non
enim potest homo redire post mortem ad
eundem modum uiuendi Et non solum ipse
deicietur in propria persona transiens et
oculis hominum subtractus proprio loco numquam
restituendus Sed etiam filii pro peccato
eius punientur unde subditur Filii eius
atterentur egestate. iusto s. iudicio
ut quia pro diuitiis filiorum peccauit
in hoc spe sua frustretur filiis eius
pauperibus effectis Deinde quidem aggres
ces sime iob subiungit et de penis
future uite dicens Et manus illius
reddet ei dolorem suum i. pro peccatorum
operibus que fecit patietur dolorem
in penis Et quod ista retributio dolo
ris sit intelligenda post mortem ap
paret per hoc quod subditur Ossa eius
implebuntur uitiis adolescentie eius
et cum eo in puluere dormient. q. d.
post mortem quando carnes eius in
puluerem resoluuntur solis ossibus
eius in sepulcro remanentibus penam
patietur pro peccatis non solum que in
senectute sed etiam que in adolescentia
commiserit que est magis preceps ad pec

candū Et tamē quare etiā post morte
puniatur ondit subdēs. Qū ei dulce
fuit in ore eius malū abscōdit illd
sub lingua sua. Et loquitur ad similitu-
dinē hois dulcē cibū comedētis q̄ nō
cito illū absorbet s; diu tenet in oē
ut diutius delectetur. Vn̄ hanc simi-
tudinē exponēs subdit parcet illi
s. malo ul' pctō qd' est ei dulce no-
lēs illud destruē qd' quidē destruet
deserendo. Vn̄ sequitur Et nō relinquet
illud. quare aut nō relinquet ondit
subdēs. Et celabit in gutture suo.
i. nulli manifestabit et propter hoc
nullus ei pctm̄ dissuadebit neq;
aliqd' remediū adhibebit qd' ad-
hibetur pctā sua confitētibus hec
est ergo causa quare aliqui pctā
puniuntur post morte q2 ea in uita
relinquere noluerit

Panis eius &c. Supra dixerat
q ossa ipius replenda erant
uitiis adolescentie eius ut pro eis pu-
niatur post mortē. Aut de penis
eius psequitur Et primo ondit q
bona que in mūdo habuit ei uer-
tentur in mala. et utitur similitudine
comedentis cum cibus aquū in malū
conuertitur et hoc duobus modis Vno
qū cibus indigestus iterius manz
et conuertitur in humores uenenosos.
et quātū ad hoc dicit. Panis eius in
utero illius uertetur in fel aspidum.
q. d. sicut quando cibus comestus conuertitur
in humores uenenosos Ita bona q̄
in hoc mūdo habuit pseuerant
usq; ad mortē ei uertentur in ama-
ritudinē mortis. 2o cibus comes-
tus qn̄q; si ingeri nō pt per uo-
mitū ex eicitur cū abhominatōe et
dolore Ita etiā quando contingit q homo
pctōres bona temporalia que in hoc
mūdo acquisiuit quia eis bn̄ nō u-
tuntur quasi indigesta diuino iudi-
cio cū dolore amittit Vn̄ subdit
Diuitias qs deuorauit euomet. i. cū ab-
rapacitate acquisiuit euomet. i. cū ab-
hominatōe perdet. et de uētre eius
i. de eius dominio extrahet eas deus
quia s. diuino iudicio per quādā uio-
lentiā ei auferetur. Nec solū bo-
que habuit ei uertentur in malū
sed etiā ab inimicis patietur mala
et facto et uerbo Et ideo duo exempla
ponit Primo quidē de aspide qui
mordendo interficit Vn̄ subdit Caput
aspidū suget s. cor eū ad mor-
dendū per qd' significatur aliqs male-
factorū princeps uel etiā dyabolus
eū inuadēs. Tercium exm̄ ponit de uipe-
ra que lingua sua uenenosa diffun-
dit Vn̄ subdit et occidet eū lingua
uipere. per quā intelligitur qd'cūq;
nocumentū pueniens ex lingua hom-
quasi uenenū ex lingua uipere.
Deinde subiungit penā ex priuatione
bonorū cū dicit. Nec uideat riuu-
los fluuii torrentis mellis et buti-
ri. Mel aut et butirū in hoc conue-
niūt q utrūq; suaue est ad come-
dendū. s; mel officio apū ex flori-
bus colligitur. butirū aut industria
hominū ex lacte domesticorū aialiū
sumitur. Vn̄ per mel pt significari qd'-
cūq; bonū delectabile pueniens absq;
industria hominū. Per butirū aut
significatur aliqd' bonū delectans ex stu-
dio humano pueniens. Torrens aut
qui subito supuenit et ex inpetu
de fluit habundantia significat propter

aquarũ multitudine. In riuulis aut distributio bonorũ significatur. Nõ enim omnes oĩa habent. neque temporalia neque spualia bona. sed quidã hec quidã illa. Datur ergo intelligi quod bonis suis sophar similiter suam tas bonorũ conuenit hudat et ex [illegible] tũ ex humano mistio. tũ ex diuina prudentia siue industria suam quadã ordinatã distributioẽ qua quidẽ distributioẽ priuandũ asserit peccatorẽ. Et quia quasi ex multitudie peccatorũ penarum ho deficit ut ultiores penas sustinere nõ possit. subiungit quod peccator quamuis in hac uita [illegible] puniatur. tũ re seruatur ulti9 ad penas future uite. Unde sequitur Luet quod fecit oĩa. pro singulis suis peccatis penã patietur. Nec tũ consumetur. scilicet in aiaz que futuris penis reseruatur. Consequenter ostendit conuenientiã ad culpas cũ subdit. Iuxta multitudinez adinuentionũ suarũ a peccatorũ que sollicite excogitauit. et sic sustinebit. quia scilicet penã pro quadã conuenientia culpe rependebit. Et primo hoc manifestat quantũ ad culpam rapacitatis in qua duo per ordinẽ ponit quorum primũ est uiolenta depdatio quã significat subdes. Quoniam confringens denudauit domũ pauperis. In confractioẽ quidẽ uiolentia significatur. In nudatioẽ rapinã. 2o ponit restitutionis negligentiam et quantũ ad hoc subdit. Domum rapuit et nõ edificauit eã. quasi dicat ea que in domo rapuit uel in domo confringendo destruxit recompesare neglexit. Primũ aut culpe conueniente subiungit penã dicens. Nec est saniatus uenter ei9. quasi dicat quia nudauit domũ pauperis eũ de bonis suis sanari nõ sinens io appetitus eius nõ est saniatus neque de bonis que iure possidet neque de hiis que iniuste acquisiuit. quia sicut dicit ecclesiastes quinto. Auarus nõ implebitur pecunia et qui amat diuitias fructum non capiet ab eis et quantũ ad hoc subdit. Et cum habuerit quod cupierit possidere nõ poterit. quia uel ipse subtrahetur eis uel illa subtrahetur ei et hoc conueniens est. quia qui ea que rapuit sponte restituere noluit ea inuitus manifestat. ¶ Idem manifestat idem in culpa uoracitatis quã ponit subdẽs. Nõ remansit de cibo eius. quia quicquid habuit in suos usus conuertit nichil in aliorũ utilitate reseruans. Et subiungit conuenientem penã dicens. Et propterea nichil remanet de bonis eius. scilicet quia ea perdet et hec est conueniens pena quantũ ad hoc quod de bonis suis aliis noluit refundere unde iustũ est ut nichil ei reseruetur. Quantũ uero ad hoc quod superflua in suos usus consumpsit subiungit aliã conuenientem penã dicẽs. Cum saciatus fuerit artabitur. et loquitur ad similitudine hois qui nimis comedit cui9 uiscera artantur ex nimio cibo conpressa et significatur quod homo qui superflua in usus suos expendit uel qui superflua sibi acquisiuit artatioẽ quadã patietur nõ ualens oĩa acquisita recte disponere sicut patet luce duodecimo. de diuite cui9 ager uberes fructus protulerat qui uolebat horrea sua destruere ut faceret ampliora.

Ex artatione aut uiscerū sequitur
inordinatus calor et anxietas vn̄
subditur Et anxiabitur. et sicut
illi qui multa sibi inordinate co
gregant nimia sollicitudīe affli
guntur. Idem ex supfluo cibo ad
omnia mēbra solet dolor puenire
vn̄ subdit. Et oīs dolor irruet in
eū. Sicut etiā in hijs qui supflua
congregauerūt multipliciter
dolor exoritur dū in pluribus.
dispendia patiūtur. Considerans
aut sophar q̄ saturitas ipīj est ei
nociua quasi ex zelo iusticie optat
ei saturitatē bonorū tpaliū ut
penā patiatur. vn̄ sequit̄ Vtinā
īpleatur uēter eius s. hūdantia
bonorū tpaliū. ut emittat in eū
s. deus irā furoris sui .i. vindictā
sine mīa. Et modū ire ondit sub
dēs. Et pluat sup illū bellū suū.
In hoc q̄ dicit. pluat. desigt ma
lorū hūdāciā. In hoc q̄ dicit. sup
illū .i. sup viros peccōres desigt
īpotenciā resistendi. In hoc q̄ di
cit bellū suū. ondit q̄ mala nō
īferūtur ei ad correctionē ad
modū discipline qua pr̄ casti
gat filiū. sed per modū extrmi
inicquo hostes pduntur vn̄ subd̄t
Fugiet arma ferrea .i. penas p̄
sentes īpatiēt sustinendo que
ad modū gladij ferrei feriūt
de propinquo. et irruet in ar
cū ereū .i. in penas futurē uite
que quasi feriūt a remotis ad
modū arcus erei qui est īfrā
gibilis. ut futurarū penarum
īterminabilitas designetur. Ex
ponit aut qūr hui9 arcus pro
cessū dicens. Eductus et egrediēs
de uagina sua. supple arcus ille
q̄dm ei arcus ~~ille~~ est in uagina
non prodit. Et sic ultio future
dapnationī q̄dm est in dei p̄n
cia quasi in quadā uagina nō
dapnat. sed educit̄ de hac ua
gina per maliciā pcedentē deū
et tūc egredietur per dispōnē
diuinā. Et effcm̄ ondit subdens
Et fulgurās in amaritudīe sua
Sicut ei fulgur de supi9 et subito
et uiolentia et claritate uenit
Ita illa ultio infertur peccōri
a deo ex īmpulso cū tanta uio
lentia q̄ resisti nō potit̄. Et ui
tata claritate iusticie q̄ excusa
tion locus nō erit. Ex hoc r̄ple
bitur peccōr amaritudīe. Idem
penas ultionī explicat per p̄ce
et p̄ino qūtū ad hoc q̄ sub p̄tā
te deonū tradentur. et qūtū ad
hoc subdit. Vadet et uenient
sup eū horribiles .i. liberā p̄tā
tem sup eū accipiet demones
Idem ponit penā dapni cū sub
dit. Omēs tenebre abscondite
sūt in oculis eius. quiā s. p̄frā
tenebras īteriores et exteriores pa
cietur elongatus a claritate di
Quod quidē in occulto dicitur
esse quia sicut sco͡rū claritas
in hac uita nobis occulta est
Ita et tenebrositas ipīorū. Idem
De
ponit penā sensus cū dicit
uorabit eū. nō quidē consume
do sed sua afflictiōe absorben
do. Ignis s. gehēne. qui nō suc
cenditur s. hūano studio sꝫ diui
na uirtute sꝫm illud ysa. cresio

flatus dni torrens sulphuris suc-
tendens ea. In illis aut penis
nullu auxiliu sibi aderit Vn sub-
dit. Affligetur relictus in taber-
naculo suo. i. ex hoc relinquetur si-
ne auxilio in loco penaru sibi de-
putato. Positis penis quas in
seipso patietur subiugit penas eas
que ptinet ad ipz bm q p9 morte
rmanet in hac uita Et pmo qd de-
quatu ad hoc q rmanet in meo-
rijs hom dicens Reuelabut celi
iniquitate eius. i. celesti uirtute fiet.
q iniquitas eius reueletur p9 mor-
te que latebat in uita Et t'ra co-
surget aduersus eu. quia maifes-
tata eius iniquitate hoies trem
tes mortuu turbabutur qui forte
uiuu uerebantur Deinde ponit
pena eius quatu ad hoc q rmanet
in ~~memoriis~~ filijs suis dicit. Apertu
erit germe domus eius. i. filij ei9
expositi erut tribulatoib9 et hoc
germe detrahet s. de hac uita in
die furoris dni i. in die vindicte
diuine quis posset et hoc ad finale
iudiciu referri in quo sunt reuelabt
iniquitate pctoru et totus mudus
pugnabit cont insensatos et ter-
rena i. opa pcti maifestabuntur
et tande ipe detrahetur in infernu
Deinde epilogado dicit subdit Hec ps
hois impij a deo i. qua sibi acquisiuit
prauis opibus Et hereditas uerbo-
ru eius a dno. qua s. sibi acquisiuit
prauis opibus Et considerandu
q inf pmissa pntibus penis fu-
turas coniunxit. Capitulu xxi

Respondes aut iob et Cum
sophar in pmissis uerbis
cpitu ad aliquid ia sunt iob cosen-
serat ut ponet pena pniri post
morte. quis adhuc sua snia in
hoc retinet q etia in uita ista pec-
cata tpalit puniant erectus fuit
iob in spe coutendi eos tolit' ad ue-
ra snia et io pmo huilit' iducit
eos ad attetione cu dicit. Audite
quaeso sermones meos. et quia hac-
tenus cu quada irrisione ei9 uba
audierat. subdit. et agite pnia
de hoc q uerba mea irrisistis ul
q ueritati cotradixistis Et q2 oes
bis ia locuti estis. Sustinete me
et ego loquar. rndes ad ea que
ultio proposita sut Et ne aliq au-
diret iudiciu codepnation pferat
subdit Et postea si uidebitur uer-
ba ridete q. d. si iudicatis hac se-
tetia mea derisibile ee pus tn
mea rusione audiatis. et si nob
no satisfacia postea potius iusti9
irridere. Et ne uideant uerba ei9
despitieda fore ondit q de magnis
locuturus est s. de diuis iudicijs
no de huanis Vn subdit. Nuquit
cont hoiez est dispuno mea q. d. ut
merito no debea cotristari q. d.
Si ad hoc tendet mee disputon
intetio ut iquirem an aliquis
homo iuste uel iniuste me afflixit
qualit cuqz hac acidisset merito
tristitia carere sz dispu9 mea te-
dit ad iqrendu quo hoc de iusto
dei iudicio accidit Et quia de
magna re est ista dispuno ideo
audienda est attente Vn dicit
Attendite me. Et etia audienda
no leuit et cu irrisione sz magl
grauit et cu stupore Vn subdit.

Obstupescite. Est etiam audienda
silentium et sine inusitatione. unde sub
dit. Et superponite digitum ori vestro.
Et ne videatur iactanter hoc dicere
quasi ad deferendum honorem sue
auctoritati ostendit etiam se in altitu
dine huius questionis stupere unde sub
dit. Et ego cum recordatus fuero
pertimesco. Ne scilicet in tanta questione
in aliquo a veritate deficiam aut
irreverenter de divinis iudiciis loquar
timor autem iste non sistit in mente sed
pervenit usque ad carnem unde subdit
Et concutit carnem meam tremor. Ex
vehementi enim animi passione etiam caro
immutatur quibus premissis sufficien
tibus ad attentionem excitandam
procedit ad questionem. Et quia so
phar dixerat quod prosperitates ma
lorum si que sunt tempore brevi finiuntur
et in malum eis vertuntur. Ideo hoc
statim iob improbat dicens. Quare
ergo impii vivunt scilicet diu. quasi dicat si impius
velut avis avolans et velut visio
nocturna cito transit. unde est quod multi
impii habent vite diuturnitatem. Item si
gaudium hypocrite est ad instar pun
cti et eius ascensus cito deicitur qua
re sublevati sunt. id est in hominibus pro
moti. Item si divitias quas devora
vit evomit. Quare confortati sunt
divitiis. id est quare eorum divicie sunt
eis confirmate contra hoc etiam quod
dixerat. filii eius atterentur egestate
te dicit. Semen eorum permanet
coram eis. id est filii eis videntibus prospere
rant et idem subiungit. De aliis con
iunctis personis dicens. Propinquo
rum turba et nepotum in conspectu
eorum per quod duplicem prosperita

tem designat quia nec eorum propinqui
subtrahuntur per mortem quod significatur
per hoc quod dicit. permanet nec elon
gantur per exilium vel ad huiusmodi quod
designat per hoc quod dicit. coram eis et
conspectu eorum. Deinde prosequitur per
partes premissas prosperitates impiorum
primo quidem quantum ad ipsos premittens
immunitatem a malo cum dicit. Domus
eorum id est familie eorum cum rebus
secure sunt. scilicet ab insultu hostium et pa
cate id est carentes interna dissensione et
immunes sunt a divino flagello et quan
tum ad hoc subdit. Et non est virga
dei super illos. quia scilicet pro peccatis suis
non corriguntur in hac vita. Et sub
iungitur de multiplicatione bonorum
scilicet quia bona eorum non sunt sterilia
nec fructu suo privantur et hoc manifestat
in specie boum qui apud antiquos
acceptissimi erant propter agricul
turam unde subdit. Bos eorum id est vacca
concepit per quod tollitur sterili
tas. Est autem conceptio primum in fecun
tificatione animalium. Secundum formatio fe
tus in ventre et productio ad perfectum
quod impeditur per abortum et quan
ad hoc dicit. Et non abortivit. Tertium
autem est partus et quantum ad hoc di
cit. Vacca peperit. idem significans nomi
nibus et vacce. Et utitur utraque
vel propter ornatum sermonis vel
necessitatem metri. Quartum autem est educatio
prolis et quantum ad hoc subdit. Et non
est privata fetu suo. morte scilicet. premi
posite. Consequenter subdit de prosperitate
quantum ad filios et quod primo ponit
multiplicationem prolis. Egrediuntur
scilicet in plateis ambulantes non pervenit

morte quasi greges eorū parvuli in multitudine et mutua concordia. 2° ponit eorū voluntate cū subdit et infantes eorū exultāt lusibus. q. d. nō gemet in infirmitatib9. 3° ponit eorū disciplinā qua apud āti quos liberi pmo istruebātur in musicis. vn dicit. Tenet tympanū et cythara et gaudet ad sonitū organi. quasi istructi et ad hoc q ipi conuenient musica utātur et alios audiendo prudēt iudicet. Sed ne aliqs dicat q nec eorū prospitas modicū durat ad instar puncti cō hoc subditur. Ducūt in bonis dies suos. q. d. omēs dies uite sue in prosperitate pagūt. Vere est aut q ex cōi condicione finalit senciāt morte sed tamē hāc patiūt absq prede ti angustia. vn subdit Et in puncto ad inferna descendūt. i. mortem Omēs eīn āntiqui an redeptoris aduētū de quo locutus fuāt ad ifna descēdebāt. sed quidā in adusitatib9 pressi in uita. nō subito sz per mltas amaritudiēs ad iferna descēdebāt. sicut iacob dicit geneš 37°. descendā ad filiū meū lugens in infernū. sz illi qui prosperitate uiget usq ad morte q in puncto ad iferna descendūt. Posset aut rndēri q ipi int multa mala que faciūt meruerūt a deo prosperitate terenā ul' amando uel cognoscendo. uel ei qlibuscūq operibus seruiendo. uel saltē bona tpalia ab ipō petendo. sed hoc excludit dicēs. Qui dixerūt deo. s. in cordis ppōito quasi ex certa malicia peccātes. recede a nobis.

qd ptinet ad defcm amoris. sciam uiarū tuarū nolum9. qd ptinet ad defcm cognition per ignorācia affectata. Hic aut dei dicūtur pcepta et iudicia eius quibus a deo disponimur Quis est opms ut seruiam9 ei qd ptinet ad defcm bonorū opm pueniente ex dei contēptu Et quid nobis pderit si orauerim9 eū. qd ptinet ad cōteptū petition propt defectū spei Sic ergo euidētissiē cōfutauit eorum sniaz ondēs q prosperitas tpalis nō est pmiū uirtutis nec adusitas tpalis est pena pcti quia ipi frequēt prosperātur in hac uita nl bom merētes a deo. et tn hū mullas gnes adusitates patiūtur Posset aut aliquis obicē Si prospea malis adueniūt et adusitatib9 carent Ergo nulla est rō declinādi a malo. vn ecliastes nono dicitur Eadē cunctis aduenīunt vn et corda filiorū hoim replet malicia. Sed huic obiectioni rndet dicens. Veruptn quia nō sūt in manu eorū bona sua cōsiliū ipsorū longe sit a me. Circa qd sciendū q in manu eius i. ptate ipius sūt quedā bō s. uolūtaria uirtutū opa quorū est dns per liberū arbitriū grā dei iuatū et io huoi bona sp pnt retinere uirtuosi qdiu uolunt et pp hoc cōsiliū sectandi huoi bona est acceptadū Sz bona tpalis prosperitatis nō sunt in ptate hūiū ut possīt ea acqre uel retinere cū uolūt et io abiciendū est eorū cōsiliū quo deū et iusticiā cōtēpnūt ut pspe uiuāt.

quia per hoc nō pnt̄ assequi qd̾ in
tendunt sed qn̄z adūsitatib9 puni
untur. Est aut̄ cōsiderandū ulti9
q̄ aduersitas ipīj grauior ē q̄ iusti
Nā cū iustus aduersitate patit̄ᶻ
tpalem remanet ei fulamentū
uirtutis et consolacionū in deo vn̄
nō tollitur totaliter dissipatur
sed malis amissis bonis tpalib9
que sibi sola quesierūt remanet
nullū fulimetū. Vn̄ sequitᶻ Quo
tiens lucna īpiorū. i. prosperitas
extinguetur. i. finietur. et supue
niet eis. s. diuino iudicio mundano
. i. grauis tepestatis et quociens
Deus. diuidet. i. sub certa mēsurā
distribuit. Dolores i. afflictioēs
aliquas furoris sui. i. ex eius fu
rore prouenientes. erūt s. impīj
sicut palee an̄ facie ueti que s.
propt̄ leuitate nō pnt̄ resiste
uento. Et sicut famillaᵃ remanet
ligno robusto quā turbo dispdit
que s. nō habz huore ut sibi se te
neat Ita et ipīj adueniente adu
sitate resiste nō pnt̄. quia caret
fulcimeto diuine spei et per diu
sas cogitacioēs dispgūtur care
tes huore uirtutis Et post hoc sb
dit de adūsitate qn̄tū ad filios
eius dicit. Deus seruabit filijs illi9
dolore pris. quia s. pena pris
ptingit usqz ad filios imitatoēs
pr̄ne malicie Nec differtur hoc
usqz ad morte pris s; uiuete et
cognoscente pr̄e hoc erit Vnde
subdit Et cū reddiderit s. deus
penā filijs tūc sciet. s. de pater
vn̄ subdit. Videbunt oculi eius
interfectione suā s. filiorū suorū

uel ꝙ̄ quīqz aduersitate et in ꝓpo
de furore oīpotentis bibet. qz hoc
ipm̄ ptinet ad penā pris qz filij
eius eo uiuete puniūtᶻ nō aut̄ si
punientᵃ post eius morte Vn̄
subdit Quid ei ad eū ptinet de
domo sua post se. i. nō affligetur
a futuris īfortunijs posteriorum
maxiē cū pcor post morte hoc
ignoret sicut sup̄ xiiij dictū est.
Siue nobiles fuerīt filij eius siue
ignobiles nō itelliget. et q̄ per
tinet ad eū Si inis mēsiū eius
dimidietur. nō pt de hoc doleri
in uita quia ignorabat futurū
¶ Aliquid docebit quispiam ꝛc
Quia iob supra posuerat q̄ in
hac uita qnqz aduersa impijs
proueniunt qd̾ fecit apud eos du
bitacione Ideo ad hui9 dubitacionī
solucione accedēs pmittit q̄ hoc
credē prouenit ex defcū diuine sciē
quasi eū lateant malicie eorū
quibus prospere succedit. et io
dicit. Aliquid docebit quispiā
sciam. q. d. nō indigebit ut ab
aliquo istruatur de meritis homi
ut sciat quibus prospa et qb9
reddet aduersa Quod aut̄ subdit
Qui excelsos iudicat. pt dupli
adiungi Vno° ut sit sensus q̄ de9
nō indiget istructioē alicui9
ad hoc q̄ possit excelsos iudicaē
. i. eos qui prosperantur in hoc
mūdo. sicut in rebus humanis i
diget iudices istrui per testes
de meritis iudicandorū. Alio mō
pt intelligi q̄ inducatur quasi
probacio precedentis. q̄ aut̄ de9
omnia sciat. et q̄ ab alijs instru

no indiget. patet per hoc q ipe h3 inditum sup quantumcumq3 excelsos. Nullus aut iudicat que ignorat Vn no pt esse q aliquis quantumcumq3 excelsi lateat ipm scia. ¶ Premissa ergo sufficientia diuine scie subdit dubitationis materia que pt accide sup diuisa humanarum rerum dispone in qua quida prosperatur usq3 ad morte. quida uo in miseria moriuntur Consistit aut tpalis prosperitas primo quide in ptate. et quantum ad hoc dicit Iste moritur robustus 2o in corporis sanitate et quantum ad hoc subdit Et sanus 3o in rerum exteriorum opulentia. et quantum ad ho subdit. Diues. 4o in consiliorum et opm prospero successu et quantum ad hoc subdit Et felix Dicitur ei felix apud quosda cui oia succedunt ad notum Vt aut no solum diuitias sufficientes sed etia habundantes significaret subdit. Viscera eius sunt plena adipe. Adeps em per superhabundantia nutrimenti generatur Vt etia rursus ostendat etia potentiam multiplicibus auxiliis suffultam subdit Et medullis ossa illius irrigantur. Per ossa em fortitudo designatur. quorum robur nutrimento medullarum sustentatur Subiungit aut de aliorum aduersitate dicens. Alius em moritur in amaritudine aie sue. qd ptinet ad interiores dolores quos homines concipiunt uel de corporalibus nocumentis uel ex infortuitis euentibus. Addit aut. Absq3 ullis opibus. ad designandum exteriorum rerum defectum Sz tn cum sic diuersificentur in uita cum equalitate meritorum

no pt dici q saltem in hiis que sunt post morte diuisa ad corpus ptinens eorum sorte commutetur Equalit em eorum corpa disponuntur post morte Vn subdit Et tn sil in puluere dormiunt i. equalit in terra sepelientur Et uermes operient eos. i. equalit eorum corpa putrescent Vn patet q no pt assignari ro differentie que e int homines sm prosperitate et aduersitate in hiis qui sunt equales meriti uel demeriti ex diuisa dispone eorum post morte Erat aut opio amicorum iob q ro pdicte diuersitatis eet ex diuersitate meritorum qd est contra id qd experimento apparet. q impiorum quida prosperantur quida aduersa patiuntur Vn qr ia improbatam eorum opione uituperando commemorat cum subdit Certe noui cogitationes uras. qbus s. iob temerarie condempnabat Et sententias. s. exteriorib9 uobis prolatas contra me iniquas. q. d. inique impietatem me arguitis ex aduersis que patior Vn subdit. Dicitis em ubi est domus principis. et ubi sunt tabnacula impiorum. q. d. tu scis q cum familia tua ex altitudine tanti principatus cecidisti sicut solent deficere tabnacula impiorum Sicut ergo per ea que dixerat sup ostensa iniquitate sine impiorum accedit ad determinandum ueritate et pmittit hoc qd dicturus est no ee nouum sed apud multos diuulgatum. subdit ei. Interrogate quelibet de uiatoribus q. d. no opz me cum magno studio testimonium grere qz hri potest a quibuslibet transeuntibus per uiam. Vel uiatores dicit eos qui hac uia utuntur no ut tendentes fiunt uia. et hec eadem

eu itellige cognosceretis. q s. diuinus
sit vobis Vn inexcusabiles estis q
a veritate recoditis qua oes gn te
net. qua quide veritate exponens di
cit subdit. In die pdition servatur
malus q.d. qi in hac vita no
punitur malus sz psperatur hoc est
io quia reservatur eius punicio in
aliud tepus qn gravius punietur
Vn subdit. Et ad diem furoris du
cetur. quia ei furor e accensa ira
in noie furoris acrior vindicta
designatur. Quare aut in die
furoris et pdition servetur ondit
subdens. Quis arguet coram eo
via eius et que fecit quis reddet
illi. Vbi duas roes assignare videtur
quaru pma e qr in tm e sapia
iperceptibil ut nec per penas eru
diretur ut sua gfiteret culpa sed
mag flagella murmuraret qsi
punitus iniuste et hoc est qd sub
dit. Quis arguet cora eo ut gfi
tat via eius .i. nunqua Alia ro e
quia pene hui9 vite no st suffi
cietes ad tantaru culparu puni
tione quia si ac be sut cito itere
munt et hoc est qd dicit Et que
fecit quis reddet illi. s. in hac vi
ta. et io qsi concludit qr dies pdi
tus furoris et pdition no e in
hac vita sz post morte. subdit ei
Ipe ad sepulcru ducetur s. mor
tuus cu sim aiaz vivet et hoc e
qd subdit Et in cogerie mortuo
ru vigilabit. qz s. licz videatur
dormire per corpis morte. vigi
labit tn per aie ~~morte~~ vitam
Et ne videatur post morte tnsire
ad gaudiu subdit Dulcis fuit

glareis cocyti. quia etia testio
niatoru invenit veritate de penis
maloru post morte. propter sub
fabula que vulgarit ferebatur q
s. in inferno est quida fluvius noie
cocitus qui iterpretatur luctus quo
aie peccatoru pdebantur Et sicut ali
fluvij trahunt glareas Ita ille flu
vius quodamo involvebat aias
impioru. dicitur ergo ipis ipso
dulcis fuisse glareis cochiti quia
eius conservatio acceptabilis fuit
malis et io inter malos qui sunt
in luctu locu habebit. Effectu aut
hui9 fluvij quatu ad hoies subdit
Et post se oem hoiem trahit
quia oes hoies cu quoda luctu
moriuntur. qd em est p9 morte
est quasi postremu hui9 fluvij
eius antius est qd in hac vita
agitur. et io subdit. Et ante se
inumerabiles. quia s. plurimos in
hac vita occupat luctus Sic
ergo iob per ordine sermas sua
explicavit Primo quide sup ru
ondens spem iustoru tendere in
remuneratione future vite.
Hic aut ondit pena reservari
malis post morte Et io ex utraq
parte confutata adversarioru snia
subdit. Quo ergo me cosolamini
frustra. s. promittendo tpalem
prosperitate. cu rnsio vestra
ondsa sit repugnare veritati in ho
qr dicit hoi depuri prima et pe
nas in hac vita qd sup multi
pliciter est probatu. Ca xxij.

Respondens aut Elyphaz themanites et fini
tis sermonibus bti iob. elyphat

eius uerba ea interiore quam dicebat non accepit. Uerba primo quod iob dixerat ad altitudinem materie. Numquid contra homines disputo mea elyphat sic accepit deinde ac si contentiose cum deo uellet disputare. Unde eum presumptuosum arguit ex triplici consideratione. Primo namque aliquis prouocatur ad disputandum uel contendendum cum aliquo quem uidet eum comparabilem in scientia ueritatis ut ex mutua collocutione uel collatione aliquid occultum indagetur. Est autem ualde presumptuosum quod homo scientiam suam audeat deo comparare. Unde dicit. Numquid deo comparari potest homo. etiam cum perfectus fuerit scientie. quasi dicat non. eo quod dei scientia infinita. Secundo aliquis prouocatur ad disputandum uel contendendum cum aliquo propter aliqua que ab eo accepit ut fiat collatio datorum et acceptorum. Est autem presumptuosum quod homo putet bona que fecit esse deo utilia. Unde et psalmista dixit. dixi domino deus meus es tu. quoniam bonorum meorum non eges. Unde subdit. quid prodest deo si iustus fueris scilicet recta opera faciendo. Aut quid ei confers si immaculata fuit uita tua scilicet a peccatis abstinendo. Tertio prouocatur aliquis ad hoc quod contendat cum aliquo propter timorem superiorum potestatis eum in iudicium uocantis quod nephas est cogitare de deo. Unde subdit. Numquid timens scilicet aliquem iudicem arguet te. scilicet amisando. et ueniet tecum in iudicium. quasi de pari citatus. Deinde quia dixerat iob iniquas esse eorum sententias quibus dicebat domum eius perisse sicut tabernacula impiorum ostendit sententiam suam esse ueram cum subdit. Et si propter plurimam maliciam et infinitas iniquitates tuas. quasi deus te arguit penas infligendo non propter timorem sed propter amorem iusticie ut puniat tua peccata. Unde malicia potest referri ad peccata quibus alios lesit. iniquitas autem ad peccata quibus iusticie opera pretermisit. Unde maliciam dicit plurimam sed iniquitates infinitas. quia in pluribus peccat homo omittendo quam committendo. Unde subiungit primo de nocumentis proximis illatis que quandoque per modum calumpnie inferuntur sub pretextu iusticie. Unde subdit. Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa. scilicet nequitia quia de fratribus tuis confidere non potes. quandoque autem inferuntur nocumenta sine aliquo colore iusticie. et quantum ad hoc subdit. Et nudos spoliasti uestibus. quod potest intelligi dupliciter. Primo quia spoliando nudos reliquisti nichil eis reseruans. Alio modo cum essent nudi id est non sufficienter uestiti illud modicum quod habebant eis subtraxisti. Subiungit autem de omissione bonorum operum dicens. Aquam lasso non dedisti. quasi scilicet ea indigebat propter sitim ex labore uite exortam. quasi dicat laborantibus et afflictis opem et solacium non tulisti. Et esurienti subtraxisti panem. quasi dicat indigenti non subuenisti et hec quidem dicta sunt quantum ad peccata que commisit sicut priuata persona. Subiungit autem de peccatis pertinentibus ad principatum ipsius quantum que primo ponit.

q principatū nō per iusticiā sed p
violētiā obtinuit Vn̄ dicit In for-
titudie brachij tui possidebas t'-
rā. i. per potētiā tuā dominium
t're acquisiuisti // 2º ponit q subdi-
tos suos nō gubnabat s'm iusticiā
s; s'm potn̄ s'm illud sap. 2º. sit for-
titudo n'rā lex iusticie. Vn̄ subdit
Et potētissimus obtinebas eā. q. d.
per excellētiā ptātis subditis utebā-
ris ad libitū // 3º ponit aq̄ iudicia
quia s. psonis īfirmis iusticiā non
reddebat. Vn̄ subdit Viduas di-
misisti vacuas. s. dū nō fecisti eis
iusticias de adūsarijs s'm illud ysa.
2º Causa vidue nō īgreditur ad eos
Et iterū qd' āplius ē īfirmas per-
sonas opprimebat Vn̄ subdit. Lac'-
tos pupillorū cōsupsisti. uel cōm-
misti q. d. si quid in eis virtū erat
anullasti Cōt' illud qd' dicitur ī ps
Iudicate pupillo et humili Et pro
hijs culpis subdit sibi penas pro-
uenisse Vn̄ subdit Proptea circu-
datus es laqueis. i. adūsitatib9
vndiq; opprimētib9 te ut euasion
locus nō pateat postq̄ in eis in-
cidisti Nec; ei potuer as q; subito
tibi supuenerat Vn̄ subdit Et for-
mido cōturbat te subita. q; s. ma-
la ei subito supuenerat ex quib9
poterat etiā alia timere Causā
aut quare ei subito supuenerit on̄t
subdēs Et putabas te tenebras
nō visurū. i. nō pueturū ad has
dubitacōes in quib9 nescis quid
facias. qd' refertur ad laqueos
Deīn q̄ntū ad formidinē cōtur-
bantē subdit Et impetu aq̄rū inun-
dātū nō oppssū iri. q. d. pu̇tabas

q nunq̄ ad hoc pueires q opprime-
ris violētia et multitudie adūsita-
tū desup venientiū s'm illud prime
thessa. quinto Cū dixerit pax et
securitas tūc repētin9 supueniet
eis interitus Et aut pro penis no
putet aquib9 se penā passurū ad
hoc ptinet q nō credit deū dei
bus humānis puidēntiā hr'e ad qd'
voluit forte retorq̄re qd' iob dix
erat in cessiō pmo caplo Nunquid
deū docebit quispiā sciaj qd' ad
destinū diuine scie pue it' ptatus
est Et iō videt̄ ei qm̄ iōne q
iob dei puidētiā negeti // Est aut
cōsiderandū q aliqui deū negāt
hr'e cognicōez et puidētiā rerū
humanarū propt' altitudinē sue sbā
tūi ppoziōē dicut suā sciaj ut nō
sciat nisi se ipz putātes q eius
subā vilesceret si se ad īfiora exte
deret. Vn̄ subdit. An cogitas q
deus excelsior celo sit. i. tota vni
uersitate creaturarū Et super
stellarū uticē sublimetur. i. sup
altissimaz creaturā Et hui9 cogni-
tiōn causam subdit Et dicis quid ei
nouit deus. de istis s. īfioribus re
bus nō q̄ huioi hoīes rerū cognit
tione tolle a deo subtrahūt sed
dicut q eas cognoscit in vli puta
cognoscendo vlia entis vl'es cau
Vn̄ subdit Et quasi per caliginē
iudicat. Cognoscē ei aliq̄ in vli
est cognoscē ī pticl'e. et iō huioi cog-
tione notat caliginosā sicut de
eo qd' a remotis videtur q̄ cali-
nose videtur. quia pcipit hoc ee
s; nō quis homo sit Et ad similit-
sititudinē de hijs q̄ apud hoīes

contingunt. apud quos qui in aliquo loco latet sicut non videtur ab hijs qui extra locum sunt. Ita nec eos videt. Unde subdit. Nubes latibulum eius nec nostra considerat. q. d. sicut ipse latet nos quia nubibus occultatur in quantum ea que super nubes sunt plene cognoscere non valemus. Ita e contrario ipse ea que ad nos pertinent quasi sub nubibus esset ipse non videt. Sicut Ezechiel nono dicitur ex persona querentium. Dereliquit dominus terram. dominus non videt. Ponebant enim quod quia ea que in terris sunt multis defectibus et inordinationibus subiacent divina providentia non continentur sed solum celestia quorum ordo indeficiens perseverat. Unde sequitur. Circa cardines celi perambulat. Dicitur autem cardo in quo volvitur ostium. Unde per hoc designat per providentiam dei celum moveri. ex cuius motu sicut ex quodam ostio providentie divine providentia divina usque ad hec inferiora descendat. Sicut enim dicunt quod deus non cognoscit humana sed in universali ita dicunt quod non gubernat humana sed per universales causas quas per se gubernat. Et forte ad hoc referre voluit quod supra dixerat iob. qui excelsos iudicat.

Numquid semitam seculorum etc. Quia eliphas in verbis premissis imposuisse dicitur iob quod non crederet deum habere providentiam de rebus humanis. Nunc quantum videtur ei imponere huiusmodi infidelitatis effectum. Solet enim illi qui deum res humanas curare non credunt contempto dei timore in omnibus sequi propriam voluntatem. Unde subdit. Numquid semitam seculorum custodire cupis id est processum eorum qui nichil credunt nisi ista temporalia que videntur. et ex hoc procedunt ad iniustitie opera. Unde subdit. quam calcaverunt viri iniqui. Illi autem calcare aliquam viam dicuntur qui frequenter et sine aliqua dubitatione ex proposito viam terunt. Qui autem illi qui non credunt divinam providentiam frequenter et secure et ex proposito iniustitie opera agunt quod non contingit de illis qui divinam providentiam credunt quamvis quandoque ex infirmitate ad iniustitie opera declinant. Et ne hoc impune fecisse videantur subdit. Qui sublati sunt ante tempus suum. id est qui mortui sunt nondum completo naturali spatio vite. Et causam assignat dicens. Et flumine subvertit fundamentum. Est autem cuiuslibet fundamentum id cui principaliter spes eius innititur. tales autem non in deo spem suam ponunt sed in solis temporalibus rebus que corrumpuntur ipso cursu mobilitatis rerum quem fluvium nominat. Que autem sit predicta semita exponit subdens. Qui dicebant deo recede a nobis. scilicet contempnentes ipsum et spiritualia bona eius quantum ad affectum. scilicet quantum ad intellectum incredulitatem eorum exponit subdens. Et quasi nichil possit facere omnipotens estimabant eum. quia scilicet si ad deum non pertinet cura humanarum rerum vel bonum vel male homini facere non potest quod contrariatur omnipotentie rationi. Et ad aggravandam culpam subdit de eorum ingratitudine dicens. Cum ille implesset domus eorum bonis scilicet temporalibus que a deo dantur hominibus

Et ad eorū assertionē ꝓbandā sb-
dit. quorū sīna ꝓcul sit a me. Et
ne uideētur ꝙ sil' cū ipsis etiā iusti
subuertentur. et hoc excludit
dicens. Uidebunt iusti et letabū²
per illud datur ītelligi ꝙ ipi nō
subuertent². Et ne uidetur ꝙ ex
hoc ipō a iusticia deficeret qui de
subuersiōe aliorū gaudet subdit
Et innocēs subsānabit eos. q. d. sal
ua innocēcia eorū potuerunt eos
subsānare de hoc ꝙ cōt'' suā opi
nionē subuertūtur. In hoc enī
iusti congaudent diuine sīme. Et
uidetur hoc prope rnidē ad hoc
ꝙ iob sup̄ dixerat. post mea si
uidebitur uba ridete. q̄i cogres
sē derideri ab eis. Et ne aliquis
dubitaret fūdamētū ipsorū a
fluuio eē subuersū hoc etiā q̄si
mafestū subīt rogare propoīt
dicēs. Nonne succisa est erectio
eorū. Uidebant² enī ꝙ per pros
peritate trenā uel etiā ꝓp'ā
elacionē ad modū arboris erigi
in sublime. Et sicut arboris erectio
per succisionē subito īpeditur.
Ita etiā eorū elacio per eorum
subtractionē subito cessat. Co
tingit aut q̄nq3 ꝙ arbor succisa
in aliq⁹ quidē crescē nō pt sed
tn̄ r'manet adhuc ei⁹ lōgitudo.
si tn̄ apponatur ignis nullum
uestigiū ꝓcē altitudis restat
Ita et si mortuo ul' deiecto hoīe
ꝓtiōre per ignē aduersitatis etiā
filij eius pereant et diuie diri
piantur nichil r'siduū uidebi²
de altitudie ꝓrita r'manere. Unī
sequit² Et r'liquias eoꝝ deuora-

bit ignis. q̄i ardor tribulacionis
illud iacobi p'mo. Exortus ē sol
cū ardore et arescat fenū di
cutur aut reliquie hoīs. uel
filij nel q̄cūq3 alie res ei⁹ post
eū r'manentes. Quia g⁰ huiōi
subuersionē ipsius amicī dixera
ex hoc ꝙ cont'' deū nitebant²
ut sīlia iob euitare posset sub
dit. Acquiesce ergo ei. et habe
to pacē. q. d. propt' hoc contur
batus es ꝙ cōt'' eū cōtendē uo
luisti. Et per hoc s. per pacē
qua ei r'cōsiliaberis. habebis
fructus optiōs. q. d. q̄cq̄ optimū
esse poterit q̄si fructū h⁹ pacis
cōsequeris. Qualit' aut ei acq̄es
cē deat ondit. subdēs. Suscipe
ex ore illius legē. q. d. nō estimes
ꝙ res huāne diuina ꝓuidēcia nō
regantur. quīnimo s'm legē regi
minis eius tuā uitā disponas. Et q̄
quidā legē diuini regiminis ꝓfitēt
sed tn̄ eā ope nō sequuntur. io subdit
Et pone sermōes eius in corde tuo.
ut s. mādata eius mediteris et ea
seruare disponas. qualit' aut per
hoc fructus optimos sit habitur⁹
ondit subdēs. Si reuersus fueris
ad oīpotētē. ut s. eius oīpotēciam
credas et ei te subicias. edificā
beris. q. d. dom⁹ tue ꝓspitatis q̄
destructa est repabitur. Quo ad
deū ꝓfrē recti deat ondit subdēs
Et longe facies iniquitatē a ta-
bnaculo tuo. Et est subītelligēdū
ut littera sic ītelligatur. Si lōge
facias iniquitatē a tabnaculo tuo
dabit s. deus pro terra silicem
et pro silice torrentes aureos

ut hoc quod dicit longe facies a ta
bernaculo tuo iniquitatem sit expo
sitium eius quod dixerat. Si reversus
fueris ad omnipotentem. et non dicit si lon
ge fecisti iniquitatem a te sed a tab
naculo tuo volens innuere quod adversitas
ei acciderat non solum pro peccato
sue persone sed etiam pro peccato sue fa
milie. Quod non dixit. dabit pro terra
silicem. refertur ad hoc quod dixerat
edificaberis. ut scilicet detur intelligi
quod restauracio sit futura sed ad aliquid
maius ut scilicet pro amissis maiora
reddat. Silex enim preciosior est quam
gleba terra et aurum quam silex. Que sunt
autem illa bona que restituenda ei
promittit cum enumerat primo ponens
securitatem ex dei protectione cum subdit.
Eritque omnipotens contra hostes tuos.
ne scilicet possit iterato subripere quod tibi
restituetur. // Secundo ponit diviciarum ha
bundanciam cum dicit. Et argentum coacer
vabitur tibi. Nomine enim argenti des
divicie significantur quia ex argento pe
cunia fieri solet. Et ne solum videatur
corporalia bona promittere subiungit
et de spiritualibus ponens. Inter que primo
ponit ut homo diligat deum et de
lectetur in eo. Unde sequitur. Tunc super
omnipotentem deliciis affluens id est quando pa
tenter habebis cum eo in eo delectaberis.
Et quia unusquisque respicit libenter
in quo delectatur. subdit. Et ele
vabis ad deum faciem tuam id est mentem
tuam ut ipsum frequenter contempleris
ut ex hoc fiduciam recipies recurren
di ad ipsum. Unde subdit. Rogabis
eum. et hoc non sine fructu. sequitur
enim. Et exaudiet te. Solet enim a
deo exauditi vota implere que pos

tulando promiserunt. Unde subdit. Et
vota tua reddes. quasi in signum
exaudicionis. Deinde promittit pro
sperum propositi successum cum subdit. De
cernes rem id est ordinabis per tuam
providenciam qualiter aliquid sit futurum
Et veniet tibi id est disputacio tua non
frustrabitur. Et ne dubites quid
sit decernendum hoc etiam tibi manifes
tabitur. Unde subdit. Et in viis tuis
splendebit lumen id est clare appare
bit tibi per quas vias procedere debeas
Racionem autem harum promissionum ostendit
subdens. Qui enim humiliatus fuit
scilicet deo se subiciendo per affectum. erit
in gloria. quam scilicet consequetur a deo
Et qui inclinavit oculos suos. scilicet ne
per intellectum aliquid vel stultum senciat
contra deum. Ipse sanabitur a malo
scilicet liberatus et in bonis stabilitus
Non solum autem requiritur ad salutem
interior humilitas affectus et intellectus
sed etiam exteriorum puritas operum. Unde sub
dit. Salvabitur innocens. Et quo me
rito salvetur ostendit subdens. Sal
vabitur in mundicia manuum suarum.
id est in innocencia operum suorum. Et est
considerandum quod hic elyphas non
solum promittit iob si convertatur bona
temporalia que possunt esse bonis et malis
communia sicut supra fecerat sed etiam
bona spiritualia que sunt bonorum pro
pria sed tamen solum in hac vita. Capitulum

Respondens autem iob. xxiii.
dixit. Nunc quoque in ama
ritudine etc. Elyphas in premissis
verbis duo contra iob proposuisse vi
detur. Primo quidem quod propter malicia
eius pluuima fuerat punitus. Secundo quod
quod de dei providencia dubitaverit

uel eam negauerit. Solet autem homines
cum eis falso aliqua crimina imponunt
ex hoc tristari. Unde quia iob in se hoc
non cognoscebat dicit. Nunc quoque in
amaritudine est sermo meus q. d.
Sicut super me contristasti opprobrijs
uestris ita nunc ut rogar cum amari-
tudine loqui. Cum enim alicui afflicto
de nouo afflictio additur priores afflic-
tiones ad memoriam reuocantur. ex qui-
bus prius exertus aggrauatur. Unde
subdit. Et manus .i. potestas plage mee
.i. aduersitatis quam olim sum passus
aggrauata est super gemitum meum .i. fuit
potentior gemitu commotione. Incipit autem
respondere ad hoc quod dixerat quod propter
maliciam eum punitum. recognoscebat
autem se iob diuino iudicio punitum. Unde
supra quintodecimo dixerat. Conclusit
me deus apud iniquum. Unde inquirere tamen
quare punitus sit est inquirere tam diui-
ni iudicij quam nullus cognoscere potest nisi ipse
deus. Ex quo patet presumptuose eliphas
asseruisse eum pro malicia fuisse puni-
tum. Unde super hoc non uult cum eliphas
contendere sed disputationem uertit ad deum
qui solus deus sui iudicij rationem nouit
putaret enim se diuino iudicio pregrauatum
si autem propter maliciam plurima esset
punitus. Solet autem qui ab aliquo
iudice sunt grauati primo ad iudicem
accedere quod facere non possunt nisi locum eius
inueniant. quod non possunt nisi prius eum cognos-
cant. nullus enim potest queres inuenire id
quod ignorat. Unde dicit. Quis michi
tribuat ut cognoscam et inueniam illum
et ueniam usque ad solium eius. Sciebat
enim quod deus eius cognitionem excederet
et ideo non poterat de se presumere inuenire
uiam per quam usque ad solium eius per-
ueniret. i. ad plenam cognitionem iudi-
ciorum ipsius. Solet autem grauatus a
iudice cum ad eum peruenerit causam iusti-
cie sue narrare. Unde subdit. Ponam co-
ram eo iudicium. q. d. proponam coram eo
quale debeat esse iudicium cause mee et
os meum replebo increpationibus .i. ques-
tionibus. non quidem ut credam di-
uinum iudicium esse iniustum sed per modum
querentis sicut solet disputatores
contra dicta aliorum obicere ut plenius
ueritatem intelligat. Unde subdit. Ut
sciam uerba que michi respondeat. quod
pertinet ad ueritatem responsionis cognos-
cendam. Et intelligam quid loquatur
michi. quod pertinet ad percipiendam
uerborum intelligentiam. Non enim potest homo
scire an uerum sit quod ei dicitur nisi
intelligat quod loquatur ei. Fecerat
enim supra quasi diuinum iudicium susti-
nendo proposuerat diuinam fortitu-
dinem magnam sicut sophar c. xi.
Excelsior celo est et quid facies et
que ibi sequuntur. et ideo hanc exclu-
dens responsionem subdit. Nolo multa
fortitudine contendat mecum nec mag-
nitudinis sue mole me premat. q. d.
non sufficit michi ista responsio ut so-
lum contra me alligetur dei magni-
tudo et potestas quia sicut ipse est for-
tissimus ita et iustissimus et equitatis
amator. Unde subdit. Proponat equi-
tatem contra me .i. assignetur ratio ad
equitatem pertinens et ita apparebit
quod non propter maliciam sum punitus.
cum subdit Et perueniat ad uictoriam
iudicium meum quod scilicet contra hoc con-
tendo asserens me non pro peccato
punitum. Et ne quis credat ex eo quod
dixit. quis michi tribuat ut cognoscam

et inuenia[m] illu[m] et ueniam usq[ue] ad so
liu[m] eius. q[ui] credet deu[m] corp[or]ali loco
co[n]cludi. aut per creaturas suffi
cient[er] posse ~~co[n]cludi~~ cognosci. sub
iu[n]git. Si ad oriente[m] iero no[n] appa[re]t.
Ubi co[n]siderandu[m] s[ecundu]m aristotilem
in celo disti[n]guuntur sex positio[n]es
d[iffere]n[ti]e s[cilicet] sursu[m] et deorsu[m] dextrorsum
et sinistrorsu[m] ante et retro. Pri[n]
cipiu[m] en[im] motus totius firmame[n]
ti apparet manifeste in oriente.
Est aut[em] in quolib[et] a[n]i[m]ali princi
piu[m] motus a dextro. Si ergo y
maginemur motu[m] firmame[n]ti
sicut motu[m] un[ius] a[n]i[m]alis oportebit
pone[re] dextru[m] celi i[n] oriente. Sinis
tru[m] u[er]o in occide[n]te. Sursu[m] in me
ridie. Deorsu[m] in septe[n]trione. An
terius u[er]o in superiori emisperio.
Posterius in posteriori emisperio. Ve
lut si ymaginemur unu[m] ho[m]i[n]em
qui sua dextra mouet celu[m] ab o
riente versus superi[us] emisperiu[m]
o[mn]i[n]o e[ss]et q[uod] caput tenet u[er]sus me
ridie[m]. et pedes u[er]sus septe[n]trione[m]
et p[ro]p[ter]ea a[n]terior ho[m]i[n]is e[ss]et u[er]sus superius
emisperiu[m]. posterius u[er]o ho[m]i[n]is i[n]
deorsu[m] uersus i[n]ferius emisperiu[m].
Quida[m] u[er]o respicientes a[n]i[m]aliu[m]
hanc d[iffere]n[ti]am nec ad dispone[re] huma
ni corporis sed magis ad ordine[m]
motus celi posuerunt superius celi
e[ss]e parte[m] orientale[m] eo q[uod] i[n]cipit
ibi motus. Dextru[m] aut[em] celi in
parte meridionali uersus quam
parte[m] quo ad nos p[ro]cedit mo
tus planetaru[m]. Unde p[er] opposit[um]
i[n]ferius celi i[n]telligitur occide[n]s.
Sinistru[m] u[er]o celi i[n]telligit[ur] septe[n]
trionalis. et hoc mo[do] uidet[ur] p[ro]cede[re]

uerba iob. Na[m] dextru[m] et sinistru[m]
diuidit tot[um] oriente[m] et occide[n]te[m].
Pot[est] ergo simplicit[er] i[n]telligi q[uod] in
nulla p[ar]te celi deus localit[er] co[n]clu
ditur. ut sit sensus. Si ad oriente[m]
iero no[n] apparet. quasi ibi i[n]terior
uicinior exi[st]e[n]s ac si ibi localiter
existeret. Et si ad occide[n]te[m] no[n] in
telliga[m] eu[m]. quasi p[ro]pinquiorem
et ibi co[n]clusu[m]. Si ad sinistram
parte[m] i[d est] septe[n]trionale[m] partem.
quid aga[m]. q[uasi] d[icat] no[n] est ibi corpora
lit[er] situatus. Si me uerta[m] ad dex
tra[m] i[d est] uersus p[ar]te[m] meridionale[m] non
uidebo illu[m] quasi ibi existe[n]tem.
Vel p[otes]t hec uerba i[n]duci no[n]
ad excludendu[m] a deo locale[m] situ[m]
s[ed] ad ostendendu[m] q[uod] no[n] p[otes]t sufficie[n]t[er]
per i[n]feriores effectus i[n]ueniri. Inter
aut[em] o[mn]es effect[us] in rebus corpora
libus appare[n]tes u[n]ior est et ma
ior est motus firmame[n]ti et qua[m]
uis magis apparea[t] h[uius] [modi] mot[us]
p[ri]ncipiu[m], no[n] sufficie[n]t[er] demonstrat
i[n]finitate[m] di[ui]ne u[ir]tutis. Unde dicit
Si ad oriente[m] iero s[cilicet] p[ro]gressu
mee co[n]sideratio[n]is q[uasi] si co[n]sideras
p[ri]ncipiu[m] motus firmame[n]ti. no[n]
apparet. sufficie[n]t[er] s[cilicet] per hanc
consideratione[m]. Secu[n]dus aut[em] effect[us]
diuine u[ir]tutis in rebus corporali
bus est motus planetaru[m] qui
est ex aduerso motus firma[me]nti
Unde p[ri]ncipiu[m] motus eius in occi
dente est ex quo etia[m] no[n] p[otes]t co[n]
siderari diuina uirtus. Unde sub
dit. Si ad occide[n]te[m] s[cilicet] iero co[n]side
ra[n]s p[ri]ncipiu[m] motus planetaru[m].
no[n] i[n]telliga[m]. Et ualde signa[n]t[er]
loquitur. Hic en[im] motus i[n]telligi[tur]

i[d est] in oriente tu[m] h[uius] motus princip[ium] p[ri]ncipiu[m]

ex diuersitate situs planetarū que
apparet oculis ex pte uō septētō
nali nō uidetur eē nobis pricipiū
nisi tenebrarū quia uersus illā
partē sol nūq̄ͣ accedit Et quia te
nebre īpediūt actionē s'm illud
iohis ix. Venit nox in qua neō pt̄
opari. iō subdit Si ad sinistram
s. per cōsideracioēȝ procexero. quid
agā .i. nō īueniō ibi nisi defcū
actionū Vn̄ nullū uestigiū dabit'
ad eū cognoscendū Vnde subdit
Nō apphendā eū ꝯ. Ex pte
uō meridionali est nobis. pricipiū
lucis propt' corpora lucencia ex
illa pte nobis
apparencia Vnde
subdit Si me uertā
s. per cōsideracioēȝ ad dextram
.i. ad partē meridionalē celi. nō
uidebo illū. q. d. īueniā ibi lumē
corpale per qd' tn̄ ipē uidei nō pt̄
Et quāuis ipē sic me lateat. eū tn̄
nō latet que circa me aguntur. Vn̄
subdit. Ipē enim scit uiā meā. et tōm
pcessū uite mee qd' uidet' iob dicē
cōtra id qd' sup' elyphas īduxerat
ex psona ipiorū qi īponēdo illud
iob. Nubes latibulū ei' nec nostra
cōsiderat Et quia posset aliqs dicē
Si scit uiā tuā Ergo pp pctā tua te
puniuit Ipē rn̄det dicēs. Et pro
babit me quasi aurū qd' p ignē
trāsit. Vbi pmo expoīt maīfeste
cam̄ sue adūsitatis q̄ fuit ei īduc
ta ut ex ea cōpbatus oib' appare
ret. sicut aurū cōpbat' qd' ignē pt̄
sustinere. Sȝ sicut aurū nō fit uerū
aurū ex igne. s; eius ueritas hoībus
maīfestatur Ita iob p adūsitate

probatus est. nō ut eius uirtus ap
pareret corā deo s; ut hoīb' mani
festaretur Dicit aūt pbabit de fu
turo q̄ͣ exhibēs per paciāȝ etiam
ad futurā examinationē. Sȝ uero
nō sit punitus pro pctō p̄cedēti
pbat per rcītudinē uite sue Vbi
cōsiderandū est q' vnūqdq; ordi
rem per hoc q' sue r'gule cōformtur
Est aūt duplex r'gula huāne uite
Prima quidē est lex nālis mētib'
hoīm a deo īpressa per quā nālit'
homo ītelligit aliquid eē bonum
ex silitudīe boītatis dīne in q° pmo
attēdendū est q' homo s'm sum pos
se imitetur in suis affcib' et opib'
dīne boītatis opacioēȝ s'm illud mat
quīto Estote pfcī sicut pr' uest' ce
lestis pfcus est Et ad ephe. quīto
imitatores dei sicut filij karissimi
Vn̄ dicit. uestigia eius .i. aliqualē
licet ex pua pte silitudinē boītatis
dīne opantis. secutus est. per imi
tacionē. pes meus .i. affcus meus
quo ad opandū pcedim' I° req
ritur q' aliquis cō mēte sollicitu
dinē adhibeat ad deū imitandū q̄ͣ
Vn̄ subdit. Viā eius custodiui. q̄ͣ
sollicitus ne ab ea recedere Ter
requiritur q' homo in ea pseuet
et totalit' in ea r'maneat nō ex
pte Vn̄ subdit Et nō declinaui
ex ea .i. ex nulla pte r'cessi Alia
r'gula huāne uite est lex exterior
diuinitus tradita Cōtra quā homo
peccat dupli' Pmo° per cōtēp
tū cōtra hoc iob dicit. A mandatis
labiorū eius nō recessi. Fuerūt aūt
noe aliqua p'cepta diuinitus data
et forte aliquibus alijs uiris scīs

in quorum labiis deus loquebatur. 2o
aliquis peccat contra legem dei per ig-
norantiam vel oblivionem et contra hoc
subdit Et in sinu meo .i. in occulto
cordis abscondi verba oris eius
secundum illud psalmi In corde meo ab-
scondi eloquia mea (tua) ut non peccem
tibi Et ne aliquis diceret hanc probationem
quam induxit ex certitudine mentis sue non
esse convenientem ostendit omnino quod de divinis
iudiciis certissimam et demonstrativam pro-
bationem induci non potest propter incomprehensibili-
tatem divine voluntatis. Unde ei subdit
Ipse enim solus est. qui non habet
aliquam creaturam similem vel equalem
que eum comprehendere possit. et per
consequens neque eius voluntatem. Unde subdit
Et nemo avertere potest .i. per certitudinem
cognoscere. eius cogitationes .i. dispo-
sitiones iudiciorum eius Et sicut non
potest comprehendi eius dispositio Ita
nec ei potest ab ulla creatura resisti.
Unde sequitur Et anima eius .i. volun-
tas eius. quodcumque voluit hoc fecit.
quasi nullo resistere valente Con-
tingit autem quandoque maxime in aliquo sapien-
te quod voluntatem suam moderatur secundum
virtutem ultra quam facere non potest
sed hoc excludit a deo cum subdit
Cum expleverit in me voluntatem
suam. et alia multa similia presto sunt
ei. q.d. Quod michi ultra adversitatem
non inducat non est quia ultra non
possit sed quia ultra non vult Et ideo
a facie eius. quia scilicet considero quod ultra
facere possit et non possum advertere
utrum ultra facere velit. turbatus
sum. turbatione timoris. Unde subdit
Et considerans eum .i. potentiam eius
timore sollicitor. ne scilicet adhuc per-
turbaturus me vel probaturus
sit adversitate graviori Causam au-
tem huius sollicitudinis formidolose as-
signat per hoc quod est expertus
in se divinam percussionem. Unde subdit
Deus mollivit cor meum. quia languefaci-
ens cum infirmitate securitatem sub-
lata Et omnipotens conturbavit me .i.
per omnipotentiam suam perturbationem
tristitie de presentibus malis et timo-
ris induxit de futuris Quare autem
timeat in futurum cum non sit sibi
conscius de culpa ostendit subdens
Non enim perii .i. adversitates passus
sum propter imminentes tenebras
.i. errores vel peccata. que quidem
imminere dicuntur quando in mente hominis
confirmantur. puta cum quis ex mali-
tia peccat Contingit autem quandoque quod ma-
litia in homine non firmatur sed ex
aliqua subita passione puta concupiscentie
vel ire ad peccandum impellitur. et hoc
excludit a se subdens. Neque faciem
meam operuit caligo. quasi enim
caligat oculus rationis quando per passi-
onem iudicium eius in opere particulari
decipitur Capitulum xxiv

Ab omnipotente non sunt abscon-
dita tempora etc. In precedenti
capitulo iob ostendit se non propter
peccata preterita punitum esse ut eliphas
asseruerat. Nunc autem vult mani-
festare quod non existimat deum
non habere curam rerum humanarum
sicut eliphas ei imponebat Est
autem considerandum quod aliqui ponebant
deum rerum humanarum et notitiam
et curam non habere propter distantiam
eius a nobis. credebat ei quod sicut
propter huiusmodi distantiam nos eum

Ca.m xxiv Capitulum 24

cognosce no valemus Ita nec ipe
nos sed hoc ipe excludit dicens
Ab omnipotente no sut tpa abscondi
ta. q. d. qmuis omps sit ex tpm
mutabilitate tn ipe tpm cursu cog
noscit Illi no qui sut in tpe ita eu
cognoscut qd tn modu eternitatis
eius no valet coprehende Unde
subdit Qui aut noverut eu .i. ho
mines tpales eius qualescuqz no
ticia hntes vel nali cognicione
vel per fide vl aliq maiori sapi
entie illustratione ignoret dies
illius .i. coprehende no valet modu
eternitatis eius Et quia dixerat
tpaliu cursu deo ignotu no esse
qnr ondit qualit tpalia iudicat
pmittes diusas hoim culpas qrum
quida fraudulet alijs iferunt
nocumeta Vn dicit. Alij s. inter
hoies terminos tustulerut .i. furti
ve mutates possessionu confinia
et silia fecerut in aialib9 q congre
gati pascut. Vn subdit. Diripu
erut s. furtive greges alienos
et paverut eos ut sic videant
ee eoru veri dni et culpa eoru
exaggerat ex conditione psona
ru earu quibus iferut nocum
tu Consueverut ei hoies miseri
pupillo ppt defcm etatis et care
tia sustentation paretu et cont
hoc dicit. Asinu pupilloru abe
gerut .i. aberrare fecerut ut eu
raperet no miserates pupillu
sil etia viduaru Consueverut
ei hoies miseri viduis ppt fra
gilitate sexus et qz destitute sut
viroru solacio. Sz cont hoc subdit
Et abstulerut pro pignore bo

ve vidue. quasi sub coloe iusticie
ea granates Consueverut etia
hoies miseri paupm qui dicitu
sustetatioe carent. et cont hoc sub
dit Subverterut pauperu viam
.i. abstulerut eis facultate sibi ne
cessaria pcurandi eos multiplicit
molestando Solet etia hoies de
siste a nocumeto eoru qui alijs
nocere no consueverut sz inter ali
os suavit vivut. et cont hoc sub
dit Et oppresserut pit mansuetos
tre. qui s. neqz pvori neqz pro
vocare alios noverat Sil aut
sut quida qui no fraudulent
ut pda sz per manifesta mali
cia alijs nocet qui ad mala fa
cienda prorupit qz nulla dis
ciplina legu contineant de qbs
subdit. Alij quasi onagri in de
serto .i. azini silvestres qui hom
servituti no subsut Egrediut
ad opus suu .i. ad latrocinium
cu quasi propo opi sollicite in
tendut Vn subdit. Vigilantesqz
ad pda s. diripienda. Pparant
pane liberis s. suis ex pda di
repta Deinde gemus pde detestat
subdes agru no suu demetiut
per violecia s. messes alienas
colligetes. Et vinea eius qua s.
oppresserut vindemiant. quia s.
pus aliquem opprimut ad hoc ut ei9
bona liberius rapiant neqz ei
spola hnt exteriora per violenciam
subtrahut sz etia que iam sut
ad usu corpis fovendi assupta
Vn subdit Nudos dimittut ho
mines .i. nichil relinquut eis in
dumeta tolletes. Et ut magis

exaggeret huius rapine culpā sub
iungit afflictiões quas ex nuditate
paciūtur. Vn̄ subiūgit. quibus non
est operimētū in frigore. esset em̄
aliqualit' tollerabile si aliunde pos
set subueīre nuditati et nō solum
sz indumēta necīa ad calefaciendū
contra frigus sed eciā ad tegumētū
contra pluuiā. Vn̄ oportet a latronib9
denudatos nō solū a frigore affli
gi sed eciā pfundi et hoc est qd' subdit.
quos ymbres montiū rigāt. Solet
em̄ homīes ad loca mōtana qui ad
teritoria pfugere p' timore latronum
ubi propt' aeris frigiditate et fre
quenciores et grauiores sīt pluuie max
ime nudis hoībus. Est aut gleuiz
tinedum nuditatis si ille qui uesti
mētorū opimētū nō hz saltī opi
mēto domus nō caret. sz cont' hoc
subdit. Et nō hñtes uelamē s. ues
timēti nec domus. āplexātur la
pides. i. abscōdūt se in cauernis la
pidū que īueniunt' in locis mōta
nis. Vltius aut exaggerat eorū
culpā ex condicioē miserabiliū p
sonarū quas grauat. Vn̄ subdit
Vim fecerūt depdantes pupillos
qui s. erāt mag' sustētandi. et
vulgū paupem spoliauerūt. cui
s. erat mag' subueīendū. Essz aut
utrūqz tolerabile si saltē hñtib9
suffitienciā subtrahē uellet. et ideo
ad maiorē exaggeratioēz īiquita
tis eorū subdit. Nudis. i. nō hñtib9
uestimētū. et īcedentib9 absqz uesti
tu. i. pre inopia nēnte eciā ad pub
licū sn̄ uestib9 īnudi pcedentib9 qd'
ptinet ad magnā īopiā uestitus.
Et ut ondatur in utētu ex eos

penuriā pati subdit. Et esurienti
bus hijs aut michil magnū aufre
pnt sz id modicū qd' hñt eis surri
pe' nō uerētur. tulerūt spicas. q. d.
nō tulerūt eis messē qua nō hñt
sz alias paucas spicas quas ipsi
collegerūt. et si forte in aliquo hn̄
dare uideātur illud subtrahūt non
pēsātes quātā penuriā in alijs
paciantur. Vn̄ subdit Int' acinos
frugū s. eorū. meridiāti sūt. i. quie
uerūt in meridie qui lascīuientes
de bonis eorū. qui calcatis torcu
laribus siciūt. i. qui stant post vī
demiā modicū hñt de uino. nec
solū hoīes spoliant in bonis extīo
ribus sz eciā ledūt in psonis. Vn̄ sub
dit. De ciuitatib9 fecerūt uiros
gemē. qz s. quibusdā lesis multi
ex ciuitatib9 cōturbātur. et illi qui
lesi sūt cōquaniētur. Vn̄ subdit
Et aīe vulneratorū clamabūt
et deus. a quo s. nō sīt abscondita
que in tpe agūtur. inultū abi
re nō patitur. qd' s. nō eet si de
rebus hūanis puidenciā nō hr̄et
Causā aut quare hoc deus inultū
nō patitur ondit ex hoc qz non
per ignorāciā sz per maliciam
peccant ex qua sapiāz odiūt eo
rū peccā arguēte Vn̄ subdit Ipi
fuerūt rebelles lumīs s. ex pposito
agētes cont' illud qd' eis lumē roīs
dictat sicut ei sapia pcipit eos
qui se corrupisnt Ita fugit ab eis q
ei īmicātur. Vn̄ subdit Nescierūt
uias eius. i. hñtes sēsū p maliciā
depravatū nō potuerūt sapiencie
pcessus cognoscē vel nescierūt. idz
nō approbauerūt nec expiri nō

luerunt sapientie mandata et impenitentiam eorum
demonstrat dicens Nec reuersi sunt per se-
mitam illius. Ille quidem per sapientie semi-
tas reuertuntur qui etsi sapientie peccan-
do rebelles sunt tamen penitendo ad sapi-
entiam reuertuntur. In signum autem quod sepulti
lumen sapientie diuine repugnant inducit quod ex
lumine extinus detestantur tenebras a-
mantes secundum quod iohannis 3o dicitur Omnis
qui male agit odit lucem. Unde et hic
subditur Mane primo adhuc scilicet ex-
istentibus tenebris consurgit homicida
interficit egenum et pauperem. quia scilicet
illa hora nondum quando homines uadunt per
uiam sed aliquando pauperes mane ducti
preoccupant tempus operis quibus latrones
insidiantur in uia. Ad hoc autem quod
domibus alienis furtiue surripiant
confusionibus indiget tenebris. Unde
subdit Per noctem uero erit quasi fur
scilicet domos infringendo quod ei primo ma-
ne tunc facile non esset quia tunc ho-
mines euigilare incipiunt. Idem autem in
adulterio ostendit subdens. Oculus
adulteri qui scilicet insidiatur alieno
thoro obseruat caliginem. Unde sub-
dit. Non ~~te~~ uidebit me oculus id est
hoc proposito obseruat caliginem
ut scilicet deprehendi non possit ne cuiusquam
oculo uideatur. Et quia non sufficiat
ei occultatio noctis adhuc alias
occultandi artes assumunt. Unde
subdit Et operiet uultum suum. qua-
licumque scilicet mutatione habitus. Et sicut
ad incipiendum opus obseruat cali-
ginem Ita etiam et opus exequitur
in tenebris. Unde subdit Et perfo-
dit in tenebris domos scilicet qualitercumque
fraude uel uiolentia obstacula etiam
auferentes. sicut in die condixe-

rant sibi scilicet adulter et adultera
Et ignorauerunt lucem id est abiecerunt
in tota executione nepharii operis
si subito scilicet ex improuiso uel inpremedi-
tato quia tempus eis breue uidetur
dum carnali delectationi uacant. appa-
ruerit aurora. que est principium
diuine lucis. arbitratur umbram
mortis. id est diem estimat odiosum
sicut umbram mortis dum se uidet
suas lascinias ulterius non posse pro-
trahere. Solet autem homines dupliciter
a suis operibus impediri. Uno quando
non prospiciunt rei euentum. Alio
quando habent in suo proposito debile ful-
cimentum sed adulteri qui ex concupis-
centia ducuntur econtrario primo quidem incon-
siderate Ipse precipites egerunt quamuis
ignoret quid sequatur et ad hoc
designandum dicit Et sit in tenebris
id est in dubiis et obscuris. qui in luce
id est in manifestis ambulat id est pro-
cedunt Secundo ex re modica et fra-
gili magnam fiduciam capiat. Unde
subdit. Leuis est scilicet adulter super
faciem aque quasi dicat. adeo leuiter mo-
uetur ut uideatur ei quod mollia sup-
sicut est aqua possit transire ad
suum propositum prosequendum. uel
ad litteram quod dicit Sic in tenebris
quasi in luce ambulat potest ad re-
ferri quod uterque scilicet adulter et adultera
sua opera in tenebris agere amant
Quod uero subdit. Leuis est super faciem
aque. refertur specialiter ad adulte-
rum propter impetum concupiscentie uide-
tur quod etiam super aquam uel super quamcumque
difficultatem uel aduersitatem leuiter
transire possit ad hoc quod perueniat
ad perfruitionem rei concupite.

Enarratis igitur diversis peccatorum culpis submittit de pena. Et primo quantum ad penam presentis vite cum subdit Maledicta sit pars eius in terra. Illud enim pars uniuscuiusque videtur esse quod quasi potissimum bonum considerat. Peccatores autem in rebus terrenis quasi in sua parte ultimum finem constituunt secundum illud Sapientie Hec est pars nostra et hec est sors. que quidem maledicta est quia bona huius mundi quibus male utitur ei vertuntur in malum. et hoc manifestat subdens. Neque ambulet per viam vinearum. Solet enim vie vinearum umbrose esse et per eas temperate vinee etiam spatium loci construit. Nam in locis nimis frigidis destruuntur per glaciem. et in locis nimis calidis aduruntur per calorem. Impius ergo per viam vinearum non ambulat quia rebus huius mundi moderate non utitur sed quandoque declinat ad unum extremum. quandoque ad aliud. et quantum ad hoc subdit. Ad nimium calorem transeat ab aquis ~~nimium~~ nivium. quia a contrario ad contrarium transeat qui in medio virtutis non manet. et ista pena consequitur omnes malos. quia inordinatus animus sibi ipsi pena est ut dicit augustinus in primo libro confessionum. Idem ponit penam que erit post mortem unde subdit Et usque ad inferos peccatum illius quasi dicat. non solum in terra pars eius maledicitur dum inordinate utitur rebus mundi. sed etiam penas post hoc in inferno patietur. ad quas etiam peccatis etiam referri potest quod dixerat ab aquis nivium etc. quia in inferno nulla erit temperies. Et ne crederet aliquis penas illas per misericordiam dei finiendas subdit. Obliviscatur eius id est peccatoris in inferno dampnati misericordia dei. scilicet ut numquam ex inde liberetur. Qualis autem sit illa pena ostendit subdens. Dulcedo illius vermis id est delectatio peccati convertetur ei in vermem id est in conscientie remorsum de quo dicitur ysa. ultimo. Vermis eorum non morietur. Unde et de huius pene interminabilitate subdit. Non sit in recordatione id est ita tollitur reliquatur a deo secundum memoriam et remedio liberationis ac si esset eius oblitus. Et declarat per similitudinem cum subdit. Et conteratur quasi lignum infructuosum. Arbor enim que non facit fructum excidetur et in ignem mittetur ut dicitur mathei 3o. Lignum autem infructuosum perditur ut purgetur secundum illud iohannis 15. Omnem palmitem non ferentem fructum purgabit eum ut fructum plus afferat. Impii autem puniuntur ad exterminium. Justi autem ad profectum. Quare autem infructuoso ligno comparatur ex duobus manifestat. Primo quidem quia bona sua in res inutiles consumpsit. Unde dicit. Pavit enim sterilem et que non parit. et loquitur de eo qui bona sua in res inutiles consumpsit ad similitudinem eius qui uxorem sterilem nutrit inutiliter. 2o quia indigentibus non subvenit quod ei poterat esse fructuosum. Unde subdit. Et vidue bene non fecit. Per viduam omnes indigentes significat non solum fuit infructuosus sed etiam nocivus sicut lignum proferens fructus venenosos Unde subdit. Detraxit fortes in fortitudine sua. id est potestate sua usus est non ad subveniendum oppressis

sed magis ad opprimendu fortes. et ho
qd alijs nocet in suu nocumentum
redundat. quia s. securam vitam age
no pt timens ledi ab eis quos leserat
Vn subdit Et cu stetit idz cu nil
fuit passus aduersu. Non credet
vite sue idz no erit de vita sua se
curus scdm illud qd elyphas sup
quintodecimo dixerat sonitus terroris
semp in auribus eius. et cu pax
sit sp ille insidias suspicatur. Laz
aut quare absqz mia sit puniendus
assignat ex hoc q mia dei noluit
uti cu potuit Vn subdit Dedit
ei deus locu pnie. idz differens
pena. et hec est ro quare pmis
sus est prosperitate aliqn viuere diu
sed hoc qd deus exhibuit ei in bo
nu tpe conuertit in malu Vn subdit
Et ille abutitur eo in suppbia. no
attribuens dine mie q pius penam no
statim punitur sz ex hoc psumunt peti
audaciam usqz ad contemptu dei Et qa
ius peccatorem tenebras querat ad peccan
du no tn pt facere qn videatur Vn
subdit Oculi ei eius sz dei sunt in
vijs illius idz considerat processus
eius quomodo in tenebris ambulet Et in
est q Eleuati sunt ad modicum idz
ad modicam sublimitatem et caducam
deo date eis locum pnie. Et no sub
sistent idz finalit. quia abutunt
dei mia in suppbia Et adhibet
huius rei similitudinem Poma enim q
in tpe generantur. determinato tpe crescunt
et postea incipiunt decidi. et tande
totalit destruuntur et ita contingit
de ipsis Vn et subdit Et humilia
buntur sicut oia. sz que in tempore
crescunt. et auferentur. totalit sz qn

ad summu peruenerunt Et adhibet
similitudinem subdens Et sicut summita
tes spicarum conterentur. Non enim
conteruntur fruges qn diu sunt in
herba sz crescunt Sz qn ad pfectam
maturitatem peruenerint scdm mensu
ram a deo puisam. hoc aut induxit
ad ostendendu q hoc q ipsi tpalit
no puniuntur sed prosperam vitam
agunt no contingit ex defectu puide
ncie dine sz ex hoc q deus differt
penam in congruum tps. et sic patz
falsum ee q elyphas imponebat ca
lupniose bto iob de negacione di
ne puidencie Vn subdit Quod si no
est ita sicut predixi de punicione ma
lorum sicut vos opinamini credentes
semp hoiem in hac vita puniri
pro pctis Quis me pt arguere
esse mentitu. quasi s. puidenciam di
nam negem Et ponere ante deum vba
mea idz vba mea in accusacionem
vertere coram deo ac si sit contra ei
prouidenciam dcam. ca xxv

Respondens aut baldad suites
dixit Pctus et terrore apud
eu est etc. Iob in sua responsione duas
calumpnias quas ei elyphas ince
rerat in sua precedenti responsione iam
repulit ostendens se pro pctis no ee
punitum neqz dine puidencie nega
torem. Ostenderat aut ex posse q dine
prouidencie no repugnabat sz ipsi
in hoc mundo mali prosperentur
quia reseruatur eorum pena in a
tempus. et id contra hoc ulterius illi
no potuerunt Sz aliud s. q iusto erant
puniti pro pctis no ita euidenter
ostenderat qn potius debilitatem sue
ostensionem significauit cu dixit

Nemo ad ũtē pt cogitaões eius et
io contr hoc baldad resistē ultius
nititur redarguens iob q se non
asserebat pro petis suis puniri
et qui imemor ũborũ iob q̃b dixeat
nõ sibi sufficē si tot eũ ex diuina
fortitudie cõtendatur a diña ptã
te disputaõn sumit exordiũ Et pro
ponit diue ptãtis magnitudinē
dupl. Pmo quidē q̃ntũ ad hoc q
exercet pom in supiores creatu
ras in suma ptãte eas cõseruas
vn dicit. Ptas et tror. ex qua ti
meri debz est apud eũ s. deũ. qui
facit cõcordiã in sublimib9 suis.
In iferiorib9 em creaturis discor
dia multiplicat' iuenitur. tam in
creaturis rõnabilibus ut patet
per cõtrarios motus huanarũ uo
lũtatũ. q in creaturis corpalib9
ut ex earũ cõtrietate apparet
per quã gñatiõi et corruptioni
subdũtur. Sz in corpib9 supe
riorib9 nulla cõtrietas inenitur
vn et icorruptibilia sũt Sĩlit'
etiã supiores intellectuales sbũe in
suma concordia viuũt vn absqz
miseria sũt. Hec aut suma cõcor
dia supiorũ creaturarũ ex ptã
te diuina procedit que supio
res creaturas in pfissima
sue bonitatis cõstituit pticipatiõe
et io signãt dixit in sublimib9
suis. id est in magis sibi cõformib9
Et cõmẽdat diuã ptãtē ex hijs
que opatur in ifiorib9 creaturis
in quib9 opatur per misterium
supiorũ creaturarũ quarũ mlt
titudo homini est ignota vnde
subdit. Nũq est nũs militũ ei9.

Milites quidē dei uocãtur omēs ce
lestes ũtutes que diuã nutũ sequũ
sic milites obediũt ipio ducis. harũ
aut celestiũ ũtutũ ignotus ē nũs
hoĩ Sĩlē est qd' hetur ysa. xl. Qui
educit in nũo militiã eorũ Et ne
aliquis crederet q ũtutes celestes
nõ se haberet sicut milites parē
tes imperio alieno sz sicut pncipes
et duces ex suo arbitrio cuncta agē
tes sicut estiãuerũt multorũ deorũ
cultores subiũgit. Et sup quē nõ
fulget lumē eius. q. d. oēs ũtutes
celestes per illũatiõnē diuinã
diriguntur. Sicut hoies ex hoc q
fulget sup eos lux solis. ¶ Propo
ta ergo diuã ptãte accedit ad
propositũ dicēs. Nũqd iustificari
pt homo cõpatus deo. q. d. ex q°
deus tã magnus est et ī iustitia
pcellēs ut etiã in sublimioribus
cõcordiã facit. qd' est iustitie effcs
Sm illud ysa. xx. Opus iustitie pax.
Oĩs iustitia hoĩs diue iustitie cõ
pata quasi nichil reputabitur
neqz solũ homo deo cõpatus nõ
pt iustus uideri. sz qd' plus est ei
cõpatus appet iniustus Sicut in
cõpatiõe ad res pulcrias res q
parũ pulcritudis hñt uidentur
inmũde. Vn subdit Aut apparē
mũdus natus de muliere. qd'
signãt dicit. quia ex hoc ipso
q homo de muliere per cõcupis
cētiã carnis nascitur. maculas
carnis cõtrahit. hoc aut quod
dixerat qñtũ per silē confirmat
~~dicēs~~ cũ subdit. Ecce eni luna
nõ splēdet. et stelle nõ st' mũde
in conspcũ eius. ¶ Vbi cõsidandũ

est q de sole mẽtionẽ nõ facit.
quia nõ apparet sensibilit q ad
pñciã maioris lucis lumẽ ei9 obte
nebretur. ſz stelle et luna etiã ad
pñciã corporalis solis obscurant
Vñ multomagl eorũ claritas gi
obscuritas qdã ẽ imẽsitati diui
luis cõpata. et ex hoc cõcludit cõ
positũ subdẽs. quãtomagl homo pu
tredo et filius hoĩs vmis s. nõ pt
reputari splẽdẽs splẽdore iusticie
si diuie iusticie cõparetur neqz
mũdus per inocẽciã si cõparetur
puritati diuie. Signãt aũt cõpeat
putredini. gi ex matia exũtes pu
trefactioi vicina. Et filiũ hoĩs
vmi. q2 vmis ex putrefactioẽ
gñatur. hoc aũt iducit ad ostẽde
dũ q homo nõ pt quãtũcũqz iusty
et inocẽs iusticiã et inocẽciã suã
cõponẽ. quia nichil rputur i cõpa
ratioẽ ad deũ cũ agitur de diuio
iudicio. Capl'm xxvj

26 Respondẽs aũt iob dixit Cui9
adiutor es ꝛc̃. Baldad aũt
in uerbis cõportis siue pmissis cõ
uĩcẽ et cõcludẽ uoluit ex cõsideã
tioẽ diuie iusticie ptatis omib9
tremende respcũ cui9 nullus hõ
pt iusticiã aut inocẽciã ptendẽ
ut se asseruerat absqz pcco pun
tũ nõ ẽẽ. Vñ iob r'plicãs rñsionẽ
subiũgit. quarũ pma ẽ spalit
cõt'' baldad qui iob vincere cona
tus fuat ex cõsideratioẽ diuie pta
tis. Solet aũt hoĩs nõ rõe conť''
aliquẽ cõdepnatũ uẽtẽs ſz iudicl
poẽm et sapiẽciã allegãtes hoc fa
cẽ in iudicis fauore. Adhibetur
fauor alicui psone dupl'r. Vno

propť defcũ potẽcie illi9 cui fa
uetur. Alio propť defcũ sapiẽ
Quãtũ ergo ad pmũ dicit Cui9
adiutor es. nũqd inbecillis. q. d.
hec que locutus es nõ ſz m̃ magi
rõis. ſz quasi in dei fauorẽ nũqd
adhuc dixisti ut deo dares auxi
liũ quasi ĩfirmo. Adiuuare aũt
dicitur aliquẽ qui ei9 opatioẽ
defendit. Vñ subdit. Et susten
tas brachiũ eius qui nõ ẽ forti
q. d. nũqd tu iuis hijs ũbis defẽ
dẽ dei opationẽ qua puit9 sũ
ab eo ac si ipẽ nõ eẽt fortis ad se
defendendũ. Deim quãtũ ad fa
uorẽ qui alicui adhibetur ppt
defcũ sapiẽ. cõsiderandum est
q hic fauor est duplex. Vnus
quidẽ ex hoc q cõsiliũ datur
alicui cc res agendas. et quãtũ
ad hoc dicit Cui dedisti cõsiliũ
Videtur eñ aliquis alicui cõ
siliũ dare qñ eius causã sĩ rõe
defendit. Nõ aũt cõsilio indigeret
deus qui est in sapiã perfcũs
Vñ subdit. forsitã illi qui nõ
habet sapiã. q. d. nũqd dubitas
deũ sapiã nõ hre ut cã stulte
pro eo loquaris. Cui aũt sa
pienti cõsiliũ dat uidetur hoc
facẽ ad sapiã ostẽdeã. Vnde
subdit. Et prudẽciã tuã ostẽdisti
plurimã. gi dicet. Nũqd p hoc
uoluisti tue prudẽcie hndãciã
ostẽtare. Alius aũt modus fa
uoris cõt defcũ sapiẽ est ut
quis istruat ignorãtẽ cc scribi
lia et quãtũ ad hoc subdit. Aut
quẽ docere uoluisti. Visus es
aũt docẽ deũ dũ ei9 rõez cõt me

allegasti sed ipse doceri no indiget
qui est totius huane scie ca. Vn sub
dit. Ubi eu qui fecit spiramentu
idz qui creauit huana aiaz p qua
homo itelligit et spirat. Una em
et eade est aia q per itellcm sciaz
pripit. et per alias uires corpus
uiuificat. // Qdem ne uideat in aq
potentie dei derogare comedat ip
sa multo diffusius q baldad enu
meras multos effcus dine potene
et icipit ab hys que potet fecit
in gne huano circa diluuiu. legi
tur genes sexto q gigantes erant
sup facie tre in diebus illis et pos
tea subdit. Cuq3 uidisset deus tra
ee corrupta. ois qppe caro corrup
erat uia sua sup tra dixit ad noe. finis
vniuse carnis uenit cora me p9ea
subdit. Ecce ego adducam aqs dilu
uij sup tra et iterfica oez carne
Huc ergo effcum dine potene sb
dens ondit. Ecce gigantes s. antiqui
gemunt sz in penis ifni sub aquis
i. qui fuerut submersi in aquis
diluuij. Et quia no solu ipi peri
erut sz multi alij cu illis Io et pos
tea subiugit. Et qui hitat cum
eis sz silr gemit a utute pntis
ipi9. Et ne aliquis credet q dui
na prouidetia se extedet solum
ad iudicandos hoies in hac uita
no aut p9 morte sust aun iob in
debat sentire. et ad excludendu
subdit. Nudus est infnus cora
illo q.d. ea que in ifno aguntur
cospicua sut oculis eius et sm ei9
iudiciu aguntur. Vn et ad huoi
expositione subiugit. Et nullu
e opimetu pdicioi. idz hys qui
sut perditi in inferno ut possit

ab oculis dei occultari sicut occul
tantur a nobis. Qdem enuiat effco
dine potetie ul prouidetie in re
bus nalib9 et icipit ab extreis
s. a celo et a tra. in quoru utoqz
apparet aliquid ex dina potetia
istitutu qd huanas vires exced
Sm aut illud qd sesibilr apparz
celu uidetur extesu ee sup tra
sicut quodda tabnaculu. tram
aut ee sub celo sicut tabnaculi
pauimetu. Quicuq3 aut tabna
culu erigit aliq suppoit quo ta
bnaculu sustetatur. sz hoc in ce
lo no apparet. No em uidet ce
lu aliquid sustetans nisi utq di
na. Vn subdit. Qui extedit aqui
lone sup uacuu. Per aquilone
itelligit superius emisperiu quo
ad nos. Na eleuatur nobis aq
lonaris polus sup orizonte. Aus
tralis uo ab orizonte depmitur
Vn dicit aquilone extendit sup
uacuu. quia ex supiori emisperio
celi nichil nobis appet nisi spa
ciu aere plenu qd vulgares ho
mines reputat uacuu. Loquitur
em sm estiatione vulgariu homi
prout moris est in sac scptura
et silr qui pauimetu iacit sup
aliqd illud firmat. Tra aut q
est quasi celi fudametu no ap
paret sup aliquid fuda qd ea
possit sustetare. sz sola dei po
tetia sustetat. Vn subdit. Et
appedit tra sup nichilu. Hec aut
no dicuntur quasi celu sit pon
derosu ut idigeat sustetameto
ne cadat aut tra possit nisi
usqz cetru descende sz rpa9 na
turales ututes quibus corpa

in suis locis naturalit cotinentur
ex diuina ptate processisse sigt. si
cut enim motus uioletus e a pta
te huana Ita iclinacio nalis e ex
vtute diuina que est nature pricipiu
Deinde emiat effcus diuine potencie
in spacio medio qd est inter celu
et tra. et pmo in aere in quo
hoc mirabile uidetur qr aqua in
aere suspedatur uaporalit ele
uata et no tota sil cadat s gutta
tim ut apparet in pluuijs. Vn
dicit. Qui ligat aquas in nubi
bus suis idz eius utute creans.
ut no erupat aque s. pluuiaru.
parit deorsu. s guttati sm qr
expedit ad teperie tre qr diuina
utute id qd remanz in nubibus
esset ligatu ut no a pricipio ca
dat. fit ei diuina utute ut uapo
res no sil codesant ut oporteret
eos sil in aqua couisos pit cade
pluuijs aut ex nubibus deorsu
cadetibus remanet qda uapore
reliquie ex quibus nebule gnant
per qua nobis tegit celu quod
est quasi soliu dei sm illud ysa.
ultio. Celu michi sedes est. et qn
tu ad hoc subdit Qui detinet
vultu solij sui. idz tenet qr occul
tu facie celi qd est soliu eius
et hoc per nebulas quibus phi
bemur celu uidere vn subdit.
Et expandit sup illud nebula sua
idz eius utute producta Deinde os
tendit effcm diuine potencie i aquis
cu subdit. tra circudedit aquis.
aque enim sm nale ordine elem
toru vndiqz tra opire debet sed
qr aliq ps tre remanet discoopta
ab aquis hoc est fcm diuina utute
que usqz ad certu tminu tra fecit
ab aquis coopiri. et pprie hoc
uidetur ad occeanu ~~mde~~ ptinere
qui vndiqz tra circudat. et propt
hoc subdit. Vsqz du finiat lux
et tenebre. finitur nobis lux di
ei et tebre noctis sole accedete
uel ~~[illegible]~~ a discedete ab emis
perio signoru qd supponitur inre
hitabili que quasi vndiqz occea
no concluditur. Vel pt itelligi
qr tminus aqru itus mubil pmane
bit pmanete hoc statu mudi
in quo est successio lucis et te
braru Sic ergo emiatis effcibus
diuine potecie in corpalibus crea
turis ondit eius effcm in spua
libus quas uocat colupnas celi
quia sz eoru officio amistr motus
Vn dicit Colupne celi idz ageli
cotremiscut et pauet ad nutu
eius. idz obedunt ei ad nutu Et
loquitur ad silitudine serui ad
nutu obedietis dno p tiore et
tremore spus. ut tior referat
ad aiaz. tremor uo ad corpus.
No est aut putandu qr in sctis
angelis sit tior penalis. s com
reuericia ad deu hic. tior noiat
ut sit pauor referatur ad effm
Et tremor aut ad extiore effcm
quia in agelis sl qui a reuerencia
dei recesserut debita. de quibus sup
qrto dcm est In agelis suis rep
perit puitate Ideo quir de distic
tioe bonoru et maloru agelou
subiugitur Credit aut sil cu
distictioe creature corpalis cet
creature spualis distictione fuisse
et io ad isinuadu distictionem
creature spualis pmittit de corpali.

creatura dices. In fortitudine illius
repente maria congregata sunt.
secundum illud genesis i° Congregentur
aque que sunt sub celo in locum
unum et appareat arida. Et sic
creature corporales sunt distincte
divina virtute Ita etiam creature spi-
rituales. Unde subdit Et prude-
ntia eius percussit superbum idest per
virtutem prudentie eius dyabolus
superbiens sua gloria privatus et
sic eo percusso bonis angelis sua
spiritualia bona sunt augmentata
Unde subdit. spiritus eius ornavit
celos idest celestes spiritus ornamentis
scilicet donorum spiritualium. Non erat au-
tem conveniens ut percussus per priva-
tionem glorie cum ornatis permaneret simul
ret Et ideo subdit Et obstetricante
manu eius eductus est scilicet a soci-
etate bonorum angelorum. Coluber
tortuosus. idest dyabolus qui co-
lubro comparatur propter malig-
nitatis venenum Et tortuosus dicitur
propter calliditatem. Quod autem at-
dicit eum eductum obstetricante
manu dei Sicut enim obstetrix e-
ducit infantem quasi mortuum ut
non mater ledatur Ita deus sic e-
duxit dyabolum de medio an-
gelorum bonorum / et bonorum ange-
lorum societas in nullo sit detri-
mentum sit passa Et ne aliquis
credet hos effectus licet sint magni
divinam potentiam adequare subdit
Ecce hec ex parte dicta sunt viarum
eius. idest operum eius quibus et nos
in dei cognitionem ascendimus et
deus se nobis quodammodo gitat.
Et ne videatur hec et si non
totam divinam potentiam adequare tamen

ex magna parte ad eius equa-
litatem accedere subiungit Et cum
vix parvam stillam idest partem sermonis
eius audierimus quis poterit
magnitudinem tonitrui eius
intueri. quasi dicat. omnia que dicta iam sunt
de effectibus divine potentie minor
est comparatio ad divinam potentiam quam
unius parvi sermonis qui silentis
stillantis ad maximum tonitrui
sonitum. Capitulum xxv.

Addidit quoque iob assumens
parabolam etc. In precedentibus ver-
bis iob confutaverat baldad qui contra
eum potestatem divinam allegaverat quasi iob
eius magnitudinem ignoraret. Finita
autem sua responsione intelligitur expectasse
ut tertius amicorum scilicet sophar more soli-
to suo ordine responderet Sed quia ille
quasi iam convictus tacuit iob iterato
sermone assumit et per aliam ra-
tionem ostendit non esse contrarium divinam
providentiam si mali in hoc mundo
prosperantur et boni adversitates
patiantur Unde dicitur Addidit quoque
iob postquam scilicet nullus ei respondebat
assumens parabolam suam. quia scilicet
per similitudinem loquebatur ad modum
parabolas inducentium Unde quasi proponens con-
dat se in aliorum sententiam nunquam transi-
turum esse denuntiat Et ad huius
firmitatem iuramentum premittit
Unde subdit Et dixit vivit deus
qui abstulit iudicium meum. suppor-
ta scilicet vestra sententia qua asseritis ad
iustitiam divini iudicii pertinere ut
adversitates patietis non nisi peccatori-
bus inducat Et ideo ad exponendum
in quo iudicium suum abstulerit.
subdit. Et omnipotens qui ad amari-
tudinem perduxit animam meam. idest qui

absit culpa precedente michi aduer-
sitates exteriores induxit ex quibus
amaritudinem in animo patior nec
tamen ab eius reuerentia et timore re-
cedo ut patet ex hoc quod per ipsum
iuro. Induxit autem predictum iuramen-
tum ad hoc quod subditur. quia donec
superest alitus in me. idest donec
habeo uitam que per respiracionem
conseruatur Et ut ostendat se uite
beneficium a deo recognoscere subdit
Et spiritus dei in naribus meis.
Respiracio enim precipue fit per na-
res Nam respiracio que fit per os
non est adeo congrua ut dicit aristoteles
in libro de historiis animalium Res-
piracio ergo hominis que principaliter
in naribus posita est hic spiritus
dei dicitur quia hoc habet homo a
deo ut uiuendo possit respirare
Et huic beneficio ipse non uult esse
ingratus peccando. Unde subdit
Non loquentur labia mea iniquitatem.
ut scilicet dicam omnes qui aduersitates
patiuntur esse iniquos. neque lingua
mea meditabitur mendacium ut
scilicet dicam hoc pertinere ad diuinam
iusticiam ut iustorum uita in presen-
ti remuneretur et iniquorum peccata tem-
porali aduersitate condempnet Et
quia amici iob ista asserebant subiun-
git Absit a me ut iustos uos
esse iudicem. Non enim poterat eos
iustos iudicare nisi eorum iniusta
sententiam approbaret propter quod a sua ius-
ticia declinaret Unde subdit Donec
deficiam scilicet per mortem non recedam
idest non propono recedere ab innocentia
mea. a qua recederem si iustos in
hoc mundo aduersitates patientes
uobiscum impios iudicarem Et sicut

ab innocentia ad nocendum transgredi
non propono Ita neque meam iusticiam
deserere. Unde subdit Iustificationem
meam. que scilicet pertinet ad iusticie ex-
ecutionem. quam cepi tenere scilicet non
approbando hominum prosperitatem
quam habent. Neque condempnando pro
adversitate quam patiuntur in hoc
mundo. Non deseram. scilicet declinando
in iniquam sententiam Solet enim quod semel
peccant promiores esse ad iterato
peccandum. qui non sunt propriam conscientiam ex-
pertam. Unde
difficilius ad peccata prolabuntur. Unde
subdit Neque enim reprehendit me
cor meum in omni uita mea. quasi dicat
confido quod non recedam ab innocentia
mea et iusticiam non deseram quia hoc
per experienciam didici Non enim habeo
conscientiam remordentem de aliquo graui
quod commiserim in tota uita mea.
Vel aliter potest continuari quia non
dixerat se non recessurum ab innocen-
tia sua nec iustificationem quam
ceperat tenere deserturum. Possit
aliquis dicere quod ipse ante hoc non
innocentiam neque iusticiam habuerat
sed ipse excludit hoc dicens Neque
enim reprehendit me cor meum in omni
uita mea. Declinare autem ab inno-
centia mea et deserere iusticiam
si uobis fauerem qui impietatem et
iniusticiam sustinetis. Unde subdit
Sicut impius inimicus meus. idest
scilicet contra ueritatem diuini iudicii loquens
Et aduersarius meus qui iniquus
inuenitur scilicet iniquam sententiam profert in
aduersando dum dicit me impium esse
quia grauiter sum afflictus Hiis ergo
premissis pertinentibus ad amicorum
suorum confutacionem et sue sententie
firmitatem accedit ad principale

propositu ut s no ondat se ee con
trariu dine prouidencie si mali
in hoc mudo prosperatur. et iusti
tpalit affligutur Et sup qde hoc
maifestauerat ex futuris pmijs
et flagellis que rseruatur bonis
et malis post hac uita. Nuc aut
hoc ondit ex debilitate bonoru
tpaliu que mali possidet in hac
uita et magtudie boru spualiu
que bonis cocedutur. Asserit g po
iutile esse pccorib si in hac uita
bona tpalia cosequtur absqz aie
bois Vn subdit Que est ei spes
ypocrite si auare rapiat idz si
iuste diuas cogreget. et no libet
deus aiaz eius s a pcto per gratie
dona idz quid boi pt ex ho cosequi
et loquitur de ypocrita idz simu
latore loco oim pccoru. qz simu
lata equitas est duplex iniquitas
Et ypocrite tamq falsarij uitatis
uidentur ee maxie abhoiabiles
apud deu sicut mf xo dicetur
Simulatores et callidi puocat
ira dei. ¶ Ondit aut qur eos du
plici spe puari quaru vna est
qua hnt iusti de deo q in tpe
necessitat eoru oroe exaudiat Sz
hoc ab ipijs excludit dicens Nuqd
deus exaudiet clamore illius cu
uenit sup illu agustia q. d. no
Et ro huius assigtur in puerbijs
pmo ex ore sapietis dicetis Vocaui
et renuistis Et post pauca subdit
Tunc s. qn ueiet sup eos angustia
iuocabut me et no exaudia Et
pu. 28o dicit Qui declinat aure
sua ne audiat lege oro sua erit
execrabilis Alia aut iustoru spes
est q cu deficit eis cosolao tpal'

in tpe tribulacion fruunt cosolacoe
diuia et delectantur in laude ipius
Sz hoc ab ipijs excludit dicens
Aut poterit in oipotete delecta
ri. quas s. no dilige ex operibus
coprobatur. et inuocare deu in oi
tpe. ex magna ei delectacoe puet
q sp sit in aliquoru ore laus
dei Et qz ondera paru ualere
bona tpalia q ipij possidet sine
spe iustoru qua isti hnt ondit
qur tpalia bona que ipij possidet
fragilia ee et ad assercione eoru
que dicturus est duo pmittit.
Primo quide q ea q dicturus e sa
pie dine coueniut cu dicat Doce
bo uos per manu dei idz per
uirtute ipius. que oipos heat in
sua s. sapia qi dicat. Nec abscoda
que s. deo istruete me didici.
2o ondit q ea que dicturus est
ta sit maifesta ut etia ipi ea
ignorare no pnt. Vn subdit. Ecce
uos omes nostis. s. uera ee q
dicturus su. et io miru e q ta
irrobilit cot uitate loqmi Vn
subdit Et quid sin ca uana lo
quimini. idz ea q roib fulimetu
no hnt Solet eni hoies ebetes
cu cognoscat pmissa no aduer
te q ex eis sequatur Est aut
cosiderandu q cu deus sit oim
creator et gubnator oes ab
eo suscipiut aliqd quasi heredita
te sua a pre. mali aut hoies
quasi sua pte et sua heditate
a deo accipiut bona tpalia huius
mudi. Vn ex psona eoru dr
hec e pars nra hec e sors nra
Econtrario boni accipiut qi pte sua
et heditate bona spualia sm. d.

ps' funes ceciderut m in p̄clariſ
etem̄ h̄editas mea p̄clara ē m̄
Describeſ q° q̄ fragil' et cadu
ca ſit pars ipioru qua in rebꝰ
tꝑalibꝰ accipiut dicit. hec ē pars
hoiſ ipij apud deū. idꝫ tale ē est
q̄d' eis in ſorte ueit dū boiſ ſpu
lia et eis tꝑalia diſt'buit. et hē
ditas ipioru idꝫ iniuſte acq̄ſitā
quā ab oipotēte ſuſcipiut. eo ſ.
pmittēte et facultate t'buente
ſicut ſup̄ 22° dcm̄ ē cu ille iplesſ
domus eoru boiſ Oudit aut hāc
parte ſiue h̄editate eſſe caduca
Pmo quide q̄ntu ad hoc q̄d cu
ipioru ꝓle ꝓlerūqꝫ accidit q̄ cu
mt' tꝑalia bona potiſſim̄ iputur.
Cotingit aut q̄nꝫ q̄ ipioru filij
qui in hoc mudo proſperati ſt'
occiduntur. Vn dicit Si mlt'iplicati
fuerit filij eius ſ. ad magna dig
nitate coputati. in gladio erut
idꝫ occidetur Et q̄uis raro coti
gat q̄ diuitu filij ad magna pau
ꝑtate deueniat tn hoc tn̄ nepo
tes et poſteros frequēt' contigit
Vn ſubdit Et nepotes ei' no
ſaturabūtur pane. ſ. ꝓꝑ inopiam
Quātu aut ad alios familiares
eius ſubdit. qui reliqui fuerit
ex eo idꝫ domeſtici et aīci. ſepe
lient' in interitu. idꝫ abſqꝫ ſolep
nitate quaſi occiſi Vn q̄ntu ad
uxores ſubdit. Et uidue illi' no
plorabut. q̄d' ſ. fi' ſolet i ſolepnibꝫ
ſepult' Sicut ergo fragilis ē
et caduca eoru felicitas q̄ntu
ad filios et aīcos Ita etiā q̄ntu
ad dicias poſſeſſas int' q̄s q̄da
ſt' dicie artificiales ſ. pecuia q̄
est adiuēta q̄i menſura q̄itatum

reru ut dicit phs. et q̄ntu ad h°
ſubdit Si coportauit q̄i terram
argētu ſ. ſi tāta pecuie copia
acq̄ſiuit q̄nta uidr̄ t'ere Alie uo
diuicie ſt' que ſ. hoīm nalī ne
ceſſitati ſubueniunt. ſicut panis
et uinu et ueſtimeta et alia h'mōi
et q̄ntu ad hoc ſubdit Et ſicut
lutu ꝑparat ueſtimeta ut ſ. ſi
tāta eoru copia hēant q̄ntum
luti. ꝑparauit quide idꝫ habuit
ſollicitudine in ꝑparando. aliꝰ
tn̄ hēbit fructu et q̄nꝫ bonꝰ q̄u
tu' hoc no ſollicitatur Vnde
ſubdit. ſꝫ iuſtus ueſtiet' illis
ſ. ueſtimetis ad ſua neceſſitate
et argētu inocēs diuidet. idꝫ
diſt'buet et dabit pauperibꝰ q̄d'
no reſeruabit coacuatu q̄d'
tot' inocētia eēt Ptinet etiā
ad proſꝑitate t'rena ſpācioſi
tas domoru ſꝫ h° oſtendit eſſe
caducu ꝓꝑ duo Pmo q̄ q̄nqꝫ
ſibi domu edificat ꝑ uiolētiā
in loco alieno de quo depelli
Vn ſubdit Edificauit ſicut
tinea ſibi domu ſuā. q̄ ſ. cor
rodendo ueſte aliena ꝑparat
ſibi locu a quo excuſſa ueſte
deicitur Alio° quia et ſi in loco
propo domu edificet no tn̄
eſt ſibi datu ut diu. ſ. illius
poſſeſſion cura et dominiu
hēat ſꝫ ad modicu tēpus Vn
ſubdit Et ſicut cuſtos ſ. uinee
fecit umbraculu. q̄d' ſ. finito
tꝑe cuſtodie deſtruitur Quo
aut acq̄ſita bona amittat oñ
ſubdēs. diues cu dormierit.
idꝫ cu mortuus fuit. nichil
ex hijs que poſſidet. ſecu afferet

in alia uita. aperiet oculos suos s. in resurrectione. et nichil inueniet. quasi dicet non reuertetur ad temporalia possidenda. quamquam etiam in hac uita subito ea perdit ad modum quo pluuia subito superuenit Unde subdit apprehendit eum quasi aqua s. pluuialis. inopia. idest subito superueniet ei. et quamuis pluuia in die aliquis preuideri possit in nocte tamen subito omnino preoccupat hominem Unde subdit. Nocte eum opprimet tempestas. scilicet aduersitatis s. omnino ex improuiso. Ulterius autem dicit fragilitatem humane prosperitatis quantum ad ipsam personam hominis que quamquam perit per aliquam febrem uel per aliquam persecutionem. et quantum ad hoc subdit Tollet eum uentus urens. idest occidet eum febris. et auferet s. a societate uiuorum et hoc fiet subito et ex improuiso Unde sequitur Et uelut turbo rapiet eum de loco suo. idest uiolenter et absque mora. quamquam uero non ab interiori infirmitate sed ab exteriori persecutione occiditur Unde subdit. Emittet deus. scilicet persecutorem super eum idest qui potentior eo sit cui non possit resistere. et non parcet. ipse s. persecutor Unde ipse de manu eius idest de potestate eius fugiens fugiet. uel per mortem quia postquam occiditur non habet amplius quid faciat. eo autem mortuo ciuitatis eius remanet stupor et luctus. Unde subdit, super eum manus suas propter stuporem sibilabit super illum. quasi comparationes ei inutiles uidentes locum eius. idest considerans perisse nam eius dignitatem. capitulum xxviii.

Habet argentum uenarum suarum principia etc. Supra iob ostenderat quod fragilis et caduca sit pars impiorum quam a deo recipiunt Hic autem ostendit e contrario dignitatem spiritualis boni quod homines iusti a deo percipiunt etiam in hoc mundo quod quidem spirituale bonum sub sapientia comprehendit Et ideo intendit preferre sapientiam omnibus corporalibus rebus. et quantum ad originem. et quantum ad preciositatem Et incipit primo ostendere quod omnia que in rebus corporalibus preciosa uidentur habent in certis locis originem Et incipit a metallis que apud homines preciosa habentur. Est autem considerandum quod metalla generantur ex uaporibus humidis resolutis ex terra per uirtutem solis et aliarum stellarum et in terra contentorum Unde et metalla ductilia et liquabilia sunt sicut e contrario lapides et alia huiusmodi que non malleantur neque funduntur generantur ex sicca exalatione infra terram contenta Diuersificantur autem metallorum species secundum maiorem uel minorem puritatem uaporis resoluti et secundum diuersitatem caloris digerentis inter que aurum uidetur purissimum. et post hoc argentum et post hoc es. Ultimum autem ferrum. Et secundum maiorem et puritatem et minorem metalla ut plurimum habent diuersas origines Quia ergo aurum est purissimum inuenitur ut plurimum generatum in sua puritate inter arenas fluminum propter multitudinem euaporationis et caliditatis arene. Argentum autem inuenitur ut plurimum in quibusdam

uenis uel t̃re uel lapidū. Es autē
īuenitur alijs īcorporatū lapidi
bus. ferrū autē quasi in t̃ra fecu
lenta nudū p̄ctam digestionē
h̃ns ut sit p̄uentū usq; ad gn̄atio
nē lapidis. Enumerans ergo diuisiorū
metallorū loca dicit. Habet argē
tum uenarū suarū p̄ncipia s. mali
quib; decīatis locis ex q̄b; tales
uapores r̄soluuntur qui s̄t apti
ad gn̄ationē argenti et sic du
innscent t̃re ul̃ lapidi. p̄dicti
uapores efficiunt uene argentee.
Quantū autē ad aurū subdit. Et
auro locus est in quo conflatur.
quia s. ex multis arenis colli
guntur q̄dam granula auri que ī
unū liquantur. quod quidē nō fit
in oī loco decīato in quo concurrit
debita proportio u̅tutis actiue ad
materiā decīatā tali spei. Deīn q̄ᵐ
ad ferrū ~~dicit~~ subdit. ferrū de t̃ra
tollitur. q̄ s. in t̃ra q̄i indigesta
īuenitur. Deīn quantū ad es dicit. la ⸍et
pis. s. proportionatus nc̄ eris cui
p̄miscetur. solutus calore. ignis ue
hementis. in es u̅tit̃ur. s̄m illud q̄d
est ibi de nā eris per calorē ignis
elicitur. Deīn prosequitur de alijs
rebus que sunt decīatū tp̄s et locū
ex diuina dispoē. Unū diuine gn̄ationi
subiacent plura q̄ ab hoīb; sunt
occulta. occultatur autē a nobis sol
et multa alia p̄ tenebras noctis s.
hoc fit per dispōne diuinā. Unū subdit.
Tēpus posuit tenebris. Occultantur etiā
a nobis quedā per eorū corrup
tionē dū r̄soluunt in sua p̄ncipia
q̄ deo sunt nota nobis autē occulta.
Unū subdit. et uniuersorū fines ipē
considerat idē finem r̄solutionis

rerū. Inueniunt etiā quedā hoīb;
occulta propt̃ loci situ. sunt q̄m
sunt mōtes īaccessibiles in quibus
sunt q̄dā īuisa hoīb; et quantū ad h̃o
subdit. Lapidē quoq; caliginis idē
aliq̄ rupes alicui; mōtis excelsi
que s. ob caliginē nebularū obte
gitur. et umbrā mortis idē aliquē
locū umbrosū int̃ conualles mōtiū
ad quē uitalis calor solis nūq̄ p̄
tingit. Diuidit torrēs a p̄plo pere
grinātē. Solet enī in radicibus
quorundā mōtiū defluē īmeabiles
torrētes. quantū s. ex una p̄te tor
rētis est uia per quā peregrini
t̃nseunt et ad aliā p̄tē ripe non
patet accessus. Contingit autē q̄m
q̄ in hui; īaccessibilib; locis aliq
rari hoīes h̃itant ad quos etiā
paupēs qui oīa cōmeunt accedē
nō p̄sumunt propt̃ accessus diffi
cultatē. Unū subdit. Et torrens
diuidit a p̄plo peg̃rinātē eos ho
mīes quos in locis īaccessibilib;
h̃itantes. oblitus est pes egentis
hoīs. ut s. ad eos nō accedat. et in
uios idē propt̃ hoc q̄ eis uia non
patet. Sunt etiā aliq̄ loca nō p̄
se sed propt̃ aliq̄ accidentia inac
cessibilia puta per aliq̄ altera
tionē subuertuntur ut legit̃ genes.
xix de sodoma et gomorra. Unde
subdit. t̃ra de qua oriebatur panis
in loco suo. idē quasi in p̄pō
et conuenīenti loco. igni subuersa ē
quia s. eius subuersion cā ex sup
habundantia caloris procedit. ca
lore autē sup̄habundāte sequuntur q̄
r̄solutionēs tā sicce q̄ humide ad
dignationē magnā p̄ueniant
et ex in gn̄entur aliqua preciosa

puta lapides ut' metalla Vn̄ qn̄m
ad lapides p̄ciosos qui gnantur
ex exalatiōe sicca subditur. locus
saphiri lapides eius. s3 t're sub-
se igni. Q̄ntū aut̄ ad p̄ciosa me-
talla que gnant' ex euaporatiōe
h'uida subdit. Et glebe illi9 auru.
h'uōi aut̄ loca sic subuersa per
corruptionē aeris ex habūdancia
sulphuris nō solū hoīes uitat̄ s3
eciā aīalia bruta. Vn̄ p'mo q̄ntū
ad aues de quib9 min9 uidetur
subdit. semitā s. illi9 t're. ignora-
uit aues. quia s. sup eā uolare nō
audet ~~aues~~ propt' aeris corrup-
tionē. neq3 eciā ei appiquaē Vn̄
subdit. Neq3 ītuit9 est. s. eā. oculus
vulturis. qui tn̄ ualde a remotis
solet uidere Vel alit' pt̄ expōi
t'ra illa ignorauit id3 nō expta
semitā auis. q2 s. neq3 auis per
eā t'nsiuit neq3 ītuit9 est aliq̄s
in t'ra illa oculos vulturis Dein
q̄ntū ad hoīes subdit. Neq3 cal-
cauerūt eā filij īstitorū. id3 mcā-
torū qui tn̄ difficilia loca solet
adire ad lucradū Dein q̄ntū
ad quadrupedia subdit. Neq3
ptrāsiuit per eā leena. q̄ silues-
tria loca inhītat. hec aut̄ q̄uis
hoībus sint occulta. deū tn̄ nō
latet qui et in mōtib9 et in
fluminib9 suā u'tutē exc'et Vn̄
subdit. Ad silicē. id3 ad mōtes
lapidosos. extēdit manū id3
ptātē. suā. Et hoc duob9 effc̄i-
bus maifestat P'mo per h° q
mōtes q̄nq3 fūdit9 diruūtur
et hoc est qd' subdit. subuertit
a radicib9 mōtes. Sc'm ē q int'-
mediū mōciū ptranseūt aque

quasi diuīa u'tute eēt ei excisa
in petris. Vn̄ subdit. In pe-
tris riuos scidit. id3 meat9 ri-
uorū Et sicut potēcia sua se ex-
tendit ad oīa magnifica faciēda
Ita sapiā sua extēdit se ad oīa
p̄ciosa cognoscenda Vn̄ subdit
Et ome p̄ciosū uidit oculus ei9.
si em̄ pt̄ mōtes subu'tē. si pt̄
petras excīdē. et silēz ptāte ex-
cere in tota t'ra. cn̄s est q p̄cio-
sa uideat q̄ ibi latet q̄uis ocul9
hoīs ea uidere nō possit Et nō
solū ea que latēt in t'ris oculus
eius uidet s3 eciā. profūda quoq3
fluuiorū scrutatus ē in ea q̄ in
pfundis fluuiorū latet ita pfc̄e
cognoscit sicut si ea scrutaret'
Et h'uōi signū ē q abscōdita
pduxit in lucē id3 in maifesta-
tionē hoīm.

Sapiēcia uō ubi īueitur et̄
q̄ sit locus intelligencie. Sc'a
Sc'a ōndit q̄ oīa p̄cio-
sa q̄ in corpalib9 īueiunt' determina-
tis locis cōtineri q ign° s' hoīb9
s' tn̄ cognita deo. ad ōndēdum
emīnēciā sapie P'mo īdu'it q
detiato loco nō cōtinetur Vnde
dicit Sapiā ubi īueitur. quasi
in nullo corporeo loco cōtinetur.
uel cōcludit' q2 nō ē aliquid
corporale Ex uō q̄ s' in corpa-
lib9 p̄ciosa nō solū ipā s3 eciā eorū
pricipia detiatis locis corpalib9
cōcluduntur. s3 hoc de sapiā dici
nō pt̄. Vn̄ subdit Et quis est
locus ītelligēcie. Intellcūs em̄
est pricipiū sapie et sciē. sicut
aut̄ sapiā nō cōcludit' loco Ita
neq3 ītelligēcia que ē pricipiū
eius. R° ōndit dignitatē sapie

eo quod pretio estimari non potest. Unde subdit Nescit homo pretium eius. id est nichil quod homo cognoscit est sufficiens pretium sapientie. Utrumque autem premissorum per consequentia manifestat. Primo quidem quod dixerat sapientiam certo loco non inveniri. Inveniuntur autem que apud homines reputantur preciosa. Primo quidem apud homines deliciosos que preciosa lapidum et metallorum congregare nituntur. sed in talibus non invenitur sapientia. Unde subdit Neque invenitur in terra suaviter viventium id est deliciosorum quia ipsi maxime a sapientie perceptione impediuntur cor habentes deliciis occupatum. Partim autem inveniuntur huiusmodi preciosa corporalium in aliquibus profunditatibus obscuris. sed non ita de sapientia. Unde subdit. Abissus dicit non est in me. quia scilicet ea que in absconditis profundorum latent maxime sunt humane sapientie abscondita. Partim inveniuntur in mari. sive quia ibi generantur. ut margarite in conchis marinis. sive quia ibi depereunt in navibus ibi submersis sed non est ita de sapientia. tum etiam quia per mare solet huiusmodi preciosa deferri de loco ad locum. Unde subdit Et mare loquitur non est mecum. quinimmo ea que sunt in mari latent maxime sapientiam humanam. Deinde manifestat hoc quod dixerat quod sapientia pretio estimari non potest. Et enumerat que apud homines sunt preciosissima dicens. Non dabitur aurum obrizum id est purissimum. pro ea. quia nullo auro potest pretium sapientie existimari. Post aurum autem inter cetera preciosius reputatur

argentum de quo subdit. Neque appendetur argentum in commutatione eius. Sunt etiam preter metalla quidam preciosissimi lapides diversorum colorum qui maxime inveniuntur in India de quibus subditur. Non conferetur id est non comparabitur sapientia tinctis Indie coloribus. id est lapidibus preciosis diversis coloribus naturaliter tinctis in India. Et subiungit de quibusdam lapidibus preciosis qui etiam in aliis terris inveniuntur. Unde subdit Neque lapidi sardonico preciosissimo qui scilicet est compositus ex duobus lapidibus scilicet ex sardo qui est rubei coloris accendens animum ad gaudium et acuens ingenium. et onichino qui ab eo ligatur quia huius quasi noxias virtutes excedendo scilicet tristicias et timores cuius nocumenta refrenantur per sardium. Unde propter proprietatem hanc dicitur quod luxuriam depellat hominem castum et pudicum reddens. Unde et preciosissimus nominatur. Subdit autem et de saphiro qui est celestis coloris qui etiam preciosus est propter multas virtutes quas habet. neque refert quod aliqui alii lapides preciosiores sunt quia precia lapidum non sunt eadem neque in omnibus regionibus neque in omnibus temporibus. Subdit autem de hiis que habent preciositatem ex pulchritudine dicens. Non adequabitur ei aurum quod habet pulchritudinem ex splendore vel vitrum quod habet splendorem ex perspicuitate quamvis non sit precellens precii estimatione. Subdit autem de hiis qui habent pulchritudinem

ex artificio cum dicit. Non commutabuntur
pro ea vasa auri excelsa scilicet quantitate
et eminentia scilicet in comparatione. Et sicut
non possunt pro sapientia commutari. Ita eciam
omnia predicta nichil reputantur in compa
ratione ad sapientiam. Unde subdit. Neque
commemorabuntur in comparatione eius.
quia non est dignum quod eciam memoria de
hiis habeatur cum fit de sapientie ex
cellentia mentio. Et quia dixerat
quedam corporalium occulta esse et ob
hoc preciosa reputari. consequenter ostendit quod
hec est preciositas sapientie cum subditur
Trahitur autem sapientia de occultis
est enim humane sapientie origo occulta
dupliciter. Primo ex parte intellectualis
luminis quod diriuatur ad nos ab oc
cultissima omnium causa scilicet a deo. Alio modo
ex parte rerum cognitarum quarum
occultas proprietates et effectus sapientia
inquirit. et ex hiis in diuinorum
cognitionem ascendit quod maxime sapientie
comparatur. Unde concludit quod neque ratione
preciositatis neque ratione occultationis
aliquid potest comparari in lapidibus pre
ciosis. Unde subdit. Non adequabitur
ei topazius de ethyopia. qui sic
vocatur a loco prime sue inventionis vel
quia in colore auri similitudinem
pretendit. Quantum autem ad precio
sas vestes subdit. Neque tincture
mundissime id est cuiuscumque panni seri
ci vel lanei. componetur. id est compa
rabitur sapientie. Cum ergo sapientia
sit incomparabile et occulta dixerat
hic. originem inquirit unde sit eius
principium. cum subdit. Unde ergo sa
pientia venit. id est unde diriuatur
Et quis est locus intelligentie. id est
a quo principio homines lumine intellectus
participant. Ostendit autem hoc principium
excedere omnem cognitionem humanam
Unde subdit. Abscondita est ab oculis
omnium viventium. quia fons sapientie est
verbum dei in excelsis. ut dicitur ecclesiastici
primo. fuerunt autem aliqui augurio
rum sectatores qui credebant quasdam
aves auguriales quandam sapientie ef
fectum participare super homines. inquantum
scilicet ex eis ad homines peruenire credebat
cognitionem futurorum. Sed quod sapientia
hanc coniecturam excedat ostendit sub
dens. Volucres quoque celi latet.
per quod potest intelligi quod origo
sapientie excedat corpora celestia a quibus
huiusmodi aves mouentur. Fuerunt
etiam aliqui qui a mortuis futu
rorum cognitionem exquirebant sed nec
hoc attingit ad sapientie originem
Unde subdit. Perdicio et mors dixe
runt auribus nostris. audiuimus fa
mam eius. Et recte famam sapientie
morti et perdicioni attribuit. quia
perdicio et mors important recessum
et elongationem ab eis que sapientiam
consequuntur. Possunt tamen hec predicta
sub methafora ad tria volucres
creature pertinere. ut quod dicit
Abscondita est ab oculis omnium vi
uentium referatur ad homines
quod vero subdit Volucres celi quoque
latet. referatur ad angelos. quod
vero additur. perdicio et mors dix
erunt audiuimus famam eius. re
feratur ad demones. quia a deo
dampnabiliter elongati sunt et a re
motis quasi a sola fama diuine
sapientie noticiam habent. Ut ergo osten
dat sapientie radicem subdit. Deus
intelligit viam eius. id est totum sapientie
processum. deum et ipse est origo
sapientie. et locus intelligentie. quia

seipm pfte nouit Jo subdit Et
ipe nouit locu illius. quasi seipz
in quo plena sapia inuenitur sicut
in pma origie. Diuatur at sapia
ab ipo in omes creaturas que
per dei sapiaz fiut. sicut ars
diuatur a mete artificis in opa
eius. Vn dicit ecci. pmo q ds
effudit sapiaz sup omia opa sua.
Vn et ipa vniuersitas creatura-
ru est quasi quida sapie secu-
darius locus. Et io ad ondedu
q deus cognoscit sapie locu. sub-
iungit q ipe cognoscit vniuersita-
te creaturaru Et pmo quide
ondit qutu ad extremas cre-
aturas sub quib9 alie cotinetur
et in quib9 ordo creaturaru t-
minatur ab iferiorib9 ascededo
sicut st celestia corpa et celestes
spus. Demu hoc ondit qutu ad
alias creaturas sub illis co-
tentas sicut st elemeta Vn
subdit Et omia que sub celo
sut respicit. Et ne aliqs cedet
q notitia reru heat a reb9
accepta sicut nos hem9 ond-
itur q deus cognoscit res sicut
om causa. Vn subdit qutu
ad quasda creaturas s. uetos
et pluuias. Qui fecit uetis
pondus. idz dedit eis iclinacio-
ne. ut s. citz moueatur ad hac
parte qz ad alia. Demu loqt
de pluuijs Et pmo quide sm q
sut uaporabilit eleuate in nu-
bibus. Vn subdit. et aquas. idz
uaporabiles appendit. idz appen-
sas tenet in aere et hoc in me-
sura. ne s. si supexcedent. omia
submergerent aut si plus de-

+ Vn sbdit Ipe fines mudi ituet. i. excel-
lenciores creatas sb qbus alie qtinent.

bito diminuentur oia siccaret
2o qutu ad ipaz gnaciões pluui-
aru tu dicit Qu ponebat pluuijs
lege. ut s. certis locis et tpib9 des-
cenderent 3o qutu ad effectu et
pcipue in mari qd maxie ex
imutacoe aeris comouetur Vn
subdit. Et uia s. ponebat pcell-
is marinis sonatib9 ex magna
comocioe. quia huoi procelle
certis tpibus sm certa qutita-
te cosurgut. Quia uo ex ipsis
creaturis sapiaz no accepit sicut
nos sz pus ex sua sapia creaturas
produxit Jo subiungit Tuc s. qu
creaturas faciebat. uidit illa
s. sapiaz in seipo inqntu p actu-
ale sue sapie consideratione
res in ee pduxit Ab ipo aut
sapia diuatta e pmo quide in
angelos qui dri st pticipes di-
ne sapie. et qutu ad hoc dicit
Et enarrauit s. sapiaz sua eis
manifestando 2o ad vniuersita-
te creaturaru ea per suam
sapiaz disponedo. et ad hoc p-
tinet qd subdit. Et pparauit
s. in sua sapia orbe tre. 3o qz
ad hoies qui no per simplicem
apphesione pcipiut sapiaz ue-
ritatis sicut angeli quib9 co-
ratur sz per iquisitione rois
ad ea pueniunt. Vn subdit.
Et inuestigauit s. hoies ea in-
uestigare fecit. et hoc e quod
subdit. Et dixit hoi s. p ite-
riore ~~illustra~~ ispiratione il-
luminado ipz et sapiaz qcedo
Ecce timor dni. que s. pncialit
credo. ipe est sapia. qz p tio-
re dni ho inhet in quo e uera

sapia hois sicut in altissima omni ca. et recede a malo. idz a pecco quo ho amittit deum. est intelligentia. quia sz intelligentia principue ad hoc est homini initia ut per intelligentiam disc'nat a bonis mala quibus euitatis per excutione bonorum ad sapie participatione perueniat. Sic ergo quia timor dei e sapia. et recede a malo intelligentia. consequens e quod iusti qui deum timent et recedunt a malo habeant sapiam et intelligentia que preferunt omnibus bonis terrenis. que mali homines possident. Et sic manifestum e quod in hoc saluatur ro diuine prudentie quod iustis dantur bona spiritalia tamquam meliora. malis aut bona temporalia tamquam caduca.

Capitulum secundum

Addidit quoque iob assumens parabola sua et dixit. Quis michi tribuat etc. Quia iob in premissis uerbis in uniuersali onderat rationez qua euidenter appareat non esse contra diuinam iustitiam quod mali prosperantur. et boni interdum temporali prosperitate carent quibus conceduntur meliora s. spiritualia bona manifestat hoc in seipso quasi in exemplo intendens eorum confutare sententiam. etiam quantum ad hoc quod asserebat eum pro peccato aduersitates passum. Et primo commemorat prosperitatem preteritam qua uirtuose utebatur. et deinde magnitudinem aduersitatis in qua inciderat. et ad ultimum suam innocentiam multipliciter demonstrat. Datur aut intelligi quod sicut post quod satisfecerat uerbis baldad. sophar tacente processit ad suum propositum ostendendum. Ita etiam manifestato proposito expectauit ut aliquis eorum loqueretur. omnibus aut tacentibus ipse iterato sermonem suum resumpsit. Unde dicitur. Addidit quoque iob assumens parabolam suam quasi s. methaforice locutus erat. et dixit quis michi tribuat. quod ponitur ad desiderium designandum magis quam ad petitionem formandam. ut sim iuxta menses pristinos. idz ut in prosperitate unica sicut olim. Sed quia hanc prosperitatem non fortune neque suis uiribus sed diuino attribuebat auxilio. subdit. secundum dies quibus deus custodiebat me. protegendo contra aduersa. et etiam promouendo dirigebat ad bona. In quibusdam quidem procedendo ad bonos effectus et super meam intentionem. et hoc est quod dicit. quando splendebat lucerna eius. idz prudentia ipsius. super caput meum. idz mentem meam diriges in multa bona ad que mens mea non attingebat. In quibusdam non dirigebatur a deo quasi instructus in hiis que agenda erant. Unde subdit. Et ad lumine eius. idz ad instructionem eius. ambulabam. idz procedebam in tenebris idz in dubiis. Et ut non attribuatur hoc merito iustitie precedentis subiungit. sicut fui in diebus adolescentie mee. quando sz adhuc non potueram tantam prosperitatem promereri. Deinde seriatim exponit bona status preteriti et incipit quasi a principio a familiaritate diuina quam in oratione et contemplatione per-

percipiebat. Unde subdit. Quando secreto deus erat in tabernaculo meo. id est dei presentiam sentiebam dum secreto in tabernaculo meo orabam et meditabar quod pertinet ad contemplationem. Quantum vero ad actionem subdit. Quando erat omnipotens mecum. quasi michi cooperans ad bonum agendum. Deinde describit prosperitatem suam ex parte prolis cum subdit. Et in circuitu meo pueri mei. adolescentes enim patres filios pueros esse oportet. Ulterius autem procedit ad affluentiam rerum que pertinet ad usum vite. Unde subdit. Quando lavabam pedes meos butiro. Apud antiquos enim precipue erat in pecudibus divitie a quibus secundum augustinum propter hoc pecunia nominatur. Inter fructus autem pecudum preciosius videtur esse butirum quod est lactis pinguedo. cuius affluentia parabolice designatur per pedum lotionem. et sicut butirum videtur esse preciosius inter fructus animalium ita et oleum inter fructus terrarum. Solent enim olive optimum oleum habentes in locis lapidosis et arenosis esse. Unde subdit. Et petra fundebat michi rivos olei. per quod habundantia designatur et fructus bonitatem. Deinde exponit magnitudinem potentie glorie. Unde subdit. Quando procedebam ad portam civitatis. per quod intelligitur se habuisse auctoritatem iudicandi. quia apud antiquos iudicia exercebantur in portis. Et ut ostendat se non fuisse quasi unum ex pedaneis iudicibus. subdit. Et in platea parabant cathedram michi. per hoc ostenditur singularis potentie fuisse. Ostendit autem quam

digrans

auctoritate sua iudicii. Primo quidem per signum acceptum cum subdit. Videbant me iuvenes. qui scilicet solent esse ad peccatum proclives. et abscondebantur. quasi scilicet meum iudicium formidantes. Secundo quantum ad senes cum dicit. Et senes assurgentes stabant. quasi scilicet meo iudicio subiecti. habebat enim auctoritatem non solum ad iudicandum iuvenes sed etiam senes. Secundo quantum ad civitatum rectores qui eius iudicio reverentiam exhibebant. Primo quidem quantum ad hoc quod verba inchoata dimittebant dum ille loqui volebat. Unde subdit. principes cessabant loqui. Secundo eo loquente ipsi interrumpere non audebant. Unde subdit. Et digitum superponebant ori suo. Tertio quantum ad duces bellorum qui solent audatiores esse ad loquendum qui tamen coram eo presumptuose et tumultuose loqui non audebant. Unde subdit. Vocem suam cohibebant duces. scilicet plane et humiliter loquendo. Et quia interdum stupebant quod loqui penitus non audebant. Unde subdit. Et lingua eorum gutturi suo adherebat. quasi loqui non valerent. Et quia solent homines tam rigide auctoritatis a populo potius timeri quam amari. Ostendit se populo fuisse amabilem. quia ad magnanimum pertinet ut apud magnos auctoritatem sumat et cum minoribus condescendat. Unde subdit. Auris audiens. scilicet ab aliis recitari scilicet meam gloriam vel mea iudicia non odiebat neque invidebat. sed beatificabat me. id est

beatū me repūbat et btitudinē
michi optabat. et hoc ptinet ad
absentes. quātū ad pñtes subdit
Et oculus uidēs. scz mea gloriā
et iudicia. testīōniū s. de ueritate
michi reddebat. s. apud alios et
hoc propt opa mīe q exercebam.
et hoc pmo ondebat quo ad pau
pēs. Vn̄ subdit. eo q liberassem
scz de manu opprimētis pauperē
~~vociferātē~~ uociferātē idz cogrētē.
2o quātū ad pupillos vn̄ subdit
Et pupillo cui nō erat adiutor
scz amisso prē. 3o quātū ad ho
mīes i piculis existētes. Vn̄ sub
dit. Benedictio perituri sup me ue
niebat. idz ille qui in piculis
erat per me adiutus michi be
nedicebat. 4o quātū ad uiduas.
Vn̄ subdit. et cor uidue cōsola
tus sū. que s. solatiū uiri amī
serat. Nō aut est sic in iudicio
alicui9 uisendū q iustitia re
linquatur. Vn̄ subdit. Iustitia
indutus sū. idz undiqz in pcessi
bus meis iustitia apparuit. Ves
timēto enī homo undiqz circūda
tur. Scz ut ondat se nō esse
coactū sed uolūtarie fecisse
iustitiā. subdit. et uestiuit me.
quasi pro ppa sponte iustitia sicut
uestimēto. idz undiqz ptegens
et ornās. Sicut aut Dm cōcerta
tione bellorū uictorib9 datur
corona. Ita etiā et iudex cū per
iudiciū suū iustitie uictoriam
attribuit corona meretur. Vn̄ subdt
Et dyademate iudicio meo.
ac si dicat. Indutus sū iudicio
meo sicut dyademate. ut ondat
quālit sibi cū iustitia potuerit

seruare amiā. Subdit Oculus
fui ceco idz īstruxi simplices
qualit s. in negotijs pcederent
ne per ignorātiā def metū pa
terentur Et quia nō solū ig
norātib9 dabat cōsiliū sz etiā
īpotētibus. subdit. Et pes claudo
s. illi qui nō poterat pcedē
in negotio suo auxiliū dedi ut
posset pcedē. Tuebatur etiā
illos qui tutela carebāt Vn̄
subdit. Pat erā pauperū
s. eos protegēdo et fouēdo
Contingit aut qnqz q simplices
et īpotentes et paupes aliqn
per fraudulētiā calūpniose
ledūt. sz cōtra hoc subdit. dili
gēte sollicitudine ut calūpni
osos pressus malignorū ex
cluderet. Vn̄ subdit. Et causā
quā nesciebā diligētissīe in
uestigabā. ne s. aliqd fraudis sius
ibi lateret. Quia nō per uiole
tiā paupes opprimūt eos per
rapinā quodāmō deglutiētes
quorū uiolētiā iob per suam
potēm destruebat. Vn̄ subdit
Cōterebā molas iniqui. idz des
truebā uiolētiā rapientiū ne
s. ulterius posset rapē et de
dētib9 illius aufferebā predā
quia s. eos restituē cogebam
id quod iā acceperat per ra
pinā. Ex pmissis aut bonis
opib9 cōfidebat q ei9 psperitas
pduraret cui9 cōtinuatioēz
describit. pmo quātū ad pro
priā psonā. Dicebāqz In ni
dulo meo moriar. idz sperabā
p pcedē9 uitā q in quiete
domus mee moriturus essem.

nō exul a domo neq͙ in domo ꝑ
turbata. neq͙ eciā credebat se
īrepestiua morte ꝯ̄mpari. vn̄
subdit. Et sicut palma. que s.
diutissīe uiuit. multiplicabo
dies meos. s͡z per uite lōgeui
tatē. 3o describit ꝯtinuitatē
prosperitatis quātū ad diuicias.
quarū augmentū descrbit subdēs.
Radix mea apta est iux aq̄s
Arbores eni que secus aquas
radices hn̄t solēt hūdare in
fructibꝫ. Vn̄ per hoc desigt̄
ꝑalm̄ fructuū mltiplicitatē
Contigit aūt aliqn̄ q frūcty
aliaru̾ hōis multiplicatur. s͡z
ꝑ aliqua īpedimēta supueni
encia eos colligē nō pn̄t vn̄
ad hoc excludendū subdit Et
ros morabitur in messiōe mea.
Contingit eni in calidis t̄ris
q ꝑ uehemēciā estus messo
res in agris ꝯsistē nō pn̄t
ad metendū s͡z nubes roris
eis r̄frigeriū ꝑstat ut a me
tendo nō īpediant̄ s̄m illud
ysaye 18o Nubes roris in die
bus messis. 4o descrbit presēu
ꝯtinuitatis quātū ad gloriā
tū subdit. gl̄a mea sp̄ īno
uabitur. s͡z per bona opa que
multiplicare ꝑponebat. 5o
quātū ad ꝯtinuacionē potē̄s
Vn̄ dicit. Et arcus in manu
mea īstaurabitur. Per arcū
eni potēcia desigtur. talibus
eni armis maxīe orientales
utūtur ad bella. Sic g͡o in
ꝑmissis descrbit et securitatē et
mag̃ quā exhibebat in iudicio
Nunc aūt 2o ondit quo sapiā

utebatur Et primo quidē in iu
diciis. et quātū ad hoc dicit. qui
me audiebat. qui meo iudicio
subiecti. exspectabat sniaz meā
s. credētes se aliq͛ sapientissim
audire. Quātū uo ad ꝯsilia
subdit. Et intenti tacebant
ad consiliū meū s. exspectan
tes ipz et auide audiētes et
postq̄ ꝯsiliū dederā erat eo
ꝯtenti. Vn̄ subdit. Verbis
meis nichil addebat. Propt̄
s͡z magnā sapiaz quā in me
existiabat et nō solū firmū
tebāt meū ꝯsiliū s͡z eciā in
eo ꝯsolabatur. Propietes illud
eē efficax ad suū ꝑpositū ꝯse
quendū. Vn̄ subdit Et sup
illos stillabit eloquiū meum
idz ad modū stillarū eos r̄fri
gerebat. Quia ergo dixerat
iā qualis erat in iudiciis et
ꝯsiliis. hīc ondit qualis erat
in gn̄ hoīm ꝯuersacioē Et p̄
ondit q erat graciosus quā
tū erat absens eius p̄ncia de
siderabatur. Vn̄ dicit. Et
exspectabant me sicut pluuiā
per quā s. hoīes r̄frigerāt.
qn̄ aut erat ~~absens~~ p̄ns ex
eius aspectū et s̄monibꝫ ꝯsola
bantur Vn̄ subdit Et os suū
idz. suū aīm. aperiebat s͡z
uel sus me ut ꝯsolacionē
r̄ciperet. et hoc ē qd̄ subdit
quasi ad ymbrē serotinū
qui s. r̄frigeriū ꝑstat p̄
estu diei. 2o ondit q erat
in ꝯuersacioē moderatus. nec
eī dissoluebat ad eos in gau
dio. Vn̄ dicit. s͡z qn̄ ridebā

ad eos sc̃ aliqua signa leticie osten-
dens nõ credebāt me ẽẽ risib9
deditū. Sibi nõ erat p̃ tristiciā
depressus. Vñ subdit. Et lux
vultus mei nõ cadebat in trā.
Solent eñ hoĩes merore depssi
oculos demissos hr̃e in terra.
3o ondit q̃ nõ erat inmoderat9
ĩt honores quia sc̃ neq̃ eos cu-
piebat. Vñ subdit. Si uolebā
ire ad eos. qd̃ tñ nõ faciliter
faciebat. sedebā p̃mus. sc̃ apud
eos in honore existẽs. Neq̃ tñ erat
in honoribus fastuosus. vñ subdt.
Cuq̃ sederē quasi rex circũstãte
exercitu. oĩbus s. me tunc in a-
maritudine exñtibus. erā tñ merentiũ
consolator. q̃i nõ despiciẽs eos.

Nunc aut deri- Caplm̃ xxx.
dent me iuniores tp̃e et cetera.
Postq̃ʒ enumauit multa ad p̃spe-
ritatẽ p̃tinentia q̃ in tp̃e p̃ce-
denti habuerat. hic enũat ad-
u̾sitates quas nũc patiebat̃.
Et p̃mo cõt̃ gl̃am et iuuentã
p̃stinã. ondit se in p̃nti con-
temptui hr̃i. tãto eñ aliquis ĩ-
mus sustinet alicui9 contẽptũ
q̃nto fuerit p̃sona cõtẽpnetis
abiectior. Vñ subdit eos a q̃b9
cõtẽpnabatur ẽẽ abiectos mˡ-
tipliciť. Et p̃mo quidẽ ex tp̃e
in dicit. Nũc aut derident
me iuniores tp̃e. cõt̃ id quod
sup̃ dixerat. Videbant me iu-
uenes et abscondebat̃ et senes
assurgentes stabant. 2o ex ig-
nobilitate. vñ subdit. quorũ
nõ dignabar p̃res ponẽ
cũ canibus gregis mei. idʒ
nõ reputabā dignos ut eos

assumerẽ ad misteria domus
mee q̃ntũcũq̃ʒ infima p̃ũ ad cus-
todiã canũ. qd̃ per oppositũ r̃ndʒ
ei qd̃ sup̃ dixerat. principes ces-
sabant loqui. 3o q̃ntũ ad mo-
dicitatẽ potẽtie. vñ concludit
quorũ. sc̃ deridentiũ ul' etiã pa-
truũ ipsorũ. virtus manuũ erat
michi pro nichilo. idʒ oĩm eorũ
potẽtiã quasi nichilũ p̃uipendebã.
et hoc quidẽ per oppositũ r̃ndʒ
ei qd̃ sup̃ dixerat. vocem suã
cohibebant duces. 4o q̃ntũ ad
inhonestatẽ. Vñ subdit. Et ui-
ta ipã putabatur indigni. sc̃
p̃ multitudinẽ q̃ntũ p̃cõrũ.
et hoc per oppositũ r̃ndet ei
qd̃ sup̃ dixerat. auris audi-
ens b̃nficabat me. 5o q̃ntũ
ad paup̃tatẽ. Vñ subdit. Eges-
tate. sc̃ q̃ntũ ad rerũ defectũ
et fame. q̃ntũ ad afflictioẽʒ
inde consequẽtẽ. steriles idest
fructificare nõ ualẽtes. cõt̃
id qd̃ sup̃ dixerat de se. per-
fundebat michi riuos olei.
6to. q̃ntũ ad q̃uẽ uitã quã
ducebat. Vñ subdit. qui ro-
debant in solitudine. idʒ gros-
sis cibis utebatur quos in de-
sertis q̃rebat puta glandib9
aut alijs huiõi q̃ fructus a-
grorũ nõ hebat p̃ egestate
et hui9 effectũ ulti9 ondit sb-
dens. squalentes. idʒ detur-
pati. calamitate. q̃ntũ ad af-
flictionẽ p̃prij corporis
et miseria. q̃ntũ ad adu̾sita-
tes exteriores. Exponit aut q̃ui-
quid rodebat cũ subdit. Et
mandebant herbas. s. agrestes

et crudas. et arborum cortices et radix iuniperorum erat cibus eorum. In quibus grossicie et uilitate cibi pauperum demonstrat. ¶ Ondit autem quomodo quod etiam in huiusmodi tam uilibus cibis non habundabant ondens quod huiusmodi cibos acquirebant et laboriose quod signat cum dicit. Qui de conuallibus ista rapientes. idest cum magna difficultate accipientes propter ascensum et descensum. et in parua quantitate quod signat cum dicit. cum singula repperissent. et cum quadam contencione quod signat cum dicit. ad ea cum clamore currebant. ut scilicet unus alium preueniret. Et omnia ista per oppositum respondent ei quod supra dixerat. lauabo pedes meos butiro. ¶ 4o ondit eorum abiectionem ex parte habitationum quia scilicet domos non habebant ad manducandum. quod signat subdens. In desertis habitabant torrentium desertatis in quibus protegebantur a calore. et in cauernis terre scilicet propter umbram. Vel super glaream scilicet propter refrigerium aque vicine. Vel propter mollitiem arene et hoc eis iocundum uidebatur quando talia loca inuenire poterant ad manendum. Unde subdit. qui inter huiuscemodi letabantur. quasi etiam talium locorum copiam non habentes Et si aliquando contingeret quod commodiora inuenissent hoc quasi delitium reputabant Unde subdit. et esse sub sentibus. idest sub umbra paruarum arborum. delicias computabant. quia scilicet talis locus erat

commodior ad manendum quam premissa. hic autem uidetur per oppositum respondere ad aliud quod supra dixerat. In nidulo meo moriar. Enumeratis autem singulis eorum miseriis epilogando colligit quod dictum est subdens. Filii stultorum scilicet mente. et ignobilium genere et in terra penitus non apparentes. idest nulla gloria uel dignitate conspicui ¶ Consequenter exponit quid ab eis patiebatur. Et primo quidem ondit quod ab eis irridebatur ore et in ludis quod signat cum dicit. Nunc in eorum canticis uersus sum. quia scilicet de co faciebant derisoria uel cantilenas. et quantum ad hoc subdit Et factus sum eis prouerbium. quia scilicet in communiis quibus pueris utebantur in infortuniis eos inducentes eum in exemplum culpe et miserie ¶ 2o ondit quomodo contempnebant eum corde cum subdit. et abhominabantur me quasi uile et immundum. 3o ondit quomodo contempnebant eum fronte primo quidem signum eius presenciam horrebant Unde subdit. et longe fugiunt a me. contra id quod supra dixerat. expectabant sicut pluuiam etc. 4o non inquantum ei iniurias irrogabant. Unde subdit. Et faciem meam conspuere non uerentur. scilicet in signum contumelie et despectus. Et ne putaretur propter aliquam culpam commissam in despectu uenisse ondit causam predicte contemptus ex parte diuine percussionis ondens primo quidem se diuinitus afflictus cum dixit. pharetra enim sua aperuit et afflixit me

De pharetra sagitte trahuntur quibus
aliqui utuntur ad percutiendum. Per
sagittas intelligitur diuina flagel-
la secundum quod supra sexto dixerat. sa-
gitte domini in me sunt quarum indigna-
tio ebibit spiritum meum. Pharetra er-
go dei est diuina dispositio ex qua ho-
minibus aduersitates proueniunt quam
apertam esse dicit propter habundantiam aduersi-
tatum ex quibus non solum exterius sed
etiam interius se afflictum dicit. 2o
asserit se impeditum a deo ne saltem
verbis suas iniurias repellere
possit. Unde subdit. Et frenum
posuit in os meum. quia scilicet per
flagella diuina auferebatur sibi fidu-
cia respondendi cum alii ex ipsis fla-
gellis argumenta sumerent contra
eum. Ostendit autem quod huiusmodi aduer-
sitates sibi a deo esse immissas ex
eo quod praeter consuetum modum humanarum
aduersitatum aduenerunt. quod quidem
primo ostendit ex loco unde aduersita-
tes aduenerunt. solent enim principue
in terris illis impugnationes insurgere
a parte septentrionali in qua habitant
barbare nationes et homines magis
fortes et bellicosi secundum illud Iere-
mie. Ab aquilone pandetur omne
malum. Sed impugnationes beati Iob proue-
nerunt ex parte meridiei ubi so-
lent minus bellicosi et feroces habi-
tare. dictum est enim supra quod eius aduer-
sitas incepit a sabeis qui tulerunt
boues et asinas. et pueros occide-
runt. Unde dicit. Ad dexteram orien-
tis. idest ex parte meridiei que est
dextra respectu orientis. si quis enim
se ad orientem conuertat meridies
est ad dexteram. calamitates mee
illico surrexerunt. idest statim a principio

sabeis irruentibus. 2o ostendit suas
aduersitates esse praeter communem modum
quantum ad multitudinem impugnationum
Impugnatus enim fuit et quantum ad
amissionem bonorum ex quibus homo
habet facultatem operandi quod per pedes
significatur. Unde dicit. Pedes me-
os subuerterunt. idest omnes facultates
meas destruxerunt. et hoc fecerant
faciliter et totaliter. Unde subdit. Et
oppresserunt. scilicet pedes meos. suis semi-
tis quasi in suo transitu sine aliqua
difficultate. et exemplum addit cum dicit
quasi fluctibus maris. fluctus
enim maris et subito cooperiunt
terram siue nauem et totaliter eam ab-
sorbent. subuersis autem pedibus
idest facultatibus per consequens sequitur quod
eius processus fuerit impeditus. Unde
sequitur Dissipauerunt itinera
mea. idest omnes processus operum me-
orum. Ulterius etiam me in persona per-
secuti sunt et dolose quod
significatur cum dicit. Insidiati sunt
michi. et potenter in hoc quod addit.
et preualuerunt. et sine contradictione
qua non erat qui eos impediret
in ipso facto. Unde subdit. Et non
fuit qui ferret auxilium scilicet michi
dum ab eis opprimerer. neque etiam
qui eos impediret ne ad me acce-
deret. Unde subdit. quasi rupto
muro et aperta ianua irruerunt
super me. ac si nullum obstaculum
fuisset neque ex ipsa forma negotii
quod significatur per murum nec
ex sollicitudine humana quod significatur
per ianuam. ad me autem tam libe-
ri intrantes non sunt miserti. Unde subdit.
Et ad meas miserias deuoluti
sunt. idest ad hoc totaliter intendunt

ut me miseriū reddeīt I° ondit
huiōi adu'sitates eē a deo īmissas
ex effcū earū q̄i s. p̄ eas totalit'
destitutus Vn̄ subdit. redactus
sū in nichilū. qd' dicit. q2 nichil
de p̄stina ei prosperitate r'mā
serat. que quidē in duob9 cōsis
tebat Vno° in iterioribus rebus
quas per uiolēciā amiserat. vn̄
subdit. abstulitq3 uetus. id3 per
uiolēciā. desideriū meū. id3 om̄e
desiderabile quod in reb9 exte
riorib9 habebā. Alio° cōsistebat
eius prosperitas in salute pro
prie p̄sone. et q̄ntū ad h° subd't
Et uelud nubes. id3 subito et tōtū
ptūsit salus mea. s. p̄sone mee
Ablatis aut̄ desiderabilib9 bonīs
eius aīā in t'stiCia r'manebat
Vn̄ subdit. Nuc̄ aut̄ in memet
ip̄o marcessit. s3 per t'sticiā. aīā
mea. No eīm nō poterat nō
t'stari filijs et reb9 amissis
Recedēte aut̄ salute corpali quīs
erat ut eciā corpalē dolorem
sētiret. qui neq3 in die dabat
ei requiem. Vn̄ subdit. Et possi
dēt me dies afflictionū. id3 ~~afflic~~
tionū / corpalis / qui eciā in nocte
aggrauabatur. Vn̄ subdit. Noc
te os meū p̄foratur dolorib9.
q. d. Ita in nocte cōcresciit do
lores mei. q̄ uidēt' m' q' p̄ueniant
usq3 ad ossiū p̄foracōem. Causā
aut̄ doloris ex vulnerib9 putre
factis fuisse ondit. Vn̄ subdit
Et qui me comedūt s3 uermes
ex putredīe vulnerū generati.
nō dormiūt. q2 s. nullā requiem
ei dabat Et ut eorū multitudīnē
ondēt subdit. In multitudine

doloris ~~corpalis~~

eorū cōsumit' uestimētū meū
q. d. Tanta ē uermiū multitudo
q' nō solū carnē comedūt s3 eciā
uestimēta corrodūt Et ut ondat
eos nō tm̄ in vna corporis parte
eē s3 quasi per totū corp9 usq3
ad capud diffūdi subdit. Et quasi
capicio tunice succinxerūt me q. d.
pre multitudīe nō cōtinēt' sub
uelamīe ligature et uestimēti
s3 prorūpūt in apertū et circūdant
collū. ex huiōi aut̄ pena ondit
se abhoīabilē hoīb9 factū. Vn̄ sub
dit. Cōpatus sū luto. ut m' pre
multitudīe putredīs vermiū
nullus appropīquare uellet sic
nec luto. et assimilatus fauille s'
et cineri. id3 om̄o despectus et
hītus cōtēptui. Dolet aut̄ q' nō
ab hoīb9 despiciut' auxiliū h're
a deo. s3 ip̄e a deo r'linquebatur
in tp̄ali adu'sitate cū subdit.
Clamabo ad te. s. cōtinue petē
liberari ab hac adu'sitate et nō
exaudies me tā cito. sto. id3 p̄se
uero in orōne. et nō respicis
me. s3 ab adu'sitate liberando
Et ita si cōsiderare q̄n3 tp̄alē
statū repute te crudelē et du
rū hostē Vn̄ subdit. Mutatus
es michi in crudelē. s' m' q' uidē
ab exteriorib9 flagellis dū nec
deprecanti michi parcis. Et in
duricia manus tue adu'saris m'
me p̄uit' affligendo Et s'm' q' m'
ex exteriorib9 apparet uidet' q' in
malū meū in p̄stinā p̄speritatē
cōcesseris. Vn̄ subdit. Eleuasti
me. s3 tp̄e prosperitatis. et q̄
sup uentum pones. s3 in altissio
statu instabili tamē ad modū

ueri. Elisisti me ualide. idz (con)triuit
me lesisti quasi de alto in t(er)ra(m)
proiciens. Et ne uidetur hoc
ex desp(er)atio(n)e dixisse subdit. Scio
q(uia) morti trades me. q. d. non
pa(r)co(r) hec quasi in ex(co)gitata
s(ed) scio q(uod) adhuc ad ulterio(r)e(m) (con)fra(c)tu(m)
deducar usq(ue) ad morte(m). hoc aut(em)
dicit se scire p(ro)p(ter) (con)ditione(m) mortal(is)
uite. Vn(de) subdit Ubi constituta
est domus o(mn)i uiuenti. q(ui)a uidelic(et)
ad morte(m) omnes ho(m)i(n)es tendu(n)t
sicut homo ad sua(m) domu(m). Neq(ue)
e(ni)m per morte(m) homo tot(a)lit(er) co(n)
sumitur. q(ui)a remanet a(n)i(m)a i(n)mortal(is)
Vn(de) subdit Veruptamen no(n) ad
co(n)summatione(m) eoru(m). s(cilicet) homi(n)um uiue(n)-
tiu(m). emittens manu(m) tua(m) ut s(cilicet)
per tua(m) potentia(m) eos in nichilu(m)
redigas. et si corruerit. s(cilicet) p(er)
morte(m). ip(s)e se leuabit. ma(gis) s(cilicet)
b(e)n(e)ficando et hoc de tua benig
nitate spero. q(ua)mu(is) i(n) t(em)p(or)alib(us)
adu(er)sis michi crudelis et dur(us)
uidearis. Hys igi(tur) p(re)missis
de p(re)t(er)ita prosperitate et sub-
secuta adu(er)sitate quasi sub q(uo)da(m)
co(m)pendio p(re)missa re colligit dice(n)s.
Fleba(m) quoda(m). s(cilicet) t(em)p(o)re p(ro)speritatis
sup(er) eo qui afflictus erat s(ecundu)m
illud ap(osto)li ad ro(manos). 12° flere cum
flentib(us). Et etia(m) co(m)patiebat(ur)
a(n)i(m)a mea paup(er)ib(us). s(cilicet) no(n) solu(m)
in affectu s(ed) etia(m) in effectu ut sup(ra)
dixit. Et pro hys m(eri)tis op(er)ib(us)
Exp(ec)taba(m) bona. s(cilicet) prosp(er)a
huius mundi s(ecundu)m opi(ni)o(n)e(m) a(m)icoru(m)
suoru(m). et uenerunt michi mala
idz adu(er)sa per q(uo)d p(ate)t eoru(m) sententia(m)
e(ss)e fals(a)m. P(re)stolabar luce(m). idz

co(n)solatio(n)e(m) et (con)siliu(m) quo a mal(is)
eripi(er)er. et eruperu(n)t tenebre.
s(cilicet) amaritudinu(m) et desolationu(m).
Exponit aut(em) co(n)ue(n)i(enter) mala sup(er)ue(n)ien-
tia et i(n)cipit ab i(n)t(er)iorib(us) malis cu(m)
dicit. Interiora mea efferbuerunt
absq(ue) ulla requie. q(uo)d p(otes)t referri
ad i(n)firmitate(m) i(n)t(er)ioru(m) uisceru(m) pro-
cedente(m) ex i(n)ordi(n)ati caloris feruo-
re. Vel etia(m) ad afflictione(m) cor-
dis ex feruore doloris. et ut hu(ius)mo(d)i
i(n)quietudine(m) nimis tepestina(m)
o(stende)ret subdit. P(re)uenerunt me dies
afflictio(n)is. Omnes e(ni)m ho(m)i(n)es sene-
tutis t(em)p(o)re affliguntur p(ro)p(ter) i(n)ualitu-
dine(m) sed ip(s)e in iuuentute fuerat
p(re)uentus afflictio(n)ib(us). Dein(de) q(uan)tu(m)
ad ext(er)iora subdit. Merens i(n)cede-
ba(m). cu(m) i(n)t(er) ho(m)i(n)es a(m)bulaba(m) post
miseria(m) t(ri)stitia(m) p(re)tendeba(m) s(cilicet) licet
t(ri)stitia sit causa ire hoc t(ame)n non
fuit in me Vn(de) subdit. Sine fu-
rore co(n)surge(n)s in turba clama-
ba(m). expone(n)s s(cilicet) meas miserias
que s(cilicet) p(ar)ti erat ex defectu a(m)icoru(m)
de quibus subdit. Frat(er) fui dra-
conu(m) idz illi qui me debeba(n)t di-
ligere ut fr(atr)e(m) mordeba(n)t me ut
dracones. et socius strutionu(m).
que s(cilicet) solet obliuisci (con)t(ra)ri(os) fet(us).
Ita et ip(s)i obliti su(n)t mei ut m(ichi)
no(n) subuenire(n)t. parti aut(em) erat
adu(er)sitas ex i(n)firmitate corp(or)ali.
Vn(de) q(uan)tu(m) ad ext(er)iora p(ri)mo dicit
Cutis mea denigrata e(st) super
me. s(cilicet) propt(er) i(n)t(er)iore(m) corruptio(n)e(m)
humoru(m). Dein(de) q(uan)tu(m) ad i(n)t(er)iora
subdit. Et ossa mea aruerunt
pre caumate idz ta(n)ta uis i(n)ordi-
nati caloris in me e(st) q(uod) quasi

medulle ossiū aruerūt. Partim
aūt cōsistebat eius aduersitas ex i
terioribus tristicie signis in que
cōmutā erat signa gaudij que
quidē sūt vl' musica īstrumēta
et q̄ntū ad hoc dicit. Versa ē
in luctū cythara mea. q. d. suc
cedit m̄i luctus loco cythare q̄
ad iocunditatē utebar. vl' sūt per
humane vocis cātica. Vn̄ subdit
Et organū meū in voce flētiū
s. versū est. Cap.m xxxi
Pepigi fedus cū͂ Job postq̄
enumerauerat p̄stinā pros
peritatē et subsequētē aduersita
tē. Hic gn̄r ondit suā īnocēciā
ne credatur propt' pctā in ad
versitates incidisse. Incipit aūt
īnocēciā suā ondē p̄ īmunitatē
a pctō luxurie. quia plures
īuoluit qd' quidē pctm̄ in lubrico
est positū ut nisi principia aquis
vitet a posterioribꝰ vix pede
nō pt̄ retrhē. Primū aūt in hō
pctō est aspectus oculorū q̄ mu
lier pulchra aspicit' et p̄cipue
virgo. IIm aūt est cogitacio IIIm
est delc̄acio IIIIm cōsensus. V in
opus. Voluit ergo iob principiū
huiꝰ pcti excludē ut eo nō īuol
uetur. Vn̄ dicit. Pepigi fedus
idz in corde meo firmavi sicut
firmātur pacta. cū ocul' meis.
ex quorū aspctū p̄uenit cōcupiā
mulierū et ita ab īspiciendis
mulieribꝰ abstinere. ut ne cogi
tarē quidē de virgine. ut nec
in p̄mū gr̄dū interiorē attīgerē
s. cogitacōem. Videbat enī
difficile si incideret in cogitacōez
qn̄ in alia labetur sz in delc̄a

tionē et cōsensū. Dein ondit
quare tā sollicite pctm̄ hoc vi
tauit. Et primo quidē rōez as
signat ex hoc q̄ per pctm̄ luxu
rie homo videt' maxīe a deo
recedē. Accedit enī homo ad
deū per spūales actus q̄ maxīe
īpediuntur per delc̄acōez ve
nereā. Vn̄ subdit. Quā enī
partē in me hret deus desup
q. d. In me in tātū deus partē
habet inq̄ntū ad supiora ra
pitur mēs mea. Si enī ad lux
uriā mēs mea per carnalē
delc̄acionē deicitur nullā ptē
hebit in me deus. Cōtingit
aūt q̄nq3 q̄ eciā luxuriosi ad
horā de deo cogitat spūalit'
sed mox per delc̄acion cōcupīa
ad yma revocatur. Vn̄ pars
dei in eis firma eē nō pt̄ q̄i
hēditas. Vn̄ subdit. Et hēditatē
idz firmā possessionē ad me
sz ad inferiora p̄lapsū hrē nō
potit. op̄s de excelsis. idz qui
in altissimis hītat. Vn̄ oportz q̄
hēditas eius sit in hijs q̄ sub
limia petūt sz spūalia. nō aūt
in hijs qui ad carnalia desce
dūt. ¶ IIo aūt ondit causā q̄re
luxurie pctm̄ vitauerat ex dāp
no quod hoī infert. qd' ē du
plex. Primū quidē qd' ē corpale
dāi sz homo per pctm̄ īcurrit
piculū p̄sone et rerū. Vnde
subdit. Nūquid nō p̄dicio ē
iniquo. q. d. Iniquus qui hoc
pctō īuoluitur in p̄dicionem
incidit. Aliud dāpnū ē īpedi
mētū a bōis opibus. Vn̄ subdit
Et alienacio opantib iniquitatē

quia enim vehemens delectatio in
gis ad se animum trahit Inde est
quod homines luxurie dediti a bonis
opibus discedunt et etiam a bo
nis operationibus 2o assignat causam
ex parte divine providentie que
omnia facta hominum conspicit et sic
nullus a pena potest esse immunis.
Unde subdit. Nonne ipse considerat
vias meas. idest processum
meorum operum ad remunera
dum. neque solum totalem processum
ipse cognoscit. sed etiam singulas
partes ipsius processus. Unde sub
dit. Et cunctos gressus meos
dinumerat. idest omnia etsi modica
que in actibus meis reprehensi
bilia videntur. suo iudicio ex
aminat. et ita non continere de eis
impunitus. ¶ 3o iudicat se a vi
tio dolositatis utens in hoc et
in omnibus sequentibus quodam iura
mento quod fit per exectione
dum scilicet homo se obligat ad pe
nam si non est verum quod dicit. Si
ambulavi. idest si processi. in va
nitate. idest in aliqua falsitate. di
citur enim illa vana que soliditate
non habent. soliditas maxime
est per veritatem. Quo autem am
bulavit ostendit subdens. Et fes
tinavit in dolo pes meus.
idest affectus meus. et quantum alia
virtus anime que est motionum principium
Signanter autem dicit festinavit in
dolo. quia si homo per aliquas vias
dolosas intendit velociter optinere
quod per viam veritatis cum maiori
difficultate optinet. Et autem aliquis
in dolo ambulat considerari potest ex

inspectione rectitudinis iustitie a quo
dolosus declinet Unde subdit. Ap
pendat me in statera iusta. scilicet
ut ex eius iustitia discernatur an
ego in dolo processerim. cum autem
dolus principue in intentione cordis con
sistat ille solus potest de dolo iudi
care cui patet cordis intentio scilicet deus
Unde subdit. Et sciat deus simpli
citatem meam. que scilicet duplicitati
dolositatis opponitur. Dicit autem
sciat deus. non quia de novo cognos
cat scilicet quasi de novo alios scire
facturus. vel quia in ratione sue ius
titie hoc ab eterno cognovit Et
quia universaliter a se dolum exclu
serat. descendit ad quedam specialia
peccata quibus aliquis dolose rebus
alienis insidiatur. quod quidem con
tingit et in furto et in adulterio
In furto enim aliquis insidiatur dolose
rebus possessis a proximo. et hoc
excludit a se dicens. Si declinavi
gressus meos de via. scilicet iustitie
contempnendo ipsam. ex quo sequitur
quod homo res proximi insidiose
oculo videat ad rapiendum Unde
subdit. Si secutus est oculus meus.
ad rapiendum scilicet cor meum idest de
siderium. quasi dicat si ad hoc habendum
vel querendum oculus meus intendit
quod cor desideravit ¶ 3o autem contingit
quod homo contempta iustitia et inten
tione directa ad acquirendum quod cor
concupiscit adhibet homo manum
ad rapiendum aliena Unde sequitur
Et in manibus meis adhesit ma
cula scilicet per ablationem rei aliene
iniustum est autem ut si quis bona ali
ena rapuit ut bona eius ab alio
diripiantur. Unde subdit Seram

et alius comedet. q. d. si bo aliena
rapui bona mea ab alijs rapiantur
qd est execracionem iuramentum. Po
let enim homines aliena rapere ut filijs
suis diuicias congreget secundum illud
naum 2° leo cepit preda sufficiente
catulis suis. Io iustum est ut homo qui
aliena rapit non solum sua diripi
antur sed etiam filij moriantur. Unde sub
dit. Et progenies mea eradicetur.
cui scilicet rapina uidetur esse conseruanda
In adulterio uero homo proximi ux
ori dolose insidiatur. in quibus insidijs
quedam cordis deceptio precedit dum
scilicet ratio per concupiscenciam obtenebratur
Unde subdit. Si deceptum est cor meum
super muliere. scilicet aliena concupis
cendam. Ex quo autem cor a concupiscencia
mulieris uincitur consequens est ut mu
lierem concupitam quibuscumque dolis ha
bere conetur. Unde subdit. Si ad hos
tium amici mei insidiatus sum. ut scilicet
eius uxore abuterer. Iuste autem pu
niri uidetur qui uxorem alienam adulte
rio polluit. quod etiam uxor sua ab
alijs polluatur. Unde subdit. Scorta
sit alterius uxor mea. ut scilicet alijs
se uenalem exhibeat. ex quo sequitur
quod alij ea abutantur. Unde subdit. Et
super illam incuruentur alij. scilicet adul
terium committendo. Quare autem hoc
peccatum uitauit ostendit subdens. hoc
enim nephas est. quasi est contra
statutum dei qui uirum et mulierem
in matrimonio coniunxit. et si consideretur
humana iusticia est iniquitas maxima
quia scilicet quanto est magis bonum
quod surripitur tanto est iniusticia ma
ior. Si enim quis alicui furatur bouem
maior est iniquitas quam si furetur
ouem et maiori pena punitur ut

habetur exo. 22°. Ille autem qui adulterium
committit maximum quid ei subtrahit
scilicet uxorem que est una caro cum ipso
et prolem etiam et per consequens totum pa
trimonij successionem quod per adulterium
aliquando ad extraneum peruenit. Unde subdit.
Ignis est scilicet adulterium usque ad con
sumptionem deuorans. quia scilicet de
fraudat hominem in toto patrimonio
ut dictum est. et omnia eradicans
genimina. dum scilicet filiorum succes
sionem facit incertam. Unde dicitur
eccli. 18°. Sic mulier relinquens
uirum suum peccabit statuens
hereditatem ex alieno matrimonio.
Sic ergo postquam purgauit se
de iniusticia quantum ad hoc quod alijs
non fecit iniuriam. neque in rebus
surripiendis. neque etiam in personis
coniunctis abutendo. Excusat se con
sequenter quod iniusticiam non incurrit
per iusticie defectum. Unde subdit.
Si contempsi iudicium subire cum
seruo meo et ancilla mea cum
disceptarent aduersum me. q. d.
si minoribus meis iudicium reddere
contempsi hec et illa contra me
accidat. Quare autem cum seruis
suis iudicium subire non contempsit
ostendit subdens. Quid enim faciam
cum surrexerit ad iudicandum deus.
idest cum apparuerit iudicaturus.
uel ipse cuius modo iudicium despicit
non habere ad cuius auxilium
uel consilium consurgeret. Neque posse
deo rationabiliter in iudicio respondere
Unde subdit. Et cum quesierit. idest cum
facta mea examinauerit. quid re
spondebo illi. idest qualiter reddere
potero quare cum seruis meis
iudicium subire nolueri[m] q. d.

nulla. et hoc ondit p hoc q na-
lis est eade coditio omn hom
subdit. Nuq no in utero fecit
me. qui et illu opatus est. q d.
Nuquid eande aiaz habeo cu
seruis meis a deo creata. corp9
eciā meū eade diuia utute fir
matu est Vn subdit. Et formit
me in vulua vnus. scz deus q
et illu formit. et io maifestu
est q cura e deo glit illu tete.
Postq ergo ondit se no fuisse
nec iniustu. cosequet se ondit
no fuisse imisericorde. qd qde
pmo ondit ex hoc q bnficia
no subtraxit miseris. Solet
aut quida paupi elemosina
peteti stati a pricipio negare
qd petitur. qd a se excludit
dicens. Si negaui qd uole-
bant paupibus. quida no ne-
gat s differut. qd a se excludt
dices. Et oculos vidue expcta-
re feci. Alij no no negat nec
differut dare q petutur s michil
ex proprio motu daret. qd a
se excludit dices q nec tibis
solus uoluit uti qn aliis gita-
ret Vn subdit. Si comedi buc-
cella mea solus et no comedit
pupillus ex ea. et subitelligit
hec et illa gtra michi accidat
Est aut cosideradu q valde
signat loquitur. paupes em
no solu pete s ecia astare so-
let. Vn bnficiu mee no subt-
hitur eis nisi p ocomoda ne-
gatione. Vidue aut petut
s istare veret. et io n eis
cito subueniatur mie bnficio
puantur. pupilli aut nec pete

audet vn oz q eis no petentib9
mia ipedatur. Quae aut tam
morosa fuit ondit ex duobus
pmo quide ab antiqua cosuetu-
dine qua ab ifancia ichoauit Vn
subdit. Quia ab ifancia creuit
mecu miseratio. qnto em magis
crescebat in anis tanto in me
opibus excrebat 2o qz nale
iclinatione hebat ad miaz
sicut diuisi hoies ad diuisas v-
tutes quasda iclinacioes habe-
solet Vn subditur. Et de u-
tero mris mee egressa est
mecu. qz s ex pmis gnantib9
sic fuit dispositus ut eet ad mi-
serendu promptus. Solet em
duplex ee ipedimetu mie quo-
ru vnus est cotemptus miseri
que no reputat miseratioe dig-
nu. Cosueuerut ei despici qui
vilib9 utuntur. et horu q pre-
ciosis vestib9 utuntur Vn dici-
tur eccl 19o q amictus corporis a-
nunciat de hoie s hoc ipedi-
metu excludit a se dices. si des-
pexi ptereunte eo q no hret
indumetu. idz qmuz exneu p
mia tuscente. et absqz opimeto
paupere. scz eo q eet absqz opi-
meto. subaudi hec ul illa m
accidat. nec solu despexi ves-
timetis carete s ecia de vesti-
metis promdi eis Vn subdit.
Si no bndixerut m latera ei9.
que scz discooptta cooperui. et
sic fuit occasio ut m bndicet
Et roez hui9 expont subdens
De velleribus omu mearum
calefctus est. scz per vestimita
sibi exhibita. et e sbaudiedu

id quod sup^a Aliud aut^e m^e ipe-
dime^tu^m est fiducia p^pe p^tatis
ex quo videtur ho^i q^d ip^ime pos-
sit aliquos g^uare et maxi^e in-
feriores p^sonas. et hoc excludit
a se dicens. Si levaui sup pu-
pillu^m manu^m. ut s. eu^m opp^mere
etia^m cu^m me viderem in porta. i^dz
in iudicij loco superiore. i^dz magis
potente^m Iustu^m est aut^e ut homo
me^bris puniatur quib^9 ad iniusti-
tia^m utitur. Io subiungit amissio^e^m
quasi pena^m no^n solu^m manus sed
etia^m brachij in quo radicat^ur
man^9 et humeri cui brachiu^m
colligatur. Unde subdit. Hu-
merus meus a iunctura cadat
et brachiu^m meu^m cu^m ossib^9 con-
teratur. si s^cz manu mea su^m
abusus ad paup^um opp^ssione^m.
Ostendit aut^e qu^are q^uis lic^z esset
superior sup pupillos manu^m no^n
levaret. quia s^cz etsi no^n dubitet
p^p hominem. dubitet t^n p^p deu^m eius
iudicia timebat. Un^de subdit.
Semp^er enim quasi tumentes sup
me fluctus timui deu^m. et loq^r
ad si^militudine^m in mari navi-
gantiu^m qui intumescentib^9 fluc-
tib^9 sup altitudine^m navis ti-
ment ne ab eis submergantur.
sil^r timebat co^minationes divi-
nas. quasi fluctus i^ntumescentes
et sic auctoritati divine cedebat
qua p^hibetur pupillorum
opp^ssio. Un^de subdit Et pond^9
eius. i^dz auctoritate dei p^te-
gentis. ferre no^n potui. quin
s. ei me i^clinarem
Si putaui auru^m robur
meu^m &c. Postq^m iob excu-

sauit se de iniustitia et inmia-
nit^ate quantu^m se excusat. hic de inordi-
nato affectu ad divitias qui quide^m
contingit dupl^r. Uno mo^do p^p
hoc q^d ho^mo ex divicijs nimis con-
fidit et hoc excludit dicens. Si
putaui auru^m robur meu^m. ut
in divicijs p^rincipalit^er mea^m re-
putarem v^irtute^m. et obrizo. i^dz
auro purissimo. dixi fiducia
mea. s. tu es tot^a. Illud q^d dicit
ap^lus p^rime ad thimotheu^m ultimo
divitibus hui^9 seculi p^recipe no^n
sperare in incerto diviciaru^m Alio de
ordinatur ho^is affectus circa divicias
p^p hoc q^d nimis de divicijs gau-
det. et io^ q^uantu^m ad divicias i^am
habitas subdit. Si letatus su^m
s^cz inordinate. sup divicijs meis
multis. quas sicut proprias
possederam. q^uantu^m ad acquisicio^e^m
diviciaru^m subdit. Et quia plu-
rima repperit manus mea. Po-
lent enim ho^ies de hijs q^ue de no-
uo acq^uirunt gaudere. Deinde ex-
cusat se a p^ecc^ato supersticion^is q^d
est contra deu^m. Solebat eni^m ho-
mines ydolatre antiquitus stellas
celi et p^recipue luminaria cole^re p^p
maxi^am eoru^m claritate^m et hoc
a se excludit dicens. Si vidi so-
le^m cu^m fulgeret. et luna^m incedente^m
clare. propt^er que s^cz ab ydo-
latris colitur. et letatu^m est in
abscondito cor meu^m. q^uasi i^nt^erior
cultu eis devotus exn^s. et q^uantu^m
tu^m ad exteriore^m cultu^m subdit
Et si osculatus su^m manu^m mea^m
ore meo. quasi in cor^um reveren-
tia. Et q^uare hoc vitauit ondit
subdens. que est iniq^uitas maxi^a

Si enim iniquum est illud quod uni homini est debitum alteri exhibetur maxime uidetur esse iniquum ut cultus deo debitus exhibeatur creature. Et quia impossibile est quod homo simul deo et creature exhibeat latriam ideo subdit. Et negatio contra deum altissimum. Si enim quibusdam creaturis nomen dei per participationem attribuatur soli tamen altissimo deo latrie cultus debetur qui negatur altissimo si etiam in aliis talis cultus exhibeatur. Hiis igitur premissis que pertinent ad eandem iusticiam subiungit quedam que pertinent ad perfectionem uirtutis. Et primo odium inimicorum excludit. quod maxime manifestatur cum aliquis gaudet de tali ruina eius. et hoc excludit a se dicens. Si gauisus sum ad ruinam eius qui me oderat. uel de aliquo malo ei superueniente quod excludit a se dicens. et si exultaui quod inuenisset eum malum. idest ex insperato ei superuenisset. Et contra hoc in tantum ostendit dicens. Non enim dedi ad peccandum guttur meum ut expeterem maledicens animam eius. naturaliter enim homo desudat ea de quibus gaudet et desiderium intus explicat uerbis. Consequens ergo est ut si aliquis de malo alicuius gaudeat quod ei desideret et per consequens maledicendo ei malum imprecetur. Quidem perfectionem sue uirtutis ostendit quantum ad superhabundantiam bonorum que aliquis exhibuit. tamen primo quidem quantum ad domesticos suos dicit Si non dixerunt uiri tabernaculi mei quis det de carnibus eius ut saturemur. Cum enim ~~[struck]~~ animal est delectabile ad usum comestionis. desiderat homines eius carnibus saturari. Per hoc ergo dat intelligere quod eius conuersatio tam fuit domesticis suis grata quod eius carnali presentia cupiebant saturari. Quantum autem ad extraneos subdit. Foris non remansit peregrinus. quin scilicet in domo mea reciperetur. Ostium meum uiatori patuit. ut scilicet ei non esset difficilis ingressus. Ulterius procedit ad ostendendam sue uirtutis perfectionem quantum ad exclusionem timoris indebiti. Solet enim quidam homines propter confusionem timoris inductam contra iusticiam suam culpam occultare uel eam negando quod excludit a se dicens. Si abscondi quasi homo. idest sicut homines solent facere. peccatum meum. scilicet illud indebite negando uel excusando uel astuciis aliquibus palliando. Unde subdit Et celaui in sinu meo idest per aliquam occultam simulationem iniquitatem meam. tamen scilicet eam confiteri uererer. Consequenter autem excludit a se inordinatum timorem corporalium periculorum qui quidem solet maxime procedere ex multitudine contra hominem insurgente secundum illud ecclesiastici 26. A tribus timuit cor meum delaturam ciuitatis et collectationem populi. Unde subdit Si expaui ad multitudinem nimiam. Addit autem timore si homo despiciatur a propinquis a quibus honorari debuerat Unde subdit. Et despectio propinquorum terruit me. Solet autem homines impauidi in contrarium incedere per presumptionem et quandoque uerbis saltem loquuntur contra fortiores et hoc excludit

a se dices. et no magis tacui.
qnz aut ultrꝰ procedut ut psup
tuose multitudine adusariorum
inadat et hoc excludit a se
dicens. neqz egressus su ostiu.
Et quia magna de se dixerat
sup hijs divinu testioniu invocat.
Vn subdit. Quis mi tribuat au
ditore. qui sz meu it pellat
ad deu. et ad quid invari ve
lit ondit subdes. et desideriu
meu omps audiat. et qd sit
desideriu suu expoit subdes.
et libru scribat. sz mee acusa
tion vl comedation sup pre
missis. Ipe qui iudicat. sz oes
actus humanos s. interiores et ex
teriores et sigde per huioi
testioniu idz per cta vitatis
maifestatione ego culpabil
apparea nolo portare pena
Vnde subdit. Et in humero
meo porte illu. si no maifes
ta vitate comedabil apparea
ex in pmy mei cona accipia
Vn subdit. Et circude illu qi
cona mi. p qd dat itelligere sum
desideriu ee ut qui iuste co
depnabatur ab aiicis iusto dei
iuditio resuetur. pdco aut
libro testionij divini se no co
tradicturu pmittit. Vnde
subdit. Per singulos gradus
meos. idz pcessus opm meoru
pronunciabo illu. idz confite
bor vitate divini testionij nez
recusabo subire sniaz sm di
vinu testioniu. Vn subdit. Et
quasi pricipi offera eu. sz
gratat feres ut sm divini
testioniu mi eo agatur. Dem
excludit a se vitiu supfluetu
piditatis etia in rebus acqre
dis ex proprijs possessionib
qd quide dupli maifestatur
Vno mo per hoc q ho per
inmmu cultu supfluos fructꝰ
a suis possessionibꝰ exhe m
titur. et ad hoc excludedum
tm metha dixit. Si adusu
me tra mea clamat. qi no
pmisera ea quiesce si mmis
ea colueri. Vn subdit. Et
cu ipa sulci eius deflent.
et loquitur p silitudine hois q
nimis agariatur ab aliquo.
Alio mo maifestatur supfluitas
piditas p hoc q homo suis opa
rijs denegat pciu labois Vn
subdit. Si fructus eius comedi absqz
pecunia. sz soluta opariys. et
aiaz agricolaru eius afflixi
sz nimis cogedo ad laboranda
vel mercede subtrahedo. Et sit ar
debitu ut qui supflua et ico
sueta capit etia debita et co
sueta pdat. Vn subdit. Pro
frumento. sz qd seiatur ad
usu hoiu. oriatur mi tribulꝰ
qui no solu e inutilis sed etia
pungitivus. et pro ordeo. qd
seminatur in cibu iumentoru
spina. que sz pugenda in
mcta ledit quibꝰ pmissis ~~ledit~~
subditur epilogus cu subdit
Finita sut vba iob. qz sz ad
sue sne assertione michil pꝰ
hec posuit. ca^m xxxij
Omiserut aut tres viri
isti et. Post finitam
disputatione iob et triu amicoz
eius subdit disputacio helyu cotra
iob qui qde amicoribꝰ rotibꝰ

uitur contra iob quia propiores et magis
ad ueritatem accedit Unde et iob ei non
respondet licet tamen a ueritate in aliquo
deliret. et uerba iob sinistre ~~aut~~
~~tretur~~ interpretretur ut infra probebit
Permittitur etiam causa ex qua fuit mo-
tus ad loquendum scilicet ex indignatione
contra iob et contra amicos eius Premit-
tit autem amicorum silencium cum dicit.
Omiserunt autem tres uiri isti. scilicet
de quibus supra habitum est respondere iob.
Ubi nondum est quod eos uiros non
nominaret si non fuisset res gesta
sed parabola conficta Causam autem silencij
ostendit subdens. eo quod iustus sibi ui-
deretur. multa enim dixerat iob que
ad sue iusticie assertionem uel osten-
sionem pertinebat quibus tres uiri
predicti contradicere non ualebat et ex
utroque horum scilicet ex silencio amicorum
et ex hoc quod iob sibi iustus uidebatur
commotus fuit helyu (qui astabat)
ad iram. Et ideo subditur Et iratus
scilicet in corde. indignatusque ostendendo
signa ire exterius. helyu. in quo
describitur ex nomine. filius bara-
chel. in quo describitur ex origine.
buzites. ex quo describitur ex pa-
tria de qua erat. de cognatione
ram. in quo describitur ex genere que
tota descripcio ad hoc ualet ut osten-
datur ad rem gestam pertinere. Causam
autem ire explicat quare. et primo
quidem contra iob cum dicit. Iratus est
autem ~~contra iob~~ aduersus iob eo quod iustum
se esse diceret coram deo. id est secundum diuinum
testimonium quod maxime accipi potest
ex eo quod supra dixerat 23°. Ipse scit
uiam meam. et postea subdit. uesti-
gia eius secutus est pes meus.

Contra amicos autem subdit. Por-
ro autem aduersus tres amicos eius
indignatus est eo quod non inuenissent
responsionem rationabilem. qua scilicet respondere-
rent uerbis eius quibus se iustum
esse asserebat. sed nihilominus condempnassent
iob dicentes eum esse iniquum.
Ostendit autem quare tamen quiesceret helyu
prius in nullo responderat iob cum
dicit. helyu expectauit iob loquentem.
in nullo scilicet contradicens eius ser-
monibus. eo quod seniores essent illi
qui loquebantur. eis scilicet deferens
quasi sapientibus quod etas senec-
tutis requirebat Sed quia ei non
uidebatur quod amplius deberet reuerenciam
exhibere in preiudicium ueritatis
iratus contra tres seniores ipse iu-
nior respondere incepit. Unde dicit
Cum autem uidisset quod tres respondere
non potuissent. scilicet racionibus iob. ira-
tus est uehementer. quasi existimans
quod illorum ignorancia ueritas depe-
riret. et ideo loco illorum uoluit
ut credebat ueritatem defendere.
et hoc est quod subditur. Respondensque
helyu filius barachel buzites.
scilicet sermonibus et racionibus iob. In
hac autem responsione sua primo excu-
sat pristinum silencium. tum ex sua
etate Unde sequitur dixit Iu-
nior sum tempore. tum eciam ex illorum
antiquitate Unde subdit Vos
antiquiores. Iuuenes autem debent
deferre senioribus reuerenciam
Unde sequitur. Ideo demisso
capite. scilicet in signum reuerencie
et humilitatis. ueritus sum uobis
indicare sentenciam meam. ne scilicet pre-
sumptuosus uiderer impediendo

sermonibus meis sapientiorum uba
probabile autem uidetur
quod senes sapientius loquuntur propter
duo. Primo quidem quia iuuenes
ex feruore animi frequenter multa
et inordinate proponunt. senes autem
propter grauitatem etatis maturius
loquuntur. Vnde subdit. Sperabam
enim quod etas prolixior loqueretur.
scilicet grauius et efficacius. Secundo uero quia
senes per experientiam longi temporis
multa cognoscere potuerunt et
per consequens sapientius loqui. Vnde
sequitur. et annorum multitudo.
propter quam scilicet experimentum accipi potest
doceret sapientiam. scilicet experimento
acceptam. Consequenter excusat se quare
iuuenis loqui incipiat. quia scilicet expertus
est quod etas non est sufficiens sapien-
tie causa sed magis inspiratio diuina.
Vnde subdit. Sed ut uideo. idest per
effectum considero. spiritus scilicet dei. in
hominibus inquantum scilicet in eis operatur
et hoc est quod subdit. et inspiratio
omnipotentis. qua scilicet hominibus inspirat
spiritum scilicet qui est spiritus sapientie et intellectus.
dat intelligentiam. ueritatis scilicet que
est sapientie principium huius quibus inspi-
ratur. Quia autem hec inspiratio
sit sapientie precipue causa ostendit per
hoc quod etas non perficit sapientiam
sed causat. Vnde subdit. Non sunt
longeui sapientes. quantum ad cog-
nitionem diuine ueritatis. videlicet nec
senes intelligent iudicium. quantum
scilicet ad ordinationem humanorum actuum.
Et quia licet non esset senex con-
fitebatur tamen se inspiratum a deo
ideo loqui audebat. Vnde subdit

Ideo dicam. In hac autem sua locu-
tione primo inducit eos ad au-
diendum ex auctoritate diuina cuius
inspiratione loquebatur. Vnde
subdit. Audite me. ut scilicet eius
sermonem non interrumperet. Au-
dientibus autem promittit sapien-
tie documenta. Vnde subdit. Ostendam
etiam ego uobis. quamuis sim iuue-
nis. sapientiam meam. ex qua scilicet respon-
debo rationibus iob. Iustum autem erat
quod ipsi eum audirent quia etiam ipse
eos audierat. Vnde subdit. Expectaui
enim diu sermones uestros. quos
scilicet contra iob protulistis. Et quia reputa-
bat se posse discernere quod ab eis
bene dictum fuerat et quod non bene.
subdit. Audiui prudentiam uestram
quod dum audiendo diu cogitaui et
diiudicaui quid in uobis uestris
ad prudentiam pertineret. non autem
parum sed diu expectauerat. Causam
autem expectationis sue determinat ex
duobus. Primo quidem ex eorum
uoluntate. Vnde subdit. Donec
disceptaretis sermonibus. idest
donec placuit uobis contra iob
disceptare. Secundo ex spe quam de
eorum sapientia doctrina habebat
Vnde subdit. et donec uos pu-
tabam aliquid dicere considerabam
Non est autem ille amplius audiendus
de quo non speratur quod aliquid
utile sit dicturus. Videbat autem
quod uerba eorum quibus contra iob
utebantur efficacia non erant
Primo quidem quia rationibus conuincere
eum non poterant. Vnde dicit. Et
ut uideo non est qui arguere pos-
sit iob. scilicet eum conuincendo rationibus

2o quia nō poterat obuiare
eius rōib9 . Vn̄ subdit. Et rn̄dē
sꝫ sufficient. ex uobis . idꝫ ex
urō rōsensu. Vel nō est qui pos
sit ex uobis . idꝫ ex urō mīo
sermoibus eius. quibus cōt̄
uos utitur. Precipue aūt eorū
rōes cōt̄ iob fūdatur tob in hoc
ꝙ adusitates iob att̄buebant
diuino iudicio qd̄ errare nō
pt̄. quā quidē rn̄sionē esse
īsufficientē ostendit dicēs.
Ne forte dicatis Inuenimus
sapiaꝫ. idꝫ illud sufficit ad suf
ficientē rn̄sionē. Deus pro
iecit eū. sꝫ in adusitates qui
errare nō poterat. Non homo
qui decipi pt̄ et decipē. Ipē
aūt intēdebat efficatius rn̄dē
Vn̄ subdit Ille nichil locutus
est michi. ex quo sꝫ vult ostē
dē ꝙ nō loquitur qi puocatus.
Et ego nō rn̄debo illi ſm̄ ser
mones urōs. idꝫ nō sequar ui
as urās in rn̄dēdo sꝫ alias ef
ficatiores ad rn̄dendū uias
inueniā. Intēdit aūt se de fu
tura rn̄sioē excusare nō solū
apud ipōs sed etiā apud alios
et iō ad alios cōuitit sermonē
suū dicēs. Et timuerut . scilꝫ
ulti9 loqui ne maifestius cō
uincentur. neqꝫ rn̄derūt ult̄
sꝫ rōibus iob. Et ut ostēdat hoc
fuisse ꝓpt̄ eorū ignauiam
nō ꝓpt̄ efficatiā rōnum
iob. subdit. Abstulerūtqꝫ a se
eloquiū. sꝫ negligēdo tacēdo
qn̄ aūt homo efficaci rōne
cōuincitur nō ipē a se aufert
eloquiū sꝫ potius ei ab aliquo
aufertur. quia ergo illi de
fecerat dicit se uelle defc̄us
eorū supplere. Vn̄ subdit. Cum
ergo exspectaūi dn̄i. sꝫ ut eis
deferrē. et nō sūt locuti stē
terūt nec rn̄derūt ultra.
sꝫ rn̄dētes sermonib9 iob
Rn̄debo et ego partē meā.
quia sꝫ defēsio ūitatis ptī
net ad omēs et vnusquisqꝫ
debet ibi ponē qi pro pte
sua qd̄ pt̄. Nō aūt solū zelo ue
ritatis defendende sꝫ etiā ex in
ani glā mouebatur. Vn̄ et sub
dit. Et ostēdā sciam meā. qrit
em̄ ianis glīe cupid9 ut si qd
in se excellens est maifestet
et iō ostēdit maxiāꝫ sibi
facultatē adessē cū dicit. Ple
nus sū sermonib9. q. d. hūdat̄
michi occurrit quod respōdeā.
Et quia facultas nō sufficit
ad agēdū nisi homo ab aliquo
moueatur. iō subdit. Et coar
tat me spūs uteri mei. Vte
rus em̄ est locus cōceptionis
Vn̄ per uterū hic īmediate
sūitur intellectus intelligibilia
diuersa cōcipiens. Spūs ergo
uteri est uoluntas cōpellēs ho
mīes ad maifestandū cōceptio
nes cordis per smonē. Est aūt
hoī molestū cū nō īplet quod
desidāt et iō anxietatē qua
patiebatur tacēdo. expōit per
silitudinē dicens. Et ūer̄ meus
idꝫ mēs mea. quasi mustum.
qd̄ sꝫ feruet. absqꝫ spiraculo
quod lagunculas nouas dirup̄t.

Nisi enim vapor musti ferventis ex aliqua parte evaporat multiplicatur vapor intrinsecus quousque vasis confractionem. Ita etiam se musto propter iuventutem se comparat et ideo ex magno desiderio loquendi periculum sibi existimat imminere nisi loquatur. Unde subdit. Loquar et respirabo paululum. quasi scilicet per verba evaporabo interiorem fervorem ut ab anxietate desiderii quiescam. Quid autem loqui velit ostendit subdens. Aperiam labia mea et respondebo scilicet verbis Iob. Quem modum in respondendo voluit ostendit subdens. Non personam viri accipiam. Ille enim in respondendo personam viri accipit qui veritatem relinquit ut homini placeat vel deferat. Quare autem hoc ipse facere nolit ostendit subdens. et Deum homini non equabo. talis enim videbatur sibi dispositio prius esse ut si homini deferret excellentie divine debitam reverentiam non servaret. Quod quidem quare facere timeat ostendit dicens. Nescio enim quamdiu subsistam in hac mortali vita ut possim michi diuturna spacia temporis repromittere ad penitendum. Et si post modicum tollat me factor meus. scilicet post mortem assumat ad suum iudicium. Ex quo patet quod Helyu in hoc concordabat cum Iob quod retributio peccatorum post mortem esset alias enim frustra videretur timuisse Deum offendere propter vicinitatem mortis. Capitulum xxxiij

Audi ergo Iob eloquia mea etc. Dictum est quod Helyu indignatus est contra Iob et contra amicos eius. Postquam autem locutus fuerat contra ignaviam amicorum Iob. Nunc contra ipsum incipit loqui et ideo eum ad attentionem incitat dicens. Audi igitur Iob eloquia mea. quia scilicet ego iam respondere intendo et ut significet singula verba se cum pondere dicturum subdit. Et omnes sermones meos ausculta. quasi nichil sim inane dicturus. Et ne Iob quereret quare prius locutus non fuit subdit. Ecce aperui os meum. quasi dicat. prius diu tacitum os meum clauseram propter reverentiam seniorum. Nunc quia ipsi defecerunt necessitas cogit me loqui. Unde dicit. Loquetur lingua mea in faucibus meis. quasi dicat. non sequar verba aliorum sed proprios conceptus enunciabo. Et quia Iob in precedentibus contra amicos suos dixerat quod eum verbis affligebat et confundebat Ideo hoc a se excludit dicens. simplici corde meo sermones meos. quasi dicat. non loquor ad calumpniandum vel ad adulandum sed simplici animo ad manifestandum veritatem. Et quia predictis amicis Iob imposuerat quod essent fabricatores mendacii et cultores perversorum dogmatum hoc a se excludit dicens. Et sententiam labia mea loquentur puram. id est absque admixtione ullius falsitatis vel erroris. Unde autem tantam fiduciam veritatis manifestande acceperit ostendit dicens. Spiritus Dei fecit me. et ideo

obsuare

c xxxiij

nō est miru͂ si suā facturā mo-
uet et pficit. et hoc ē qd᷾ subdit.
et spiraculū oīpotentis uiuificau-
it me. s. ad opa uite mouit et
pfecit infra que ē pn̄piū itelli-
gentia ueritatis Et ne uideat᷾
in hoc dixisse q̄i pūdictum affrē
intendens iob ne cōt᷾ loquētē
ōmitus rn̄dēt subdit. Si potes
rn̄dere michi. quātu s. ad ea
que cōt᷾ te dicā. et aduersus
faciē meā cōsiste. ut tu etiā cōt᷾
me obicias si quid dixero quod
tibi nō placet. Et ne iob dedig-
naretur cū eo dispūre pp̄ suā
famosā sapiam. et illius uiuē-
tutē ad hoc excludendū subdit
Ecce et me sicut et te fecit ds.
et ita ex pte factoris uterqz nrm
eandē spē ueritatis iquirende
pt hrē. ex parte aut materie
utriqz adiacet idē ipedimētu.
Vn subdit. Et de eodē luto ego
formatus sū. ex cuius sz grossi-
cie lumē itelligētie obtene-
bratur. Videbat aut helyu
sibi posse rn̄deri hoc ad mira-
culū ptinē si iuueni tāta sa-
pīa et facūdia pbetur et cōt
sapientē senē sufficeret dispū-
re. et iō quasi timens hoc
miraculose assecutū subdit.
Verūptamē miraculū meū
nō teneat te. ut s. rn̄dē non
audeas miraculose sapiā ad-
eptō. et eloquētia mea nō sit
tibi grauis. ut sz ex ea obstu-
pescas. His ergo pmissis q̄si
pphemialit᷾ subiungit ea in qbus
iob rn̄dē intendit. Vn subdit.

Dixisti ergo in auribus meis.
q. d. excusare te nō potes quin
dixeris. et uocē u͛borū tuorū
audiui. sz per sollicitudinē
attētiom̄. Pmo aut in u͛bis iob
notauerat q̄ se imunē eē dix-
erat a pcc̄o. Vn dixit. subdit
mundus sū ego. sz ab imūdiciis
carnis. et absqz delicto. idz pcc̄o
omissiom̄. imaculatus sz q̄ntu bꝫ
pcc̄is que st᷾ cōt᷾ deū pu͛ ydola-
tria uel aliqd hui᷾oi. et nō est
iniquitas in me. ut s. iniuste prox-
imos leserim. Scdo notauit in u͛-
bis eius. q̄ deo iniquitatē iudicij
iposuerit. Iniquitas aut iudicij
solet ex odio iudicātis pcedē
et qn̄tu ad hoc comeorat iob
dixisse. quia q̄relas in me rep-
perit iō arbitratus ē me ini-
micū sibi. sup᷾ quidē uicesimo
q̄rto caplō iob dicebat itroga-
tiue. Cur faciē tuā abscondis
et arbitraris me inimicū tuū.
hoc aut qd᷾ dicit᷾ q̄relas in me
repperit. nō iuenitur dixisse. sz
est addicio helyu pu͛se int᷾ p-
tantis uerba iob. Iudicis enī
odiū puersū eē nō uidetur
si ctificatus de malicia alic᷾
eū odio hēat ad puniendū
sz si ex leuibꝫ q̄relis iudex p-
uocetur ad odiū alicui᷾ erit
odiū iniustū. et talit᷾ int᷾ p̄ta-
batur qd᷾ iob dixerat se a deo
inimicū reputū esse. Scdo ad ini-
quitatē iudicis ptinet si ali-
cui facultatē iuste defensiom̄
auferat. et qn̄tu ad hoc dix-
erat. posuit in neruo pede

meū. idz cōpediū quasi īpedie-
do me a meis opibus 1° ptinz
ad iniquitatē iudicis ut qlibet
leuia ad cōdēpnatione cōgre-
get. et qntū ad hoc subdit.
Custodiuit omēs sēitas meas.
quasi in singulis opibus eū
obseruās. hoc aūt iob nō dix-
erat ad ondendū dīni iudicij
puersitatē sz quasi figuralit'
loquēs ut sup' tredecīo caplo
expositū est. Vn et ibi pmitti²
Enigmata pcipite auribus
uestris. Et quia hoc 2m exclu-
dit pmū subdit. hoc ē ergo
in quo nō es iustificatus. q. d.
nō potes te iustū dicē. quia
hoc ipm̄ ad iustitia tuā ptinz
q deo iustitiā īponis.

Respondebo tibi q maior
sit deus 7c. Posuerat
sup' heliju ea de quib9 cōt'
iob dispūre itēdebat. uerū
quia iob anq pmissa uerba
dicēt pmiserat sup' xiij. dis-
putare cū deo cupio. Videt²
aūt icōueiens eū qui āhelat
ad disputandū cū supiore
reuōre ad hoc q cū inferiori
disputat anq sup' pmissis
cū iob disputatione heliju in-
cipiat de hoc ipō eū redarguit
q cū deo dispūre cupiebat Et
pmo quidē quia hoc ipsum
magne psūpcion ē q aliquis
maiorē puocet ad disputādū
Vn dicit. Rndebo tibi. idz tuo
desiderio quo disputare cū
deo cupis. q maior sit deus
hoīe. Vn psūptuosum ē q
homo cupiat disputare cū deo
et in hoc quidē iuste iob argu-
eret si cū deo disputare uo-
luisset ad cōtradicendū quasi
de pari Job aūt disputare
cū deo uolebat qi ad discēdū
sicut discipulus cū magro vn
dixit sup' xxiij Os meū re-
plebo icrepacionibus ut sciā
uerba que m rndeat. qd' tn̄
heliju int'ptatur hoc iob cōtēcio
se dixisse cōt' deū. Vn subdit. Ad-
uersus eū cōtendis q nō ad oīa
uerba rnderit tibi. qd' quidē
ex pdcīs uerbis iob collige uoluit
Et ex hoc etiā q sup' xix dixerat
Ecce clamabo vim faciens et
neō exaudiet. uociferabor et
nō est qui iudicet. que quidē
uerba etsi qua silia ~~den sunt~~ su-
perius dcā st'. nō p modū con-
tēcion dicebatur. sz q2 desidera-
bat roēs diuine sapiē cognoscē
Ad repellēdū aūt pdcā uerba
iob que it'ptat² heliju ac si con-
teriose dcā esset ondit nō esse
uerū q deus hoī ad singula u'-
ba rndeat. sz vnicuiqz sufficiet
loquitur ad eius istructionem
Vn subdit. Semel loquit² deus
sz hoī sufficiet' ad eius istruc-
tionē vn deiceps nō oportet
q ad singulas homī interrogatoēs
rndeat. vn subdit. Et 2° id ipz
nō r'petit. quia qd' sufficient'
dcm̄ est itāre supfluū essz Quo
aūt loquitur deus hoī ondit
subdēs. per sōpniū in uisione
nocturna. Pt aūt et alius ec
sensus ut hoc qd' dixit. semel

loquitur deus hoi. referatur ad
mentis instructione qd' est per
lume nalis roīs sm illud psal'.
Multi dicūt quis ondit nobis
bona. et quasi rndes. subdit
Signatū est sup nos lume vul-
tus tui dne. per qd' s. discne'
possum9 bonū a malo. Et quia
nalis rō imobilit' in hoie manz
ut nō sit nece eā riterare. ideo
subdit. et 2° idipz nō repetit
Deīn ondit aliū modū quo ds
hoi loquitur per ymaginaria
visione in apparicoib9 sopnio-
rū. Vn subdit. Per sopniū in
visioē nocturna. qd' quidē pt
referri ad ꝓpheticā reuelacioēz
sm illud nu. xij. Si quis fuit
int' vos ꝓpha dei ꝑ sopniū in
visioē loquar ad eū. Vel pt etiā
referri ad qua sopnia q̄ crede-
bat helyu ꝯtreari diuitus. —
Modū aut et ordine sopniorū
qnr exponit. Primo quidē tan-
gens naturale cam cū dicit.
Qn sopor irruit sup homines
qd' quidē fit imobilitatis extio-
ribus sesibus per vapores ascē-
dentes ad pncipiū sentiendi.
2° ponit dispositione ex parte
voluntatis huane. cū subdit. Et
dormiūt in lectulo. qn s. hoies
maxīe ordinā et sigificatiua
sopnia vidēt qn quiete dormiūt
Vn infirmis ꝑp iquietudine
apparet distorta sopnia. Vn
signāt' dicit' daniel 2°. Sopniū
tuū et visioēs capitis tui in cu-
bili tuo. huiuscemoi fuerūt Tu
rex cogitare cepisti in stratu

tuo sc. 3° ponit opacioēz diuinā
tr̄ dormiente que quidē attēdi
pmo qntū ad hoc q imobilita-
tis exterioribus sensibus ꝑ sopore
et hoi in loco quiescenti datur
diuitus hoi quedā facultas p-
cipiendi diuina istructione. eo
q eius aīa tr̄ exteriora nō occu-
patur. Vn subdit. Tuc aperit
aures virorū. Et satis cōue-
nient' vnū pceptiuā diuine
istructionī notat aures. quia
de huioi istructioē loquitur
sicut de locutioē quadā natē
nō eo q sit per ispectionem
ꝯparū rerū sed per sig̃ ꝗdā
sicut et locutio data est in fa-
cultate audiedi. qnis aut est
ut doceat. Vn subdit. Et eru-
diens eos istruit disciplina.
Et sumitur hic disciplia pro i-
structioē eorū que hoi occurūt
agenda vel vitāda. nō pro
cognitioē sciarū speculatiarū
que nō cōsueuert in sopno
reuelari. Vn subdit. Vt auertat
hoiez ab hijs que fecit. Fre-
quēt' em homo in sopnis cor-
ripitur a pctis commissis et qz
pncipiū pctorū ē supbia q̄
dei pcepta cōtepnūtur subdit.
Et libet eū a supbia. per hoc
aut q homo liberatur a culpa
cōsequēs est ut euadat penā
~~corpale~~ qd' quidē qnr ondit
quātū ad duplicē penā. Primo
quidē qntū ad spuale pena
aīe. cū subdit. eruēs aīaz ei9
a corruptioē. q sc̄ ē ꝑ deordi-
natione potenciarum aīme.

2º quantu ad penā corpale. Unde
subdit. Et uitā illius. s. corpale
ut nō trāseat in gladiū. puni-
endus s. pro pccō suo. Vel pt
utrūqz referri ad morte cor-
poralē. que qūqz accidit p intiore
corruptione. sicut cū aliqs ex
egritudie moritur. quā deus
p̄ inmittit pro pccō. qūqz uero
accidit ex uiolenta gladij. Deī
subiungit aliū modū dīne locu-
tion. q. s. corrigit hoiez per
egritudine corpale. Vn subdit
Et uitā illius. s. corpale in q̄
p̄mo nōt dolore sensibile vn
dicit. Increpat quoqz deus. s.
hoiez de pctīs p̄titis. per do-
lore. s. corpale ex egritudine
pueniente. Vn subdit. In lecto
doloris. ¶ 2º tangit debilitate
īfirmorū. cū dicit. Et oīa ossa
eius marcescē facit. idz forti-
tudine eius ānichilat que in
omnibus ossibꝫ cōsistit. 3º ponit
amissione appetitꝫ. cū subdit.
Abhoīabilis fit ei uita sua. idz
dū uiuit. propt īfirmitate
panis. s. cibus gns. et aīe illi-
cibus aut desiderabilis. quod
refertur ad alios cibos. qui
diuisimode a diuisis desiderat².
4º ponit macie cū subdit. Tabes-
cet caro eius. idz deficiet. et
sic p̄ q̄ns. ossa q̄ tecta fuerut.
s. carne. nudabuntur. idz mai-
festabuntur sola cute contecta.
5º ponit mortis piculū et tio-
rē. Vn subdit. Appropinquauit
corruptioni aīa eius. idz uita
ipius que ē per aīaz. Vn subdit.

Et uita illius mortiferis. idz
causis inducentibus morte. No-
tandū est aut q hec p̄posuit
ad r̄ndendū q̄stiōi iob. q. de⁹
ad singula ei nō r̄ndeat. Vo-
luit em̄ per p̄dcā probare
q explicit⁹ est ei deus locutus
Primo per nālē roēz sicut ad
omēs hoīes 2º arguēdo per
sōpnia et uisioēs. Dixeat ei
supra. Terrebis me p sop-
nia et uisioēz horroē cōcuties.
3º per īfirmitatē. dixerat
em̄ sup̄ rcesiō. nūc aūt in me-
metipō marcessit aīa mea. 2º-
Iterū cōsiderandū ē q helyu sic
et tres alij credebat īfimitates
hoī pro pccō aduenire nō pncī-
palit⁹ ad puniendū s̄m q p̄sū-
bant uba illorū r̄u. s. magis ad
redarguendū. Et quia iob non
sōlū uidebat² cōq̄stus fuisse q̄
deus hoī loqretur. s. etiā q ipe
accedē nō posset ad loquēdum
deo et ad ponēdū iudiciū suū
corā eo ut pz sup̄ uicesio⁹ nō
Iō huic questiōi satisfacit. quia
et si hoī nō ~~sufficiat~~ pateat
maifeste accessus ad deū. s. tn
angeli medij int⁹ deū et hoīes
qui iustitiā hoīs deo p̄ponunt
nō quasi eū īstruentes. s. sicl sunt
desiderijs hoīes adiuuātes. et sic
nichil deest hoī q ipe per se-
metipz usqz ad soliū dei nō pt
accedē ut ei iustitiā sue cause
p̄ponat Vn et ad ondedū subdit
Si fuit pro eo. idz pro homie
afflicto. angelus loqns. idz ītce-
dens. Et ne timetur q unus an

gelus nō sufficiet ad īpellandū
pro oībꝰ subdit. Unus de mili
bus ul' similibꝰ. ꝺm illud qd̄ sup̄
xxi dcm̄ est. nūqͥ ē nūs militū
eius. ut enūtiet hoīs equitatē.
idz corā deo ꝓponat si quid est
ex parte hoīs iustū. miserebit'
sz deus. eius. idz hoīs afflicti.
et dicet. idz angelo imperabit.
libera eū. ut sz sicut ipē est al
legator iusticie hoīs apud deū
ita etiā ipē sit executor diuīe mi
sericordie apud hoīes. et a quo
liberandus sit. subdit. et nō descē
dat in corruptionē. idz in mortē.
Et ut liberationē deo gratā esse
ondat. subdit. et est ex per sō dei
dcm̄ Inueni in quo ei ꝓpitier.
idz apparet in hoīe aliquid equi
tatis ex quo ei misereri possim qͥ
ꝗrebā. Et qz iob sup̄ vij qͥ re
pari nō possit dixerat Induta ē
caro mea putredine. ad hoc ex
cludendū subdit Consupta ē caro
eius a suppliciis. q. d. hoc ꝑtati
mee nō ꝑiudicet. Vn̄ subdit. Re
uertatur ad dies adolescētie sue.
idz recupet uigorē sicut in ado
lescentia sua. Sic ergo potitis
dei uerbis huāne dites. Depca
bitur deū. q. d. nō sufficit qͥ
angelus pro eo loquat' sz ad hoc
qͥ libetur oportz etiā qͥ ipē pro
se oret. Vel alit' pt cotinuari
quia ei sup̄ onderat qͥ homo
nō pt cogri de hoc qͥ iudiciū
suū corā deo ponē nō possit
quia āgelus efficacit' pro eo
ꝓponit. Nūc ondit etiā qͥ ipē
efficacit' pro se pt ꝓponē orādo

Et ut ondat etiā hoc eē efficax
sicut et pmū subdit. Et placabilis
erit ei. sz deus hoī ꝺm illud iohel
2o benignus et miōrs est et pla
cabilis sup malitia. et ex hoc se
quitur in hoīe fiducia cogitādi
de deo cū quadā spūli leticia Vn̄
subdit. Et uidebit. sz homo. faciē
eius. idz cōsiderabit bōitatē ipiꝰ
in pn̄ti quidē uita ꝑfcē in fu
tura aut̄ ꝑfcē. In iubilo. idz in
quodā explicabili gaudio. Et sic
reddet. sz deus hoī iusticiā suā.
idz remunerabit eū pro meritis
remoto pcti īpedimēto. Sz hoc
eē nō pt nisi homo huilit' pcīz
suū recognoscat et cōfiteatur
Vn̄ subdit. Respiciet hoīes. qͥ
se ultro offerēs ad cōfessionē
pcti Vn̄ subdit. Et dicet peccaui.
Et ne credatur hoc nō ex huili
tate dicē subdit. Et ut deliqui.
qd̄ induxit cōtra iob. qz sup̄ xvij
dixerat. Nō peccaui et in amari
tudinibus moratur oculus meus.
et tū in sua pma cōfessiōe nō
murmurauit de gūitate pene.
Vn̄ subdit. Et ut erā dignꝰ nō
recepi. q. d. gūiorē penā merui
et hoc uidetur dicē cōtra illud qd̄
iob dixerat sup̄ vi° Utinā appē
derentur pctā mea quibus irām
merui Et fructū huilitatis on
dit subdēs. liberauit aīaz suā.
sz cōfitēdo pctm̄. ne pgēt in
interitū. idz in mortē corpalē
uel etiā spūalē ut ultius bona
cōsequeretur. Vn̄ subdit. sz uiuēs
lucē uidēt. sz corpalē vel spūlē
sapiē. Et quia deus nō statī hoīez

spualit' dapnat ſʒ multocies mo
net Jo subdit. Ecce hec omnia q̄
sʒ ptinet ad īstructione ꝓ ꝓp
na et increpacione per dolore
et increpacione sanationem
opatur deus tribus uicib' idʒ
multocies q̄ diu uidet' expedire.
Sʒ utitur mō t'nario ut ꝯgruat
hūane ꝯsuetudini. p qua solet
hoies ter moneri ul citari. et
hoc fit nō vni tm̄ ſʒ omnibus
indigentibus. Vn̄ subdit. P sin
gulos. quos sʒ uidit īstruēdos
uel increpandos. Et assigt uti
litate subdens. ut r̄uocet aīas
eorū a corrupcōne. qd' ptinet
ad liberacione a malo. et illu
minet in luce uiuentiū. qd' pti
net ad ꝯsecutione bonorum
Et pt expoi et corpalit' et
spualit' Qd' aut dicit' hic de reb9
referendū est ad duos sc̄das mo
8 dos locutionū. Na de pmo dc̄m
est q̄ 2º ipm̄ repetit. Induat
aut hoc quasi ad ondedum
rōem qua aliqui prīdes susti
nētur in prosperitate et non
stati ꝯdepnatur. Et q2 uide
batur ei q̄ efficacit' locutus
eet īduit iob ad tacite audi
endū ea que r̄stant. Vn̄ dicit
Attēde iob. sʒ corde. et audi
me. sʒ auribus. et tace dū ego
loquor. ne sʒ me īpedias. Et
ne uideat' ei auferre facultate
r̄ndendi. subdit. Si eñ habes
qd loquaris r̄nde michi. Et
quasi desiderās ei' r̄usione
subdit. Loq̄re. Et tm̄ desiderij
subdēs dicit. Volo eñ te appa
rere iustū. qd' dicit ad ondē
dū q̄ nō intēdebat ad eius
ꝯfusione. Et q2 nō credebat
eū ee iustū. subdit. Q̄si no
habes. quid sʒ pro tua iusti
cia dicas. Audi me et tace.
et docebo te sapiaʒ. quā sʒ
ignoras. Caplm̄ xxxiiij

Pronuncians quoqʒ helyu
et hec locutus est. 2c.
Postq̄ helyu r̄phēdit iob
de hoc q̄ cū deo dispurare cu
piebat. accedit ad disputadū
cōt' illa duo q̄ sup' pmiserat
Et pmo cōt' id qd' sic sibi ui
debatur iob dixerat diuinū
Et iudiciū ee iniustū. Et quia
hec materia ualde difficilis e
et sublimis nō ē ꝯtētus in
hac disputacōe ad solū iob
uerba dirigē pripue in hac ma
teria p̄bat eū ee erroneū
ſʒ inuitat sapiētes ad hac re
diiudicanda. Hom aut quā
per sepos sapiaʒ ꝯsiderat
et quātū ad hos subdit. Audi
te sapiētes uerba mea. Qui
dā uero de hijs q̄ ptinent
ad sapiaʒ īstruuntur. et quātū
ad hos subdit. Et eruditi.
sʒ ab alijs. auscultate me.
quare aut alios ad audiē
dū inuitat ondit subdēs. Au
ris eñ uerba probat. q. d.
ad hoc uos inuito q2 uba mea
audiētes diiudicetis. Et indu
cit silitudine cū dicit. Et
guttur escas gustu diiudi
cat. q. d. sicut gustus hab3
iudicare de escis. Ita auditu

de uerbis. Ad quid aut h^c ptine
ant ondit subdens. Iudiciu eli
gamus nobis. q. d. ex coi cosen
su iudicemus quid uerius sit
et hoc est quod subdit. Vt it
nos uideam9 quid melius sit
Vtru scz q iob dixit an illud
quod ego cot eu su dicturus
Vn qm poit uerba iob subdes
quia dixit iob Iustus su. hoc
quide dixerat sup xxvij Iusti
ficatione mea qua cepi no
desera. Et ulteius iusticia sua
maifestat quatu ad multa sup
xvi. subdit aut. et subutit Iu
diciu deus. et hoc quide acci
pit ex hoc q iob sup xvij dix
erat. Viuit deus q abstulit
iudiciu meu. Et ad ide ptine
uidetur qd sup xix dixerat
Deus no equo iudicio afflixit
me. que quide uerba helyu
in peius int'ptatus est. Iob
eni iudiciu suu ablatu ee dix
erat q penas sibi irrogatas
ee existiabat no ex iudicio
punientis culpa. s ex puide
na probantis iusticia. Vnde
sup xxiij dixerat. Probabit
me quasi auru qd per igne
trisit. Non aut quicuqz utitur
iudicio subuertit iudiciu s
solu ille qui pfert iudiciu
iniustu. Sic ergo int'ptatus
est q iob dixerat. deus ab
stulit iudiciu meu. acsi dix
isset. deus subutit iudiciu
meu iniuste iudicando. Vnde
subdit. In iudicando eni me
me dax est. idz falsitas iudicij

qd quide iob nuq dixerat sed
helyu hac eius intencione in
uerbis pmissis credebat. ut
diceret se iniuste punitu. Io aut
hac opione helyu conceperat
quia no uidebat qualit' aliqs
absqz pcco posset affligi n'
iniuste. Et quia iob sine pcco
se esse dicebat existiabat q
iob sentiret se a deo pcussum
per uiolencia et cot iusticia
Vn subdit. Et uiolenta est sa
gitta ~~me~~ mea absqz omi pcco.
q. d. iob dixisse cu sim absqz
omni pcco sagitta qua me
deus uulnerauit. idz adusi
tas imissa uiolenta fuit. non
iusta ut uidet' alludes uerbis
iob. quibus sup dixerat. Sa
gitte dni in me sut. Postqz
aut hac adusitate helyu ipo
suerat ipi iob eu sup hoc in
tuperare incipit. dicens. Quis
est uir ut est iob. q. d. nullus
qui uir uidebatur ee est ita
puisus ut ipe. maxia aut per
uersitas uidetur esse ut quis
deu deridet iudicijs eius de
trahendo. Vn subdit. qui bi
bit subsanatione. idz diuinoru
iudiciorum irrisione et rephba
tione. quasi aqua. que scz fa
cilit' et cu refrigerio bibit'
acsi ei iponet q hoc qd in
cotumelijs dei prorupet eet ei
ad t'bulacion refrigerium
et absqz obstaculo cot dicente
cosciencie hoc argueret. Solz aut
hoc ee propriu in pccis p
seuerare uolenciu ut diuina

cōtēpnat iudicia. Vn̄ subdit
Cum graditur. id est cōsentit. cū
opantibus iniquitatē. qui scilicet di
uina iudicia despiciunt. Hoīes
aut̄ cont̄ pietatē diuine religi
onis agētes nō solū despiciunt
diuina iudicia. sed etiā ea negāt
uel asserunt iniusta. quorū pti
iob cipē ee credebat. Vn̄ subdit
Et ambulat cū viris impijs. qui
scilicet pietatē diuine religionis abici
unt. Qualiter aut̄ eū cū eis
cōsentire dicat. ondit subdēs.
Dixit enim nō placebit vir deo
etiā si cucurrerit cū deo. id est
et si secutus fuit eū per uiā
iusticie. hoc aut̄ iob nō dixe
helyu rat sed uerbis eius abutēs hoc
ei iponit. Dixerat enim iob sup̄
xxiij. vestigia eius secutus est
pes meus. et postea sup̄ xxx°
dixerat. mutatus es michi
in crudelē et in duricia ma
nus tue aduersaris michi. ex
quibus uerbis credebat iob
hoc cōsentire quia deo displicet
qui eū fuit secutus. Sed iob
pdcā uerba retulerat ad exte
riorē psecutionē. nō ad inte
riorē reprobationē. Quia ergo
helyu uerbis iob abutēs ei
iponē uidebatur qd̄ ipē non
senciebat neque in uerbis suis
intellexerat. manifestū est quod
tota sequēs disputacio cont̄
iob nō erat. quia tn̄ helyu esti
mabat iob tātē psūptionis ee
ut dei iudiciū reputaret esse
iniustū. dedignatur eū super
hoc ad disputacionē puocāre.

sed alios sapiētes aduocat ad
iudicandū. Vn̄ subdit. Ideo
uiri cordati. id est intelligentes.
audite me. Sicut enim cor est
pricipiū uite corpalis. ita in
tellectus est pricipiū tocius intel
lectualis uite. Vn̄ et sup̄ xij
cor pro intelligencia posuerat
dicens. Est michi cor sicut
et uobis. In sua aut̄ dispu̅cōe
helyu pponit qd̄ intēdit pro
bare. quod scilicet in diuino iudicio
iniusticia ee nō possit. Ipē enim
est deus. cui debetur pietatis
cultus. et per suā oīpotenciā
oībus dnatur. leges iusticie
statuens hoī. et io cont̄ digni
tatē eius esset si impietati fa
uēt. et io dicit. Absit a deo
impietas. esset et cont̄ dominiū
oīpotēcie eius si ad iniusticiā
declinaret. Vn̄ dicit. Et ab
oīpotēte iniquitas. scilicet absit. re
mota aut̄ diuina iniusticia. on
dit modū diuine iusticie sub
dens. Opus enim hoīs reddet
ei. id est retribuet ei bonū uel
malū pro eius opibus. Et quia
eorū qui bn̄ opantur. quidā
alijs melius faciunt et eorū
qui male opant̄ quidā ma
gis peccant. Io subdit. Et iux
uias singulorū restituet eis.
scilicet melius meliori et peius
peiori. Quia aut̄ in deo nō sit
iniusticia pbat p̄mo quidē ex
hoc quod ipē nō cōdēpnat frust̄
id est sine cā. nec subuertit iu
diciū. et io subdit. Vere deus
nō cōdēpnabit frust̄ nec

opinio subiūit iudicium. 2° ex hoc q̄ ipe si iniustus eēt nūq̄ iustitia reperitur. q2 ad ipm ptinet vniuersale iudicium oīz Vn̄ subdit. que constituet aliū sup t̄ra. q. d. nūq̄ credendū est q̄ aliquis constitutus sit a deo qui iuste iudicet oēm t̄ra si apud ipz est iniq̄tas. Io aut̄ dicit credendū nō est q̄ alius t̄ra iudicet. q2 idem est ffor mūdi et gubnator Vn̄ sicut nulli aly̆ cōmisit q̄ faceret mūdū Ita nullū aliū posuit gubnatorē mūdi. et h° est qd̄ subdit. Aut quē posuit sup ~~t̄ra~~ quē fabricatus est idz totius mūdi gubnatorem quasi dicet. nullū. q2 sicut ipe per seipz orbē fabcatus est Ita etiā per seipm orbē gubernat et iudicat. hz eī gubnationī sue executores tanq̄ ministros sed ipe est oim ordinator. nullo aut̄ mō possibile est q̄ ulis mūdi gubnatio sit iniusta. 3° ondit q̄ apud deū nō sit violentia et iniq̄tas. per expimentū. tāta est em̄ eius potentia qua cōsuat res mūi ut si violentia uti uellet cōt iustitiā oēs hoīes posset subito extinguē. Vn̄ subdit. Si direxit. sz deus. ad eū. sz hoīez cōterendū. cor suū. idz uoluntatē suā. spim illius. idz aīaz illius. et flatū idz corpalē uitā ex aīa secuta ad se trahet eū. sz uirtute sua a corpore sepans s̄m illud

ecclīastes xij. et sps̄ reuertatur ad eū qui dedit illū. Ablato aut̄ spū diuinitus hoī dato quo est ut carnalis uita deficiat. Vn̄ subdit. Deficiat oīs caro sil. idz oīs sp̄us carnis cessabit et ulti9 in sua cōponentia resoluetur. Vn̄ subdit Et homo in cinerē reuetetur. s̄m illud ps̄. Aufes spiritū eorū et deficiet. et in puluerē reuertentur. puluere aut̄ in quē caro resoluitur. cinerē noīat Vel quia apud antiquos corpa mortuorū igne cōbusta resoluebatur in cinēs Vel quia ea in quē corp9 mortuū resoluitur sīt q̄dā reliquie caloris nālis qui in humano corpe uigebat. Quia ergo tā facile est deo si uelit redigē totū gen9 huānū in cinerē. ex ipā cōseruatiōe hoīs apparet q̄ ad eos uiolētia non utitur Quia ergo helyu pbat p̄dc̄tas roēs eē sufficientes ad earū cōsideratioēz iob iuitat eū dicit. Si ergo hēs intellam, ut sz ~~ū~~ mearū pcipē possis. audi qd̄ dr̄. sz extioribus auribus et itiori attētioē. et ausculta uocē eloquij mei. ut sz iustitiā diui iudicij reognoscas Ad quod etiā eū induat ex pro p̄o piculo uel utilitate eū subdit. Nunquid qui nō amat iudicium sanari p̄t. q. d. tu qui sanari indiges quasi multis inf'mitatibus oppssus hoc consequi non posses nisi ames diuinum

s. rationū

iudicium. Improbat aut eius sen
tenciam quam ee putabat de iusti
cia diuini iudicii per multa eui
dencia diuine iusticie iudicia. Pri
subdit. Et quo tu eum. scilicet deum
qui iustus est. ut scilicet per multa
apparet. in tantum condempnas. scilicet
ut eum dicas iudicii subuersorem
Ad commendationem diuine iusticie
Primo assumit quod potentum personas
deus non accipit sed arguit et pu
nit pro peccatis suis. Inter potestates
aut humanas precellit regia dig
nitas. et quantum ad hoc dicit Qui
scilicet deus. dicit regi apostata
idest non uereatur rege arguere
de apostasia contra professionem qua
promittit se iusticiam seruaturum
Secundum aut locum tenent duces ex
ercituum de quibus subdit. Qui
uocat duces impios. quasi dicat
non timet eos de crudelitate
arguere. Tercio loco ponit rectores ci
tatis cum dicit. qui non accipit
personas principum. quin scilicet eos
arguet et iudicet pro peccatis
Quarto aut loco tangit illos qui non
sunt legitimam sed usurpata po
testate scilicet tyrannos. et quantum
ad hoc subdit. Nec cognouit
idest approbauit. tyrannum. cum
scilicet defendendo. cum disceptia
ret. scilicet tyrannus. contra paupe
rem. quod deus non fauet potentibus
contra impotentes quod ad eius
iusticiam pertinet. Et quare eis
non deferat subdit. Opus enim
manuum eius sunt uniuersi
scilicet tam magni quam parui. et
ideo pauperes non despicit sed amat
sicut sua opera. nec potentes
timet cum sint sue potestati subiecti
Et ne credet aliquis quod potentes
deus solum arguet. non aut ulterius
eos puniret subdit de eorum pe
na duplici. Primo quidem de mo
rte ex improuiso superueniente. unde
subdit. Subito morientur.
secundum illud ysa. xxx. cuius subito dum
non speratur ueniet contricio
eius. si enim consueto modo mors
expectata superueniret eis non
imputaretur hoc diuino iudicio
sed inferioribus causis. Secundo ponit
penam rebellionis subditorum
per quam potestate amittunt. Unde
subdit. Et in media nocte tur
babuntur populi. idest populi
regibus et principibus subiecti
turbantur ex aliqua occulta ma
chinatione ad hoc quod principes
suos deserat. Unde subdit. Et per
transibunt scilicet diuinitus commutantes
et auferent. idest deponent a
dominio uel etiam occidet ui
olentum. idest eum qui spreta iusti
cia uiolenciam subditis inferebat
Absque manu. scilicet armatorum.
cum enim aliquis princeps ab ex
ternis aufertur. requiritur quod
habeant manum armatam contra
ipsum. sed quando subditi in quibus
eius tota potencia fuit subito
eum deserunt uidetur auferri
sine manu quibus et hoc pos
sit referri ad penam peccatorum
subditorum. sed primum melius
quia nunc agitur de iusticia
quam exercet in magnos deus
postea aut dicetur de iusti
cia quam exercet in populos

Ut aut huiusmodi pena ex divino iudicio provenire credatur subdit. Oculi enim eius. idest aspectus divine providentie super vias hominum idest super opera eorum. Et ut exprimat deum singularia et particularia omnia operum humanorum cognoscere subdit. Et omnes gressus eorum idest processus operum humanorum considerat. scilicet distincte non solum in generali. Posset autem aliquis credere quod quia deus est lux. Impii autem in tenebris sunt quod occultentur a deo sed excludit ~~a deo~~ hoc subdens. Non sunt tenebre. scilicet ignorantie et non est umbra mortis. scilicet obscuritas culpe ducens ad mortem. Ut abscondatur ibi qui operatur iniquitatem. quia scilicet ipsi cognoscere deum noluit ut deus eos non cognoscat. dicitur tamen eos ignorare reprobando. Et quia dixerat principes propter suis peccatis subito mori et auferri quod videtur esse irrimeabilis pena huiusmodi rationem ostendit consequenter ex hoc quod ex quo deus hominem iudicat pro suis peccatis finaliter condempnando non datur homini facultas ut ulterius quasi iudicio detractet cum deo. et hoc est quod subdit. Neque enim ultra. scilicet postquam deus iudicat eum condempnandum. a hominis potestate est ut veniat ad deum in iudicium. quasi scilicet deus sit propter eum iudicium retractaturus et hoc principue videbatur dicere contra iob qui postquam condempnatus erat ad penam supra xxiii dixerat. Veniam usque ad solium eius ponam coram eo iudicium.

Conteret multos et innumerabiles etc. Duo sunt propter que homines solent maxime a iustitia declinare. quorum primum est quod deferunt magnatibus secundum est quia deferunt multitudini contra iustitiam. Videbatur autem iob super perfectione divine iustitie ex eo quod magnatibus non defert. Unde mirum quod ad commendationem divine iustitie ostendit quod etiam neque multitudini peccatorum defert. Unde dicit. Conteret multos. scilicet peccatores eos occidendo vel aliter puniendo. Et ne credatur usque ad aliquam certam quantitatem multitudinis procedere divina iustitia et non ulterius subdit. Et innumerabiles. quasi dicat certo modo comprehendi non possunt illi quos propter peccata dei iustitia conterit. Sed ne ex hoc deperire credatur humani generis status subdit. Et stare faciet alios pro eis. quasi scilicet quibusdam morientibus alii succedunt et quibusdam a prosperitatibus descendentibus alii sublevantur et sic quodammodo uniformitas in genere humano apparet. Solet autem contingere quod quando sunt multi puniendi non possunt iudices singulorum causas sufficienter perscrutari. scilicet ne hoc de deo credatur subdit. Novit enim opera eorum. quid scilicet unusquisque mereatur et ideo singulis secundum sua opera retribuit. Unde subdit Et ideo

inducet nocte. idz subitā et iopi-
natā aduersitatē. et cōterent^r
sz ex īprouiso. quare aūt in noc-
te opprimatur subdit ex hoc qꝫ tū
ipi posset uidere illud qd' eis ex-
pediebat hoc cōtēpserunt. et io
iustū est ut nō detur eis facultas
puidēdi superuenientia mala ad
cauendū. et hoc est qd' subdit.
Quasi ipios. sz pietatis notitiā
respuētes. ꝑcussit eos. sz existetes.
in loco uidētiū. idz in statu in quo
uidere poterat. tum ꝑ nālem
roēm. tū per sacrā doctrīnā quid
esset faciendū. et quid eēt uitā-
dū. sz hoc ipi respuerunt. Vnde
subdit. Qui. sz de idustria. re-
cesserunt ab eo. sz deo ꝑcutientes
ex certa malicia. Vn̄ gnr̄ ꝑoit
in eis ignorātiā affcātā cū sub-
dit. Et omēs uias eius. idz ma-
data dei intelligē noluerunt et
sic patet qꝫ per ignorātiā nō
excusantur sz magis dapnabi-
les reddūtur. Effcm̄ aūt mali-
cie hui9 affcātē ondit subdens.
Vt ꝑueīre faceret ad eū cla-
morē egeni. q. d. in tm̄ ondūt
se uiarū dei ignaros ut pau-
pēs opprimeret quos deus exau-
dit. Vn̄ sicut nō abhorret pau-
perū oppssionē Ita nō timet
dei indignatiōez. Vn̄ subdit
Et audiet uocē pauꝑm. q. d.
ꝑuipēdūt qꝫ deus uolūtatem
suā adhibet ad paupēs exau-
diendū. Et quia multitudinis
cōtritionē attribuerat diuino
iudicio. Posset aūt āquis cre-
dē hoc nō ꝑueīre ex diuino
iudicio qꝫ aliq̄n multitudo cōterit^r

et alia prosperatur sz ꝑ aliciu9
potētis pncipis aut gubnatio-
nē aut ipugtionē. et io ad hoc
excludēdū subdit. Ipo eī cō-
cedente pacē quis est qui cō-
depnet. q. d. io dico qꝫ ipse est
qui cōterit multos et inuābi-
les quia si ille uellet eis pacē
tpalis prosperitatis concedē
nullus posset multitudinem
cōdēpnare. et ecōtio si ipe cō-
dēpnare intendit nullus est
qui possit pacē pbere. Vnde
subdit. Ex quo abscondit uul-
tū suū. subtrahēdo sz sue cō-
solation pncia. quis est qui
cōtēpletur eū. idz qui posset
in eo cōsolatiōez īueīre quasi
eius pulcritudinē uidendo
Est aūt et alia pena multi-
tudīs pt' cōtritionē qua sz affli-
gitur tyrānorū dominio. et
qntū ad hāc penā subdit. Et
sup gentē et sup oēs hoīes
q. d. nō solū in vna gente iu-
dicia sua excet per cōtritiōez
uel tyrānorū oppssionē sz etiā
in omēs hoīes. Et subdit de
tyrānorū oppssione. Qui reg-
nare facit hoīez ypocritam
propt' populi pccā. quē sz
ex eius rigimīe affligit In quo
etiā uidetur rn̄dere questioni
iob quā posuerat sup xxi. c. re
impij uiuūt cōfortati sublima-
tiqz diuiciis. hoc em̄ esse asserit
nō propt' eorū merita sicut ibi
de iob pposuerat sz ꝑꝑ aliorū
demērita qui ex eorū pspēritate
puniuntur. ¶ Sic ergo ostēso

q iusticia in deo ee nō pt. et q eius iusticia maxie maifestata est ex iudicijs que excercet in princi pes et multitudine. dat iob locu rndendi vn subdit Quia ergo locutus su ad deu. idz ad ea que ad honore dei spectat. te quoqz nō prohibeo. dans tibi locum rndendi. Et ad quid debeat eius rnsio tende ondit subdes. Si erraui. idz sicut alijs tuis amicis iposuisti scz q essent puersorū dogmatu cultores. Tu doce me. scz uitate ut possi ab errore liberari Ppt aut quis in loquendo defice non solu errando cot uitate doctrine sed etiā in pticulari iudicio deficiendo cot uitate iusticie. vn subdit. Si iniquitate locu tus sū. ult nō addā. ondens scz se corrigi patu Et qz existi mabat q iob giuit cot eu tur baretur. con ondit ei9 ptur batione ee iusta subdens Nuqd a te deus expetit eā. q. d. etiā dato q iniquitate locutus sum tu pro ea nō tenes rnde deo vn nō debes giuit pturbari vn subdit. quia displicuit tibi scz per iordinatā aiimi pturba tione. Ondit aut 2° qz nō dz inde giuit pturbari quia ipse met iob uerba inceperat dices pereat dies. ex quibus tō dis putatio habuit ortu vn dicit Tu eni cepisti loqui et nō ego 3° ondit eu turbari nō debere quia etiā ipe habuit facultate dicendi qd sibi placuerat. vn

subdit Et si quid nosti melius scz q ego dixeri scz ondēdo erro re uel iniquitate mea. loquere. Et ne uidetur hoc dixisse qsi dubitās de sua iusticia et ueri tate uerborū suorū intendit asserē qr iob et in sapia et in itellcu defice et per hoc rput eu indignu sua disputatione cui9 vna pars ptinet ad oppo nētē in quo maxie rqrit acu mē itellcus ad inueniendū rōbiles sinas ad ppositu ondendu vn subdit. Viri itelligētes loqui michi. scz obiciētes Altera uero pars dispūtion ptinet ad rn dentē in quo maxie rqrit sa piā ut bn iudicet de auditis. vn subdit. Et uir sapiens au diat me. scz opponētē patus ad rndendu. horu aut defcm in iob ex eius ubis collegerat vn subdit. Iob aut stulte. idz cot sapiaz locutus est. quātu scz ad hoc q reputat eu aliq dixisse cont rcitudine diuini iudicij. et uerba illius nō sonat disci plinā qsi scz ptinet ad debitam ordinatā intelligētiā. et hoc uidetur retulisse ad hoc q iob se iustū asserebat Et quia iob istos defcus in se nō cognosce bat couitit heliu uba sua ad deu postulās ut iob suos defcs cognoscet. vn subdit. Pater mi. idz deus quē prez rputo p rueretiā quā apud te heo. iusticiā tuā in oibus defendes. probetur iob. idz ondatur sibi per flagella suis defcus usqz

ad fine. idz quousqz cognoscat se
iniustu. uel usqz in fine. idz usqz
ad morte. Et hui9 petition iusti-
cia ondit subdes. Ne desinas ab
hoie iniquitatis. q. d. iniquitas
sua hoc meretur ut flagella no
cessent. Et ad maiore exagge-
ratione subdit. Qui addit sup
pecca sua. sz pterita pro quibus
flagellatus est. blasphemia. ut
sz se iustu et deu asserit iniustu
pro quo optat ei pmo quide
pena in pnti. Vn subdit. Int'
nos interi costringatur. sz adu-
sitatibus. 2o aut imnit pena
futura. Vn subdit. Et tuc sz in
tpalit' afflictus. ad iudiciu. sz
future ultion. puocet smoib9
suis deu. quibus sz cont' deum
blasphemat. Capitulu xxxv.

Igitur helyu hec rursum
locutus est. etc. Postqz he-
lyu iprobaueat verba iob qtum
ad hoc q sicut ipe estimabat ipo-
suerat iniquitate dino iudicio
hic intendit iprobare vba ei9
qntu ad hoc q se dixerat esse
iustu. Vn subdit. Igitur helyu
hec rursu locutus e. interrupto
sz sermone expectans si iob rn-
deret. quo no rndente iterato
smone assumpsit dicens. Numqd
equa tibi uidetur tua cogitatio
ut diceres. iustior deo su. hoc qde
iob nunqz dixerat. neqz helyu
iponit ei q hec vba ptulisset
sz q uerba q protulit ex hac
cogitatioe puenirent. Vn signat'
de hac cogitatioe fuit mentioez
Ex quibus aut uerbis hanc
cogitatione habuisset helyu on-
dit dicens. Dixisti em qd tibi
placet qd rctu uel bonu e. Alia
lra. qd iustu e. Vel quid t' pde-
rit si ego peccauero. hec due
uerba in pmissis uerbis iob nu-
qz inueniunt. sz pmu horu sz
q deo no placet qd bonu est
uidetur accipe ab eo q iob sup
xo dixerat. si ipius fuero ve mi
est. et si iustus no leuabo cap'
qd iob dixerat ad signdum
q tpalib9 penis iusti et iniusti
affligutur sz helyu interptatur
hoc esse dcm qsi deo hois iusti9
no placeret. hoc uo qd 2o ppoit
quid tibi pderit si ego pecca-
uero. nunqz legitur iob dixisse
sz hoc helyu uoluit accipe ex
hoc q ibide iob dixerat. si pec-
caui et ad hora pepcisti michi
cur ab iniquitate mea me mu-
du ee no pateris qd iob dixe-
rat ad ondedu q psperitas te-
peralis no sep innocetia comi-
tetur. alioqn ipe psperitatis
tpe innoces fuerat. dimissi ergo
pctis sibi no erat ro quare p'
pctoru remissione iterato a deo
a pctis mundaretur sz helyu
ad hanc sniaz hec vba retorsit
quasi iob putauerit pctm suu
aut pena pcti deu induxisse
propt' sua utilitate. Ex his
aut duobus s. q deo no pla-
ceret qd bonu et qd utile repu-
ret sibi pctm sequi uidetur
q iob iustior deo esset tu de
se sup dixerat q displicuerunt
ei mala. et placuerunt bona

Concludit aut ex pmissis pp eorum absurditate se copelli ad rnde dum. Vn dicit. Itaqz ego rndebo sermonibus tuis. et amicis tuis te cum. qui sz te talia dicete tom ce no poterant. et icepit ab eo qd ultio dcim est ondes q deus no pt iuvari neqz ledi ab opib9 mis bonis ul malis et hoc ppt eius sublimitate qua pmo ppoit dicens. Suspice. idz sursu respi ce celum. qd sz est sedes dei. et in tuere. sz visu. et cotẽplare sollz mete. ethera. idz totu superius corpus ex cui9 no solu altitudine sed magnitudie motu et ornatu pt cognoscẽ hoc sz q deus altior te sit. in tm sz q opa tua ei neqz pficẽ neqz nocere pnt. Vn sub dit. Si peccaueris. sz in te ul in deu. quid ei nocebis. q. d. in nullo ex hoc detrimetu pati etur. Qutu aut ad pcca q comit tuntur in proximu subdit. Et si multiplicate fuerit iniquitates tue. quibus sz proximos iniuste ledis. quid facies cot eu ul illu q. d. In nullo ex hoc ledet. Quantu aut ad bona q in prox imu fiunt subdit. porro si iuste egeris. sz ius suu proximo reddes. quid donabis ei. q. d. quid ipe ex hoc lucrabit. Quantu aut ad opa diui cultus subdit. Aut quid de tua manu accipiet. sz in sacrificijs et obla tionib9. q. d. michil sm illud ps Non accipia de domo tua uitu los rc. Et quia posset aliqs crede q ad deu no ptinet utru aliqs

agẽt iuste uel iniuste ad hoc ex cludendu subdit. Hoi qui silis tui est nocebit ipietas tua. qui sz susceptibilis est nocumenti. et filiu hois adiuuabit iusti9 tua. qui sz auxilio iusticie indi get pp hoc igitur phibet a deo ipietas. et iusticia madat quia deo de hoibus est cura. qz per hoc uel leduntur uel iuuat Et ex hac fide contigit q hoies op pressi clamat ad deu cot op pressores quoru quida dolose opprimut per calupnia. Vn sub dit quatu ad hos. ppt multitu dine calupniatoru clamabut. sz ad deu illi qui ab hijs oppssi sut Quida uo opprimut maifeste per uiolẽcia et quatu ad hos subdit Et eiulabut pp vim brachij tyranoru. idz clama but ad deu pp uiolencia et pote cia tyranoru. Ex quo datur intelligi q no solu deo no p dest q aliquis peccat sz ei dis plicet et punit alioqn frustra clamaret oppssi. Deinde couitit se ad ipbandu aliud uerbum qd pmiserat. No tibi placet qd iustu est. qd dine ~~iusticie~~ sapie repugnaret. que quide pmo apparet in reru creatione. Vn dicit. Et no dixit. sz iob sentiens q bona deo no pla ceret. Vbi est deus qui fecit me. No em deus fecit res nisi ppt bonu. Vn dicit gen pmo Vidit deus q esset bonu rc Vn maifestu e q deo placz bonu. Io induit bnficiu humane

istruction quo aliq istruitur ad bonu ex reuelacione diuina. Vn subdit. Qui dedit per reuelacione. carmina. humane istruction dogmata que ab antiqs multotiens carmib9 cophede bantur. in nocte. ad litteram in sopno nocturno. uel quiete cotemplation seu obscuritate uision. no aut erudiet hoies ad bonu familiarit. nisi bonu placeret 3° induit infusione lumis nalis quo bonu a malo discernimus per roem in qua excedimus bruta. Vn subdit. Qui docet nos sup iumenta terre. que s. roe caret. Et quia antiqui auiu garritus et motu obseruabat quasi diuinitus istructoru ac si roez haberet io ad hoc excludedu subiungit. Et sup uolucres celi erudit nos. que sz roez non habet. Et quia odit malu et placet ei bonu io oppssos clamates audit. oppssores no audit. Vn subdit. Ibi clamabut sz oppssores et tyranni qui petentes a deo desideriorum suoru ipletione. et no exaudiet sz deus. et hoc ppt supbia maloru. sz hoim. sm illud ps. Respexit dns orone humiliu. Et ne aliquis credet deu indifferent ses hoies exaudire subdit. Neqz ei frustra. idz sine roe. audiet deus. quia sz iusticia roe hos exaudit et no illos. vn subdit. Et omps causas singuloru ituebit. ut sz dignos exaudiat no indignos. maxime aut uidetur q deus singuloru causas no uidet

ex hoc q quz ipi psperantur. et ad hoc excludedu subdit. Et cu dixeris. idz in corde tuo cogitaueris. no cosiderat s. deus facta hoim. iudicare cora illo idz ppara te ut eius iudiciu suscipias. et exspecta eu. sz in futuru iudicare et si hic no puniat. tar dat ei ut i futuru grauius dapnet. Vn subdit. Nuc em. idz in pnti uita. no infert furore suu. idz magnitudine pene neqz ulciscitur. in pnti scelus ualde. idz no punit sm q exigit quantitas culpe. q2 pene pntis uite sut ad correcione. et io illos quos correctione indignos iudicat future dapnationi reseruat. et hec est illa ro quare ipi in hoc mudo prosperatur. in quo cocordat cu opione iob. Sz quia ei uba pue itellexerat. io ea rephendit concludes ex dictis. Iob g° frustra. idz sine causa et roe. aperit os suu. quasi plixitate sermois in ipso rephendes. et absq sciia uba multiplicat. In quo arguit in ipo ignorantia. et loquacitate inutile.

Capitulum · xxxv · Heliu

Addens quoqz heliu hec locutus est. Et Admisit sup duo in uerbis iob contra que dispucare intedebat sz de hoc q se dicebat ee iustu. Et quia deo iposuerat iniquitate iudicij put heliu uba iob itptatus fuerat. Et cotra hec duo heliu in supioribus ia disputauerat. Nuc itera do per alia uia cotra eade dispure intendit. Vn dr. Addes quoqz

heliu. scilicet subsequentes rationes ad premissas. hec locutus est. hec scilicet que
sequuntur. Sed primo eum primo ad at-
tentionem excitat dicens. Sustine me
paululum. quia scilicet breviter sub una
conclusione contra duo premissa dispu-
re intendo. Unde subdit. Et indicabo
tibi veritatem. scilicet rei de qua agitur.
Et ne videatur superfluus. quia scilicet
iam supra ostendisse videbatur quod vo-
luerat subdit. Adhuc enim habeo
quod pro deo loquar. q. d. adhuc
michi suppetunt alie rationes quibus
equitatem divini iudicii defendam.
Et quia contra utrumque premissorum
iterato intendit rationes inducere sub-
dit. repetam scientiam meam a principio.
q. d. contra totum id quod est dictum iterato
secundum scientiam meam rationes adducam. Et
quia huius rei sit debitor ostendit
tunc subdit. Et operatorem meum. idest
deum qui me fecit. probabo iustum.
excludens iniquitatem ab eius iudicio
quam tu iob imponere ei videris ut
te asseras iustum. Et ne aliquis di-
ceret quod ea que dicturus erat non ex
vera scientia sed ex falsa opinione pro-
cedebant. subdit. Vere enim absque
mendacio sermones mei. q. d. non
sum dicturus nisi vera que recte
scientie conveniunt. Unde subdit. Et per-
fecta scientia probabitur tibi. idest probatio-
nes scientes concludent tibi ex hiis
que videntur pertinere ad perfectam
scientiam. Hiis ergo quasi prohemialiter
premissis incipit disputare super verbis
premissis que imponebat. Et primo contra
hoc quod iob dixerat se esse iustum
Ad quod excludendum hoc modo procedit.
Job prosperitatis tempore magne

potestatis erat. Contingit autem aliquando
quod aliqui potentes persequuntur vel
propter invidiam vel propter timorem quo timent
ne ab eis per potentiam opprimantur
quod quidem est impotentium proprium. qui
et potentibus invident. et de eorum
oppressionibus timent. sed hoc de deo
dici non potest qui est in potentia ex-
cellens. Unde subdit. Deus poten-
tes non abicit. cum et ipse sit po-
tens. Ex quo datur intelligi
quod deus in homine nichil odit in quo
ei assimilatur. quia cum deus sit ipsa
essentia bonitatis non potest esse quod aliquis
assimiletur ei nisi in bono. Ex
quo patet quod deus non persequitur
aliquos quia sunt potentes. sed quia
invenitur in eis quandoque iniquitas. et
pro hac puniuntur a deo. Unde
subdit. Sed non salvat impios. idest
dampnat eos. Et tamen dampna-
tionem ostendit subdens. Et iudicium
pauperibus tribuit. idest iudicium
facit de potentibus iniquis paupe-
ribus qui ab eis sunt oppressi. Non
autem propter potentiam desistit a sub-
ventione iustorum. Unde dicit. Non
aufert a iusto. scilicet homine etiam
potente. oculos suos. idest prospectum
sue bonitatis et misericordie secundum illud
psalmi. Oculi domini super iustos.
Et quod a potentibus si sunt iusti
misericordiam suam non auferat mani-
festat per beneficia que potentibus
confert. Primo quidem stabiliendo
potestatem eorum. Unde subdit. Et
reges in solio collocat in perpetuum.
scilicet si fuerint iusti. Secundo quia promovet
eos in maius. Unde subdit. Et
illic. scilicet in solio collocati. eriguntur.

idz ad maiora exaltatur. dū scz
deus eis potēciā et diuicias au
get 3° q̄ etiā si puniti fuerit
propt̄ pctā eorū miseret eorū
si penitere voluerint. Vn̄ subdit
Et si fuerint reges in cathenis.
et in carcere positi. et vinciant̄
idz ligentur. funibus paup-
tatis. idz in carcere positi paup-
tate patiantur q̄ ē quoddam
vinculū quo hoīes ligantur ne
opa sua possint īplere. et insup
multis miserijs affligunt̄. et tn̄
eis in miserijs constitutis Pmo
quidē deus hoc bn̄ficiū confert
q̄ eos cognoscere facit pt̄ita pctā
pro quibus puniti sunt. Vnde
subdit. Indicabit eis opa eorū
idz facit ut cognoscant ea que
fecerint ee iniusta. Vn̄ subdit. Et
scelera eorū. q. d. faciet eos
cognoscē q̄ opa eorū q̄ fecerunt
erant scelerā. Et q̄ntū ad hoc q̄
peccauerunt ondit subdens. Et
uiolenti fuerunt. hoc enī est
pctm̄ ppu potentū ut subditis
uiolentia inferant excedentes ptāte
sua cōtra legem iusticie Nec q̄z solū
facit eos pctā ptita cognoscē
sed etiā ondit eis q̄ pro pctīs
suis puniuntur. Vn̄ subdit. Re-
uelabit quoqz deus aurē eorū.
idz faciat ut intelligant q̄ eis
deus puniendo loquitur. q̄ s.
propt̄ pctā sua puniunt̄. Vn̄
subdit. Vt corripiat. q. d.
faciet eos recognoscē q̄ punit
eos ad correctionē. et ultiꝰ per-
suadebit eis q̄ peniteant. Vnde
subdit. Et loquitur. scz interiꝰ

uel per exteriorē amonitione. Vt
reuertantur ab iniquitate. pe-
nitendo scz a pristinis pctīs. Et
huiꝰ penitē fructū ondit subdēs.
Si audierint scz corde cōpunctō
et obseruauerint. scz ope īpletō
reducetur ad pristinū statū. et
ita complebunt dies suos in bo
no. scz uirtutis uel prosperitatis
t̄rene. et annos suos in gloria
scz t̄rena. Si autē nō audierint
idz nō obedierint interiori inspi
rationi ut peniteant. transibunt
per gladium dm̄. idz de carcere
reducetur ad occisionē gladij
et consumetur. idz destruetur
in stulticia. idz propter suā
stultīciā ¶ Ubi considerandū
est q̄ heliu in hoc uidet̄ cū
amicis iob conuenire q̄ posuit aduer-
sitates p̄ntes ee penas pctōrū
et q̄ per penitenciā aliquis redit ad
pristinā prosperitatē hoc si aliqn̄
contigat nō tn̄ semper scdm̄ opinionē
iob. scz quia quandoqz contingit q̄ aliqui
aduersitates patiant̄ quorum
pctā nō apparet ne per hoc
pdcā eius sentētia elidat̄ intēp̄-
tatur eos simulatores esse
q̄ntū ad hoc q̄ p̄tendunt iusti
ciā quā nō hn̄t. et callidos
inq̄ntū scz astucijs quibusdā
utuntur ad hoc q̄ sub colore
iusticie iniusticiā faciant et ex
hoc ipō cōtinuꝰ peccant. Vn̄ subdit
Simulatores et callidi puocant
irā dei. q̄z scz deus hoc maxime
detestatur. tales enī nō de faci
li peniteant etiā int̄ flagel
la. q̄z se estimant iustos sicut

ab alijs laudantur. Vnde subdit
Nequaquam clamabunt. scilicet ad deum
misericordiam petentes. cum vin
cti fuerint. scilicet catheis et funi
bus paupertatis. In quo dat
intelligere quod estimaverit iob
simulatorem et callidum esse et id
circo penas pro suis non congres
tat Et quia tales non petitet
in penis idest ab adversitate non
liberantur. Vnde subdit Morietur
in tempestate anima eorum. quia scilicet
usque ad mortem diversas angustias
patiantur. et vita eorum scilicet
deficiet. inter effeminatos quibus
scilicet non est virtus ut se de manu
opprimentium liberent. Iuste autem
simulatores effeminatis comparat
quia ex puritate animi contingit
quod homines sint simulatores.
Est enim proprium magnanimis esse
manifestum. ut dicit in septimo
ethicorum Et quia dixerat quod
deus potentibus in tribulatione
constitutis subveniet ne videatur
deus dici acceptorem personarum
ostendit quod idem beneficium etiam
pauperibus confert Vnde subdit
Eripiet pauperem de angustia
sua. scilicet eum ab adversitate libe
rando. Et ordinem liberationis
ostendit subdens. Et revelabit
in tribulatione aurem eius. idest
faciet eum intelligere quod pro peccatis
suis punitur. et ad penitentiam eum
inducit sicut et supra de pote
tibus dixerat. Ea autem que supra
de potentibus applicat ad per
sonam iob Et quia primo dixerat
quod deus in tribulatione salutem

affert et pauperibus et potentibus
concludit etiam iob quod huiusmodi salutem
sperare potest a deo. Vnde subdit.
Ergo salvabit te de ore angusto
latissime. idest de tribulatione que
est ~~quedam~~ quasi quoddam fora
men angustum per quod homo in quan
dam latitudinem diversarum mi
seriarum intrat. Vnum enim malum
hominis est causa diversorum malorum
et huiusmodi malorum multiplicatio
procedere potest usque in infinitum ut
numquam sit pervenire ad statum quie
tis. et hoc est quod subdit. Et non
habente fundamentum. in quo homo
possit quiescere. subtus se. idest cum
descendat in profundum malorum
quod precipue pertinet ad penas
que sunt post mortem que in perpetuum
durant sine quiete. Non solum
autem promittit ei liberationem
a malis si peccatum cognoscere et
penitere voluerit sed etiam habun
dantiam bonorum Vnde subdit. Re
quies autem mense tue erit ple
na pinguedine. quasi dicat cum securitate
et quiete comedes potius habundan
de bonis que tibi divinitus restituentur
Et quia ostenderat quod deus po
tentes non abicit sed impios. Iob
autem videbatur a deo abiectus.
per multiplices adversitates.
subdit. Causa tua quasi impii iu
dicata est. quasi dicat non es
punitus quia potens eras sed
quia impius. et tamen hoc sibi
recompensationem promittit si pe
nituerit. Causam tuam iudiciumque
recipies. idest causa et iudicium
restituetur tibi ut possis aliorum

causas discerne. et de eis iudicare. Et quasi hoc iam fuit eis monitum in statu illo qualiter se deberet habere. Contingit autem quandoque quod iudices a iustitia declinant propter iram et quantum ad hoc dicit. Non te ergo superet ira ut aliquem opprimas iniuste. quando scilicet causam et iudicium recipies. Quandoque vero iudices a iustitia declinant propter cupiditatem munerum. et quantum ad hoc dicit. Neque multitudo donorum inclinet te. in illa scilicet contra statum future auctoritatis. Contingit autem quandoque quod aliquis ex sola superbia alicui facere iustitiam contempnat et quantum ad hoc subdit. Depone magnitudinem tuam. id est superbiam animi tui. absque tribulatione. id est antequam tibi tribulatio immittatur a deo ad tuam humiliationem. Quandoque vero contingit quod iudices a iustitia declinant defendentes aliquibus potentibus propter timorem et quantum ad hoc dicit. Et omnes robustos fortitudine scilicet tua deponas vel quantumcumque robustos in sua fortitudine tu non dubites deponere propter iustitiam. Quandoque autem contingit quod aliqui iudices a iustitia declinant querentes propter suam quietem. Unde dicit. Ne protrahas noctem. id est ne velis nimis dormire ut expeditiones iustitie non diu differas. Vel ne protrahas noctem. id est non permittas diu latere iustitiam. sed festina ut citius manifestetur. Et causam ostendit subdens. Ut ascendant populi pro eis.

scilicet robustis. quasi dicat non ita protrahas iudicium quousque totus populus conteratur et molestiis robustorum. et pro eorum clamoribus ad te inquietandum ascendat. Vel aliter ne protrahas noctem ut ascendat populus pro eis. quasi dicat ne differas iudicium contra robustos ne forte per suam potentiam invitent multos fautores qui propter eorum defensionem contra iudicium insurgant et sic tuum iudicium impediatur. Quia autem ista futura ad hoc tendunt ut in statu future prosperitatis iustitiam exerceat. Cave ne declines ad iniquitatem scilicet propter aliquem pro eorum maiorum vel alio aliquo modo. Posset autem iob dicere hanc admonitionem esse superfluam quia ipse ~~semper~~ solebat iustitiam diligere. propter quod dixerat supra xxix capitulo. Hanc et eo helyu subiungit. Hanc enim cepisti sequi post miseriam. scilicet in hoc quod reputasti te deo iustiorem. et ideo cavendum est tibi ne contra iustitiam declines si te contingit ad statum prosperitatis redire. Ecce deus excelsus in fortitudine sua etc. Postquam helyu reprobaverat verba iob quantum ad hoc quod se iustum dicebat. hic intendit reprobare verba eius quantum ad hoc quod credebat eum locutum contra iustitiam divini iudicii. Et primo ponit sublimitatem divine potestatis cum dicit. Ecce deus excelsus in fortitudine sua. id est habet potestatem aliis sublimiorem

orē. nō ē aut̄ rōi cōformū ut ma
ior ptās a minori de iniusticia
cōdempnetur. Ꝯ̇ ostendit eius aucto
ritatē cū subdit. Et nullus ei
silis ī legislatoribꝫ. quia scʒ le
gū cōditores per eius sapienciā
iusta discernūt ut dicit̄ prouerbiorum viij.
Vnde nullius legibus pt ipse de
iniusticia cōdempnari qui potius
sua sapiencia ē regula et mensura
omniū legū. Ꝯ̇ ostendit incōprehensibi
litatē operum eius cū subdit. Quis
potest scrutari vias eius idest suffi
cienter investigare rōnē operum
eius et ex hoc cōcludit quod non
pt de iniusticia cōdempnari. Vnde
subdit. Aut quis audet ei dicē
operatus es scʒ iniquitatē. Ad
hoc enim quod aliquis de iniquitate
cōdempnetur oportet quod sit sub
iectus superiori potestati et quod alie
nis legibus astringatur et quod
opa eius cognoscantur que in
deo locum nō hnt ut dictum est.
Consequenter manifestare incipit quomodo
vias dei idest opa eius hō perscrutari
nō possit dicens. memento
quod ignoras opus eius de quo
cecinerunt viri idest sapientes
quos viros nominat propter animi vir
tutē. Dicitur aut̄ cecinerunt
propter antiquā sapientum cōsuetudi
nē qui metrice divina et physica
describebant. Quantumcumque enim homines
aliqui sint sapientes nō possunt
pertingere ad cognoscendam et enar
randam sciam eius sicut cōuenit hominis cognicio
nem et sermonem de deo per opa
eius que tamen nec ī obnegat aliquis
homo perfecte cognoscere pt. et io

subdit. Omnes homines vident eum
scʒ per opa sua. nullus enim adeo
in sapiencia deficit quin aliquid
divinorum operum percipiat. Rur
sus nullus est adeo sapiens
cuius cognicio nō multum remo
veatur ab excellencia claritatis
divine. Vnde subdit. Vnusquisque scʒ
intuetur procul idest cognicio
hominis longe distat a perfecta cōprehē
sione divine essencie. Tum quia nō
pt homo nisi per opa eam
cognoscere que in infinitum distant
ab excellencia eius. tum quia opa
eius etiam homo perfecte nō cognos
cit et ex hoc cōcludit quod deus
per suā excellenciā hominis cognicionē
excedit unde hic dicitur mirabilis
facta est sciencia tua ꝛc̄. Vnde subdit
Ecce deus magnus vincens
sciam nram. Sicut enim a nobis deus
perfecte nō pt cognosci nō cōtin
git propter defectum ipsius sicut cōtin
git de motu et tpe sed propter eius
excellenciam. Posset aut̄ aliquis
dicē quod quamvis de deo nō possimus
cognoscē an ē quod ptinet ad
eius duracionē scʒ quod hoc ex
cedat hominis cognicionē. Vnde dicit
subdens. numerus annorum eius iesti
mabilis. quia videlicet eternitas
tas duracionis eius humano intel
lectu cōprehendi nō pt. Ostendit
aut̄ consequenter magnitudinē operum
dei que humana videlicet excedit ē
innumerabiles aeris impressiones
quas quidem per sicitatē disponit
et quantum ad hoc subdit. Qui
aufert stillas pluvie. quiaque nō
in aere habundant pluvie.

quarū magnitudinē describit dicens. Effudit ymbres ad instar gurgitū. qui scilicet fluunt in terra et huiusmodi hundatia pluuie mirabilis appet si cōsideretur pluuiarū origo ut scilicet tāta aqua procedat de nubibus que soliditatem nō hnt et qntū ad hoc subdit Qui scilicet gurgites. de nubibus fluunt nō tn quod tāta pluuia in actu in nubibus existat sed quia uapores nubiū successiue cōdensantur Est aut et aliud mirabile in pluuijs quia lōgo spacio terrarū supfunditur Vn subdit Qui ptexunt cuncta desup scilicet loco uel rgione in qua pluit ut nulla pars illius tre maneat ignpluta Cons. de ipsis nubibus loquitur dicēs Si uoluerit nubes extēdē quasi tētorium suum. quia per nubes scilicet occultatur celū qd' est sedes dei sicut sedes alicuius hoīs occultatur tētorio. De nubibus aut pcedunt propter collisionē uēti fulgura Vnde subdit Et fulgurat lumē suo desup. nubes aut qnz ↄtegunt celū usqz ad orizōtē alicuius regionis infra quā extremitates maris claudi uidetur. Card' dies quoqz maris opiet. tētorio nubiū. Dicit aut hoc ut ondat diuinā uoluntatē ee pncipiū naliū opm Est aut propriū uoluntatis ut ppter finē opetur. et io finē horū opm ondit subdens. Per hoc eni iudicat populos. qntū scilicet ad eos qui per hoc puniuntur. et dat escā multis mortalibus. q. d. ad hoc fiunt pluuie ut sint utiles ad tre fecunditatē per quā hoībus cibaria nascuntur. Ca^m xxxvj.

In manibus abscōdit lucē Psecutus est heliu sup de immutiōe aeris que fit sm serenitatē et pluuiā et sm nubium supinductionē ex qbus deus lumē suo fulgurat. Nūc aut de ipso lumē qd' a nubibus qnz occultatur et qnz reseratur et de tonitruo qd' ex nubibus oritur latius exequitur et icipit de luce dicens. In manibus abscōdit lucē. idz per opa sue uirtutis facit ut qnz lux solis et stellarū nubibus occultatur. Sed quia hec occultatio nō ē ppetua sed ad tēpus subdit. et pcipit ei ut rursus adueniat. videlicet descēdētibus nubibus. Vel pnt hec uerba referri ad obtenebratione et illuīatione aeris per solis occasū et reditum Est aut cōsiderādū quod sicut qdā p sensibiles effectus in ↄgnitionem intelligibiliū deuenimus Ita etiā intelligibiliū deuenimus pnt ↄsiderari aut sēsibiles effectus spualior ē lux vn efficatior ē ad pducēdū in itelligibiliū ↄgnitionē Sed ignitū scilicet uisus tui ↄgnitio ppter lumē pficit pluma itellectuale iuuat ↄgnitionē Quia gō ista lux sensibilis ex ptāte diuina hoībus occultatur et ↄcitatur datur per hoc itelligi quod apud ipsum sit queda excellentior lux scilicet spualis quā deus in pmiū virtutis

reseruat. Vn̄ subdit Annunciat de
ea idz de luce spūali per corpa
le figuratā amico suo scȝ vir
tuoso que deus amat. q̄ posses
sio eius sit. idz q̄ illa lux spūal'
sit thesaurus quē deus amīcis
suis reseruat in p̄mium. et ad
eā possit ascēdē scȝ per opa v̓
tutis ipām p̄merēdo et ad eam
possidēdā p̄parādo se. Quāuis
etiā hoc possit exponi de luce
corpali. Posuerut ei platonici
q̄ aīe homi̅ӡ d̄iuabātur ab aīab9
stellarū. Vn̄ qn̄ aīe h̄uane suā
dignitatē seruāt f̄m roēӡ viue
do r̓ūtūtur ad claritatē stellarū
unde defluxerūt. Vn̄ in sōno
scipionis legit̓ q̄ ciuitatū rectores
et seruitores hinc p̄fc̄i scȝ a celo
huc reuertantur. In quo est dat
itellige q̄ nō ponebat ultimā
remunerationē v̓tutis in tpa
libus bonis s̄ȝ in bōis spūalibus
post hāc uitā. Hoc aut est int'
oīa admirādū maxīe q̄ homo
terrenus et corruptibilis ad spi
ritualiū uł celestiū possessiōēȝ
p̄ueniat et iō subdit. Hic est
capitulū f̄m quosdā libros. super
hoc scȝ q̄ homo possit ascēdē ad
hāc lucē possidēdā. expauit
cor meū. tīore scȝ āmiracionis
et stuporis. et emotū est de loco
meo. ut scȝ nō solū desidet et
concupiscat q̄ uidetur ei c̄nalia
f̄m sēsibilē uitā s̄ȝ ad spūalia
et celestia trāsferatur. ¶ P9 uisū
aut quī ē cognoscitiuus lucis
corpalis maxīe debuit itellcūi
auditus ī q̄ntū ē pceptiuus uo
cū quibus itellectuales cōceptīōes
exp̄imūtur. Sicut aut per uisi
one lucis corpalis hō r̓ducitur
in cognitionē et exspectationē
cuiusdā alcioris lucis. Ita etiā
per auditū corpaliū sonorū
dīna v̓tute formatorū homo
manuducitur ad audiēdā dei
spūalē doct'nā. Vn̄ subdit. Au
diet. scȝ homo a deo. auditionē.
scȝ spūalis doct'ne. in t'rore uo
cis eius. idz in signo tonitrui
qd' est quasi quedā t'ribil' uox
dei. Auditionē aut p̄dc̄ā expo
nit subdēs. Et sonū de ore eius
p̄cedētē. son9 ei tonitrui corpa
lis quasi manat ei9 idz p̄tate est
formatus s̄ȝ sonus ex ore ei9 p̄
cedēs est doct'na sapiē ei9 f̄m
illud eccī'. xxiiij. Ego ex ore altis
simi p̄rodij. Et ne aliq̄s credet
deū nō h̄rē aliā supiorē lucē
q̄ sit lux corpalis celi hoc exclu
dit dicens. Sub oēs celos ipē
cōsiderat. q. d. eius uisio nō ē
infra celū s̄ȝ sup̄ celū. nichil
aut uidetur nisi in luce aliq̄
quia omē qd' manifestat̓ lumē
est ut dicitur ephe. q̄nto. Vn̄
notē est q̄ lux dei sit excellēcior
ista luce corpali q̄ p̄mo iueit̓
in celis. Vn̄ subdit Et lumē
illius scȝ itellectuale. sup̄ omnēs
t'minos t're. scȝ sup̄ oēȝ corporeā
creaturā. Et sicut lux corpo
rea celi est infra ipȝ. Ita etiā et
sonus tonitrui corpalis est
iferior ipso. Vn̄ subdit. Post

M ℓ

eū idȝ sub ipō. rugiet sonitus.
sȝ tonitrui corpalis. Habȝ aut
alia uocē spūale sȝ sapiē doc
trinā que est hoī icōphensibil'
de qua subdit. Tonabit uoce
magnitudīs sue. idȝ que docet
magnitudinē ei⁹ hac aut uocē
nō omēs audiūt sicut tonitruū
corpale et illi qui aliqualiter
audiūt eā cōphedē nō pñt. Vn̄
subdit. Et nō īuestigabitur.
sȝ pfcte. cū audita fuit. idȝ p
cepta spūalit' ab aliquo hoīe.
Vox eius. idȝ sapiē doctina. h⁹
aut uox nō solu ordiatur ad
doctinā homī qui eā audiūt
sed etiā ad pfcōne nālium opa
tionū q̄ ex p̄cepto dīne sapiē
sūt. Vn̄ 2° r̄petit. Tonabit d's
in uoce sua. idȝ ī impio sue sa
piē. mirabilit' idȝ mirabiles
effcūs pducedo. et hoc est qd'
subdit. Qui fcit magna. sȝ f̄m
eorū naȝ. et īscrutabilia. sȝ ra
tionī huāne. Et horū manifes
tationē īcipiēs subdit. Qui p
cipit niui. sȝ uoce sapiē sue
ut descēdat in t'rā. qȝ sȝ ex ei⁹
īperio niues gnānt' et etiā
pluuie et ȳbres. Vn̄ subdit. Et
pluuijs hyemis. que s. in hye
me ~~gnāntur~~ hūdat. et ȳbrib⁹
fortitudīs sue. sȝ que ex q̄dā
uehemētiori cā gnānt' et cum
īpetu uēti. Et quia omīa que
in rebus īfioribus fiūt ad ho
mīes quodāmō ordinantur
iō subdit. Qui in manu omī
homī sigt ut nouerint singula
opa sua. diuisā ei homī opib⁹

diuise dispositioēs aeris ognuit
Aliud ei est opus noctis et aliud
diei Itm sūt aliud exrcet homo
tpe serenitatis et aliud tpe pluui
oso. Qd' aut opus quibȝ tepori
cōgruat discernit homo p rōēȝ
sibi diuinitus datā. et hoc ē sig
nū qd deus posuit in manu
idȝ opatiua v'tute omī homī
ut sciat cōgrue dist'buē sua
opa diuis tpibus Et ista puī
dentia ad aīalia bruta p'ced't
que quodā nāli istictu diuisis
tpibus diuersa opantur. Vnde
subdit Ingredietur bestia la
tibulū. sȝ tpe pluuioso. et in
antro morabitur. sȝ tpe con
gruo Deīn ondit effcūs diu
sorū uētorū Circa qd' cōsiderā
dū est qd meridioēs uēti plu
uias et tēpestates pducunt. Vēti
aut septētrioēs causāt frigus
in aere. Vēti aut meridionales
oriūtur nobis ex pte q̄ est v'sus
polū antarticū qui occultatur
a nobis utpote depssus a nro
orizonte f̄m quātitatē q̄ polus
articus sup orizōtē eleuatur
et iō dicit. Ab īterioribus egredi
etur tēpestas. quasi dicēt. tē
pestas aput nos causatur per
uētū pcedētē a pte celi q̄ sep
depmitur sub nro orizōte qui
quidē uētus dicit' auster. Et
q̄ntū ad aquilonē subdit. Et ab
arcturo frigus. ~~[illegible]~~ sem
in greco dicitur ꝑ septētōnar
Vn̄ arcturus uocatur cōstellatio
urse que sp eleuat' sup orizōtē
et ex illa parte pcedit aquilo
qui causat frigus ꝑ rimonioēs

solis ab illa plaga celi. Et ut hoc attribuatur divine sapientie subdit. Flante deo crescit gelu. quasi dicat ventus aquilo qui causat gelu oritur deo flante id est ipsum flatum causante. Et rursum deo flante id est producente ventum australem latissime id est habundantissime funduntur aque scilicet pluviarum que causatur ab austro. Et ut huiusmodi etiam effectus ad utilitatem hominum referri ostendat subdit. Frumentum desiderat nubes. quasi dicat. nubes ordinatur ad frumentum sicut ad quendam finem propter quem sunt utiles. quelibet autem res desiderat suum finem. et pro tanto dicit quod frumentum desiderat nubes quia videlicet ex nubibus utilitas frumento proveniat. Vel ratione pluvie ex nube descendentis que irrigando terram fecundat eam ad productionem frumenti. Vel etiam quantum ad hoc quod est utile frumento quod illis nubibus obumbretur ne desiccetur continuis solis ardoribus. Subiungit autem aliam utilitatem nubium cum dicit. Et nubes spergunt lumen suum. quod potest referri ad lumen choruscationis secundum illud quod supra precedenti capitulo predixerat. si voluerit extendere nubes et fulgurare lumine suo. Vel magis potest referri ad lumen quod resplendet in aere ex radiis solis reverberatis ad nubes et quodammodo contemperatis per ipsas. Unde et claritas solet apparere in aere ante solis ortum et post occasum propter reverberationem radiorum solis ad nubes.

que sunt in loco sublimiori ad quas citius attendunt radii solares et tardius eas deserunt. Posita autem utilitate nubium describit eorum motum dicens. que lustrant cuncta per circuitum. Non enim nubes super unam partem tantum residet ex qua vapores sunt elevati. sed ventorum impulsu ad diversas partes feruntur. Solent autem venti ut plurimum gyrum quendam facere sequentes motum solis. Unde et mane flant venti orientales. et postea meridionales. et tandem versus vespere occidentales. Unde ex consequenti circuitu quodam movetur. Et ut ostendat hoc ex divina providentia procedere subdit. Quocumque eas voluntas gubernantis scilicet duxerit. quia scilicet non semper ad omnes partes terre perveniunt sed quandoque ad hanc quandoque ad illam secundum dei dispositionem. Procedunt autem ex nubibus diversi effectus puta pluvie grandines nives. tonitrua. et similia. Et sicut ex divina dispositione dependet ad quam partem terre nubes perveniant. Ita etiam ex ea dependet quis effectus ex nubibus consequatur. Unde subdit. Ad omne quod preceperit illis super faciem orbis terrarum. quasi dicat ex precepto divino dependet quis effectus sequatur super terram ex nubibus. Et quia dixerat quocumque eas gubernantis voluntas duxerit. hoc exponit subdens. sive in una tribu. quia scilicet quandoque contingit quod in uno territorio nubes apparet et in alio

no. ßm illud amos .x.iiij. pluit
sup vnã ciuitatẽ. et sup aliã
non pluit. Et hoc dupliciter
cõtingit quia qñz nubes appa-
ret in eadẽ regione ex qua
uapores gñant. qđ cõtigit
qñz ex ĩpulsu uẽti ad loca re-
mota uapores nõ trãsferũt
et qñtũ ad hoc dicit. siue in
tra sua. s. nubiũ. vñ sunt
exorte. qñz nõ trãsferũtur
ad aliã regionẽ. et qñtũ ad
hoc subdit. siue in quocũqz
loco mĩe sue iusserit eas iue-
niri. Ex magna eñ mĩa dei
pcedit q nubes et pluuias
aliciu regioni puideat tpib9
oportunis. et p̃cipue in t'ris
calidis ubi sũt pluuie rario-
res. Ausculta hec iob. Postq̃
eñi helyu multa mirabilia
opm diuinorũ narrauerat.
hic inchoatur cont' iob qui deũ
de iniusticia arguẽ uidebat'
cũ tñ opa eius cõphedẽ nõ
posset. et iõ dicit. Ausculta hẽ
iob. s. que a me dicuntur de
magnitudie diuinorũ operũ.
sta. s. per mentis rectitudine.
et cõsidera. per ter p̃m mi-
rabilia dei. que s. in eius
opibus manifestant'. Int' que
mirabilia a pluuijs icipit
quas quidẽ hoĩes sensibilit'
pcipiunt. s. tñ earũ p'mã ori-
gine ßm q sũt a deo istitute.
sciã nõ pt cõphedẽ. vnde
dicit. Nunquid scis qñ deus
p̃cepit pluuijs. q. s. ex diuina
ordinatiõe sup t'ra cadunt
et post earũ casũ aer q' p'us
erat tenebrosus ex densitate
nubiũ eis rarescẽtib9 red-
ditur clarus. Vñ subdit. Vt
ostẽdat. s. pluuie cadẽtes lumẽ
nubiũ eius. id. lucẽ p nubes
rarefctas splendẽtẽ que per nu-
bes cõdẽsatas occultabatur. De
quarũ motu subdit. Nunquid
nosti semitas nubiũ. s. quo et q
qua causa ad diuersas ptes pro-
pellantur ex flatu uẽtorũ. Nu-
biũ aut' cognicio ẽ p'ncipium
cognoscendi oẽs aeris p'muta-
nes. puta uẽtos. pluuias. niues.
grandines. tonitrua. et huiõi
Vñ subdit. magnas et pfctas
sciẽs. magnas quidẽ ꝓp hoc q
huiõi ip̃ssiões in sublimiori cor-
pore fiũt. pfctas aut' q' nubiũ
sciã cõphendit oẽm notitiam
et sciaz pdcarũ ip̃ssionũ et ef-
fectuũ que ex eis cõsequuntur
in hijs ĩferiorib9. Et quia nubes
a uẽtis ĩpellũtur. qñr de effcu
uẽti subiũgit dicẽs. Nonne uesti-
mẽta tua calida sũt cũ pflata
fuit t'ra austro. Ventus eñ aust'
quia procedit ex regionibus
calidis aerẽ calefacit ex cuius
calore uestimẽta hoĩs eũ magis
calefacere pnt. Et signat' facit
mẽtionẽ de effcũ austri. quia
ipẽ ab imo ueniens uapores
congregat cõdẽsat et eos mouet.
Aquilo uõ quasi ab alto ueniens
magis eos dispgit. Et quia ad
omẽs huiõi effcus v'tus celestiũ
corpm opatur. Iõ ulti9 pcedit
usqz ad celestia corpa. Vñ subdit

Tu forsitā cū eo fabricatus es ce-
los. In quo methafoice causalitatē
dei sup celestia corpa expmit
Nā sicut artifex est cā fabrice
ita deus est cā celestiū corporū
alit tū et alit. Nā artifex fab-
cā cōstituit ex matia piacēte.
celestia aūt corpa ex piacenti
matia fi nō potuerūt sz simul
in eorū pductione fuit matia
pducta cū forma. Et ut disti-
guēt supiores celos a celis qui
dicuntur aerei subiūgit. Qui soli-
dissimi quasi ere fusi sūt. Sciē-
dū est aūt qd apud nos quedā
corpa sūt que cedūt tāgenti et a
cōsecutibus diuidi pnt sicut aer
aqua et hmōi. quedā nō sūt q
nō cedūt tāgēti neqz pcussiri
pnt sicut corpa lapidū et metal-
lorū. et io ut ondat supiores
celos nō ēē diuisibiles aut pcu-
sibiles ad modū aeris et aque
cōpat eos eri pcipue īnt ceta
metalla. quia eo ut plurimū
hoīes ad talia utuntur opa Et
ne forte dicēt iob psuptuosē
se opa dei cognoscē irrisorie subdit
dicens. Onde nobis qd dicam9
illi. q. d. si tu es ita sapiēs qd opa
dei cognoscas et sup hijs eciā
possis dispūre tu eo doceas nos
ut possim9 ei rndere Et ratiōe
ondit ei subdēs. Nos quippe ī-
voluimur tenebris. q. d. mltū
idigemus qd pdca nobis ondes
quia nos ea peitus igram9 Et
quia ipe multa de effcibus
dinis fuat locutus ne hoc ei
ad psuptionē iputaretur

quasi ipē existiaret se pdicta
pfcē cognoscē ad hoc excludēdū
subdit. Quis narrabit ei que
loquor. q. d. hec q̄ de effcibus
eius locutus sū nullus suffiēt
narrare pt put cōueit ei sc̄dm
excellēcia sz sue v̄tutis Et si
quis in tāta psuptiōne erigē
ut sufficiet se de deo loqui
existiaret ex hoc ipō sibi picłz
īminēt vn̄ subdit. Et si locutꝫ
fuit homo. quasi volēs dinos
effcus cōphēdē. devorabitur.
sz quasi absorptꝫ a magītudie
materie de qua loquitur sc̄dm
illud pu. xxv Qui pscrutator
ē maiestatis opprimetur a glā
Vel pt alit itelligi ut sit sēsꝫ
nō solū homo nō pt sufficiēt
et conueient enrrāē dinos ef-
fectus. sz eciā si ipē deus ei lo-
cutus fuit. sz hoī reuelando
homo devorabitur. quasi tāta
rē capē nō valēs. vn̄ dicitur
ioh xvi. Multa hēo nobis dicē.
sz nō potestis portāē mō. et
deut. nonni cōito dicitur. quid
ē oīs caro ut audiat vocem
dei uiuētis Sz ne aliqs credēt
qd cognicio uitatis dine īppetuū
eēt hoī subtrahēda ad hoc ex-
cludēdū subdit. Nūc aūt. idz
in pnti tpe. nō uidēt. sz hoīes
lucē. idz claritatē dine cogtiōi.
cito in dei annūciatur qd posses-
sio eius sit. et qd ad eā quz possit
ascēdē ut deus ē sup. et ad hō
situdine iducit dicēs. subito
aer cogetur in nubes. sz ppt
cōgregatiōne vaporū ab austro.

et ex hoc redditur aer tenebro-
sus sed huiusmodi tenebre postmo-
dum cum secuti nubibus ~~fatigatis~~
fugatis. Unde subdit. et uentus
transiens. scilicet aquilo. fugabit eas.
quasi dicat per hunc modum licet nunc
tenebris inuoluamur tamen
morte superueniente que est quasi
quidam transitus uenti predicte
tenebre fugabuntur. Contingit
autem quandoque quod in aliquo loco te-
nebroso aliquid fulgidum inue-
nitur sicut pars septentrionalis
tenebrosa dicitur propter elongatio-
nem eius a sole et tamen in septentrio-
nalibus regionibus multum
auri inuenitur quod est ceteris me-
tallis fulgidius. et hoc ideo
quia calore propter frigiditatem aeris
frigus concurrente ad interiora
uiscera terre efficacius ibi opera-
tur ad auri generationem. et hoc
est quod subditur. Ab aquilone au-
rum ueniet. quasi dicat In regione aqui-
lonari aurum magis habundat Et
sicut in tenebris septentrionis
inuenitur fulgor auri Ita et in
tenebris ignorantie huius uite in-
uenitur aliqua licet obscura refful-
gentia diuine cognitionis. Unde
subdit Et a deo formidulosa
laudatio. Si enim in nobis nichil
diuine lucis refulgeret nullatenus
eum laudare possemus Rursus
si refulgeret in nobis diuina ueri-
tas manifeste sicut in meridie
eum secure laudaremus Sed quia
in nostra mente cum quadam obscu-
ritate nobis aliquid de diuina
luce fulget cum formidine eum

ipsum laudamus. sicut cum formi-
dine homo facit illud quod sentit se
perfecte facere non posse Unde subdit
Digne eum inuenire non possimus.
ut scilicet per nostram inuentionem per-
ueniamus ad eum cognoscendum
sicuti est. quod quidem ex eius intel-
ligentia contingit Unde subdit
Magnus fortitudine quia scilicet eius
uirtus in infinitum excedit omnes
suos effectus Unde ex eis inueniri digne
non potest Et ne credatur quod propter
uirtutis magnitudinem sola uio-
lentia uti in hominum gubernatione
subdit. et iudicio. scilicet magnus
est. quia scilicet incomprehensibilia sunt
iudicia eius. neque hoc est propter
defectum iustitie eius sed propter
excellentem iustitiam. Unde subdit
Et iustitia scilicet magnus est Et propter
suam magnitudinem neque mente
cogitare neque ore sufficienter
de eo loqui possumus Unde sub-
dit Et enarrari non potest. scilicet dig-
ne ab homine. et hec ratio uel cau-
sa quare eius laudatio formido-
losa. Unde subdit. Ideo timebunt
eum uiri. scilicet quantumcumque fortes
propter fortitudinis magnitudinem. et
non audebunt contemplari. quasi
presumentes ~~eum cognoscere~~ ad ple-
num cognoscere. omnes qui sibi uiden-
tur ~~cognoscere~~ esse sapientes. et
hoc signanter dicit. quia sapientia
hominis quantumcumque sibi uel aliis uide-
atur diuine sapientie comparata quasi
nichil est ¶ Est autem considerandum
dum ex premissis helyu uerbis
quod parum cum iob conueniebat. propter
nimium ardoris eius. In hoc enim quod

credebat remunerationem bonorum
futurorum post hanc vitam et puni-
tionem malorum conveniebat cum iob.
Cum amicis conveniebat in hoc quod cre-
debant omnes adversitates presentis vite
pro peccatis provenire de quibus si quis
peniteat ad prosperitatem redibit
Conveniebat etiam cum amicis iob quantum
ad personam ipsius iob quia punitum
pro peccatis suis eum esse credidit
et quia iusticia que in eo vide-
batur perfectius fuit simulata / unde
etiam iob prave accipiebat sicut et
alii. Circa prosperitatem autem malorum
in hoc modo solus tangit hanc
causam quod prosperantur pro pec-
catis aliorum quia regnare facit ypocri-
tam propter peccata populi. Similiter et solus
manifeste tangere videtur angelos
medios esse inter deum et homines
Iob autem amicis eius non respondit
primo quidem quia in principalibus
dogmatibus cum eo concordabat
in quibus amici eius errabant
quos supra xiiij vocabat pravorum dog-
matum cultores. Secundo autem de sua
sapientia sentiret heliu non tantum
cura erat ei quod propter hoc cum heliu
vellet contendere presertim quia puritatem
conscientie sue non aliter quam supra potat
probare scilicet divino testimonio. Tertio quia
ex iuvenili quadam presumptione mo-
re contentiosorum iob imponebat verba
que non dixerat vel que aliter dixit
quam ipse accipiet. et ideo ut se a con-
tentionibus separaret decrevit
magis esse silendum et divino iudicio
committendum. capitulum xxxviii.

Respondens autem iob dominus de
turbine. Premissa dispu-
tione iob et amicorum eius de provi-
dentia eius dei in qua disputatione
heliu sibi vires assumpserat deter-
minatis in quibus ego redarguens
iob in quibusdam amicos eius. Sed quia
humana sapientia non sufficit ad veri-
tatem divine providentie comprehendendam
necessarium fuit ut predicta disputatio
divina auctoritate terminaretur
Sed quia iob circa divinam provide-
ntiam recte sentiebat In modo autem lo-
quendi excesserat in tantum ut in ali-
orum cordibus exinde scandalum pro-
veniret dum non putabat eum deo
debitam reverentiam exhibere Ideo
dominus tanquam questionis determinator et ami-
cos iob redarguit de hoc quod non
iuste sentiebat. et ipsum iob de inor-
dinato modo loquendi. et heliu de
inconvenienti determinatione Unde dicitur
Respondens autem dominus iob. quia scilicet propter
eum ista responsio fiebat quamvis non fu-
erat ipse immediate cum locutus
Modum autem respondendi ostendit subdens
de turbine. Quod quidem potest et ad
litteram intelligi ut dicatur esse
formatam vocem dei miraculose
in aere cum quadam turbatione
aeris. sicut in monte synai factum
esse legitur. exodi xx. Vel sicut
ad christum facta est vox quam quidam
dixerunt tonitruum factum fuisse
ut legitur iohannis xii. Vel potest intelli-
gi quod sit metaphorice dictum
ut hec responsio dei sit inspiratio
dei interior divinitus facta ipsi
iob. et sic dicitur ei dominus de turbine
respondisse. cum propter turbationem quam
adhuc patiebatur. cum etiam propter
turbidis obscuritate quia scilicet

diuinā īspiratione in hac uita
nō possumꝰ clare pcipē ꝫ tm̄
quadā obūbratioē sensibilium
siltudinū ut dyonisius dicit
pmo caplo ecclastice ierarchie
et hoc signauit dns si de turbine
corpali uoce suā sēsibilē fecit
audiri. Sedetiata aut disputioē
quasi per snīaz iudicij michil
restat ult' dicendū nisi ut de
tiation snīa reprobetur. et ideo
dns pmo īpbauit detiaionē
disputationis quā helyu fe
cerat. Impbat aut eā quia
ueras snīas quas ꝓposuerat
īuoluerat multis falsis et fri
uolis uerbis. Vn̄ sequitur. Quis
ē iste īuoluēs snīas smonibꝰ
iperitis. Snīas quidē helyu
dixerat arguēdo iob de hoc
qd dixerat se uelle dispu'e
cū deo. et de hoc q̄ in tantū
se iustū dixerat q̄ q̄i uidebatr
iusticie diui iudicij derogare
ꝫ istas snīas īuoluerat multꝭ
psūptuosis et etiā falsꝭ smonibꝰ
ut ex pdcis patꝫ qui hic dicūr
smoēs iperiti. quia ois īoz
dinatio ex defcū rōis ꝓcedē
uidetur. Sic ergo exclusa de
tiatioē helyu. dns ipē īcipit
detiare disputioēz. et pmo ex
citat iob ad attēdēdū. cū dicat
Accinge sicut uir lūbos tuos.
qd methaforice dicitr. homines
em solet lūbos accīgē ad hoc
q̄ sint ꝓmpti ad iter. Vel ad
quācūqꝫ actionē. Vn̄ uolebat
eū dns eē ꝓmptū ad cōside
randū qd ei dicebatur. re
motis quibuslibꝫ īpedimētis

Vn̄ signat' de pcīctioē lūborū
fcīt mencionē. quia per lūbos
uoluptas carnalis intelligitr
que pcipue īpedit auditū
spualē. Sm̄ illud ysa. xxviij
quē docebat sciā. et quē in
telligē fcīt auditū. ablacta
tos a lacte auulsos ab ube
ribus. Pmo ergo īcipit in
sua detiatioē iob arguē de
hoc q̄ psūptuose uidebatur
esse locutus dū deū ad ~~[struck]~~
tand disputandū ꝓuocat
Et quia sup̄ xiij uidetr deo
dedisse duorū optionē cū
dixit. Voca me et ego rn̄de
bo tibi. aut certe loquar. et
tu rn̄de michi. quia iob ia
satis locutus fuerit. dns ī
altera pte elegit. cū subdit
Interrogabo et rn̄de michi.
que quidē interrogatio dei
nō est ut addiscat. ꝫ ut ho
mīnē de sua ignorācia con
uincat. Interrogat aut ipsū
de suis effcībus qui humanis
sēsibus pito sut. quos cū
homo ignorare ondit. mul
tomagis cōuincitur sublimi
oris scīaz nō hr̄e. Int' aut
alios sēsibiles effcūs īcipit
interrogare de pncipalio
ribus ptibus ~~[struck]~~ mundi
Int' quas tra ē nobis no
cior utpote ꝓpinquior de q
interrogare īcipiēs dicit. Vbi
eras qn̄ ponebā fūdamēta
tre. vce fūdamēto tra ꝓpat
quia sicut fūdamētū ē edifi
cij pars ifima. Ita etiā tra

e infimu corpm quia subiacet oi
bus Et quia tra e pcipue matia
huani corpis. matia aut pcedit
tpe id qd ex ea fit. et mrtoungt
matia artificis qui matiaz con
didit. id signat dicit. ubi eras
qn ponebam fudamenta tre. asi
dicat. cognoscere roez fudationis
tre no potes qz cu tra fudata
est nodu eras in rerum natura
Est aut considerandu q quida
situ tre et alioru elemtoru no
alicui roi ordinati attribuut sed
neti matie sbm q gravia lenbus
subsidet Ut aut hec opio ex
cludatur dns oindr qpat fuda
meta tre fudationi edificij q fit
sbm edificatoris roez. et sili fu
datio tre fca e sbm puidetia
diuina qua huana intellige
comphede no valet. et hoc sig
nificat cu submigit. Indica m
si habes intelligetia. q d. ideo
horu roez indicae no potes. qz
ad hec capieda itelligetia hua
na no sufficit. Est aut conside
randu q artifex in fudatioe
edificij quatuor dispoit Pmo
quide qntu deat ee fudamtu
et sili diuina roe dispositu est
q tanta deat ee qntitas terre
et no maior vl minor. et qntu
ad hoc subdit. Quis posuit me
suras eius. sz sbm oes dmisioes
et signat dicit posuit. No em
spes tre ex neite tale qntitate
requirit. sz hec qntitas iposita
tre e ex sola roe diuina qua ho
cognoscere no pt. id subdit. Si
nosti. quia sz hec. homo neqz
cognoscere neqz meditare pt. 2o
artifex p sua roez dispoit de
tiatu situ fudamti q cophendit

per extesione linee mesurabilis
Vn subdit. Vel quis tetendit
sup ea linea. per qua sz signt
roe dispois diuine designatis detia
tu situ tre in ptibus vniuersi.
3o excogita qntitate fudamenti
et ubi collocadu sit dispoit arti
fex in quo possit fudamntu fir
mit collocari et qntu ad hoc
subdit. Sup quo bases illius s.
tre. solidate sut. quia sz solida
te sut sup cetru mudi 4o aut
pdcis tribus excogitatis artifex
ia incipit iace lapides in fuda
meto. et pmo lapide angulare
ad que duisi lapides congregat
et qntu ad hoc subdit. Aut qs
demisit adz deorsu misit. lapi
de angulare eius p que sigtur
rpz cetru tre in duise ptes tre
conectutur Solet aut homo
fudametu edificij collocare et
p neitate hitatonis. sz ut onda
deus no ex neitate fudamenta
tre iecisse subdit. Cu me lauda
ret sil astra matutina. q. d. quis
michi adeet hitatio celi cuius as
tra me laudat. tra tn fudaui
no ex indigetia famulantium
michi qui ea inhabitarent
sed ex sola volutate. Non aut
hoc dicitur quasi celu prius sit
fcm q tra. cu legat psertim
gen pmo. In pricipio deu cre
asse celu et tra. Astra de qbus
hic fit mencio legut fca qrto
die. Sz hoc dicitur ad ondedu
q ordine nec celu et ast pora
sut tra. sicut incorruptibile
corruptibili et mouens moto.
Dicit aut astra matutina sz

de nouo condita. sicut apud nos astra matutina dicuntur que in principio diei solent apparere. Vel aut dicuntur astra matutina deum laudare pt uno modo intelligi materialiter. inquantum scilicet propter sui claritatem et nobilitatem erant materia diuine laudis et si non hominibus qui adhuc non erant saltem angelis qui iam erant. secundum illos qui dicunt corpora celestia animata astra in sue institucionis initio deum laudabant non laude uocali sed mentali quod etiam pt referri ad angelos quorum ministerio corpora celestia mouentur. ut tunc dicitur Et iubilarent omnes filii dei. ut referatur ad angelos supreme ierarchie quos dyonisius dicit esse collocatos in uestibulis deitatis. et ideo signanter illis tamquam inferioribus laudem istis aut tamquam superioribus attribuit iubilationem que excellentiam quandam laudis importat.

Premisso ergo de fundatione terre. subiungit generationem de aquis que imediate supponuntur terre. Videtur aut naturalis ordo elementorum requirere quod aqua ex omni parte circumdaret terram. sicut aer ex omni parte circumdat terram et aquam. sed diuina dispensatione factum est ad generationem hominum et animalium et plantarum ut aliqua pars terre discooperta manet ab aquis deo sua uirtute aquas maris sub certis limitibus retinente. Vnde
subdit Cum concluserit ostiis mare. idest certis terminis. Fuerunt autem quidam qui putauerunt per actionem solis aliquam partem
terre ~~solis~~ siccatam esse sed deus ostendit hoc a principio ita esse dispositum ut mare non undique terram operiret.

Describit aut productionem maris sub similitudine rei nascentis scilicet pueri. quia aqua est magis formabilis in res uiuas. Vnde et omnia semina ~~[illegible]~~ humida sunt. puer aut primo de utero matris egreditur et hoc signat cum dicit. Quando erumpebat quasi de uulua procedens. Vtitur aut in productione maris uerbo erumpendi. quia scilicet proprium est aque quasi continue moueri. Dicitur aut quasi de uulua procedere. non quia ortum habuit ex aliqua materia corporali. sed quia ex occulto diuine prouidentie procedebat quasi ex utero quodam. Secundo aut puer natus induitur et quantum ad hoc subdit. Cum ponerem nubem uestimentum eius quia enim nubes ex uaporibus resolutis ex aqua generantur quod est ut in locis maritimis huiusmodi nubes magis multiplicantur. Tertio puer natus quibusdam fasciis inuoluitur. et quantum ad hoc subdit. Et caligine. illud quasi pannis infantie inuoluerem. Et possunt per caliginem designari uapores. non eleuati neque condensati in nubes sed superficiem maris facientes aerem obscuratos et forte alludit ei quod dicitur genesis primo quod tenebre erant super faciem abissi. His ergo positis que pertinent ad nouam maris productionem explicat eius conclusionem. ac si dicat quando mare ex nouo factum est. tunc circumdedi illud terminis suis. Et uidetur tria ponere pertinentia ad maris conclusionem

quorū pmū sigtur cū dicit t'mīb
meis. idz a me positis. 2m sigtur
cū dicat. et posuit uecte. 3m aūt
dicit. et posuit ostia. Hec aūt t'a
ptinet ad īperiū diuine uirtutis.
Vn̄ quasi pdcā expones subdit.
Et dixi usqz huc ueies. qd' pti
net ad roez timorū. nā rō est
ultimū motus. et nō precedes ā
plius. qd' sīt ptinet ad uectem
per quā processus alicui' īpedit'.
et hoc cōstriges timetes fluctꝰ
tuos. qd' ptinet ad ostia. q' ad hoc
ponitur q aliquis nō passim
igrediatur aut īgrediatur sed
sm̄ certā r'gulā. Ita eciā mare
nō passim t'nsgreditur litt' sz
sm̄ quādā mesurā fluctum tu
mescentiū. Post t'rā aūt et a
quas ultius procedit ad aerē
qui sm̄ aspcūm celo cōtinuatur.
Prima aūt dispositio eīs ad totū
corpus qd' supparet t'ñe et aque
est uariatio noctis et diei que
fiūt sm̄ motū diurnū qui ē mo
tus pmus. Jō qūr dicit. Nuquid
post ortū tuū p'cepisti diluculo.
q. d. Nuquid ex p'cepto tuo alter
nātur nox et dies sup t'rā. Dilu
culū ē qi qdda cōfiniū diei et
noctis. Et signat' dicit. nuq' p'
ortū tuū. sicut sup' qn̄ de terra
loquebatur dixerat. Vbi eras qn̄
ponebā fūdamēta t'ñe. q' sicut
t'ra ē ~~fuit~~ pricipalius matiale
pricipiū hois. Ita ● eciā celū
est suppmū qd' motu suo uariat
die et nocte. et ē pricipale pri
cipiū humani corpis mt' cās corpo
rales. Est aūt cōsideradū q cla
ritas diluculi siue aurore diuersi
ficatur sm̄ diuisas ptes eleuati
onis signorū q' sol pambulat.
quia qn̄ sol est in signo uelocis

ascēsionis in quo s. cito oritur paruū
durat aurora. qn̄ aūt sol est in
signo tarde ascēsionis āplius du
rat et ē in certa mesura loci
ex quo sole ibi existente incipit clari
tas diluculi apparere. et hoc est
qd' subdit. Et ondisti aurore lo
cū suū. q. d. nuq' tu dispensas
loca in celo ex quib' aurorā illus
trat. q. d. nōne ex hiis oībus
datur intelligi q rō tua deficit
ad cōphēsione diuinorū opm. Vn̄
patet q tu nō es ydoneus ad dis
putandū cū deo. Nuq' et te
misti cōtuciens 2c. Postq' dns
enumerauerat pricipales partes
corpalis creature sz t'rā mare
celum. Hic incipit 2seq' mirabi
lia diuinorū opm q' in dispone
pdcārū fiū pciū mūdi apparet.
et incipit a t'ra in qua pripue
āmiradū apparet qd' accidit
de t'remotu de quo methafori
ce loquitur ad silitudine hois
qui tenes corpus aliqd' qcutit
ipm. Vn̄ dicit. Nuq' et temis
ti. idz uirtute tua cōphendisti
qcuties extrema t'ñe. qd' nō
est sic intelligendū q totā t'ra
sil' cōcuciatur in t'remotu. sz
quia aliq' extremitates terre
cōcuciuntur. oīa uō que accidūt
in corpali creatura ī utilita
tē homi redūdāt. t'ñe aūt motꝰ
et alia huiōi t'ribilia utilia st'
ad hoc q hoīes t'riti a pctīs
desistant. Vn̄ subdit. Excussiste
īpios ab ea. et loquitur ad
silitudinē hois qui cōcutit ues
timētū ut ex eo [illegible] excuciat pul
uerem seu tinea. Ita erit deus

videtur concuti terra ut excuciat
peccatores ex ea. quandoque autem per mortem
quandoque autem per emendacionem vite.
Solet autem et in terremotu conti-
gere quod aliquae partes recluduntur
sicut parietes vel aliquid huiusmodi. et
quantum ad hoc dicit. Restituetur
ut lutum signaculum. lutum enim quod
dividitur de facili ad eandem
dispositionem reintegratur. Ita etiam
aliquod signaculum puta in pariete
vel in alio quocumque huiusmodi quod
videbatur immutum per apertionem
parietis. quandoque divina virtute resti-
tuitur in pristinum statum. Conti-
git autem quandoque quod turres et arbo-
res et alia huiusmodi per terremotum
concutiantur et non cadant. et quan-
tum ad hoc subdit. Et stabit sicut
vestimentum. quod scilicet si concutiatur
pristinam integritatem non perdat.
quandoque contingit econtrario quod homines
absorti in terra vel etiam oppressi
parietibus per terremotum cadentibus
moriantur et quantum ad hoc sub-
dit. Auferetur ab impiis lux sua.
scilicet per mortem. Contingit etiam
quandoque quod municiones et turres for-
tissime per terremotum concuciantur
et quantum ad hoc subdit. Et bra-
chium excelsum confringetur. idest
aliqua fortissima municio. vel
etiam aliquis potens a quo in quo
homo confidit sicut in suo bra-
chio. His ergo premissis de terre-
motu et de eius effectibus proce-
dit ad dispositionem medii elementi
scilicet maris in quo videntur hominibus
occulta et mirabilia. Primo quidem
ea que sunt in profundum maris puta
piscium dispositiones in mari viven-
cium. et quantum ad hoc dicit. Nunquid

ingressus es profundum maris
ut scilicet cognosceres animalia que in
eo latent. Aliud autem quod in mari
videtur occultum et admirandum
est dispositio terre sub aquis ma-
ris existentis et quantum ad hoc sub-
dit. Et in novissimis abyssi
deambulasti. idest in infimis par-
tibus eius. Post dispositionem
autem terre et maris procedit ad
dispositionem celi sub quo etiam
continetur aer et in hoc largius
immoratur quia multa mirabilia
que in eo apparent. Et primo
incipit a dispositione lucis et tene-
brarum que quasi respiciunt totum superi-
us corpus. Est autem considerandum
quod corpora celestia per suam lucem agunt
in ista inferiora eo quod lux est quali-
tas activa celestium corporum
sicut calor et frigus elementorum
et ideo effectus celestium corporum in istis
inferioribus coniungit cum consideratione
lucis et tenebrarum. Inter alios autem
effectus corporum celestium in istis infe-
rioribus grandior est generacio et cor-
rupcio. et ab hoc incipit dicens.
Nunquid aperte sunt tibi porte mortis.
Maior enim est corrupcio corporis
viventis et sic quasi ad hominem pertinens
cum prius sermo dirigitur. Porte
autem mortis sunt cause corruptionis
quantum ad [illegible] virtutes celestium
corporum per quas primo procedi-
ad talem effectum. Est autem difficil-
limum cognoscere quis sit periodus
vite et permanentie cuiusque rei. et io
porte mortis nobis aperte non sunt
quia in corporibus celestibus non
possumus cognoscere apparatum causam
corruptionis cuiusque rei. Nocti autem
competit racio tenebrarum tum quia per

morte homo priuatur corporali visu tunc coniunctio est per lumine. tum etiam quia homo post morte in obliuione quasi in tenebras quasdam uadit. et ideo subdit. Et ostia tenebrosa vidisti. ut intelligatur idem appellare ostia tenebrosa propter proprietate mortis quam prius appellauerat portas mortis. Vel hoc quod dicit ostia tenebrosa potest referri ad aliud effectum celestium corporum qui est aeris obtenebratio ut sic hoc quod dixit de portis mortis ad sola miseria corpora referatur Et quod aut dixit de tenebrosis ostijs ad corpora spiritualia. subdit aut de diuersitate caloris et frigoris terre dicens. Nunquid considerasti latitudine terre. Ubi considerandum est quod secundum astrologos longitudo terre attenditur secundum processum ab oriente ad occidentem. latitudo aut eius attenditur a meridie in septentrione eo quod in qualibet re maior dimensio longitudo vocatur. minor autem dimensio vocatur latitudo Est aut experimento probatum quod dimensio terre a nobis habitate maior est ab oriente in occidente quam a meridie in septentrione Unde latitudo dicitur terre accipitur. secundum progressum a meridie in septentrione In quo quidem progressu diuersitas frigoris et caloris est. quia quo magis appropinquatur ad meridie in terra habitabili tanto locus calidior est propter solis propinquitate Unde quod de latitudine terre dicitur potest referri ad diuersitate locorum calidorum

et frigidorum Hijs ergo premissis que pertinet ad celestis lucis effectus in hijs inferioribus fit mentione de ipsa luce cum subdit Indica michi si nosti omnia. ut scilicet sis ydoneus ad disputandum cum deo qui omnia nouit. In qua via lux habitat. Ubi considerandum quod lux in luminaribus mundi inuenitur que propter hoc luminaria dicuntur. quia sunt lucis vasa. Sed quia via ad motum refertur quaestio de via in qua lux habitat refertur ad luminarium motum. Excedit aut humana cognitionem qualiter luminaria moueantur quod ostenditur ex diuersis opinionibus hominum de motibus eorum dum quidam asserunt ea moueri per excentricos et epiciculos. quidam aut per motum diuersarum sperarum Et sicut lux ex motu luminarium causatur prout in emisperio mouetur Ita et tenebre ex motu eorum procedunt prout mouetur in inferiori emisperio Et quod etiam habet eandem difficultatem Unde subdit. Et tenebrarum quis locus sit. non potest aut perfecte mensurari locus alicuius corporis nisi via per quam ambulat cognoscatur. quia magnitudo mensuratur motu. et motus magnitudine ut dicitur in physicorum et ideo quia per certitudine via luminarium motus cognosci non potest ab homine consequens est quod neque mensura motuum eorum perfecte sciri potest. Unde subdit. Ut ducas unumquodque scilicet lucem et tenebras. ad terminos suos. ostendendo scilicet rationes apparitionum et occultationum vniuscuiusque luminarium quantum ad principium et fine. et quantum ad medium ad

qd' ptinet. qd' subdit. Ut itelli
gas semitas domus eius. s. lucis
qui enim in meridie et summi
celi mouetur tunc qsi pambulat
semitas domus sue. termini aut
eius sunt apud ortu et occasu
sm aut motu celestiu corpm
mesurantur duratioes corpm
iferioru et tpa generacion et cor
ruption ut dyonisius dicit 2°
caplo de diuis noib9. Et ideo
ignoratis illis causis gnis est
ut effectus ignoretur. et io dicit
Sciebas tunc qz nasciturus eeß.
q. d. nunqz pcognoscere potuisti
per cosideratioez motus celi
tepus tue natiuitatis. et tu qde
hoc no potuisti qz anteqz nas
ceris no eras sz neqz ali9 homo
hoc pcognoscere pt ppr debilita
te cognicion humane. loquitur
enim dns ad iob in psona omni
homi Et sicut no potuisti pre
cognoscere tepus natiuitatis tue
Ita etia no potes pcognoscere
uite tue terminu Un subdit
Et nuz dierum tuorum noueras.
q. d. hoc pcognoscere no pote
ras ex coputatioe celestiu mo
tuu quoru cta mesura igno
ras Hys aut positis q ptinet
ad imutacioez lucis et tenebra
ru procedit ad diuersas imutacioes
aeris sm q aer uariatur per
tepestate et serenitate. et inci
pit a niue et gradine dices.
Nunquid igressus es thezauros
niuis aut thezauros gradinis
aspexisti. thezauros niuis a'
gradinis uocat uapores sursum
eleuatos ex quo niues et gra
dines generantur. Sz quia gra
dines grossioris sbe st et in
loco nobis magis ppinquo ge

nerantur frigore ad interiora nu
bis expulso a circustante calore
Io et gradines fiunt mensione
de uisu. quia uisui magis subiin
ciunt et niues aut de ingressu
quia magis ppr eoru tenuitate
pnt penetrare. huioi at de q
bus utitur ad homi correctione
sicut sup xxxvi hitu e ut p
hoc iudicet populos. Unde
subdit. Que pparaui in tpe
hostis. idz in tpe in quo est
ulcio sumenda de hostibus qt
quos deus hys utitur qsi bellice
nis armis. Un subdit In die
pugne. idz actualis coflictus
et belli. idz guerre in qua fit
ppara ad pugna Finita
aut tepestate niuis et gra
dinis subsequitur serenitas in q
aeris claritas et calor ppara
Unde subdit Per qua via
spargitur lux. qd' ptinet ad
claritate. Diuiditur estus sup
terra qd' ptinet ad calorem
Ubi cosiderandu e q supra
ubi de luce loqbatur qntum
ad ipa luminaria in quibus sp
stat mensione fecit solu de
via eius. qz lz lux p luminariu
motu iugiter sua pagit siue sit
serenitas siue tepestas sz ex ea
ad nos no puenit claritas et
calor nisi tepestate cessante
no aut sensibiliter diuersificatur
claritatis intensio in diuersis tris
nisi aer fuit serenus sensibiliter diui
sificatur intensio caloris. et io
lucem spargi dixit quasi idem
effusam estum aut diuidi
quasi pro diuersitate locorum
diuersimode distributum Porro at
procedit ad effectus qsda uetoru

ex quibus du pluuia ipellitur cau
satur ymber. Vn subdit. qs dedit
uehementissimo ymbri cursu. Est
eni uehementia cursq ymbri ex for
ti uetoru ipulsu quos diuina
uirtus procedit producit. Si
milit aut du ex uetis nubes i
pelluntur causatur sonus tonitrui
Et quod no auditur sonus huiusmodi
in loco vno sz qi alicuius corporis
rusceutis. Vn subdit. Et uia sona
tis tonitrui. subdit aut roez
quare pluuie et ybres a uetis
ipellantur. cu dicit. Vt pluet
sup tra absqz hoie in deserto.
quasi dicet. habitari no pt
propt tre ariditate. Vapo
res aut pluuiosi eleuatur maxie
in locis humidis. Vn si nubes et
pluuie no ipellentur a uentis
sequetur qi nuq in locis sitis
pluet. Cotingit aut quqz quag
loca humana idustria irrigatur
idz cessatibus pluuijs. sz hoc
ibi attide no pt. Vn subdit.
Ubi nullus mortaliu gmoratur.
et sic illi tre per humana adusta
puideri no pt. et pp hoc deus
ordinauit ut uetis ipellentur
nubes et pluuie ut etia in locis
desertis pluet. Vn subdit. Vt
iplet. sz pluuijs. inuia. idz tra
per qua neqz trasire pt homo.
et desolata. idz destituta humana
puratioe. et sic solu puratio
one diuina. pduceret herbas vire
tes. sz ad decore tre et ad pas
tu aialiu siluestriu q etia diuina
prouidentia puratur. Consr at
facit mencione de pluuijs absqz
ueto cu dicit. Quis est pluuie
pater. sz efficiens causa no ex
uirtute sz ex ordine diuine puidencie
que conueit pri a deo ei mouetur
sol et alia celestia corpa que sunt
proxima causa efficiens gnation

pluuiaru Ros aut ex eadem matia
gnatur ex qua et pluuia neqz
differt nisi sm multitudine et
paucitate matie. Vn subdit
Vel quis genuit stillas roris.
signat guttas stillas uocat ad
designandu puitate guttarum
Est aut considerandu qi sicut plu
uie cogelate fiut niues Ita ros
cogelatus est pruina Vn subdit
De cuius utero egressa e glacies.
Ubi notadu est qi ca glaciei e
frigus que e qualitas femina
pluuiaru aut et roris causa
est calor risolues et no pmittes
congelari uapore Calor at est
qualitas masculina et io signa
ter cu gnatione glaciei vsus e
noie uteri qui ptinet ad mrem.
cu gnatione roris et pluuie
vsus est noie pris. Ex frigore
duplex glacies causatur. Vna
quide in aere qd pti
net ad pruina de celo cade
te vn subdit. Et gelu de celo
quis genuit. qd adhuc attribuit
pri. quia no apparet tanta
vis frigoris in pruina sicut
in vltiore glacie Alia uo est
glacies que gnatur in iferioribus
aquis in qua maior vis fri
goris apparet Vn subdit. In
similitudine lapidu aque durantur.
sz per uehemes frigus in gla
ciem codensate. et hoc quqz
in tm pcedit qi in frigidissimis
tris etia quqz maria ogelantur
et hoc est qd subdit. Et sup
ficies abissi costrigitur. sz aqua
que est in eius supficie p frigus
condesata. no aut frigus aeris
intrupe pt usqz ad maris p
fundu. Hijs aut enarratis de
uarijs mutacoibus aeris pcedit
ultius ad imutacoes celestiu cor
poru circa que pmo in stellis

fixis cōsideratur imobilitas fi-
gure. quia quelibet earū cōser-
uat situ̅ suū. ita q̄ vna alteri
nō appropinquat magis et minus
et hoc p̄cipue apparet in stell'
vicinis q̄ mutuo cōiungunt̄. Unde
subdit. Numquid cōiungere valebis mi-
cantes stellas pliades. pilia-
des dicuntur quedā stelle q̄ lucent
in capite tauri quarū sex ap-
parent valde propinque. septima
aut̄ est obscurior. Secundo cōsideratur
in corporibus celestibus vniformi-
mitas primi motus quo inuolui-
tur totū celū et oēs stelle in eo.
semel in die ac nocte sup̄ po-
los mundi. Hic aut̄ motus sen-
sibilius percipitur ex stellis p̄pin-
quis septemtrioni q̄ sunt nob' p̄pe-
tue apparentie propt' eleuationē
poli sup̄ n̄rm orizontē inter
quas stellas maxiē notatur
cōstellatio arcturi que ē vr-
sa maior cuius stelle manifeste
apparent moueri in giro circa po-
lum mundi. et q̄ntū ad hoc subdit
Aut gyrū arcturi poteris
dissipare. ut sc̄z nō cōueat po-
lum. Tertio apparet admirabilis in
celestibus corporibus motus pla-
netarū in quo cū sit omnino vni-
formis quedā varietas ad sen-
sū videtur et hoc maxiē de-
prehendi pt̄ in stella veneris
que quando oritur an̄ solē et tunc
uocatur lucifer. quando aūt occidit
post solē et tunc uocatur vesperus
Manifestū ē aut̄ q̄ stelle que
semp̄ sunt tardioris motus q̄
sol incipiunt mane apparere ante
ortū solis. eo q̄ sol suo p̄prio mo-
tu quo mouetur ab oriente
in occidentē deserit eas sicut
patz in saturno ioue et marte

Luna aut̄ que habz velociorē
motū q̄ sol semp̄ incipit appa-
rere in sero quasi deserens
solē et precedens ipz versus orientē
Venus aut̄ et marcurius qn̄q̄
incipiunt apparere de mane qn̄q̄
de sero. s̄ʒ de marcurio quia
raro videtur et ē p̄pe quantū
tatis nō est ita manifestum. Sed
in venere aut̄ ē manifestū. Un̄
manifestū ē q̄ qn̄z habeat velo-
ciorē motū q̄ sol qn̄z tardio-
rē. ex quo manifeste apparet
varietas in motu planetarū
ad quod designandū subdit.
Numquid produces luciferum
idz venerē mane apparentē
in tp̄e suo. idz in determinato tp̄e
quia hec diuersitas sp̄ cōtingit
tp̄e certo. et vesperū. idz eādē
venerē sero apparentē. sup̄
Et
filios terre cōsurgere facies
notandū q̄ per hoc q̄ dicit
produces et surgere facies
designatur noua apparitio stelle
Quarto admirabilis videtur in ce-
lestibus corporibus ordo status
et motus ipsorū. Unde subdit
Numquid nosti ordinē celi. q̄
sc̄z ab hoīe cōprehendi nō pt̄
Quintum aut̄ admirabile est dispo
inferiorū corporum s̄m superiora et
quantū ad hoc subdit. Et pones
rōes eius in terra. ut sc̄z q̄ras
cas propos effectus singularū
causarū celestiū. Sextū aute
effectus diuine virtutis maximi
quidē sunt nō tñ in eis cōpre-
henditur a multitudine volgi
ista magnitudo virtutis diuine
sicut in tonitruo et fulgore
et io istos effectus ulterius ponit
Unde quantū ad tonitruum dicit

Nunquid elevabis in nebula vo-
cē tuā. Tonitrum ei gn̄atur in
nube cui⁹ sonitus videtur quasi
vox dei. post tōitrua aūt ut plu-
rimū pluvie magne subsequn̄t
ꝓpꝰ cōdensatioꝫ nubiū ex cōmo-
tioē vētorū ex quibus tonitrum
causatur. Vn̄ subdit. Impetus
aquarū opiet te. Videtur ei
multitudo pluvie quasi deū
operiē īq̄ntū nobis occultat
celū. qḋ dicitur sedes dei. Con-
sequēter subiungit de fulgure
dicens. Nunquid mittes fulgu-
ra. idꝫ nunquid per v̄tutē tuā
erit motus eorū. et ibūt. quasi
scꝫ obediant impio tuo. Solz
aūt motus fulgurū r̄porīri
ab vno loco in aliū et hⁱᵒ d̄signat
dicēs. Et r̄uertētia dicēt tibi
assum⁹. quasi in sua r̄ūsioē
pata ēē ut itiñ obediat tuo
ip̄erio ut ad aliū locū mittā.
Hec aūt oīa iducūt ad ondēdū
q̄ hō nō pt attigē neqꝫ ad sapi-
entiā. neqꝫ ad v̄tutē divinā.

Quis posuit in visceribus
hoīs sapiāz. Postq̄ dn̄s
commeōravit mirabilia suorū
effcuū q̄ntū ad pn̄cipales ptes
mundi q̄ sūt t̄ra mare et celū
Et q̄ntū ad dispōnes eorū Nūc
attedit ad enarradū mirabilia
suorū opm spālit q̄ntū ad diu̇-
sas ꝯpetates aīalū. Int̄ q̄s ꝓpol-
let cognitio. q̄ quidē pfrius in
hoīe q̄ in alijs aīalibus rueit
Et iō ab hoīe incipiēs dicit. Qs
posuit in visceribꝰ hoīm sapiāz.
Per viscera itelligūt itime vi-
res aīme rōī⁹ scꝫ intellcus et
rō. quibus sapiāz indidit. et
q̄ntū ad lumē rōis qḋ dedit

hoī. et q̄ntū ad sciaria sapiē et
sciē īq̄ntū indidit nālr̄ rationi
ꝯpius cognitionē ꝓmorū pn̄-
cipiorū. In alijs aūt aīalibus
multa idicia apparēt nālis
cuiusdā prudēcie. sꝫ pc̄ipue hᵒ
maīfestatur in gallo q̄ī in aīa-
li noto et domestico. Vn̄ subdit
Vel quis dedit gallo intelligē-
tiā. Intelligentia hic sumit pro
quadā nāli existiatioē sꝫ m
quā ad modū itelligētis opa.
Et quia eius nālis existiatio
ab itellcū ei divino datur. In
hoc eni videtur gallus quadā
itelligētie silitudinē hre q̄ in
determinatis horis in cantu prūpit
ac si cognosceret ꝓportiones mo-
tuū celestiū. Vn̄ subdit. Quis
enarravit. scꝫ gallo. celorum
rōem. idꝫ ꝓportionē celestiū
motuū ut possit ex hoc deter̄a-
tas horas discnē ad cātandū
Solent aūt vigiles quodā cātu
aut alicui⁹ īstrumti sono ꝓpi-
quitatē diei declarāe et ce-
terarū horū noctis. Nō eni
pt dici q̄ aliquis sonitꝰ celi
determinatis tpibus audiatur. et
alijs tpibus sileat ut ex hoc
gallus discernat ad cantadū
Vn̄ subdit. Et cōcētū celi q̄s
dormire faciat. q.d. cōcentꝰ
celi nō silet. sicut vigilis dor-
mientis. ut ex ei⁹ auditu vl̄
silētio possit gallus instrui
ad cātandū. Cōsidandū ē
aūt q̄ ex motu celorū posue-
rut pittagorici sonū armoī-
cū ꝓueire. ꝓpꝰ cōveniente ꝓpor-
tionē celestiū motuū. Et quia
posuerut corpa celestia aīata
iō talis cōsonātia sonorū possi
concētus celi notari. Sꝫ arꝰ q̄s

metaphorice

probat in 2º de celo et mudo q
ex motu celestiu corp[or]u nullus
sonitus pcedit. et io hic cocetu
accipe possum[us] ~~meth~~ spo[r]tu
p sola conuenientia celestiu mo
tuu qui nuq requiescut. huioi
aut inspiratio sapie ul' itellige
tie aut etia cocetus celi ab ini
tio fudationis tre fuit. Vn subd[icit]
Qn fudebatur puluis in tra.
qd' refertur ad situ tre q in
ymo ponitur sicut in fudamto.
et glebe copigebatur. qd' re
fertur ad huore cotinete in
vnu ptes tre. ne sz tra p
sui siccitate in puluez resoluat.
Deinde attedit ad alia ppetate
aialiu q attedit' scdm acquisitio
ne nutrimeti et qua dq ami
rabile apparet in leena. Cu
ei leo multo cibo indigeat
mirabile est quo in aliq regi
one tn pt de pda aialiu ca
pe' q sibi sufficiat et filijs suis
Vn subdit. Nuquid capies
leene pda. idz nuq tanta ha
dantia pde ei pparabis ut ha
beat sufficiet sibi et filijs suis
Vn subdit. Et aiaz catulorum
eius iplebis. hoc aut no vi
multu difficile qn p diusa
loca discurrut. sz qn in code
loco manet. Vel p nutrite in
tion filiorum ad qd' ptinet
qd' dicit. Qn cubat in antris.
Vel quia isidiat' alijs aialibus
Et in speluncis isidiat' sz aia
libus capiedis. Apparz etia
mirabile in auibus et coruu
dicit' ei q coruus pullos suos
eductos no pascit donec su
os ee depheddes plumis nigres
ce uiderit. Vn vij diebus eis

cibos no mistrat sz a deo suste
tantur per naturale virtute
eis tradita. Vn dicit. Quis
pparat coruo esca sua quado
pulli eius clamat ad deu ua
gantes. idz huc et illuc pspici
entes. eo q no heant cibos.
quasi a parentibus derelicti.
Hoc aut no e itelligendu qi
pulli coruorum deu cognoscat sz
hoc dicit' quia qlibz res nalis
suo desiderio in hoc ipso q aliqd
bonu appetit qi itedit a deo
aliqd accipe' qui e auctor bonu.

Cap[itulum] xxxix

Numquid nosti
tpe partus
ibicu. Commemorauat dns ea
quod in pcedentibus ad vim
cognitiua ptinet loqns de sa
pientia hois et itelligentia gal
li. Commemorauat etia de pda
leonu et esca coruorum q ptinet
ad vim nutritiua. Nuc aute
commemorat qda ptinentia ad
generatiua et incipit age' de pti
bicu et ceruaru in quibus
aliqd occultu ee uidet'. Ibices
enim st' queda aialia parua
corpe que in locis petrosis
habitant in quibus et pariunt
Vn ad huioi loca de facili
no patet hoibus accessus. Vn
subdit. Nuq nosti tepus ptus
ibicu in petris. q. d. hoc hoibus
est ignotu p aspitate locorum
in quibus pariut. Cerue aut
ut dicitur eligut sibi loca oc
culta ubi pariat ubi lupi
accede no pnt Io ad ondedu
occultatione ptus paru subdit
Vel pturietes ceruas obseruasti.
qd' dicit' ad dme pudentie co

medatione. mulieres eī cū pariūt
obstetricū auxilio indiget. sed
aīalibus quarū ptus hoīes la-
tet deus sua puidēcia exhibz
auxiliū qd' ē eis neccīū ad pari-
endū ignitū dat eis industria
naturalē ut cognoscāt que in
talibus sūt cognoscēda quorū
pmū est qd sciat spaciū tpis
in quo fetus in utero pficit'
et ꝯtū ad hoc subdit. Nūm-
merasti meses cōceptus earū
ut sz eis indicares qn se deret
pparare ad partū. Vn subdit
Et scisti tēpus partus earū.
ut sz eis indicares. In hijs eī
solet mulieres puerpue ab alijs
istrui. sz aīalia q st' eciā lōge
a cōu'satiōe huana. p nalem
industria eis diuinitus indita
hoc cognoscut. et debito tēpoē
se pparat ad partū eo mō quo
possit faciliꝰ ptus emitti. Vn
subdit. Incuruantur ad fetū.
sz emittēdū. et pariūt. sz p
se ipās instructa nā'. et tamē
partus nō est eis delectabilis
sz penalis Vn subdit Et rugi-
tus emittunt. sz ppt dolorem
quē pariēdo patiuntur Et sicut
matres nali industria se ppa-
rant ad partū Ita eciā filij
nali industria diuinitꝰ indita
sibi neccīa cognoscūt. Vn subdit
Separantur filij earū. qd' dicit
ad drāz fetus huani. Na puer
mox natus nō pt se mouere
ut a mre discedat qd' tū in
pdcīs aīalibus cōtingit. Na
statim postqz nascuntur se mo-
uēt et pmꝰ motus eorū est
ad escā querenda Vn subdit Et
pergūt ad pastū. Sz tū in pn-
cipio indiget pasci lacte unde
Vn sit a mre separant' qz tam
ad ea redeat. Postmodū uo
cū pfcī fuerit cōlit' separant'
a matribus Vn et subdit Egre-
grediuntur et nō reuertuntur ad
eas. quia sz ultꝰ ablactari
nō indiget. ¶ In hijs aūt pmissis
ad spales quasdā pprietates aī-
maliū ptinētibus sz ad gene-
rationē escā et partū. Incorporat
ea que ptinet ad totā uite con-
seruationē Et itaqua primo
mirabile apparet qd queda
aīalia dū st' domestica suste-
tari nō pnt absqz hoīs cura.
Inueniunt' tū aliq ad illud ge-
nus ptinēcia que st' siluestria
et absqz hoīs prudēcia guber-
nata. et hoc maxīe appet mi-
rabile in azinis qui tū est
domesticus cōlit' uidet' huane
seruituti depūtus a qua tū
seruitute azini siluestres qui
onagri dicitur liberi esse
apparet. Vn subdit Qnis di-
misit onagrū. idz azinum
siluestre. liberū. sz ab hoīm
suitute. qd' quidē dicit' sm qd
id qd' cōsuetū ē apphēditur
ab hoībus quasi nale Vnde
quia cōsueti st' hoīes nō ui-
dere azinos nisi suitute sub-
iectos uidet' eis qd sit nalit'
sicut seruī. et ideo si aliqui iue-
niant' liberi uidet' eis qd sit
a suitute dimissi equiuoco aut
sit Na pus fuerunt huioi aī-
malia nō subiecta per modū
quo nūc st' postmodū aūt e
huano artificio st' domita et
hoīm suicijs deputa. Signa aūt

seruitutis azinorū sūt vīcula qb9
ligātur sicut camus uel aliq huiōi
et qn̄tū ad hoc subdit Et vin
cula eius quis soluit. Onagri ei
huiōi vinculis caret apparet ei
in azinis domesticis qz peut si
maneat absqz habitaculis ab ho
ībus pparatis s onagri habet
sibi per diuinā puidēcia hītaculū
pparatū vn̄ subdit Cui dedi in
solitudīe. sz ad quā homo non
accedit. domū. .i. aliquod antrū
uel cauernā quātūz. et tab'nacu
la eius. .i. sz sub herbis aut ar
boribus. in tra salsuginis. idz
in aliqua tra īhītā pp sitītate
et solis exustione ex qua humor
eius quasi in sapore salis couti
tur. Et q̄uis huiōi hītacio vide
atur icultior et horribilior pp
solitudinē tn̄ eque pfert cōtu
tuz nobili ciuitati. vn̄ subdit Co
tēpnit multitudinē ciuitatis. sz
in cōparacōe ad hītacionē deserti.
Et assignāt duplicē rōez quarū pma
est quia nō exigitur ibi ab eo
laboriosa opa. vn̄ subdit. Clamo
rē exactoris nō audit idz dn̄i
exigētis ab eo laboracione oneru
uel aliq huiōi Alia rō ē quia
ibi liberius euagatur ad pastum
querendū vn̄ subdit Circūspi
cit mōtes pascue sue. quia sz pa
tet ei liber aditus ad diuisa loca
pro pascuis q̄redis et ipā eciā
pascua pro suo libitu accipit
vn̄ subdit. Et virētia qqz pquirit.
azinis aut domesticis nō dantur
optīa pascua s mīodū viliora
melioribus pascuis nobilibus
aīalibus rēseruatis Sicut aut
azinus seruit hoī ad onera de
fenda loco cui9 in siluestribus
icitur onager Ita ecā seruit hoī
mī' domestica aīalia bos ad arā

dū pp suā fortitudinē cui cōpat
mī' siluestria rinocerōte. idz
vnicornē qd' ē aīal quadrupes
ualde forte et ferū hn̄s vnum
cornu in medio frōte. Hoc aut
aīal pp sui fortitudinē domari
nō pt sicut bos domatur. vnde
subdit. Nuq̄d uolet rynoceros.
idz vnicornis. seruire tibi. ut s.
domesticatus obediat tibi spōte
cū alia aūt cibū libēt' ab hoīb9
capiūt vn̄ ad hoc excludendū
subdit. Aut morabitur ad pre
sepe tuū. ut sz pastus sit cōede
qd' sz a te ei offertur. boues
aut domestici ad hoc mittūtur
ut mīsterio aratoris applicent.
et ad hoc excludēdū subdit. Nūq̄
alligabis loro tuo rinocerōta.
idz vnicornē. ad aradū. sicut s.
aratur in bobus. Vtūtur eciā
hoīes bobus ad aliud misteriū
ut s. trahētes quoddā istrumētu
tra arata cōplanet glebas cō
minuēdo vn̄ subdit Aut con
fringet glebas uallium. que sz
solent diligēcius excoli ppter
maiorē fecūditatē. post te. idz
postq̄ araueris tra. Vel p9 te
idz ut te pcedēte ille sequatur
glebas cōfrigēs Dimittuntur eciā
aīalia qdā fortiora ad agrorū
custodiā cōt latrones uel cōt aīa
lia que pnt segetes deuastare
sicut custodiuntur agri p aliquos
canes feroces. s hoc per vnicor
nē fi nō pt quia nō domesticat
vn̄ subdit. Nūq̄d fiduciā hēbis
in magna fortitudine eius et
derelinques ei labores tuos. idz
fructus agrorū ad custodiēdū
Sic ergo nō potes hoc fortissimo
aīali vti neqz sicut boue ad ar
dū neqz sicut cane ad custodiē-

Silr no potes ei vn sicut forti ag
tola ad fructus tre parandos
vn subdit. Nunq credes ei qui
reddat semete tibi et area tua
cogreget. sicut etia facit operarius
qui seme a dno receptu serit et
multiplicatu reddit segetes co
gregando in area. et post tri
tura in horreu dni reportado
hiis ergo positis in quib9 qda
aialia siluestria a domesticis
diuersificatur subdit quasdam
propetates quorunda aialiu
in quibus videtur ab omnibus
aliis aialibus qda ppetates
diuise et hoc pcipue apparet
in strucioe q e auis qda appro
quas ad genus bestiaru. vn
licet heat alas penas ad mo
du aviu alte volanciu no tn
pt se in altu levare vn dicit
Pena strucionu silis est pene
herodii. id est nobilissimi falconis
que grifalcus dicitur. et accipi
tris. que est avis nota. et ambe
sut aves boni volatus. Est at
et alia ppetas strucion diuisa
ab aliis avib9 q2 scilicet no fouet
oua sua sz fodiens in arena ea
dimittit et operit sabulo. vn
subdit. Qui derelinquit in tra
oua sua. hac aut nale idustria
habet q obseruat tepus calidu
qn incipiunt apparere stelle
que dicunt vigilie in mense iulio
et tuc operit oua et sic ex ca
lore tpis et loci q2 si no mora
tur in locis calidis oua viui
ficatur et ex eis pulli nascunt
vn subdit. Tu forsita in pul
uere calefacies ea. q. d. no. Sz
agitur hoc prudentia per qua
scilicet oua in puluere cosuatur illesa

Strucio em e aial nalit obliui
osu et nulla cura adhibet de
coseruacoe ouoru vn subdit
Obliuiscitur q pes. hois cusc
uncius per via. conculceat eam
scilicet oua. aut bestia agri coterat.
vel cani consuendo. vel pp appeti
tu cibi Et sicut no hz cura de
cosuacioe ouoru ita no habz
cura de nutricoe pulloru vn
subdit. Duratur ad filios
suos qi no sint sui. q2 scilicet nul
la cura habet de nutricioe
eoru et ita qntu in se e pdit
fructu generacion eoru. Vnde
subdit. Frustra laborauit.
s. concipiendo et coceptu por
tado ex quo filios no nutrit
Cotingit etia qnz q etia alia
aialia ppt' tiore fetus suos
deserut sz tn facit hoc strucio
nullo tiore cogente. facit at
hoc et si no pp tiore tn pp ter
defcm nalis industrie qua
cir hoc alia aialia hnt vn
subdit. Priuauit ei deus eam.
scilicet femiam strucion. sapia. ad
ordiate nutriendu et guber
nandu fetu. neqz dedit illi
itelligencia. per qua s. sollici
tudine heat de pullis suis.
Sapiaz et intelligencia vocat
nale idustria Et quia sup
dixerat q hz penas herodii,
et accipitris qur ondit ad q
ei huiusmodi pene psunt dicens.
Cu tepus fuit. id est cu aliqua
necitas velocitati motus imi
neat. in altu alas erigit.
Ita q per alas corpus eius ele
uari no pt sz per eas iuuatur
ad velocitatem curredi Vnde
subdit. Deridet equu. q2 scilicet
velocius currit q equus deferes

hominem. et ascendere eius. sz equi-
qua uelocius curret quam homo
si suis pedibus iret. Sicut autem
strucio habet quasdam proprietates
a pluribus animalibus diuersas
quibus ab alijs differt Ita et
equus habet quasdam proprietates
ad nobilitatem pertinentes. quibus
ab alijs animalibus differt Primo
enim equi fortitudinem commemorat
cum dicit. Numquid prebebis equo for-
titudinem. sz non solum corporis
prout est potens ad onus ferendum
sed etiam animi prout audacter
ad pericula uadit. Aliam autem
eius proprietatem commemorat. qz sz
exteriori ornatu ad libidinem pro-
uocatur. Dicitur enim de equis quod
iubarum decore ad coitum agita-
tur. et iubis tonsis libido eorum
extinguitur ad quod signandum sub-
dit. Aut circumdabis collo eius
hynnitum. Solet enim equi hynnire
pro libidine. secundum illud Iere. quinto.
equi amatores in feminas et emis-
sarij facti sunt. unusquisque ad proxi-
mi sui uxorem hynniebat. Ergo
hynnitus collo equi a deo circum-
datur quando iube ei circumdantur a
deo ex quarum consideratione ad
libidinem prouocatur. Est autem et
alia equi proprietas quod uelociter
salit contra morem multorum
quadrupedum Unde subdit. Numquid
suscitabis eum. sz eleuando in
altum. quasi locustas. que sz
saliendo mouentur Alia uero
proprietas equi est audacia eius in
bellis quam diffusius describit
quia est nobilis et admiranda
et primo manifestatur eius auda-
cia quantum ad hoc quod odoratu bellum
percipit a remotis Unde sequitur
Gloria narium eius terror
idz bellum quod est alijs ad terro-
rem naribus ab equo perceptum est
equo ad gloriam idz ad quandam
animi magnitudinem. ad huius
signum statim in eo apparet de
quo subditur. Terram ungula fo-
dit. quasi preparans se ad pug-
nandum. Ex hoc autem quod bellum per-
cipit intus gaudet. Unde subdit
Exultat audacter sz percepta o-
portunitate pugnandi. et hoc
per effectum ostendit cum subdit. In
occursum pergit armatis. nec
in ipso prelio exercitus terrore deicitur
Unde subdit. Contempnit pauorem
et quod est amplius in uulnerum
dolore non repellitur. Unde subdit
Nec cedit gladio. Solent enim
plura animalium ex solo aspectu
terreri sed hoc equo non accidit
Unde subdit. Super ipsum sonabit
pharetra. sz plena sagittis
dum concutitur ad modum militis
equo insidentis. Similiter et ex hasta
et clipeo militis sonus aliquis
procedit. Unde subdit Vibra-
bit hasta. idz hasta dum uibra-
tur sonum emittit. Similiter clipeus
dum mouetur et ad arma col-
liditur sonum facit. Unde subdit
Et clipeus. sz sonat sed tamen
ad huiusmodi sonum equus non stupes-
cit. Unde subdit. Feruens. sz ita
per audaciam. et fremens. sz
hynnitu quem fremitum uocat
qui est propter leonum proper-
equi audaciam Et non solum
uocem terrore feruore animi demon-
strat sed etiam exteriori actu.

Vn̄ subdit. Sorbet t'rā. id est uidet'
sorbere t'rā pedibus fodiendo
Et nō solū nō stupescit sonitu
haste et clipei sed neq' in sono
tube qua utūtur in bellis Vn̄
subdit. Neq' reputat tube sona-
re clangore. ut sc' ꝑ hoc ob-
stupescat. quinymo gaudere dr̄
ad sonū bucine. Vn̄ subdit. Vbi
audit bucinā dicit vach. id est
emittit exultacionē uoce. Na
vach ē interiectio exultacion
Et quia hec q̄ dcā sūt ꝑtinet
ad equi audaciā. subiungit de
prosperitate ꝑpi9 dicēs. Procul
odorat bellū. id est cū adhuc
hostes sūt ꝓcul odoratu ꝓpt'
bellū imminere. Et quia uidet'
sētire belli ꝓparacōez dū sc'
duces suis exhortacōib9 ani-
mat milites. et q̄ntū ad hoc
subdit. Exhortacōez ducum
sc' ꝑcipit. Et ululatū. id est cōfu-
sū clamore et strepitū. exer-
cit9. sc' ꝓparātis se ad bellū
Hijs ꝓmissis de aīalib9 q̄ gra-
diūtur in t'ra accedit ad aī-
malia que uolāt in aere et
ꝑmo cōmemorat natālē indust'ā
accipitris q̄ t'pe mutacōn pē-
narū suarū expādit alas
suas ad austrū q̄ui ē uētus
callidus ut aptius poris ueteres
pēne decidāt et noue renas-
cātur Vn̄ subdit. Nunquid
per sapiāz tuā plumescit
accipiter. q̄n pēne ei9 reno-
uātur. et expādēs alas suas
ad austrū. ut sc' facili9 pē-
nas suas inmutet Vltio ac-
loquitur de aquila q̄ ceteris
auibus altius uolat. Vn̄ dicit
Nunquid ad ꝓceptū tuū eleua-
bitur aquila. sicut ad mandā
fiūt eni hoc aquila natāli instīc-
tu uel industria. Dr̄ ei natāli
cursus reru ē q̄dā modo cre-
ature ad ꝓceptū dei sc'm illud
psalmi Ignis grando nix gla-
cies sp̄us ꝓcellarū q̄ faciut
uerbū eius Et sicut aq̄la sc'
motū in altū Ita eciā in aliq̄o alre
cōsistatur q̄d ꝑtinet ad nobi-
litatē sue nē. et io dicit Et
in arduis ponet nidū suū.
sc' ut pulli eius statī nati cō-
suescāt in altis morari. et io
subdit. In petris manz. q̄si
gaudēs aeris puritate eo q̄
in locis petrosis nō sit mul-
ta uapor' resolucio. Et in ꝑ-
ruptis silicibus cōmoratur.
ad quos sc' noxijs bestijs nō
patet accessus. atq' inaccessis.
sc' hoī. rupibus. per q̄d' s. ei9
ꝓuidetur securitati. Habet
eciā aq̄la uisū ualde acutū
ut possit ualde ex lōginquo
uidere nec'īm sibi cibū. Vn̄.
Inde. sc' de locis altis. cōte-
platur escā. sc' nō tm̄ ꝓpin-
quā s' eciā remotā Vn̄ subdit
Et oculi eius delōge ꝓspiciut
Est aūt aquila potēns in ꝓ-
da sicut leo int' quadrupe-
dia et ad hoc signādū subdit
Pulli eius lābūt sāguinem.
sc' aīalū uiuētiū q̄ aq̄la ad
nidū defert Pascitur eni
aquila nō solū aīalib9 ui-
uis sicut falcones et accipi-
tres sed eciā cadaueribus
mortuorū aīalū. et ad hoc

designandum dicit. Et ubicumque cadaver fuerit statim adest. per quod eius velocitate volatus eius designatur. Hec autem omnia sunt inducta ad ostendendum magnitudinem divine sapientie et virtutis per quam tam mirabiles effectus producit. Unde datur intelligi quod auditis Iob tot mirabilibus divinorum effectuum stupens siluit sed dominus excitans eum ad considerandum quod homo non est idoneus ad disputandum cum deo cum subdit. Et adiecit dominus, scilicet super premissa verba. et locutus est ad Iob. eo scilicet tacente. Numquid qui contendit cum deo. idest qui offert se disputaturum cum deo. tam facile conquiescit. scilicet quod sit superatus sicut tu qui taces. Utique qui arguit deum. quia de iudicio eius disputas. debet etiam respondere illi. Iustum est enim ut qui alium ad disputandum provocat etiam ipse paratus sit respondere. Et ne videretur Iob his convictus in sua sententia obstinatus permanere in verba humilitatis prorupit. Unde sequitur. Respondens autem Iob domino dixit. Qui leviter locutus sum respondere quid possum. Ubi considerandum est quod Iob coram deo et sua conscientia loquens non de falsitate locutionis aut de superbia intentionis se accusat. quia ex puritate animi fuerat locutus verba tamen eius arrogantiam sapere videbantur. Unde amici eius occasionem scandali sumpserant. Oportet autem non solum vitare mala sed etiam ea que habent speciem mali secundum apostolum prima ad Thessalonicenses quinto. Ab omni specie mali abstinete vos. et ideo subdit. Manum meam ponam super os meum. ut scilicet ad talia verba de cetero non prorumpam et de hiis que dixi peniteo. Unde subdit. Unum locutus sum quod utinam non dixissem. scilicet quod dixi me velle disputare cum deo. et alterum scilicet quod meam iustitiam protuli dum de iudiciis divinis ageretur. Tertium scilicet quod Heliu ei imposuerat ut scilicet diceret dei iudicium esse iniustum non cognoscit quia hoc non pertinet ad levitatem locutionis sed ad blasphemiam. Sic autem de dictis leviter protulit quod emendationem apponit. Unde subdit. Quibus ultra nihil addam. ut scilicet alia verba levia proferam. Est autem considerandum quod supradicta domini locutio ad Iob non fuit per exteriorem sonum prolata sed interius inspirata. Iob etiam in hoc libro invenitur locutus fuisse. Primo quidem quasi representans affectum sensualitatis in prima questione cum dixit. Pereat dies. Secundo exprimens deliberationem rationis humane cum contra amicos disputaret. Tertio per inspirationem divinam cum ex persona domini verba induxit. Et quia humana ratio dirigi debet secundum inspirationem divinam postquam verba domini verba que secundum rationem humanam dixerat reprehendit.

Capitulum xl.

Respondens autem dominus Iob de turbine etc. In precedentibus per commemorationem mirabilium que apparent in eius effectibus demonstravit suam sapientiam et virtutem ut ex hoc

manifestum sit quod nullus homo neque
sapientia neque potestate potest cum deo con-
tendere. Huic autem ulterius procedit ad
arguendum iob de hoc quod suam iusti-
tiam commendaverat quod aliquibus
sonare videtur in derogationem
divini iudicii. Premittit etiam mo-
dus divine locutionis cum dicit. Res-
pondens autem dominus iob de turbine
dixit. et exhortatio attentionis cum
subditur. Accinge sicut vir lum-
bos tuos. et petitio responsionis cum
subditur. et interrogabo te et
indica michi. que quia supra exposita
sunt hic iterare non oportet expo-
sitionem eorum. Est autem considera-
dum quod iob suam iustitiam commenda-
do non intendebat imponere iniqui-
tatem divino iudicio. sicut tres amici
eius et heliu perverse intelligebant
sed intendebat ostendere quod non erat pu-
nitus in ultionem peccatorum sicut
ei imponebant sed ad probationem. sicut
supra xxiii dixerat. Probavit me
quasi aurum quod per ignem transit.
Verumptamen hoc ipsum reprehensibile
videtur quod sic suam iustitiam commen-
dabat quod aliis videbatur redundare
hoc in derogationem divine iustitie
propter quod subdit. Numquid irritum facies
iudicium meum. quasi dicat numquid hoc in-
tendis. Aut commendando tuam iustitiam
facias ab hominibus reputari irritum
idest falsum esse meum iudicium. falsitas
autem iudicii est condempnatio iudicis
qui numquam profert iudicium ex igno-
rantia vel malitia. Et condempna-
bis me. propter quod subdit. Ut tu iusti-
ficeris. quasi dicat numquid in tantum vis
te ostendere iustum quod ego apud alios

videar condempnabilis. Est autem
notandum quod si fuerint duo equales
si oporteat alteri culpam imponi non est
reprehensibile si alter eorum a culpa
se expurget. quamvis alter culpabilis
in hominum opinione remaneat quia
homo plus se naturaliter quam alium dili-
git sed ubi est tanta distantia quanta
est dei et hominis potius debet homo pati
culpam iniuste in se referri quam quod
iniuste in deum referatur et ideo
dominus ad arguendum iob ponit ex-
cellentiam dei super homines que quidem
excellentia ex eius effectibus mani-
festatur. Sed quia nunc agitur de
comparatione iustitie quasi propter hoc non atten-
ditur respectu incorporalium rerum
Ideo ad ostendendam divinam excellen-
tiam accipit effectus quos deus operatur
in corporalibus creaturis. Quique
effectus secundum duo considerari possunt
Uno modo secundum virtutis sue operationem
et quantum ad hoc dicit. Et si habes
brachium sicut deus. Per brachium
enim potentia divine virtutis exprimitur
quo quidem brachio utitur ad
sustentationem bonorum. secundum illud
ysaie xl. In brachio suo congre-
gabit agnos. Et ad punitionem
malorum secundum illud luce i. In bra-
chio suo dispersit superbos mente
cordis sui. Alio modo operatur deus
in corporalibus creaturis per sue
sapientie doctrinam quam propter excellen-
tiam eius tonitruum nominat et quantum
ad hoc subdit. Et si voce to-
nas. Hoc autem tonitruo utitur
deus ad instructionem bonorum
secundum illud supra xxvi. Cum vix parvam
stillam sermonis eius audierimus

Quis potit tonitruum ei9 intueri.
et ad t'ribile increpanoez ma
lorum sm illud psalmi. Vox toni
trui tui in rota et postea seq²
commota e et contremuit terra
Ex huiusmodi aut effectibus excellen
tia diuina demonstrauit quantum ad tria
Primo quidem quantum ad decorem
cum dicit Circunda tibi decore.
q. d. si tam potens es in effectibus
sicut deus. attribuas tibi eius
decore Vnde signant' dicit Cir
cunda tibi. deus enim non habz
circumdatum decore quasi superad
ditum eius essentie sed ipsa essentia
eius est decor per quod intelli²
eius claritas siue virtus et puri
tas sue simplicitatis et perfectio
essentie eius. sed homo non pt habere
decore nisi circumdatum quasi participando
ipsum a deo ut superadditum essentie
sue. Secundo tangit diuinam altitu
dinem cum subdit. Et in sublime
erige. Attenditur aut diuina
sublimitas non loco. quia deus
loco non comprehenditur. sed perfectione
et virtute. quia quicquid de eo dici²
conuenit ei in summo. huiusmodi aut
sublimitas deo essentialis conuenit
Vnde et ad eam non erigitur. sed
in ea immobiliter manz. homo aut
secundum suam naturam e infime conditionis
Vnde ad illam sublimitatem diuinam
peruenire non posset nisi se eri
geret supra se leuando. et ideo signant'
dicit et in sublime erige. 3o
tangit eius gloriam. cum dicit Et
esto gloriosus. gloria quidem
importat noticiam de alicuius boni
tate Vnde ambrosius dicit Gloria

e clara cum laude noticia. boni
tas aut dei infinita est cuius no
ticia perfecta non est nisi apud deum
et ideo gloria in solo deo est in
quantum seipsum cognoscit ad quam
gloriam homo peruenire non pt
nisi participando ~~gloriam diuinam~~
cognitione diuina secundum illud
iheremie ix. qui gloriatur in i[llo] glorie[tur scire]
re et nosse me. et ideo signant'
dicit. et esto gloriosus. quia
homo essentialiter hanc gloriam non
habet. Hiis ergo positis que
pertinent ad excellentiam diuine potesta
tis prosequitur ulterius ad commendandum
diuinos effectus in rebus creatis. et
aturis et quantum ad bonos et
quantum ad l malos. Sciendum
est quod effectus quos deus operatur
in sublimatione iustorum magis
attribuuntur misericordie. quos aut
operatur in punitione malorum
ipse attribuuntur iusticie. et ideo quia
nunc agitur de diuina iusticia
primo breuiter tangit effectus diuine
operationis quantum ad bonos cum
dicit. Et speciosis indue uesti
bus. Omnes enim boni tam angeli
quam homines speciosi sunt ex participa
tione diuine sapientie et iusticie Et
sicut homo ornatur ex specio
so uestimento Ita omnis decor sto
rum angelorum et hominum redundat
in ornatum dei. igitur ex hoc
dei bonitas commendatur primo modo
quo dicitur ysa. xlix hiis omnibus Est
uelut ornamento uestieris
aut considerandum quod hoc ad
maiestatem dei pertinet quod suos suos
faciat speciosos sed quod eorum decor

utatur ad suā gloriā ad iusticiā
ptinet de qua nūc loquitur. et
ıō nō dicit speciositas fac uestes
ꝫ speciosis indue uestibus. Deīn
diffusius exequitur effēs diuine
iusticie quos excet in malos.
et pmo hic pcedit qntū ad ho-
mies. Sciendū ē aut qꝫ oīs
malicia hoīs a supbia initiū
habet ſm illud ecci. x. Initiū
oīs pcti est supbia. Int' cetera
eciā uicia deus supbiā maxīe
detestatur. Vn̄ dicit' Jacobi
iiii° qꝫ deus supbis resistit. Et
ıō quia supbi quasi deo rebel-
lant dū ei humilit' subdi nolūt
et ex hoc in oīa pccā incidūt
diuinis pceptis cōteptis. Vn̄
et terreni pncipes maxīe de-
testātur rebelles. et ıō dn̄s
spālit' cōmemorat effēm sue po-
tencie quē cōt' supbos excet.
Est aut duplex gen⁹ supborū
quidā enim ex bonis que hnt
se sup alios efferūt. sicut ille
qui dicebat luc' xviii. Nō sū
sicut ceteri hoīes. et hij ppe
superbi dicuntur sicut ipꝫ no-
me sonat. Est aut pma pena
supborū discordia. qꝫ dū
quilibꝫ alijs supee intit' et sb'
ıī recusat admitte ~~[illegible]~~
non pnt cōcordare. Vn̄ dic'
pu' xiii Int' supbos semp
iurgia sūt. et ad hoc desig-
nandū dicit. Disperge sup-
bos in furore tuo. q. d. exerceret
exerce officiū qd' est disper-
ge supbos ut in vnū cōuenire
non pnt. per furore aute
dei intelligit' grauis vindcā.
Aliud aut genus supborū est
qui sibi arrogāt id qd' sup

ipos est. et hij ppe arrogātes
dicūtur. Vn̄ dicit' Jhere. xviii
arrogātiā et altitudinem
cordis illius ego scio dicit
dn̄s et qꝫ nō sit iux' eā vtus
eius. Horū aut pma pena
est deiectio. cū ei uolūt se
erige sup' posse cōns est ut
per infirmitate corruant.
ſm illud psalmi lxxii. Deie-
cisti eos dū alleuarentur.
Vn̄ subdit. et respiciens
omēz arrogātē humilia. idꝫ
deicias ex prospectu tue
prouidencie. Cois aut vtusꝫ
pena pma ē cōfusiō qua
nō pnt cōsequi altitudinē
quā pcedebant. tūc cōfun-
dentur apparēte defcū eorū.
Vn̄ subdit. Respice cūctos
supbos et cōfunde eos. Vn̄
et sup' deīn ē xx capło. Si
ascenderit usqꝫ ad celū sup-
bia eius. quasi sterquiliniū
in fine perdetur. Tcā aut
pena est eorū destructio quā
designās subdit. Et
contere ipios in loco suo.
supbos ipios noīat. quia
sicut eccī. x dicitur. Initiū
supbie hoīs ē apostatare a
deo. qd' repugnt dn̄o cultui
qui ptinet ad pietatē. Cō-
ueniens aut pena supborū ē
qꝫ conteratur. qd' enim con-
teritur quadā uiolencia
fortiore corpis in minimas p-
tes resoluitur. Justū ē aut
qꝫ superbi qui cordiāte se
magnos estimāt fortiori
utute sꝫ diuina ad minimū
deducantur. Signāt eciā
addit in loco suo ut cōdat'

q illud in quo confidunt eos liberare non potest. Unumquodque enim in suo loco consumatur. Unde multitudo diuitiarum uel status dignitatis uel quod aliud huiusmodi est in quo homo confidit locus eius dici potest. quibus non obstantibus superbus a deo conteritur ut quasi in loco suo videatur contritus ¶ Tercia pena est quod postquam ad minimum sunt redacti claritas fame eorum cessat. Iustum enim est ut qui gloriam propriam querebant ab hominum medijs deleantur secundum illud psalmi. nomen ipsorum putrescet Unde dicit. Absconde eos in puluere. idest facies eos obscuros per statum uilitatis ad quem deducentur Quod autem addit. simul. potest ad duo referri. videlicet ad hoc quod omnes superbi talem finem sunt patiuntur. et ad hoc quod non successiue superbi deperent. sed simul idest subito deiciantur ¶ Quarta autem pena eorum est ut non solum ipsi ab alijs non cognoscantur sed etiam bona de quibus superbierunt agnoscere non sinantur. Unde subdit Et facies eorum per quas sunt eorum uirtutes cognoscitiue signantur eo quod uisus hominis in facie ponitur demerge in foueam. idest in profundum inferni. Et loquitur de dampnatione mortis secunde per similitudinem mortis prime per quam homines in corporalem puluerem rediguntur in foueam demersi. Hec autem deus premiserat quasi sua opera comparans eius autem comparatum est quod non egeat alieno auxilio quod homini conuenire non potest. sicut nec potest predicta opera explere Unde subdit. Et ego confitebor quod saluare te possit dextera tua. q. d. Si predicta opera facere potes que sunt dei solius potes rationabiliter dicere quod diuino auxilio non egeas ad salutem sed sicut illud non potes ita nec hoc Unde non debes de tua iustitia gloriari.

Ecce behemoth quem feci tecum etc. Supra dominus narrauerat effectus uirtutis sue quos in malis hominibus operatur. Nunc attendit ad detestandam maliciam dyaboli. manifestum est autem quod apud iob et amicos eius eadem erat opinio de demonibus. quam nunc ecclesia catholica tenet ut scilicet ex angelica dignitate per peccatum corruerit Unde supra quarto dictum est. Ecce qui seruiunt ei non sunt stabiles Et sicut homo per peccatum decidit a dignitate rationis et contra rationem agens irrationabilibus comparatur Ita etiam dyabolus per peccatum uertens se a supernis et intelligibilibus bonis dum principatum super inferiora et terrena appetit comparatur animalibus brutis in quorum effigie demones frequenter apparent hominibus. deo permittente ut tales figuras corporum sinantur assumere per quas eorum condicio designetur Est autem considerandum quod sicut angeli in sua dignitate permanentes excellentiam quandam habent super hominum dignitatem Unde et fulgentiori quadam claritate apparent Ita et demones excellentiam quandam et principatum in malicia supra homines habent Ideo sub figuris quorundam excellentium et quasi monstrorum animalium describuntur Inter omnia autem animalia terrestria excellit elephas magnitudine et uirtute Inter animalia autem aquatica excellit cetus. Et ideo dominus describit dyabolum sub figura

elephantis ut hoc nomen behemoth quod significat animal referatur ad elephantem qui inter cetera animalia terrestria que conuenientius animalia dicuntur quendam principatum tenet propter corporis magnitudinem. Nomen autem leuiathan quod significat additamentum eorum refertur ad cete grandia que habent magnitudinis additamentum super omne genus animalium. Posset autem alicui forte uideri quod dominus ad literam intenderit exprimere proprietates elephantis et ceti propter magnitudinem qua cetera animalia superant. Sed quod proprietates horum animalium in figura alterius describantur. manifestum est ex hoc quod proprietatibus positis ad literam pertinentibus. subditur ueritas. Nam premissis proprietatibus behemoth idest elephantis. quasi exponendo ueritatem. subdit. Ipse est principium uiarum dei. Premissis autem proprietatibus leuiathan. idest ceti. subdit. Ipse est rex super omnes filios superbie. Et satis conuenienter in hac disputatione domini in descriptione dyaboli terminatur disputatio iob que est de aduersitate ipsius. quia etiam supra commemorabatur sathan fuisse principium aduersitatis eius. ut sic dominus amicis eius causam aduersitatis eius iob ad ipsum iob referre intendentes. putantes ipsum propter peccata sua fuisse punitum. Dominus postquam iob redarguerat de inordinata locutione quasi finalem determinationem disputationi adhibens agit de malitia sathan qui fuit principium aduersitatis iob. et est principium dampnationis humane secundum illud sapientie 2°. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbem terrarum.

Primo ergo describere incipiens sathan sub figura behemoth assignat conuenientiam eius ad hominem dicens. Ecce behemoth quem feci tecum. Et siquidem hoc referatur quantum ad tempus inchoationis utriusque quantum ad figuram ueritas apparet. Nam sexto die simul cum homine terrestria animalia sunt producta. Si referatur ad dyabolum de quo figuraliter uel methaforice hec dicuntur non uidetur simul dyabolus factus cum homine sexto die. Sathan autem inter angelos creditur factus quos in principio creauit deus celum et terram. Sed si illa dierum uariatio non designat temporis successionem sed diuisa genera rerum productarum secundum sententiam augustini. nulla repugnantia incidit. Si autem secundum aliorum expositionem angelorum creatio precessit hominis productionem. tunc hoc uerbum potest dupliciter exponi. Uno modo ut sit sensus quem feci tecum idest quem feci sicut te. et hoc dicit ad excludendum errorem quorundam considerantes malitiam dyaboli estimauerunt non esse dei boni creaturam. Alio modo ut sit sensus. quem feci tecum. idest similitudinem tecum habentem quantum ad naturam intellectualem. Et huius etiam similitudinis aliquod uestigium in elephante apparet. Dicit enim aristoteles in octauo de animalibus quod maxime domesticabile siluestrium est elephas. ad multa enim eruditur et intelligit quoniam et adorare reges docetur. quod non dicit quod habeat intellectum

sed propt' bonitate nalis estia-
tiue. ¶ Descripta ergo queuentia
behemoth cu hoie describit
pprietates. Et ut hoc primo ad
figura referam9 tria uidet
ce uehemoth descbe. Primo qde
cibu ipius cu dicit. fenu qsi
bos comedet. Id trac eim est
aial no comedes carnes sed
herbas et alia huoi ad modu
bouis. Et quia herbe nascunt
in tra propt' hoc signatur qd
satha pascitur et delectatur in
terrenoru dominio. Vn et iac-
tanter de se dicit luce quarto
mihi tradita st regna orbis
tre. et cui uoluero do illa. 2o
describit coitu eius. In cibo
eni et coitu principue delectatio-
nes aialiu consistunt. Describit
aut coitu elephantis cu dicit.
fortitudo eius in lubis eius.
na ex lubis siue renib9 seme
ad mebra genitalia diriuat
2o describit figura eius coitus
na sicut phs dicit in quinto aia-
liu. patitur coitu femella ele-
phantis consedens et masculus
ascendens et hoc signt subdens.
Et virtus illius in umbilico
eius uentris eius. que scz umbi-
licu supponit in coitu dorso fe-
melle. et oportz qd in umbilico
sit magna virtus ne fraga-
tur propt' collisione corpm
ta magnoru. alia aut in
quibus talis figura coitus i-
uenitur du coeunt cauda in-
tibias posteriores constringunt
Vn subdit. Stringit cauda
sua quasi cedru. qd dicitur
propt' magnitudine eius 3o
describit organa coitui deser-
uiencia. Vn subdit. Nerui
testiculoru eius pplexi sunt.
idz inuolucioes quasda habet
ut phs describit in 2o aialiu
de testiculis aialiu gressibi-
liu et guantiu. Hoc aut lra-
lit' ad dyabolu referri non
pt quasi ipi ad modu aialiu
corpalit' no coeunt quasi ipo coitu
delectati. Et si eu ut dicit augusti-
nus in xv de ciuitate dei. quida
incubi sepe dicit extitisse mulie-
ribus improbi et earu appetisse
et pfecisse concubitu. hoc tn
no agunt quasi coitu delectati
sz delectantur in hoc qd hoies ad
pctm talia inducat ad qd maxie
sunt proni. Vn aug9 dicit in
2o de ciuitate dei. quis no intelli-
gat qntu moliant maligni spi-
ritus exeplo suo auctoritatem
prebere sceleribus. et pp hoc ut
ipe alibi in eode libro dicit
huoi spes luxurie obscenitati-
bus delectantur. qr quide delecta-
tio eoru metha. e in verbis p-
missis exprimitur. Et quia pp
concupiscentia carnis sz in hoc
uiciu maxie pnt hoies supare
Io dicit. fortitudo eius in lu-
bis eius. et hoc referatur ad
viros. et virtus illius in um-
bilico ventris eius ut hoc re-
feratur ad mulieres. Stringit
quasi cedru cauda sua quasi
cedru stringit. quia quos hoc
prium decipit. dulcedine volup-
tatis finalit ligatos tenet.
nerui testiculoru eius pplexi
sunt. quia si qs in hoc uiciu
deiectus euade' nititur diuss
occasionibus iterato irretitur
3o describit motu elephantis

de quibus dicitur q̄ hȝ īflexibi
les pedes tibias et crura ꝓ
mole corporis sustētandā. et sunt
ossa solida sine iuncturis. et
ad designandū dicit. Et ossa ei⁹
uelut fistule eris. q̄z flecti nō
pn̄t. sicut nec fistule eris. et
hoc refertur ad exteriora orga
na motus que s̄t tibie et crura.
Interiora organa motus s̄t car
tilagines et nerui q̄ et̄ in ele
phantibus nō facile flectuntur.
et q̄ntū ad hoc subdit. Et car
tilago illius quasi lamine
ferree. que sc̄ȝ īcuruari et ex
tendi nō pn̄t. et per hoc sig
nificat obstinacōeȝ dyaboli q̄
a ꝓposito sue malicie retrahi
nō pt̄. et crudelitas eius per
quā ab exteriori homi nocumento
nō cessat. Hec aūt q̄ figura
liter dc̄a sunt exponit dn̄s sub
dens. Ipē sathan de quo p̄
missa methaꝯ dc̄a s̄t. prin
cipiū est uiarū dei. idȝ operū
eius. Et siquidē hoc r̄ferat̄
ad opa creacionis hac ea rōe
dicitur q̄ sathan int̄ p̄mas
creaturas ē conditus. Vel est
quia s̄m quosdā ē excellencior
int̄ ceteras creaturas. S3 con
ueniencius ꝓposito uidet̄ ut p̄
uias dei. intelligam⁹ opera
ꝓuidēcie eius. Cōsiderandū
est aūt q̄ deo unū solū opus
est ꝓpriū sue bonitati cōueniens
sc̄ȝ b̄nfacere et misereri. Cū aūt
puniat ul' aduersitates īducat
hoc cōtingit ꝓpt̄ maliciā cre
ature rōlis que p̄mo a dya
bolo īuēta est. et p̄ suggestio
ne eius ad hoīes diriuā. et io

signant̄ dicit q̄ ipē ē p̄ncipiū ua
rū dei q̄ deus duāb⁹ uijs utit̄
sc̄ȝ b̄nfaciendo et puniendo
Et ne credatur sic ee p̄ncipiū
uiarū dei. q̄ p̄ se ipȝ sit potens
ad nocendū hoc excludit
dicens. Qui fecit eū. sc̄ȝ deus
applicabit gladiū eius. idȝ nox
iā opacōnē eius. Voluntas aūt
nocendi inest dyabolo a seipo
p̄ qd̄ dicitur gladius ei⁹. sed
effcām nocēdi nō hȝ n̄ ex uo
luntate ul' p̄missiōe diuina.
Et quia dixerat q̄ fenū sicut
bos comedit ondit unū fenū
accipiat ad comedendū. Vn̄ sub
dit. Huic mōtes herbas ferūt.
per qd̄ īntelligitur q̄ sublimes
in hoc mūdo et sup̄bi afferūt
dyabolo sue refectionis materiā
Et quō hoc fit ondit subdēs
Omēs bestie agri ludūt ibi
Sicut ēm ēi ad lrāȝ in mon
tibus siluestria aīalia cōgre
gantur ad securitatē et ocium
Ita sub quadā sublimitū ui
rorum ꝓtectiōe hoīes bestiales
seuientes securi r̄quiescūt quod
signatur daniel' 4° ubi dicit̄ q̄
subtus arborē per quā sign̄t̄
regia dignitas h̄itabat aīalia
et bestie. Deīn describit man
sionē eius. Ubi cōsiderandū
ē q̄ sicut ph̄s dicit in cōpito aī
maliū. elephātes in solitudīe
manēt et ~~aūt~~ maxīe circa
fluuios quia circa fluuios so
let ee arūdineta et salices
et loca umbrosa io ad desig
nādū elephātis mansionē dicit
Sub umbra dormit et in se
creto calami in locis humentib⁹

Sz quia hoc aīal nō qualēcūz vm
brā hitat sed cōdensā iō subdit
ptegūt vmbre vmbrā ei9. ut
s. min9or vmbra per supiorē vm
brā defendatur Et caz facien
tē vmbrā desigt. subdes. Cir
cūdabūt eā salices torrentis.
Nā salices densiorē vmbrā fa
ciūt et frigidiorē q arūdines
Inhitat aūt hoc aīal ad lraz vm
brosa loca quia est aīal melā
colicū et sicce cōplexiōn et hitat
in tris calidis vn cōt calorē
et siccitatē estus qrit rfrige
riū humiditatis et vmbre p
qd' sigtur q gladius dyaboli
nō solū effcm hz in montib9
idz supbis qui ei et ipi hbas
ferūt sz bestias agri ludentes
sustinēt sed etiā in hoibus qui
in ocio quasi in vmbra viuūt
que sibi multiplicato studio
cōtinuare studēt. ut sic vbre
ptegant vmbras qui in de
licijs quasi in locis humentib9
nutriūt. P eandē em cam
p quā hoc aīal humētia lo
ca et vmbrosa qrit. Etiā de
aqua multū potat Vn phs
dicit in septimo de aīalibus
q quidā elephas bibit metre
tas macedonicas xiiij p semel.
et itm sero alias viij Et io
ad desigūdā magnitudine
potus eius subdit. Absorbe
bit fluuiū et nō mirabit.
quia cōsueuit s. multū bibe
et itm qmis multū bibit ex
spectat aliū multū potū. Vn
subdit. Et hz fiduciā q ifluat
iordanis in os eius. qui s. est
fluuius notus in tra illa vbi
hec dicebantur Et hec quidē
pabolice dicūtur sm q rferū.

ad elephantē Secundū aūt q
referuntur ad dyabolū in cui9
figura hec dicūt. sigtur ei9
psumptio qua se cōfidit de fa
cile sibi incorpare per qsesu
oēs instabiles. etiā si hēant
aliqua dei cognicōez. ad qd'
designandū inducit. spalit
de iordane qui ē fluui9 in
tra in qua vera dei cognitio
hebatur In hijs em tribus
gnibus homi maxiē dyaboli
gladius hz effcm. sz in supbis
uoluptuosis. et istabilib9 qsue
tudinis seculi deditis qui pnt
per fluuiū designari. Aliqui
tn sūt qui a dyabolo nō su
perātur. sz pocius cōt ipz vic
toriā optinēt. qd' quidē pn
cipalit cōpetit xpo de quo
dicit apo. qrito. Ecce vicit
leo de tribu iuda Cōir aūt
cōuenit alijs per graz xpi sm
illud i. cor xv. deo aūt gracias
qui dedit nobis victoriā
per dnm nrz ihesū xpz Et
hanc quidē victoriā describit
dns sub silitudīe venaciōn
elephantis dicēs. In oculis
eius quasi hamo capiet eū
venator. per quē xps et sui
sigītur. Dicitur aūt ēē vn9
modus uenaciōn elephātis
q fit fouea subtranea in
via elephātis sm solinum
in quā incidit ignoranter
ad quē veiens vnus vena
tor pcutit et pugit ipsū.
alt' aūt venator ueniens
pcutit ipz venatorē et inno
cet eū ne pcuciat elephā
tē et dat ei comedē qd' cū
ter uel quat' fecit diligit se
liberantē et ei deinceps obe

diens mansuescit. et sic capiunt
per cibū eis oblatū sicut pisces
hamo. Est etiā alius modus
venationis elephātū ut philosophus
dicit in octavo de aīalibus ubi
dicit quod hoīes venatores do-
mesticos elephātes equitent
et persequuntur elephantes
silvestres et pugnant eos ~~cum~~
cum quibusdā instrumētis et
ad hoc pertinet quod subditur
Et in si   Perforabit nares
eius. In quibus scilicet habent
carnē magis sensibilē et ideo
magis pungitur a venatori-
bus. Per hoc autem mistice de-
signatur quod xpistus vicit dyabolū
ostendens ei naturam infirmā ut sic
quasi hamo ab eo capetur et
postmodū virtute sua in eum
excivit secundum illud colocenses 2° ex-
spolians principatus et potestates
traduxit confidenter.

An extrahere poteris levia-
than hamo. Postquam
dominus descripsit potestates dya-
boli sub similitudine elephantis
qui est aīal maximū aīalium
terrestrium. describit ipsum sub levi-
athan similitudine idest ceti quod
est maximū aīal marinum
Et sicut dicit plinius est iiij
iugerū. et ysidorus dicit quod
habent corpora equalia montibus
ad quod refertur nomē levia-
than quod interpretatur additamen-
tum eorum Et ut ysidorus dicit
hoc aīal dicitur balena dicta
a balim quod est emittere quia alius
cetis aīalibus emittit aquas
Et potest dici quod sicut dyabolus
comparatur elephanti quia vincit
in terris per effectus quos operatur

in terrenis et corporalibus creaturis
Ita comparatur ceto vel balene in
fluctibus maris degentis per
effectus quos operatur in fluctua-
tione interiorum motuum Et quia superius
victoriā hoīs contra dyabolum
expresserat sub figura vena-
toris elephātis ne credatur
quod homo sua virtute dyabolū
possit superare. Hic incipit exclu-
dere sub figura leviathā de quo
primo dicit quod nō potest superare
per modū quo pisces capiuntur
unde subdit. An extrahere poteris.
scilicet de aquis. leviathan hamo.
quod quidem fieri nō potest duplici
ratione. Primo quidem quia est tante
magnitudinis ut nulla hoīs
virtute aut instrumento sursum
elevari ~~non~~ possit et ad hoc
designandū dicit. Et fune ligabis
linguā eius. Pisces enim qui ca-
piuntur hamo. per funē ~~cui~~
cui hamus appenditur retinentur
per quod significatur quod nullus homo
potest dyabolū neque a malicia
sua extrahere neque eum ligare ut
in malicia sua nō procedat
2° ostendit quod nō potest superari
ab hoīe per modū quo quedā
alia aīalia superantur. Retinetur
enim bubalus ab hoīe per anulū
ferreū qui naribus eius imponitur
per quē eū homo ducit quo
volt. Et ad hoc excludendū ~~dicit~~
subdit. Numquid pones circulum
in naribus eius. sicut enim facit
sibi homo equum aut azinum
aut camelum inponendo frenum
vel chamum in ore eius. et ad
hoc excludendum subdit. aut
armilla perforabis maxillam
eius. Predictorum enim aīalium

q̄ pforātur maxille armilla
idꝫ ferro qd' ponitur in ore
ipo2ū sicut circulo in naribꝫ
īposito ducitur bubalus Ita
freno uel chamo maxillis eq̄
īposito regitur gressus equi
ut hoiez conueient ferat. P
hoc aut datur itelligi q̄ nul-
lus homo pt dyabolū ducē
quo vult neqꝫ eū dīgē ut sue
uoluntati desuiat Scd'o ondit
q̄ leuiathā supari nō pt
per modū quo hō subicit
hoi quod quidē fit dupliciter
Uno mō per sīplex vbū pu-
rū quis alteri in fin huiliat
q̄ eū rogat et hoc tangit
cū subdit. Nuquid multiple-
cabit ad te p̄ces. vel etiā cū
addit blanditiā et ad hoc p-
tinet qd' subditur. Aut loqt'
tibi mollia. idꝫ blanda vba
ad te placandū s'm illud pu.
decio q̄nto. rnsio mollis fra-
git ira. Alio mō attēdēte aq̄
obligatioē que fit p aliquod
ptiulare pactū. ad qd' ptinꝫ
quod subdit. Nuq̄ feriet par-
tū tecū. Aut per suitutē p-
petuā ad qd' ptinet qd' dicit
Et accipies eū seruū sepit-
nū. Et illa quatuor q̄nꝫ per
ordinē se hnt. Nā q̄nꝫ aqs
p'mo quidē p timorē p'ces
porrigit victori 2o blandit'
3o ad pactū suscipitur 4o
per pactū suitutī ppetue
subiugatur Per que omā
datur intelligi q̄ dyabolꝫ
nō timet hoiez ut ei quasi
supiori aut fortiori preces
ex tiore aut bladitias aut
pactū aut suitutē exhibeat.

et si huiōi simulet faciat ad ho-
minū deceptiones ut posteꝫ
eos sibi subiciat q̄ eis subi-
ciatur 2o ondit q̄ nō pt
supari per modū quo aues
supantur ab hoīe. Cir' qd'
considerandū ē q̄ aues p-
quidē aliqua deceptionē
capiuntur per rethia ul p
visū ul per aqd' huiōi et
hoc excludens subdit. Nu-
quid illudes ei quasi aui.
ut s. decipiendo ipꝫ in tuā
redigas ptatē 2o postq̄ iā
capte fuerint ligatur ne a-
uolare possint et pueris
et ancillis exhibetur ad lu-
dendū. et hoc sigtur cū sub-
ditur. Aut ligabis eā ācillis
tuis. per qd' datur intelligi
q̄ homo nō pt industria sua
decipiendo dyabolū supare
neqꝫ alijs decipiendū expo-
nē. Sic ergo ondo q̄ nō pt
subici per modū quo āialia
subiciuntur. Ondit qūr q̄ hō
nō pt vti eo etiā si subiceret
ad modū quo utitur alijs
magnis āialibus q̄n sunt
in ptatē hoīs rdacta Et p'o
hoc ondit assumēs modū
quo hoīes utuntur āialibus
terrestribus captis puta cer-
uis et apris et alijs huiōi.
quorū carnes diuidūt' du-
pliciter. Uno mō gratis dist-
buendo āicis. et hoc exclud'
~~dicens~~ subdēs. Concidet illū
amici. et hoc interrogatiue
legatur. Alio mō vendēdo
diuersis. et q̄ntū ad hoc subd'
diuidet illū negociatores.
q. d. Nō. Certa ē ei huiꝰ āial

magnitudo q si quis capiat
toti regioni sufficiat. Unde neque
particulariter dividitur inter alios
neque venditur in macello ad
modum aliorum animalium. Per quod
designatur q homo non potest auxilium
demonis vel aliter gratis dare
vel etiam vendere. Secundo ostendit q
non potest homo leviathan uti ad
modum quo utitur piscibus
captis quorum maioribus pisca
tores impleret magnas sagenas.
et quantum ad hoc subdit. Numquid
implebis sagenas. scilicet pelle eius.
Et forte signanter dicit pelle
eius. ad modum quo maximi
ceti capiuntur qui longissimis
tulinis quos habent quando dormi
unt in rupibus pendent ad saxa
ut dicitur. et tunc appropinquans
piscator quantum potest de pelle sol
vit a largo iuxta caudam. Est
enim animal valde pingue ita q
propter pinguedinem talem incisuram
non sentit. et sic immissis fu
nibus quos ligat ad saxa vel
arborem excitat cetum lapidibus
fundens qui volens retrocedere
pellem dimittit. minoribus autem
piscibus implent quedam alia in
strumenta minora. et quantum ad
hoc subdit. Et gurgustium pis
cium capite illius. dicitur enim gur
gustium quoddam instrumentum de vi
minibus factum quod piscatores in
gurgite ponunt ad capiendum
pisces. Est autem magnitudo ceti
tanta q neque totus neque una
pars eius in gurgustio potest
quantumcumque magno contineri.
Dicitur enim habere tam magnum
caput q ab ipso. vi. lagene sa

guinis effluat et hoc ponitur ad
figuraliter ostendendum q dyabolus
virtute humana includi non potest.
sicut quidam nigromantici se
posse includere opinantur. Sed
hoc totum provenit ex eius astutia
qua utitur ad homines decipien
dos. Et si quis recte consideret
omnia premissa videntur pertinere
ad presumptionem nigromanticorum
confutandam qui nituntur cum
demonibus pactum inire aut
eos sibi subicere vel qualitercumque
constringere. Ostenso ergo q homo
non potest ullo modo sua virtute dy
abolum superare qui ex omnibus
premissis concludit subdens. Po
ne super eum manum tuam. super
eum subaudi. si potes. q dicit
nullo modo tua virtute potes ma
num tuam ponere super eum ut eum
tibi subicias. Sed quamvis non pos
sit ab homine superari. superatur
tamen divina virtute. Unde subdit
Memento belli. quo scilicet ego contra
eum pugno. nec ultra addas
loqui. scilicet contra me cum vides
me eum mea virtute superare quem
superare non potes. Et de supera
tione qua superatur a deo. sub
ditur. Ecce spes eius frustra
bitur eum. quod quidem si referatur
ad cetum manifestum est. Dum enim
cetus persequitur pisces sperans
eorum capturam impingit ad aliquod
littus. Unde propter paruitatem aque
non potest se eruere. frustratus spe
sua quam habebat de piscium cap
tura. et sic super aquam apparens
precipitatur in mortem. et hoc
est quod subditur. Et precipitabitur
cunctis videntibus. quia videlicet homines
videntes eum concurrunt ad eum

ostendendu per qd' significatur q spes dy
aboli quā habet de subuersioe
storu frustrabitur. et ipe cu suis
omnibus sequacibus sctis videntib9
pcipitabitur in die iudicij in if'
nu.
Capm. xlj.
Non quasi crudelis suscitabo
eu et c. Postq dns enarra
uerat vtute leuiatha quantum
ad hoc q no pt superari ab ho
mie sed solu a deo. Nunc enarrat
ptate ipius quantu ad hoc q ipe
pt contra alios age. Et quia
no est ptas nisi a deo. ut dicitur
ad ronos xiij possit aliqs ad cru
delitate deo asscribe q tā nox
ie creature tātā ptate dedit
et io ad hoc excludendu dicit
subdit. No quasi crudelis sus
citabo eu illu. idz altu ee per
mitta per potecia sibi datam
et uidetur hoc rndere ad id
qd' sup xxx dixit. mutq es mi
in crudele. Q aut sibi hoc ad
crudelitate asscribi no deat
ondit tplici roe. Pmo ex pter
ptate ipius dei cu dicit. Quis
eni rsiste pt vultu meo. idz p
uidencie mee. q. d. quantucu leui
athan iste sit potes no pt p
uidencie mee rsiste ut potecia
sua vtatur nisi quantu mi placuit
et uolutas mea no ad pnicie sed
ad salute homi tendit. 2o ondit
ide ex largitate bonitatis ipsius
qua gratis bona sua oib9 distri
buit. Vn subdit. Quis aut dedit
michi ut redda ei. q. d. Ex quo
patet q omnia que feci diligo
quibus bona mea gratis committo.
Vn no heo cont ipa crudelitate
animi. Et ad ide ptinz qd' subdit
Omnia q sub celo sut mea sunt.

quia scz sicut a me creata conser
uata et gubnata. nullus aut
rebus suis aduersatur. 3o on
se no ee crudele pmittedo le[uia]
thā in sua potencia exaltari
per hoc q in nullo ei defert.
Videtur eni ad quāda crude
litate ptinere q aliqs dum
vult alicui tyrano fauere pa
tiet' tolerat afflictiões mul
toru. Dupliciter aut roe homo
alicui potenti fauet. Vno
times comminacioes ipius. sed
hoc dns excludit ~~dicens~~ a se
dices. No parca ei. idz in
nullo defera ei qn ei rsista
scdm q oportz. potentibus vbi[s]
idz p aliq comiacion verba
que eius pferat ptate. Alio
fauet alicuius alicui potenti
quasi allectus ab eo blandicijs
et ad hoc excludendu subdit.
et ad depcandu composiit9. s.
dicet. quamuis potet' et qsi dep
catie loquatur. tn in nullo
ei defero. qz no e conueniencia
lucis ad tenebras ut dz 2e ad
chor. vjo. Hijs ergo pmissis
ad remouendu opinione sue cru
delitatis. attendit ad descrbe
da vtute leuiathā. Et pmo
describit figura ei9 a capite
incipiens. Dicitur q sup oculos
ceti sut qda additamenta car
nea in figura magne falcis
et sut cc. l. sup vnu oculum
et totide sup altm. et utitur
eis cetus pro opculo oculi tpe
magne tempestatis. Et ad hoc
expmedu dicit. Quis reuela
bit facie indumenti eius. idz
quis homo pt attende ita pne
tera ut a predictis opimentis
possit facie eius detegere

per qd datur itelligi q astucias dya
boli nullus pt homo sufficit ape
rire. Dicitur etiam q in gutture
habet quandam pellem ad modum
membrane hoc multis meatibus
pforatam ne scz quicq corpulentum
possit ingredi ventrem eius. quia
per hoc impediretur eius digestio
si aliqd magnum animal absorberet
Et ad hoc signandum subdit. Et
in medium eius oris qs intrabit.
ut scz pscrutetur illos strictos
meatus quibus puri pisces in
eius ventrem descendunt Per qd
signatur q interiorem deonis qua
ad homines spualiter absorbendos
molitur. nullus homo cognoscere
pt. Dicitur etiam de ceto q hz
apturam oris dentatam valde mag
nis dentibus. et pcipue duo den
tes sunt aliis longiores ad mo
dum dentium elephantis vel apri.
Ergo ad designandos hos duos
dentes maximos dicit. Portas
vultus eius quis apiet. Videntur
enim illi duo dentes maximi qi
due porte quibus os ceti apiatur
Per qd signatur q nullus pt os
dyaboli apire ad extrahendum
de ptate peccatores quos absorbz
quasi duabus portis scz violentia
et astucia. Circuitum ad alios den
tes ceti dicit. Per gyrum den
tium eius formido. quia s. in
circuitu oris eius hz dentes tam
magnos ut aspicientibus terrere
icute possit. Per qd signatur ter
ror quem demo hoibus incutit
ut per hoc eos compellat ad pec
candum. Et pt dici q dentes eius
sunt ceti deones vel etiam mali
homines qui potentia sua alios
terrendo ad malum inducunt
Hiis pmissis de disposicione capitis

leviathan. pcedit ad disposicionem cor
poris qd describitur ad modum pis
cium habencium squamas Unde s. in
magnitudine sui corporis debz
habere maximas squamas ad mo
dum scutorum. Unde dicit. Corpus
illius quasi scuta fusilia. que
quidem sunt compacta Nam scuta lig
nea per colligacionem adunantur
Comparatur autem dyabolus ad
homines malos sicut caput ad cor
pus. Unde peccatores qui alios in
malicia defendunt sunt qsi scuta
corporis dyaboli. Dicit autem qr
q squame eius non solum sunt
magne sed etiam compresse et ad
modum piscium multas squamas
habencium. et hoc est qd subdit Co
pactum squamis se prementibus.
per qd designatur multitudo
malorum Et pversa concordia eorum
in malo ostenditur quia cum subditur
Una uni coniungitur. qz s. sicut
in corpore piscis non quilibet squa
ma coniungitur cuilibet sed una
uni per ordinem Ita etiam in
multitudine malorum non omnes
omnibus specialiter concordant. sed quidam
quibusdam. q dum autem piscis est
vivus et fortis et squame sunt
in suo vigore Ita adinvicem squa
me et cuti corporis stricte adherent
q nec aer pt per eas transire.
qm vero piscis fuit mortuus vel
infirmus vel aqua occasione eius
squame desiccatur. tunc pau
latim pdunt coniunctionem squamarum
remittitur Ita q ipse squame
curvantur Ita q pt etiam ad gros
sius intra eas transire cito quondam
ergo vigorem squamarum levi
athan subdit. Et ne spiraculum
incedit per eas. idest per inter
medium squamarum. Per quod

designatur quod cum a consensu malicie
non disiungitur per aliquam spiritua-
lem persuasionem aut inspirationem
internam. Et ideo ad ostendendum eorum
obstinatum consensum in malicia
subdit. Una alteri adherebit
per mutuum favorem et consensum.
Et tenentes se nequaquam separantur
propter obstinatum eorum consensum
in malum. sicut nec squame
leviathan possunt abinvicem humana
virtute disiungi.

Sternutatio eius splendor
ignis etc. Postquam descripsit
dominus disposicionem leviathan hic de-
scribit operationem fortitudinis
eius. Et sicut primo descripserat
dispositionem capitis quam corporis ita
etiam primo incipit enumerare opera-
tiones ad caput pertinentes. Prima
autem et principalis pars capitis est
cerebrum ex cuius commotione ster-
nutatio animalis causatur. et ideo
sternutationem leviathan descri-
bit dicens. Sternutatio eius
quasi ignis splendor. quia scilicet ster-
nutatione leviathan tanta fit aq-
uarum commotio quod causatur quidam
candor aquarum motarum ad
modum splendoris ignis. Vel
ad etiam potest referri hoc quod fortiter
commoto capite vel oculis videtur
nobis quod emittat quidam splendor
ignis. Unde cum multo maior sit
commotio capitis leviathan ex
eius sternutatione multo magis
talis splendor procedit. Figuratur
autem per hoc quod per motiones
capitis dyaboli idest per temp-
tationes ipsius emittatur splendor
ignis scilicet ire aut concupiscentie aut
inanis glorie. Inter alias eius partes
corporis sunt precipui oculi. Unde subdit
Et oculi eius ut palpebre dilu-

culi. Oculus enim pre levitate
lucidus est. Habet autem cetus mag-
nos oculos secundum magnitudinem
capitis et totius corporis et ideo in
inspectione eorum apparet quedam
claritas diffusa sicut est cla-
ritas diluculi. Per quam de-
signatur temporalis prosperitas
quam hominibus dyabolus repromittit.
Tertio autem describit operationem suc-
cessivam oris eius. Unde subdit. De
ore eius lampades procedunt sicut
tede ignis accense. Ubi consi-
derandum est quod teda est quoddam
lignum quod accensum suavem odorem
emittit. Dicitur enim de ceto quod quando
multum esurit vaporem odorife-
rum ad modum odoris ambre
ex ore suo emittit in quo pis-
ces delectati os ingrediuntur et sic
ab eo devorantur. Huguccio. Am-
bra est species valde cara et
est multum odorifera. Unde pa-
pias dicit quod abrasium est odor
divinus. et abrosius odor ce-
lestis. Vapores ergo emissi ab ore
eius scilicet ceti lampades dicuntur propter
magnitudinem caloris qui ex
interioribus eius egredietur. Te-
de autem accense comparantur propter redo-
lentiam ut dictum est. Per hoc ergo
designatur quod dyabolus ad con-
cupiscentias provocat homines attendunt
per ostentationem alicuius boni
quasi per redolentiam quandam.
Quarto ponitur operatio narium
eius. Hoc enim animal habet pul-
monem et respirat sicut delphinus
et ad hoc designandum subdit.
De naribus eius que scilicet sunt
precipua instrumenta respirandi
procedit fumus. idest aer per
respirationem adustus ex mul-
titudine caloris qui est intus

huic a͞iali ad tãtã mole͞ moue
dã. et ad hoc designãdũ subdit
Sicut accēsē olle aque feruētis.
Ver eñ qui per r̄spiraco͞ez e
mittitur in pulmone contine
batur in quo calefiebat per
calore͞ cordis qui pulmoni co
niungitur. sicut aq̄ in olla cales
cit et feruet per hoc q͞ ignis
apponitur. Et quia a͞ial ~~ñ solu~~
r̄spirat nõ solũ p̄ nares s͞ed
eciã per os. Jdeo quãto subdit
opacione oris dicēs. Halitus
eius. id est exalacio de ore pre
dēs. Prunas ardere facit.
id est tam calidus et uehemens
est q͞ sufficeret ad prunas acce
dendas. loquitᷣ͞ eñ ad sītitudi
ne eorũ qui sufflatorio pru
nas accēdũt. Vñ subdit. Et
flãma de ore eius egreditᷣ͞.
quia s. tã calidus et ignitus
est uapor de ore eius egre
diens q͞ quasi uideatur apparē fla
me. Per aut͞ ora designãt q͞
dyabolus sua occulta et man[ifes]ta
suggestio͞e prius cupiditatis
igne in corde accēdit. Hijs q͞
p̄missis q̄ p̄tinet ad v̄tute͞
capitis leuiathã accedit ad
narrandũ ea q̄ ptinet ad v̄
tute͞ aliorũ mẽbrorũ ipsius.
Est aut͞ cõsideradũ q͞ aristotiles
dicit in 2° a͞ialiũ q͞ nullus
piscis h͞z collũ nisi qui generat
aliũ sicut delphinus. et ex horũ
genere sũt et ceti. et ideo incipit descri
bere fortitudine͞ colli eius cũ dicit
In collo eius morabitur fortitudo.
que quide͞ necc͞ia e͞ tãto a͞iali ad
pondus capitis eius portandum.
Et quia per collũ caput cõiungitᷣ͞
corpori pnt per collũ leuiathan

designari illi per quos dyabolus
in alios maliciã suã exercet. qui ut
plurimũ s͞t pctores quos alij r̄ue
rentur aut eciã timēt. Est aut͞
maifestũ cũ hoc a͞ial sit mag͞ni
corporis indiget multo cibo. et ideo
cũ in aliqua parte maris fuit
absorbet mltitudine͞ piscium
exitiũ ut q͞si mare in cõspectu
eius remaneat vacuũ. et hoc e͞
qd͞ subdit. Et facie͞ eius precedet
egestas. quia s͞z attrahit ad se
pisces ut dc͞m e͞ et mare man͞s
piscibus vacuũ an͞ eũ. Per qd͞
sig͞tur q͞ egestas v͞tutũ in hoi
bus causatur an͞ facie͞ dyaboli
per suggestione͞ ipius. Cons͞
aut͞ ondit fortitudine͞ eius q͞ntũ ad
alias p̄tes corporis cũ subdit. Me
bra carniũ eius cohencia sibi.
s͞z p̄pt͞ eorũ spissitudine͞. Per qd͞
significatur cõsēsus dyaboli
in malũ agendũ. Cons͞ agit
de fortitudine ad r̄sistēdũ. Quis
enĩ possit r̄sistē v̄tuti huane
agēti. tñ v̄tuti actioni diuine
resistē nõ p͞t. et ideo p̄mo ondit
q͞ deus cont͞ ip͞z agat. cũ dicit
mittet cont͞ eũ fulmĩa. mai
festũ e͞ aut͞ q͞ in mari frequēt͞
fulmĩa cadũt quibus q͞nq͞ na
ues periclitãtur. Vñ possibile e͞
q͞ q͞nq͞ eciã ceti feriantᷣ͞. et hoc
opus p̄cipue att͞buitur deo
p͞p magnitudine͞ et vigore͞ effcus.
Vñ sup͞ xxxviij dñs dixit. Nunqd͞
mittes fulmĩa et ibũt. Ad aliũ
locũ nõ ferentᷣ͞. qd͞ p͞t ad duas
i͞tēcio͞es r̄ferri. Primo quide͞ ad
designandũ magnitudine͞ cor
poris eius. Solet eñ fulgur ad
aliquē locũ p̄ueniēs per quadã
repcussione͞ ad alia loca r̄flecti
p̄pinqua tñ s͞z corpus leuiathan

tā magnū ē ut fulme in ipsū
pcutiens ex corpus eius no re-
flectitur. Alio mō pt referri
ad īfallibilitatē dīne opation
Sicut ergo sagittarius sapiens
ita dirtē sagittas emittit qp nō
pcutit nisi ad signū Ita cū de⁹
cont͞ leuiathā aut cōt͞ alia qp
cūqз creatura fulgura q̄i sagit-
tas quasdā emittē wlt nō ad a-
liū locū pergūt nisi quo ipse
emittit sc͞dm illud sapie v°. Ibūt
dirce emissiōes fulgurū. Per qd'
signatur qp dīna flagella q̄ d̄ns
īmittit cōt͞ dyabolū et mebra ei⁹
ita emittit qp cōt͞ alios nō ferā
tur. Nā si qnз boni per tpales
aduersitates affligūnt a deo
hoc tn cedit ad glorificatioēз
scōrū et in maiorē dapnatioēз
dyaboli et ipiorū. IIIº ondit q̄lr
se hēat leuiathā ad ea q̄ deus
agit cōtra ipз. cū dicit. Cor ei⁹
indurabitur quasi lapis dur⁹.
Durū aūt sigt potenciā naturalē
ut sз aliqd nō facile corrūpat
ab extiore agēte Per hoc ergo
designatur vtus nālis que est
in corde ceti. ut nō de facili cor-
rūpatur ab extiori actore īfe-
rēte aliqd nocumētū. Et ad istā
duriciā designādā sufficiebat
exēplū lapidis qntū ad leues p-
cussiōes. nō aūt qntū ad graues
lapis ei et si nō cōfrigatur ma-
nu. cōfringitur tn cū malleo
ferreo. et iō ad designandū
vtutē ceti etiā cōt͞ cōtinua nocu
meta subdit. Et stringetur
quasi malleatoris incus. qd' sз
ex pcussioē malleorū nō cōfrin-
gitur sз magꝭ cōsolidari videt
Per hoc ergo signatur obstinatio
dyaboli et mebrorū eius. quia
nulla pcussioē dīna a sua ma-

licia emollitur IIIIº ondit q̄lr
effcus dīne pcussion. qtūcūqз
eni flagellis dīnis resistē vide
oporз tn finalit' qp ab eis sepetur
Vn̄ subdit. Cū sublatus fuit
sз vtute diuina de loco suo ti-
mebūt angeli. sз āmirando
diuinā vtutē in qua āmirandoē
multi effcus dīne vtute eis
īnotescūt. Vn̄ subdit. Et territi
purgabuntur. Ut enī dyonisi⁹
dicit sexto capło de dīnis noib⁹
angeli purgari dicūt nō ab
īmūdicia sз a nesciencia Sed
quia oīs creatura corpalis
modicū aliqз ē in cōparatione
scōrū angelorū Iō nō videt
hoc pricipalit' dcm ee ad desig-
nadū qp celestes āgeli multū
āmirētur de omissioē alic⁹ cor-
poris ceti nisi forte p angelos
scōs hoīes ītelligam⁹ Sз me-
lius ē ut pricipalit' referatur
ad spūlē leuiathā sз dyabolū
qui sublatus fuit vtute dīna
qn̄ de celo cecidit per pmū
et tūc angeli āmirātes dīnā
ptātē sūt purgati p sepaciōēз
ab eius societate Sic etiā in
die iudicij qn̄ dyabolus cū oī-
bus mebris suis detrudet in
īfernū. āgeli et oēs scī āmira-
buntur dīna potenciā et erūt
de cetero purgati per totalē
sepacioēз a malis et hoc sigt
apo. xij. vbi postqp piectus ē
dyabolus auditur magna
uox de celo dicēs. Nūc fcā
est salus et vtus et regnū dei
nostri Sic ergo onsō qualit'
se hēat ad īpugnacioēз dei
ondit qualit' se hēat ad īpug-
nacioēз creature Et pmo q̄lit'

se h̄eat ad ipugnatiōez hoīs. Im-
pugnat aut homo et de ꝓpin-
quo et de r̄motis. De ꝓpinquo
aut muniтus gladio et hasta
ad ꝑcussione. et torace ad sui
munitione. Et q̄ntu ad hoc sub-
dit. Cu apphēdit eu. scꝫ leuia-
tha. gladius. hoīs sustinere
nō potit gladius hoīs quin
frangatur ꝓpt' duricia corpis
eius. neqꝫ hasta. s. subsiste'
potit. neqꝫ torax. scꝫ alīu subsi-
siste potit cōt' leuiathā. Et
huiꝰ rōez assignat q̄ subdes.
Reputabit ei ferru q̄i paleas.
quia scꝫ sicut hō nō pt ledi a
paleis. et de facili eas frāgit
Ita leuiathā nō pt ledi a
~~paleis~~ ferro gladij l' haste
s; de facili huiꝰ frāgit. et
ilt' r̄pubit. eꝰ scꝫ toracis q̄i
lignu putridu. qd' scꝫ r̄sist'e
nō pt ꝑcussiōm. Per hoc
signatur q nulla v'tus huāna
efficax ē ad dyabolu ledēdu
uel r̄sistēdu ei s; oīs v'tus
huāna a dyabolo p nichilo
r̄putatur. Impugnat et homo
a r̄motis sagitta lapide et
funda. s; neqꝫ ista ualet cōt'
cetu. Vn̄ subdit. Nō fugabit
eu vir sagittarius. idꝫ emis-
sione sagittaru quas nō tīmꝫ
ut pote ab eis ledi nō valēs
Sicut aut sagitte de lōginq'
emisse leduт īt'ius vulnerādo
Ita lapides funde leduт ext'ꝰ
attēndo. S; sicut cetus nō
pt ꝑforari sagittis. Ita nō
pt cōteri lapidibꝰ in eu ꝓ-
iectis. Vn̄ subdit. In stipulā
v'si sut ei lapides funde. qꝫ
sicut stipula ꝓpt' sui leuitate

nullu cōte pt. Ita nec cetus
pt lapidibꝰ funde aliq'd nocum-
tu pati. Per hoc at designat'
q sicut dyabolus nō pt ledi
v'tute huāna q̄i quadā ꝑcus-
sioe a ꝓpinquo. Ita etiā nō pt
ledi hoīs astucia q̄i ꝑcussioe
quadā a lōginquo. Sicut at
lapidibus funde aliquis atte-
ritur a r̄motis. Ita etiā per
malleu aliquis atteritur de
ꝓpinquo. s; neqꝫ sic est cetus
ab hoīe ledi pt. Vn̄ subdit
Quasi stipulā estimabit mal-
leu. qd' etiā r̄ferri pt ad eā
de significatiōez cu p'missis
nisi q mallei ē g'uior ꝑcussio
q̄ lapidis funde. Vn̄ potest
signari q q̄ntucūqꝫ itēdat'
hoīs fortitudo et conatꝰ a
dyabolo cōtēpnit'. Solent
aut hoīes aliquē supare nō
solu ꝑcuciēdo s; etiā ꝑcussiōez
cōminādo s; neqꝫ cetus neqꝫ
dyabolus aliquā hoīs cōmi-
natione timet. Vn̄ subdit
Et deridebit uibrante hastā.
Vibratio eni haste uidetur
ēe queda cōminatio ~~cōmissiōe~~
ꝑcussure. Sicut aut homo
q̄ꝫ aliu supat cōminando
Ita etiā p'missis alliciendo.
maxīe aut solet aliq' dona
allicē hoīez ꝓpt' pulcritudine
uel p'ciositate. Nichil eni ui-
detur ēe pulchrius in r̄bus
corpalibus q radij solares
quoru pulchritudie leuiathā
ul' corpalit' ul' sp̄ualit' allectꝰ
nō allicit'. s; ad hoc signādu
subdit. Sub ipō erut radij
solares. qui scꝫ appiant' eos
tꝫ aliquid magnu. Et per

quibus datur intelligi quod nichil a
pecarum in rebus humanis ap-
ciatur. Aurum autem reputatur
valde preciosum inter res que in
visus hominum veniunt. et quantum
ad hoc subdit. Et sternet sibi
aurum quasi lutum. et quasi
vile aliquid reputabit contempnit.
et sic patet quod ab homine allici
non potest Hic ergo ostendit quod ab
homine superari non potest Consequenter
ostendit quod non potest superari neque
a mari neque ab aliquo pisce
maris. et hoc propter fortes opera-
tiones quas in mari exercet.
Dicit autem plinius quod quedam
belue sunt in mari orientali
tante magnitudinis ut ab ymo
vertunt maria et faciunt
tempestates in mari. que quidem
belue ad naturam ceti pertinere videntur
et ad hoc designandum subdit
fervescere faciet quasi ollam pro-
fundum maris. Sicut enim quando
olla fervet aqua in ea fervens
commovetur Ita ex violentia
huius piscis fluctus maris com-
movetur Et incipit hec commo-
tio a profundo et pervenit
usque ad superficiem aque Unde
subdit Et ponet quasi cum
unguenta bulliunt. que scilicet faciunt
maiorem spumam et commotio-
nem in superficie quam simplex aqua
in qua non tantum de aere con-
tinetur. Per hoc significatur tur-
batio quam dyabolus concitat
in hoc mundo Et sicut facit
magnum estum qui movetur
in fundo maris Ita etiam facit
magnum estum qui movetur
in superficie. et ad hoc significandum
subdit. Post eum lucebit semita.

Sicut enim quando navis movetur
per mare ad longum spacium
vestigium navis transeuntis re-
linquitur propter commotionem et
spumam generatam in aqua Ita etiam
contingit ex motu istius pis-
cis propter suam magnitudinem Per
hoc ergo significatur quod effectus per-
turbationis quam dyabolus in
hoc mundo concitat non statim
abolentur sed quandoque diucius durat
Ex hoc autem quod cetus tam fortes
operationes operatur in mari
in nullo timet maris profun-
ditatem. Unde subdit. Estima-
bit abissum. id est profundum maris
quasi senescentem. id est quasi
finem habentem et quasi impotentem
ad absorbendum ipsum. Nam
quod senescit et debile est et fini
propinquum Per hoc significatur
quod dyabolus dampnationem in-
fernalem non tamen estimat tantam
ut propter eam desinat contra deum
in quantum ac si eius dampnatio esset
terminanda Et sicut leviathan
non potest superari ab homine neque
a mari neque ab aliqua crea-
tura maris superari Ita etiam
non potest et aquatica alia cre-
atura terrestri. Unde subdit
Non est potestas super terram que ei
comparetur. Non enim est in
terra tam magnum animal sicut
cetus maris Unde et plinius
dicit quod in mari sunt maiora
animalia terrestribus. et causa
eiusdem est humoris luxuria
id est superfluitas Per hoc autem
significatur quod nulla virtus corpo-
ralis potest adequari potestati demo-
nis que est potestas spiritualis
nature. quia ergo multa

p̄miserat de ꝓprietatib9 leuiathā
in figura dyaboli Con̄r pdcaz
methaphoēā exponit. Et sicut
dcm̄ ē omes ꝓprietates ad duo
ptinere uidetur. quorū vnū ē
qꝫ ipē a nullo ledi pt. et qntū
ad hoc exponēs subdit. Cui
simis est ut nullū timet. idz h°
qꝫ dyabolus ex cōdicioe sue nē
in qua fcūs ē deo qꝫ nez hoīez
timeat neqꝫ aliquā creaturā
corpale. Aliud aut ē qꝫ leuia
than hz facultate ad magnas
et fortes opacōes extendas
et hoc exponēs subdit. Omē
sublime uidet. idz itero dya
boli est ad qntūz sublimia ag
gredienda. Et quia hͨ uidetꝛ
ad supbiā ptinere. ondit gir
qꝫ dyabolus nō solū ipse su
perbus est ſʒ omes in supbia
excedit. et ē alijs icūu super
biendi. Vn̄ subdit. Ipē ē rex
sup oēs filios supbie. idz sup
omes qui supbie subiciutur.
qꝛ oēs sequntꝛ illū quisequntꝛ
eius ducatū. Ubi cōsiderādū
ē qꝫ dns suā opacōez quā ex
ercet in malos cir superbos
manifestare icipit et i supbos
narracōez decīat ut ondat
hoc ꝓpꝓie iob ſtimēdū fuisse
ne dyabolus qui eū expenerat
ad teptādū ꝓpꝓie eū ad
supbiā iducē conaretꝛ ut sic
tuſſetur ad regnū et ꝓpi9
et iō abite deat affom et
uerba q̄ supbiā sapiunt.

Respondēs aut iob dno
dixit. Postqꝫ dns re
darguit iob de itantacōi
hoē q̄ supbiā sapē uidebatꝛ

quia sꝫ se in tm̄ iustū assēbat
qꝫ hoc quibusdā uidebatur
in derogatioez cede diuini
iudicij. Io iob humilitꝛ se grachi
r̄putās r̄ndit. Primo quidē
cōfitendo dīnā excellēciā
qntū ad poni vn̄ dicit. Rn̄
dēs aut dnō iob dixit. scio
quia omia potes. Et eciā
qntū ad sciaz. vn̄ subdit
Nulla te latet cogitatiō.
per quorū p̄mū cōfitebatꝛ
qꝫ deus poterat eū r̄mouē
aduſitate a dyabolo iducta
quā dns sub figura behe
moth et leuiathā desc̄pseat.
Per 2m aut r̄ggnoscit se
aliqua cogitacōe superba
pulsatū qd deū nō latuisse
r̄ggnoscit. et iō gnr iuehitꝛ
cōt° ipōs qui dīnā ꝓuide
ciā negauerūt. dicēs. quis
ē ille qui zelat cōsiliū absqꝫ
sciā. idz quis ē tā ꝓsūptuosꝫ
et stultus qui dicit huānū
cōsiliū celari posse a deo
absqꝫ hoc qꝫ deus illud ꝯgnos
cat. Ex cōsideracōe aut
dīne excellēcie ꝓcedit ad
consideracōez ꝓpe culpe.
vn̄ dicit. Io isipiētꝛ locutꝫ
sū. sꝫ r̄uerēciā debitā nō
exhibēs dīne excellencie
in uerbis meis. et que ult°
modū excederūt sciaz meā
discuciēdo dīna iudicia
Et quia isipiētꝛ locutꝫ sū
de cetō loquar sapienter
vn̄ subdit. Audi et ego lo
quar. meā sꝫ culpā cōfi
tendo. Et quia locutus sū
que excedūt meā sciēciā
de cetō de hijs nō audeo

loqui si de hys te solu intrrogare
Vn subdit. Interrogabo te
scz petendo orando et pul
sando. et responde m. scz interius
instruendo. Quare aut sit sit
mutatus ostendit subdens. Au
ditu auris audiui te. scz
olim. Nunc aut oculus meus
uidet te. idz plenius te cognosco
qm prius sicut id qd uidetur oculis
certius cognoscitur qm qd aure
auditur. Pferebat ei tn ex
puissione. tn ex reuelatione
diuina. quanto aut aliqs magis
diuinam iusticiam considerat. tanto
plenius suam culpam recognoscit.
Vn subdit. Ideo ipe me re
phendo. propriam s. culpam
considerando Et qz no suf
ficit culpam confiteri nisi sequatur
satisfactio. Io subdit. Et ago
penitenciam in fauilla et cinere.
in signum fragilitatis corporee
nature. Conuenit ei huius sa
tisfactio ad expiandum superbia
cogitacionum Quia ergo dns
supius redarguerat helyu
et etiam iob nunc 3o redarguit
amicos eius int quos precipuus
erat elyphas qd pz ex hoc
qr primus loqui incepat Vn
dicitur. Postqm aut dns lo
cutus est uerba hec ad iob
dixit ad elyphas themanite.
Iratus est furor meus in
te. et in duos amicos tuos.
scz baldath et sopher. Vbi
considerandum e qr helyu ex
imperitia peccauit. Iob aut
ex leuitate. et sic neuter
eorum grauiter dr fuisse in
retitus qi grauiter peccauit.

Vn nec dns dicitur fuisse cont
eos iratus si cotra amicos iob
dicitur grauiter fuisse iratus
quia grauiter peccauerunt
puersa dogmata asserendo ut
sup habitum e. Vn subdit. Qm
no estis coram me locuti rectum
idz fidelia dogmata. sicut
seruus meus iob. qui a ue
ritate fidei no recessit. Pro
grauibus aut peccatis expiandis
antiquitus consueuerat sacrificium
offerre. Vn subdit. Sumite
ergo nobis septem thauros
et septem arietes. qz scz ipsi
erant duces peccatorum Septe
narius aut numerus e uniuer
sitatis Vn septenarius sa
crificiorum competit ad grauium
delictorum expiationem Sed
quia infideles per fideles re
conciliari debent subdit. Et ite
ad seruum meum iob. ut scz eo
mediante michi reconciliemini.
et offerte holocaustum pro
uobis. ut satisfaciatis qui
peccastis Sz ista satisfactio
indiget fidelis uiri promo
tione. Vn subdit. Iob autem
seruus meus orabit pro uob.
qui scz dignus e exaudiri
propter fidem suam. Vn subdit. Fa
ciem eius. scz deprecantis suscipiam.
scz exaudiendo eius orationem.
Vt no imputetur uob stulticia
s. infidelis dogmatis et hoc
exponit subdens. Neqz enim
locuti estis coram me rectum
sicut seruus meus iob. Re
cepta aut spe ueme impleue
runt qd eis mandatum fuerat
Vn sequitur Abierunt ergo
elyphas themanites et baldach

suites et sophar naamites et
fecerunt sicut ad eos locutus est
dominus. Ita quod per obedientiam et humili-
tate sua digni facti sunt ut pro
eis oratio iob exaudiretur. Unde
sequitur. Et suscepit dominus faciem
iob. rogantis scilicet pro amicis suis.
Neque enim sola humilitas amicorum
efficaciam prestitit eius orationi. sed
etiam humilitas propria. Unde sequitur.
Dominus quoque conversus est a furore
ad clementiam. ad penitentiam iob cum
oraret et ille pro amicis suis.
Dignum enim erat ut ille qui pro-
lem pro humilitate perdebat esset
aliis quantumcumque peccatoribus veniam
impetraret. Plus enim potest
unusquisque oratio sua quam aliis. Unde
et si oratio et penitentia iob meruerit
amotione indigna-
tionis divine ab amicis. multo de-
terius erat ut esset ipse ab ad-
versitate liberatus. Et quamvis iob
spe sua non referret ad pros-
peritatem temporalem recuperandam
sed consequendam futuram felicitatem
dominus tamen ex habundanti etiam temporalem
prosperitatem ei restituit secundum
illud mathei vi°. Primum querite
regnum dei et iusticiam eius
et hec omnia adicientur vobis.
Et hoc quidem tempori congruum erat
propter statum veteris testamenti
in quo temporalia promittebantur
ut sic per prosperitatem quam
recuperaverat aliis daretur
exemplum ut converterentur ad deum.
Erat etiam congruum persone ipsius
iob cuius apud alios opinio
lesa erat propter multiplices ad-
versitates que supvenerant
ei et ideo ut fama ei restitueretur
ad statum maioris prosperitatis
eum reduxit unde sequitur. Et

addidit dominus omnia quecumque fuerant
iob duplicia. Inter adversitates
iob precipue erat quod ab amicis
suis fuerat desertus. et ideo
huius adversitatis primo reme-
dium ponitur. cum dicitur. Vene-
runt ergo omnes fratres sui et
universe sorores sue et cunc-
ti qui noverant eum prius. In
quo designatur recordatio
pristine amicitie. Et comede-
runt cum eo panem in domo
eius. In quo designatur re-
ditus ad antiquam familiaritatem.
Et moverunt super eum caput
scilicet compatiendo afflictioni
ipsius Et quia non solum oportet
afflictis compati sed etiam contra
afflictionem remedium prebere
primo quidem prebuerunt reme-
dium eius interiori dolori per
consolatoria verba. Unde subditur
Et consolati sunt eum super
omni malo quod intulerat super
eum dominus. Postea autem adhibuerunt
subventionis remedium contra
exteriorem inopiam Et quia amiserat
et animalia in capris et
supplectilia in subversione
domus ideo in utroque ei subve-
nerunt. Unde sequitur Et dederunt
ei unusquisque scilicet et inaurem auream
unam et ovem unam. Quantum
ad supplectilia hec autem mo-
dicum fuisset ad reparationem illius
sed dominus manum suam adhibuit
et ex his in maiora profecit
Unde sequitur. Dominus autem benedixit
novissimis iob. scilicet multiplican-
do ea magis quam principio eius
id est quam prime prosperitati eius
Est enim potens plus facere quam
intelligimus vel quam petamus ut dicitur
ad ephe. 3°. Desideraverat

aut sup xxix ut eet iux menses
pstinos sed dns ei maiora res-
tituit et in duplo plus ut sup
dcm e. Vn sequit. Et fuit sunt
ei xiiij milia ouiu. Sup em dic-
tu e q fuit possessio eius vij mi-
lia ouiu. et sex milia milia ca-
meloru. Na pmo habuerat fa
milia camelorum ut sup dcm e
fuerut eciā ei qngeta iuga bou
vn hic duplu ponitur cu dr
Et mille iuga boum. Sup eciā
dcm e q habuerat qngetas asi-
nas sed hic duplu pont cu dr
Et mille asine. Amiserat aut
no solu possessione s3 et filios
qui ei rstitunt s3 no in duplu
Sequit em. Et fuerut ei septe
fily et tres filie. Cui9 rō duplex
ee pt. Vna ptines ad futura
uitā qua fily quos habuerat
nō totalit pierat sed rsernabat
in futurā vitā cu eo victuri
Alia rō pt ee qntu ad pnte m
uitā. Na si duplicatis cetis reb9
eciā nus filioru fuiss3 duplicat9
nō uidetur fortuna dom9 aug-
metā fuisse. q2 eadē qntitate
in bonis eius. Vmissȝ filiorum
habuiss3 q pus et io decennius
fuit ut ples eius augetr no nuo
sed eciā magis ualore qd occul-
te insinuatur in filiabus q pul-
cherrime fuisse legutur quaru
pulchritudini omnia noia conueniut.
Sequit. Et uocauit nome vni9
diem. s3 pp claritate. Et nome
2e cassiam. que est spes aromatica
pp ipius sauitate. Et nome 3e cor-
nustibij. Est aut stibiu quo mu-
lieres utuntur ad ornatu oculoru
s3m illud 4 rg xix. Depinxit oculos
suos stibio et ornauit corpus suu
qd quide stibiu in cornu a mu-
lieribus cosuiuit ut heat ipsu
patu cu opus fuit. Vn uocauit
eā cornustibij ad designadu hute
pulchritudine oculoru Vn de
pulcritudie earu subditur. No

sut inuete mulies priose sicut filie
iob in vniusa tra. Per qd dat
intelligi q filie eius erat in
vtute prellentes. Sequit. Deditq3
pr suus eis heditate int fres
earu. s3 ad designada couenie-
ncia vtutis in vtrisq3. Et quia
iob eciā in propo corpe fla-
gellatus fuat. additur ei ad
prospitatis augmetu logitudo
dieru. Vn sequitur. Vixit aut
post hec iob centu quadraginta
annis. Et ut intelligat toto
hoc tpe in psperitate uixisse.
subdit. Et uidit filios suos et
filias filioru suoru usq3
ad quarta gnatione. Et ista
prosperitas datur itelligi
usq3 ad morte durasse Vnde
sequitur Et mortuus e senex.
qd ptinet ad diuturnitate uite.
Et plenus dieru. qd pertinet
ad uite prospitate. Vn sup
ad designadu ei9 aduisitatem
dixit. sicut et ego habui mses
uacuos. Vn per plenitudine
dieru designatur hudana rpi9
et qntu ad bō fortune et qntu
ad bona grē quibus pducit9
est ad futura glaz q durat
per omnia scla sclorum. amen

Liber sancti patris thobie et in superficie litterae salubris patet legentibus, utpote qui maxime vitae moralis et exemplis abundat et monitis. Et si quis eum etiam allegorice novit interpretari, quantum poma foliis, tantum interiorem eius sensum videt simplicitati litterae praestare. Maxima namque Christi et ecclesiae sacramenta si spiritaliter intelligitur in se continere probatur. Siquidem ipse populum israel designat, qui ceteris gentibus ydolatriae deditis, ipse serviebat domino fide recta et opibus bonis. sicut de thobia legitur.

Quia cum irent omnes ad vitulos aureos quos fecerat iheroboam rex israel, hic solus fugiebat consortia omnium, et pergebat in ierusalem et ibi adorabat dominum deum israel. Iheroboam quoque ad deceptionem sibi vitulos fabricavit aureos, ydolatriae auctores exprimit. Et quidem erat captivus thobias in diebus salmanaser regis assiriorum, sed in captivitate positus viam veritatis non deseruit. Haec captivitas a rege assiriorum facta illam humani generis captivitatem designat, qua per regem pravorum omnium, id est dyabolum, de patriae caelestis est habitatione proiectum et in huius exilii peregrinatione transmigratum. Impertiebat thobias cuncta quae habere poterat cotidie cum captivis fratribus qui ex eius erant genere: sed et advenis ac proselitis decimas dabat. Et populus israel in doctoribus suis verbi dei elemosinam non solum rudibus suae gentis auditoribus, sed et hiis qui ex nationibus in ritum conversationis eorum converti volebat ministrabat. Quod etiam naturalis boni habere poterat, quod non ab hoste captivitate tolleretur: totum hoc suis in exemplum virtutis ostendebat. Sed et portionem semper aliquam scientiae salutaris etiam gentibus dabat, quod est decimationem suae substantiae thobiam advenis ministrare. Thobias postquam factus est vir, accepit uxorem nomine annam de tribu sua. Et populus ille idem postquam adolevit et amplificatus est in egipto: accepit synagogam cerimoniis legalibus institutam per moysen. Genuit ex ea filium, nomen suum ei imponens. quia Christum ex suo germine nasciturum esse cognovit, dicente moyse: Prophetam vobis suscitabit deus vester: tamquam me ipsum audietis. Et dominus ad david: De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Cui nomen suum imposuit: credendo et confitendo quod dicit de illo pater: Et ego primogenitum ponam illum. sicut de ipso populo dicit: primogenitus meus israel. Quem ab infantia timere deum docuit, et abstinere ab omni peccato. credendo et confitendo quia peccatum non habet, nec inventus est dolus in ore eius: sed impleret eum spiritus timoris domini. Thobias gabelo contribuli suo egenti dedit sub cyrographo decem talenta argenti. Et populus dei per septuaginta interpretes gentibus divine

legis que in decalogo continetur. sciam
commisit. ut per hoc eas ab infidelita
tis egestate liberaret. Sub cyrogra
pho at dedit. id est sub conditione re
stituendi postquam ipse ditesceret. ut quod
dederat repeteret. Acceperunt at gen
tes verbum dei a populo israel per interpreta
tionem. quod per post incarnationem
domini etiam spiritualiter nunc in
telligunt: et ad conquirendas vir
tutum divicias exercent. Reddunt vero
feneratori. cum in fine seculi credentes
iudeos. in unitate ecclesie recipiunt. eis
que salvandis xpi sacramenta committ
unt. et scripturarum que archana rese
rant. Iubetur thobias a rege occi
di. et tolli omnis substantia eius propter
bona que fecit. sed ille cum filio et
uxore fugiens nudus latuit. quia
multi diligebant eum. Et dyabolus
satagebat populum dei per ydolatriam. spi
rituali morte perimere. et ei cunctas
virtutum opes auferre. nec valuit.
quia multi erant in eo sancti doctores. qui
eius providerent vite ac saluti. Fu
git at cum filio et uxore. quia nec
fidem dominice incarnationis nec statum
synagoge potuit hostis auferre.
quamvis violenter insisteret. Quod in ma
chabeorum agonibus multum claruit.
Sed occiso rege a filiis suis. resti
tuta sunt cuncta sua thobie. quia su
perato sepius dyabolo ac suis sce
leribus. que velut pessimam prolem
genuit condempnato: redibat prospera
populo dei. Quibus alternationibus. etiam
ecclesie statum post incarnationem domini

fluctuare videmus. Fatigatus a se
pultura thobias venit in domum suam.
Et cum se iactasset iuxta parietem et
obdormisset. ex nido hyrundinum ca
lida stercora ceciderunt in oculis eius.
et factus est cecus. Ne mireris lec
tor quod aliquando bona typice ma
lum. aliquando bonum mala gesta hominum
significant. Quod si non liceret numquam
nigro atramento. sed auro supplici
do scriberet. quia deus lux est. Sed
si nomen dyaboli in calculo scribas
candido: nichilominus tenebras sig
nificat profundas. Cecitas ergo tho
bie. designat. quia sicut apostolus ait.
cecitas ex parte contigit in israel. Fatiga
tus est a sepultura et cecatus. qua
qui infatigabilis in bonis operibus persti
tit: numquam fidei luce privatur. Iacet
spiritualiter et dormit fatigatus. qui
vigilare. stare in fide. viriliter agere
et confortari negligit. Cui bene
congruit illud apostoli. Surge qui dormis
et exurge a mortuis. et illuminabit te
xpc. Hyrundines propter levem volatum.
superbiam cordis que levitatem figurant:
quarum immundicia confestim eos quibus
dominantur excecat. Quasi enim nido hy
rundinum suppositus dormit: qui le
vitati lascivie ac superbie mentem
incautus subicit. Hec at cecitas populo
israel maxime iminente adventu domini in
carne prevaluit. cum et romane ser
vitutis iugo premeretur: et legis di
vine precepta pessime vivendo violaret.
Insultabat thobie cognati: et expro
brabat ei uxor quasi deo servisset.

Quos increpans ille et instruens. ad deum se orando convertit. Erat in populo illo quidam. qui stulta temeritate ipsius populi miseriis insultaret. quod a felicitate priscorum sanctorum patrum qui apud eos quondam deo sublimiter serviebant. iam longe distaret. Quos idem populus per electos quosque et doctores sedulus corrigere curabat. seseque ad implorandam dei clementiam. pro eterne vite perceptione convertebat. Nec abre debet videri quod idem thobias et cecus et predicans verbum dei reprobos simul et electos significare dicitur. Nam et iacob patriarcha cum angelo luctans et claudus pariter factus est. et benedictus. in claudicatione sua videlicet gentis infideles. in benedictione significat fideles. Sara filia raguel in civitate medorum que tradita erat septem viris. et demonium eos occidebat mox ut ingrediebantur ad eam. turbam nationum figurare denuntiat. Cuius doctores cuncti huius tantum seculi quod septem diebus volvitur vitam noverant. de eterna nil dicere sciebant. Ideoque sunt omnes a dyabolo mancipati. rapti. utpote ydolatrie mancipati. donec verus sponsus adveniret dominus noster. qui hanc sibi per fidem hoste coniunxit superato. sicut thobias saram alligato demonio sponsam accepit. perficiente et cooperante archangelo. per quem divinitas nostri redemptoris non incongrue significatur. sicut per thobiam humanitas. Nec mirabitur hoc quod per duas personas angeli videlicet et hominis unam

personam mediatoris dei et hominum dicimus figurari. qui in expositionibus venerabilium patrum legerit unam eius personam pro mundi salute patientis. in ysaac qui offerebatur a patre in altari. in ariete qui immolabatur esse figuratam. Qui in humanitate occidebatur ut ovis. in divinitate impassibilis permanet cum deo patre. ut iuvenis cum suo patre revertitur domum ysaac. Si enim apte aries humanitatem christi. homo designat deitatem. cur non multo aptius homo humanitatem. angelus deitatem significat. Missus est ergo angelus domini sanctus raphael qui interpretatur medicina dei. ut thobiam a cecitate. et saram a demonio liberaret. Missus est dominus in mundo. qui de seipso ait. Non est opus valentibus medicus. sed male habentibus. qui et populum iudaicum a tenebris perfidie. et gentilitatem ab ydolatrie servitute redimeret. de quo dicit ysaias. Et vocabitur nomen eius magni consilii angelus. Apparuit angelus thobie. eique se socium prebuit. per quem magnalia propter que missus erat. efficeret. Et filius dei hominem assumpsit in quo visibiliter cum hominibus conversatus. humanum genus salvaret. Introducit thobias angelum ad patrem suum. qui salutavit eum dicens. Gaudium tibi sit semper. Cui respondens. quale michi gaudium erit qui in tenebris sedeo et lumen celi non video. Forti inquit animo esto. in proximo est ut a deo cureris. Et dominus noster per miracula que fecit in carne. ostendit populo iudeorum ex quo

carnē susceperat. quia ipē est filius
dei. et angelus id est. nuncius paterne vo-
luntatis. Qui etiā gaudium perpetue
salutis predicauit dicēs. penitentiā
agite appropinquabit enī regnū celorum.
Et desperantibus de acquirēdo lumine
celesti. ego igitur sum lux mūdi. qui se-
quitur me nō ambulat in tenebris.
sed habebit lumē vite. dic Mittit
angelus thobie ducē filium eius in
rages ciuitatē medorum: et reducere
ad eum. Mittit dominus credentibus
ex populo medorum. Quis idem populus mag-
na sit ex parte ceratus. quod incarna-
tionis sue misteria plebi gentilium
aperiat. rursusque in fine temporum
eadē suo populo ex quo carnē assump-
serat latius pandit. comitante
vbique et cuncta simul operante fide
diuinitatis ipsius. dicit ipē de ductu
ad medos. Alias oues habeo que
nō sunt ex hoc ouili. et illas oportet
me adducere. et vocē meā audient.
Dicit apostolus de reductu. Donec
plenitudo gentium introiret. et sic omnis
israel saluus fieret. ¶ Interrogauit
angelum thobias vnde esset. Ego sum
inquit. azarias ananie magni filius.
Azarias interpretatur adiutor domini:
ananias gratia domini. Et dominus hiis qui
in se credunt intimat. quia ipē est
quem venire desiderans psalmista cantabat.
adiutor meus es tu. ne tardaueris.
De quo euangelista cātalut. Vidimus
gloriam eius. gloriam quasi vnigeniti a
patre et cetera ¶ Que parantis omnibus
igitur que erant in via portanda. fecit

thobiam vale patri suo et matri. et
ambulauerunt ambo simul. ¶ Qua
rēte in carne domino parata sunt omnia que
ad redemptionē mūdi pertineret. et quibus
sancte ecclesie fides nutriretur. et vita fir-
maretur. donec huius seculi via termi-
naret. id est virtutes eius. doctrina.
temptatio. passio. resurrectio. ascensio.
spiritus sancti missio. fides credentium. persecu-
tio infidelium. Quibus in iudea peractis.
ipē mediator dei et hominum. predicauit
per apostolos populo et synagoge vnde car-
nis originē fui susceperat gaudia
superne salutis et pacis. et hiis qui
credere et atque accipere voluerunt. ea per
semetipsum donauit. sicque ad salutē
gentium in eisdē suis auditoribus venit.
¶ Profectus est ergo thobias: et canis
secutus est eum. Veniente domino ad sal-
uandas gentes. sancti predicatores sunt eius
vestigia secuti. quia quod iussit imple-
uerunt. euntes docete omnes gentes. Denique
domum cornelij primo ipso dominus spiritu
sancto repleuit. et sic petrus aqua per-
fudit. Canes autem vocantur doctores.
quia domum. substantiam. oues sui
conditoris. spiritualibus a furibus bestiis-
que. id est. ab immundis spiritibus et hominibus
defendunt erraticis. Mansit thobias
duce angelo profectus prima man-
sione iuxta fluuium tigris. et exiuit
vt lauaret pedes suos. et ecce pis-
cis immanis exiuit ad deuorandum
eum. Hic demum sacramentum dominice pas-
sionis manifestius significatur. Piscis
enim immanis qui a thobia cum eum
deuorare appeteret. angelo docente

occisus est. antiquū hūani generis
dnatorē. hoc est. dyabolū designat.
Qui dū ī rēdeptorē nr̄m mortē car
nis appetet: captꝰ est potētia di
uinitatis. Fluuius tygris. q̄ ꝑ inter
rapidissimū cursū a tigri bestia ve
locissima nomē accepit: decursū
nr̄e mortis ac mortalitatis īdicat.
in quo piscis latebat īmanis. q̄a
īuisibilis hūani generis seductor.
mortis habebat īperiū. Mansit
thobias iuxta tygridis fluminā:
quia dn̄s mūdo apparēs: īt̄ peccatores
& mortales vitā duxit. Sed cū
nec pcc̄i vnda attigit. neq; ī illo
aliq̄d suū aduenīens p̄nceps tene
brarū repperit. Exiuit āt thobias
in fluuiū vt lauaret pedes suos.
Et dn̄s mortē cui nil debebat sus
cepit: vt fideles oēs. sua videlicet
mēbra. a ɔtagiōe pcc̄i et mortis
ablueret. Occurrit thobie piscis
deuorare illū cupiēs: et dn̄o passo
ī carne venit dyabolus qui eū cru
cifigi docuerat: querēs siq̄d forte
ī eiꝰ aīa sceleris īueniret. Et expa
uescēs piscē thobias: clamauit
voce magna dicēs. Dn̄e īuadit
me. Et dn̄s īminēte mortis ar
ticulo cepit pauere & tedere. non
dyabolū ꝑtimescēs. sed mortē.
que īuidia dyaboli ītrauit ī or
bē t̄rarū: naturali carnis fra
gilitate ꝑhorrescēs. Vnde & ora
bat vt si fieri posset. trāsiret ab
eo hora. et dixit. Abba p̄r. oīa ti
bi possibilia st̄: trāsfer calicē
hūc a me. Sed nō q̄d ego volo. sed
q̄d tu. Dixit angelꝰ thobie. Ap
prehēde branciā eiꝰ: et trahe eū
ad te. Apprehēdit āgelus dyabolū.
et eū qui se mortē carpe voluit: mo
riēdo cepit & vicit. Apphēdit autē
branciā piscis. vt caput nequissi
mū a corpe decerptū sua dextera
separaret. id est. nequiciā hostis
antiqui ab eoꝝ quos sibi male cō
iūxerant. et quasi vnū corpus secū
fecerat. corde auferret. et hos ec
clesie sue corpe pius rēdeptor in
sereret. Branciā quꝑe habet
piscis ī ɔfinio capitis et corpis
sui. Sicut āt dn̄s noster caput ec
clē sue. vel eccl̄ia vere corpꝰ est:
ita dyabolus caput oīm īiquoꝝ.
et oēs īiqui. corpꝰ et mēbra eius
sūt. Apphendit ergo dn̄s braciā
piscis īmanissimi. et traxit eū
ad se. eū se. ꝑiecitq; in siccū. quia
potētiā dyaboli ɔminuēs. tradux
it palā ɔfidenter. eruitq; de potesta
te tenebrarū: quos filios lucis es
se ꝑsciuit. Qd' cū fecisset inq̄t
palpitare cepit ante faciē eiꝰ in
siccū. Cū dn̄s nequiciā maligni
hostis superās. proferret ī lucē.
atq; oībꝰ redderet manifestū. mo
litus est adhuc sup̄bus maliciā
et īsecutionē electis eiꝰ cōmouere.
qui sūt pedes eiꝰ. quia ꝑ illos am
bulat dn̄s ī t̄ra. qui sup̄ illos reg
nat ī celo. ī ciuitate ꝑfecta.
Tunc dixit illi angelus. Exente
ra hūc piscē: et cor eiꝰ & fel & iecur

repone tibi. Exenteravit dn̄s piscē᷑
cū cū malicia dyaboli latius fac
tis aperuit: et quasi archana īsi
diarū eius euiscerat. Reposuit si
bi cor ei᷒: quia calliditatē eius
libris scīs inde reuoluit: sicut scp
tū est. Serpēs erat callidior cūctis
aīantib᷒ t̄re. De quo corde dicit ꝛ
paulus. Nō eī ignoram᷒ cogita
tioēs ei᷒. Reposuit ꝛ fel: quia
quāto malicie furore contra gen᷒
hūanū seuiret, ꝓpter cautele stu
diū scribi ꝛ conseruari voluit.
Iecur quoq; reposuit. quia maturita
tē ꝯsilior ei᷒ malignā aduersus
nos: īnotescere nobis ꝑ doctores
veritatis dignat᷒ est. Iecur eī quia
calore de virtute iecoris occulta
sibi excoquant͛ comesti, et ad di
gestionē ꝑueniant. cū v̄o ea que a
gere disponim᷒ sedula cogitatioē
quo ordīe sint ꝑagēda exquirē
da quasi acceptos ī stomacho cibos
excoquim᷒. ¶ Fiunt eī hec necessaria
īq̄t ad medicamētū vtiliter. Astu
tia. malicia doli hostis antiqui no
bis agnita ꝓficiūt ad medelā᷑:
quia quanto ea certius exploram᷒:
tanto cautius declinam᷒. Assauit
thobias carnes piscis. et secū tu
lerūt ī via. et cetera salierūt que
sufficerēt eis. Cetera q̄d ex pisce sibi
supserūt salierūt. eos significat
qui de mēbris dyaboli ī mēbris xp̄i
transierūt͛ id ē. de infidelitate con
uerterūt͛ ad fidē. q̄cq̄d v̄o dimiserīt
cor econtra demōstrat. qui audito

dei v̄bo. maluit intra mēbra mortua
ac putrida sui deceptoris residere:
q̄ ad societatē sui saluatoris reuer
ti. Assauit carnes ei᷒ ī eis quos car
nales īuenit. sed igne sui amoris
sp̄uales ꝛ fortes reddit. Deniq; sp̄c
scūs ī ap̄lis in ignis visioē descen
dit. Cetera īq̄t salierūt. Qd' ad docto
res specialiter ꝑtinet. quib᷒ dicit͛
vos estis sal t̄re. Salierūt āt id ē.
thobias ꝛ angelus. quia mediator dei
ꝛ hoīm. et humanitus ap̄l'os loquē
do docuit et diuinitus eis ī corde
salē tribuit sapiētie. Tulerūt āt
que sufficerēt eis. quousq; ꝑueni
rēt ī rages ciuitatē medorū. quia
dn̄s tantos de iudea collegit ad fidē
qui sufficerēt ad exēplū viuēdi
vl' ad ministeriū p̄dicandi: quousq;
etiā in gentib᷒ fidei fūdamēta
locaret. Suggerit āt angelus tho
bie vt ingressus domū raguel.
filiā ei᷒ sarā petat sibi ī vxorē.
Raguel indicat ꝑlm gētiū quē
dn̄s ꝑ predicatores suos visitare
dignatus est. vt de ei᷒ stirpe sibi
sponsā assumeret. id ē. ipam gēti
litatē sibi eccl'am faceret. Congru
it et sare nomē eccl'e, ꝗa sarā cō
iugē abrahā patriarche. que genuit
ysaac filiū ꝓmissioīs. id ē. liberū
eccl'e ꝑlm. Nomē āt raguel. qui
īt͛pretat͛ pastus ei᷒ deus. siue a
micus ei᷒ deus: illū designat ꝑlm.
qui victa dyaboli fraude. seruus
dn̄i consortiū nectit. Qui dicere
nouit. dn̄s regit me vl' pascit me

et nichil michi deerit. et audire me-
ret. iam non dicam vos seruos. sed a-
micos meos. Tibi inquit debetur omnis
substantia eius. Et pater ad filium Postu-
la a me et dabo tibi gentes hereditatem
tuam. et cetera. Ingressi sunt ad rague-
lem: qui eos suscepit cum gaudio.
Adduxit dominus ierusalem nationum per docto-
res sui verbi. qui libenter accepit in
plurimis locis vt apostolorum actus tes-
tantur. Petitus filiam raguel primo
expauit. sciens quod euenisset illis sep-
tem viris. sed docente angelo quia in
mundi eam non possent habere. Thobi-
as autem qui deum timebat. posset mox
ducere consensum. audiens verbum fidei
populo gentium ab apostolis monitus. vt de
sua progenie per orbem christi ecclesiam fa-
ceret. non sine certa exploratione po-
tuit sibi legem dei utraque suscipere.
sciens quod multis temporibus priscis ha-
buit doctores quasi septenario nu-
mero comprehensi. huius solum vite
gaudia nouerant. de eternis nil certum
habebant. Sed docente eos intrin-
secus ipsa veritate. que foris per
doctorum ora sonabat. tandem intellex-
it. quia necesse esset vt stulta di-
ceret stulti. perirentque hii qui dominum
deum verum non nouerant. iure autem
conditor mundi in mundum veniens mun-
di regnum susciperet. et fidem confes-
sionis christi. eius se sacramentis sanctifica-
ri gaudebat. Introductus thobias
ad saram in cubiculum. protulit de cassidi-
li suo partem iecoris: et posuit super car-
bones viuos. Et dominus accepturus

ecclesiam de gentibus. in primo desponsa-
tionis initio iubet in singulis creden-
tibus abrenunciare sathane et omnibus
operibus eius. et omnibus pompis eius. ac
deinde confiteri fidem sancte trinitatis in re-
missionem peccatorum. quod est intima pis-
cis viscera viuis cremare carbo-
nibus. ¶ Angelus apprehendens de-
monem ligauit. quia post abrenun-
tiationem dyaboli. post confessionem
recte fidei. sequitur remissio peccatorum
expulso demonio per aquam baptis-
mi. ligauit autem eum. quia a fidelium
lesione retinuit. Quos et si ali-
quotiens temptare permittitur: supe-
rare tamen prohibetur ne a fide de-
ficiant. Ligauit igitur eum in deserto
superioris egipti. Et desertum et
egiptus infidelium corda significant.
~~uit~~ que et deserta sunt a deo. cuius
inhabitatione sunt indigna. Et hec
eadem sunt iuxta interpretationem nominis
egipti: perfidie sue tenebris obscu-
rata. Nec immerito qui deseritur
a gratia diuine lucis: repletur
a principe tenebrarum. Apprehensum
ergo angelus demonem qui thobiam
occidere cupiebat. ligauit in deserto
superioris egipti. quia cohibitum
a rapto fidelium dominus et redemptor
noster dyabolum infidelibus tantum
dominari permittit. In quibus etiam
ligatum tenet eum. quia nec ipsos quos
possidet in ipsos tantum ledere sinitur
quantum insaciabili furore deside-
rat. Interea circa pullorum can-
tum timens raguel ne forte a demone

occisus eēt, thobias fodit sepulchrū
cū seruis suis. sed hoc agnita cōfestī
sospitate illius. iussit tm̄ rēpleri.
Cantus pullor̄: est sonus p̄dicant/
tiū. Qui cū mane diēq̄ veriusq̄ fidei
mūdo post tenebras erroris p̄dicāt
erāt quidē in p̄p̄lo gētiū qui dubi/
tarēt. an vere dn̄s hostē vicisset an/
tiquū. ideoq̄ fidē noīs abscondē sa/
tius estimarūt. Qui tamē postmo/
dū agnita luce doc̄t'ne & vēitatis.
quasi aurora p̄cedēte et crebrescēte
pullor̄ cantu. id ē. voce doctorū. qui
ad sup̄na desideria alacri corde vo/
latus eleuare ꝯsueuerūt. oēm nu/
bilā dubitatiōis. sua de mēte rep/
pulerūt. ac verāciter xp̄m hoste
p̄strato sponsū esse ecc'le cognoue/
rūt. ¶ Letatus raguel de vita thobie
et ꝯiunctioē filie sue et nuptijs.
Fecit occidi duas vaccas pingues.
et quatuor arietes. et parari epu/
las oīb; vicinis suis. cunctisq̄ ami/
cis suis. Letatus de fide xp̄i p̄p̄lus
gentiū. et de vocatioē gentilitatis
ad deū. p̄ficiebat tantū ī dn̄o. vt
al' munere etiā de eius numero doctores fierēt.
ideoq̄ postmodū et martires exti/
tissent. Qui vacce vtiq̄ sūt. quia
iugū leue euangelij gestāt. quia
eos q̄ qui ad portandū idem iugū
p̄ficiūt. predicando gignūt et nu/
triūt. Sūt arietes. quia duces
sequētiū p̄p̄lor̄. De quib; dicitur
Afferte dn̄o filios arietū. Sunt
aūt pingues vacce: quia sup̄ne
dilectiōis grā sūt referti doctores.

Vnde psalmista p̄catur dicēs. Sicut
adype & pinguedine repleatur aīa
mea. Sūt due vacce occise. quia
quicūq̄ pro xp̄o vel ipi corpus suū
mactauerit vt hostia viua fiant.
vel ī man; īfideliū tradūt occidē/
dū. tales nimirū p̄ arma iusticie
a dextris & sinistris. id ē. ī p̄sp̄eis
et ī adūsis contra hoīem hostē
stare didicerūt. Sūt quatuor a/
rietes occisi. quia scī doctores et
martires. quatuor libros scī euā/
gelij fidē & op̄atioē conseruant.
quia quatuor virtutib; primis.
prudentia. fortitudine. tēperātia.
iusticia muniūtur. quia p̄ orbem
vniuersū qui quatuor plagis dis/
tinguitur. gregē xp̄i instituūt.
Fecit raguel vaccas & arietes oc/
cidi. quia p̄p̄ls gētiū tales eos qui
de sua stirpe ad fidē xp̄i venerūt
esse docuit. quos pro eminētia vir/
tutis. hostis tēptare appeteret. nec
tēptatos vincere. sed victores pos/
set facere martires. Vel certe ipē
fecit occidi. quos carnē suā p̄ xp̄o
cū vicijs & concupiscētijs crucifigē
docuit. Quor̄ occisioē parauit
epulas omib; vicinis atq̄ amicis
suis. quia p̄fectus vita. passio.
& corona scōr̄. multis letitiā tri/
buūt. et quasi epulas ex eis ex q̄
reficiūtur exēplis accipiūt. Et ad/
iurauit raguel thobiā: vt duas
hebdomadas moraretur apd' eū.
Adiuram; et nos dn̄m orantes vt
nobiscū maneat. donec p̄fectionē

sancte refici per sancti spiritus gratiam consequamur. qua reficiamur et a servilibus actibus id est peccatis in corpore, et a pravis cogitationibus in mente: et requiescat in corde nostro et corpore ipse qui ait. Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem et quietum et trementem sermones meos.

Petit angelum thobias ut assumens animalia sive servicium vadat ad gabelum in rages civitatem medorum, reddatque ei cyrographum suum, et recipiat ab eo pecuniam suam, rogetque eum venire ad nuptias suas. Annuit. Petunt a domino fideles membra videlicet ipsius, ut assumat aliquos de credentibus, eisque verbi predicandi negocium committat, et ipse in eis veniat ad colligendas in fide nationes que necdum misteria susceperant, sed tantum famam audierunt, eisque concedat propicius ut talentum verbi quod fama didicerunt per fidei obedientiam reddant. et ipse quoque ad nuptias sancte ecclesie in quibus sponsus est christus, in quibus vinum et aqua novum facit, id est spiritualem legis dat intelligentiam, credendo et recte vivendo aggregentur. Nec abnuit dominus si bene rogantium vota suscipiens, novos cotidie populos in ecclesiam cogit. Potest ut superius diximus de hiis specialiter intelligi nationibus, que litteram legis per septuaginta translatores acceperunt. Et ideo citius fidem suscipere valebat. Assumptis ergo rafael quatuor de servis raguelis et duos camelos, in rages civitatem medorum perrexit, et indicans ei de thobia recepit pecuniam. eumque secum ad nuptias fecit venire. Servi raguel et cameli, predicatores sunt de gentibus electi: per quos dominus et alios colligit. Servi, quia serviunt necessitati eorum quibus evangelizant. Cameli quia et onera infirmitatis eorum fraterne subiectione caritatis portant. Quare autem servi et cameli duo sunt supra monstratum est, ubi vacce due et arietes quatuor occiduntur.

Tales adiuvante raphael perducunt gabelum ad nuptias thobie, cum in unitate ecclesie christi novos populos ipso divinitus adiuvante sancti predicatores aggregant. Moras faciente thobia nuptiarum causa, contristati sunt parentes eius, quod non die constituto reverteretur ad eos. Et nunc morante christo per fidem in ecclesia de gentibus congregata, quicumque singillatim de iudeis ad fidem illius convertuntur, multum dolent animo quia dominus tardat venire ad salvandos retentos in gentibus. Quibus bene convenit quod mater eius pauper, et quasi viro simul et filio orbata, multo cum dolore dicebat. Heu heu me fili mi, ut quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostre, solacium vite nostre, spem posteritatis nostre. Omnia in te simul habentes, non te debuimus mittere a nobis. Quod audiens thobias consolans eam respondit. Tace et noli turbari. sanus est filius noster. satis fidelis est vir ille cum quo misimus eum. Fidem ipsis qui nunc de iudea credunt congruit

qui se suosque in hoc consolantur quod vere futurum sit tempus quando revertatur ad eos dominus, et tunc omnis israel salvus fiat. scientes quia satis est fidelis dominus qui hoc promisit. Sicut et supra docuimus. idem thobias et per cecitatem suam incredulos. et per fidem credentes more scripturis usitato designat. Rogabat thobiam raguel ampliori tempore manere secum. nec audit dicente thobia. ego novi quia pater meus et mater mea modo dies computant. et cruciatur spiritus eorum in ipsis. Et cum plenitudo gentium intraverit. nullus poterit prohibere deum. quin et israeli salutem tribuat. cecitatemque eius que ex parte facta est. illustret. Recordatur enim divina clementia. quoniam tristicia est magna et continuus dolor cordis credentibus ex iudeis pro cecitate incredulorum. qui sunt cognati eorum secundum carnem qui sunt israelite. Dimisit ergo raguel ad parentes suos thobiam: tradens ei cum multa substantia saram. Remittunt in fine doctores ecclesie christum. cum ipsa ecclesia virtutum diviciis plena. ad illustrandam fecundandamque fide. ditandamque bonorum operum substantia gentem iudeorum ex qua carnem assumpsit. Precessit thobias et angelus ad parentes eius. Deinde secuta est uxor eius cum substantia et familia eius. Postquam illuminatus est pater eius precedit divina gratia ad illuminandam cecitatem populi iudeorum: atque in suis literis christum verum deum atque hominem esse cognoscunt. Et post agnitionem vere

fidei. quasi viso angelo suo et filio suo quos diu non viderat multum gaudentes. sic tandem se sancte ecclesie que est de gentibus congregata. participatione misteriorum celestium iungit. Appropinquantibus domum precucurrit canis qui simul fuerat in via. et quasi nuncius adveniens blandimento sue caude gaudebat. Non contempnanda est figura canis huius qui viator et comes angeli est. Doctores ergo sicut et supra docuimus exprimit ecclesie. qui sepe confligendo cum hereticis. lupos graves a pastoris summi fugant ovili. Quibus bene congruit. quod canibus natura est. beneficiis gratiam impendere: et sollicitas excubias dominorum pro salute prestare. Precucurrit ergo canis. quia primo salutem predicat doctor: deinde dominus illuminator corda mundat. Et pulchre dicitur. quasi nuncius adveniens. quia nimirum doctor quisque fidelis nuncius est veritatis: pulchre blandimento sue caude gaudebat. Cauda quippe que finis est corporis. finem bone operationis id est perfectionem vel certe mercedem que sine fine tribuitur designat. Blandimento ergo caude gaudebat canis: cum tecta dominorum quibus diu abesset reviseret. Gaudent doctores de effectu sui operis. cum iudeam per suum ministerium a domino recolligendam intelligunt. Gaudent de premii perceptione sempiterni. et de hoc eodem premio cunctis electis communis. corda eorum quibus predicant exhilarant. dum eis ad venturam confestim christi gratiam promittunt. Annunciate

igitur ante aduenisse thobiam exurgens cecus pater eius: cepit offendens pedibus currere. Audito a doctoribus verbo salutis. exurgit populus iudeorum de longo sue perfidie veterno. currit amore ad dominum. quamuis offendens gressibus operum. donec plene fidei et operationis bone lucem recipiat. regeneratus in christo et instructus. dat manum puero cecus. ut inoffenso pede operis deo occurrat. qui et si ipse necdum fidei viam plene intelligat. et tamen qui lumen veritatis bene cognouit. assensum prebere quo ad dominum perueniat satagit. Et suscipiens osculatus est eum. cum uxore sua flentes pre gaudio. Suscipiens autem cum gaudio iudea in fine copulam christi. ingemit et fletum. gaudens quia credit. dolens quia tam sero peruenit ad dominum. Tunc sumens thobias de felle piscis. liniuit oculos patris. Et dominus credentibus reuelat apertius quanta est malicia draconis antiqui. qui illum in passione quondam deuorare gestiebat. Sed per hoc ipse potius occisus est et sua membra quos scilicet ante tenebat amisit. Cepit ex oculis thobie quasi membranum oui albugo egredi. postquam liniti sunt de felle piscis. et visum recepit. Et iudeorum populus postquam amarissimam nequissimi hostis maliciam cognouerit: amissam recepit lucem. Albugo que obsederat oculos eius. stulticiam sibimet placendi designat. Habent enim zelum dei. sed non secundum scientiam. Pupilla enim nigra videtur: alba tenebrescit. Et qui sibi sapientes videntur. dicentes. numquid et nos ceci sumus: in hiis non est veritas. Qui autem sue fragilitatis et ignorantie conscii dicere norunt. dominus illuminatio mea. deus meus illumina tenebras meas. hii luce vite sunt fruituri in domino. Bene autem albugo quasi membranum dicitur oui. Per ouum quippe spes designatur. quia videlicet viuum est. nondum animal est. sed speratur hoc a volucre que hoc posuerat quando viuat. procedat. currat. volet. Et apostolus ait. Si autem quod non videmus speramus: per patientiam expectamus. Unde et in euangelica parabola sub nomine panis. piscis. oui. tres summe virtutes. fides. spes. et caritas exprimuntur. Habet ergo populus iudeorum adhuc velamen ante faciem cordis: ut non intelligat gratiam christi. Habet albuginem: quia sibimet candidus et iustus pre omnibus videtur. Sed habet eandem albuginem quasi membranum oui. quia cecitatem mentis sustinet sub spe stultissima et superuacua nasciturum in carne christum: atque eos liberaturum: eisque regnum magnum daturum in orbe. Sed quibuscumque eorum ablata fuerit erroris caligo. agnoscent quia christus iam venit: ac mundum suo sanguine redemit. Quibus apte congruit quod sequitur. Quia visu recepto glorificabat deum thobias cum uxore sua et omnes noti eius. dicens. Benedico te domine deus israel quia tu castigasti me. et tu saluasti me: et ecce video thobiam filium meum. Ingressus est etiam post septem dies sara uxor filii eius —

Septem dies. lucem gratie spiritualis que
septiformis accipitur. insinuat. Post
septem ergo dies illuminati thobie. in-
greditur uxor filii eius. quia postquam
illuminata fuerit iudea per fidem. postquam
gratiam spiritus sancti acceperit. ingreditur
ad eam ecclesia. ut sit unum ovile et unus
pastor. sicque una domus christi. uno
angulari lapide firmata. ¶ Ingres-
sa sunt et pecora et cameli. et pecunia
multa uxoris. Multe fidelium perso-
ne. multe virtutes ecclesie. tunc in populum
hebreorum congregantur. Sed et illa
pecunia quam receperat a gabelo.
Scientia scilicet scripturarum quam aliquando
gentibus commodabat: tunc eidem redditur.
Venerunt consobrini thobie congratu-
lantes ei de omnibus bonis que fecit illi
dominus. et per septem dies epulati sunt cum
eo. Hoc est quod in cantico moyses di-
cit Letamini gentes simul cum populo eius.
Septem dies epulantur simul: quia in
donis spiritualibus et virtutibus gaudent.
Rediturus ad celum angelus. apertius
illis quis sit et quare et unde ve-
nerit. quodque reversurus sit exponit.
Et dominus eidem populo tunc proficienti.
latius sue cognitionis mune-
ra pandit. Redit ergo ange-
lus ad dominum. remanet apud parentem tho-
bias. Et ab electis intelligitur divini-
tate patri equalis: humanitate con-
substantialis nobis. Tunc aperiens os
suum senior thobias. benedixit deum. con-
fessus severitatem et misericordiam eius simul.
et admonens fideles. beneficia eius
semper predicare: et flagella pertimescere.

Et populus iudeorum conversus ad fidem in fi-
ne seculi. multos habebit doctores et
propheticos viros. qui mentes proximorum
ad superna desideria accendant: dum eis
celestis patrie gaudia perpetua. crebra
voce personant. ¶ Thobias senior in hora
exitus sui vocavit ad se filium suum.
et septem filios eius nepotes suos. dixit-
que eis. quia prope esset interitus ninive
et instauratio ierusalem et terre israel. Et
tunc in iudea doctores quique fideles et
iusti. hoc vincentes. hoc exituri de
mundo. suos propinquos admonent.
quia mundus iam propinquet ad finem:
et future vite bona proxime sint
ventura. Monent autem hoc eos maxime
quos per domini gratiam renatos. et spiritus
septiformis esse munere repletos
aspiciunt. quod est esse filios thobie
iunioris in numero septenario. et
hos iuvenes. hoc est. fortes in fide
et vincentes malum. Dirigite igitur
gressus vestros ut exeatis de ninive.
Video enim quia iniquitas eius finem da-
bit ei. Et hoc est dicere fidelium suis
auditoribus. Dirigite igitur intentiones
cordis vestri. ut huius seculi tenebras
conversationis desideria relinquatis:
et tota mente celestia petatis. Con-
stat enim quia tanta est pravorum mul-
titudo. tanta est preceptorum transgres-
sio per orbem. que non aliter nisi orbis
ipsius exterminio sicut quondam in di-
luvio totius generis humani abo-
litione possit exterminari. ¶ Ab-
scessit ergo thobias ex ninive cum ux-
ore et filiis et filiorum filiis. et reversus

est ad socerос suos: & inuenit eos in
senectute bona. Hoc cotidie facit
dns. hoc usqz ad finē scli facturus
est. cū derelictis eis quos suos e͠e
nō esse cognouit. ad illoꝝ corda vi
sitanda et illustranda conuertit:
quos ad vitā p̄destinauit eternā
Hos eī in senectute bona īuenit: cū bo
nis opibꝰ diu studuisse se donante
letatur. Alioqñ cū ī mala senectute
videt. et idcirco preterit eos. quia
diucius viuentes nō solū maturi cō
silio. nō candore bone actiōis quasi
canicie venerandi: sed vicioꝝ sūt
onere icurui. De quibꝰ dicit ysaias.
Puer centū annoꝝ morietur: et peccator
centū annoꝝ maledictꝰ erit. Merito
eī pro peccatis suis maledictiōi subia
cebit. qui cū multis ānis vixerit
puerilis animi leuitatē nūqꝫ dese
re curauit. Inuenit igr eos ī senectu
te bona īcolumes. et curā eoꝝ egit.
Et ipē clausit oclos eoꝝ. et oēm hē
ditatē raguel ipē percepit. Et dns ac
saluator noster curā gerit eoꝝ: quos
ī bonoꝝ operū voluntate pstare cog
nouerit. Ipē ītuitū eoꝝ a presen
tis delectatiōe claudens. ad cōtempla
tionē ppetue lucis attollit. ipē eos
post huiꝰ vite terminū ad celestia
pducit. Ipiꝰ est hēditas. de qua ei
canitur a psalmista. Exurge deus iudica
terrā: qm tu hēditabis ī oībꝰ gētibꝰ.
Et cōpletis ānis ī timore dni pluri
mis: cū gaudio sepelierūt eū oēs
cognati eius. Sepultura thobie.
finē totiu scli designat. quando

dns noster cū toto corpe suo qd' est
eccla. quā redemit in regē eternā
congratulantibꝰ angelis de societa
te hoim redemptorū. et singulos ꝗ
quos qz. membra videlicet sui condi
toris. p diuersas supne patrie ma
siones. pro meritoꝝ diuersitate col
locantibꝰ. Et oīs generatio eiꝰ ī bo
na vita & scā cōuersatiōe pmāsit.
Hec est vna p orbē totūqz scli tēpꝰ
generatio querentiū dnm. querentiū
faciē dei iacob. De qua itē dicit.
Generatio rectoꝝ benedicetur. Que
est aūt vita melior. que sanctior
cōuersatio? qm ī gla sui cōditoris
ppetuo manere. Ita ut accep
ti essent tā deo qm cūctis habitan
tibꝰ terrā. Perducti ad celestia hoīes
accepti erūt deo cui cōgratia sūt re
dempti. Accepti erūt & angelis. quoꝝ
numerū complebūt. quibꝰ ī eternū
fraterna sūt societate copulandi.
Hij sūt eī habitatores terre illius.
de qua dns dicit. Beati mites: qm
ipī possidebūt terrā. Quā videre
desiderans psalmista dicebat. Cre
do vidē bona dnī ī terra viuentiū.

¶ Explicit liber explanatiōis al
legorice venerabilis bede famuli
xpi ī thobiam.

bone[?] opum deum querimus. ad monumentum illius cum aromatibus uenimus. Ille mulieres angelos uident que cum aromatibus uenerunt. quia mentes ille supernos aspiciunt. que cum uirtutum odoribus ad dominum per sancta desideria proficiscuntur. Notandum uero nobis est quid nam sit quod in dextris sedere angelus cernitur. Quid nam per sinistram nisi uita presens. quid per dextram nisi uita perpetua signatur. Quia ergo redemptor noster iam presentis uite corruptionem transierat. recte angelus qui perhennem eius uitam nunciare uenerat. in dextra sedebat. Qui stola candida coopertus apparuit. quia festiuitatis et etiam sue gaudia nunciauit. R.

Angelus domini des cendit de ce lo. Acce dens reuoluit lapi dem et super eum sedit et dixit mulie ribus no lite timere scio enim quia crucifixum queri tis iam surrexit uenite et uidete lo cum ubi positus erat dominus a e u i a. Angelus domini locutus est mulieribus

dicens quem queritis in ihesum ...

Nolite inquit angelus expauescere. Ac si aperte dicat. Paueant illi qui non amant aduentum supernorum ciuium. pertimescant illi qui carnalibus pressi ad eorum societatem pertingere posse desperant. Vos autem cur pertimescitis qui ... conciues uidetis. Unde et in ihesum angelum apparuisse describens ... Illirat aspectus eius sicut fulgur ... uestimenta eius sicut nix. In fulgure ... etenim terror timoris est. in niue ... blandimentum candoris est. Qui ... omnipotens deus et terribilis est peccatoribus et blandus iustis. recte testis resurrectionis eius angelus et in fulgure uultu et in candore habitus demonstratur ut de ipsa sua specie et terreret reprobos et mulceret pios. Ad.

Angelus do mi ni locutus est mulieribus di cens que ri tis an ihesum querit[illegible] iam surrexit uenite et uidete ... ia a e u ia. Ecce precedet uos galile am ibi eum uidebitis sicut dixit ...

313. 314.

Collecta

us qui hanc sacratissimam noc

... a dominice resurrectionis

... conserva in nova famili[e]

...genie adoptionis spiritum quem

...sti ut mente et corpore renovati

...um tibi exhibeant servitutem. P

ps. Confitemini domino

...

ps. Desiste. a. Ego sum qui sum et consilium meum non est cum impiis sed in lege domini voluntas mea est a e v ia

a. Postulavi patrem meum a e v ia dedit michi gentes a e v ia in hereditatem

ps. Quare fre. a. Ego dormivi et somnum cepi et exsurrexi quoniam dominus suscepit me a e v ia ps. Domine quid

[M]aria magdalena et maria iacobi et salome emerunt aromata ut venientes ungerent ihesum. Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum orto iam sole. Et reliqua.

Om. Gregorii pape

[A]udistis fratres karissimi quod sancte mulieres que dominum fuerant secute cum aromatibus ad monumentum venerunt et eum quem viventem dilexerant etiam mortuum studio humanitatis obsequuntur. Et nos fratres qui eum qui est mortuus credimus ... cum opinione ... unitatem referta cum opinione